ROMANUL SECOLULUI

KARL GJELLERUP

călători în eternitate

UNIVERS

ROMANUL SECOLULUI
XX

KARL GJELLERUP

În românește de
GINA ARGINTESCU-AMZA

Călători în eternitate

Editura UNIVERS
București • 1986

I
Un prieten
al
lordului Byron

Dar sînt călători în eternitate...

BYRON

„Și a dat vălul deoparte..."

Ca întîia răsuflare cînd ieși din adîncul unui leșin, așa trecu o adiere prin verandă în grădina de iarnă a bungalowului. Flutură în șuvițele subțiri ca pînza de păianjen a unei tinere fete, și atît. Altceva nu izbuti să urnească Abia o a doua răsuflare iscă un tremur ușor în frunzele pipalului, — copacul cu frunza de argint, din stînga treptelor — răsfrînt în ochi ca un pîlpîit orbitor, și-n urechi ca frămîntul mărunt al ploii. Simțindu-i răcoarea, tînăra, care citea, oftă înviorată și se rezemă adînc în scaunul de bambus, făcînd să-i scîrțîie speteaza.

Bărbatul vînjos din fața ei avea fruntea prea pleșuvă ca să-i dea vîntului prilej de joacă și barba înspicată mult prea deasă și țepoasă ca să-i intre în voie. Se înviora totuși deajuns ca pentru o clipă să-și amintească de trupul uitat. Fără a lua ochii de pe teancul lunguieț de fîșii din foi de palmier, luă în mîna dreaptă batista de mătase ce-i sta alături, și-și șterse fruntea bombată, apoi gîtul îndesat. Descheiat, gulerul cămășii nescrobite dezgolea albul pielii care, pornind de la ceafă, se aprindea roșu cărămiziu, dovadă că cititorul pătimaș nu se afla de multă vreme în cercul acestui orizont : soarele Indiei nu izbutise încă să șteargă deosebirea dintre partea expusă a pielii și cea ascunsă sub cravata de modă europeană.

În timp ce cărturarul nu-și ridică nici măcar pentru o clipă privirea de pe manuscrisul fascinant, tînăra așeză încet în poală cărticica cu scoarțe verzi de marochin, privind în zare.

Salcîmii cu frunza dantelată, evantaiul ferigilor și stindardele tufișurilor de bambus se clătinau alene în

boarea ușoară ; lacul însă, spre care grădina cobora în pantă, se afla atît de jos încît nici un suflu nu-i brăzda oglinda. Dincolo de el, în fund, cîmpia își desfășura, întinsă, culorile calde trecînd pe nesimțite în valurile muntoase crescute în aerul palid ca niște trîmbe de mătase argintie, urzite cu fir de trandafir și de liliac. Malul drept al lacului, de sus pînă jos, era un singur castel întărit. În tremurul dogorîtor al arșiței, în care toate se destrămau, dematerializate, se contopea în așa măsură cu imaginea lui răsfrîntă în ape, încît părea că plutește în aer, — mai curînd o alcătuire fantastică ieșită din visurile unui arhitect băut, decît o zidire locuită de oameni.

Înălțate aproape fără tranziție din gresia roșietică a stîncii răsăreau, într-o uluitoare și totuși fermecătoare dezordine, bastioane încununate cu metereze, trepte, terase, ziduri, foișoare și balcoane sprijinite de coloane — apoi totul se despica într-o adevărată pădure de pavilioane, turnuri, cupole și minunății de forme îngemănate : cupole turtite, bolți rotunde cu vîrful ascuțit, țuguiuri, cupole dințate ca ananasul, și piramide în trepte, sau cu profiluri de pagodă.

Așa arăta tabloul în culori vii pe fundal deschis ce sta înrămat în peretele dinspre verandă. Pe ceilalți doi atîrnau alte două tablouri în tonuri întunecate : în stînga portretul lordului Byron, acela în care ține capul răsucit într-o parte, și gulerul răsfrînt iese din faldurile largi ale mantalei. Față în față un tînăr : purta surtuc albastru cu trese aurii, dezvelind cămașa cu pepții și mînecile brodate cu altițe roșii ; în brîul de mătase roșie stăteau înfipte două mici pistoale argintii. Ochii mari, orientali, ardeau întunecat în fața brăzdată de o mustăcioară subțire ; de sub fes, pletele bogate, cioplite parcă în abanos, cădeau pe umeri, grele. În spatele lui se înălțau creste gri-violet către o învolburare de nori, străbătută de un fulger cotit.

Părea o creatură a marelui poet, așezat cum era drept în fața lui — impresie întărită de vecinătatea a două eroine byroniene gravate în aramă : în dreapta Haidée, Gulnare în stînga.

În cele din urmă, bărbatul cufundat în lectura foilor de palmier se trezi la realitate, și anume că nu exista

numai în calitate de savant descifrînd vechi texte indiene. Reluă, ceva mai conştiincios de astă dată, procedura cu batista de mătase, curăţindu-şi ochelarii mari ce aminteau de ochii unei bufniţe. Nu-i mai puse pe nas, îi lăsă să se odihnească pe vraful de manuscrie, iar ochii neînarmaţi priviră în jur, încercînd parcă să înţeleagă unde se află. Neîntrezărind decît ceaţă în depărtare, se îndreaptă către obiectele apropiate şi se opresc, cu un surîs înduioşat, asupra figurii tinereşti ce stă cu privirea rătăcită în zare.

— Ştii ce scrie aici ? Vaca priveşte cu ochii, omul cu mintea şi brahmanul cu Vedele — iar eu trebuie să adaug : şi bietul profesor neamţ cu ochelarii ! Dar chiar fără ei constat că palatul rajahului te captivează hotărît mai mult decît poezia prietenului şi gazdei noastre !

Zîmbetul tineresc, ce onorase cu bunăvoinţă gluma cu ochelarii, se transformă în rînjet la auzul ultimelor cuvinte.

Luă din poale micul volum legat în piele şi-l frunzări.

— Poezia gazdei noastre ! De ! Ascultă o mostră : „Rînduri scrise către o doamnă care, după ce a dăruit autorului o panglică scoasă din sîn, l-a întrebat ce gîndea să facă cu ea".

Îşi ţuguiase buzele citind titlul poemului cu voce prefăcută, şi zmulse un zîmbet amuzat savantului cu faţa brăzdată de cute severe.

— Ce gîndea să facă cu ea ! Nu ştiu cum te-ar putea interesa, tată — pe mine în nici un caz ! Şi cu atît mai puţin în locurile astea. Mi se pare că e nevoie de altfel de poezie — o poezie ce ar putea sta în faţa celei săpate colo, în piatră. Uită-te şi dumneata : cînd o vezi răsărind din ceaţa aburindă, de parcă prinde viaţă, ici un foişor, colo un pavilion, ai zice că vrea să vorbească. Palatul parcă încearcă să-mi spună ceva.

— Aşa-i, Amanda, încuviinţă tatăl zîmbind cu indulgenţă — şi cum ar putea face altfel un cercetător de seamă, decît să tolereze cu bunăvoinţă fanteziile unei copile ? Aşa e, un vechi castel cum e ăsta ar avea multe de povestit !

— Cred şi eu ! Poveşti din alte vremuri, cînd toate aveau o altă măreţie decît în zilele noastre — poate să fi

fost mai groaznice, dar hotărît mai falnice, ura mai sîngeroasă, dragostea fără sfîrșit.

Se ridică dintr-o dată în picioare.

— Poți să zîmbești, tată, dar așa aș scrie, dacă aș fi poet și zidirea aceea de basm mi-ar vorbi — cum ar face-o oricărui poet.

Și mîna ei mică și moale, care n-avea nimic eroic într-însa, lovi cărțulia verde ca și cum ar fi spus : „Nici urmă de asemenea revelații în aceste pagini ! Cum să mă poată captiva ?"

Tatăl surîse gînditor, mîngîindu-și barba.

— Da, Amanda, — spuse într-un tîrziu, — s-ar părea că asemenea priviri înapoi, în vremurile trecute, sînt cu putință dacă e să dai crezare celor scrise aici, pe aceste foi de palmier pe care le studiez. Dar nu e dat poetului s-o facă.

— Nu ? Dar cui ? întrebă fata, dintr-o dată atentă.

— Sfîntului.

Amanda avea niște sprîncene aparte. Porneau firesc ca orice sprînceană dar se opreau brusc în mijlocul arcadei, ca și cum ar fi socotit că e deajuns, de ce s-o mai lungească ? Două liniuțe brune deasupra colțului adînc al ochilor.

Acum liniuțele se apropiară, fruntea se încreți deasupra rădăcinii late a nasului și un surîs ironic arcui buzele : efect neașteptat și amuzant, căci nu se potrivea deloc cu moliciunea curbei și desenul lor suav.

— Sfîntului ! Ei bine, atunci sir Trevelyan va fi nevoit să renunțe la cercetarea sfinxului de acolo ! Poate să-și vadă liniștit de treburile lui : să dilueze în continuare durerea existențială a prietenului său lordul Byron, sau să-și treacă vremea la vînătoare de „big game" *, ca astăzi !

Indianisul deslusi în inflexiunea vocii ei o tulburare de neînțeles. Scoase din etuiul din carapace de țestoasă o pereche de ochelari mai puțin bombați decît cei folosiți la citit, o puse pe nasul cărnos și puternic, cu demnitatea măsurată care îi caracteriza gesturile, și se făcu că admiră

* Animale mari (engl.).

priveliştea, în timp ce ochii i se opriră pe profilul graţios al fiicei lui, care acum se sprijinea de pervazul uşii. Însă asprimea buzelor strînse şi încruntarea vizibil îndurerată a frunţii înalte, degajate — amintind fruntea unui copil gata să plîngă — nu-şi trădau taina privirilor lui de savant, care mai lesne descifrau linii şi puncte din străvechiul înscris de pe foile de palmier decît gropiţe, cute şi creţuri de pe faţa unei femei. Nevoit să se mulţumească cu panorama, şi dorind să pună capăt unei anume stînjeneli care plutea în aer, observă cu voce tare că la ceasul acela se vedea desluşit vechea matcă a rîului.

— Da ? exclamă Amanda, îndreptîndu-şi privirea spre linia orizontului, unde acum se întrezărea o umbră îngustă, palidă, ieşind din capătul lacului, şerpuind înspre cîmpie şi pierzîndu-se în masa stinsă a munţilor.

— Da. Înseamnă că s-a făcut tîrziu, observă tatăl, căruia această particularitate a priveliştei îi servea drept ac de ceasornic, obiect la care renunţase de cînd nu mai purta vestă. Sir Edmund credea că se va întoarce mai devreme de la vînătoare.

— Să nu se fi rătăcit ! Ţinutul e atît de sălbatic — nemaivorbind de sălbăticiunea celor ce-l însoţesc ! Rajputanul ăla cu barba trasă după urechi...

— Vorbeşti de Chandra Singh ? Da ?

— Îl priveşte uneori pe sir Trevelyan cu ochi atît de vicleni, de invidioşi !

— Ce spui ? Chiar aşa ? Hm — Kala Rama îmi spunea... Se opri stingherit, încercînd zadarnic să pară atît de cufundat în privelişte, încît fraza să nu mai aibă nevoie de continuare.

— Hm — da... De necrezut cît de bine se vede astăzi matca rîului. Acolo sînt deci, pe urmele panterei — nu-i aşa ? În partea de sus ?

— Da... dar ce ţi-a spus ministrul ? Dacă există un indigen în toată India care să n-arunce vorbele în vînt, acela e Kala Rama !

— Da, da... Kala Rama — Excelenţa sa — da...

Prins asupra faptului, tatăl băgase de seamă prea tîrziu că tema nu era din cele pe care ar fi dorit s-o abordeze cu tînăra lui fiică. Dar nu mai era chip să se stre-

coare. Cînd Amanda punea întrebările răspicat, trebuia, vrei nu vrei, să-i răspunzi.

— Da... îmi spunea — vorbeam despre rajputani și firea lor nestăpînită — nu știu ce să cred ; acum, cînd stau să mă gîndesc, mi se pare că avea o intenție ascunsă cînd mi-a făcut această destăinuire intimă.

— Nu încape îndoială că avea o intenție. Dar care ? Ce ți-a spus, de trebuie să-ți scot cu cleștele vorba din gură ?

— Că tocmai acest Chandra Singh e împătimit după maharani * — și că dragostea lui n-a rămas fără ecou — ba chiar e încurajată.

Indianistul vorbea cu sfială, așa cum se cuvine unui savant german și totodată tată, silit de împrejurări perfide să vorbească cu tînăra lui fiică despre treburi atît de spinoase cum e dragostea unui bărbat pentru o femeie măritată, și încă principesă pe deasupra.

Acest secret de curte o lăsă pe fată cu totul indiferentă. Nici măcar curiozitatea nu i-o trezise, atît de rece sună întrebarea ei :

— Ei și ?

— Se pare că maharani e o apariție fermecătoare ! În genul mitologicei Urvasi, așa cum o descriu versurile înflorite ale lui Kalidasa — deși nu la fel de suavă. Sînt curios dacă o vom putea admira mîine seară, la serbarea dată de rajah în grădinile lui — îi vom vedea doar ochii, care se bucură de o mare faimă. Tu o s-o poți vedea mai înainte, și fără nici un fel de opreliști. Cînd urmează s-o vezi pentru prezentările de rigoare ?

— Vizita mi-a fost fixată la ultimul ceas înainte de asfințit, cînd se lasă răcoarea. Așa va să zică ! Această Venus indiană l-a atins pe rajputan la coarda sensibilă ? Dar ce-are de-a face cu sir Trevelyan ?

— Hm — da — cînd ai pomenit adineaori de privirea piezișă a lui Chandra Singh — o „privirea vicleană, invidioasă“, cred că asta a fost expresia folosită ? adăugă întrebător, cu meticulozitatea criticului de texte.

— Asta mi-a fost părerea, în orice caz.

---

* Regină ; soția maharajahului.

— Da — hm — atunci mi-a venit ideea — așa cum se întîmplă să te străfulgere uneori un gînd — că rajputanul ar putea vedea în sir Trevelyan un rival.

— Un rival ? !

— Da... nu că prietenul nostru... Doamne ferește ! — Dar e un bărbat arătos, dacă nu chiar frumos, o apariție fascinantă — place femeilor, așa cred — și e foarte probabil ca Chandra Singh — fără ca iubita noastră gazdă să îi fi dat un prilej...

Stinghereala savantului creștea cu fiecare cuvînt. Pe măsură ce intra mai adînc în subiect, realiza cu stringere de inimă cît de penibilă era situația lui : el, profesor dr. phil. Karl Eichstädt, indianist de renume, editor al Manava-Dharma-Șastrei *, membru corespondent al nenumărate asociații științifice engleze, franceze și italiene, să stea și să cîntărească probabilitățile unei intrigi amoroase — fie ea și indiană ! Desigur, dacă Chandra Singh și maharani ar fi trăit cu trei sau patru mii de ani în urmă, și aventura lor erotică ar fi fost un episod din Mahabharata, atunci — da, atunci lucrurile ar fi stat altfel ! Dar așa !

Sfiala ce o resimțea avu totuși un efect binefăcător asupra liniștei lui sufletești : trecu cu vederea paloarea de ceară ce se întindea pe obrajii fiicei lui, ca și cum o mînă de gheață i-ar fi fluturat în față. Îi simți totuși ultimele urme ale emoției cînd îl întrerupse cu răsuflarea tăiată :

— Doamne Dumnezeule ! Dar atunci viața lui e în primejdie !

Editorul Manava-Dharma-Șastrei tresări ca trezit de o împușcătură în timpul studierii unui manuscris. Cu toate că premizele acestei concluzii alarmante erau cu toate cuprinse în propria lui expunere, se simți luat prin surprindere. Nu era un lucru de mirare că gingașa lui Amanda nu părea deloc încîntată gîndindu-se la moartea și prăpădul ce-l pășteau pe omul sub al cărui acoperămînt se bucurau, de multe luni de zile, de întreg confortul european în plin Extrem-Orient !

* Cartea legilor lui Manu.

Se grăbi, printr-o strînsă argumentare, să alunge temerile neîntemeiate — aşa credea el — ale unei fantezii juvenil romanţioase :

— Nici chiar aşa, draga mea ! Să nu exagerăm ! Prietenul nostru, sir Trevelyan, nu e omul care să dea cu ochii închişi într-o capcană ! Am convingerea că rajputanul şi-a găsit naşul — şi pe bună dreptate. Nu uita că nu împlinise încă douăzeci de ani şi străbătea apele indiene cu o ambarcaţiune temerară ! Mai tîrziu, în Grecia, alături de lordul Byron, s-a apărat luni de zile de turci într-o peşteră din Parnas, în fruntea unei mîini de rebeli...

— Rebeli ! Tată ! Aşa le zici acestor eroi, luptători pentru libertate ?

Flacăra aurie ce i se aprinsese în ochii castanii trăda un suflet pătimaş. Însă un observator mai atent şi-ar fi dat seama că indignarea faţă de termenul ireverenţios fusese un binevenit pretext pentru a schimba vorba, de pe un teren alunecos pe unul neutru.

Însă preabunul ei tată, cu mintea exactă a savantului deprins să se ţină numai şi numai de text, fără să caute altceva dincolo de el, o luă drept bună şi se apără inocent :

— Amanda, draga mea, ştii doar că am fost dintotdeauna un aprig filoelen ! Aşa că în gura mea cuvîntul în cauză nu poate fi luat în nume de rău. Şi ca să fac apel la o autoritate clasică pentru a-ţi justifica folosirea lui filologică, te trimit la un poem al lordului Byron, pe care mi l-ai citit chiar tu deunăzi. Acolo termenul are tocmai acest înţeles.

— Ah, ştiu la ce te referi !

Amanda îşi împreună palmele în părul înnodat la ceafă şi, rezemîndu-se de cadrul uşii, închise ochii, parcă adîncită în imaginile unor amintiri ale ei, mai curînd decît în memorizarea unei poezii. Rosti următoarele versuri byroniene :

But some are dead and some are gone
And some are scatter'd and alone,
And some are rebels on the hills
That look along Epirus' valleys
Where freedom still at moments ralleys

And pays in blood oppressions ills,
And some are in a far countree,
And some are restlessly at home,
But never more, oh ! never we
Shall meet to revel and to roam. *

Dacă poetul, mort în urmă cu vreo zece ani, ce o privea atît de viu din portretul atîrnat de perete, s-ar fi aflat pe scaunul de bambus unde se aşeza deseori prietenul şi camaradul său sir Trevelyan, şi ar fi ascultat cum vibrau versurile lui pe tinerele buze — sigur că nu s-ar fi împăcat cu ideea unor specialişti de a le scoate din poemul în care figurau ca introducere, creînd o atmosferă atît de sugestivă. Şi e tot atît de sigur că l-ar fi întrebat pe-al său prieten şi camarad dacă ştia că adăposteşte în bungalowul lui un suflet atît de fremătător, palpitînd în armonie cu tainicele ritmuri şi imperceptibilele nuanţe ale poeziei. Una din acele fiinţe rar întîlnite pe care firea le-a înzestrat cu harul ales, dar atît de primejdios, de a gusta intens aroma trecătoare a frumuseţii — şi căreia soarta îi ţine pregătit deopotrivă potirul desfătării şi cel al suferinţei, pline amîndouă, amîndouă golite pînă la ultima picătură !

Aşa ar fi întrebat poetul, mişcat pînă în adîncuri de firul melodios al versurilor sale, rostite de buzele fecioare.

Profesorul, al cărui simţ estetic nu era din cale afară de dezvoltat, se simţi totuşi emoţionat :

— Da, la asta mă referisem — frumos, frumos cu adevărat !

— Ce fericire să-l auzi, după nefericitele imitaţii ale lui sir Trevelyan !

— Sînt chiar atît de proaste, poemele lui sir Edmund ? Ştii bine că n-am prea multă înţelegere pentru poeţii moderni — exceptînd pe Goethe şi pe Schiller, fireşte — aşa că nu îndrăznesc să mă pronunţ. Ieri am citit însă ceva scris de el, şi nu mi s-a părut chiar atît de mediocru.

* Unii au murit, alţii s-au dus / s-au risipit, însinguraţi — / ceilalţi, rebelii din Epir, / dau suflet libertăţii / şi sîngele lor, bir. / Unii-s departe, peste mări şi ţări / alţii, acasă, nu-şi mai găsesc locul. / Noi însă, vai ! nicicînd şi nicăieri / nu ne-om mai întîlni să colindăm norocul !

— Crede-mă, tată : luate la un loc, sînt numai lucruri deplorabile ! răspunse sever mica judecătoare, apropiindu-se și trecîndu-și brațul pe după umerii lui. Aplecată, privi cu atenție una din foile de palmier.

— Dar tu ce citești acolo ? Ceva din vremuri străvechi, nu-i așa ? Ceva frumos și straniu, judecînd după ce spuneai adineaori. Dar de înțeles nu înțeleg nimic !

— N-ai cum. Nu e sanscrită, Amanda, e pâli, limbajul sacru al buddhiștilor. E un manuscris al vechii și venerabilei Yataka.

— Yataka ? Ce-i asta ?

— Cuvîntul înseamnă povești despre vieți trecute, și reîntrupări. De fapt sînt basme populare, legende, uneori chiar nuvele. Au toate un punct comun, de unde și titlul : tratează despre viețile legendare ale lui Buddha. Sau cel puțin se dau ca atare. Deseori tema e doar un pretext pentru a istorisi o poveste îndrăgită. De pildă, cum Buddha se naște într-o familie de negustori, își duce caravana nevătămată prin pustiul bîntuit de duhuri rele, prin locuri unde alții se prăpădesc. Altădată, sub chipul unui cerb, își dă viața ca să-și scape turma. Poveștile pornesc mereu de la o întîmplare ce dă prilej lui Buddha s-o lege de altă împrejurare din trecut, după care „adună Yataka", cum spun ei, identificînd persoanele care trăiesc cele două evenimente. De pildă, spune : „La vremea aceea Sariputta era brahmanul cel înțelept, Ananda ministrul, iar regele din Benares eram chiar eu" — sau ceva asemănător.

— Ce ciudat ! Nu-ți spuneam adineaori că trebuie să fie ceva deosebit de frumos ? Ce minunat se potrivește cu munții aceia, din depărtare, parcă făcuți din ametist, sidefuri și topaze, — și-n văi s-ar preumbla cerbul care se jertfește ! Și pustiul care își întinde dunele dogorîtoare, și franjurile de palmier, acolo, pe malul celălalt al lacului — și lacul e de cleștar, se-nțelege, plin cu pești vorbitori — și în castelul de colo, ar putea trăi, magnific, regele din Benares ! Ascultă, fii și tu o dată un tată bun și citește-mi una din poveștile Yatakăi. Ar limpezi nițel aerul — mireasmă și balsam de flori, după parfumul ăsta atît de artificial.

Zîmbind și clătinînd din cap, profesorul răsfoi manuscrisul, pe de o parte bucuros de interesul ce-l arăta fata lui pentru străvechile legende indiene, mirat pe de alta de intransigenţa ironică cu care urmărea poemele gazdei lor.

— Sînt numai urechi, spuse Amanda, reluîndu-și locul în scaunul de bambus și privind matca secată a rîului, a cărei umbră albastră șerpuia întunecată printre dealuri.

— Da, — uite, asta e și frumoasă, și caracteristică ! Povestea începe cu seara în care frații din cin, adunați în „vihara“ — sala mînăstirii — vorbesc de călugărul cuprins de patimă, care s-a lăsat sedus de o femeie vicleană. În clipa aceea intră Buddha pe ușă și-i întreabă despre ce tăinuiesc. Ei îi răspund. „Frații mei“, — rostește Buddha, „azi nu e întîia oară cînd fratele Revata s-a lăsat prins în mrejele plăcerii. Da, i s-a mai întîmplat și în alte vremuri“. Și Buddha trase deoparte vălul ce-acoperea curgerea vieții dinainte.

Amanda se îndreptă dintr-o dată în scaun. Cu buzele întredeschise, răsuflînd adînc, își aținti ochii visători asupra tatălui ei, cu o privire aproape vizionară.

— Amanda, ce-i cu tine ? Ce-s ochii ăștia mari, „înfloriți“, cum ar fi spus Dandin, nuvelistul acela rafinat...

— „Și trase vălul deoparte“... — ce ciudat sună — solemn — nu găsesc cuvîntul potrivit — vorbele astea mă...

Se lăsă moale pe spetează. Nu-și mai îndreptă ochii în zare, ai fi zis că privea înăuntrul ei.

— Nu cumva ți-e rău, fata mea ? se neliniști tatăl. Te-a copleșit căldura ? Nu vrei să te lungești puțin ?

— Nu, nu ! Lasă pe Învățător să tragă vălul deoparte.

— „La vremea cînd în Benares domnea Brahmadatta“ — începu profesorul, — „Boddhisattva, adică cel ce avea să devină Buddha, se născuse din nou ca fiu al unui negustor foarte bogat.“

Se întrerupse, ciulind urechile.

Nu avea să se aleagă nimic din cititul poveștii de data aceasta !

Piatra Şarpelui

Zgomotul care întrerupsese neaşteptat cititul era un straniu amestec de paşi mărunţi, frămînt de lăbuţe, foşnet de frunze uscate şi călcătură de om alergînd pe tălpi hotărît „nebăştinaşe" — se apropiau grăbit, mai întîi pe prundul aleii, apoi pe trepte, şi foşnetul cînd se întrerupea, cînd se auzea din nou, semănînd mai mult a tîrşîit, în timp ce un glas tînăr de bărbat striga fără încetare, cînd rîzînd, cînd ameninţător : „Garuda ! Garuda !"

Cine, la auzul acestui nume, s-ar fi dus cu gîndul la pajura mitică, pasărea lui Vişnu, aşa cum apare în sculptura dintr-o nişă a palatului princiar, înfigîndu-şi ghearele triumfătoare într-un şarpe-demon zvîrcolit în chinurile morţii, — acela s-ar fi îndoit că strigătul se adresa făpturii din pragul verandei, şi care în clipa următoare se repezea în odaie.

Era o jivină măruntă ce amintea veveriţa, pisica şi guzganul, toate laolaltă. În capul cu botişorul ţuguiat scînteiau doi ochişori roşii, şi străluceau colţii subţiri ca nişte ace. Coada în veşnică mişcare se îngroşa spre rădăcină, topită pe nesimţite în fundul puternic cu blana groasă, castaniu-aurie, albind în jurul mijlocului. Dar trăsătura caracteristică era neastîmpărul, o trepidaţie neîncetată care îi definea fiecare mişcare, din vîrful cozii şi pînă-n vîrful botului — părea însăşi întruchiparea voinţei de acţiune, gata să facă orice, să întreprindă orice — în afară de a o lua la fugă.

Chiar dacă mica făptură nu amintea pe tizul ei zeiesc, înaripatul, ceva totuşi îi apropia — ceva foarte important. E drept că nu stăpînea peste un şarpe-demon, „tronatul" nestîndu-i în fire, totuşi călca pe un şarpe adevărat, iar dinţişorii îi avea înfipţi adînc în ceafa lui — un şarpe lung de peste patru picioare, pe care îl tîrîse cu greu pe trepte.

În clipa în care mica sălbătăciune călcase pragul trăgîndu-şi prada după ea, se ivi, parcă ieşit din puşcă, un tînăr cu părul blond. Pălăria îi zbură din cap în secunda în care striga o ultimă oară „Garuda !" întinzînd braţul pentru a împiedica mangusta să pătrundă în odaie.

Amanda sărise în picioare, scoţînd un ţipăt de groază. Palidă, tremurîndă, se lipise de zid într-un colţ al încăperii şi privea cu ochi nebuni cînd la şarpele din prag, care zăcea nemişcat, cînd la mangusta ţopăind în faţa ei, săltîndu-se în aer cu toate labele deodată, ca şi cum ar fi stat pe arcuri. Ţipa scurt, sălbatic, agresiv, — apoi începu să scheaune plîngăreţ, ca şi cum s-ar fi jeluit că isprava nu-i e deajuns de preţuită, că stăpîna nu-i dă atenţia cuvenită. Şi în clipa următoare îi înşfăcă tivul rochiei cu dinţişorii ascuţiţi. Simţind că trupul fetei se cutremura de groază şi că în loc să o urmeze, fata s-ar fi îndepărtat, cît ar fi avut loc s-o facă, Garuda îi dete drumul, se repezi înspre prag, apoi se opri la jumătatea drumului, după care se întoarse ţipînd şi mai sălbatic, scheunînd şi mai jalnic, în timp ce perii i se răscoleau pe tot trupul, de parcă era gata să zboare în toate părţile deodată. Pe scurt, mai caraghios vînător de şerpi nu se văzuse pe pămînt !

Chef de rîs însă n-avea nimeni dintre cei de faţă.

Profesorul Eichstädt se ridicase în picioare, neliniştit ; cu mîinile sprijinite pe masă, privea şarpele întins în pragul uşii, în toată lungimea lui, cu pielea atîrnînd moale în dreptul cefei — şi-acolo, semnul ochelarilor cu solzii lucind în culoarea bronzului, se vedea desluşit.

Tînărul îşi şterse fruntea năduşită şi privi vinovat spre fata ţintuită de spaimă. Ştia prea bine că fetei îi e groază de şerpi — o groază nemăsurată, enigmatică, avînd ceva bolnăvicios într-însa, parcă izvorîtă dintr-o presimţire. Tocmai această spaimă îl îndemnase să-i cumpere Amandei o mangustă — un ihneumon de soi — în dar de ziua ei, să-l aibă în chip de paznic. Nimeni nu avea să ştie cît de scump o plătise. Ideea fusese încununată de succes. Amanda şi Garuda se iubeau ca şi cum antipatia pe care o aveau amîndoi faţă de neamul şerpesc, instinctivă şi la unul şi la celălalt, i-ar fi legat printr-o simpatie tot atît de irezistibilă. Mai ales Garuda părea să nu-şi uite îndatoririle nici o clipă : era nedespărţit de tînăra lui stăpînă, cum e animalul-atribut de zeitatea lui. Astăzi dăduse o lovitură de maestru. Însă Arthur, care-l privise de departe, văzuse cu groază că în beţia triumfului, alerga să

depună monstruosul trofeu la picioarele stăpînei sale. Arthur încercase s-o ferească de această încercare, dar nu reușise. Și acum fata pe care o iubea, albă ca varul, sta tremurînd în pragul leșinului.

Ce să facă ? Își trecu degetele prin părul scurt de culoarea nisipului, zbîrlindu-l, de parcă s-ar fi luat la întrecere cu blana lui Garuda, și privi în jur cu ochi atît de vinovați, încît pînă și Amanda ar fi izbucnit în rîs, dacă — dacă în momentul următor Arthur n-ar fi făcut un pas înainte, să treacă pragul.

— O nu, nu, Mr. Steel ! strigă tînăra fată, întinzînd brațul să-l oprească.

Arthur înlemni. Privea cînd spre Amanda, cînd spre tatăl ei, descumpănit, neînțelegînd ce altă fărădelege săvîrșise, de nu-i era îngăduit să intre în încăperea unde se aflau ceilalți doi.

— Tinere, spuse profesorul, răspunzînd mutei lui întrebări, — nu proceda de-a-ndoaselea ca neștiutorii, de care vorbesc Vedele, ăia care iau capătul de funie drept șarpe, și lumea aparențelor drept cea reală !

— Ha, ha, ha ! De cobră e vorba ? rîse Arthur, — nici o grijă, e moartă ! Moartă ca un hering sărat !

Și din vîrful pantofului răsturnă calm trupul șarpelui, dezvelindu-i pîntecele cu solzi argintii.

Oricît de mort, chiar ca un hering sărat, starea lui nu-l feri de neîmpăcatul său dușman ereditar. Scoțînd un urlet ascuțit, de parcă zeci de *i*-uri s-ar fi topit într-unul singur, Garuda se aruncă asupra lui, își înfipse colții în cutele moi, zdrențuite, ale cefei, pînă mai adineaori înfoiate ca o umbrelă, și scutură plin de mînie capul hidos. Mișcarea trupului neînsuflețit parcă îi trezise bănuiala că ar mai pîlpîi o scînteie de viață otrăvită într-însul — trebuia scoasă afară cu orice preț !

Dar ceea ce sări afară, rostogolindu-se pe dușumele, sună foarte material și dur.

Arthur își lovi palmele a mirare.

— Piatra șarpelui !

— Nu se poate ! Glumești ! strigă profesorul.

Sări în picioare, interesat la culme.

Desprinsă din ghearele spaimei, Amanda înaintă, curioasă şi ea. Garuda o întîmpină scîncind de bucurie. Sări în sus şi i se căţără pe rochie. Tînăra luă în braţe mica făptură, simţindu-se vinovată de a nu-i fi dat, din pricina fricii nechibzuite, cuvenitele dezmierdări. O alintă, şoptindu-i dulce la ureche. Îi mîngîia mătasea blănii, silindu-se să-şi stăpînească scîrba ce-o resimţea atingînd perii ce, cu cîteva clipe mai înainte, se lipiseră de solzii cobrei.

Cu micul animal cocoţat pe umăr, se aplecă peste masă. Era un lucru de nimic, acel ceva ce aduna într-un focar de atenţie încordată privirile a patru perechi de ochi : cei cenuşii, ca de granit ai tînărului, cei dindărătul ochelarilor ai profesorului, cei limpezi, castanii ai fetei şi cei roşii ca tăciunele aprins, mici cît o gămălie de ac, ai lui Garuda. Priveau cu toţii ţintă la obiectul pe care Garuda l-ar fi putut luat drept inima de piatră a reptilei, căzută din locul ei.

O pietricică cît un bob de fasole, netedă şi ovală, sticlind într-o nuanţă palid verzuie. Părea o piatră de rîu obişnuită.

— E deci adevărat ! exclamă profesorul. Nu-i doar o vorbă din popor — piatra şarpelui există ! Dacă n-aş fi văzut-o cu ochii mei !...

— Ştiam că există, profesore, spuse Arthur, — văzusem şi eu una — o văzusem cu adevărat — dar asta nu-i nimic ! Trebuie privită noaptea, cînd luminează !

— Ce spui ? Mai şi luminează !

— N-aţi suflat un cuvînt pînă în ziua de azi ! spuse Amanda, cu o privire plină de reproş.

— Să pomenesc de existenţa ei ? Dacă aţi şti cît eram de sigur că mîine vă voi putea dărui o asemenea piatră, capturată chiar de mine ! Şi acum prichindelul ăsta mi-a luat-o înainte !

Rîzînd mînzeşte, îi dete lui Garuda un bobîrnac peste botişorul ascuţit. Jivina îi răspunse cu un scîncet sfîrşind în mîrîit — nu ştia ce să creadă : era un alint sau o jignire ?

— Mîine, Mr. Steel ? întrebă Amanda. Cu ce prilej ?

— Speram ca în noaptea asta să am mai mult noroc decît în cea de ieri.

— Tinere, spuse profesorul — doar n-oi fi fost atît de necugetat ca în toiul nopţii să baţi locuri unde mişună cobrele ?

Clătinînd din cap a mustrare, se adînci din nou în fotoliul comod din împletitură de bambus.

— De, ce să fac ! Trebuie să recunosc că am comis această faptă necugetată, spuse Arthur zîmbind. Muream, nu altceva, să pun mîna pe o asemenea piatră. I-am spus lui Man Ray, şi i-am vîrît cîteva rupii în palmă. I-am făgăduit şi mai multe dacă o brodim cum se cuvine. Ieri a sosit cu vestea dis-de-dimineaţă că a dat de urmele unei cobre purtătoare de piatră. Ne-am pornit amîndoi către seară în crîngul de dincolo de oraş, cale de cîţiva kilometri. Se lăsase noaptea cînd am ajuns. Ne-am ghemuit sub nişte tufişuri, la trei paşi de trunchiul masiv al unui copac. Am aşteptat în jur de un ceas fără să ne clintim. Răsărise luna şi arunca o lumină de cretă în bezna frunzişului. Dintr-o dată acolo, printre rădăcini — un şarpe ! — şi în iarbă, în faţa lui, un licăr ca de licurici. Nu-l zărisem venind, dar acum îl vedeam desluşit, îşi desfăcuse inelele şi se înălţa, umflîndu-şi ceafa, legănîndu-se încet, ca şi cum cineva i-ar fi cîntat din fluier. Părea că se închină în faţa pietrei luminoase — şi în clipa aceea, pe Dumnezeul meu, aş fi dat crezare tuturor poveştilor care umblă pe seama acestei jivine ciudate.

— Dar piatra ? N-aţi putut s-o luaţi ? întrebă Amanda cu sufletul la gură.

— Nu ne-a ajutat norocul ! Sau stîngăcia noastră. Puşca pe care o aşezasem alături de mine nu era deajuns de aproape, şi cînd am luat-o, am făcut zgomot — s-a auzit un foşnet şi cobra s-a făcut nevăzută — odată cu ea, vai ! şi mica ei comoară. Am rămas mofluz, necăjit la culme. Man Ray însă m-a încredinţat că mai ştia undeva pe aproape o cobră cu piatră, încuibată într-un copac bătrîn. Aveam să stăm la pîndă în noaptea asta — cu mintea lui isteaţă de indian născocise o capcană care nu putea să dea greş.

— Dar de ce atîta înverşunare ? De ce rîvneaţi la o piatră de-asta cu orice preţ ? se miră Amanda.

— De ! În parte din cauza dumitale — n-ai spus cîndva că-ţi doreşti o asemenea piatră — cu o singură condiţie : să ştii că a fost purtată de o cobră ?

Amanda roşi la auzul omagiului naiv al tînărului. Acesta roşi şi el, la rîndul lui — ceea ce nu uşură întru nimic situaţia.

— Numai „în parte“ ? Sper că aţi avut motive mai rezonabile pentru a înfrunta asemenea primejdie — i-o întoarse Amanda, şi se înfioră la gîndul unei nopţi petrecute în jungla mişunînd de cobre.

— Drept e că fenomenul este cum nu se poate mai interesant, observă profesorul. Merită să fie verificat şi cercetat cu de-amănuntul.

— Poate că acest „în parte“ provine şi dintr-un interes ştiinţific, spuse Arthur. Dar motivul adînc a fost altul — în afară de gestul cavaleresc de a împlini dorinţa unei doamne ! De fapt a pornit de la spaima, aş zice mistică, pe care o aveţi faţă de neamul şerpesc.

— O teamă mistică, dacă nu chiar mitică — se înveseli Amanda. Dacă are vreun temei, acela se află în paradis ! Se pare că toţi oamenii o au !

— Nu, nu, nu-i aşa ! Eu de pildă n-o am. De aceea nici nu pot să înţeleg frica dumitale. Vărul meu însă ...Alaltăieri ne-am întîlnit cu un îmblînzitor de şerpi, care a vrut cu tot dinadinsul să ne-arate măiestria lui. Abia îşi aşezase coşuleţul la pămînt, şi începuse să moduleze sunetele acelea lungi, tărăgănate, că-l văd pe Edmund pălind. Îl trec fiori pe care nu-i poate stăpîni. I-am aruncat insului o rupie şi i-am spus s-o ia din loc. „M-am ţinut să stau şi să privesc, — aşa, de-a sila“, îmi spuse Edmund, — „dar uite că n-am putut — nu ştiu de ce, dar este peste puterile mele !“

— Nu se poate ! se agită Amanda. Cum, şi sir Trevelyan simte aceeaşi spaimă ?

— S-ar zice că vă bucură — observă Arthur pe un ton ce se voia glumeţ, dar în care se simţea părerea de rău că, prin nesimţirea lui, era mai departe de ea decît vărul lui.

— Dacă-i aşa, înseamnă că nu trebuie să-mi fie chiar atît de ruşine de slăbiciunea mea !

— O, dar tocmai asta e ciudățenia ! — greu de înțeles. Dacă ar fi vorba de o doamnă obișnuită, fricoasă — dar tocmai dumneavoastră, o ființă atît de curajoasă, cum puține femei sînt pe lume !

— Eu ? Curajoasă ?

Amanda izbucni în rîs, atît de comică i se păru ideea.

— Ba da ! Chiar așa e ! Nu stam alături de dumneavoastră în howdah *, nu v-am văzut cu ochii mei privind în botul căscat al fiarei la numai cinci picioare depărtare ? Ați țipat cumva ? Sau v-au apucat nevricalele ? Nu. Erați calmă și stăpînită.

— Vai, dar astea nu trebuie luate în seamă, domnule Steel ! Totul s-a petrecut atît de repede ! Nimeni n-a bănuit că un tigru se află în imediata apropiere !

— Eu în nici un caz ! Dumneavoastră mi-ați atras atenția că ceva unduie prin ierburile înalte.

— Așa-i, dar nici o clipă nu mi-a trecut prin cap că poate fi un tigru ! — și în secunda următoare sărise în capul elefantului — vai ! ghearele acelea sfîșiind carnea moale dintre urechile bietului animal ! Mă agățasem din răsputeri de howdah ca să nu fiu azvîrlită afară — cînd, cît ai clipi, fiara era jos în iarbă — toate puștile au tras deodată ! N-am avut cînd să-mi fie frică.

Arthur rîse.

— Ei, știu eu destui care ar fi avut timp de-ajuns ! Nici acum, cînd Garuda a dat buzna în odaie cu șarpele, n-ați stat prea mult pe gînduri. Dar atunci — vă amintiți vasul acela pirat ? — Atunci ați fi avut timp deajuns !

Profesorul se încruntă :

— Da, da ! Vasul pirat — urîtă poveste ! Doamne Dumnezeule, cum să nu mi-o amintesc !

— Cum ? Atunci nu m-am speriat ? Nu mi-a fost frică ?

— Ați fost singura femeie care nu s-a refugiat în cabine, cu fața îngropată în perne și cu degetele băgate în urechi, să nu vadă, să n-audă. Vărul meu a fost foarte impresionat de curajul, de sîngele rece de care ați dat do-

---

* Scaun pentru două sau mai multe persoane, de obicei acoperit cu un baldachin, care se așează în chip de șa pe spatele elefantului.

vadă, atunci, — vai ! cît îl invidiez că în clipele acelea se afla lîngă dumnevoastră, că i-a fost dat...

— Bine, bine, domnule Steel, se eschivă Amanda, — dar tot nu ne-ați explicat de ce teama mea de reptile v-a îndemnat să porniți în căutarea pietrei șarpelui ?

— Da, așa-i ! se grăbi să încuviințeze profesorul. Ca bun savant neamț ce era, avea oroare de discuțiile purtate pe sărite, în loc ca lucrurile să fie luate binișor, unele după altele, și duse rînd pe rînd, punct cu punct, pînă la țintă.

— Poftim, cum ne-am abătut de la subiect — continuă — iată-ne ajunși la elefanți, tigri și pirați ! Dragul și tînărul meu prieten ! Îmi pare rău că trebuie să fac o remarcă, dar odată și odată trebuia să o fac, și nu-i de lepădat ! Am o, sinceră admirație pentru elanurile și fantezia dumitale, care se și potrivesc de minune cu vîrsta pe care o ai. Dar, dragul meu ! iau seama, și încă destul de des, că n-o duci prea bine cu logica — tocmai dumneata, compatriotul lui Thomas Reid ! Nu mai departe decît în cazul de față : oricît de ciudată ar fi groaza de șerpi a fiicei mele — și e într-adevăr cu totul ieșită din comun — nu-i un motiv suficient ca să te facă să alergi nopți de-a rîndul prin tot felul de coclauri după pietre șerpești !

— Nu-i un motiv suficient ? Dar, domnule profesor, sînt convins că sînteți de acord cu adagiul : ab esse ad posse valet consequentia ?

— Bineînțeles că da, dar...

— Teama aceea a fost mobilul meu. Am avut intuiția că nu e o frică obișnuită, că presupune un presimț al unei primejdii aparte, care o pîndește pe fiica dumitale prin mușcătura unei cobre.

— Ia te uită, ia te uită — scoțianul își arată nasul ! Second sight *, nu-i așa ?

Înciudat la culme de invocarea acestui element irațional, profesorul uită că ceruse o lămurire. Dar nu apucă să revină la atac și Amanda, palidă la față, i-o luă înainte, completînd veriga ce lipsea :

— Piatra e un antidot împotriva veninului ?

* Al doilea văz (engl.).

— Da, întocmai. Aşa se zice. Dacă o pui pe rana proaspătă, soarbe otrava sau, mă rog, îi slăbeşte efectul. Man Ray se jură că-i aşa. Zice că toţi îmblînzitorii de şerpi poartă o piatră cu ei. Şi atunci m-am gîndit că...

— Atunci trebuie să-i procuri una şi vărului dumitale ! opină profesorul. Fii consecvent ! Dacă la fiica mea e vorba de o presimţire obscură, trebuie să fie acelaşi lucru şi la vărul dumitale, nu ?

— Mm, n-are decît să şi-o caute singur, răspunse Arthur cu indiferenţă. Sst ! — Auziţi ? — Se aud glasuri!

— Da, mi se pare şi mie că...

— Oricum, nu se cade să fie întîmpinat de o cobră, drept în pragul casei ! N-ar fi un „bun venit" prea plăcut... Garuda !

Arthur luă un băţ din colţul încăperii şi ridică şarpele mort mai înainte ca mangusta, care sărise de pe masă, să-şi poată înhăţa prada. Ieşind pe terasă, zădări animalul întărîtat ridicînd şi coborînd băţul cu trupul moale al şarpelui, şi-l aruncă apoi departe în grădină unde dispăru în ierburi.

Se întoarse către noii veniţi, care vorbeau tare şi învălmăşit, în puternic contrast cu paşii lor neauziti.

Pantera neagră

Amanda se ridică, cu inima bătînd.

Pîndea un glas, şi nu-l auzea. Pe verandă, Arthur se trezi înconjurat de indieni — gesticulau, întrebător, se mirau, dezamăgiţi sau dimpotrivă, plini de încredere — vorbeau şi ţipau cu toţii deodată :

— Sahibul nu-i aici ? N-a sosit încă ?

Ceată pestriţă de siluete cu pielea întunecată, îmbrăcate în caftane albe şi brîuri multicolore — cei mai mulţi umblau desculţi, alţii cu nişte încălţări care aduceau a papuci. Aproape toţi purtau pe umăr un scut rotund de aramă, prins în curele de piele încrucişate peste piept, un iatagan înfipt în brîu şi în mînă o lance. Cîte unul, în locul lăncii pe care rajputanii o mînuiesc de minune la vînătoarea de mistreţi, avea o puşcă arăbească cu încrus-

taţii de argint, şi atît de lungă, încît sprijinind patul de pămînt, ţeava le trecea de umeri.

Unul purta o puşcă modernă de vînătoare de fabricaţie englezească. Cu un cap mai înalt decît tovarăşii lui, nu era nici cu un lat de palmă mai înalt decît tînărul scoţian. Spătos, cu ochi pătrunzători şi sprîncenele stufoase, împreunate, avea o mustaţă zbîrlită, ca de tigru. Barba deasă, rasă cu grijă pe mijlocul bărbiei, se despărţea în două, şi vîrfurile erau trecute pe după urechi — un vechi obicei rajputan. Mîinile de aristocrat cu unghiile înroşite cu henna şi le ridicase demn în dreptul frunţii, salutînd — erau neaşteptat de mici şi albe, potrivite de minune cu mînerul de fier forjat al săbiei. Le mişca în dreapta şi în stînga punctîndu-şi vorba, dar se întrerupea deseori ca să-şi mîngîie barba îmbelşugată. Gestul mereu repetat te ducea cu gîndul la vreo slăbiciune ascunsă, ştiut fiind că orice bărbat se trădează cînd pune apăsat accentul pe această podoabă virilă a persoanei sale. Şi dacă e adevărat că o barbă prea bogată implică o latură feminină, atunci faptul era întărit de parfumul de mosc care-l învăluia ca o pasăre fugară părînd să-şi aibă cuibul în pădurea aceea deasă. Turbanul verde pe care-l purta şi el, ca toţi ceilalţi, era împodobit cu o splendidă agrafă bătută în pietre scumpe ; lucea ca un soare mărunt, din care ţîşnea o pană de bîtlan ce-i cădea pe umăr.

În spate, un slujitor îl urma de aproape, ţinînd o umbrelă de soare grea, închisă, cu mînerul atîrnînd în jos.

Acest om bătător la ochi era Chandra Singh, nepotul rajahului.

Vorbea repezit, şi indienii care intrau acum unii după alţii îi întăreau spusele cu exclamaţii şi cu gesturi. Ce anume spunea, nu înţelegea nici Amanda, nici tatăl ei — în afară de locuţiunea uzuală că sahibul îi era tată şi mamă. Vorbea industani, o limbă pe care indianistul o dispreţuia cu toată fiinţa lui, considerînd-o o amestecătură de sanscrită degradată cu felurite idiomuri străvechi arăbeşti şi, — supremă infamie ! — cu frînturi de engleză. O caricatură a unei limbi, o monstruozitate fără pereche pe lume ! exclama profesorul indignat, ori de cîte ori avea prilejul. Amanda ştia atît cît să se înţeleagă cu ser-

vitorimea, ceea ce nu îi îngăduia nici pe departe să priceapă o iotă din cele ce se vorbeau acum.

În clipa cînd un strigăt ieşi din toate piepturile şi, ca într-o singură mişcare, toate mîinile arătară spre verandă, cei doi, care nu înţeleseseră nimic, priviră şi ei într-acolo.

Afară, pe o targă împletită din ramuri, zăcea o panteră neagră. Blana de catifea unduia în ape lucitoare la lumina vie a lampadarelor.

— Excelenţa Sa Chandra Singh, se întoarse Arthur către Amanda şi tatăl ei, făcînd pe tălmaciul — ne povesteşte cum vărul meu, după ce a răpus această splendidă sălbăticiune, s-a îndepărtat de tovarăşii săi de vînătoare cu intenţia de a vizita ruinele unui templu din împrejurimi. Ca orice fire de poet, a vrut să rămînă singur. Şi pe drumul de întoarcere pare-se că s-a rătăcit. Dar nu e cazul să fim îngrijoraţi — nu e nici un pericol...

Chandra Singh, înţelegînd ultimele cuvinte, le întări cu gesturi larg aprobatoare, adăugînd într-un industani cît mai englezesc cu putinţă : — Oh ! — primejdie ? — vai, cum să fie primejdie ? — oriunde s-ar afla sahibul pe aceste meleaguri, e în deplină siguranţă — ca în Anglia !

— Mai sigur chiar — mult mai sigur ! îl îngînă îndată tot alaiul vorbind în cor, cu ochii, mîinile şi buzele în acelaşi timp : Marele sahib ! Prietenul şi oaspele celui născut din ceruri! — fala ţării! — binefăcătorul Indiei! — faima lui luminează întreg pămîntul ! — umbra-i să crească neîncetat !

Ochii strălucitori, rînjetele dezgolind dinţii albi, mîinile schiţînd gestul de respingere, turbanele verzi ce se clătinau odată cu capetele — tot şi toate demonstrau că cea mai mică idee de pericol ar fi fost de-a dreptul caraghioasă !

„Ar merge la scenă deschisă — dar într-un spaţiu mic efectul e prea apăsat“, gîndi Amanda, şi hotărî în sinea ei să nu-l lase din ochi pe rajputanul cel bărbos.

Între timp un omuleţ strîmb şi adus din umeri, aproape cocoşat, care n-o scăpase pe Amanda din privire, înaintă cîţiva paşi. Chircit de umilinţă, scrîntindu-şi încheieturile de-atîtea plecăciuni şi cereri de iertare pentru îndrăzneală, îngăimă cîteva vorbe : niciodată o

făptură prăpădită ca dînsul n-ar fi cutezat să-şi spună părerea despre o alta atît de suspusă cum era sahibul, dacă n-ar fi observat îngrijorarea Preafrumoasei-Sprîncenate — şi-atunci o idee mîngîietoare i-ar fi luminat mintea — idee pe care ar dori s-o alunge, ştiut fiind că vorba se cuvine rostită numai cînd poate aduce rod şi dăinui în timp — ca o culoare pe care o aşezi pe un obiect alb — ceea ce nădăjduia să facă cu spusele lui, şi anume să readucă bujori pe obrajii palizi ai Celei-cu-Faţa-ca-de-Lună, iar ce voia să spună era că în această ţară nici fiarele pădurii nu s-ar atinge de marele sahib, care de fapt nu era nimeni altul decît Rama *, născut din nou întru mîntuirea ţării — lucru adeverit chiar de preoţi...

Şi nu mai puţin de cor, care repeta ca în delir: „Rama! Rama ! Rama !"

Omuleţul continuă : „Dimpotrivă, departe de a-i face vreun rău, îl vor îndrepta pe drumul cel bun, şi foarte curînd vom simţi cu toţii cum ne creşte inima de bucurie, zărind cum se arată cel a cărui lipsă cernise toate sufletele".

Arthur tălmăci cu fidelitate discursul Amandei şi tatălui ei. La auzul cuvîntului „Preafrumoasa-Sprîncenată", tînăra se stăpîni cu greu să nu-i facă cu ochiul vorbitorului, arătîndu-şi sprîncenele scurte, tămîiate de frazeologia stereotipă a indianului. Izbuti să păstreze o atitudine cuviincioasă.

Totuşi simţi nevoia să se descarce cumva la sfîrşitul cuvîntării. „Frumos ai mai răcnit, leule !" i se adresă lui Arthur, „sau, parafrazînd, frumos ai mai scheunat, şacalule !" — mimînd însă o înaltă ţinută diplomatică.

Arthur încuviinţă din cap, respectuos, dar îi aruncă o scurtă privire care spunea desluşit că era de aceeaşi părere cu ea : în fabulele indiene, şacalul deţine rolul trădătorului, buzele îi prefiră vorbe mincinoase, bogat înspicate cu învăţăminte şi cu sfaturi.

Deci, atenţie ! Aici nu miroase a bine !

Se întoarse către indian şi-i tălmăci răspunsul Amandei, spunînd că el, preanobilul Pertab în care vijelia leului se împletea cu înţelepciunea şacalului, potolise teme-

---

* Erou legendar, reîncarnare a zeului Vişnu.

rile Preafrumoasei-Sprîncenate cu Fața-de-Lună, tocmai pentru că dăduse glas adevărului fără nici un fel de exagerare, știind prea bine, așa cum se cuvine înțeleptului, că adevărul strălucește numai în nobila lui goliciune — orice podoabă îl întunecă ! Totuși el, Arthur, crede de cuviință că, oricît de binevoitori s-ar arăta zeii și fiarele, totuși omului nu-i șade bine să stea cu mîinile în poală și că trebuie să pornească în căutarea celui absent, ca nu cumva să fie nevoit să-și petreacă noaptea în junglă — căci bucuroase de oaspeți și nedoritoare de a renunța la tovărășia lui, precum par a fi, fiarele l-ar putea reține alături de ele, mințindu-l preacucernic — o posibilitate pe care Preacinstitul Pertab nu pare s-o fi avut în vedere, în ciuda înțelepciunii lui.

Chandra Singh clătină din cap, gînditor, își mîngîie barba cu ambele mîini deodată, trăgînd-o cu palmele după urechi, răspîndind o adiere de mosc — și declară că era cu neputință ca cineva să fi dat un sfat mai înțelept decît cel al tînărului sahib care, fără îndoială, va păși într-o bună zi în fruntea națiunii sale ! Da, va porunci îndată să se organizeze o expediție pe care o va conduce chiar el.

Corul îi reluă cuvîntul ca un refren. O nouă explozie de voci și gesturi din partea indienilor întări cele spuse de el : cu toții, da, cu toții împreună vor porni, vor mărșălui, vor alerga tocindu-și tălpile pînă la os, numai și numai ca sahibului care le era tată și mamă, să nu i se clintească nici un fir de păr din cap.

Luat de ape, profesorul sări energic de pe scaun, hotărît să ia parte la expediția de recunoaștere, cu toate că știa — cum o știau cu toții, că prezența lui nu putea fi decît o povară. Era mai mult decît improbabil ca o inscripție cioplită în piatră să indice în sanscrită locul unde se afla sir Edmund...

Fiecare venea cu cîte o idee, cu un sfat privind direcția care trebuia luată, numărul de facle și de cîini — și într-o clipă un ghem de oameni zgomotoși și agitați tăbărîră pe Chandra Singh, în vreme ce Arthur se căznea zadarnic să calmeze elanul prea întreprinzătorului profesor.

Amanda își propusese să nu-l piardă din ochi pe Chandra Singh care găsea cuvîntul și privirea potrivită pentru

fiecare ins în parte, chiar şi pentru profesor : îi spuse că era lumina lumii, că prezenţa lui avea să fie de un nepreţuit ajutor. Amanda surprinse însă ocheade pline de tîlc aruncate mărunţelului, omul lui de încredere. Tuciuriu, cu părul lins şi uleios retezat în josul urechii, avea, în contrast cu bărbosul lui protector, un smoc firav de păr pe muchia bărbiei. Dacă Chandra Singh se putea mîndri pe drept cu apelativul indian „Omul-Tigru", însoţitorul lui n-ar fi făcut de ruşine numele de Şacal, pe care i-l dase Amanda.

Apropiindu-se de cei doi, încercă să prindă din zbor crîmpeie din vorbele aruncate, să şi le întipărească în minte, sperînd ca mai tîrziu să le poată descifra înţelesul. Izbuti să prindă cîteva cuvinte. Dintr-o dată, o senzaţie nelămurită o făcu să întoarcă privirea spre verandă, şi nu se putu opri să scoată un ţipăt uşor de bucurie.

O siluetă se ivise afară, în care oricine ar fi putut recunoaşte originalul din tabloul atîrnînd de perete : numai că surtucul albanez era înlocuit cu haine mai puţin pitoreşti, un amestec de croi european şi indian. În loc de turban avea pe cap o pălărie de pai, peste care trecuse o pînză de bumbac care-i ferea ceafa de dogoarea soarelui. În acest cadru alb, străluminat, faţa lui bronzată părea să fie a unui indian.

Un cor de strigăte, mirare şi bucurie urmă exclamaţiei Amandei, însoţit de o violentă gesticulaţie. Însă ochiul vigilent al fetei surprinse schimbul de priviri dintre Chandra Singh şi omul lui — în care se citea uimirea, dar nici o urmă de bucurie. Dezamăgire, da, ciudă, şi, mai presus de toate, o spaimă ciudată ca şi cum ar fi văzut un strigoi. Pînă şi pielea întunecată a cocoşatului păli, trecînd în plumburiu. Tulburarea i se oglindea limpede pe faţă, altminteri Amanda ar fi putut crede că se înşeală, văzînd cît de bucuros păşi în întîmpinarea marelui sahib. Barba ceruită a Marelui Tigru se zbîrli, fir cu fir, trosnind şi scoţînd scîntei de însufleţire, în timp ce-l privea pe rătăcit, iar părul lins al complicelui său năduşea picuri de unsoare fericită şi de mieroasă recunoştinţă în timp ce, sus-

ţinuţi de întregul cor, rosteau într-un glas că le creşte inima de atîta mulţumire, cu toate că nici o primejdie n-ar fi fcst de temut, deoarece — apăsă omuleţul cu umărul strîmb — fiarele însele s-ar fi sfiit să prilejuiască vreun rău prea cinstitului vlăstar al lui Rama, ce trebuia privit mai curînd ca însuşi Rama reîntrupat !

Că cel în cauză n-avea nici cea mai mică bănuială, se văzu din felul firesc în care răspunse la salut. Dar neliniştea n-o mai părăsi pe Amanda din clipa în care sir Edmund, rezemîndu-şi puşca într-un colţ, îl luase pe Chandra Singh deoparte, vorbindu-i îndelung în şoaptă, în timp ce rajputanul îl asculta încordat, ca cineva care primeşte o poruncă de la un superior.

Intimitatea dintre cei doi îi displăcu la culme Amandei. Păreau să pună ceva la cale împreună. Ceea ce povestise mai adineaori tatăl ei despre o posibilă rivalitate între cei doi bărbaţi explica oarecum dezamăgirea rajputanului văzîndu-l pe sahib viu şi nevătămat — să-l fi atras în vreo capcană ? Dar atunci — ce rost avea intimitatea dintre ei ? Pentru sir Edmund o primejdie din umbră, fără îndoială. Hotărî să-l prevină cu prima ocazie, şi dacă nu se ivea în următoarele ceasuri, avea să calce regulile etichetei şi să provoace o întrevedere.

Edmund le ura acum, ei şi tatălui ei, bun găsit cu glas prietenos, însă părea să fie cu mintea în altă parte. Arătă spre verandă :

— Ce-i cu fiara aceea de afară ?

— Pantera ? E trofeul sahibului! răspunse Chandra Singh cu o plecăciune adîncă, — şi corul îngînă ultimele lui cuvinte pe voci diferite şi în variaţii nuanţate, împodobite cu arabescuri şi metafore fără sfîrşit : pustiitorul munţilor, pantera, se bucurase de cinstea de a fi fost răpus de glontele marelui sahib ! — să pieri miruit de mîna lui Rama ! — iar printre alte laude, faţa de şacal socoti că această moarte avea să-i prilejuiască o reîntrupare mai norocoasă !

— Cum adică ? Eu să fi împuşcat pantera ?

— Bineînţeles ! Drept în inimă — cu mînă de maestru ! O împuşcătură care va răsuna peste veacuri în cîntecul rapsozilor !

Ascultîndu-i, ai fi zis că pînă în ziua aceea nu s-ar mai fi tras într-o panteră pe pămîntul Indiei.

Gazda îi însoţi pînă la uşă, complimentîndu-i, pe numeroşii şi zgomotoşii lui admiratori, asigurîndu-i că cine vînează alături de rajputani se vede nevoit, oricît ar fi de stîngaci, să înveţe cîte ceva din acest nobil meşteşug, şi fie doar prin imitaţie, să dea şi el o lovitură de maestru.

Obiectul acestei prea-mult-lăudate împuşcături, pantera neagră, păşind spre o nouă întrupare mai cu noroc decît cea de pînă acum, a fost luat la porunca lui Arthur, pentru a fi jupuită de blană.

Cum sir Trevelyan şi indianistul au băut vinul de Rin

Edmund rîdea cu poftă cînd intră din nou în odaie. Nu-l mai găsi decît pe profesor care-şi strîngea meticulos preţioasele foi de palmier. Le aşezase colţ peste colţ, ca pe un pachet de cărţi, nu cumva să se îndoaie vreo margine. Ridică ochii, uşor mirat de veselia amfitrionului său, şi zîmbi din simpatie.

— Poftim, ăştia-s indienii dumitale, profesore, — rîse Edmund şi se aşeză într-un fotoliu scund de bambus, întinzîndu-şi alene picioarele, ca cineva care le-a folosit din plin.

Profesorul luă o expresie rezervată, ca şi cum aerul glumeţ al lui Edmund l-ar fi neliniştit.

— Ce vrei să spui?

— Uite cum a fost povestea : drăcoaica neagră, înnebunită de larma gonacilor, ţîşnise din nişte tufişuri crescute în matca secată a rîului — uşor rănită, se adăpostise sus, în şes, într-un tufiş mare de aloe, cît să-ţi spun de mare ? să fi fost lung de douăzeci de picioare şi tot atît de lat. L-au înconjurat îndată şi s-au pornit iarăşi pe ţipat, pe strigat, aruncînd cu pietre în el. Dar Bagheera, înţeleaptă, nu s-a clintit. N-am avut încotro, şi am aprins

frunzișul cu rachete — dar simt cum mi se usucă gîtul, vorbind întruna — cu voia dumitale — mai disprețuiți, ca deobicei, trabucele mele ?

— Mulțumesc. Nu fumez la ora asta.

Edmund își scosese étui-ul, alese pe îndelete o regală fără cusur, o aprinse și cu vădită mulțumire dădu fumul pe nas.

— Bineînțeles că nătărăii uitaseră să ia rachetele Congreve din barcă ! Așa că vrînd, nevrînd, am stat un ceas și mai bine de pomană. Cu ce să umpli așteptarea ? Jur împrejur numai flăcări — soarele ne dogorea drept în creștet — se făcuse amiază — ce altceva ne rămînea de făcut decît să ne tragem la umbra săracă a tufișului de aloe.

— Erau mai multe tufișuri de aloe pe acolo ?

— Nu. Unul singur.

— Unde se adăpostise pantera?

— Chiar așa. A fost ideea mea.

Sir Edmund zîmbi, mîndru ca un băiețandru.

— Dealtminteri nu am cu ce să mă mîndresc, n-aveam de ales ! Alt loc umbros nu era, cît vedeai cu ochii, și chiar la umbră mai puțin de suta de grade nu cred să fi fost !

— Da... dar gestul nu era cam ...neprevăzător ?

— De fapt, nu. O fi pantera neagră primejdioasă, dar la amiază soarele Indiei e de zece ori mai primejdios ! Și de ce Bagheera noastră să-și fi părăsit locșorul dacă n-ar fi silit-o rachetele s-o facă ?

— Așa e, dar totuși —

— Totuși, dragă profesore, de abia destupasem o sticlă de Hock cînd...

— Vai, sir Trevelyan ! se indignă profesorul Eichstädt, schițînd un gest comic de disperare — cînd o să încetați odată, voi englezii, să-i ziceți „Hock“ oricărui vin de Rin, după vinul Hochheimer, care nici nu e de Rin, ci se trage dintr-o viță de pe coastele Mainului ? Ce ai în pivnițele dumitale e un Rüdesheimer, și încă dintr-un an excelent ! Să te ierte bunul Dumnezeu — dacă o putea ! — că ai cărat un strop din calitatea asta afară la o sută de grade,

sau cît o fi fost, că nici dracu' nu se mai descurcă cu afurisitul vostru de Fahrenheit !

Englezul rîse cu indulgență, văzînd cum se înfierbînta neamțul de pe malurile Rinului.

— Dragă profesore, ai cuvîntul meu că mă voi îndrepta, dar n-o pot face și în numele compatrioților mei ! Ah, dar asta îmi amintește...

Bătu din palme.

Un slujitor negru îmbrăcat în alb, care pesemne că sta ghemuit pe trepte, intră pe ușă și făcu o plecăciune.

Sir Edmund îi spuse cîteva cuvinte în industani.

— Da, da, iubitul meu profesor, știu — se întoarse către indianist care ridicase mîna în gest de protest — știu că nu e momentul. Dar ziua e oricum ieșită din făgașul ei obișnuit — cred că mi se cuvine să mă răcoresc și eu cu un pahar.

Scoase cîteva rotogoale de fum, cu privirea pierdută în gol.

— Mais revenons à nos moutons !... Cum spuneam, destupasem o sticlă de Rüdesheimer...

Încă neîmpăcat, renanul se strîmbă cînd, cu limbă neîndemînatecă, britanicul rosti prea nobilul nume ca și cum ar fi pomenit un soi de cartofi, și nu cel mai ales dintre vinui. Dîndu-și seama de tensiunea situației :

— Bine, bine, prietene ! Și pe urmă ?

— S-au pornit să urle ! Țipau ca nebunii ! Am sărit ca ars în picioare. Pantera țîșnise din ascunziș și-l înhățase pe un gonaci, la vreo cincizeci de pași de noi. Aproape lipiți unul de celălalt, Chandra Singh și cu mine stam cu degetul pe trăgaci cînd fiara, părăsindu-și prada, se repezi asupra noastră cu cîteva salturi uriașe — o ceață neagră, în care ardeau doi tăciuni ! Dau să trag — pușca nu funcționează !

— Doamne dumnezeule ! Dacă pușca dumitale a dat greș, atunci... ?

— Da, profesore, și sîngele meu amestecat, sau celălalt de rajputan curat, s-ar fi vărsat în nisip, dacă Chandra Singh n-ar fi ucis pantera în ultima secundă, țintind la milimetru.

— Dar, dragă sir Trevelyan, nu mai înțeleg nimic !

— Aici am vrut să ajung ! Chandra Singh știe că pușca mea n-a funcționat, știe că eu știu, după cum știe că eu știu că el știe — și totuși (schițînd gestul) „Trofeul sahibului ! Mînă de maestru ! — Cîntecul rapsozilor !“ Apucături curat ...indiene !

Profesorul bătu în retragere.

Nu era întîia oară cînd Edmund își exprima reținerea față de iubirea de adevăr a indienilor, și fiecare atac de genul acesta față de protejații lui îl indispunea grozav pe bunul indianist. Dar de rîndul ăsta lucrul era prea strigător la cer, și nici un argument în apărarea lor nu-i venea în minte. Totuși nu se cuvine să generalizezi, plecînd de la o singură întîmplare !

— Îți cunosc părerea, știu că nu ți-ai schimbat-o : indienii nu se prea omoară cu firea cînd e vorba să respecte adevărul.

— Așa e ! Întocmai. Numai că dumneata o spui mai pe ocolite.

— Dă-mi voie să protestez, se înfierbîntă indianistul, — dragostea pentru adevăr a indienilor era un fapt cunoscut din antichitate, întărit și de mărturiile grecilor !

— Tot ei confirmă că perșii călăreau, și că învățau să spună adevărul. De călărit, mai călăresc și azi, dar un prieten de-al meu care a stat mulți ani în Persia, mi-a spus că persanul nu se hotărăște să spună adevărul decît dacă are de tras foloase de pe urma lui — și foloase mari ! S-ar părea că în această privință popoarele sînt în regres. În afara grecilor. Erau uimiți că perșii spuneau lucrurilor pe nume ! Și pe bună dreptate. Și grecii au fost dintotdeauna un neam de mincinoși — și așa sînt și în zilele noastre. Te rog să mă ierți, am uitat că ții cu ei, dar ce știu, știu la prima mînă !

— Mi se pare că din rațiuni filoelene ai făcut cunoștință cu ei...

Edmund rîse scurt.

— E adevărat, am luptat pentru eliberarea lor, dar — și asta rămîne între noi ! — singurii oameni loiali din Grecia au fost turcii, — și, în toate împrejurările, tîlharii de drumul mare !

Profesorul Eichstädt oftă, resemnat — dar nu se arătă dispus să abandoneze poziția.

— Ce crezi că am aici, pe masă, sir Trevelyan ? spuse, punînd mîna pe foile de palmier. Sînt străvechile, venerabilele Yataka, care ne transmit legende populare, împletite în șirul de vieți succesive ale lui Buddha. Acolo se spune răspicat că, în ciuda faptului că a fost răufăcător, sau căpetenie de tîlhari în nenumărate rînduri, și s-a făcut vinovat de multe fărădelegi, un lucru totuși nu l-a făcut : cel ce avea să fie Buddha n-a mințit niciodată ! Mai e nevoie de altă dovadă care să certifice cît de mult prețuiau adevărul indienii din antichitate ?

— Nu mi-ai spus ieri, profesore, că Buddha nu s-a născut niciodată în chip de femeie ?

— Ba da, răspunse zelos profesorul, bucurîndu-se cu candoare că acest englez bolnav de spleen acordase o atenție atît de susținută expunerilor sale, reținînd ciudățenia relatată de legendă.

Cu ochi malițioși, Edmund îl privi pe profesor zîmbind — cum i se păru acestuia — de-a dreptul mefistofelic.

— Și nu ți-a dat de gîndit, domnule profesor, că această apropiere are niște implicații foarte subtile ?

Fire necomplicată, profesorul Eichstädt purta în sufletul lui de neamț un respect adînc pentru eternul-feminin — și se simți descumpănit de cinica remarcă a gazdei sale. Atacul era incomparabil mai grav decît cel făcut împotriva indienilor ! I se părea că e pus în situația de a-și bate joc de răposata lui soție — Dumnezeu s-o ierte ! sau să-și trădeze fiica ! Dar acest byronian incorigibil avea în ființa lui ceva care-ți oprea în gît orișice fel de protest cavaleresc.

Din fericire, în această clipă critică se înfățișă o procesiune solemnă, avîndu-l în frunte pe durwan. În urma lui, în chip de maestru de ceremonii, venea sirdarul ; apoi, la nici un pas depărtare, abdarul purtînd o tavă de aramă cu două pahare, după el, bhistiul ținea în mînă o oală aburindă din care o sticlă brună își ivea gîtul lung și căpșorul cu moțul lăcuit. Îmbietoare priveliște ! Următorul, khidmutgarul, șeful departamentului culinar, nu purta nimic în afara propriei lui demnități, ce părea să-i apese greu pe umerii înguști. Un nimeni fără nume îi ținea pasul purtînd un tirbușon. La un semnal al sirdarului,

ultimul din şir smulse domnului-nimeni tirbuşonul, scoase sticla din oală şi le înmînă khidmutgarului ; acesta destupă sticla, o dete sirdarului care umplu cele două pahare pregătite de abdar ; nimicnicia puse din nou sticla la răcoare şi bhistiul aşeză oala pe masă. Durwanul supraveghease şirul de proceduri cu un aer profund melancolic, ca şi cum ar fi privit o ilustrare a străvechiului proverb din Panciatantra : „Cine a spus că slugăritul e o viaţă de cîine, a greşit ! Aici cîinele umblă după voia inimii, sluga după cea a stăpînului". Pătruns de adevărul acestui adagiu, făcu cel dintîi o adîncă plecăciune, urmat rînd pe rînd de toţi ceilalţi, şi alaiul negru în veştminte albe se făcu nevăzut călcînd pe tălpi de catifea, aşa cum se ivise.

— E dureros să vezi bhistiul apărînd cu o vulgară oală de lut în locul frapierei, — pe care a cărat-o în toate cantonamentele, ultima oară la Casiapore, de răcorită memorie ! exclamă Edmund. Dar oricît ar face Kala Rama pentru a-şi civiliza statul, n-a ajuns încă atît de departe. Oricum, acest primitivism îşi are farmecul lui, aşa că, oricît ar fi de călduţ, să ridicăm paharul cu această nobilă băutură în cinstea Indiei, a Indiei antice mai ales, atît de dragă inimii dumitale ! În ceea ce mă priveşte...

— Nici n-o cunoşti cum se cuvine ! izbucni profesorul pe negîndite. Lăsase prima înghiţitură să-i întîrzie pe limbă, apoi să alunece încet în jos, şi acum privea pierdut în lumina de aur, licărul nemaiîntîlnit al vinului de Rin adevărat, uitînd de locul unde se afla. Înconjurat de frunzariile verzi-aurii, de mai, din Niederwald, vedea cu ochii amintirii rîul sfînt şerpuind prin cîmpii, — da, i se părea că aude vuietul apelor în cheile din Binger.

— De ce n-aş recunoaşte-o, ştiu prea puţin despre India antică, încuviinţă blînd englezul, dar oarecum de sus. Şi totuşi — mi se pare că astăzi am privit-o în ochi.

— Pe cine ?

— India dumitale de adineaori. Da, profesore, astăzi mi s-a întîmplat ceva atît de straniu — o aventură — dar ceea ce e şi mai ciudat, e că n-aş şti să spun de ce.

— Ce spui ? O aventură ? Chiar aşa ?

Nu-l prea frămînta curiozitatea pe indianistul pur sînge din valea Rinului ! Vinul îi mai aluneca încet pe

gît, îmbietor, şi aroma îi trezea amintiri vechi, nespus de dulci. Închisese ochii, era acum în Niederwald, avînd Culmea Cîinelui în faţă, pierdută în depărtarea albastră şi la picioare, vechiul Turn al Şoarecilor, în mijlocul apelor învolburate. Asculta doar cu jumătate de ureche ce povestea interlocutorul lui, cum părăsise ceata vînătorilor, după ce pantera fusese doborîtă, cu gîndul să viziteze un templu în ruine ascuns într-o coastă de deal, şi cum pe drumul de întoarcere se rătăcise în hăţişul junglei.

— La început nu-mi prea păsa, dar după cîteva ceasuri de mers mi-am dat seama că nu-i de glumă şi m-am căit de uşurinţa mea. Cînd, dintr-o dată, mă trezesc faţă în faţă cu un indian, un yoghi pribeag — cum să vă spun, părea ieşit de-a dreptul din Vede. Cum spuneai că-l cheamă pe insul căruia un rajah nebun îi oferise cîte o mie de vaci cu cornele aurite pentru fiecare cuvînt pe care-l rostea ?

— Să fi fost vorba de Yajnavalkya ? mormăi distrat profesorul, care zăbovea departe pe malurile Rinului.

— Da, întocmai. Aşa mi l-aş fi închipuit pe Yajnavalkya. M-a scos la drumul bun şi m-a însoţit pînă la marginea junglei, de unde se zărea oraşul. S-a reîntors în pădure, fără să ia seama la mulţumirile mele.

Sir Edmund tăcu, suflă un nor de fum, aruncă mucul de ţigară afară, peste balustrada verandei, duse paharul la gură — şi uită să-l golească.

Tăcerea îl trezi pe profesor din visare.

— Şi atunci ? Ce s-a întîmplat pe urmă ? întrebă, mimînd un interes pe care nu-l resimţea.

— Nimic. Asta a fost tot.

— Pare că ţi-a lăsat o impresie foarte puternică — asta înseamnă ceva ! Tare aş vrea să văd şi eu omul care a izbutit aşa ceva.

— Să-i fi văzut privirea ! Stau şi mă întreb : să mi se fi părut numai ? Mă obsedează ochii aceia întunecaţi — îi văd pretutindeni ! Aşa-i avea şi Shelley. Îl recunoşteam după ochi în mijlocul mulţimii : strălucitori, luminau printre oameni aşa cum viul luminează printre morţi ! Însă privirea indianului mai avea ceva — ceva, aş spune neliniştitor — dacă n-ar fi fost plină de bunătate. Era

atît de adîncă — adîncul tainei — încît nu i-am putut înțelege tîlcul. Un singur lucru pe lume mă farmecă în același fel, îmi dă aceiași fiori, același presimț.

— Ce anume ?

— O să rîzi, profesore ! Dar n-are rost să mă ascund — piatra aceea galbenă, pe care Kala Rama o poartă înfiptă în turban.

— Piatra șarpelui !

Profesorul Eichstädt părăsi dintr-un salt țara lui și se reînființă în Țara Făgăduită a tuturor misterelor.

— Să rîd de dumneata, sir Edmund ? Ferit-ar sfîntu' — cine sînt eu, ca să fac așa ceva ? Cum aș putea ghici felul tainic în care lucrurile se leagă între ele în această lume ? Mă bucur din suflet că te-a atins și pe dumneata o adiere din înțelepciunea mistică a acestei țări încărunțite. S-ar putea să fie semnul unei apropiate furtuni, care să-ți răscolească sufletul pînă în străfunduri — după aceea, schimbat, vei privi lumea, viața, cu alți ochi ! Da, da, n-ai fi primul căruia India i-a ridicat vălul de pe ochi...

Edmund rîse ușuratec.

— Aha, va să zică într-acolo bate vîntul ? Nu te bucura prea devreme, profesore, — nu către țara înțelepciunii mistice am pornit, ci către țara unde viața arde ca o flacără, unde iubirea te mistuie ! Obosit de bătrîna noastră Europă unde m-am zbătut zadarnic pentru libertatea ce stă să moară — da, departe de lumea sclavilor născuți bătrîni, și a tîmpelor prejudecăți.

— Asta ai și făcut, replică indianistul, — dar, de fapt, important e nu de ce și cum pornești la drum, ci cum te întorci. Îți amintești cum a pornit Saul la drum, și ce a găsit ?

— O coroană — da, asta a găsit — poate că aveți dreptate — o coroană.

Unui observator atent inflexiunea ciudată a glasului, privirea gînditoare care nu se îndreptase spre profesor, ci urca vulturește spre meterezele palatului regal, i-ar fi dat de gîndit. Dar indianistul luase foc, ca de obicei, și n-avea decît un singur lucru în minte : firul logic al discuției, evitarea oricărei digresiuni. Îi tăie vorba :

— Cununa înțelepciunii, se-nțelege !

— Da, da, știu la ce te referi : cununa cu piatra mistică. Nu. Adresează-te mai curînd vărului meu, care sosește chiar în clipa asta : la Calcutta l-au învăluit în ceața lor albastră. Crede în jongleriile yoghine — în toate.

Index Providentiae

Arthur intră grăbit prin verandă, își aruncă pălăria pe un scaun, și o geantă mare de piele pe masă, trecîndu-și degetele prin părul blond, tuns scurt.

— Aha, poșta ! Asta te frămîntă, rîse Edmund. Omule ! Cînd o să-ți alungi din sînge febra care te macină. dorul de acasă ? Nu e de noi !

Accentuă ultimul cuvînt, dar privirea lui plină de tîlc nu trezi nici un ecou.

Edmund deschisese între timp geanta și-i răsturnă conținutul pe masă.

— Nu, bietul meu băiat, nici o scrisoare pentru tine ! Uite ultimul număr din revista „Edinburgh Review". S-au mai cumințit nițel de cînd Byron i-a luat în răspăr ! Ia-o, băiete, oricum are gustul de-acasă. Poftim, domnule profesor, o scrisoare și două imprimate pentru dumneata. Și ăsta, plicul ăsta enorm e pentru mine. Ia te uită, o pecete ministerială !

Rupse sigiliul și smulse mai multe hîrtii și o scrisoare din plicul uriaș.

— Se putea ! Unchiul Archibald, firește ! Ce-o avea să-mi spună bătrînul gentleman ?

Profesorul se adînci în lectura scrisorii, Arthur răsfoia revista, așa că nici unul nici celălalt nu observară uimirea care se întipărea pe fața lui Edmund, chiar înainte de a fi parcurs prima pagină, pentru a face loc unui zîmbet din ce în ce mai batjocoritor, urmat de un hohot de rîs. Aruncă scrisoarea pe masă, fără să întoarcă pagina a patra.

— Prieteni ! Felicitați-mă : aveți în fața voastră un geniu politic, multă vreme ignorat, acum descoperit de

patria lui inteligentă ! Salutaţi noul ambasador al Angliei în Belucistan !

Arthur scăpă revista din mîini şi se holbă, cu gura căscată, la vărul său.

— Pleci în Belucistan ? exclamă profesorul. „Dar cu mine ce se întîmplă ?“ îi trecu prin minte. „Nu mă îndoiesc că prietenul meu, ministrul Kala Rama care m-a chemat aici, se va îngriji să fiu găzduit în continuare — mai am atîtea inscripţii de studiat ! — dar unde aş mai putea găsi un cămin atît de primitor ca la sir Edmund ? — mă gîndesc şi la Amanda — o să-l ia cu el şi pe secretarul lui, tînărul ăsta scoţian, îndrăgostit lulea de fata mea, după cît se pare, un tînăr cum nu se poate mai potrivit, om de nădejde — ce mai, un ginere după gustul meu ! Numai Dumnezeu ştie cînd o să mai dăm de el, şi ce se mai alege !“

— Stai liniştit, iubite profesore, spuse Edmund — totul rămîne pe loc. N-am de gînd să plec de aici. Dar apreciez cinstea care mi s-a făcut !

— Desigur, desigur — e o mare cinste să fii însărcinat cu o asemenea misiune. Dar de ce să o refuzi ? Mi se pare că ar trebui să te intereseze.

Profesorul Eichstädt, ruşinat de a-şi fi trădat neliniştea egoistă, acum parcă voia să-şi convingă gazda să primească numirea, în timp ce sir Edmund se lansa în violente atacuri la adresa politicii de doi bani dusă de patria-i mumă. Se întrerupse brusc cînd Arthur, care luase scrisoarea, i-o întindea acum răsucită, arătînd cu un deget tremurător ceva pe ultima pagină.

— Ce-i asta, Edmund ?

Edmund făcu ochii mari şi se uită la Arthur, uluit, trecînd scrisoarea profesorului.

Mort de curiozitate să afle ce-i descumpănise într-atît pe cei doi domni, profesorul Eichstädt smulse hîrtiile din mîna moale a gazdei sale.

Ultima pagină conţinea numai cîteva rînduri, şi se încheia cu o semnătură uriaşă, sfîrşind cu o înflorîtură în formă de lasou : Archibald Pembroke. Însă de-a curmezişul paginii, pe întreaga suprafaţă, acoperind spaţiul scris şi cel rămas gol, erau scrise parcă cu creion albastru

și cu trăsături mari, hotărîte, două cuvinte : Index Providentiae.

— Cum vine asta ? exclamă Edmund. Cum de a ajuns aici ? Amîndouă pecețile sînt intacte, și cea a ministerului, și cea a unchiului meu !

— Să fie o glumă a unchiului dumitale ? opină profesorul.

— Nici vorbă ! Înseamnă să nu-l cunoști pe mylord !

— Poate să fi fost secretarul, sau careva din biroul lui ?

— Nu știi cu cine ai de-a face ! Privește te rog aici, cu cîtă precauție și-a prelungit iscălitura pînă în josul paginii, nu care cumva să rămînă un spațiu în care cineva ar putea adăuga un rînd — cu nici un preț n-ar fi pecetluit scrisoarea fără s-o fi controlat, nici n-ar fi dat-o altcuiva s-o sigileze !

Arthur aprobă din cap și spuse apăsat :

— Nu, nu, domnule profesor, cine a scris asta nu a glumit.

— Aha, strigă Edmund tulburat, apucîndu-l pe Arthur de braț, știi cine e ?

— Cine e ? Nu.

— Atunci ce știi ? Ai mai văzut vreodată așa ceva ? Un înscris într-o scrisoare sigilată ?

Arthur încuviință din cap.

Profesorul sări în sus.

— Dar, tinere...

— Arthur, zi odată ! Ce ce ? Cine e ?

— Ce e ? Raja Yoga.

Răspunsul țîșni ca un glonte, pe un ton posac, parcă înciudat de a fi pus la zid în felul acesta.

Termenul le era familiar și lui Edmund și profesorului.

Edmund rîse cu poftă — dar rîsul suna nefiresc. Era veselia prefăcută a celui care nu vrea să ia în seamă ceva ce i se pare grav sau neliniștitor.

— Nu ți-am spus eu, profesore ? La Calcutta i-au luat mințile ! E gata să dea crezare oricărei performanțe yoghine.

— Dar domnule Steel, — profesorul Eichstädt se întoarse către Arthur cu glasul aproape rugător, — nu poți

afirma totuşi că cineva a fost în stare să introducă două cuvinte într-o scrisoare cu două peceţi !

— N-am spus nici o clipă că cineva ar fi „introdus"...

— Spune-i cum vrei, n-o să ne sfădim pe vorbe ! Totuşi lucrul întrece orice măsură ! E adevărat că aici, în ţara asta, se pot vedea performanţe ale yoghinilor care par miracole, sau vrăjitorii ! Să nu uităm însă că aceste fapte erau considerate încă din antichitate ca fenomene ireale, nisip aruncat în ochii lumii. Reiese limpede dintr-un pasaj foarte interesant din Brahmasutre, unde Şarikava ilustrează în mod cu totul subtil *aparenta realitate a sinelui* individual şi, pe de altă parte, deosebirea lui faţă de Sinele divinităţii, singurul real. Se spune în esenţă : Vrăjitorul, care pare că se caţără pe o frînghie aruncată în aer se deosebeşte în felul acesta, de vrăjitorul care, în realitate, rămîne la pămînt. Deci, dragul meu prieten, în realitate nu există nici frînghie, nici cel care urcă pe ea — singurul real e vrăjitorul, care stă liniştit în mijlocul cercului de privitori şi îi sugestionează să-l vadă urcînd pe o frînghie ce stă ţeapănă în aer. Tot astfel, spune Şarikava — şi vei admira, fără îndoială, subtilitatea comparaţiei ! — nu există în realitate decît Brahma, zeitatea liniştii eterne. Şi numai din cauza neştiinţei, adică a unei conştiinţe pur senzoriale, pare că există mulţimea sufletelor individualizate, prinse într-o mişcare neîncetată, ca şi cum ar urca pe o frînghie. Aşa glăsuieşte cea mai mare autoritate a Indiei ! Dacă ne luăm după ea, trebuie să admitem că pomişorul mango pe care yoghinul de ieri l-a făcut să răsară şi să crească sub ochii noştri, de fapt nu există...

— Ah, copacul mango ! îi taie vorba Arthur nerăbdător, asta-i vrăjitorie de rînd ! Cine a scris cuvintele astea sau, privit din punct de vedere chimic le-a „vorbit" pe hîrtie, acela mînuieşte forţe naturale pe care savanţii noştri nici nu le bănuiesc ! A cultivat şi a desăvîrşit în propria lui natură cele mai înalte principii, şi mai ales acea stare de conştiinţă...

— Ei ! Principiile dumitale sînt doar...

— Pentru numele lui Dumnezeu ! strigă Edmund, — nu mai începe cu cele şapte principii ale dumitale !

— Nu, nu, n-am de gînd să fac așa ceva, îl liniști profesorul pe capriciosul său prieten. Voiam doar să-ți spun, domnule Steel, că povestea cu cele șapte principii, de care îmi vorbeai ieri cu atîta entuziasm, nu e decît o interpretare greșită, o deformare grosolană a faimoasei Anandavalli din Taittiriya Upanișad, unde se expune o foarte interesantă încercare de a despuia sîmburele omului și al naturii, Atman, de toate învelișurile lui. În acest pasaj...

— Cunosc foarte bine textul Anandavalli, domnule profesor. E într-adevăr cea mai veche învățătură cunoscută despre principii.

— Da, dar e prost interpretată ! O deformare grosolană ! Cînd se face acolo distincția între Sinele alcătuit din seva hranei și cel alcătuit din suflul vital, înseamnă că...

Intrarea sirdarului anunțînd vizita ministrului Kala Rama reteză disertația prea-entuziastului indianist.

Kala Rama

Înalt și zvelt, bătrînul care intră în odaie însoțit de doi servitori, avea fața de o rară noblețe, luminată de o intensă viață interioară, părînd turnată în bronz lucios. Iubit și cunoscut nu numai între hotarele țărișoarei lui, ci pe tot cuprinsul Indiei, ministrul confirma impresia Amandei care, după prima lor întîlnire, afirmase că semăna mai mult cu un cărturar sau cu un pelerin decît cu un om de stat. Totuși prezența lui impunătoare, siguranța și autoritatea ce izvorau din el — atribute ale puterii oficiale — atenuau în oarecare măsură prima impresie. Era îmbrăcat extrem de simplu pentru un oriental, și mai cu seamă un indian : din creștet pînă în tălpi numai cu pînzeturi albe de bumbac. Doar brîul încins peste caftanul lung era din mătase albă, și magnifice șiraguri de perle prindeau peste piept mantaua ușoară, cu falduri bogate. Singura pată de culoare o aducea un diamant galben prins în turban — o piatră mare, cu multe ape...

Kala Rama se opri în prag, făcu o plecăciune şi ridică mîna stîngă la frunte.

Ministrul nu era stîngaci, o ştia o lume întreagă. Salutul acesta era legat de o poveste, de o felie din istoria rajputanilor.

Era prin veacul al XVII-lea, cînd un strămoş al lui Kala Rama, după o ciocnire cu generalul Marelui Mogul, căpătase de la acesta asigurarea liberei treceri. Au bătut palma, să întărească învoiala. De îndată însă ce, încrezător, lăsase escorta lui armată să se retragă, fusese luat prizonier ; la puţină vreme după aceea a fost ucis în temniţă. De atunci, membrii familiei lui nu salutau decît cu stînga. Şi privilegiul se încetăţenise atît de mult, încît în ziua cînd unul dintre ei se înfăţişa la Delhi, la curtea Marelui Mogul, în cea mai somptuoasă sală din lume, şi saluta cu stînga, însuşi urmaşul Marelui Akbad tronînd pe jilţu-i de diamant era silit să-şi amintească de trădătoarea dreaptă a mogulului de odinioară.

Prin simbolismul său legendar, salutul lui Kala Rama făcea o puternică impresie, aproape solemnă, asupra sufletelor receptive. Iar Edmund, fire romantică, era mult mai sensibil la aura de cavalerism feudal care nimbà mîna ridicată în dreptul frunţii, decît la meritele recunoscute ale omului — lucru vădit şi în felul cum îi răspunse la salut.

După acest schimb protocolar de saluturi, Kala Rama se aşeză pe scaunul oferit şi spuse, arcuindu-şi buzele într-un zîmbet subţire :

— Văd în mîna domniei tale, prea nobile sahib, o scrisoare — aflaţi că-i strîns legată de vizita mea, care poate v-a surprins.

— Cum asta, Excelenţă ? Sînteţi la curent ? Ah, desigur că unchiul meu... ?

Kala Rama înclină capul aprobator.

— Lord Pembroke mi-a făcut cinstea de a mi se adresa confidenţial, şi premierul mi-a acordat aceeaşi favoare. Domniile lor mi-au comunicat amîndoi importanta misiune pe care au de gînd să v-o încredinţeze, şi m-au rugat să fac tot ce-mi stă în putinţă ca să vă conving s-o acceptaţi. Aşa că m-am grăbit să vin la dumnea-

voastră — cu toate că sînt convins că intervenţia mea e de prisos.

— Într-adevăr, Excelenţă, răspunse Edmund zîmbind politicos, dar cu o uşoară ironie în glas. Ar fi de prisos în măsura în care mă simt atît de bine aici, în acest stat adus în stare înfloritoare de străduinţele dumneavoastră fără seamăn, de munca dumneavoastră de o viaţă — mă simt deci atît de bine, încît gîndul nu mi-e deloc la plecare, chiar deloc.

— Oricît de fericiţi ne-am simţi cu toţii, preanobile sahib, de plăcerea pe care v-o inspiră locurile acestea, mi-ar părea nespus de rău dacă aţi refuza prestigioasa ofertă care vi s-a făcut, ţinînd seama că este un lucru de primă importanţă pentru patria dumneavoastră. Fără îndoială că guvernul are nevoie de o personalitate familiarizată cu moravurile orientale.

— Da şi nu, Excelenţă. Am de gînd să studiez şi mai adînc tradiţiile şi obiceiurile de aici.

Kala Rama deveni grav.

— Nu, nu, sir Trevelyan sahib ! Ocazia nu e de pierdut. Sînteţi tînăr, sînteţi înzestrat : de ce să lînceziţi aici, într-un farniente fără perspective ?

— Şi de ce nu ? India n-a fost privită dintotdeauna ca însăşi patria contemplaţiei ?

— Adineaori, acordîndu-mi mult peste meritul meu, aţi vorbit totuşi despre munca mea de o viaţă...

— O, dumneavoastră, Excelenţă, sînteţi din toate punctele de vedere o excepţie !

O nelinişte surdă îi cuprindea încet, încet pe profesor şi pe secretar — convorbirea aluneca într-un duel verbal. Edmund încerca să se eschiveze într-o manieră care ar fi putut trece drept jignitoare pentru o personalitate de rangul lui Kala Rama. Şi în timbrul vocii, asprit, şi în cuta de nemulţumire ivită în colţul gurii se citea că jocul nu era pe gustul ministrului, că-l socotea sub demnitatea lui.

— Presupun că e un compliment.

— Dar, Excelenţă, cum vă puteţi închipui...

Un semn al mîinii, abia schiţat, taxă orice justificare ca un deranj inutil.

— Sper totuşi să nu fiu o excepţie cînd susţin că un cetăţean al unei ţări care trece printr-o criză politică n-are dreptul să refuze o misiune propusă de guvernul său, dacă acesta îl consideră a fi omul cel mai indicat ! Orice alte considerente trebuie să treacă pe planul al doilea. Şi nu-mi dau seama, sahib, ce lucru important v-ar putea reţine pe aceste meleaguri...

Privirea fulgerată ce însoţea ultimele cuvinte îl lovi pe Edmund în plin, vrînd parcă să-l străpungă pînă în adîncul inimii. Edmund o primi cu ochi pe jumătate sfidători, pe jumătate ironici, dar nu-i veni uşor. Arthur roşi ca un şcolar, şi răsfoi febril prin hîrtiile de pe masă, fără să îndrăznească să-şi ridice ochii de pe ele. Profesorul Eichstädt se simţi cu totul depăşit de situaţie — sau — era totuşi cu putinţă — doamne dumnezeule ! — ca între sir Edmund şi maharani... ?

O linişte apăsătoare se lăsă în încăpere, prevestitoare de furtună. Dar se risipi îndată.

Nu se stinsese încă ecoul ultimelor cuvinte cînd Kala Rama înnodă firul conversaţiei cu un zîmbet nespus de graţios :

— ...dat fiind că aţi împuşcat adineaori, după cîte am auzit, o pradă aleasă, o pradă rară, pantera neagră ! Şi pînă în ziua de azi, cîte pantere de rînd, cîţi tigri regali şi urşi n-aţi vînat, călare sau pe jos ! Aţi fost la vînătoare de mistreţi, lucru pe care nu numai rajputanii, dar şi englezii îl socotesc cel mai subtil suport din lume. Atunci, ce v-aţi mai putea dori ? Elefanţi sau rinoceri nu vă putem oferi, aici, şi dacă am face-o, misiunea cea nouă pare totuşi cu mult mai palpitantă. Vorbesc din punctul dumneavoastră de vedere, adică cel sportiv. Căci — şi cred că argumentul va cîntări cel mai greu din perspectiva dumneavoastră — cine pleacă azi în Belucistan pentru a duce tratative cu Dost Muhammad în spiritul dorit de guvernul dumneavoastră, ar face bine să-şi scrie testamentul înainte de a porni la drum !

— Al meu n-ar fi din cale afară de lung, rîse Edmund — dar trebuie să spun că acest argument este mult mai convingător decît cele invocate de unchiul meu !

— Dar sînt şi altele, cele serioase, pe care nu trebuie să le pierdem din vedere, continuă Kala Rama. Eu văd lucrurile cam aşa : Excelenţa Sa Lord Bentnick e pe punctul de a se retrage — fapt pe care îl regretăm cu toţii. Chiar dacă unele din măsurile pe care le-a luat, cele de ordin financiar, au fost...

— Părerea mea, Excelenţă, este că-i un calic fără pereche ! Vrea să scoată bani din piatră seacă. Mă mir că n-a vîndut Taj Mahalul la Agra — era la un pas ca una din minunile lumii să fie dărîmată de dragul materialelor ! Cred că a înghiţit în sec cînd a renunţat la bagatela de 30.000 de lire sterline, cît i s-a oferit pe el !

— De ! În cazul ăsta e un merit în plus, opină Kala Rama cu zîmbetul lui subtil. Totuşi, acest merit negativ nu-l defineşte pe de-a-ntregul. Va rămîne neşters în amintirea noastră pentru lupta ce-a dus-o împotriva arderii pe rug a văduvelor, şi împotriva tugilor. Dar înainte de toate, înţeleapta şi precauta lui politică a creat un climat favorabil guvernării britanice în India. De aceea retragerea lui e un fapt regretabil. Dacă va fi înlocuit de sir Charles Metcalfe în postul de guvernator, ne putem aştepta să-i continue politica, cît timp va putea rezista. În cazul însă, — şi lucrul nu e imposibil — cînd opoziţia îl va impune pe sir Auckland, lucrurile se schimbă : are cu totul alte vederi, care ar putea dezechilibra poziţia Marii Britanii în Asia Centrală — o ştim cu toţii, începînd cu unchiul dumneavoastră, şi Premierul. De aceea s-au gîndit la dumneavoastră ca la singurul om potrivit într-o conjunctură care se anunţă a fi spinoasă. Vreau să sper, sahib, că veţi înţelege ce imens serviciu aţi putea aduce Angliei !

Kala Rama se ridică de pe scaun.

— Iată, m-am achitat de misiunea pe care mi-a încredinţat-o unchiul dumneavoastră — şi de fapt, guvernul britanic !

— Nici unchiul meu, nici guvernul n-ar fi putut găsi un mai strălucit reprezentant, Excelenţă ! răspunse Edmund, făcînd o plecăciune. Pledoaria dumneavoastră a aruncat o cu totul altă lumină asupra situaţiei decît scrisoarea unchiului meu. Dealtminteri, scrisoarea are

ceva cu totul special, ceva cu totul ieşit din comun, asupra căruia aş vrea să atrag atenţia Excelenţei Voastre.

Şi-i întinse scrisoarea lui Kala Rama, cu ultima pagină întoarsă în sus.

— Vă rog, Excelenţă, uitaţi-vă la această inscripţie.

Trei perechi de ochi priveau ţintă faţa ministrului.

După o secundă de stupoare, clipi cu interes şi bucurie — părea că enigmaticul înscris îi spune ceva.

— Ce părere aveţi, Excelenţă, îl întrebă Edmund pe nerăsuflate.

— „Degetul providenţei", dacă nu mă înşel ? Frumos motto. N-aş fi găsit unul mai potrivit pentru această scrisoare !

— Dar Excelenţă, nu mă refer la sens ! — întrebarea e cum de-au apărut cuvintele astea pe pagină ! — într-un plic cu două sigilii, unul al unchiului meu, ce-l de-al doilea al ministerului ? Să fi fost scrise înainte de sigilare ? Nu-i cu putinţă, îl ştiu prea bine pe unchiul meu, e precaut şi meticulos la culme. Şi mai e ceva : nu e scris cu mînă de englez ! Mîna care a scris aceste două cuvinte ştie să scrie literele noastre, dar pare să fie deprinsă cu altele, cu totul deosebite !

— Aşa mi se pare şi mie. Nu încape nici o îndoială.

— Dar Excelenţă, atunci — atunci misterul e deplin ! Sau poate ştiţi dumneavoastră ceva ? Aveţi vreo explicaţie... ?

Kala Rama lăsă ochii în jos, fără să răspundă îndată. Ceea ce la un altul ar fi părut stînjeneală, la el era o linişte meditativă.

— Chiar dacă am admite, sahib, că acest fenomen neobişnuit nu este chiar o enigmă pentru mine, cum este pentru dumneavoastră, tot n-aş putea să vă dau o explicaţie. De veacuri noi, indienii, deţinem taine care au rămas necunoscute Occidentului. Dar sîntem extrem de precauţi — aş spune chiar susceptibili pe această temă. Pentru noi, lucrurile astea sînt, dacă nu sfinte, totuşi demne de veneraţie. Şi nu ne place să ne expunem zîmbetului neîncrezător al celor ce se cred mai deştepţi şi care, de fapt, sînt nişte neştiutori, şi atît. De aceea se prea poate ca, punînd o astfel de întrebare, — de pildă despre

Raja-Yoga — să primiţi un răspuns negativ, categoric, ca şi cum cel întrebat n-ar fi auzit niciodată de aşa ceva, cu toate că prietenii lui apropiaţi dispun de asemenea puteri !

Arthur dădu din cap aprobator, privindu-şi vărul cu ochi triumfători, fără ca acesta să-l ia în seamă, atît era de nerăbdător, convins fiind că indianul ăsta viclean îi duce cu vorba. De aceea se uită provocator la profesor, silindu-l să iasă din atitudinea reţinută pe care i-o impunea respectul faţă de bătrînul ministru.

— Dar Excelenţă ! exclamă, gîndiţi-vă că asemenea cuvinte nu fac decît să întărească afurisitele astea de superstiţii, pe care un tînăr atît de aşezat ca...

Kala Rama clătină din cap, zîmbind cu indulgenţă.

— Vedeţi ? Savantul nostru prieten a şi sărit să mă atace.

— Vai, Excelenţă, vă rog să nu...

— Dumneavoastră, stimate profesore, nu vă pot spune — neţinînd seama de cazul de faţă, cu totul lipsit de importanţă — nu vă pot spune altceva, citînd pe marele poet tot atît iubit de nemţi cît de compatrioţii lui, decît că „între cer şi pămînt sînt mult mai multe lucruri decît le poate visa filozofia *voastră*“ — a voastră, căci filozofia *noastră* le-a visat dintotdeauna ! Dar ceea ce mi-aţi relatat mai alaltăieri despre teoria marelui vostru Kant, şi a celuilalt, mai tînăr...

— Schopenhauer. La el se referea desigur Excelenţa Voastră. Un scriitor încă necunoscut, dar care se îndreaptă cu paşi mari către glorie — şi nu una de rînd ! Cartea lui mi-a dat-o un prieten în ajunul plecării — vezi doamne, o lectură de drum mai potrivită nici că se putea pentru cine se ducea în India.

— Avea dreptate, spuse Kala Rama, judecînd după cele ce mi-aţi povestit despre omul acela — are un nume atît de greu de pronunţat.

— Al dracului nume, aşa-i, — dar trebuie să învăţaţi să-l rostiţi, mormăi Edmund, folosind aceleaşi cuvinte ca Byron în Jurnalul lui, cînd îl pomenise pe Grillparzer.

— Da, iubite profesore, oameni de soiul acesta sînt tot atîtea semne îmbucurătoare, după părerea mea, dove-

dind că drumurile Răsăritului şi Apusului sînt pe cale de a se întîlni, şi că dumneavoastră veţi conceptualiza ceea ce noi am visat. O veche legendă indiană afirmă că spaţiul-timp nu atinge adîncul lucrurilor, esenţa lor. Din „Sine", din informal, a luat naştere spaţiul : este incorporat subiectului care cunoaşte — iar marele buddhist Nagasena, răspunzînd întrebării pe care i-o pusese regele Milinda cu privire la natura timpului, i-a spus : „Unde există suflete născute din nou după moarte, există timp ; unde sînt fiinţele eliberate în Nirvana, acolo nu".

— Aşa e, Excelenţă ! Minunat ! Da, aveţi dreptate ! Adevărul acesta, intuit de toate marile spirite, dar pe care Kant l-a fundamentat ştiinţific pentru întîia oară, e singura poartă de intrare a oricărei metafizici, a oricărei adevărate religii. Va cuprinde întreaga lume — mai ales aici, în India.

Cine ştie la ce înălţimi de elocvenţă filozofică nu s-ar fi ridicat indianistul, purtat de inspiraţia momentului, dacă sir Edmund nu i-ar fi tăiat ritos vorba, profitînd de prima pauză făcută de vorbitor ca să-şi tragă sufletul. Clocotind de nerăbdare, cu riscul de a părea obraznic, ba chiar necioplit, faţă de prea ponderatul demnitar asiat, izbucni :

— Excelenţă, mai înainte de a muşca prea adînc în metafizică, îngăduiţi-mi o întrebare : cunoaşteţi scrisul acesta ? Ştiţi al cui e ?

— Da, sahib. Ştiu.

Răspunsul, rostit cu voce calmă, căzu ca un trăsnet. Însuşi entuziastul kantian se întoarse pe loc din spaţiul-timp abstract în cel concret. Arthur însă se holbă la Kala Rama cu ochii mari, mult prea mari decît cei cu care s-ar fi cuvenit să fie privit un ministru.

Răscolit, Edmund întrebă cu vocea pierită :

— Excelenţă, în cazul acesta nu-mi veţi refuza favoarea de a-mi spune şi mie cine anume şi-a permis această glumă !

— Nu mi-e cu putinţă, sahib, pentru simplul motiv că nimeni nu s-a gîndit să vă facă o glumă. Dar vă pot spune altceva : omul care a scris aceste cuvinte a făcut-o îndemnat de cele mai bune intenţii şi aţi face bine să-i urmaţi îndemnul.

După ce Kala Rama rosti aceste cuvinte pe un ton grav şi apăsat, reluă cu un zîmbet neaşteptat de prietenos :

— Vă fac o destăinuire : eram atît de convins că veţi primi propunerea ce vi s-a făcut, încît v-am şi pregătit un mic dar de adio, să-l aveţi amintire de la mine.

Şi Kala Rama se apropie la un pas de Edmund, care dădu să-i facă loc.

— Piatra pe care o port la turban v-a plăcut dintotdeauna, aşa mi se pare — spuse zîmbind, şi plecă uşor capul ca Edmund să poată privi diamantul în voie.

— Piatra şarpelui — da, desigur, Excelenţă, piatra e frumoasă, foarte frumoasă...

— Numai atît ? se miră Kala Rama. Să fiu iertat dacă m-am înşelat, dar am crezut că v-a impresionat adînc, că v-a fascinat.

— Cînd o privesc aşa, ca în clipa asta...

— Vai, Excelenţă, nu vă înşelaţi ! exclamă profesorul Eichstädt, n-a trecut nici un ceas de cînd sir Edmund pomenea de piatra şarpelui, tulburat...

— Aşa e, nu ştiu ce-i cu mine, spuse Edmund cu glas şovăitor, dar deseori, cînd o privesc cum îi joacă apele, mă trece un fior inexplicabil. Acum, cînd bunăvoinţa dumneavoastră îmi dă prilejul de a o privi liniştit de aproape, nu văd decît un diamant de o rară frumuseţe, şi nimic mai mult.

Kala Rama rîse uşor, ca pentru sine.

— Atunci nu-mi pare rău că m-am hotărît să vă fac alt cadou.

Se întoarse către unul dintre servitorii rămaşi lîngă uşă, care ţinea în mînă un obiect înfăşurat. Servitorul se apropie făcînd o plecăciune adîncă şi aşeză pe masă, sub ochii miraţi ai lui Edmund, o mică casetă de argint cizelată.

— O minunată lucrătură, Excelenţă ! E o piesă foarte veche, după cît se vede, murmură englezul încurcat.

— O, să vedeţi interiorul, sahib ! replică ministrul, şi-i întinse o cheiţă dantelată.

Edmund deschise caseta, ridică capacul şi făcu un pas înapoi, înăbuşind un strigăt.

— Ochii yoghinului necunoscut ! murmură.

Arthur şi profesorul se repeziră în acelaşi timp, gata să se ciocnească cap în cap, ca să vadă minunea din casetă.

Pe o căptuşeală albă, de mătase, odihnea o piatră mare, galben verzuie, soră bună cu cea din turbanul ministrului, după cît se părea.

Nu era şlefuită în faţete, ci într-o singură suprafaţă plană, ca toate gemele indiene. Lipsită de sclipirea reflexelor, de apele care fac farmecul diamantelor europene, avea totuşi ceva fascinant : substanţa auriu-verzuie lucea intens — o strălucire mistică, încremenită. În locul fulgerărilor jucăuşe — tainica lumină a adîncurilor ; în locul risipei de scînteieri spirituale — contemplaţie şi înţelepciune.

— În clipa asta, exclamă profesorul Eichstädt, înţeleg rostul vechii spuse din Samkhya : „După cum un giuvaer, o nestemată, tăiată în opt muchii de o mînă măiastră, odihnind pe o catifea albă, luminează, scînteie în mii de raze, tot aşa străluceşte şi sufletul tămăduit după moarte. E cea mai înaltă dintre lumini — alta mai puternică decît ea, mai strălucitoare, nu e."

— Marele Preot al Templului Sanscritei ! spuse Kala Rama cu bunăvoinţă. — Aţi scos din vistieria erudiţiei dumneavoastră o gemă tot atît de preţioasă ca a mea — ce splendid se oglindesc una într-alta !

Vesel, se întoarse spre Edmund :

— Iertaţi-mă că mi-am permis această glumă, de a vă pune la încercare ! Dar aţi fost la înălţime — fin cunoscător ! Îndată aţi ştiut care e piatra şerpească cea adevărată. Afară de mine nu ştiu pe nimeni care să poată face deosebirea la lumina zilei — în întuneric e altceva, nu e greu, piatra luceşte slab, a păstrat doar rămăşiţe din strălucirea ei de odinioară, din vremurile apuse, cînd avea şi alte însuşiri, extraordinare — cel puţin aşa se spune. Legenda ei, şi prilejul în care pietrele amîndouă au ajuns în stăpînirea augustului meu strămoş, s-au păstrat. O veţi găsi, iubite profesore, în manuscrisul pe care vi l-am adus în dar, ştiind că pentru dumneavoastră vechile legende au mai mult preţ decît o piatră scumpă.

— O, Excelenţă ! bîigui profesorul, copleşit.

— Dar să ne înţelegem : nu-i un dar de rămas bun, veţi rămîne aici chiar dacă sir Trevelyan se va hotărî să plece. Manuscrisul însă aş dori să-l desfacem în odaia dumneavoastră de lucru, domnule profesor — o să aveţi bunătatea de a mă însoţi acolo ?

Edmund, care rămăsese cu ochii pironiţi pe piatra minunată, ciuli urechile, realizînd dintr-o dată că darul îl pusese într-o situaţie cu totul ciudată.

— Dar, Excelenţă, spuse în clipa cînd Kala Rama se pregătea să-şi ia rămas bun, nu pot cu nici un chip — mi-e imposibil să primesc acest dar ! Lăsînd la o parte puterile ei magice, piatra reprezintă o avere ! Nu se poate — nu pot.

— Pentru mine, sahib, răspunse Kala Rama, averea nu înseamnă nimic. Sînt foarte, foarte bogat, o ştiţi prea bine. Însă curînd voi fi mult, mult mai bogat decît puteţi să vă închipuiţi ! Această piatră, cred eu, trebuie să fie a aceluia care o preţuieşte mai mult — şi aş zice că dumneavoastră sînteţi acela. Nu, vă rog, sahib, nu mă refuzaţi ! Nici mulţumiri nu vreau s-aud. Să-mi faceţi o singură plăcere : mîine seară, la serbarea rajahului, în grădină, să puneţi această piatră. Da ? Pe curînd, sahib, ne vom revedea acolo !

Edmund era pe cale să mai facă o obiecţie, dar şovăi şi pierdu clipa potrivită, ministrul se şi îndrepta împreună cu profesorul spre uşa deschisă de slujitor.

Se răzgîndi.

— Excelenţă, vă rog — spuse, înaintînd un pas — numai cîteva cuvinte.

Kala Rama se întoarse întrebător, privindu-l cu mirare.

— Excelenţa Voastră m-a făcut să-mi pierd cumpătul în faţa acestui dar atît de generos, de magnific ! — nici nu ştiu dacă mi-e îngăduit să-l primesc — aşa, căzut din cer ca-n basme — cum numai Kala Rama poate pune la cale... şi am uitat de o treabă strict particulară, pentru care aveam de gînd să vă caut la palatul dumneavoastră, dacă nu mi-aţi fi luat-o înainte. Poate că nu e de importanţă majoră — totuşi, cu voia Excelenţei Voastre, aş dori s-o discutăm aici, numai în prezenţa vărului şi secretarului meu.

Era limpede că Arthur nu ştia nimic — pe faţa lui se citea nedumerirea.

— Cum doriţi, sahib. Prea stimate profesore, vă rog să mă scuzaţi pentru o clipă. Vă voi urma îndată în odaia de lucru, ca să vă dau cu mîinile mele modestul dar.

Romalul

— Sînt la dispoziţia dumneavoastră, sir Trevelyan, spuse Kala Rama îndată ce uşa se închise în urma profesorului.

Dar, cu un semn uşor al mîinii, refuză să se aşeze din nou. În ciuda politeţei lui obişnuite, reieşea din întreaga lui atitudine că dorea ca sahibul să nu lungească vorba şi să n-atingă decît subiecte importante.

Lui Edmund nu-i scăpaseră din vedere nici semnele şi nici intenţia pe care o exprimau ; dar impertinentul englez nu se lăsă impresionat.

— Mi-am permis, Excelenţă — începu pe un ton degajat — să vă mai reţin cîteva clipe, pentru a vă vorb despre tugi. Zilele de azi stau sub semnul acestor cavaleri indieni ai lunii şi al drumului mare — interesanţi ! interesanţi la culme ! Gazeta din Delhi duduia de cazul celor Treizeci, spînzuraţi deunăzi la Sangar. Şi-au legat singuri frînghia de gît şi au sărit de pe eşafod, nu cumva să-i atingă vreun paria şi să ajungă pe lumea cealaltă spurcaţi, cu puritatea castei prihănită ! Ce lucru admirabil ! Cînd te gîndeşti că sînt ucigaşi de profesie, mii şi mii, organizaţi într-o confrerie, legaţi de taina unui ritual, vorbind o limbă numai de ei ştiută, răspîndiţi prin toate păturile sociale şi atît de iniţiaţi, încît dacă se întîlneşte un tug din Himalaia cu altul venit de la Capul Comorin, se recunosc dintr-o privire ca fiind sugrumătorii lui Kali — sau poate că exagerez ? Totuşi, aşa se desprinde din ultimul proces pe care-l pomeneam.

— Da, aşa stau lucrurile, sahib.

— În Anglia, Excelență, s-ar zice că sînt povești — în Anglia unde, slavă Domnului! nu mă mai aflu. Tremur tot de bucurie și emoție la gîndul că trăiesc în țara minunilor, unde se mai pot petrece asemenea aventuri!

— N-aș vrea să afirm că tugii sînt aspectul cel mai măgulitor al Indiei!

— Ei! cred și eu că nu! Mai ales dacă privești situația din unghiul oficialității. Dar știți prea bine, Excelență, că sînt o fire de poet, și vă puteți închipui că întîmplările astea mi-au răscolit fantezia! M-am gîndit la un poem în genul lui Thomas Moore, sau și mai bine, al lui Southey — ce zici, Arthur? — care-mi va aduce faima. Cui să mă adresez dacă nu Excelenței Voastre, regentul unui stat independent? Nu mă îndoiesc că aveți o bogată experiență în materie — nu-mi veți refuza informațiile la care rîvnesc, nu-i așa? Sînt tugi prin împrejurimi.

Se vedea dintr-o privire că această conversație de amatorism literar îi era dezagreabilă ministrului, că o considera sub demnitatea lui. Arthur nu îndrăznea să-l privească decît cu coada ochiului, rușinat că vărul lui calcă atît de inelegant eticheta! Dar ceva din inflexiunea lui Edmund îl făcu să se uite mai atent la el — nedumerit, surprinse un licăr de pîndă în ochii lui, și-i văzu mușchii din jurul gurii jucînd mucalit. Curios, așteptă urmarea.

— Îmi pare nespus de rău că trebuie să vă dezamăgesc, răspunse Kala Rama, dar prin locurile noastre tugii nu s-au mai arătat de mult. În ce privește limbajul lor de care ați vorbit adineaori, vă țin la dispoziție una dintre cele mai prețioase cărți din biblioteca mea: un dicționar al acestui limbaj cifrat.

— Vă rămîn foarte îndatorat, Excelență! Dar ce păcat să fii nevoit să te mulțumești cu o carte, cînd ai dori să te lași prins și inspirat de viul vieții! Poetul tugilor indieni — tocmai într-un ținut unde nu sînt tugi! — Vai mie! — Ce să fac, n-am încotro, trebuie s-o iau din loc! Doar știți, Excelență, că la un artist opera trece înaintea tuturor celorlalte! Dar zău așa, parcă e un făcut! Provinciile britanice colcăie de tugi, sînt prinși și aduși cu vagoanele în Šangar — și aici, în India cea adevărată, nici un picior de tug! — chiar așa să fie?

Acelaşi licăr de pîndă în privire, acelaşi zîmbet şăgalnic, aproape ironic, în colţul gurii — de data aceasta le observă şi ministrul.

— N-am spus că nu sînt tugi prin locurile noastre, sahib — am spus că nu s-au arătat. Acum şapte ani, de aici pînă în Goalior a dispărut un grup de douăsprezece persoane — o caravană de negustori. A fost mîna tugilor, fără îndoială, dar nici azi nu se ştie dacă au operat dincoace sau dincolo de hotarele ţării.

— N-a rămas nimeni dintre ei în viaţă ?

— Nici vorbă ! Nu intră în obiceiul lor să lase o victimă să scape ! Nimeni nu se poate lăuda cu aşa ceva.

— Nimeni ? — Chiar aşa ? Al dracului de interesant ! Citisem că sapă groapa victimei înainte de a o sugruma.

— Aşa se pare. Oricum, „groparul" e o personalitate de seamă printre tugi. Pe vremuri, lucrurile erau altfel, dacă ar fi să dăm crezare tradiţiei. Se spune că la început nu-şi îngropau victimele, le lăsau să zacă în locul unde le sugrumaseră, pînă ce sosea zeiţa lor, Kali cea cu salba de hîrci, călare pe un tigru, să înghită leşurile. Pînă într-o zi cînd, muşcat de curiozitate, un tînăr tug a întors capul şi a văzut-o pe Cumplita ospătîndu-se în lumina lunii : ţinea un leş în fiecare mînă, şi al treilea îi atîrna din gură. Mîniată, zeiţa s-a jurat că de acum încolo nu va mai înghiţi victimele sugrumate. Într-un tîrziu s-a îmbunat, şi îngădui slujitorilor ei să-şi îngroape morţii. Le dărui şi un dinte în chip de sapă.

— Securea vîrfuită, probabil — se vorbea mult de ea în interogatorii.

— Da, securea cu vîrf e simbolul acelei moşteniri, şi fiecare şleahtă poartă cu ea cîte una. E lucrată în mare taină şi înainte de a porni într-o expediţie, e sfinţită de fiecare dată după tipic. O poartă cel care urmează îndată după căpetenia lor. Seară de seară, o îngroapă în pămînt pe locul taberei, într-un loc apărat, avînd grijă să îndrepte vîrful în direcţia drumului ales. Dacă direcţia nu e cea bună, securea se răsuceşte singură, arătînd încotro trebuie s-apuce. Cu multă, multă vreme în urmă, datina cerea ca să fie aruncată într-un puţ, de unde sărea singură în poala celui care o purta. Un tug anchetat acum douăzeci de ani susţinea sus şi tare că ar fi văzut-o sărind cu ochii

lui, la prima lui expediţie după iniţiere. Zicea că securea şi-a pierdut din puteri din clipa cînd tugii au încălcat legea şi s-au lăsat de rînduieli. Se pare că numai în Deccan s-au păstrat neatinse la un clan, două, care se ţin cu sfinţenie de poruncile lui Kali. Tugul cu pricina nu se simţea întru nimic vinovat : ceea ce nouă ni se par a fi crime, le socotea fapte pioase. „Omorul nu e săvîrşit de noi", îmi spunea, „zeiţa îl făptuieşte cu mîna noastră — sîntem uneltele lui Devi, fără vrerea noastră. Oare fiecare meserie în parte, oricare, nu e prevăzută de Pronie ?" „Ba da," i-am răspuns, „iar pe mine m-a numit judecător ; nu eu te trimit al spînzurătoare, ci zeul dreptăţii, cu mîna mea". Iată, v-am povestit cîteva amănunte din propria mea experienţă. Poate le folosiţi în opera dumneavoastră literară.

— Fără discuţie că da ! Vă rămîn îndatorat, Excelenţă ! Ştiam prea bine de ce m-am adresat domniei voastre. Istoria cu securea sărind din puţ e nemaipomenită ! Dar la fel de sfîntă ca securea nu e şi pînza cu care sugrumă ? Mă pasionează — cum îi spune ?

— Romal.

— Da, da, romalul ! exclamă Edmund şi-şi notă termenul, fremătînd. — Aţi văzut vreunul, Excelenţă ?

— Da. O singură dată. E o pînză moale de bumbac, lată de un picior, lungă de patru, galbenă — poate fi şi albă — şi are la un capăt nişte semne secrete, cusute cu fir de mătase. Sfinţirea se face numai în anumite nopţi cu lună plină, cînd se aduce jertfă şi o capră neagră.

Edmund mîzgăli cîteva cuvinte pe caietul de note şi-l închise.

— Vă mulţumesc încă o dată din toată inima, Excelenţă, pentru aceste date, îmi sînt extrem de preţioase. Şi acum, îngăduiţi-mi vă rog să îndeplinesc un mic ceremonial — cred că e cazul şi să vă înmînez şi eu un dar. Poate că nu e de preţ, dar e interesant, interesant foc ! Îmi amintesc că în memoriile sale, bunicul vorbea de un obicei indian, — de prin părţile de nord, mi se pare — anume că cineva de rang inferior, cînd se apropie de un altul superior în rang, îi înmînează o eşarfă albă de mătase. A mea, ce-i drept, nu-i de mătase, dar ar putea face acelaşi oficiu.

Scoase din buzunarul de la piept o pînză împăturită, o desfăcu şi, ţinînd-o cu ambele mîini, o oferi ministrului.

Arthur sări în sus, scoţînd o exclamaţie.

Era o fîşie lungă şi îngustă de bumbac alb. La un capăt, atîrnînd peste palma deschisă a lui Edmund, cîteva semne erau brodate cu mătase galbenă.

Kala Rama tresări, în ciuda calmului său oriental.

— Ei da, spuse după ce privi atent şirul de semne, e un romal. Autentic. Îmi permiteţi să vă întreb cum de-aţi ajuns în posesia unui obiect atît de rar ?

— Cu drepturi depline, cele mai legitime din lume, Excelenţă ! Mie mi-era sortit, după cît se pare. Nu ştiu dacă o cravată în felul ăsteia ar fi fost pe placul frumosului nostru Brummel — cu toate că-i destul de lungă. Mai are şi un avantaj : de a doua nu mai e nevoie !

Gluma se adresa lui Arthur — era prea puţin probabil ca faima dandyului englez şi a cravatelor lui să fi ajuns la urechile lui Kala Rama. Dar lui Arthur îi cam pierise glasul şi pofta de rîs la ideea că vărul lui trecuse la un pas de moarte — ceea ce-l cam enervă pe Edmund, căruia nu-i plăcea ca glumele lui să cadă în gol.

— S-ar zice deci că stau de vorbă cu cineva care a căzut în mîinile tugilor, a izbutit să scape şi chiar să le smulgă acest trofeu ?

— Chiar în mîinile tugilor, nu, dar pe aproape. Dacă Excelenţa Voastră binevoieşte să ia loc, am să-i spun povestea pe îndelete.

— Vă rog, spuse ministrul, şi se aşeză. Ţinea buzele strînse şi privirea i se întunecase. Era evident că ivirea neaşteptată a tugilor — relatarea englezului nu lăsa loc nici unei îndoieli — îl indispunea peste măsură. Părea hotărît să pedepsească aspru fărădelegea, dacă punea mîna pe răufăcători.

— Excelenţa Voastră cunoaşte desigur ruinele micului templu aflat dincolo de matca secată, ceva mai sus de...

— Un fost sanctuar al lui Krişna *. Da, îl ştiu.

— Am vrut să profit de vînătoarea care s-a desfăşurat prin împrejurimi şi să-l vizitez. Singur, bineînţeles, aşa

* Cel Negru. Erou şi semizeu dintre cei mai populari ai mitologiei indiene, înverşunat duşman al demonilor. A opta întrupare a zeului Vişnu.

cum se potriveşte unui poet. La întoarcere, drumul m-a dus pe un mic tăpşan străjuit de două stînci, unde creşteau doar mirt sălbatec, tufe de caperă şi aloe.

Kala Rama dădu din cap, locul îi era bine cunoscut.

— Dintr-o dată mi-am dat seama că nu sînt atît de singur pe cît mi-aş fi dorit. Am văzut siluete cu pielea întunecată, fără nimic pe ele, furişîndu-se ca nişte pisici printre ierburi şi stînci. Cum mă opream, se făceau nevăzute — o luam din loc, apăreau din nou. Nu sînt fricos din fire, dar mi-a trecut şi mie prin gînd că indienii cu pricina nu păreau să-mi ţie urma cu intenţia de a mă apăra ! Puşca era încărcată, mi-am dus mîna la pistol, la jungher.

Kala Rama clătină din cap :

— Mă îndoiesc să vă fi folosit la ceva.

— Da. Însă ajutorul mi-a venit din senin. Dintr-o dată, un necunoscut s-a ivit la cîţiva paşi de mine, ca ieşit din pămînt. Era indian. Mai întîi am crezut că e capul tîlharilor. Le-a vorbit mult, insistent — dar nu în industani — şi se înfuria pe măsură ce le vorbea — am auzit cuvîntul Bhotani revenind de mai multe ori.

— E numele de taină al zeiţei Kali, la tugi, — explică Kala Rama.

— Aha, mi-am închipuit ! După ce le-a tras un straşnic perdaf, a încheiat cu cîteva cuvinte rostite cu glas tunător, şi cu un gest poruncitor al mîinii — şi ei au şters-o care încotro. Salvatorul meu s-a întors spre mine şi mi-a vorbit — ce surpriză ! în englezeşte. S-a oferit să mă scoată la lumină din hăţişul junglei. Vă puteţi lesne închipui că nu l-am refuzat ! Cînd să pornim, o pată albă într-un tufiş de aloe ne sare în ochi. Era pînza asta, agăţată în ghimpi. Dar ce putere trebuie să fi avut omul acesta asupra lor, dacă asasinul — oricare ar fi fost, — n-a băgat de seamă că şi-a pierdut romalul, sau n-a mai cutezat să se întoarcă după el !

Kala Rama spuse, gînditor :

— Oare v-a trecut prin minte, sahib, că dacă ucigaşul ţinuse romalul în mînă — şi aşa trebuie să fi fost, altminteri n-ar fi rămas agăţat de o cracă — înseamnă că în următoarea clipă... Străinul a venit chiar în ultimul moment. Dar ce fel de om era ? Cum arăta ?

— După îmbrăcăminte părea să fie un ascet — cum să explici altfel puterea lui asupra tugilor ? L-au socotit un sfînt, altminteri ne-ar fi făcut de petrecanie la amîndoi.

— Dacă n-o fi cumva un tug de seamă — și i-a luat în răspăr pentru că, lipsiți de prevedere, atacaseră un englez ziua nămiaza mare. Dispariția lui ar fi pus lumea întreagă în mișcare. În împrejurările actuale, cauza lui Bhotani ar fi fost grav compromisă. Dacă n-a putut interveni decît pe locul crimei, înseamnă că n-a prins de veste decît în ultima clipă — cel puțin așa văd eu lucrurile.

Edmund dădu din cap.

— Nu-mi vine a crede că era tug. Îi spuneam adineaori profesorului Eichstädt că, după înfățișare, părea ieșit din lumea Vedantei, un fel de Vajnavalkya. L-am văzut de aproape și-mi pot închipui cît de covîrșitor s-a arătat în ochii acelor ființe ciudate, fanatici care ucid în numele unei credințe ! Cine l-a văzut, nu-l mai poate uita !

— Mă faceți curios, sahib — v-ar fi greu să mi-l descrieți ?

— Mi-e teamă că da. Nu cred să fi fost mai înalt decît domnia voastră, părul cîrlionțat îi cădea pînă pe umeri — barba în două ape și trăsăturile regulate aminteau de tipul nostru cristic. Ce te izbeau însă, erau ochii ; căzuți în orbite, adînci — ochii unui îmblînzitor de fiare... cu privirea, sînt sigur, i-a subjugat pe tugi ! Excelență, poate că știți pe cineva de-aici care să semene cu el ?

— Nu pare a fi de prin locurile noastre.

Kala Rama clătină din cap, însă umbra unui surîs trecu fugar în colțurile gurii. Arthur zărise acest zîmbet licărind din clipa în care Edmund îl pomenise pe străin — și-i văzuse lumina crescînd, strălucitoare, peste fața ministrului pe măsură ce se depăna povestea, pentru ca în cele din urmă să se reîntoarcă de unde pornise, și să ardă mocnit mai departe.

„Aș putea să jur“, gîndi, „că știe cine e necunoscutul — care nu poate fi un localnic ! — o știe precis, șiretul, după cum a alunecat pe lîngă întrebare — s-ar zice că apariția străinului îl bucură — și nu numai pentru că l-a salvat pe Edmund.“

— Rămîne totuși un semn de întrebare în toată treaba asta, spuse Kala Rama ridicîndu-și ochii de pe romalui

pe care-l plimba între degete — complet neelucidat, și pentru mine de foarte mare importanță ! Anume : tugii sînt tîlhari, niște fiare — ce-i drept, religioase, — dar fiare. Asta și explică în parte de ce indienii se numără cu precădere printre victimele lor : sînt aproape singurii care pleacă în călătorie avînd bunuri de preț asupra lor. Asta ar fi una. Alta e că se feresc — și aici nu încape îndoială — să atace un european, de teama vîlvei ce ar stîrni-o. Ca atare, dumneavoastră ar fi trebuit să fiți de două ori apărat împotriva lor : o dată, că sînteți european, și în al doilea rînd, că nu aveați valori la dumneavoastră — nimeni nu s-ar gîndi că mergeți la vînătoare cu o comoară în buzunar. Așa că trebuie să fie cu totul altceva la mijloc — ceva ce cîntărește foarte greu, altminteri n-ar fi trecut peste teama lor față de europeni. Deci, lăsînd la o parte fața de prădători a tugilor, rămîne cea a fanatismului religios. Nu cumva, sahib, ați încălcat fără de știre una din prejudecățile lor religioase ? De pildă acolo, în sanctuarul lui Kali ?

— Nu cred, Excelență. De intrat, am intrat în templu — poate să nu mă fi arătat deajuns de copleșit de Maiestatea Groazei — alt fel de profanare nu cred să fi comis.

Dînd din cap, Kala Rama respinse explicația.

— Să vă fi atras vreo dușmănie, aici, fără să știți ? Ostilitatea cuiva care să fie tug ? Asta ar mai limpezi lucrurile.

— Nu știu de așa ceva, Excelență. Cred mai degrabă că zeița e de vină — i-am stîrnit mînia.

— Căutînd explicații raționale n-ajungem nicăieri, zise Kala Rama. Din fericire, întîmplarea a vrut ca să ne iasă în cale însăși unealta sfîntă. M-ar mira să nu dăm de urma făptașului chiar în noaptea asta, cu ajutorul romalului. Nu-i timp de pierdut !

Se ridică în picioare și duse mîna stîngă la frunte.

— Sahib, vă doresc o seară plăcută, după toate necazurile zilei ! Ah, să nu uit — mi-am amintit ceva legat de viitorul dumneavoastră poem despre tugi : femeile lor sînt proverbial de credincioase. Mulți rajahi, în această privință, l-ar putea pizmui pe orișicare tug !

În sala de intrare, Kala Rama dădu de oamenii lui şi de profesorul Eichstädt, care ţinea morţiş să-l însoţească în odaia lui de lucru.

Aşteptîndu-l pe ministru, profesorul intrase în vorbă cu secretarul lui. Tînăr, inteligent, indianul nu se arăta atît de iniţiat în filozofia ortodoxă a Vedantei pe cît şi-ar fi dorit profesorul. Înfierbîntat, acesta se porni pe argumentări şi demonstraţii, străduindu-se să dovedească tînărului superioritatea venerabilului Sankara asupra oponenţilor săi. Insista asupra deosebirii, extrem de importante, dintre perspectiva exoterică şi cea ezoterică — *aparavidya* şi *paravidya*, ştiinţa minoră şi cea majoră, în termenii folosiţi de Sankara, — sfătuindu-l să nu se abată nicicum de la acest adevăr. Iar în privinţa interpretărilor literale a paginilor pomenind un dumnezeu personal, să le lase în seama „minţilor domoale", cum le numea Sankara.

Tînărul brahman asculta şuvoiul de cuvinte cu mimică atentă şi plină de cuviinţă — în timp ce cîntărea în gînd cu groază, cîte băi de purificare şi cîte recitări din Cărţile Sfinte îi vor fi necesare pentru a-şi redobîndi curăţia castei, spurcată de atingerile unui sudra *. Căci înflăcăratul indianist nu se putuse împiedica să-i strîngă mîna subţire, maronie, în palmele lui mari şi roşii.

Sosirea ministrului puse capăt temerilor brahmanului periclitat şi entuziastei elocvenţe a savantului teuton. Făcu semn secretarului să se apropie şi îi explică situaţia în cîteva cuvinte, arătîndu-i şi romalul. O umbră cenuşie se aşternu pe faţa secretarului — că tugii se arătaseră în plină zi în apropierea oraşului era o veste care-i muia picioarele. Tăios, Kala Rama îl întrebă dacă i se întîmplase ceva — răspunse negativ şi se grăbi să ia notă cu atenţia încordată de indicaţiile primite. O mînă de oameni de ispravă, însoţiţi de un cîine poliţist, ales din crescătoria rajahului, aveau să pornească îndată spre locul cu pricina.

---

* Reprezentant al castei servitorilor, dispreţuit de celelalte trei caste privilegiate, şi considerat aproape la fel de impur ca cei „fără castă".

Kala Rama îi arătă marginea scămoşată a romalului — se agăţase probabil în ghimpii aloesului. Era de ajuns să fi rămas atîrnate cîteva fire, şi copoiul i-ar putea lua urma.

— După rînduiala omenească, adăugă Kala Rama, din clipa aceea soarta prosesorului romalului e pecetluită. În ce o priveşte pe Kali, n-o văd sărind în ajutorul celui care a lăsat de izbelişte pînza cea sfîntă ! Vezi ca oamenii care însoţesc cîinele să-l scoată pe vinovat de unde l-or scoate, de-ar fi să urce pînă şi în vîrful Himalaiei ! Tu însă te întorci îndată, să-mi dai raportul. Şi acum trimite după barcă, te rog, vreau să mă întorc acasă pe apă, să profit de răcoarea serii.

Îi făcu semn secretarului să plece şi se întoarse lîngă profesorul Eichstädt, cerîndu-i scuze pentru a-l fi lăsat să aştepte, fiind nevoit să rezolve urgenţele obşteşti. Afabil, se declară gata să-l însoţească în vizuina lui de savant.

Indianistul şi Kala Rama trecură pragul unei încăperi aflate la capătul coridorului cotit la o sută optzeci de grade. Mai întunecată, şi mai puţin călduroasă decît veranda, era şi mai puţin aerisită. Atmosfera era îmbîcsită de praf cărturăresc : mari şi mici, tomuri se înşirau pe rafturi sau zăceau împrăştiate de-a valma pe scaune, pe mese, pe duşumele, vrafuri, vrafuri. Broşuri proaspăt tăiate, răspîndind miros de cerneală, cărţi cu scoarţe groase duhnind a clei, foliante prăfuite şi pergamente mucede — probabil documente din vremea mogulilor — suluri de carton cu reproduceri de inscripţii rupestre îşi amestecau respiraţiile în atmosfera bibliotecii, saturată de ele. În această simfonie olfactivă, două note izbeau prin timbrul lor oriental, înţepător : izul de mumie al manuscriselor pe foi de palmier, şi aroma dulceagă, insistentă, a lemnului de santal pe care-l întîlneai pretutindeni, în casetele cu acte şi documente, în tăbliţele subţiri care serveau drept scoarţe foilor de palmier. Basul continuu, cu timbru foarte occidental, îl forma izul acru de tutun — cîteva lulele cu ţeavă lungă şi cap de porţelan, risipite prin toate colţurile, dovedeau că profesorul Eichstädt nu-şi trăda năravurile din studenţie. Lucrată de mînă de

meşter, o narghilea sta însingurată pe o masă, într-un colţ părăsit, prezenţă pur decorativă, semn că acest ritual indian al tutunului nu era pe gustul profesorului.

Încăperea părea pustie : cele două fiinţe care se aflau acolo puteau trece neobservate. Într-un colţ, Garuda adulmeca de zor urmele vreunui şarpe sau şobolan — aşadar stăpîna lui nu putea fi departe. Iat-o pe o bancă scundă, de bambus, aproape culcată pe un foliant. Cu un zel ce ar fi făcut cinste oricărui erudit, studia volumul cel mai dispreţuit din bibliotecă : dicţionarul industani. Dar interesul Amandei nu era de ordin ştiinţific. Prinsese din zbor trei sau patru cuvinte aruncate de Chandra Singh omului său de încredere, şi acum le căuta sensul, convinsă fiind că era pe urmele unui lucru extrem de important. Dar se străduise de pomană. Nu ştia că dicţionarul pe care ar fi trebuit să-l consulte era altul, mult mai vrednic de dispreţ : cel ramassi, limbajul secret al tugilor — volum care încă nu migrase din biblioteca ministrului în cea a profesorului.

Fata nu se lăsase tulburată de intrarea tatălui ei. Dar se ridică, speriată, auzindu-l bîiguind scuze : că Excelenţa Sa avea să-i vadă odaia într-o dezordine infernală.

Îşi potrivi repede părul, netezi fusta mototolită şi privi, neajutorată, o umbră suspectă care se lăţea pe pieptul bluzei albe de mătase. Se îmbrăcase de gală, în vederea primirii ce avea să aibă loc la maharani. Şi se grăbise să-şi termine toaleta, ştiind că Edmund era prins de vizita ministrului şi deci n-ar fi putut sta de vorbă cu el. Dar ar fi vrut să-l avertizeze înainte de a pleca la palat, — şi cu îmbrăcatul ar fi pierdut prilejul de a-i vorbi între patru ochi. Şi acum, iată, rochia delicată nu se prea potrivise cu preocupările intime din odaia de lucru a tatălui ei, nemaivorbind de felul cum se aşezase ! Conflictele acute între vestimentaţie şi libertatea de mişcare nu era lucru rar la temperamentul Amandei, şi de fiecare dată cînd făcea această constatare — ceea ce nu se întîmpla prea des ! — se simţea grozav de ruşinată. Acum era de două ori mai încurcată : să fie văzută într-o asemenea ţinută de un înalt demnitar oriental !

În timp ce făcea o adîncă reverență, obrajii ei ardeau ca jarul. Din spusele tatălui știa că ministrul era un mare admirator al maharanei — iar ea, așa cum arăta în clipa aceea, trebuie să fi fost „groaznică“ ! Dar nu — ai fi jurat că bătrînul indian, dacă nu se ascundea cumva în spatele curteniei desăvîrșite a diplomatului, o socotea fermecătoare pe tînăra nemțoaică cu fața îmbujorată de jenă și tulburare. Kala Rama îi arătase întotdeauna simpatie și bunăvoință, ba chiar și o undă de tandrețe. Acum, strîngîndu-i mîna într-ale lui, exprimîndu-și bucuria de a constata cît de bine îi priește clima Indiei, se arătă și mai cald, mai apropiat decît de obicei. Apoi îl liniști pe profesor cu privire la dezordinea din jur, declarînd că nu venise în calitate de ministru, ci de cercetător.

— Ce-i cu minunea asta ? întrebă Amanda arătînd spre o casetă de fildeș admirabil sculptată, pe care servitorul lui Kala Rama o așezase pe masă.

— Ei, fata mea, ai de ce să te miri ! exclamă profesorul, jubilînd. Și e numai învelișul unui lucru infinit mai prețios ! Închipuiește-ți că Excelența Sa mi-a dăruit un manuscris conținînd o străveche legendă din cronica familiei sale.

— Sper să nu vă dezamăgească, iubite profesore sahib, spuse Kala Rama zîmbind din colțul gurii — și-i dete profesorului o cheie minusculă.

Cu degetele tremurînde de nerăbdare, profesorul descuie caseta și scoase manuscrisul — vai, nu era pe foi de palmier ! Pe hîrtie groasă de scrisori, englezească, caligrafiat cu mînă răbdătoare în litere de tipar, se așternea un înscris — în limba engleză !

— Dar, Excelență, e scrisul dumneavoastră !

— Sînt vinovat, o recunosc ! Da, așa-i. Povestea de demult, istorisită din tată în fiu, am pus-o pe hîrtie cu mîna mea. Am scris-o în englezește — un fel de exercițiu în ceasurile de răgaz. Dar n-am adăugat nimic, n-am inventat nimic care să nu fi fost notat în vechile documente. S-ar putea ca formularea să poarte, însă, amprenta limbii occidentale.

— E cu atît mai interesant ! Un manuscris — ce spun ! — o creație literară a lui Kala Rama — cine se mai poate lăuda cu așa ceva ? Cum să-i mulțumesc Excelenței

Voastre pentru asemenea favoare ? îngînă indianistul, încercînd să-și ascundă dezamăgirea față de acest quid pro quo.

— Fac apel la indulgența dumneavoastră, iubite profesore și dragă memsahib ! Sînt convins că fiica dumneavoastră poate fi o judecătoare mai aspră în această privință, decît ați putea fi.

Sub privirile amuzate ale tatălui ei, Amanda lăsă ochii în jos, intimidată.

— Aha, rîse indianistul, s-ar putea crede că Excelența Sa te-a auzit mai adineaori, cînd făceai ferfeniță poemele lui sir Edmund. Dar cunosc gusturile fetei mele, și nu cred că Excelența Voastră, în calitate de autor, să culeagă vreo observație de pe buzele Amandei !

— Bine ! Atunci ce-ați zice să facem o lectură de probă ? propuse Kala Rama, aplecîndu-se peste masă și luînd prima foaie a manuscrisului.

Bucuroși de invitație, tatăl și fiica îi mulțumiră și luară loc pe bancă. Ceva din purtarea lui Kala Rama îi dăduse de gîndit Amandei — în afara unei lecturi propriu-zis literare, se mai aștepta și la altceva. Nu venise ministrul așa, într-o doară, să le citească pagini scrise de el — părea să țină cu tot dinadinsul ca ei să ia cît de curînd cunoștință de manuscris...

Piatra Șarpelui

— PRIMA PARTE —

La un veac și jumătate de la intrarea în Nirvana a Sublimului, țara noastră se afla sub stăpînirea unui tînăr domnitor, Narada pe numele lui, mare iubitor al dreptății. Învățămintele lui Buddha își răspîndeau din ce în ce mai mult limpedea lumină, și tînărul principe nu se dezlipea de ea, dînd ascultare Cuvîntului și ocrotind cinul. Asemenea lui Asoka, marele împărat, cel care avea să unească întreg pămîntul Indiei sub sceptrul lui binefăcător, — fie-i numele pomenit în veci ! — singura grijă a lui Narada era bunăstarea poporului.

Dar în lumea asta nu-i loc pentru o pace îndelungată, şi tînărul domnitor, oricît o fi fost el de blajin şi de prieten al păcii, se văzu nevoit să ducă un război lung şi sîngeros.

În nordul ţării, locuitorii de la poalele munţilor aveau mult de suferit de pe urma „Pieilor Negre", un neam de oameni ce trăiau ascunşi în codrii din munţi, nesupuşi stăpînirii. Sălbatici, locuiau ca maimuţele în copaci sau ca şerpii prin văgăuni, răpind vitele sătenilor noştri, dar mai ales copiii, pe care îi jertfeau idolilor lor, nesăţioşi şi sluţi.

Într-o zi, principele se afla în grădină, unde-şi petrecea, ca de obicei, ceasurile răcoroase ale după-amiezii. Împreună cu mai-marele peste oştile sale, Mahimsasa, se odihnea la umbra deasă a unui smochin uriaş, crescut din sute de tulpini, şi o asculta pe Isidasi, cucernica şi învăţata călugăriţă, citind din predaniile Sublimului. Dintr-o dată, o femeie în straie sărace, ţinînd doi copilaşi de mînă, le turbură liniştea, năpustindu-se la picioarele regelui. Căci Narada poruncise ca orice supus dornic să-i înmîneze o plîngere să fie lăsat să ajungă la el.

— Luminăţia Ta, strigă, ia sub ocrotirea ta aceşti copii nevinovaţi ! Cît drum am mai bătut ca să-i aduc în loc sigur ! Vin din părţile miazănopţii, şi-ţi cer să-i iei în grija ta. Mai mult, frăţiorul lor a fost răpit de vlăstarii maimuţelor, şi înjunghiat, jertfă adusă dumnezeului lor, zeul Groazei — şi tu nu i-ai oprit !

Vorba ei îndrăzneaţă, cu iz de mustrare, îi înfioră pe curtenii care erau de faţă. Regele însă îi ceru amănunte, şi printre lacrimi şi suspine, femeia povesti cum Pieile Negre jefuiseră satul, ucigînd oamenii, dînd foc caselor, luînd cu ei cirezile de vite şi copiii — nu numai copilul ei, ci şi mulţi alţii.

Narada îşi smulse părul, îşi sfîşie hainele şi strigă :

— Vai mie ! de ce păcate m-am făcut vinovat, ca în ţara mea să se petreacă asemenea urgie şi eu să n-o împiedic ?

— De ce ţi-ai întins stăpînirea peste pămînturi pe care nu le poţi apăra, o rege ! spuse femeia năpăstuită — amarul făcînd-o să uite de cuviinţă.

Curtenii mormăiră, mînioşi, şi mai-marele peste oşti strigă :

— Femeie ! Cum îndrăzneşti !

— Nu, Mahimsasa, îl potoli regele, nu ocărî biata femeie ! Pe drept m-a mustrat, o simt prea bine. Şi acum luaţi aminte la legămîntul meu : „Nu voi mai asculta preafericitul Cuvînt al Desăvîrşitului, care ne răsuna în ureche cînd ne-a lovit vestea urgiei, amuţindu-l ; nu-l voi mai asculta, pînă cînd nu voi îngenunchea Pieile Negre din munţi, astfel ca şi la hotarul de miazănoapte, ca la celèlalte hotare, să se aşeze pacea, iar toţi supuşii mei să se bucure deopotrivă de linişte, şi să se simtă ocrotiţi !"

După ce rosti sfîntul jurămînt, porunci curtenilor să ia în grija lor femeia şi copiii, iar pe căpetenia oştilor îl pofti să ia măsurile cuvenite ca să pornească la luptă — în frunte cu el, Narada. În lipsa lui, bătrînul Mahimsasa urma să-i ţină locul în treburile stăpînirii.

Mahimsasa făcu o adîncă plecăciune.

— Cutez să cer preaiubitului zeilor, nobilului stăpîn şi rege, să binevoiască a trimite pe umila lui slugă ca să-i zdrobească pe spurcaţii de tîlhari !

— Nu, dragul meu Mahimsasa — răspunse Narada, — ai intrat într-al şaptezecilea an al vieţii tale, şi ai nevoie de liniştea care cu prisosinţă ţi se cuvine.

— Binevoiască regele să-şi plece urechea la spusele mele ! se rugă bătrînul cu glas apăsat : Ţi-am slujit tatăl cu credinţă şi în anii lui de domnie am dus douăzeci de războaie, care au însemnat tot atîtea izbînzi. Dar lupta ce ne aşteaptă pare a fi grea, mai plină de primejdii decît toate cîte au fost ! Codrii sînt deşi şi nepătrunşi, tîlharii sălbatici din cale afară. Un rege înţelept nu are voie să se avînte în primejdii neştiute, căci viaţa lui e fără preţ. Un altul mai de rînd poate s-o facă, lumea n-ar avea ce pierde de pe urma lui. Dar cînd domnitorul, aşa cum e al nostru, n-are pereche pe pămînt ? De-ar fi — doamne fereşte ! — să i se întîmple vreo nenorocire, atunci fratele tău vitreg s-ar urca pe tron — prinţul Ajatasattu. Îl ştim cu toţii cît e de nărăvaş şi de căpăţînos, — e drept, destoinic la mînuitul armelor, şi războinic de soi — mai ales dacă ar vrea să ia în seamă sfatul celor bătrîni şi s-ar păstra în frîu. E lucru sigur, că odată urcat în scaunul de domnie, va fi un blestem pentru întreaga ţară ! — aşa cum tu ai fost o binecuvîntare. De aceea, bunul meu stăpîn şi rege,

binevoiește a trimite pe sluga ta, Mahimsasa, să stîrpească Pieile Negre, iar Domnia Ta rămîi aici, să ocrotești cele patru caste.

Murmurul de încuviințare al curtenilor veni să-i întărească rugămintea.

Narada se lăsă înduplecat, înțelegînd că datoria lui de domn îi cerea să rămînă acasă și să lase lupta pe seama bătrînului căpitan.

Oștenii se adunară sub flamura lui Mahimsasa, scoțînd chiote de război. Cîteva zile mai tîrziu, muntele primi în văile-i umbroase și în prăpăstiile lui cetele de voinici, pe care avea să-i înapoieze într-un tîrziu, și în mare parte secerați.

Oamenii negri din văgăuni nu se făleau, ca arienii, cu strămoși de stirpe dumnezeiască — gîndeau că se trag din neamul maimuțelor. Fața lor, brațele lungi, vînjoase, îndreptățeau această mîndrie veche. Știau să întindă arcul cel mare cu piciorul, și săgeata o trăgeau cu atîta putere, încît străpungea trupul unui elefant. La luptă foloseau săgeți cu fiare în chip de jumătate de lună, în locul vîrfului ascuțit, care retezau pe loc brațul sau capul dușmanului ; porneau la atac cu urlete atît de fioroase, încît pînă și elefanții cei mai încercați dădeau îndărăt. Dar de arătat nu se arătau, luptau din ascunzișuri. Se apărau cu îndîrjire în pasuri și strîmtori pe care le închideau cu stînci și trunchiuri de copaci ; de acolo, de sus, aruncau bolovani în oștenii noștri. Nu erau viteji, dar de împotrivit se împotriveau cu dîrzenie. Cînd luptau pe pămînturile lor, erau mai de temut decît eroii.

De aceea Mahimsasa înainta anevoie, dar cu stăruință. În cele din urmă ajunse în dreptul orașului lor, așezat în căldarea unei văi. Clădit în coasta peretelui de stîncă, era înconjurat în față de un zid mai înalt decît un stat de om. Aici, dușmanul se apără cu înverșunare — după ce au trecut zidul, au fost siliți să-l înfrunte pas cu pas dindărătul fiecărei case de piatră.

Soarele asfințea printre nori purpurii, vestitori de furtună ce se îngrămădeau deasupra strîmtorii, cînd, în cele din urmă, dușmanii au fost încolțiți în unghiul dintre pereții abrupți ai muntelui.

Ai noștri se opriră aici, uluiți de priveliștea ce le sta în față : chiar în locul unde drumul se închidea în verticala pereților, o văgăună își căsca gura de beznă. Deasupra ei, într-o stîncă uriașă de gresie, fusese cioplit un cap de tigru. Intrarea în văgăună se făcea prin botul larg deschis — bolta purta un ornament dințat : ici, colo stalagmite — luate pesemne din interiorul peșterii — erau înfipte în chip de colți. Pe măsură ce-i împingeau pe vlăstarii maimuțelor către colțul acela, părea că un tigru uriaș își cască botul să-i înghită.

Atunci, Mahimsasa se ridică în howdahul strălucind de aur și podoabe, din spinarea elefantului care-l purtase prin sute de bătălii, cu pielea scrijelită de lăncii și săgeți cum e bradul bătrîn lovit de trăsnet. Acoperind clinchetul armelor, chiotele și urletul de moarte ale sălbatecilor cu glasu-i tunător, le făgădui că toți cei ce vor lepăda armele și se vor supune regelui Narada vor fi cruțați. O parte din dușmani se predară, dar cei mai mulți, încrîncenați, s-au apărat pînă la ultima suflare, agonizînd sub colții fioroși ai tigrului. Nici unul n-a cutezat să se adăpostească înăuntrul peșterii — lăcașul sfînt al neamului, unde domnea zeul, și unde numai preotul pătrundea cînd îi ducea jertfele. Acum, străpuns de o săgeată, zăcea în prag, în botul tigrului, căzut el însuși jertfă.

Mahimsasa cîntări în inima-i netemătoare și plină de înțelepciune că, dacă ar nimici orașul, dușmanii, mai curînd fiare decît oameni, nu s-ar sinchisi prea mult, atîta timp cît templul și idolul căruia i se închinau rămîneau neatinși. Căci, cei ascunși încă prin codri și prin văgăuni, care mai hărțuiau străjile și oamenii de legătură, s-ar socoti neînvinși. Dacă ar afla că zeul lor a fost răpus, s-ar preda neîndoielnic învingătorului.

Ridicînd iarăși glasul, vesti tuturor că avea de gînd să pătrundă în gîtlejul tigrului, ca să zdrobească idolul Pieilor Negre. Dădu poruncă elefantului să îngenuncheze și sări la pămînt.

Vestea trezi în mulțimea Pieilor Negre un straniu val de însuflețire. În ochii stinși ai prizonierilor se aprinse un licăr tainic, plin de răutate ; ridicînd capul, muribunzii își lățiră gurile schimonosite într-un rînjet — iar din

gîtlejul tigrului se auzi hohotul de rîs șuierat al preotului, sfîrșind în horcăit, un horcăit îngrozitor al cărui ecou se întoarse ca o stafie din măruntaiele muntelui.

Pînă și vitejii păliră. Căpeteniile se strînseră cerc în jurul iubitului lor conducător, rugîndu-l să nu se avînte în peșteră, înăuntru îl pîndea o capcană, fără îndoială, altminteri de ce atîta bucurie în rîndul dușmanului? Sau să fie însoțit de o ceată de oșteni, aleși dintre cei mai aprigi. Principele Ajatasattu, fratele vitreg al regelui, se arăta cel mai dornic să-l întovărășească — nu-l răbda inima să nu fie părtaș la o asemenea aventură. Nimeni nu bănuia ce față avea primejdia ascunsă în văgăuna sacră: om sau demon? Dar toți erau încredințați că era cumplită, nemaiîntîlnită.

Să fi fost vocea înțelepciunii care îi șopti că dacă el, marele căpitan, va pătrunde fără alai înăuntrul lăcașului și va răpune singur idolul temut, dușmanul își va pierde mai curînd inima? Sau să fi fost glasul mîndriei, care nu-i cruță nici pe înțelepți? Fapt e că Mahimsasa nu se învoi să fie însoțit.

Singur, bătrînul păși semeț în văgăuna Capului de Tigru. Gîtlejul se îngusta îndată, și un culoar scobit în stîncă, de înălțimea unui stat de om și lat cît să-i încapă umerii ducea drept înăuntrul muntelui. Raza purpurie a asfințitului îl însoți o vreme, prinsă într-un joc mirific de răsfrîngeri: cristale și geme crescute din stîncă, așa cum ies ciupercile din pămînt, ademeneau lumina și o purtau mai departe prin locuri unde, fără ele, n-ar fi putut pătrunde niciodată.

Cînd firul ei se stinse, culoarul se lărgi sub bolta vastă a unei încăperi. Pereții erau incrustați cu mii de nestemate; de sus, ca niște lustre, atîrnau stalagmite străvezii, de cleștar; podeaua era șlefuită ca oglinda, călcai pe ea ca prin aer, căci bolți și pereți se răsfrîngeau într-însa în chip desăvîrșit. Jur împrejur un luciu tainic amurgea odată cu soarele, țesut cu lumini verzi-gălbui izvorînd din alte culoare care dădeau piezиș în sală. La mijloc, locul sacru: un mic altar cu un vas de jasp brăzdat cu vine roșii și gălbui. Înăuntru-i pulsa un diamant uriaș adunînd luminile dimprejur și răsfrîngîndu-le

neîncetat — părea că în încăputul lui aburea un fluid strălucitor, şi-n el, o ţeastă de copil — golită — părea să fi săturat de curînd o poftă fără saţ.

Mahimsasa oftă.

— Iată de ce răpeau copiii ! Aici le era sfîrşitul, sărmanii ! E timpul să punem capăt acestei grozăvii — şi dacă un asemenea ospăţ mai are loc vreodată, biruinţa noastră va fi în van !

Îşi plimbă încet unghia pe tăişul sabiei, ascuţi lama mlădioasă pe marginea vasului de jasp. Cînd o încercă din nou, zări urme vîscoase de bale.

Se răsuci în loc ca să pornească mai departe, şi simţi cum îi alunecă piciorul drept. Se apleacă : o urmă băloasă se prelingea de lîngă altar, peste oglinda lucie a podelei, pînă în culoar.

Cuprins de gînduri, Mahimsasa se încruntă.

Ghicise ce faţă avea idolul templului blestemat.

Cu sabia scoasă în mîna stîngă, ţinută cum ţii un pumnal — ca s-o poată trece la repezeală în mîna dreaptă, în care acum strîngea ghioaga, Mahimsasa păşi înainte, în ceaţa tremurată, cu licăre verzui.

Culoarul era atît de scund, încît căpitanul, bărbat înalt de stat, fu nevoit să-şi îndoaie spinarea. Nu vedea ieşirea, dar o simţea pe aproape. Ştia că la fiecare pas îl pîndeşte primejdia cea mare ; în locul ăsta strîmt un atac însemna moartea. Iuţi pasul cît îi îngăduia spinarea frîntă în două, călcînd cu băgare de seamă pe piatra umezită de bale. De departe îl întîmpină un şuier întreţăiat, fierbinte.

Peretele de stîncă se lărgi dintr-o dată şi se trezi faţă în faţă cu şarpele. În fundul scobiturii, pe un dîmb făcut parcă numai din diamante scînteietoare, se ridicase, sta gata ca să sară. Mare cît un piton, îl trăda gulerul umflat, tivit cu o cunună de rubine : era o cobră. În botul larg căscat, colţii mari cît ai unui mistreţ luceau, plini de venin.

Mare, ca de aur, o piatră scumpă îi strălucea în frunte — izvor de raze şi lumini răsfrînte în puzderia de cristale şi diamante din stîncă, umplînd tainiţa cu pîlpîiri şi ape nesfîrşite.

Din prag, Mahimsasa lovi cu ghioaga în capul cobrei, sfărîmîndu-i falca stîngă, cu colţul otrăvit cu tot. Feri

spre dreaptă cînd, buimăcit, șarpele se năpusti asupra lui clătinîndu-se, și izbindu-l în umărul stîng, fără să-l vatăme, căci colțul era zdrobit. Dintr-o lovitură, Mahimsasa îi luă capul pe sub gulerul înfoiat. Trupul se zvîrcoli nebunește și, ca un piton, se încolăci în jurul picioarelor lui Mahimsasa ca să-l doboare — căpitanul însă era puternic.

Capul retezat zvîcnea și sălta în stînga și în dreapta, plesnind din gulerul înfoiat ca peștele pe uscat, și-l ardea cu privirea, pîndindu-l să cadă la pămînt, să înfigă în el colțul rămas întreg și, cine știe, poate să se lipească din nou pe trupul părăsit. Scuipînd și șuierînd, îl urmărea pe Mahimsasa retezîndu-i, nod după nod, trupul viu în bucăți — cioturile se zbăteau cumplit, se răsuceau, căutîndu-se.

Ce priveliște răscolitoare și măreață — exclamă aici bătrînul cronicar — pentru ochiul unei zeițe neînfricate ! Să vezi nestemata fără pereche pe lume țintuită în capul retezat al cobrei șuierînd și măcinînd cu fălcile în gol — soare strălucitor, acolo, în chilia sfîntă ! Și în mijloc, împresurat de cioturile vii care zvîcneau neputincioase, eroul cu părul nins — fața prelungă, turnată parcă în bronz, era mai curînd a unui ascet decît a unui războinic, însă privirea pătrunzătoare, dominatoare, se vedea că-i deprinsă să prindă împrejurările într-o clipită și să treacă îndată de la gînd la faptă. Subțiratec și vînjos, atingînd tavanul cu creștetul, ai fi zis că e un stîlp de aramă susținînd bolta de diamant — și așa avea să fie, ani de-a rîndul, stîlp de sprijin pentru țară.

Cioc de pasăre de pradă, nasu-i coroiat te ducea cu gîndul la Garuda, acvila cerească zdrobind demonul cu chip de șarpe. Acum însă, ochii limpezi erau blajini, mulțumind zeilor pentru ajutorul care-l învrednicise să curme urgia. Acolo, în templul groazei săpat în stîncă, unde minți rătăcite adorau un monstru, intrase o ființă a luminii, cu adevărat vrednică de cinstire.

Așa îl și priviră prieteni și dușmani, cînd ieși din văgăună.

Mulțimea adunată în prag îi așteptase întoarcerea cu înfrigurare, dar cu simțăminte cu totul deosebite. Înfricoșați, ai noștri se îndoiau de sorții întîmplării, ba începuseră să-l jelească, în vreme ce dușmanii abia izbuteau

să-şi ascundă nădejdea şi bucuria. Se înserase. Principele Ajatasattu poruncise să se aprindă facle, degrabă, ca să pătrundă la rîndul lui în peşteră, să-i vină în ajutor căpitanului — sau să-l răzbune, — mulţumit că i se oferea prilejul să-şi încerce norocul.

Zăriră mai întîi un licăr tremurînd în bezna Capului de Tigru — părea că se apropie încet o stea, sclipind gălbui. Cînd păşi în pragul văgăunii, îl recunoscură cu toţii — lumina izvora, scînteietoare, dintr-un diamant pe care îl prinsese în fruntar.

Căpeteniile izbucniră în strigăte de bucurie — jucau şi săreau, gata să-şi izbească capul de colţii Tigrului de la intrare, îi strîngeau mîinile, îi cuprindeau genunchii. Chiotele oştenilor de rînd creşteau în valuri, din aproape în aproape, trezind ecourile din munţi. Prizonierii arătau cu degetul, mormăind sau strigînd, uimiţi : „Piatra ! Piatra Şarpelui ! Priviţi-l ! — invulnerabilul ! — stăpînul pietrei ! — stăpînul Lumii !“ Tîrîndu-se pe burtă, îi sărutau picioarele.

Aşa l-au cinstit Pieile Negre — vlăstare ale maimuţelor şi buni vecini cu tigrii.

Însă „stăpînul lumii“ nu voia să poarte alte nume decît cel de vrednic slujitor al regelui Narada. În numele lui îngenunchease neamul acela de sălbatici — şi într-adevăr, din clipa aceea, aşa cum se aşteptase, nimeni n-a mai îndrăznit să-i ţie piept.

Bunăvoinţa regelui îl răsplăti din plin cînd se reîntoarse biruitor.

Însă nici darurile, nici sărbătorile ţinute lanţ în cinstea lui nu l-au bucurat cît locul pe care şi-l cucerise în inima tînărului domnitor. Narada nu se mai desprindea de el — şi nu numai pentru înţeleptele lui sfaturi privind treburile ţării şi bunăstarea obştei. Nici în viaţa de zi cu zi nu se putea lipsi de vocea lui — vocea nemărginitei bunătăţi, izvorîte din înţelepciunea vieţii — şi de zîmbetul lui plin de omenie. Îi plăcea să asculte împreună cu el, odihnind la umbra unui copac din întinsele lui grădini, pe mult învăţata şi cuvioasa Isidasi recitînd din predaniile lui Buddha sau comentînd o cugetare. Şi atunci, cu mintea lui ageră şi pătrunzătoare, Mahimsasa depăna gîndurile fir cu fir, cercetîndu-le pînă la rădăcini, în adînc.

De fapt, alta fusese dorinţa bătrînului venerabil. Acum, la vîrsta înserării, cînd şi le împlinise pe toate ale vieţii, năzuia la odihnă, şi ar fi vrut să îmbrace stiharul galben de călugăr, în locul hainei albe a tatălui de familie. Însă două piedici îi stăteau în cale : credinţa faţă de domn, care îi cerea să nu văduvească ţara de sfaturile şi înţelepciunea lui, şi o legătură duioasă, plină de farmec şi încîntare, ce-l ţintuia de casă şi de ai lui.

Mahimsasa îşi pierduse nevasta cu mulţi ani în urmă. Copii n-avea. Palatul lui măreţ i-ar fi părut pustiu dacă prin săli şi printre colonade nu s-ar fi auzit ciripitul vesel al unui copil.

Era Amara, fetiţa fratelui lui mai mic. Cu toate că făcea parte din casta războinicilor, Baku se dăruise artei. Sculptor mare şi arhitect, se apropia de cincizeci de ani cînd nevasta îi născuse o fetiţă — singurul lui copil, — murind puţin timp după aceea. Copila se făcu frumoasă, o frumuseţe cum nu întîlneşti la copii. Bucle blonde vălureau în jurul obrajilor trandafirii, semn că aici un suflet pur arian străbătuse veacurile de la pătrunderea strămoşilor vedanţi în ţinuturile Indiei, nealterat de sîngele întunecat, picurînd în răstimp din dreapta şi din stînga. Cînd zîmbea, părea că soarele toamnei îşi strecoară raza printre norii de furtună. Cînd te cuprindea, drăgăstoasă, cu braţele-i plăpînde, nu ştiai, să rîzi ori să plîngi, atît de fremătătoare îi era fiinţa, respirînd din adîncimi nebănuite ale simţirii.

Tatăl ei o iubea ca pe lumina ochilor, şi inima îi tresărea de bucurie ori de cîte ori o vedea. Şi unchiul ei o adora. La ea se gîndise cînd îşi ascuţea fierul pe vasul de jasp, în sanctuarul pustiu, împînzit de văpaia asfinţitului, şi scînteind din mii de nestemate. O vedea înaintea ochilor, duh al sutelor de copii jertfiţi aici, pe altar, îndrăgiţi şi ei de părinţii lor. Desigur, se simţise măgulit de primirea triumfală pe care i-o pregătise regele la întoarcere, de semnele de iubire ale poporului — dar nimic nu-l mişcase mai mult decît coroniţa de flori pe care Amara o împletise cu mînuţele ei şi i-o trecuse după gît, cînd o ridicase în braţe. I se părea că-i mulţumise în numele tuturor copiilor sacrificaţi, acum răzbunaţi, şi în numele celor ce aveau să se nască neprimejduiţi.

Neştiind dacă să se bucure ori să se întristeze, Mahimsasa rîsese şi plînsese, rînd pe rînd.

Îi supraveghea creşterea de aproape. Şi deseori îl bîntuia o teamă neînţeleasă, răsărită deodată din nimic, cînd fetiţa i se aşeza pe genunchi şi arăta cu degetul, zîmbind îmbietor, spre piatra şarpelui, pînă cînd îşi desfăcea fruntarul cu piatra minunată şi i-o dădea să se joace. În clipa aceea simţea umbra Capului de Tigru coborînd peste el, şi îl înfiora presimţul unei primejdii groaznice, nemaiîntîlnite, pîndind micuţa fiinţă în anii plăpînzi ai tinereţii. Şi se simţea chemat să-i fie părinte şi ocrotitor, deoarece tatăl ei bun nu părea a fi de ajuns de destoinic.

Îi admira talentul, fără îndoială, îi admira lucrările, dar nu se putea împiedica de a-i vedea, cu privirea lui calmă şi pătrunzătoare, şi defectele — apucături cum le întîlneşti la toţi artiştii şi care nu-l lăsau s-ajungă la măreţia interioară. Nemaivorbind de vanitatea care înrobeşte firea de artist mai mult decît pe a celorlalţi. Se cufunda cu totul în munca lui, uitînd de îndatoriri. Privind, uita să vadă. Artistul, dacă are totuşi ochi să vadă, priveşte lumea prin prisma speranţelor, sau prin ceaţa spaimelor lui, n-o vede niciodată aşa cum e cu adevărat. Rămîne o viaţă întreagă un copilandru, n-atinge statura unui bărbat adevărat. Excepţii sînt, dar Baku nu se număra printre ele.

Aşa judeca Mahimsasa, urmărind cu ochi plini de iubire şi de înţelegere, dar clarvăzători, firea fratelui său şi felul cum îşi ducea viaţa. Şi îşi făgăduia, în gînd, să vegheze părinteşte asupra copilei în floare, care-i răsplătea dragostea din plin.

Şi aşa îşi ducea viaţa Mahimsasa, în timp de pace ori de război, cu sufletu-mpăcat şi mintea trează, gata să treacă la fapte oricînd.

Cu totul altfel privea viaţa prinţul Ajatasattu. În zadar se străduia regele Narada să-l facă părtaş la studiile sale preferate, să îndrepte mintea mezinului, nespus de înzestrat din fire, către cele netrecătoare. Degeaba încercase să-l îndrume pe principe spre treburile paşnice ale ţării. Da, nu-i surîdea nici gîndul de a-l înlocui cîndva, în fruntea oştii, pe bătrînul căpitan împovărat de ani — cu

toate că Ajatasattu era un luptător neîntrecut. Nerăbdător, năvalnic, ţelul acesta i se părea mult prea îndepărtat pentru a-i aduce mulţumirea în viaţa de fiecare zi. Se arătă deci nespus de bucuros aflînd că se învrăjbiseră doi domnitori din ţinuturile de răsărit. Împotriva voinţei fratelui său Narada, îşi oferi sprijinul agresorului, care era mai slab, gîndind că alături de el va dobîndi mai iute faima pe care o rîvnea atît. Culese într-adevăr laurii victoriei, şi zăbovi la curtea lui — fie că, aşa cum pretindea, vînatul era mai îmbelşugat, fie că-i displăcea să simtă mereu privirea fratelui său aţintită asupra lui.

Nu trecu multă vreme şi regele Javanezilor * năvăli cu o mare armată în Penjab. Ajatasattu alergă la unul dintre domnitorii acelui ţinut, Porus, şi i se alătură în nefericita bătălie de pe malul Iehlamului. De atunci nu se mai ştiu nimic de soarta lui. Narada îl plînse, socotindu-l mort, şi-i cinsti amintirea ca unui erou căzut în luptă împotriva barbarilor.

Între timp regele Narada se însurase. Aducea în patul nupţial o principesă din ţinuturile Gangelui, vestită pentru frumuseţea ei fără pereche. I se spunea Mahamaya, adică „amăgirea cea mare“. Căci dacă lumea simţurilor e doar o amăgire — aşa cum ne învaţă înţelepţii, — atunci o şi mai mare amăgire, şi în acelaşi timp cel mai vrăjit izvod din vălul Mayei, e dragostea trupească. Şi această femeie minunată era însăşi întruparea ei. De aceea se numea Mahamaya, şi la curte nu era un singur bărbat, tînăr sau nu, în afara lui Mahimsasa, care să nu fi fost turburat de elixirul frumuseţii ei. Mahimsasa însă o privea cu răceală, şi îi găsea tot felul de cusururi. Căci şi înţeleptul îşi are părţile slabe, şi unchiul Amarei se simţea jignit în ce-i era mai drag : cît era ziua de lungă, auzea tămîindu-se o frumuseţe deosebită de frumuseţea nepoatei lui, cum e noaptea de zi. Dintr-o copilă fermecătoare, Amara era pe cale de a deveni o minune de fată. „Nerozi mai sînt ! Li se scurg ochii după muierea dracului, şi nu le mai tace gura cînd e vorba de ea — cum să vadă curata frumuseţe, coborîtă din cer în trupul Amarei ?“ Aşa gîndea Mahimsasa, privindu-şi fratele cu ochi răi ori de cîte

* Ionieni, greci ; e vorba de expediţia lui Alexandru cel Mare în Asia.

ori dăltuia în piatră, mereu în alte chipuri, trupul de zeiță al reginei.

Mahamaya vedea cum acest bărbat, încununat cu faimă și putere nu avea ochi pentru farmecele ei, și o ură de moarte îi încolți în suflet. Mai mult, era atît de sfruntat încît în sinea lui, nici n-o socotea frumoasă ! Orice încercare de a-l cuceri se dovedise zadarnică, cînd alți bărbați, în locul lui, i s-ar fi tîrît la picioare ca niște sclavi ! De aceea puse pe seama lui răceala crescîndă a regescului ei soț, care după un an se depărtă de ea, în loc să se arate și mai subjugat de mîngîierile ei pline de foc. Și poate că nu greșea. Deși Mahimsasa nu rostise niciodată un cuvînt împotriva alesei inimii lui, regele îl cunoștea mult prea bine ca să nu-i fi citit gîndurile. Și, într-o bună măsură, îl întăreau în respingerea ce-o simțea încolțind în ființa lui față de Mahamaya, pe măsură ce o cunoștea mai de aproape.

De fapt Mahamaya nu-și iubise soțul nicicînd. Dintru început felul lui de a fi nu se potrivise cu al ei. Dar simțămîntul că patima trezită în sufletul proaspătului mire se stingea încetul cu încetul, odată pentru totdeauna, că nici farmecul și vraja hărăzite de fire, nici iscusința ei de femeie, nici tertipurile învățate de la doică, după toate legile artei de a iubi, nu izbuteau să înviorează pasiunea lîncezindă a regelui — acest simțămînt trăit pas cu pas era o băutură prea amară pentru o femeie răsfățată și trufașă.

De aceea Nimbavati, sora ei de lapte, care o însoțise printre străini, o asculta cu multă răbdare ori de cîte ori își vărsa focul în urechile ei, și încerca să găsească cuvinte de mîngîiere, un gînd bun sau să-i sădească o nouă nădejde în suflet, pentru ca nobila ei soră să nu-i facă zile fripte, după cum îi era obiceiul.

Cu un asemenea prilej îi spuse că necazul ei s-ar datora poate lui Lakșmi *, care o pedepsea pentru că ani și ani uitase de sărbătoarea ei cu opaițe.

Despre ce era vorba ?

O veche datină de prin părțile Gangelui — locul de obîrșie a Mahamayei — cerea ca în anumite nopți cu lună plină, fetele și tinerele neveste să se adune pe ma-

* Zeița norocului și a fericirii, soția lui Vișnu.

lul fluviului, sau al unui afluent din apropiere, cu cîte un opaiț de lut în formă de bărcuță, și să-i dea drumul pe apă.

Dacă micuța luntre pornea lin pe sforul apei, cu flăcăruia fluturînd ca un steguleț de aur în bătaia vîntului, și nu se lovea de vreo piatră care s-o răstoarne, nu se înămolea în nisip, nici nu era sorbită de un vîrtej, și nici nu se încurca în păpuriș — însemna că zeița primise darul cu bunăvoință. Și ce-și dorise din adîncul inimii fericita posesoare a opaițului aceluia, i se împlinea fără greș.

— Dar noi sîntem departe de malul Gangelui, oftă Mahamaya, și nici măcar un afluent nu-și duce apele prin țara asta afurisită !

— Nu-i vina noastră, se grăbi să răspundă Nimbavati, mînată de un singur gînd, acela de a smulge domnița din ghearele mîhnirii — nu avem de ales, și Lakșmi n-o să ne ia în nume de rău dacă facem numai ce ne stă în putere, și nu mai mult. Nu departe de aici, la poalele dealului unde se află palatul, curge un pîrîiaș — acum, după ploi, are apă din belșug, și nici prea repede nu e. Acolo o să dăm drumul opaițelor pe apă — peste cîteva zile e lună plină, și-i tocmai la sfîrșitul ploilor, cum e mai bine. Dacă ajung fără să se stingă în lacul mare, înseamnă că norocul ne surîde, căci ce-ți vei dori tu îmi voi dori și eu.

Mahamaya o strînse în brațe și o sărută cu foc.

— Iubita mea ! Te-ai născut ca să-mi aduci noroc ! Dar cum să ajungem acolo ? Nu putem face nici un pas fără însoțitori. Precum știi, e de ajuns ca un bărbat să treacă întîmplător prin apropiere ca să zădărnicească jertfa — darămite un alai de paznici și de servitori ?

— Las' pe mine ! Paznicul de la poarta cenanei * e omul meu. Și pe cel de la portița din grădină știu cum să-l îmbrobodesc. Am să-i spun că vreau să-i arăt uneia dintre fetele tale un joc străvechi din părțile noastre, un joc care se joacă numai în doi. Numai de nu te-ar bănui că ești un bărbat ascuns în straie femeiești ! Altminteri el ne lasă să coborîm la rîu pe amîndouă.

Așa vorbi Nimbavati, cu ușurința vicleană pe care, din vremurile lui Krișna și Radha o are întotdeauna, într-o

* Cenana — gineceu, apartament rezervat femeilor.

poveste de dragoste, sora de lapte a eroinei. Mahamaya îi spuse încă o dată că se născuse spre norocul și mîntuirea ei.

Zis și făcut. Totul merse strună. În prima noapte cu lună plină, cele două surori se aflau în valea împădurită, unde un rîuleț își tăia drumul spre lac, a cărui oglindă strălucea liniștit printre trunchiuri și ierburi, la cîteva sute de metri depărtare. Apa luneca grăbită, cînd șoaptă, cînd murmur, cînd strălucind sub bătaia lunii, cînd ascunsă sub malul întunecat. În spate, colțul stîncos de unde coborîseră își arunca umbra uriașă peste vîrfurile mute ale copacilor.

Fustele străvezii de muselină — una cenușiu-argintie, cealaltă galben-aurie, căzînd în falduri ușoare din cingătoarea cusută cu mărgăritare pînă în glezne, unde lucesc agrafele de aur, nu le vor împiedica să alerge pe mal, nici să intre în apă după opaițul plutitor — acum îl țin în palmă, cu flacăra arzînd nemișcată — cînd vor împinge cu nuiaua luminițele călătoare.

O clipă mai tîrziu, cele două opaițe jucau vesel pe unde — și în urma lor Mahamaya și Nimbavati alergau de-a lungul malului printre ierburi, sărind din piatră în piatră sau plescăind prin apă. Rîdeau sau scoteau un țipăt scurt, speriat cînd, luat de un vîrtej, opaițul se învîrtea în cerc, și chiuiau de bucurie cînd, din vîrful nuielei, descîlciseră bărcuța luminoasă prinsă în trestii. Treceau din încordare în încordare, prinse în joc ca niște copii — doar își jucau norocul !

Și au dus-o tot așa, pînă ce au ajuns în apropierea locului de revărsare. Acolo rîul se desfăcea într-un braț care o lua spre stînga — cînd îngustat și repede, cînd lățindu-și apele pe prunduri și pierzîndu-se printre stînci. Opaițul Mahamayei coti pe acest drum de apă ce nu făgăduia prea mult, în timp ce opaițul surorii, după ce se legănase nehotărît, țîșni pe sforul principal spre lac, însoțit de rîsul vesel al Nimbavatei.

Cu inima strînsă, Mahamaya trudea să-și mîne din nuia bărcuța cu stindard de foc ; oglinda lacului se și ivise în depărtare, cînd niște duhuri rele, luînd chipul unor crengi atîrnînd deasupra apei, pe malul celălalt, înhățară opaițul. Mahamaya sări pe o piatră, întinse brațul

cît era de lung şi, din vîrful nuielei, atinse opaiţul, dar fără să-l poată urni din loc. Se pregătea să intre în apă cînd, din senin, sub ochii ei se petrecu o minune — cel puţin aşa i se păru.

Din urmba deasă a unui tamarind, o arătare sclipi în lumina lunii, se repezi în apă, ajunse din cîţiva paşi la malul din faţă, desprinse cu grijă opaiţul din păienjenişul de crengi şi-l puse cu gingăşie în sforul apei, unde pluti grăbit mai departe.

Mahamaya uită să-l urmărească cu privirea — nu-şi mai putea desprinde ochii de necunoscut.

Era un bărbat, îmbrăcat în armură. Dar ce armură !

Mahamaya mai văzuse războinici în zale, şi i se părea că în carapacea de metal stă închisă, ca un melc, o fiinţă semănînd a om cu un singur ţel în minte : a ucide, sau a fi ucis la porunca regelui său. Dar zaua ce-o avea în faţă era cu totul altceva : sta strîns lipită de piele, din umeri pînă mai jos de coapse, aşa cum e lipită pielea de muşchi. Şi muşchii — le vedea jocul viu la fiece mişcare. Jur împrejurul coapselor atîrnau cureluşe şi apa, adunîndu-şi spuma în jurul genunchilor lui, le mişca încolo şi încoace, păreau mîini albe de nimfe jucîndu-se cu ele. Se făcea că şi coiful strălucitor trăieşte, înălţîndu-şi vîrful semeţ. Un soi de cozoroc prelung, mască cu chip de om, adumbrea ochii, două stele scînteind ; şi, sub bătaia lunii, buzele luceau pline, umede, prin firele cîrlionţate ale bărbii.

Aşa i se arătă : un războinic şi un bărbat — chiar dacă nu era de pe acest pămînt. Toată fiinţa îi fremăta de viaţă, pînă şi hainele ce le purta, oricît de ţepene, de moarte, păreau însufleţite de fiorul vieţii.

O flacără i se aprinse în ochi cînd îi spuse, zîmbind :

— Frumoaso-cu-Sprîncene-arcuite şi trupul mlădiu, eşti pesemne o apsară * coborîtă din ceruri, venită să te joci aici, pe pămînt ! La ceasul ăsta fiicele oamenilor odihnesc în aşternut.

Mahamaya nu izbuti să rostească nici un cuvînt.

— Ţi-am întrerupt joaca cumva, vrînd să te ajut, zînă cu ochi de giuvaere ? Ce-i cu opaiţul plutitor ? Ţi-ai încercat norocul ?

* Zeiţe secundare, dansatoare, cîntăreţe şi curtezane cereşti, venerate ca întruchipări ale frumuseţii şi farmecului feminin.

— Mi-a și sosit norocul, șopti Mahamaya abia auzit și închise ochii, vrînd parcă să păstreze într-înșii chipul strălucitor.

Se clătină pe picioare.

În clipa următoare, simți cum două brațe o cuprind, vînjoase, o ridică și o poartă departe de lumina lunii, în umbra încărcată de miresme...

A doua zi Mahamaya sta în grădină, împreună cu alaiul ei de fete, și privea un dresor prezentîndu-și cetele înaripate. Cu un ochi distrat, urmărea cum la porunca nuielușei și ascultînd de strigătul stăpînului, porumbeii zburau înșiruiți în măiastre dansuri aeriene. Rezemată de bancă, îi șoptea Nimbavatei la ureche cît de fermecător era eroul ei, eroul nopții. Sora ei o asculta cu răbdare.

— Dar cine e ? De unde vine ? Nu ți-a spus ? întrebă Nimbavati.

— De ce să-l fi întrebat, proastă mică ! Era Rama ! Era Krișna — era însuși Vișnu * ! Cine altul să fi apărut în armură de aur și nimb strălucitor, ceresc, așa cum ți l-am descris ? Of, ce să fac să dau de el ! Nimbavati, iubito, născocește ceva ca să putem coborî în vale la noapte, sînt sigură că mă așteaptă în același loc.

— Nu-i nevoie ! i-o întoarse Nimbavati, șireată. Și nici nu e bine. Dacă iubitul tău e cu adevărat Vișnu — și cine s-ar mai îndoi ? — e deajuns să-ți petreci noaptea pe terasa de sus a palatului, cum a făcut domnița pe care țesătorul o cerceta luînd chipul lui Vișnu. Nu-i știi povestea ?

— Nu, n-am auzit de ea, spuse Mahamaya. Cum zici că a fost ?

Și luînd cîte un grăunte de orez dintr-o cupă de aur, îl arunca porumbeilor adunați la picioarele ei, ascultînd cu zîmbetul pe buze, povestea Nimbavatei.

Un țesător — povestea spune — se îndrăgostise de fata împăratului. Lîncezea de dorul ei, și-l cuprinsese deznădejdea. Avea prieten bun pe un rotar, meșter neîntrecut în meseria lui, care îi făgădui să-l ajute. Se știa că în nopțile de zăduf, fata împăratului dormea pe cea mai înaltă terasă a palatului, unde n-ajungea picior de om.

* Cel de-al doilea zeu al triadei supreme, păstrătorul lumii, care propulsează binele în univers, ca punct de echilibru între creatorul Brahma și distrugătorul Șiva.

Rotarul meșteri o mașinărie zburătoare cum alta n-a mai fost, după chipul lui Garuda, acvila cerească, aceea pe care călărea Vișnu. Mașinăria se pornea cu ajutorul unei pene care, după nevoie, era înfiptă, scoasă sau împinsă într-o parte. Deci omul nostru, îmbrăcat în mătăsuri și brocarturi strălucitoare, cu un diadem în cap și un disc în mînă, în felul lui Vișnu, încălecă într-o noapte pe falsul Garuda și porni în zbor spre terasa prea frumoasei domniței. Și azi așa, mîine așa, se cunună cu ea după ritualul Gandharven, fără învoirea tatălui nici a mamei, fără preot, fără binecuvîntarea din Vede, și fără să aducă jertfe. La un timp, începu să umble zvonul că un ibovnic venea noapte de noapte pe terasa domniței. Părinții se așezară la pîndă : zărind apariția dumnezeiască coborînd din văzduh, socotiră că norocul le intrase în casă, făcîndu-li-se o mare cinste.

— De aici se vede, urmă Nimbavati, că Vișnu obișnuiește să-și viziteze aleasa inimii și în felul acesta. Altminteri, cum de s-ar fi gîndit rotarul la acest șiretlic ? Ție ți s-a arătat într-un chip mai puțin bătător la ochi — cu gîndul să te cruțe, să nu te sperie, văzîndu-l de la început în toată strălucirea lui, călare pe Garuda ! Se cade să-i dai dovada că l-ai recunoscut, și să-l aștepți chiar în noaptea asta pe terasă, sus.

Mahamaya îi sări de gît, sărutînd-o furtunos, spunîndu-i că e cea mai destoinică, cea mai înțeleaptă, cea mai scumpă soră de lapte din lume. Și întorcîndu-se spre însoțitoarele ei, se văită că în nopțile din urmă, fierbinți și apăsătoare, nu mai pusese geană pe geană în iatacul ei, înăbușitor. Le ceru să-i mute așternutul pe terasa cea mai înaltă a palatului — mai întîi patul ei de fildeș, apoi se răzgîndi, și-l vru pe cel din lemn de santal ; alese perne, pături, covoare, măsuțele și scaunele care trebuiau duse acolo. Și asta îndată, fără nici o clipă de întîrziere, — de parcă ar fi putut grăbi bătăile timpului și apropia ceasurile nopții după care tînjea.

Ceva mai potolită, chemă din nou dresorul de porumbei și-l rugă să-și mai arate priceperea. Dar se plictisi cu-

rînd, şi începu iarăşi să-i împoaie capul Nimbavatei cu fericirea ce-i căzuse din cer, de a fi mireasa lui Vişnu. Îşi dezveli sînii, privi lung şiragul de perle întipărit de dinţii iubitului, în semn de nu-mă-uita — şi dorul i se aprinse năvalnic, mistuitor, şi-o podidiră lacrimile. Se plînse sorei ei că n-avea răbdare s-aştepte pînă la noapte, că zeiescul ei iubit trebuia să se îndure şi să se arate mai curînd, altminteri simţea că se pierde...

Resemnată, Nimbavati nu şovăi să-i ţină isonul, întărindu-i speranţa :

— De ni s-ar arăta un semn ! — ah, ştiu ! Priveşte : dacă porumbeii albi suie cel mai sus, să ştii că ai să-l vezi curînd ; dacă sînt cei albaştri, o să trebuie să-l aştepţi pînă la noapte.

Nu-şi încheiase vorba şi un străjer al cenanei se apropie de ele : regele Narada o aştepta pe regină în sala de primire.

Nimbavati se făcu cenuşie la faţă, blestemînd toate opaiţele lui Lakşmi — desigur că rajahul aflase de întîlnirea de peste noapte — ea era capul răutăţilor — se văzu zăcînd la fundul apei, legată într-un sac...

Mahamaya însă nu se simţea prea tulburată. Nu era de mirare că Vişnu n-ar fi putut zbura deasupra curţii, pe spinarea lui Garuda — dar ca în sala de primire n-avea ce căuta, era lucru sigur ! Îi spuse sorei că avea să se întoarcă îndată. „Ia te uită !“ se bucură ea. „Semnul e bun ! Porumbeii albi au zburat cel mai sus“.

Curtea era toată adunată în sala cea mare. Alături de tron, în zale de aur, sta un tînăr viteaz.

Mahamaya încremeni în prag.

Narada luă străinul de mînă şi-l înfăţişă soţiei sale.

— Mahamaya, urează-i bun sosit cumnatului tău ! E Ajatasattu, se întoarce printre noi reînviat din morţi.

Rănit în cumplita bătălie de la Iehlam, Ajatasattu izbutise să scape cu viaţa împreună cu regele Porus, şi el greu rănit. Cînd regele Porus îşi prezentă omagiile învingătorului, Ajatasattu îl urmă în tabăra lui Alexandru. Aici, la fiecare pas îl întîmpina noul — surprinzător, neaşteptat : întîlnea oameni aparţinînd altei culturi, mai rafinate, războinici încercaţi, fermecătoarele javaneze cu plete

bălaie, mişunînd prin tabere, sculptate parcă în fildeş şi în aur — şi, mai presus de toate, un om ca nimeni altul : cuceritorul lumii ! Însetat de aventuri, prinţul nu se îndură să plece. După puţină vreme Alexandru nu se mai putea lipsi de el, căci se voia indian printre indieni. Cei adunaţi în jurul lui veneau mai toţi de prin părţile Indului, sau din ţara celor cinci rîuri. Erau mulţi şi cei veniţi din India propriu-zisă, însă Ajatasattu era singurul principe aparţinînd unei case domnitoare — ceilalţi fiind războinici de rînd, unii de caste mai joase, cum era cel ce avea să devină faimosul Chandragupta. Sta ochi în ochi cu fiul unui domnitor indian adevărat, care îi povestea minuni văzute de el, peşteri înţesate cu diamante, şi giuvaere străjuite de şerpi — şi-l încredinţa că indienii aveau să i se închine ca unui avatar al lui Vişnu — Rama întrupat !

Însă marele cuceritor nu se lăsă în voia visurilor măgulitoare — la stăruinţele căpitanilor lui şi a oştii nemulţumite se văzu nevoit să se retragă în Persia. Ajatasattu cutreieră ani de-a rîndul curţile mărunte din ţinuturile Indusului cu gîndul că, în acele vremuri tulburi, nu-i va fi greu să găsească un prilej de a smulge puterea, întemeind un regat. Nu era curte unde să nu se înfrunte tabăra localnicilor cu cea javaneză, şi Ajatasattu se alătură acesteia, peste tot locul, sperînd să tragă foloase de pe urma ei. Însă norocul nu-i surîdea : uneori complotul era dat în vileag chiar de la început ; alteori, totul mergea strună pînă la ultimul ceas, cînd trebuia dată lovitura hotărîtoare, de obicei cu prilejul unei serbări în timpul nopţii, şi atunci, de fiecare dată, se făcea că tabăra adversă era mai puternică, şi Ajatasattu abia dacă scăpa cu viaţa. În cele din urmă, văzînd că steaua cea bună îl părăsise pe meleagurile acelea, o luă în grabă spre casă, nemaiîntîrziind nicăieri, umblînd întruna şi ziua şi noaptea.

Se afla în apropierea oraşului natal, pe costişele dinspre miazănoapte, cînd se lăsă seara. Nu cunoştea locul, auzi însă murmurul unui pîrîiaş şi se gîndi să meargă pe lîngă mal, pînă ce va ajunge la ţel. Drumul se arătă a fi anevoios. Îndată ce răsări luna plină, coborî mai uşor la vale, şi în curînd zări oglinda lacului sclipind sub bătaia lunii. Istovit, se lungi la umbra neagră a unui tama-

rind. Cînd să aţipească, auzi nişte glasuri tinere chicotind în spatele lui. Oboseala din oase îi pieri ca prin farmec. Ciuli urechile ca vînătorul cînd se apropie prada — gata să apuce din zbor, de cîrlionţul de pe frunte, prilejul unei aventuri de dragoste. După cum ştim, norocul îi surîse.

Narada îşi întîmpină fratele cu adîncă bucurie. Din lungile rătăciri, Ajatasattu se întorcea cu un singur avut : falnica lui armură. Cuceritorul lumii i-o dăruise la despărţire. Cu ea fugise în noaptea măcelului, cu ea se arătase Mahamayei precum o arătare venită din ceruri. Plin de mărinimie şi dornic ca fratele să uite noianul de dezamăgiri prin care trecuse, Narada îl copleşi îndată cu daruri bogate şi averi fără număr.

Fericirea adulterină, născută sub semnul prielnic al opaiţului lui Lakşmi, înflorea fără încetare, ferită de lumină, dogorind şi mustind ca umbra veninoasă în desişurile nopţii. Mahamaya nu se mai necăjea că iubitul nu era Vişnu şi nu venea, călărind vulturul, noapte de noapte pe terasă. Nimbavati, vicleana, născocea mereu alte tertipuri ca cei doi îndrăgostiţi să se întîlnească în taină — nu treziseră nici o bănuială cu toate că, aprigă şi înfocată, Mahamaya îi punea răbdarea şi prudenţa la grea încercare.

Plăcerile dragostei nu puteau însă domoli inima furtunoasă a prinţului. De ce să nu-şi încerce aici norocul, de ce să nu înfăptuiască aici, în ţară, ceea ce nu izbutise printre străini ? Împrejurările se arătau foarte prielnice. Ce-i drept, o tabără javaneză nu exista la curte, în schimb regina era gata să-l ajute, trup şi suflet, prin orişice mijloace. Puterea ei asupra bărbaţilor nu avea margini, îi putea oricînd atrage de partea iubitului ei. Mai mult, brahmanii erau adînc nemulţumiţi de fratele lui vitreg. Scrîşneau din dinţi, mînioşi, cînd îl vedeau sprijinind cinul buddhist al cuvioasei Isidasi, ţinîndu-l şi în mare cinste. Cu ciudă şi cu spaimă, preoţii vedeau darurile de jertfă împuţinîndu-se treptat, şi străvechea lor măreţie pe zi ce trecea mai ameninţată. Casta războinicilor nu era nici ea împăcată : sub domnia lui Narada, nici o speranţă de a se război ! Regele nu părea să aibă altă grijă decît aceea de a clădi spitale şi de a mări reţelele de irigaţie. Spumegau de nerăbdare ca nişte armăsari focoşi în faţa unei opreliştі. Încet, încet, Ajatasattu se alătură nemulţumiţilor şi du-

hovnicul lui, Bharadvaja, fanatic dar mare diplomat, nu ostenea întărind cercul celor care cîrteau, lărgindu-l tot mereu.

Un zvon biciui și mai tare orgoliul prințului. Chandragupta, un vechi tovarăș și rival de-al său pe lîngă Alexandru cel Mare, pusese mîna pe putere într-un ținut la răsărit de Patalaputra — tot printr-o răzmeriță de palat, după cît se părea — așa cum încercase și el fără succes, în cîteva rînduri. Neastîmpărat și dornic de mărire cum îl știa pe Chandragupta, nu avea să se mulțumească cu atît. Va căuta rîcă vecinilor. Și de ce nu ? Odată și odată va pune și el mîna pe putere, și atunci se va măsura cu Chandragupta. Cum să i se împotrivească un șudra ? Tot ce va fi cucerit Chandragupta îi va încăpea în mînă — și de ce nu s-ar înstăpîni peste întreaga Indie ? Molipsit de marele cuceritor străin, Ajatasattu se îmbăta cu gînduri de mărire.

O piedică, una singură, sta în calea mult visatei străluciri : Mahimsasa.

Dintre războinicii care-l priveau acum pe Ajatasattu ca pe mai marele lor, nu era unul care să nu fi învățat mînuitul armelor sub îndrumarea lui, nici unul care să nu fi mers pînă la izbîndă sau la jaf la porunca lui. Erau deprinși să i se supună orbește — era deajuns să ridice o sprînceană. Nu încăpea nici cea mai mică îndoială : nici un oștean, atît timp cît îi auzea glasul și cît se afla în raza ochiului său de vultur, n-ar fi cutezat să ridice mîna împotriva voinței lui. De aceea Ajatasattu se frămînta zi și noapte, căutînd o cale de a-l înlătura pe venerabilul căpitan. Zadarnic încercase să-l înduplece pe Narada de a-l trimite, ca legat al său, la curtea rajahului vecin. Regele nu voia să-i tulbure liniștea cu nici un preț. Ce altceva îi rămînea de făcut, decît să-l înlăture cu forța — și prințul nu s-ar fi dat îndărăt nici de la pasul ăsta.

Dar și aici se lovea de un zid, un zid de netrecut. Asemenea lui Açvathaman din *Mahabharata*, Mahimsasa era invulnerabil, datorită puterilor ce le avea piatra lui. E drept că Açvathaman își purta giuvaerul vrăjit înfipt în osul frunții, așa cum Împăratul Șerpilor își purtase piatra lui șerpească. Dar nici diamantul său, prins în fruntarul de aur, nu-l părăsea o clipă pe Mahimsasa — și minuna-

tele-i puteri îl ocroteau de armele de orice fel, dîndu-i tăria unui stîlp de aramă. Mai mult, îl fereau şi de otrăvuri, prin atingerea neîntreruptă şi tainica înrîurire a razelor lui.

. . . .

Kala Rama puse manuscrisul pe masă şi spuse surîzînd :

— Vedeţi ce puteri magice se atribuiau pietrei în vremurile acelea ? Mi-e teamă că între timp le-a mai pierdut în parte, după cum i-a pălit şi strălucirea. Altminteri ne-am fi bucurat din inimă să-i dăruim prietenului nostru, sir Trevelyan, acest talisman, în ajunul plecării sale în ţinutul acela sălbatic.

— Sir Trevelyan ? Într-un ţinut sălbatic ? se miră Amanda. Îl privea pe Kala Rama fără să-şi poată ascunde emoţia — emoţie care o trăda. Poate că fusese chiar în intenţia ministrului.

— Aşa-i, Amanda nu ştie încă nimic.

— Pleacă în Belucistan, răspunse ministrul. Guvernul britanic l-a însărcinat cu o misiune secretă.

Şi expuse situaţia politică în amănunt şi cu mare precizie, ca şi cum s-ar fi adresat unui vechi diplomat şi nu unei tinere fete. Şi nici un diplomat, oricît de vechi, nu l-ar fi urmărit cu mai multă atenţie decît tînăra fată.

Pe drumuri primejdioase

— Pentru numele lui dumnezeu, Edmund ! exclamă Arthur fremătînd, îndată ce uşa se închise după Kala Rama. Ce înseamnă asta ? Chiar n-ai idee de la cine a pornit atentatul ?

— Am eu o bănuială, dar...

Edmund dădu capul pe spate şi făcu un semn cu mîna, ca şi cum ar fi aruncat peste umăr un obiect fără importanţă.

Se uită îngîndurat la caseta rămasă deschisă, unde piatra şarpelui odihnea pe aşternutul ei alb de mătase şi „lumină, sclipea şi strălucea ca sufletul însănătoşit după moarte" ; numai că nu părea să fie un suflet *bun* : alu-

necoasă, strălucirea ei plină de mister bătea cînd în verzui, cînd în galben-auriu.

— Alta e întrebarea — şi e mult mai importantă, aş spune enigmatică — poate şi mai primejdioasă ! Cu ce gînduri mi-a dăruit Kala Rama piatra şarpelui ? Şi felul cum îmi vorbea... Tu înţelegi ceva ?

Arthur ridică din umeri :

— Cine-l poate înţelege pe Kala Rama ? E o excepţie — n-ai spus-o chiar tu ?

— Să-şi fi dat seama de ceva ? Asta e întrebarea : ne bănuieşte, sau nu ?

— N-aş crede.

— Şi scrisul secret, pe care îl ştia ?

— Tocmai de aceea ! A rămas tot atît de surprins ca şi noi — nici el nu ştia cum a ajuns acolo !

— E adevărat — era sincer surprins. Dar tot nu ştiu ce să cred : zicea că ştie cine a scris cuvintele. Pe urmă : de ce insistă să plec de aici ?

— De ce să nu accepţi explicaţia cea mai la îndemînă ? E de aceeaşi părere cu unchiul tău, să pleci şi să te duci acolo. Atît şi nimic mai mult.

Edmund clătină din cap, neîncrezător.

— Nu-i numai asta ! Cînd mi-a spus că nu vede ce m-ar putea reţine aici, mi-a aruncat o privire...

— Mă rog, să admitem că se teme de o intrigă amoroasă între tine şi maharani — cred că la ea se referea cînd a spus : „Mulţi rajahi ar invidia orişicare tug în această privinţă" — nu crezi ?

Edmund dădu din cap.

— S-ar putea să fie aşa. Nu cred că s-a gîndit la altceva mai grav.

Edmund se plimba încoace şi încolo prin odaie, parcă nemulţumit.

— Oricum, am fost neprevăzător ! Chiar foarte neprevăzător Trebuia să mă fac că primesc, că misiunea îmi convine de minune, că nimic nu mă reţine aici.

Edmund se opri în faţa casetei, cu ochii la sclipirea bizară a pietrei.

— Darul n-am vrut să i-l primesc, — începu, parcă vorbind pentru el — şi în timp ce-l refuzam, îi auzeam parcă glasul : „Sînteţi prea delicat ca să-mi primiţi ca-

doul, dar nu îndeajuns, ca să nu mă despuiaţi de averile mele. Un diamant nu vreţi să luaţi din mîna mea, dar opera vieţii mele, da, pe aceea nu vă sfiiţi s-o năruiţi, înhăitat cu nişte brahmani ignoranţi ! De abuzat, abuzaţi de ospitalitatea mea, complotînd să puneţi mîna pe putere."

— Cred că era mai curînd vocea conştiinţei.

Edmund chicoti şi-şi dădu cu ambele mîini pletele pe spate :

— Da, da ! Aşa-i spunem noi acestei boli ereditare din Europa. Aveam dreptate — şi încă cum ! — cînd ziceam că nu-s de ajuns de asiat. Nu mi-a trecut prin minte să-l arunc pe „Enric cel prost" în temniţă, cum ar fi făcut-o nobilii noştri strămoşi din Englitera ! Nu, nici un fir să nu i se clintească din cap preabunului nostru rajah — cum îi zice ? Navina Pala Dhyan Singh — să-şi fumeze opiul în pace pînă la capătul zilelor ! Să-i fie de bine ! Dar departe de aici ! Cum am dat lovitura, Jang Kafur o să-l treacă peste graniţă.

— Va să zică ai dat de el, pînă la urmă ? întrebă Arthur, interesat.

— Da, sus la templul lui Krişna. Răspunde de viaţa rajahului. Am încredere în el, îl ştiu de mult, de cînd hăituiam împreună mistreţul. Grozav spadasin ! De fapt, ţine la Navina Singh.

— Dar de trădat îl trădează.

— Ei, nu-i plac reformele lui Kala Rama ! Bătrînul se închină lui Krişna, e de partea brahmanilor cu trup şi suflet. Se teme ca nu cumva nevastă-sa să nu-l însoţească pe rug şi sufletul să nu-i ajungă în rai — ştii, nu crede s-ajungă acolo fără sprijinul ei, l-or fi apăsînd cam multe pe conştiinţă ! Pe de altă parte, are credinţa că eu, cu sînge din stirpea soarelui în vine, am mai curînd dreptul la tron decît rajahul, care coboară dintr-un parvenit, un şudra.

Arthur îşi privi vărul cu un zîmbet ironic.

— Pînă la urmă ai să crezi şi tu că nu faci altceva decît să-ţi iei moştenirea în primire !

— Mulţi sînt de părere că...

— Pentru că n-au decît de cîştigat.

— Şi eu la fel, aşa că...

— Pe vremuri nu prea te sinchiseai de arborele tău genealogic.

— Da! De cîte ori, cu Shelley şi Byron, n-am luat aristocraţia şi prejudecăţile ei nobiliare în răspăr — mai în glumă, mai în serios... Şi să-ţi mai spun ceva, dacă veni vorba de arbori şi de genealogie : stejarul din partea lui Hastings nu e cine ştie ce, dar un banyan genealogic multimilenar, he-he, nu-i de lepădat! Şi dacă „sîngele-i un suc aparte", cum spunea Mefisto al lui Goethe, ce să mai zici de sîngele „divin"! O simt, sînt din neamul lui Rama — adăugă, glumeţ.

— Oricum, lui Warren Hastings să-i mulţumeşti — dacă nu-l trimitea pe bravul colonel Trevelyan prin părţile astea barbare, nu se însura cu o prinţesă de sînge indian.

— Asta aşa-i. Ce scandal a fost în familie — bisericoşi cum erau — cînd s-a întors cu o mahomedană venetică! Îl văd şi acum pe tata-mare — dumnezeu să-l ierte — cu obrajii arşi de soare, cu sprîncenele şi mustaţa argintii — mă lua călare pe genunchi şi rîdea : „Ţin-te bine, Ed! Acu' pornim cu rajputanii să gonim mistreţul!" Cum să nu-i mulţumim lui Warren Hastings...

— Să-i mulţumim? Noi?

Era mai mult decît o întrebare — Arthur privea întunecat în depărtare.

— Nu te-ai urcat şi tu în barcă? Cu Cezar şi norocul lui?

— Din păcate da. Şi totuşi...

— Ce-i aia „din păcate" şi „totuşi"? Omule, doar nu eşti din cei care fac lucrurile pe jumătate?

— Nu credeam s-ajungem aici! Doar nu-ţi închipui că mereg cu tine ca să-mi iau partea din pradă?

— Cred că de dragul aventurii în sine — aşa cum aş fi mers şi eu. Altminteri pentru ce ai face-o? Nu te-am chemat, nu te-am silit — ţi-am destăinuit doar un vis de dragoste...

— În seara aceea, pe verandă, fumînd o ţigară înainte de culcare — dar lucrurile păreau cu totul altfel, atunci, în cu totul altă lumină — de unde să-mi treacă prin cap că o s-ajungem aici? De fapt, de la ce a pornit? O nimica toată, o privire aruncată...

— Da, cînd şi-a ridicat vălul — o singură privire, o clipită ! Dar a fost deajuns ! Mi s-a părut că mă priveşte noaptea, noaptea cu ochii ei de stele — noaptea iubirii — mai mult, noaptea lumilor — cea uitată de vreme — din care urcă viitorul — a mistuit ca o flacără penumbra mohorîtă a prezentului în care am trăit pînă azi. Aşa am simţit în clipa aceea... Vocea sîngelui, da, ea era, — confirmă Edmund, rezemîndu-se de spătarul scaunului — o ştiu, o simt ! Aşa s-a întîmplat şi cu bunicul, cînd săgeata înflorită a zeului i-a lovit inima, trasă de Prea-Frumoasa-Sprîncenată, fiica rajahului ! O privire ca asta m-a adus pe lume, pe cînd dormeam în spaţiul infinit al celor nenăscuţi, al neştitutorilor ! şi acum mă trezeşte din nou la viaţă, şi pe deasupra îmi dăruie şi sora geamănă a vieţii, mai nobilă : *dragostea !* — o dragoste pe care occidentul, indolent, nici în vis n-o visează — şi împreună cu ea, *puterea*, aşa cum numai orientul o cunoaşte !

— De ce nu te-ai mulţumi numai cu cea dintîi ! exclamă Arthur, sărind de pe scaun. Nici aşa nu-ţi prea face cinste să seduci nevasta unui rege care te-a primit şi te-a găzduit cu toată inima. Ce-ţi e şi cu brahmanul ăsta, — popă viclean şi hapsîn, — ţi-a ghicit inima şi îndată trage spuza pe turta lui, — şi iată-te în pragul unei crime —

— Crimă ! Te sperii de un cuvînt !

— Un cuvînt ? repetă Arthur şi făcu un pas spre el, aproape amenințător — n-a trecut nici un ceas de cînd i-ai declarat lui Kala Rama că ţărişoara asta îi datorează totul lui şi muncii lui de o viaţă — sau a fost doar o ironie ?

— O nu, nici gînd ! Kala Rama a făcut mult, foarte mult...

— Numele lui Kala Rama circulă nu numai în India — guvernul britanic, ce spun, orice om cultivat din Anglia îl...

Rîsul amuzat, parcă de băieţandru, al lui Edmund îl întrerupse :

— Asta-i bună ! Zău aşa ! Cred că unchiul Pembroke face un atac cînd o s-audă că în loc să plec în Belucistan l-am destituit pe marele Kala Rama, celebru pentru meritele sale culturale, propus pentru Ordinul Jartierei...

— Destituit — şi — fără să i se fi clintit un fir de păr din cap ? întrebă Arthur cu glasul alterat.

— Asta poţi să fii sigur, răspunse Edmund cu gravitate.

— Uşor de spus ! Cum o să poţi preîntîmpina aşa ceva ? Kala Rama nu e omul care să stea şi să privească.

— N-o să fie în situaţia de a privi — las' pe mine ! Ţie-ţi revine rolul — paşnic, după cum vezi — de a-l ţine deoparte.

— Rolul meu ? Să-l fac prizonier pe Kala Rama ?

— Nu. Doar să-l aperi, dragă vere.

— Aşa-i spui tu. De fapt —

— Nu, nu, e vorba chiar de apărare, în toată puterea cuvîntului. De aceea m-am şi gîndit la tine în treaba asta — rămîi cu conştiinţa împăcată, şi-n acelaşi timp îmi eşti de cel mai mare ajutor. Dacă ar fi să se întîmple ceva ministrului — nu, nici nu vreau să mă gîndesc, — n-are cum, dacă totul decurge aşa cum e prevăzut. Vino, Arthur, şezi lîngă mine şi ascultă !

Cam fără chef, Arthur se aşeză pe scaunul pe care Edmund îl trăsese alături de el, ca să nu fie silit să ridice glasul.

— Mîine seară, îndată ce se întunecă — nu, mai bine s-o iau de la început, în ordine, să-ţi dai mai bine seama cum vin lucrurile. Jang Kafur, cu care m-am întîlnit lîngă ruinele templului, se va afla mîine seară cu cinci sute de lăncieri în faţa porţii parcului de la palat.

— Care poartă ?

Edmund zîmbi, şi-l lovi uşor cu degetul peste umăr.

— Că bine întrebi, conspiratorule ! Asta e punctul dureros — n-o ştim nici noi ! Depinde de oamenii noştri de la palat — poarta unde va fi de strajă unul din cei trei — nu vom şti pînă în ultima clipă. Navina Singh nu bănuieşte nimic — opiumul l-a domolit de-a binelea. De n-ar fi străvechea etichetă a curţii, — de ea mă tem, e grozav de bănuitoare şi-i respectată întocmai, din rutină. Contăm pe maharani, ea ne va da de ştire în ultimul moment. Oricum, Jang Kafur o să fie înştiinţat la timpul potrivit. Semnalul — ca cei din afară să năvălească în parc, şi cei

dinăuntrul palatului să intre în acțiune — vor fi focurile de artificii. Serbarea va decurge așa : după cîteva reprezentații de teatru, dansuri și mai știu eu ce, care vor avea loc în grădină, rajahul mă va primi în pavilionul Păunilor, sus, pe ultima terasă. Se ajunge acolo urcînd scările monumentale, acelea cu mai multe paliere — ai auzit de alea, nu-i așa ? Ei bine, în clipa cînd pășesc pe terasă, se pornesc focurile de artificii, în semn de bun sosit — și ele sînt scînteile care vor aprinde minele noastre ! Lăncierii lui Jang Kafur pătrund frumușel în parc, amicii noștri strîng rîndurile în jurul regelui —

— Ca să-l apere, se înțelege, interveni Arthur batjocoritor.

— Chiar așa — și iată puciul !

— Dar Kala Rama ? Ne-a spus că va fi și el de față.

— Și va fi fost — dar numai pînă la un moment dat. Acum intri tu în scenă. Fii atent : știi că clădirea nouă a școlii, pe care Kala Rama o dăruie orașului, e aproape terminată — știi tot atît de bine că oamenii n-o privesc cu ochi buni. Nici nu-ți poți închipui în ce hal au asmuțit brahmanii plebea împotriva acestei școli : că acolo copiii vor învăța să-și hulească dumnezeii, să-și disprețuiască părinții, să calce în picioare datini și obiceiuri din vechi ; să vorbească alte limbi decît cea maternă — și mai știu eu ce alte gogorițe, pe care popii le-au înșirat mulțimii. Îndată ce se lasă noaptea, o mînă de derbedei o să dea foc școlii — incendiul se va vedea foarte bine din parcul palatului — și tot atît de sigur precum stăm noi aici ca doi ticăloși, tot așa și Kala Rama va alerga într-un suflet să-și spună cuvîntul de stăpîn. Tu ai să fii acolo cu cîțiva oameni de încredere, ai să-l pui la adăpost de gloata fanatică, și ai să-l aduci aici, în odaia profesorului, unde să poată citi nestingherit. Și între timp, dincoace, în parc, se va desfășura a suta sau a mia revoluție de palat din istorie, sper că fără prea mare vărsare de sînge. Deci Kala Rama va fi singura ta grijă.

— Da' de unde ! — sărind în picioare, Arthur împinse scaunul la o parte și păși agitat prin odaie. Să nu crezi una ca asta ! Oricum ai întoarce-o, treaba e urîtă !

— Ei drace ! ce ți-a venit, așa, dintr-o dată, în ultima clipă ? Dacă conștiința ți-e atît de susceptibilă, de ce ai

acceptat ? Să nu spui că din cauza mea ! Nu e adevărat ! Marinarii au o vorbă : „Fiecare cu ale lui, şi dracu' cu ale noastre".

— Vezi să nu iasă altfel : „Fiecare cu ale lui, şi dracul să-l ia pe ăl din coadă" — aşa-i zicala la noi, în Scoţia.

— Nu-i cazul, dacă ai tragere de inimă ! Pînă acum te-am crezut bărbat, dar văd că la o adică îţi cade inima în călcîie.

Aluzia la inimă îl lovi ca trăsnetul pe tînărul scoţian — sîngele îi năvăli în obraji, apoi se retrase tot atît de repede. Rămase în faţa vărului său cînd roşu ca racul, cînd alb ca varul, şi trase adînc aerul în piept înainte de a putea scoate o vorbă.

— Pentru că sînt un om de inimă, de aceea merg mai departe ! Şi tocmai pentru că sînt aşa şi nu altfel ! mi-e silă de povestea asta — merg numai de nevoie ! Aşa stau lucrurile, ca s-o ştii. „In for a penny, in for a pound". * Ţi-am fost confident, şi iată-mă complice — n-am încotro, altminteri, ar trebui să plec de-aici. Asta înseamnă să mă despart de Amanda, s-o părăsesc, cînd din toate părţile o pîndesc numai primejdii.

Edmund îşi ţuguie buzele şi fluieră uşor — semn că înţelegea situaţia, dar că era luat prin surprindere.

— Aşa ! va să zică dumneaei e... ? Deci ei îi datorez... ? Ca să vorbim deschis, firea ta loială de scoţian mi-ar fi lipsit grozav în afacerea asta — ştiu că mă pîndeşte o capcană la fiecare pas. Mda, fata e încîntătoare — pentru ea merită să-ţi pătezi conştiinţa.

— Ce spui ! Mi s-a părut că nu te-ai uitat niciodată la ea, — şi o cunoşti de mai multă vreme decît mine.

— Ba da. Şi dacă n-aş fi făcut-o pînă acum, astăzi nu se putea să n-o observ.

Arthur îl privi neliniştit.

— Astăzi ? Cum aşa ?

— Adineauri, cînd m-a văzut apărînd pe verandă, în timp ce voi ţipaţi ca surzii, nu s-a putut opri să nu scoată

---

* Ai intrat în horă, trebuie să joci (engl.).

un strigăt de bucurie. Mă pot măguli că soarta mea nu-i este indiferentă.

Arthur își mușcă buzele.

— Norocul meu, zise zîmbind răutăcios, e că n-am cum să-ți fiu rival ! Dacă o iei pe maharani, nu poți s-o ai și pe Amanda !

— Te înșeli — în India totul e posibil !

— Edmund !

Fulgerat de privirea de oțel a lui Arhur, Edmund făcu un pas îndărăt. Cu un rîs scurt :

— Nu fă din asta o tragedie, dragul meu ! Cum crezi că aș putea să-ți stau în drum ! Dar încetează cu argumentele astea convenționale — parcă-am fi în Grosvenor-Square ! Ia-ți fecioara teutonă în primire, cum mi-am luat-o eu pe maharani, și basta !

— Stai, că nu-i încă a ta, dragul meu — și nici nu știi dacă o să fie vreodată ! îi spuse Arthur, și în ochi îi străluci o undă de speranță. — Da, cine știe ? De cîte ori v-ați văzut între patru ochi ? Le numeri pe degetele unei mîini. Mă rog, v-ați uitat unul la altul, pătimaș, v-ați șoptit cuvinte fără perdea, după moda indiană — ei și ? Nu-i cine știe ce. Să cochetezi cu un străin e una, și miza care se joacă aici, e alta. Cine-ți garantează că nu dă înapoi în ultima clipă ? Totul depinde de ea... Da, dacă ai fi ținut-o în brațe, dacă i-ai fi luat mințile și ar fi nebună după tine...

— Stai, Oprește-te ! strigă Edmund, și ochii îi luciră sălbatic, nu mai spera degeaba, Arthur ! O să facă ce vreau, ți-o spun eu !

— Cum ? Cînd ? Serbarea e mîine seară.

— Între azi și mîine e o noapte. O noapte indiană — cu lună plină — o noapte neobișnuită. O știu de la Chandra Singh. Într-un golf mic, ascuns, niște ruine răsar din apă — e locul unde maharani se duce la noapte, cu doica ei, îndată ce luna va ieși din întunericul pădurii, să aducă lui Lakșmi jertfa opaițului. E o datină străveche, unde intră multă poezie și puțină joacă. Dania opaițului călător — n-ai grijă, Arthur, n-o să fie în zadar, zeița fericirii o s-o ia în seamă !

Neliniştit, Arthur privea în jos şi nu zări licărul de triumf din ochii vărului său. I se spulberase ultima speranţă : neastîmpărul lui Edmund nu putea fi domolit în nici un chip — şi pace !

O asociaţie de idei îi deschise însă o nouă portiţă :

— Spuneai că Chandra Singh ţi-a destăinuit secretul ?

— Da, la vînătoare. O ştia de la marele preot, care trebuie să aibă grijă ca jertfa să ducă la rezultatul dorit.

— Se zice că Chandra Singh e îndrăgostit de maharani.

— Da, nu părea prea vesel — însă brahmanul îl are la mînă — e superstiţios ca o femeie bătrînă.

— Edmund ! El şi nu altul ţi-a întins capcana cu tugii !

— Ai mirosit-o şi tu ? Să fiu spînzurat în ştreang — dar nu sugrumat ! — dacă el şi amicul lui, Pertab, nu sînt tugi ! — Dar să lăsăm prostiile astea !

— Nu ţi se păreau prostii cînd i-ai dat romalul lui Kala Rama.

— Nu ţi-ai dat seama că jucam o carte ? Dacă i-aş fi trezit cîndva vreo bănuială, oricît de mică, ceva mai potrivit decît romalul nici că se putea ca să-l ducă pe o pistă greşită. Tugii sînt cei mai aprigi duşmani ai lui, — vor să mă suprime — deci cum aş putea fi de partea lor ? Cum aş putea complota alături de duşmanii lui ? Zău aşa, povestea cu tugii a fost providenţială !

Arthur îl privi nedumerit. Sperase pentru o clipă că atentatul făcut de aliaţii lui avea să-l despartă pe Edmund de ei, să-l facă să renunţe la nişte planuri care i-ar fi pus viaţa în pericol, chiar dacă ar fi izbutit. Se înşelase. Dar era silit să-i admire temeritatea, stăruinţa şi mai cu seamă supleţea cu care ştiuse să folosească în avantajul lui atentatul care l-ar fi putut costa viaţa, prefăcîndu-l într-un mijloc pentru a-şi atinge ţelul.

Edmund îi citi gîndurile, şi-l bătu pe umăr, rîzînd :

— Nu, nu, Arthur ! Nu sînt omul să mă las intimidat ! Mi-am însuşit spusa lui Tippo Sahib : „Mai bine doi ani tigru, decît oaie două sute“ !... Şi acum să-mi scrii un bileţel pentru unchiul Archibald, dar dulce ca mierea, să nu

simtă gustul refuzului. Ia şi comoara asta cu tine, — adăugă, — şi închide-o bine. Nu vreau să se mai holbeze la mine.

Othello şi Desdemona

În clipa cînd Arthur părăsi odaia, păru că o mască îi cade lui Edmund de pe faţă. Energia, entuziasmul, îndrăzneala, aşteptarea plină de încredere a victoriei se stinseră îndată ce rămase singur — se lăsă să cadă grămadă în fotoliu. Scotoci printre hîrtiile risipite pe masă cu o mînă indolentă.

Dădu de un plic mărunt, şi scrisul i se păru cunoscut. Trezit de amintiri un zîmbet nostalgic îi lumină faţa obosită.

Ţinea plicul în mînă cînd uşa se deschise încet şi Amanda intră în odaie. Edmund ridică ochii şi schiţă un surîs convenţional. Dar se încălzi îndată : în privirea limpede, directă a fetei, citea adunată ca într-un focar, o expresie ciudată, complexă, ceva ce i se adresa numai lui şi îl privea îndeaproape. Îşi dădu seama, mai mult decît oricînd, întărit şi de ce vorbise cu Arthur, cît farmec avea această fată.

Aruncă scrisoarea şi se ridică în picioare. Fata interpretă greşit mişcarea.

— Mi-e teamă că v-am deranjat, sir Trevelyan, spuse, — n-aş vrea să vă gonesc de aici. Vă căutam — l-am văzut pe Arthur coborînd spre chioşc, şi mi-am închipuit că aţi rămas singur.

— Acum, nu mai sînt, spre fericirea mea, răspunse Edmund galant. E foarte amabil din partea dumitale că m-ai căutat.

În timp ce vorbea, privirea i se opri pe colţul mesei, pe o pată verde aprins. Era volumul lui de poezii pe care i-l împrumutase cu o zi înainte.

„Aha, gîndi, lectura a emoţionat-o — cred şi eu, ce inimă de fată ar putea rezista în faţa *Comorii Piraţilor !* — n-a mai avut răbdare şi a venit să-mi spună cît

de mult mă admiră — şi acum, sărăcuţa de ea, e intimidată şi nu ştie cum şi de unde să înceapă".

— Luaţi loc, scumpă domnişoară, să stăm de vorbă, începu, ca să spargă gheaţa.

Dar Amanda rămase în picioare.

— Ce am de spus, se spune repede. Am venit să vă pun în gardă.

— În gardă ?

Conversaţia lua o întorsătură prea puţin literară şi, împotriva aşteptăţilor, nu prea plăcută.

— Da, sir Trevelyan — trebuie să vă pun o întrebare — nu cumva...

Fata se opri, roşind. Apoi continuă hotărît :

— Nu cumva, într-un fel oarecare, v-aţi atras duşmănia rajputanului Chandra Singh ?

Edmund rămase stupefiat. Amanda spera să-l audă rostind un *nu* deschis, direct. Dar n-avu parte de nici o dezminţire. Dimpotrivă, fără să fi scos un cuvînt, se vedea cît colo că nu aflase o noutate. Era deci adevărat ! Cei doi erau rivali — amîndoi vroiau s-o cucerească pe maharani !

Simţi că i se moaie picioarele ; primi scaunul oferit, cu inima bătînd să-i spargă pieptul.

— S-ar spune că nu mă înşel, afirmînd că Chandra Singh vă urăşte de moarte ? Mai mult, cred că astăzi a încercat să vă asasineze —

— Nu spuneţi ! exclamă Edmund. Dar îngăduiţi-mi să vă întreb : cum de aţi ajuns la această concluzie ?

— Tocmai ăsta e greul — nu ştiu să vă explic cum şi ce. Acuzaţia e teribilă, şi ar trebui motivată. N-am alte argumente decît expresii surprinse în zbor, priviri — pe mine m-au convins, dar pentru alţii, n-ar fi suficiente. Judecaţi şi dumneavoastră, ce greu îmi vine să vă vorbesc ! Dacă mă înşel ? Aş putea dezlănţui o dramă ! Fapt e că sînt sigură, dar absolut sigură, că nu mă înşel. Mulţumirea abia ascunsă a rajputanului constatînd că nu v-aţi întors de la vînătoare — cum se mai înverşunau, cu toţii, să ne convingă că nu există nici un motiv de îngrijorare ! — şi în clipa cînd aţi apărut, cîtă ciudă, cîtă dezamăgire în privirea aruncată omului lui de încredere, măruntelul ăla cocoşat —

— Pertab.

— Da, parcă așa spunea domnul Steel că îl cheamă. Sînt atît de convinsă că v-au atras într-o capcană, de parcă i-aș fi auzit cu urechile mele complotînd — ați scăpat ca prin minune, fără să fi bănuit nimic !

— În afară de ultimul punct, concluziile dumitale sînt copleșitor de exacte, domnișoară Eichstädt, răspunse Edmund liniștit. Fac cinste perspicacității dumitale.

— În afară de ultimul punct ? repetă Amanda, privindu-l întrebător, cu buzele întredeschise.

— Da, — stimată domnișoară, vă rămîn adînc recunoscător — mai mult, vă mulțumesc din inimă pentru că n-ați păstrat aceste prețioase observații pentru dumneavoastră, și nici nu le-ați împărtășit altcuiva — sau... ?

Amanda dădu din cap.

— Nici să n-o faceți, vă rog ! Să rămînă totul între noi. Mă voi plăti de sinceritatea dumneavoastră, cu aceeași monedă. Da, da, mi-ați confirmat din plin o veche bănuială — de primă importanță pentru mine ! Simțisem că e o capcană ?

Și-i povesti întîmplarea — mult mai amănunțit, mult mai dramatic decît ministrului, așa cum o cerea și calitatea celei care-l asculta.

Amanda sta în fața lui — își sprijinise brațul pe masă. Mîneca albă, largă alunecase, dezvelindu-l — ușor ars de soare, era rotund ca al unui copil. În timp ce povestea, îl privea pe Edmund drept în ochi, cu buzele întredeschise, părînd că întreabă mereu — și în ritmul peripețiilor respira cînd precipitat, cînd uita să respire.

Printre multele porecle pe care cercul Byron-Shelley le dăduse lui Edmund la Pisa, cel mai îndrăgit era Othello. Niciodată nu i se potrivise mai bine decît în clipa de față. Așa trebuie să fi stat și Desdemona, cîndva, sorbind nesățioasă vorbele din gura lui Othello, cînd îi povestea primejdiile prin care trecuse. Oare și urmarea avea să fie cea de text :

Ea mă iubea pentru că biruisem primejdia,
eu, pentru că mă compătimea

De iubire nici vorbă. Cel puțin din partea lui. Era doar foarte interesat. Dar ea ? De ce să nu fi fost și un strop

de iubire la mijloc ? Edmund nu era înzestrat cu o modestie exemplară, și cu timpul căpătase o părere excelentă despre puterea lui de seducție față de sexul opus — frumos și slab...

— Necunoscutul acela v-a salvat viața, spuse Amanda, după ce își încheiase relatarea — și glasul îi vibra de emoție ; cine să fi fost ?

— Știu eu ? Vreun yoghin pribeag — îl priveau ca pe un sfînt. De ghicit, ghicisem eu cine sta îndărătul tîlharilor — și ce mi-ați spus a venit ca o confirmare. Scumpă domnișoară Amanda, nu știu cum să vă mulțumesc —

Luă mîna Amandei și o sărută.

— Să-mi mulțumiți ? Fiți prevăzător, și e de ajuns. Să nu mai tremure prietenii pentru viața dumneavoastră !

— Chandra Singh ! Am eu ac de cojocul lui ! Datorită vigilenței dumneavoastră, am să-i arăt eu ce pot !

Amanda se sculă în picioare.

Edmund se indispuse văzînd că întrevederea se apropia de sfîrșit. Văru-său îi trezise interesul pentru tînăra fată, și acum luciditatea, mintea ei ascuțită i-l măreau — dar îl stîrnea și mai mult grija ce-o arăta pentru soarta lui. Îi părea rău că pleacă. Iarăși îi căzură ochii pe pata verde dintre hîrtiile de pe masă. Poemele lui ! Uitase ! Oare nu de aceea venise ? Sigur că ardea de nerăbdare să-i vorbească de ele — să-i spună că-l admiră — draga de ea, era prea sfioasă ca să treacă la subiectul acesta — ar fi fost necavaleresc să nu-i întindă o mînă de ajutor.

— Văd că volumul pe care vi l-am împrumutat e pe masă — îmi dați voie să cred că l-ați și răsfoit ? Cum v-au plăcut poeziile mele ?

— Ce importanță ar avea părerea mea în ochii dumneavoastră ? întrebă Amanda, ferindu-se în mod vădit să răspundă direct. Prea modestul poet o interpretă greșit :

— Cum ? Nu știți că poeții trăiesc din laudele picurate de pe buzele doamnelor ?

Un zîmbet malițios și îndrăzneț încreți buzele Amandei :

— Sînteți atît de sigur că e vorba de laude ?

Surprins, Edmund răspunse galant, făcînd o plecăciune :

— De pe buzele dumneavoastră şi critica e binevenită !

— Atunci — dumneavoastră aţi vrut-o : prefer să-l citesc pe Lord Byron în persoană !

Edmund îşi muşcă buzele. Îl luase prin surprindere. Aruncînd capul şi părul lung spre spate, într-un gest care îi plăcea mult Amandei, ripostă :

— Nu mi-e deloc ruşine că l-am luat ca model pe nemuritorul meu prieten !

— Dar de ce neapărat în domeniul poeziei ? S-a stins într-o acțiune grandioasă.

— Socotiţi că acțiunea e pe o treaptă mai sus ? Eram alături de el, atunci, după cum bine știți, și cuvintele dumneavoastră îmi amintesc ultima noastră întîlnire — cu o precizie dureroasă.

— Îmi pare nespus de rău, sir Trevelyan, spuse Amanda cu glasul moale, am atins o rană necicatrizată — a fost fără voia mea.

— Ştiu, ştiu — de aceea am să vă şi povestesc cum a fost în ceasul acela, în ceasul despărţirii... N-am mai spus-o nimănui... Era noaptea, și stam la un pahar de vin negru pe puntea brickului „Hercules“, care ne adusese din Genova pe ţărmul Greciei. Aruncase ancora lîngă falezele din Kephalonia. Pe cerul palid, luminat de lună, se profila silueta stîncoasă a Ithacăi, tăiată în mijloc de-o strungă — te ducea gîndul la un hexametru răsărit din mare. A doua zi plecam spre Moreea, să văd personal cum stau lucrurile. „Dacă afacerea ia chip de farsă, spuse Byron, am de unde alege material pentru *Don Juan*. Iar dacă ar bate spre eroism, mă aleg cu un nou Canto pentru *Childe Harold.*“ — „Parcă poţi să ştii“, i-am răspuns, „cum o să fie cînd ne vom vedea din nou ? Poate că Grecia va fi liberă, şi tu rege peste Greci !“ Byron s-a pornit pe rîs, şi mi-a spus : „Atunci ce mai stai, trezeşte-ţi sîngele de rajah din vine, şi du-te în India să-ţi cauţi o coroană ! Atunci, adio poezie ! Cine mai stă să potrivească rime, cînd are puterea în mînă ?“ — Aşa ne-am despărţit. Eu am plecat în Moreea, şi de-acolo la Atena...

— Să vă înjghebaţi un harem, şi ca un turc să...

Amanda se opri, speriată de propriile-i cuvinte. Ironia lor amară îl plesni ca un bici. Edmund făcu un pas înapoi, roşind sub pielea întunecată.

— De unde ştiţi ? Şi cu glasul răguşit de ciudă, adăugă : Arthur v-a — ?

— Aţi scris-o cu mîna dumneavoastră, sir Trevelyan, într-o notă.

— Ah da, da ! Uitasem — urmă zîmbind. Poate că nota v-a plăcut şi mai puţin decît poemele ?

— De admirat, nu pot spune c-am admirat-o —

— Oricum, haremul nu l-am ţinut multă vreme — şi în cele opt luni cît am apărat cu prietenul Odiseu peştera din Parnas împotriva turcilor, n-am dormit pe moale, şi nici versuri n-am scris. Acest prost obicei l-am deprins mai tîrziu.

— Şi acum ? întrebă Amanda, privindu-l drept în ochi. Un zîmbet ciudat, ambiguu, arcui buzele pline ale lui Edmund. Nu-i dezlegă înţelesul. Dar îi displăcu.

— Acum ? A venit iarăşi timpul să trecem la fapte, acum ! Chiar dacă Grecia nu mai mă cheamă.

— De chemat, vă cheamă patria.

— Pe mine ?

— Aşa spune Kala Rama.

— Ah, vorbiţi de misiunea în Belucistan ? Uitasem de ea. De, e cam sobră treaba, dacă stăm să o comparăm cu eliberarea Greciei.

— Dar dacă e tocmai ceea ce cere momentul ?

— S-o ceară altcuiva.

— Dar dacă dumneavoastră sînteţi omul potrivit, şi nu altul ?

Edmund aruncă sfidător capul spre spate.

— Eu ? Să sprijin politica mercantilă a unor lorzi englezi ? Să le slujesc ? !

— O, nu-i vorba de ei ! Aţi putea să slujiţi nişte scopuri mai înalte ! Kala Rama spunea că momentul e hotărîtor pentru civilizaţia Asiei Centrale, şi pentru multă vreme. Dacă misiunea ar reuşi — asta-i părerea lui — s-ar pune capăt conflictelor de frontieră, s-ar evita războaie, inutile vărsări de sînge la nesfîrşit. Consecinţele ei sînt incalcu-

labile. Aşa mi-a spus, mie şi tatei — şi cine-i mai competent ca el în această privinţă ? E o ocazie în care meritul şi riscul nu merg mînă în mînă cu gloria — dar cine va stăpîni împrejurările, acela, pe drept cuvînt, va fi omenirii de folos.

— Şi s-aşteaptă ca s-o fac eu ?

— Da, şi e aproape sigur că veţi accepta. Cum să nu fie ? Nici nu aveţi de ales. Să ai prilejul să ajuţi, să faci binele, să pui capăt violenţei, atrocităţilor care pustiesc omenirea — chiar dacă rămîi în umbră, neştiut de nimeni — ce sentiment sublim, ce fericire !

— Dar riscurile ? Dar primejdia ?

Amanda se întoarse, scîrbită.

— Vă bateţi joc de mine — şi pe drept — pentru că vorbesc atît de deschis !

— Ferească Dumnezeu ! Cum mi-aş permite să-mi bat joc de dumneavoastră, stimată domnişoară ?

— Vorbiţi de primejdie ca şi cum nu v-ar reţine altceva.

Edmund zîmbi : cîtă încredere naivă ! Simţea însă măgulit.

— Trebuie să fiţi foarte curajoasă, domnişoară Eichstädt, dacă vorbiţi aşa despre pericol. De fapt, o ştiam de mult. Ştiţi să vă stăpîniţi foarte bine, în împrejurări în care alte femei se pierd cu firea.

Amanda dădu din cap.

Întîmplarea la care făcea aluzie Edmund, pe care o trăiseră în comun, — reamintită azi şi de Arthur, — îi rămăsese adînc întipărită în memorie, dacă nu şi în carne. Dar şi mai vii erau urmele ce i le lăsase în suflet. O clipă de groază sălbatică, cum rar îi e dat unei tinere să întîlnească, dar în acelaşi timp un eveniment trăit alături de el — aşa ceva te izolează de ceilalţi, te leagă într-un fel ciudat şi pentru totdeauna.

Cel puţin aşa simţea ea. Şi acum, cînd i-o reamintea, o cuprinse emoţia.

Se apără, dînd din cap.

— Nu sînt curajoasă. Sînt femeie, răspunse cu simplitate.

— Dar bărbaţii ? Nu sînt şi ei curajoşi — ce credeţi ?

— Bărbaţii ? Nu. Dar dumneavoastră sînteţi.

— Şi Arthur ?

— Vărul dumneavoastră ?

Amanda îl privi descumpănită, surprinsă de întrebarea căzută din senin.

— Mă gîndeam să-l iau cu mine, dacă mă hotărăsc să plec acolo. Ce părere aveţi, e tot atît de curajos ca mine ?

Amanda tăcu. Sprîncenele — două trăsături de unire — se apropiară, meditativ, în timp ce cîntărea lucrurile.

— Temerar nu pare să fie, dar de urmat, o să vă urmeze.

— Mi-e de-ajuns.

— Vedeţi, exclamă Amanda, privindu-l cu ochi strălucitori, vedeţi ! O să plecaţi ! De fapt, aţi şi luat hotărîrea în inima dumneavoastră ! Ce mult o să se bucure Kala Rama !

Edmund vru să respingă concluzia pripită, dar se răzgîndi. Procedase greşit cînd îşi exprimase refuzul faţă de ministru, şi acum i se oferea ocazia să şteargă impresia lăsată de acel refuz brutal.

— Nu sînt chiar aşa de hotărît, domnişoară Amanda, dar vă rog să-i spuneeţi că reflectez profund asupra chestiunii.

— Sigur că am să-i spun. Acum trebuie să plec. Mă aşteaptă maharani.

Din zile de demult

Edmund o petrecu cu privirea, şi rămase cu ochii pe uşa închisă în urma ei.

„Cum se face, — gîndi — că am trăit luni de zile sub acelaşi acooperămînt cu fata asta, nemaivorbind de călătoria pe apă, şi nu mi-am dat seama cine e ! Ce flacără, ce entuziasm, ce elevaţie — şi cîtă încăpăţînare ! Unde pui că-i şi frumuşică — chiar frumoasă, cînd se aprinde... Unde mi-au fost ochii ? Am umblat ca orbul, cel puţin

în ultima vreme. N-aveam ochi decît pentru floarea mea de lotus, regina mea ! — plutește neatinsă peste abisuri de ape — de n-am zărit vioreaua răsărită în iarbă, la picioarele mele. A trebuit s-o descopăr abia astăzi — i-am spus lui Arthur — bietul băiat, mă întreb dacă floarea înflorește pentru el, sau nu — nu s-ar zice că-i pasă de el ! Cît de ușurată a respirat, ce bucurie mută cînd m-a văzut atunci, în prag, după ce — da, da, acum știu, — a tremurat pentru mine ! În timp ce povesteam, i-am văzut spaima de atunci trecînd ca o umbră pe față ! Și ce bine-i mai stătea !"

Credea că găsise motivul pentru care îl obseda imaginea fetei. Dacă ar fi privit mai adînc în sine, ar fi văzut că motivul era altul. Că o fată pe care o întîlnea zi de zi s-ar fi putut îndrăgosti de el, că aventura lui la un pas de moarte o emoționase — i se părea nespus de firesc unui bărbat ca Edmund. Să-i fi spus cineva că nu-i în stare să seducă, dintr-o privire și cîteva cuvinte bine potrivite, o mică nemțoaică precum Amanda, ar fi zîmbit cu milă de atîta naivitate. Și ceea ce-i de la sine înțeles nu te afectează, abia dacă iei în seamă. Dar fata asta nu se arătase măgulită cînd îi ceruse părerea despre poeziile lui, nici nu bîiguise, intimidată, un compliment oarecare, cu toate că o provocase. Dimpotrivă. Îl lovise drept în punctul nevralgic. Își amintea buzele ei : delicate, chiar dacă nu desenate după arcul lui Cupidon — cum tremurau cînd îl avertizase de iminența unui pericol, și cît de ironic se încrețiseră cînd îi arunca în față sarcasmul ei mușcător ! Și ochii aceia castanii, atît de limpezi — cum se întunecau, ascultîndu-i peripețiile, și cît de amuzați rîdeau, cînd îl luase în răspăr... !

Era ceva nou pentru el. Un spin intrat adînc în carne care îl zgîndărea, chiar dacă nu voia să și-o mărturisească. Asta era motivul evident al obsesiei — fără să fie cel adevărat. Acela se ascundea undeva în suflet adînc, necercetat.

Închise ochii, s-o vadă mai bine.

Îi apăru în față așa cum arăta în clipa cînd se ridicase să plece, și o reținuse cu întrebarea despre poezie. Zveltă,

dar robustă şi cu forme bine legate, care trădau o spiţă sănătoasă. Umerii mai ales — nu cădeau molateci, în jos, nici pătraţi nu erau, — nu, aveau rotundul armonios pe care îl întîlneşti atît de rar — nişte umeri, să-i strîngi în palme, prelung — erau şi la înălţimea potrivită, dacă sta să se gîndească — pînă acum îi plăcuseră femeile înalte — nu luase nimic de la tatăl ei, parcă scos din bardă — noroc, probabil, că moştenise mult de la maică-sa, moartă de timpuriu. Şi, fără să ştie de ce, Edmund îşi aminti cu plăcere că mama ei se trăgea dintr-o familie aristocrată, de viţă veche. Figura fetei era rasată, aproape pătrată, aparţinînd unui tip des întîlnit în ţinuturile de trecere dintre Europa şi Asia, însă cu conturul mai dulce, mai fin, fremătînd de viaţă interioară. Acum îşi dădea seama cît de mult îi plăcea arcul scurt al bărbiei, în comparaţie cu maxilarul greu, prelung şi plicticos al doamnelor anglo-saxone.

Dar ochii — ochii nu-l lăsau în pace. Cum de nu-i observase pînă astăzi ?

„Neconvenţionali cu totul — îşi spuse. O dogmă nescrisă, universal admisă, prevede că o femeie frumoasă trebuie să aibă şi sprîncene prelungi, ca Haidee sau Gulnare de-acolo, din tablou — ca grecoaicele mele, ca maharani — e drept, la ea sînt întunecate, desenate dintr-o singură trăsătură — un vultur plutind deasupra abisurilor din pupile ! La fata asta sînt numai două linii şatene, bine conturate — şi atîta tot — culmea e că îmi plac ! Dincolo de ele e o minte care gîndeşte — — Şi ochii — prea mari nu sînt, dar strălucesc ! au verdele măslinei, ca celebrii ochi „verzi“ ai spaniolelor. But damn their eyes * ! la meridionale n-au străvezimea asta vie — aminteşte izvorul în umbra pădurii. Cum se uita la mine cînd îmi făcea morală ! abnegaţie, servicii dezinteresate aduse omenirii — da, da — de cine îmi aminteşte ? ceva sau cineva ? atît de intens — o asemănare ? să pot pune mîna pe ea, dar fuge — cînd să-i dau un nume, dispare în umbra amintirilor — asemănare ? mai curînd „identitate în deosebire“ — de unde-mi veni expresia asta ? — aha, profesorul a folosit-o deunăzi, cînd vorbeam despre migraţia

* Fir-ar să fie de ochi ! (engl.).

sufletelor. Da, e formula reîncarnării : aceeaşi fiinţă, într-o altă formă. Bine, bine, dar care era forma dintîi ? unde am mai văzut privirea ei ? Şi cînd ? — Drace ! mult am să mă mai învîrt în jungla amintirilor — după spectrul unei asemănări ? Parcă aş fi Lysandru amăgit de Puck !"

Iritat, luă în mînă plicul pe care voia să-l deschidă în clipa cînd intrase Amanda în odaie. Purta ştampila „Londra". Scrisul ducea în oraşul însorit de pe Arno — acolo unde, în anii tinereţii, petrecuse zile de neuitat alături de doi poeţi nemuritori — Pisa, cu pacea ei fermecată — oraş pierdut în uitare de mai-marii zilei, odihnind în frumuseţile lui nostalgice !

Îi scria văduva unui poet, Mary Wollstonecraft Shelley. De cîte ori, în zilele de demult, nu primise un bileţel de la ea, scris cu trăsături hotărîte şi totuşi graţioase : „Vă vedem astăzi, nu-i aşa ?" — „Veniţi în astă-seară ?" — două cuvinte, nu mai mult, dar aduceau mereu după sine impresii noi, tulburătoare, deschideri de noi orizonturi spirituale, de care puţini muritori au avut parte : să stai de vorbă cu un tînăr, un bărbat de douăzeci şi nouă de ani, în care geniul poeziei părea să se fi întrupat — se făcea că asişti la clipa în care un compozitor improvizează în stare de transă — nici vraja operei încheiate, muzică ori poezie, în desăvîrşirea ei, nu poate da o imagine a acelei trăiri !

Privea rîndurile înşirate pe pagină, şi auzea ciripitul vesel, ascuţit, al rîndunelelor zburînd în cercuri largi, seară de seară, deasupra cheiurilor Pisei, simţea în nări unda de răcoare a rîului urcînd spre podul de marmoră unde se afla. cînd apele gălbui prindeau ultima rază a asfinţitului, şi-n spate, scăldat în luciul auriu al serii, Lungarno Mediceo, cu faţada luminoasă a palatului Lafranchi, părea să-l cheme. Îi răsuna şi acum în urechi ecoul uşilor masive bătute în ţinte, îl înfiora răceala mohorîtă a sălii de la intrare, imense, în timp ce Lordul Byron — în stilul „devil-may-care" * în care scria *Don Juan,* — sclipitor ca întotdeauna, îşi arunca mingea în tot şi toate, lovind în cer şi în pămînt, iarăşi şi iarăşi nemul-

* În stilul : „Ia mai dă-l dracului !" (engl.).

ţumit de el şi de prietenii poeţi. Dar îl lăsa în urmă, cuprins de bucurie — bucuria unui licean în vacanţă — alergînd la Casa Frasi, mica, plină de lumină locuinţă a lui Shelley, unde-l învăluia mereu aceeaşi atmosferă caldă, atît de aproape de inima lui. Acolo înfloreau sentimente şi simpatii pe care „pelerinul" din posomorîntul Palazzo le trata drept amăgiri şi naivităţi. Revedea capul delicat, faţa fremătătoare a divinului Shelley, şi alături de el, blonda, suava Mary. Pe nesimţite, farmecul ei blînd îi cucerise inima neastîmpărată. Mai tîrziu se trezise cerîndu-i mîna — îl refuzase : niciodată nu avea să înlocuiască numele Shelley cu un altul.

Cît de vii îi răsăreau în minte zilele acelea de aur, citind scrisul prietenei din tinereţe ! Prezente, şi totodată nesfîrşit de departe, parcă dintr-altă viaţă — ca şi cum aici, în India, s-ar fi născut din nou şi ar privi înapoi, în Italia, ca într-o viaţă trecută. Cît de bogată i se părea acum : poezie, iubire, entuziasmul idealurilor înalte, lupta spiritului-lumină împotriva superstiţiilor, fluturînd stindardul dreptăţii, al libertăţii ! O, tinereţe, tinereţe !... Şi-i veni să-şi îngroape capul în palme şi să plîngă, să plîngă în ritmul versurilor scrise de pelerin, de prietenul său, auzite în acelaşi palat sumbru şi fastuos :

No more, no more — oh ! never more on me
the freshness of the heart can fall like dew *

„Nu", murmură, scuturîndu-şi povara de vise. „Nu ! Un conspirator sentimental ! Asta mai lipsea ! Să vedem cum îi merge lui Mary."

Lui Mary nu-i mergea bine. Dar femeia cu sufletul mare, atît de încercată, scria numai cîteva rînduri despre viaţa ei tristă, despre sărăcia în care o ţinea ura socrului eie. Şi rîndurile următoare îl aduseră iarăşi pe cărarea visării, de unde încercase să iasă adineauri :

„Ultima ta scrisoare, dragă Trev, conţinea o frază care mi-a reamintit primele zile de la Pisa — poate cele mai fericite din viaţa mea. Scriai : «Săraci fiind, moştenirea

---

* Niciodată, vai, în veci nu voi mai şti / ce e fiorul tînăr, roua inimii.

noastră sînt bogătașii — avem tot dreptul să-i jefuim, să-i folosim cum ne place». Iată încă un exemplu — alături de paradoxurile cu care ne uimeai, atunci — a moralei tale de corsar. Ții minte, cum îl îndignase pe Shelley ? Pînă la urmă o luase în glumă, în timp ce Albé o gusta din plin. «Pe Jupiter — striga —, corsarul ăsta-i mai al dracului chiar decît mine, n-are nimic sfînt, nici măcar banul!» N-avea dreptate. Multe lucruri pe care el le lua în rîs rămîneau sfinte în ochii tăi. Cînd mă gîndesc cum pendulai mereu între ei doi, aș zice că Shelley a fost întotdeauna geniul tău bun, și Byron, mai tot timpul, cel rău. S-ar putea să greșesc, dar mi se pare că soarta ți s-a schimbat de cînd te-a părăsit geniul bun. Cu noi e la fel, de cînd s-a dus. Ce pustiu a rămas cercul nostru, de cînd apele Mediteranei s-au închis peste el ! Dar depinde de noi, dacă ne-a părăsit sau nu cu totul. Tu, dragul meu prieten, ești al lui pentru totdeauna. Ce am să-ți spun acum ar putea trece drept o blasfemie, dar știu că ai să mă înțelegi : sînt sfinți care capătă stigmatele Mîntuitorului — și tu ai rămas cu un stigmat, din clipa în care ai smuls din flăcări inima neatinsă a lui Shelley : cor cordis cordium ! Cînd ți-am strîns mîna pentru ultima oară, am simțit urmele vechii arsuri, și mi-am zis : omul ăsta nu-i poate fi necredincios — nu-l va putea trăda niciodată pe poetul divin, profetul, și nici spiritul lui — — —“

Edmund lăsă scrisoarea să-i cadă pe genunchi. Oftă. Căută cu privirea o acuarelă, atîrnată în peretele din fund al odăii : o plajă de nisip în marginea unei păduri de pini, și în zare, creste înzăpezite. În față, pe nisip, flăcările unui rug, înconjurate de cîțiva bărbați — o fregată își oglindește pînzele în valuri. Mîna care pictase era a unui diletant, se vedea cît de colo, însă lumina caldă ce venea acum de afară, aproape dogorîtoare, îi dădea o aparență de viață ; rugul — cîteva tușe de culoare roșii-galbene, — părea să ardă trosnind ca odinioară cînd Leigh Hunt turnase în flăcări libațiunea de vin, și Byron recitase versuri din Homer peste cenușa caldă a poetului-frate, — iar el însuși, smulgea cu mîna pîrjolită inima sfîntă rămasă întreagă, ca printr-o minune — Să-i rămînă credincios —

credincios spiritului lui ! — — gemu, fără să-şi poată desprinde ochii de pe acuarelă.

Luă iarăşi scrisoarea. Spre uşurarea lui, continua pe un ton mai frivol : mici bîrfe, noutăţi din high-life-ul englezesc. „Căpitanul Robert a plecat cu nevasta la Paris unde s-au ruinat, aşa că acum trăiesc foarte modest undeva în nordul Angliei. Doamna R.S. îl curtează asiduu pe Bulwer, iar doamna Bulwer plesneşte de golezie — sînt în gura tuturor. Bulwer e de o politeţe nebună cu nevastă-sa, care, orice s-ar zice, e de o mie de ori mai frumoasă decît toate doamnele R.S. la un loc. Meditează asupra unui roman mistic, şi spune că te invidiază, pentru că trăieşti în ţara misterelor. Nu cumva scrii şi tu un roman ? Îţi aminteşti seara aceea de la Casa Frasi, cînd ne-ai citit cîteva poeme, şi Shelley te-a întrebat de ce imiţi versurile byroniene ? „Pentru că-i mai uşor să-l imit pe el, decît pe tine“, ai răspuns. „Dar de ce să te mulţumeşti cu o imitaţie ?“ a spus. „De ce să scrii neapărat poezie ? Ar trebui să scrii un roman“.

Simţi că i se lua un văl de pe ochi.

De ce să-l imite pe Byron — cuvintele lui Shelley nu le auzise chiar adineaori, din gura Amandei ? Asta să fi fost asemănarea ? Abia acum îşi dădea seama : pe Shelley i-l amintea — sigur — de aceea fiinţa ei, vorbele ei aveau o rezonanţă atît de intimă, atît de familiară ! Da, Shelley — geniul lui bun — în carne şi oase, aşa cum era cînd pleda o cauză care i se părea sfîntă ! Ochii — nu erau ochii mari, de căprior, ai poetului, n-aveau nici adîncimea lor sălbatică — dar străluceau cu aceeaşi direcţie, o sinceritate aproape dincolo de omenesc. Şi-n vorbe regăsea sunetul pur, al entuziasmului generos: „Să ai prilejul să ajuţi, să faci binele, să pui capăt violenţei, atrocităţilor care pustiesc omenirea — chiar dacă rămîi în umbră, neştiut de nimeni — ce sentiment sublim, ce fericire !“ Cine mai vorbise aşa în afară de Shelley ? „Doamne Dumnezeule, fata are dreptate ! Eu, prietenul de inimă al celor mai mari poeţi din lume, să gîndesc ca un poet de rînd — poate chiar mai jos ? !“

Luă volumul verde de pe masă, îl deschise la întîmplare, citi cîteva rînduri, şi-l azvîrli cu dezgust.

Da. Amanda avea dreptate. Fapte, nu versuri. I le putea oferi oricînd — da, dar ce fapte ? — să fi avut dreptate şi în această privinţă ? Planul lui, n-avea de unde să-l ştie, dar putea fi sigur că nu-l va aproba. Entuziasmul ei mergea în cu totul altă direcţie. Avea sau nu dreptate ? Edmund nu voia, şi nu putea să şi-o mărturisească.

Se pomeni înjurînd în gînd statul englez — opresorul libertăţilor individuale — Albionul, care de la Pitt încoace se aşezase în fruntea reacţiunii, îşi exila fiii cei mai de seamă, îi excomunicase pe cei doi poeţi-dioscuri — şi-alături de egoismul meschin, comun tuturor statelor, adăuga politica lui mercantilă navigînd, laş şi ipocrit, sub pavilionul „civilizaţiei“ ! Să servească o asemenea politică ? Asta să-i fie rostul ? O fată tînără, care habar n-avea de toate astea, mai putea să-şi facă iluzii — el nu. Dimpotrivă. Să aprindă flacăra spiritului viu, să mături, ca o furtună miasmele ce infectau tradiţii şi frumuseţi — nu asta îi era ţelul, odată ce s-ar fi săltat în şa, aici ? De ce ţărişoara asta n-ar deveni, sub conducerea lui, focarul de regenerare a Indiei ? O alianţă cu războinicii Sikh din nord, neamul pe care Kala Rama îl compara cu „ironsides“ * ai lui Cromwell, i-ar permite să închege o putere, să-i alunge pe vînzătorii ăştia de mărunţişuri ai Companiilor indiene, cu mercenarii lor cu tot, din această ţară străveche, minunată...

De ce n-ar fi el cel chemat ? Adînc legat cum era de această Indie, prin sîngele de rajah care-i pulsa în vine, înarmat şi cu energia occidentului, cealaltă splendidă parte de moştenire ?

Se îmbăta cu viziuni eroice asupra viitorului, ca să ascundă, sub culori strălucitoare, urîţenia mîrşavă a trădării. De fapt, ce însemna, aici, aşa-zisa trădare ? Revoluţiile de palat se ţineau lanţ, dinastie după dinastie — urcase vreun principe pe tron fără să-şi fi aruncat tatăl în temniţă sau să-şi fi ucis fraţii ?

Şi se tot amăgea aşa, fără să-şi dea seama că versiunea politico-eroică a proiectelor sale nu-i venise în minte decît în urma discuţiei cu tînăra fată — pînă atunci vedea în plănuita răsturnare o aventură romantică şi nimic mai

* Viteji „cu coaste de oţel“ (engl.).

mult. Nici nu realiza că, după ce făcuse ferfeniță, în gînd, instituția statală, acum punea jaloanele unui stat al cărui centru urma să fie el !

O muzică sălbatică, războinică, îl trezi din visare.

Era naubutul * serii, răsunînd de sus, din poarta palatului, unde o mînă de soldați loveau în tobe de aramă și suflau în goarnele regale, vestind orașul că și acest asfințit va găsi pe Majestatea Sa, Maharajahul Navina Pala Dhyan Singh în palatul său rezidențial și că nu înnoptează departe de capitală, în vreunul din pavilioanele de vînătoare.

Încă un asfințit — apoi încă unul — și... ? Va vesti oare naubutul prezența lui Navina Dhyan Singh sau aceea a noului rajah ?

Revăzu figura prea puțin impunătoare a lui Dhyan Singh, în papuci și într-un fel de halat, trăsăturile lui moi în ciuda bărbii bogate — un Chandra Singh mai veșted, purtînd însemnele fumătorului de opiu. Pe scurt, un rajah de duzină ! Nici mai bun nici mai rău decît alții, așa cum îi întîlneai pretutindeni în India, „domnind" în parte, în parte vegetînd, avînd doar meritul de a fi încredințat puterea unui om mai înțelept ca el. I se păru ridicol ca cineva să-i conteste dreptul de a înlătura un rege-fantomă și de a-i lua locul — s-arate Indiei uimite ce înseamnă cînd un OM urcă pe tron !

Sunetele marțiale ale goarnelor încetară.

Exaltate de beția autosugestiei, sări de pe scaun și se adresă portretului lui Byron, ca unei ființe vii :

„Da, bătrîne George Gordon Noel Byron, poet și uneori profet, nicicînd n-ai fost atît de clarvăzător, ca în noaptea aceea pe țărmul Kephaloniei ! Și-așa cum mă privești acum, cu ochi strălucitori, tot așa am să pun mîna pe coroana mea indiană !"

Nu-și încheiase vorba cînd simți o umbră coborînd peste el — un fior rece îi strînse inima, care adineauri ardea, entuziasmată.

„Cum ? ? N-o s-o am ? Zîmbești ironic ? — Dai din cap ? — N-ai fost profet ?"

---

* Parte din ritualul serii în cadrul etichetei palatului regal.

I se păru că nu e singur. Înviase portretul ? Lumina asfințitului, purpurie, părea să-l scoată din cadru — sau ?...
Edmund se întoarse... și făcu cîțiva pași înapoi.

Înțeleptul

Înaltă, o siluetă se profilă în prag — violet purpurie într-un nimb de lumină.

Orbitor, amurgul tropical topea în unde trandafirii luminile de șofran și văpaia stacojie pîlpîind la orizont, așa că ochiul nu prindea decît contururi. Era silueta unui indian : sub pulpanele lungi ale veșmîntului, un mănunchi de raze desena genunchii dezgoliți, și o aură înconjura turbanul înalt, ca o coroană. Era firesc ca Edmund să fi rămas zdruncinat după episodul care încheiase vînătoarea și, în prima clipă, zărindu-l pe indian ca ieșit din pămînt, se gîndi că era un tug venit să-l sugrume.

Își dete repede seama, rușinat, că vizita era într-adevăr legată de aventura aceea, dar nu așa cum crezuse.

Văzînd umerii puternici, auzind vocea plină, adîncă rostind „Salem, sahib !" recunoscu îndată pe enigmaticul său salvator.

— Bine ai venit, străine ! spuse, făcînd o plecăciune. Te rog, intră ! Iartă-mă că mi-am pierdut cumpătul în prima clipă... Mă bucur nespus să te revăd ! Te-ai răzgîndit, și te-ai întors în oraș — sper că-mi vei face cinstea de a fi oaspetele meu !

— Îți mulțumesc, sahib ! răspunse necunoscutul cu glas prietenoos. E mult de cînd nu mai dorm sub un acoperiș.

— Ești pelerin ? Sau poate un penitent ?

— Cine nu-i penitent, cine nu-i pelerin ? Pelerini sîntem cu toții, trecm din lume în lumi, și ăsta ni-i canonul —

— Vorbe înțelepte, și alunecoase — iartă-mă, poate te-am supărat cu întrebarea mea. Dar cred că nu-mi vei lua în nume de rău dacă vreau să aflu cine mi-a salvat viața.

— Un frate.

— Ei, fraţi sîntem cu toţii ! Cel puţin aşa afirmă creştinii — şi se poartă în consecinţă, ca cei doi fraţi dintîi ! Bine, fie cum doreşti, păstrează-ţi secretul ! Dacă-ţi pot fi de folos, cumva...

— N-am venit să fiu servit — am venit ca să servesc.

Edmund rîse, înveselit.

— N-am venit să fiu servit — am venit ca să servesc.

— Rămîne de văzut, sahib.

— Dar sînt atît de îndatorat...

— Ce-mi datorezi pînă acum e prea puţin.

— Cum aşa ? Să fi dat prea multă importanţă primejdiei prin care am trecut ?

— Ţi-am salvat numai viaţa. Atît.

— Vai de mine, rîse Edmund, dar ăsta nu-i un lucru mare ? E adevărat că voi, indienii, nu puneţi preţ pe viaţă. E numai un prilej de suferinţă — eu însă...

— Nu am venit ca să vorbim de asta. Spune-mi : dacă ai fi atît de bogat încît să poţi acoperi întreg pămîntul Indiei cu bani de aur, şi un hoţ ar întinde mîna să ia un ban, unul singur, şi fratele tău l-ar împiedica — cît de recunoscător i-ai putea fi ? Pînă în clipa de faţă nu-mi datorezi mai mult.

— Ai spus : pînă în clipa de faţă ? Adică, altădată ţi-aş putea fi şi mai îndatorat ?

— Dacă ţi-aş arăta ce-mi stă în putere. Şi dacă ai înţelege...

Edmund îl privi îndelung. Tăcu, îngîndurat.

— Eşti un yoghin, după cît se pare — vorbeşti de puteri magice ? Faci minuni ?

— Voi le numiţi minuni, răspunse necunoscutul cu un uşor dispreţ.

— Vreau să te cred — în clipa cînd te-am zărit, acolo, m-a cuprins un sentiment ciudat — simţeam că se va întîmpla ceva extraordinar ! Fakiri am mai văzut destui. Dintr-un sîmbure pe care l-am sădit cu mîna mea într-o glastră, unul din ei a făcut să crească un arbore mango, care a înflorit, a rodit — şi am mîncat din fructele lui ! Un altul, cînd ne-am luat rămas bun, s-a ridicat în aer la un picior de pămînt. Dar de la tine aştept altceva.

— Pe drept cuvînt.

Edmund făcu cîţiva paşi în odaie, şi arătă către portretul lordului Byron, în care amurgul tîrziu aprindea stranii pîlpîiri de viaţă.

— Priveşte, te rog, portretul acesta. Sînt zece ani de cînd bărbatul pe care îl vezi a părăsit lumea noastră. Numele lui e încă pe buzele celor vii. A fost un spirit incandescent ! — neamul ăsta îmbătrînit îşi va încălzi mîinile veacuri de-a rîndul la cenuşa lui fumegîndă ! Cine a trăit dogoarea flăcărilor alături de el, cine a zărit scînteile scăpărînd şi prefăcîndu-se în stele, lumini în noaptea popoarelor — numai acela ştie ce înseamnă viaţa ! O ştiu şi eu — mi-a fost prieten. De cîte ori n-am stat de vorbă pînă adînc în noapte, despre viaţă şi moarte, despre lumea cealaltă — dacă se va întoarce vreodată unul din cei plecaţi, să spună cum e acolo... Poţi tu să-l chemi ? Aici ? Să-i văd chipul drag, să-i aud iarăşi glasul ?

Edmund îl privea pe necunoscut cu respiraţia tăiată, în aşteptarea unui răspuns. Străinul nu părea mirat. Spuse calm, aproape amuzat :

— Dacă ai fi cerut să-l chem pe celălalt, al cărei inimă ai smuls-o din flăcări, acolo, pe ţărmul mării albastre —

Edmund tresări. Exclamă, tulburat :

— Vorbeşte de Shelley ? De unde ştii ?

— Văd încă cicatricea pe mîna pe care mi-ai întins-o! Ar fi fost altceva în ochii mei, dacă ai fi vrut să ţi-l aduc pe el — e mai despovărat de cele pămînteşti. Fantoma lordului Byron — o poate chema orice scamator, necromant de rînd — oricine se ţine de asemenea lucruri de nimic.

— Scamatorii ? Necromanţia, un lucru de nimic ? se indignă Edmund. Îţi baţi joc de mine ! De mii de ani stă omenirea înfiorată în pragul marelui abis, unde se ascunde Totul — sau Nimicul... matrice eternă sau etern cavou, cine ştie ? — şi-şi ia credinţa în rîs, şi-şi plînge îndoielile ! Un licăr mijind de acolo, unul sigur, o singură voce, un sunet, fie numai ecoul unui oftat de-al nostru — semn că dincolo mai e ceva... şi cine nu şi-ar da în schimb averea, tot ce are, fără să i se pară că a plătit prea scump !

Emoţia englezului i se citea în glas şi în gesturi — voia parcă să trezească o coardă sensibilă la oaspetele său, dorindu-i simpatia. Dar necunoscutul nu se clinti. Îi răspunse liniştit şi grav, cu o undă de tristeţe în glas :

— Da, aşa se naşte din nou ignoranţa, iarăşi şi iarăşi — din amăgirea măruntă a zilei trece, buimacă, în marea iluzie a nopţii ! Elementele joase ale firii omeneşti, — tăciuni mocnind în cenuşă, unde mai pîlpîie un licăr de viaţă — odată stîrnite, sînt prefăcute în străvezimi de iscusinţa mărginită a unui vrăjitor, — aşa cum vampirul, sorbind sînge, prinde trup şi viaţă — de o asemenea nălucă ai avea parte, în locul prietenului iubit, Byronul inimii tale ! Dar cine era Byron ? Un om — ce-i drept, cum rar îl întîlneşti... celălalt însă ar fi fost un mesager al veşniciei... Am să-ţi trimit un tibetan, din cei cu tichie roşie, să-ţi dea reprezentaţia — n-o să te coste mult.

Edmund nu se lăsa uşor impresionat. Dar indianul care îl vorbea aproape dojenitor, îi impunea. Auzise de tichiile roşii — nişte tibetani aparţinînd unei secte străvechi, nereformate, — şi de vrăjile lor, printre care se număra probabil şi necromanţia. Însă dispreţul conţinut în ultimele cuvinte ale necunoscutului nu-l lăsă indiferent.

Incendiul asfinţitului pălise, şi acum ochii erau deprinşi să privească împotriva luminii. Vedea trăsăturile străinului, ochii imenşi, adînci — cînd vorbise de ei indianistului, îi asemănase cu lucirea stranie a pietrei şarpelui. Păreau să-i sfredelească creierul, să-i pătrundă în inimă, în rărunchi — îi răscoleau întreaga fiinţă, o fermecau. Se gîndi la celebrul vers al lui Coleridge din „The Rime of the Ancient Mariner" :

He holds him with his glittering eye *

Oare şi oaspetele neaşteptat venea cu o poveste, pe care voia, sau trebuia să o spună ? Tot atît de înfiorătoare precum a bătrînului marinar, pe care o istorisea, cu de-a sila, nuntaşului ? Va rămîne şi el, după ce va fi ascultat-o, la fel „de întristat şi mai înţelept" ?

---

* Şi-l ţintuieşte cu un ochi scăpărător.

Se dezmetici încet din noianul de întrebări şi, cu nesiguranţă în glas, spuse :

— Vorbeşti cu dispreţ despre lucruri pline de mister, omule — dacă eşti om cu adevărat ! — atunci, pentru numele lui Dumnezeu, ce ştii să faci ?

— Ai vrut să-ţi vezi prietenul, răpunse străinul. Ţi-e mai aproape un prieten decît eşti tu de tine ? Pe tine de ce nu vrei să te vezi ?

Edmund se întoarse într-o parte — o mînă străină să-i scurme în suflet, acum ? Nimic nu-i putea fi mai neplăcut în momentul acela. Dar îşi răsuci numai trupul, căci nu-şi putea desprinde ochii din ochii necunoscutului.

— E de ajuns să mă uit în oglindă.

— Da, dacă ţi-e de ajuns oglinda pe care o toarnă sticlarul. Dar de oglinda trecutului ce-ai zice ? Imensă, măritoare, eroică ? Nu ţi-ar plăcea să te priveşti în ea ? Să afli cine eşti, văzînd ce ai fost ?

Edmund nu mai încerca să scape din puterea privirii lui. Simţi cum i se usucă gîtlejul.

— Am înţeles bine ? întrebă. Poţi să... ?

— Pot să dau la o parte, vălul care ascunde o viaţă din trecut.

— Şi o spui atît de liniştit, cum aş spune că pot stinge o lumînare cu pistolul la treizeci de paşi ?

— Cum altfel ?

— Dacă e aşa, cere-mi ce vrei ! Dacă-mi poţi dezvălui marele mister, dacă-mi poţi arăta c-am trăit altă viaţă — dacă pot s-o retrăiesc aşa încît să simt, fără umbra unei îndoieli : da, acela am fost eu chiar eu — acelaşi atunci şi acum, peste veac — cere-mi ce vrei şi-ţi dau !

Cutremurat, se apropie de străin, cu mîinile întinse. Acesta ridică mîna, domolindu-l.

— Îţi cer să ai răbdare, pînă la ceasul potrivit. Pînă atunci, rămîi cu bine !

Se întoarse să plece.

— Te rog, nu pleca ! Spune-mi : cînd m-ai întîlnit acolo sus, în junglă, a fost o întîmplare ?

— Aşa-i spui tu.

— Dar plecai, şi acum te-întorci ?

— Nu te recunoscusem.

— Nu înţeleg ! Doar nu m-ai revăzut ?
— Ba da, sahib.
— Cum asta ? Unde ?
— Acolo unde te vei revedea şi tu, la ceasul potrivit.
Indianul păşi pe verandă şi se pregătea să coboare treptele spre stînga, cînd Edmund strigă în urma lui :
— Cum am să ştiu cînd va să fie ceasul ?
Indianul se întoarse, îl sfredeli iarăşi cu privirea şi pronunţă cu voce plină, clară :
— Index providentiae.

Trei chemări de bîtlan

Trăznetul să fi căzut în prag, şi Edmund n-ar fi fost mai paralizat decît la auzul acestor cuvinte.
„Ce-i asta ? Ştie de înscrisul din scrisoare ? N-o fi scris chiar el ... ce înseamnă asta ? Cît ştie ? Trebuie să-i vorbesc !"
Se repezi spre uşă, unde se lovi de Arthur. Harnic, tînărul lucrase în pavilionul de lîngă lac, unde Amanda obişnuia să stea în timpul zilei. Astăzi, spre marea lui dezamăgire, n-o întîlnise acolo şi, neavînd încotro, se pusese pe lucru : un lung proiect de scrisoare către lordul Pembroke. Faute de mieux, se simţea foarte mulţumit de performanţa lui diplomatică. Alergase prin grădină să i-o arate vărului şi patronului său şi, în lumina stinsă a înserării, urca treptele verandei cu ochii pe foia scrisă, recitînd cîteva pasaje care i se păreau reuşite în mod deosebit. Zări deodată pe partea cealaltă a scării o siluetă înaltă, îmbrăcată în alb, coborînd cu spatele la el. Părea să fie un indian — întorcea capul, vrînd parsă să vadă dacă îl urmează cineva. Şi Arthur rămase ţintuit pe loc, aşa cum rămăsese şi Edmund în odaia lui.
O fracţiune de secundă — apoi sări pe verandă şi se ciocni de Edmund, atît de tare încît se clătinară amîndoi pe picioare.
— Edmund ? strigă Arthur speriat.
— Ce-i cu tine, Arthur ? Ai văzut un strigoi ?

— Străinul ? bîigui Arthur.
— Ei ?
Arhur îl strînse de braț.
— A stat de vorbă cu tine ?
— Da. Dar dă-mi drumul, trebuie să merg după el — chiar acum. A spus o vorbă, la urmă —
— Lasă-l, Edmund ! Renunță !
— Să renunț ? — La ce ?
— La tot.
— Ai înnebunit ? Ce înseamnă asta ?
— Du-te în Belucistan, îți spun, aici jocul tău s-a terminat, oricum.
— Sst !
Edmund ridică mîna, ascultînd țipătul unui bîtlan, venind din depărtare.
— Jocul meu, terminat ? Abia începe — auzi ?
— Da, e strigătul unui bîtlan.
— Și încă unul — ascultă — și al treilea —
— Ei și ?
— E semnalul. M-așteaptă barca.
— Ce barcă ?
— Mi-o trimite marele preot, să mă ducă la ruinele acelea unde maharani —
— Nu te du, Edmund ! — gîndește-te !
Încercă să-l rețină de pulpana hainei. Edmund se smulse cu o mișcare bruscă și coborî scările în goană. Ispita noii aventuri de dragoste îl făcuse să uite de străin, pe ale cărui urme pornise.
Arhur se frămînta.
„Doamne, se duce drept la moarte ! Nu se poate — trebuie să mă iau după el ! Trebuie să mă asculte !"
Se repezi în grădină.
— Edmund ! Edmund !

II
Înaintea celui de-al treilea urlet al şacalului

Şi s-a dezmeticit din visul vieţii...

SHELLEY

Giuvaerul palatului

Barca cu echipajul ei — oameni de-ai lui Edmund — o aştepta pe Amanda în latura de est a grădinii, într-un debarcader natural din coasta unui dîmb stîncos.

Ajunseră îndată, după cîteva minute de vîslit, la faleza din partea cealaltă. Un colţ de stîncă ieşit din muntele palatului despărţea golful strîmt, unde se răsfira oraşul, de căldarea întinsă a lacului.

În latura de sud, învăluită în umbre violete, o poartă nu prea îmbietoare îşi căsca gura întunecată deasupra apei, printre stînci ruginii. În locul unde acum se afla bungalowul, se ridicaseră cîndva ziduri de fortificaţii — post înaintat şi poartă de scăpare în vremuri de primejdie. Probabil că atunci se circula zilnic între poarta de apă şi port — astăzi era deschisă, în mod excepţional, în cinstea lor.

Amanda era însoţită de o singură persoană, servitoarea pe care o avea din vremea mamei ei. Femeia nu şovăise să-i urmeze pe domnu' mare şi pe domnişoara în India cea de foc, deşi în ochii ei însemna să coboare în iad, nu altceva. Dar dacă li se năzărise stăpînilor să plece la dracu-n praznic, ce-i rămînea de făcut unei slujitoare credincioase ? Barbara Schwitzgäbele îşi făcu o cruce mare, se închină la toţi sfinţii, îşi adună lucruşoarele într-o boccea şi porni la drum, printre păgîni. O cutezanţă vrednică de admiraţie ! Căci descoperise între timp că nu numai dom' profesor, marele savant, avea un suflet de eretic, dar chiar şi domnişoara, draga de ea ! Să fi fost barem protestanţi — rău şi aşa ! Vai, erau păgîni sadea ! Primejdia se arăta, deci, a fi de două ori mai mare ! Se frămîntase mult, dar n-avea încotro şi luase drumul Indiei împreună cu ei.

Şi acum era în barcă, alături de Amanda. O saxonă, numai ciolane, cu obraji de măr domnesc şi ochi rotunzi ca mura, cărora nu le scăpa nimic, şi nimic nu-i mai uimea. De cînd pierduse din ochi pămîntul strămoşesc, se aştepta la fiecare pas numai la năpaste şi la grozăvii — n-avea timp să privească în jur, să admire ce era de admirat. Că avea să calce în sfînta sfintelor unei cenane, să stea faţă în faţă cu o regină indiană — hatîr pe care multe doamne din înalta societate, mai presus de domnişoara ei, l-ar fi plătit cu bani grei — n-o impresiona cîtuşi de puţin. Ai fi zis că-i în drum spre un grajd de vite.

Sta lîngă tînăra ei stăpînă fără să scoată un cuvînt. Emoţionată şi curioasă, Amanda amuţise şi ea. Lui Bärbele i se citea pe faţă că vizita nu era pe gustul ei, dar că nu se sfia să înfrunte orice neajuns : dacă domnişoarei i s-ar fi năzărit să-şi vîre căpşorul — pe care astăzi i-l pieptănase cu atîta migală ! — în gura unui tigru, ei bine, ea, Bärbele, n-o însoţise pînă la capătul lumii ca să-şi salveze capul ei ! Încolo, se lăsa în paza Precistei şi a tuturor sfinţilor — şi doamne ajută !

La poarta de apă, grilajul din drugi de fier era ridicat. Un paznic, la intrare, făcu o plecăciune în unghi drept. Parcă atunci ar fi sărit din aşternuturi, încins cu o plapumă mare, înflorată, şi-ar fi tras la iuţeală faţa de pernă în cap şi ar fi încălţat papucii nevestei. Opt cărăuşi şi două scaune construite anume le aşteptau în pragul unei scări tăiate în stîncă, urcînd pieptiş în inima muntelui.

Soluţia îi displăcu grozav lui Bärbele. În clipa cînd Amanda se pregătea să ia loc într-unul din scaune se repezi, o prinse de mînecă şi se porni să turuie ca o moară stricată, în cea mai curată limbă şvăbească, în timp ce indienii o priveau năuci : că în Pădurea Neagră, ea şi domnişoara urcau şi coborau scări de-astea, tăiate în stîncă, cu ochii închişi ; că nici prin cap nu-i trecea să intre în cutiile astea, de unde maimuţoii ăştia neobrăzaţi puteau s-o scape jos — doamne fereşte ! — că pot ei să se strîmbe cît or pofti...

Şi cît ai zice peşte, două perechi de braţe cafenii înşfăcară trupeşa ei persoană şi o aşezară într-una din „cutii". Amanda se săltă, rîzînd, într-a doua şi o porniră în sus ca vijelia. Despuiaţi pînă la brîu, „nebotezaţii"

urcau treptele în salturi, ca maimuțele — ceea ce și erau, după părerea lui Bärbele și, ceea ce, după credința lor, fuseseră într-altă viață. Țipau ca o turmă de cimpanzei întorși de la o vînătoare bogată — povara prăzii nu părea să-i apese. Purtătorii se schimbau din minut în minut, fără a-și încetini mersul. Drumul ducea prin întuneric — în răstimpuri, o rază răzbătea prin ocnițele peretelui cioplit cu barda : cînd o bară de aur sfredelind întunecimea, cînd o lamă de oțel albastră. Amanda deduse că aceste culoare în trepte săpate în stîncă șerpuiau între coasta de apus a muntelui, care da înspre lac, și cea de sud care marginea golful.

Dintr-o dată se treziră în plină lumină. Se aflau într-una din curțile interioare ale palatului. Trecură în fugă sub o fîșie dințată de cer, în umbra unor metereze uriașe, apoi pe lîngă o poartă cu scînteieri de aramă și smalțuri, și se opriră în pragul unei uși deschise. Paznicul cu pernă, plapumă și papuci de muiere făcu iarăși o plecăciune în unghi drept, poftindu-le să intre.

Amanda nu se dumirea cum de ajunsese înaintea purtătorilor — el, împovărat cu un asemenea costum, ei, pe jumătate goi ? Se dovedi că era altul, care îi semăna ca un frate geamăn.

Coridorul lung, scăldat în penumbră, duse vizitatoarele pînă la o ușă care se deschise singură. Un al treilea geamăn făcu o plecăciune.

Pășiră într-o încăpere goală. În fața lor, o ușă ogivală închisă cu o draperie de bambus. Niște degete negre traseră în lături firele lungi, foșnitoare și o față încrețită rînji ca o maimuță, în semn de bun sosit. Apoi, înfofolită în mătăsuri gălbui, bătrînica se arătă întreagă, scofîlcită și frîntă în două, și le făcu semn să se apropie.

Sfînta sfintelor din cenana ! Nu era nici pe departe sala somptuoasă, strălucitoare — fastul oriental, așa cum îl descriu poveștile celor O Mie și Una de Nopți. O încăpere cu pereții goi, văruiți în alb — dar albul nu era alb ! Undă după undă, în mii de culori și ape nesfîrșite, lumina pîlpîia, nepămînteană — părea că albul vrea să nască din sine, neîncetat, străvezimi de curcubee ! În țara luminilor răsfrînte, Amanda mai întîlnise, prin temple și

moschei, stranii efecte de culori, splendide jocuri de clar-obscur luminos — dar niciodată o minune ca aceasta ! Picurînd prin dantelăria unor plăci de marmoră sculptate, lumina venea dintr-o galerie dînd într-o curte interioară prin alte deschizături de același fel. Cernută, distilată, se prefira în jur în pîlpîiri ireale. Ghemuite într-un colț, un pîlc de fete în rochii colorate păreau un buchet de panseluțe prefăcute în fecioare — și bătrînica în văluri gălbui de lîngă stratul de flori era o Circe indiană, fără îndoială, care le fermecase. Dar și mai ireală i se păru maharani — lungită pe o împletitură de curele fixate într-un cadru de lemn.

Ea era deci ! „Giuvaerul Palatului“ ! Ce ochi ! Două migdale mari, negre ca întunericul — parcă n-ar fi avut decît pupile, poate prea apropiate sub arcul sprîncenelor, unduind într-o singură trăsătură. Pe fruntea îngustă, sub părul negru și sîrmos, atîrna un ciorchine greu de rubine — un briliant îi sclipea în nară — nasul era lung, ușor coroiat — buzele pline, foarte roșii — totul într-un oval de culoarea cafelei. Așa arăta fața care ieși dintr-un maldăr de văluri, și o privi curioasă, pe Amanda. Prin faldurile parfumate se strecură un braț, scînteind din brățări multe, și o mînă mică, cu unghii ascuțite vopsite cu henna se întinse pentru a fi sărutată. Mișcarea trupului întins, învăluit în muselinuri, trezi în Amanda o undă de repulsie.

Era femeie ? Sau un șarpe prefăcut în femeie de vrăjitoarea aceea în strai galben ? O lamie ?

Din vîrful buzelor, în silă, atinse unghiile stacojii — și-n loc s-o ia la fugă, țipînd, își trase un scăunaș.

Privi spre Bärbele, în căutarea unui sprijin. Sta la cîțiva pași, nepăsătoare — n-avea ochi nici pentru vraja luminii, nici pentru farmecul locului, de parcă s-ar fi aflat în livada părintească. Ținea strîns în mînă un obiect plat, înfășurat într-o batistă de mătase — nu cumva să-l piardă ! Altceva să nu-i fi cerut !

Amanda își aminti cu ce trebuia să înceapă.

La un semn, slujnica se apropie și desfăcu obiectul. Era o oglinjoară, șlefuită cu mare artă. Amanda îi întinse darul maharanei, însoțindu-l cu cîteva cuvinte în industani, învățate cu grijă.

Giuvaerul Palatului se privi numaidecît într-însa și-și exprimă mulțumirea.

— Ayah ! strigă.

Bătrîna vrăjitoare își părăsi stratul de flori, luă de pe măsuță un văl auriu, subțire ca pînza de păianjen, și-l înmînă maharanei care, la rîndul ei, îl dădu Amandei.

După ce Amanda îl admiră așa cum se cuvenea, întorcîndu-l pe toate fețele, i-l dădu lui Bärbele.

Importantul ceremonial al schimbului de daruri se sfîrșise cu bine. Lucrurile începeau să capete realitate.

Dar ce joc ambiguu de lumini, ce ciudat amestec de real și ireal se porni cînd, prin intermediul unei translatoare vorbind o engleză stricată, se înfiripă un dialog, în timp ce maharani ronțăia dulciuri și-o îmbia pe Amanda să se înfrupte ! Ce abis cutremurător de ignoranță și de superstiții, împletire de fantasme și de banalități sălcii, se deschise înaintea ochilor uimiți ale Amandei ! I se desvăluia, în toată goliciunea lui, pustiul colorat din sufletul unei femei orientale — o minte hrănită numai cu basme și povești cu zîne, ascultînd ceasuri de-a rîndul străvechi cîntece de vitejie, recitate în sunetul monoton al lăutei, în timp ce, trîntită pe sofa, soarbe tutunul aromat din narghilea, mestecă frunze de betel sau frămîntă între degete cocoloașe de opiu înainte de a le înghiți și de a se lăsa, lînced, în voia Plăsmuitorului de Vise...

„Doar n-oi fi o baiaderă ?“ se indignă în sinea ei maharani, după ce Amanda, ca să nu se mărginească la răspunsuri și să afle și ea cîte ceva, îi pusese o întrebare stîngace, presupunînd că Giuvaerul Palatului știe să scrie și să citească.

„Dacă ai fi, nici un zeu n-ar veni să te caute !“ gîndi Amanda.

Din colțul unde se afla stratul cu fete-flori se auzeau șoapte și rîsete înfundate, foșneau mătăsuri, adiau unde de camfor și de mosc. Din curte urca susurul havuzului, mereu același, și uneori gînguritul porumbeilor năvălea atît de puternic, încît aerul nădușit părea să se înfioare.

Întrebatul se dovedi un lucru anevoios și inutil. Curiozitatea maharanei era fără saț — mai ales în ce privea persoana „marelui sahib“. Amanda trebuia să-i spună tot felul de amănunte : cînd se scoală, ce mănîncă,

dacă mestecă betel sau nu, dacă fumează și ce anume, dacă e adevărat că ia cu pistolul la douăzeci și cinci de pași un ban din mîna unui servitor — insistentă, voia să știe neapărat dacă clipește sau nu. Amanda să căznea să înțeleagă întrebarea pînă cînd, în cele din urmă, se dovedi că zeii nu clipesc ! Maharani o știa din „Nâl și Damaianti". Dar nu știuse, pînă ce nu-i destăinuise preotul, în mare taină, că marele sahib era însuși Rama reîntrupat ! Cunoștințele ei teologice nu-i permiteau să afirme că această însușire a neclipitului, ce-o aveau zeii, trecea, sau nu, și la avatarurile lor. Dar chiar dacă clipea, nu însemna că marele sahib nu-i Rama însuși ! Altminteri, cum ar fi putut săvîrși atîtea fapte de vitejie ? Nu izgonise el pe sultanul Turcilor din țara Javanezilor ? Îl încoronaseră rege, dar el lăsase un guvernator în loc și sosise aici, să-i alunge pe Franci din India, el însuși fiind indian, nepotul unei prințese ! Și nu numai atît ! Cel mai mare dintre eroi era și poetul cel mai mare din lume, de la Valmiki * încoace ! Scrisese un poem tot atît de mare cum e Ramayana — se numea : Șaid-ha-rol-don-șu-hang" și toți Francii îl știau pe de rost.

Uimită, Amanda înțelese că în atmosfera dospită a cenanei, figura lui Sir Edmund se contopise cu legenda marelui său prieten. Dar nu simți nevoia să restabilească adevărul.

Obosită de atîta literatură, Giuvaerul Palatului îi puse o întrebare cu totul neașteptată — în ce categorie de bărbați, după părerea memsahibei, ar putea fi trecut marele sahib ? Amanda, stînjenită de indiscreția întrebării, mărturisi roșind că nu înțelege. Maharani îi explică : nu se gîndise la o clasificare de felul : cei buni, cei mijlocii, cei mediocri. Nu. Voia să știe dacă marele sahib e iepure, gazelă, taur sau armăsar ?

Cînd Amanda, dînd din cap, se arătă incapabilă de a răspunde, se auziră rîsete venind din colțul fetelor-flori, și șoapte care nu mai conteneau. — Ei, așa împărțim noi bărbații, după temperamentul lor, după felul cum iubesc : „Cu glas de catifea și blînd, cu trupul delicat și pletele

* Poet indian, autorul, poate legendar, al marelui poem epic *Ramayana.*

frumoase, tezaur de virtuţi şi iubitor al adevărului", aşa e iepurele... mai sînt şi alte semne. Dar voi, în ţara Francilor, cum îi împărţiţi ?

Amanda simţi cum îi urca sîngele în obraji — se înăbuşea în aerul stătut, plin de aburi şi parfum de mosc, sandal şi iasomie. Firea ei europeană se răscoli în faţa lipsei abisale de ruşine a orientului — o cuprinse un sentiment nelămurit şi în acelaşi timp concret — a tinerei manguste care zăreşte pentru întîia oară, cu ochii arzători, urma şarpelui în iarbă, şi o adulmecă cu nara tremurîndă.

Îşi adună puterile şi lăsă să se înţeleagă, cu un zîmbet dispreţuitor, că în ţara Francilor bărbaţii nu se împărţeau în categorii.

Maharani ridică din umeri.

— Şi atunci ce vă învaţă dădacele, în Francia ? Sau ce învăţaţi la şcoală, că doar aveţi destule ?

Amanda simţi nevoia imperioasă de a se impune. Corul de fete-flori rîdea nestînjenit.

— Ce învăţăm ?

Fără a sta mult pe gînduri, rosti singura frază în sanscrită care îi veni în minte — un vers citit într-o carte a tatălui ei. O impresionase atît de mult sonoritatea şi sensul, încît îl învăţase pe de rost :

„Yatra vatra bhavet trishna samsaram viddhi tatra vai".

Efectul fu zdrobitor şi neaşteptat.

Maharani se aruncă în fundul patului, întinse mîna dreaptă spre ea şi cu stînga îşi trosni fiecare deget în parte — un mijloc sigur, din bătrîni, împotriva deochiului şi a vrăjilor. Ca luate de vînt, florile din stratul cu fete se răsuciră în colţul lor, parcă vrînd să-şi ia zborul, şi oprite de gardul înalt al grădinii.

Dădaca sări ca arsă, şi se aşeză între maharani, chircită de spaimă, şi Amanda. Dînd din braţele-i uscate de mumie şi din mîinile cu unghiile ca nişte gheare, vrînd parcă să le înfigă în gîtul fetei, o copleşi pe Amanda cu un potop de ocări otrăvite : memsahib o s-o păţească rău, e vai şi amar de ea, or s-o tragă în ţeapă dacă i-a făcut cumva farmece Giuvaerului, şi s-ar îmbolnăvi ! Barbara Schwitzgäbele ridică mănuşa. Dintr-un salt se apropie de Amanda,

și vîrî pumnul butucit sub nasul de maimuță al bătrînei, gata să-i dea o lovitură șvăbească în numele stăpînei. La adăpostul scutului ei, Amanda își gustă din plin răzbunarea. Fără a lua în seamă ghearele de uliu, se porni pe rîs și întrebă în industani :

— Dar ce învățați aici, fetelor, dacă nu înțelegeți nici o iotă de sanscrită ?

— Învățăm ce ne e de folos, mormăi îmbufnată maharani, privind-o bănuitor. Purtarea Amandei, care n-avea nimic neliniștitor, domoli spiritele. Maharani schimbă repezit cîteva vorbe cu dădaca, — explicația, cum că Amanda vorbise în sanscrită, trezise îndoieli. Sanscrita, sfîntă mumie, pierise de mult, limbă moartă căruia numai buzele învățate ale brahmanilor îi mai insuflau o viață trecătoare, fantomatică — un pîlpîit abia simțit ca zborul de lilieci în umbra templelor — limbă de preoți, limba vrăjilor !

Maharani ceru să i se traducă versul, cuvînt cu cuvînt. Dorința i se împlini îndată.

„Acolo unde freamătă dorința, cu adevărat s-o știți, e lumea trecerii și a prefacerilor"

— Așa sînt cugetările pe care le învață fetele la noi, adăugă sfidător Amanda.

Versul îi plăcu nespus de mult maharanei, așa cum îi plăcuse și ei. O flacără se aprinse în migdala ochilor, negri și tulburi, sub arcul greu al sprîncenelor.

— Încă o dată ! Mai spune o dată, memsahib !

Amanda repetă versul, mai întîi în sanscrită, apoi în engleză, și traducătoarea îl tălmăci în industani.

— Minunat ! Ah ! Minunat ! exclamă maharani. Ascultați, fetelor ! Am să pun să-l scrie în pavilionul din grădină, sus, deasupra colonadelor, în litere mari, sanscrite — ca împăratul acela, Mogulul, care a lăsat faimosul înscris — poți să-l citești și azi la Delhi — încrustat în marmoră cu pietre prețioase, pe zidul Diwan-i-kasului : „Dacă e vreun rai pe pămînt, atunci e aici, aici e, aici !" Da, așa am să scriu pe pavilionul meu :

„Dacă Samsara e acolo unde freamătă dorința, atunci e aici, aici e, aici !"

Maharani rosti — sau mai curînd cîntă — vorbele cu atîta patimă, încît de fiecare dată cînd pronunța cuvîntul

aici, își apăsa mîinile pe piept, de parcă ar fi vrut să împiedice pofta și dorințele încuibate să-și sfarme lăcașul, palpitînd. Respira greu, cu ochii strălucind febril și fruntea nădușită sub giuvaere.

Captivată și în același timp scîrbită, Amanda nu-și putea lua ochii de la ea : sta față în față cu *trishna,* voința de a trăi, voința de putere, pofta, dorința de a apuca, de a înghiți, de a sorbi — *trishna* întrupată, în forma ei cea mai ispititoare, fascinantă — setea de desfătare, nesațiul...

Maharani șopti ceva și făcu un semn cu mîna. De parcă le-ar fi cules cineva, două flori se desprinseră, fîlfiind, din stratul lor și, prefăcîndu-se în două tinere indiene, luară niște instrumente muzicale din celălalt colț al odăii — o lăută cu gîtul alungit și o tamburină, și se ghemuiră la picioarele stăpînei.

— Memsahib ! se întoarse dădaca către Amanda — i-ai făvut o mare plăcere Giuvaerului cu acea preafrumoasă spusă. În schimb, îți oferă și ea un dar : ai să asculți un cîntec rajputan. Memsahib, ia seama : are să-ți cînte însuși Giuvaerul Palatului !

Amanda, care-și gustase din plin triumful, dorea să se arate cît mai îndatoritoare : declară, auzind marea cinste care i se făcea, că își simțea inima crescînd ca un burete plin cu apă.

Se gîndea mai mult la „marea cinste" decît la plăcere — urechea ei, deprinsă cu Schubert și Beethoven, îndura cu greu zdrăngănitul și tam-tam-ul ieșind din mîna fetelor.

Însă încetul cu încetul — preludarea ținu cîteva minute — o cuprinse o stare ciudată. N-avea ochi decît pentru tamburina în formă de clepsidră : fata o ținea cu stînga de mijloc, și cu dreapta lovea cînd cu buricele, cînd cu nodurile degetelor în cele două fețe de piele, fiecare acordată altfel. Alteori o scutura, și franjurile de mătase, avînd la capăt bile de plumb, sau poate noduri, scoteau sunete bizare — părea că se aud tropote de cai, năluci gonind bezmetic, sau ecoul de umbră a unor tobe de război de mult amuțite — în timp ce lăuta zumzăia răgușit și monoton pe o singură coardă, purtîndu-te prin tăcerea nopții, apăsătoare, și întinderi pustii fără margini.

Maharani începu să cînte.

O voce guturală, neşcolită — dar inflexiunile erau plăcute, — vii, tulburătoare, crescînd pătimaş la sfîrşitul versurilor ce se depănau domol, urmate de un murmur modulat — vis sălbatec, legănat între rîs şi lacrimi, între ţipăt şi oftat, care îi lăsa translatoarei timpul să şoptească traducerea.

Cîntecul spunea cam aşa :

Iuggurt tîlharul goneşte pe cîmp, peste plai
strigăte-îl aleargă din urmă, alai,
are o mireasă în şa, e-a rajahului, vai !
iute, iute în deşert — în deşert !

Cade armăsarul frînt lîngă schit,
săbii în bătaia lunii-au sclipit
*tîlharul pe piatra lui Şiva-i * jertfit,*
în deşert — în deşert !

Mireasa a smuls sabia din pumnu-ncleştat
şi mîna ei stîngă pe loc şi-a tăiat —
„S-o duceţi Tatei !“ cu glas tare-a strigat
în deşert — în deşert — ce tare-a răsunat !

Şi fierul crunt retează încă o dată
deasupra gleznei piciorul ei de fată —
„Rajahului i-l duceţi de-astă dată,
în semn de rămas bun — din deşert, din deşert !“

Peste leş se aruncă, la pieptul ei îl strînge —
în noapte tropotul copitelor se stinge,
rîde în hohote hiena, şacalul plînge
în deşert — rîde, plînge în deşert !

Vocea maharanei se stinse într-un murmur gutural, şi grindina umbrelor din refren încetă — Amanda amuţise — se simţea frunză purtată de vînt, prinsă într-un vîrtej şi aruncată undeva, nu se ştie unde.

Tăcerea era apăsătoare.

---

* Zeu de prim rang din panteonul Indiei, purtînd 1008 denumiri. Energie cosmică negativă, a distrugerii.

Într-un tîrziu, spre ruşinea ei, nu găsi altceva mai bun de spus decît :

— Cine o fi fost Iuggurt ? Cînd a trăit ?

Maharani ridică din umeri.

— Cine ştie ? — a fost un tîlhar, cîndva — a răpit mireasa unui rajah... o mai fi şi azi tot aşa, adăugă, cu credinţa nestrămutată a indianului în dăinuirea vieţii şi a caracterului.

Sleită, maharani se lăsase moale pe spate. Dar îi mai rămăsese destulă putere ca să ciugulească boabe de cardamonă, pe care mîna ei mică le alegea dintr-o cupă de jasp cu iuţeala cobrei cînd înhaţă muşte. Dintr-o dată se aplecă şi-i împinse oaspetelui îndrăgit cîteva grăunţe în gură, semn de mare preţuire. Se întoarse şi se răsuci între vălurile parfumate, şi unduirea suplă a trupului îi dădu Amandei — în ciuda lipsei ei de experienţă — o idee despre farmecul incomparabil, şi graţia rar întîlnită a femeii indiene. Dar în acelaşi timp o trecu un fior — teama viscerală pe care o inspiră şarpele...

Îşi luă îndată rămas bun, fără a se sinchisi dacă plecarea ei neaşteptată călca sau nu eticheta unui palat rajputan.

Asfinţituri

Cînd Amanda intră în bungalow, o întîmpină ciudata linişte a caselor indiene, atît de neobişnuită — liniştea unei gospodării unde slujitorii locuiesc afară. Singurul zgomot — îl auzeai desluşit — erau vocile tatălui ei şi a lui Kala Rama venind din capătul coridorului. Cei doi bărbaţi păreau absorbiţi în conversaţie ; vorbeau probabil despre cercetările lor ştiinţifice. Amanda ştia că oricînd ar fi fost şi ea binevenită — însă după răscolitoarea întîlnire cu maharani simţea nevoia de a rămîne singură cu gîndurile ei şi cu inima ei răvăşită.

Trebuia totuşi să-i comunice ministrului hotărîrea lui Edmund : se gîndi să lase uşa întredeschisă, căci în tăcerea care domnea în casă nu putea pleca fără ca ea să-l audă.

Deschise deci uşa din faţa camerei de lucru şi intră în odaia ei. Se aşeză la fereastră. Dincolo de grădini şi de lac, palatul rajputan îşi înălţa maiestuos verticalele strălucitoare ; păreau nişte pilaştri lucii de bronz, tăiaţi de umbre purpurii, urcînd spre baldachinul norilor tiviţi cu aur ai serii. De trei luni încoace, seară de seară, Amanda se aşeza la fereastră, furată de priveliştea care o fascina — nouă mereu, mereu la fel de insolită. N-ar fi ştiut să spună dacă farmecul, vraja pe care i-o inspira, ţinea de o făgăduinţă sau de ameninţare.

Astăzi se dumirise.

Îi spusese tatălui ei că, odată cu seara, palatul parcă ar fi vrut să-i vorbească — să cînte, să povestească din vremurile de demult, despre eroii de altădată. În clipa asta îl auzea vorbind — dar despre cu totul altceva ! Chiote răsunau din turnuri, meterezele strigau ; se făcea că şoapte pornesc din pavilioane, şi cuvinte alergau de-a lungul teraselor, coborînd în fugă treptele spre ea — vorbe puţine, dar cuprindeau o lume — o lume a suferinţei :

Aici stă cea pe care o iubeşte !

Poate că dintr-o fereastră, sus, din foişor, prin dantelăria de marmoră, nişte ochi priveau spre bungalow :

Aici stă cel pe care îl iubesc !

Şi ochii aceia, îi ştia prea bine acum : două pupile negre, imense, sub unduirea grea a sprîncenelor — simţi din nou acelaşi fior, o scîrbă absurdă, de nestăpînit.

Edmund, prins de această făptură — legat prin dragoste de ea — cum era cu putinţă ? Frumoasă ! Da, maharani era frumoasă în felul ei, aşa cum nu era Amanda. Poate că aşa îl cucerise : nu-i curgea şi lui în vine sînge din aceeaşi rasă ?

Se înşela, poate ? Duşmănia de moarte dintre rajputan şi englez să aibă alt motiv ? De ce nu ? O intrigă politică, de pildă ? Se agăţă de această speranţă, privind cu teamă spre foişor unde, îndărătul zăbrelelor, pîndeau ochi de întuneric ce păreau să te soarbă.

Însă foişorul nu se mai zărea. Palatul se prefăcuse într-o grămadă de jăratec ; deasupra lui, fîşiile de nori trandafirii se stingeau, lăsînd în urmă străvezimi portocalii şi roşii, culori limpezi ca cele din prismă.

Şi Amanda îşi aminti alt amurg, alt castel — în văpaia asfinţitului — era în seara cînd totul începuse — acum se afla aici şi numai Dumnezeu ştia unde o duce drumul, încet, pe nesimţite.

Era cu un an în urmă — la Heidelberg, unde locuiau de cîteva luni, şi unde tatăl ei aştepta o catedră. Sta în fereastră, privea Neckarul şi castelul din faţă. Seara cădea în amurg. Lumina era blîndă, vaporoasă — poate cam ternă faţă de culorile arzătoare ale Orientului, cu stridenţa lor metalică care îţi sfredeleşte creierul. La vremea aceea nu credea să fie pe lume un asfinţit mai fermecător ! Afară, în grădină, frunze galbene de castan foşneau în iarbă, şi un miros înţepător urca pînă sus la ea, amestecat cu parfumul dulce şi cald al unor trandafiri purpurii din vaza aşezată pe maşina de cusut. Le primise de la un student, împreună cu o scurtă poezie unde nu se vorbea de iubire, dar care era cu atît mai elocventă — aşa cum o cerea cuviinţa cînd lucrurile n-au ajuns în pragul unei declaraţii. Versurile erau frumuşele — aşa era şi semnatarul lor. În inima ei de optsprezece primăveri, Amanda se întreba : oare asta o fi iubirea ? Şi dacă într-o zi îi va cere mîna, se va hotărî să i-o dea, la bine şi la rău ? Inima îi bătea, neastîmpărată, parcă dispusă să răspundă : da.

Tatăl ei intră în odaie, ţinînd în mînă o scrisoare desfăcută.

— Amanda, ce zici ? Vrei să mergem în India ?

India ! Nu era o noţiune vagă, cum era cazul la alte nemţoaice de vîrsta ei : tatăl o ţinea la curent cu toate preocupările lui. Începuse chiar să studieze alfabetul sanscrit, cu gîndul ca odată şi odată să-i poată da o mînă de ajutor. Dar India era departe ! Departe de tot ce era viaţa ei, departe mai ales de tînărul cu trandafirii !

Tatăl ei îşi apropie un scaun şi-i dădu amănunte. Scrisoarea venea de la Kala Rama — ştia cine-i Kala Rama, nu ?

Cum să nu-l ştie ! Despre miniştrii de la ea din ţară nu ştia mai nimic, dar despre ministrul acelui stat neînsemnat din nordul Indiei, tatăl ei îi vorbise de nu ştiu cîte ori. Deci — acel Kala Rama îi scria tatălui ei că pe teritoriul ţării şi în ţinuturile vecine există nişte inscripţii rupestre, pe care ar dori să le ştie cercetate şi descifrate.

De aceea — dar și pentru a-i pune ordine în propria lui colecție de manuscrise, care trebuiau estimate, poate chiar traduse în folosul specialiștilor occidentali — ar fi fost fericit dacă profesorul Eichstädt binevoia să vină la el pentru un timp mai îndelungat. În cazul cînd ar primi invitația, i s-ar oferi prilejul de a călători în condiții foarte favorabile : un tînăr englez, sir Edmund Trevelyan, se pregătea să plece în India, chiar în statul guvernat de el și de care era intim legat, fiind nepotul unei principese din casa domnitoare, care nu rezistase farmecului exotic al unui colonel britanic. Mezinul unei vechi familii din Cornwall, nu împlinise încă patruzeci de ani, dar avea în urma lui o viață foarte aventuroasă. Fusese nelipsit de lîngă lordul Byron în ultimii ani ai vieții lui. Acum sir Trevelyan urma să plece din Southampton cu un bric pe care profesorul avea tot timpul să-l ajungă.

Amanda simți că din ceasul acela tatăl ei era trup și suflet în drum spre India. Oftă în sinea ei, cu gîndul la tînărul poet și la trandafirii lui, și își asigură tatăl că ceva mai minunat ca o călătorie de studii în vechea, sfînta țară a Vedelor nici că se putea.

O lună mai tîrziu soseau la Southampton. Bricul aștepta vîntul prielnic. Profesorul Eichstädt îl vizită îndată pe sir Trevelyan la hotelul unde locuia, și se întoarse descriindu-l ca un om tare interesant, cu maniere cam libere dar cuceritoare. A doua zi ridicau ancora, și soarele se rostogolea ca o minge de foc la orizont cînd văzură albul țărm al Albionului „pălind deasupra albastrului mării..." Amanda se așteptase ca prietenul lordului Byron să stea pe punte și să recite „Noapte bună" din Childe Harold. Nici vorbă ! Sir Trevelyan se afla fără nici o îndoială la bord, dar nu se arătă nicicum. Nici azi, nici mîine, nici în săptămînile următoare. Rămase nevăzut. Amanda se simți dezamăgită — dar mult mai puțin decît englezoaicele din mica societate a pasagerilor, deși ar fi fost mai îndreptățită ca ele. Nu urma să locuiască sub un acoperiș cu el, într-un mic oraș indian ? În vreme ce interesul ce i-l purtau doamnele era nelegitim, provenit din îndepărtatele ecouri ale vieții lui aventuroase și ale prieteniei cu Lord Byron.

Într-o seară, în apropierea Insulelor Canare, Amanda îndrăzni să iasă pe punte, în ciuda furtunii. Vremea rea o

ținuse închisă în cabină cîteva zile, și acum își pierduse răbdarea. Printr-un joc capricios al soartei, deși se trăgea dintr-o spiță care nu mirosise apa sărată din vremuri imemoriale, tînăra fată scăpase de răul de mare, în timp ce restul pasagerilor se zvîrcoleau în cușete. Se afla deci singură pe dunetă — nici un ofițer, care s-o împiedice să rămînă acolo nu se arăta prin apropiere.

Era cel dintîi asfințit tropical pe care îl vedea — vremea tulbure îl făcea și mai dramatic. Pentru întîia oară, Atlanticul i se arăta în toată măreția lui.

Frumusețea și amploarea spectacolului o copleși. Se lăsă în voia impresiilor cu entuziasmul unui suflet tînăr și candid.

Soarele se afunda într-un munte de nori — un uriaș vulcan scuipînd gigantice jerbe de foc care aprindeau tot spațiul, incendiind norii, în timp ce rîuri incandescente de lavă se prăvăleau în mare. Valurile înspumate păreau că poartă tufișuri aurii pe creste, și în văi curgea sîngele, șiroaie — roșu, purpuriu, stacojiu...

Amanda striga, bătea din palme ca un copil ori de cîte ori o creastă de val lovea puntea în cascade, și spuma strălucea în aer ca un curcubeu în flăcări.

Auzi scîrțîind treptele în spate, și vru să se întoarcă să vadă cine venea să-i tulbure liniștea, cînd privirea îi alunecă în direcția opusă : în fața ei se ridica, străveziu, luciu, de o nemaiîntîlnită frumusețe, un zid de smarald. Uitînd de frică și de pericol, întinse brațele spre el. În clipa următoare se trezi parcă în mijlocul oceanului — și în același timp strînsă în brațe.

După o secundă, două — o mică veșnicie, așa i se păru, — marea se retrase dar nu și strînsoarea. Oarbă, năucită, nu vedea nimic, flăcări îi jucau în fața ochilor. Dar auzi deasupra capului o voce sonoră, rîzînd :

— Ehei ! Ce curajoasă-i domnișoara ! Aplaudă valurile ! Ar vrea să strîngă în brațe oceanul ! Nu, nu ! — rămîi în brațele unui vechi lup de mare, e mai bine ! Aha, vine încă unul.

Nu mai era un val — o cascadă de spumă îi biciui ceafa și obrajii, izbind puternic puntea lîngă ei.

— S-a întors vîntul — dar pe urmă vine iarăși un val, nu puteți rămîne aici.

Amanda se desfăcuse din strînsoare și încercă să facă cîțiva pași, dar se clătină. Se agăță de rampă.

— Nu ! Așa nu merge ! Îmi dați voie ? — Se simți ridicată în brațe și coborîtă pe trepte. O clipă mai tîrziu, se afla în siguranță pe canapeaua din salon. În fața ei sta un bărbat înalt, într-o manta udă, atîrnînd în cute grele pînă la pămînt. Sub bereta scoțiană, părul negru, lucios, îi cădea pe umeri. Ochii mari, orientali rîdeau, cum rîdeau și buzele pline, desvelind dinții orbitor de albi. Fața întunecată, ca de maur, strălucea de veselie sălbatică, dar jovială.

— Ar trebui să mă prezint, nu ? Edmund Trevelyan. Numele cred că vă e cunoscut.

Amanda încercă să răspundă, dar nu-și putea mișca buzele.

— Lăsați, lăsați, nu-i nevoie ! Știu cine sînteți : micuța continentală — în limbaj de salon, miss Amanda Eichstädt. Cu asta, ceremonia bunelor maniere s-a sfîrșit ! Ne vom cunoaște mai îndeaproape altădată, în condiții mai liniștite.

Sunase, și stewardesa își făcu apariția.

— O duceți, vă rog, pe miss Eichstädt în cabină — a intrat în contact prea intim cu oceanul Atlantic. S-o înveliți cu mai multe pături — o ceașcă de ceai tare — aș zice și o linguriță, două de rom de Jamaica. Așa ! Și acum noapte bună, miss Eichstädt !

Întîlnirea nu se mai repetă. Sir Trevelyan se ținea deoparte, ca la început. Englezoaicele își mai potoliseră curiozitatea, aflînd de la stewardesă — nu fără invidie — tot ce știa despre aventura tinerei nemțoaice.

Cea mai mare parte a zilei Amanda o petrecea pe punte ; nu se sătura privind minunățiile mării tropicale. Sta ceasuri de-a rîndul cu ochii la peștii zburători : se ridicau stoluri, stoluri din mare, sclipind la sute de picioare în aer, înainte de a reintra în elementul lor. Cînd vremea era bună, privea, fermecată, „Crucișătorul portughez", o încîntătoare meduză care urca la suprafață, întinzîndu-i pînzele delicate, oranj și azurii, și luneca cu o iuțeală uluitoare pe oglinda încrețită a mării.

Seară de seară pîndea asfințitul de soare.

Cam la două săptămîni, avu loc a doua întîlnire, în împrejurări de-a dreptul romantice, demne de înfățișarea și de renumele noii ei cunoștințe.

Şi acum, în timp ce privea palatul rajahului, care din jar se prefăcea încet, încet în scrum, acoperit pe alocuri cu pete negre de zgură, amintirea clipei îi răsări în minte, mai vie ca oricînd. Luă caietul de însemnări de pe măsuța de lucru. În după-amiaza aceea scrisese, silitoare, despre pești zburători, meduze și alte minunății marine — simți deodată inima bătînd mai repede cînd, răsfoindu-l, ajunse la fraza neterminată — se grăbise, atunci, să iasă din cabină, ca să nu piardă ceasul asfințitului.

Vremuise cu o noapte mai înainte, și marea era neliniștită. Nu se miră văzînd că nici o femeie nu urcase pe punte. În schimb, toți pasagerii de sex masculin erau adunați pe dunetă — dar nu păreau să admire apusul de soare. Şedeau cu spatele la strălucirea dinspre vest, unde soarele, învăluit în scame de nori, cobora repede la orizont, în toată măreția lui. Lumina, orbitoare, izbea din plin obiectul care atrăgea privirea tuturor.

Era un vas care se îndrepta spre ei cu mare viteză — la mai puțin de o jumătate de milă dinspre partea de unde bătea vîntul. Pînzele mari, umflate de briză, străluceau ca niște flăcări portocalii ; cascade de aur spumegau la prova cu luciu metalic și, oglindită în valurile sîngerînde, apariția de foc se alunga pînă în dreptul bricului, ca și cum velierul străin, grăbit să-i ajungă, și-ar fi trimis imaginea înainte.

Priveliștea era fascinantă.

Amanda nu-și putea lua ochii de la ea, cînd o voce bine cunoscută o trezi la realitate.

— Cum vine asta ! Micuța domnișoară, aici ? Parcă faceți întradins ! De cîte ori s-ar cădea ca doamnele să stea jos, în cabine, vă văd aici !

— Dar vremea nu-i chiar atît de rea — și cu tangajul m-am obișnuit ! Ce fel de vas e ăsta ?

— O goeletă.

— Nu cumva e ăla care se vedea mereu la est, în ultimele zile, ca o pată la orizont ?

— Oho ! rîse Edmund, — da' aveţi ochi, nu glumă ! Da, da, aţi văzut bine ce-aţi văzut ! Chiar ăla e — şi-i un velier de soi.

— Nu-i aşa ? E o plăcere să-l vezi cum joacă pe valuri.

— Da. Numai că bunii dansatori nu-s totdeauna oameni buni — lucru ştiut, — se-adevereşte şi pe mare, mai ales la latitudinile astea. Şi acum, că i-aţi admirat dansul, v-aş sfătui să coborîţi în salon. E mai sigur.

Căpitanul îl întrerupse.

— Sir Trevelyan, spuneţi-mi, vă rog, ce credeţi ? Ce-i cu el ? Nu pun preţ decît pe părerea dumneavoastră.

— Sînt măgulit, domnule căpitan ! Părerea mea — care nu-i concludentă — e : să fim gata de luptă !

— Să n-am parte de-un strop de băutură, de-acu' încolo, dacă nu-i şi a mea !

Adună îndată echipajul pe punte şi de sus, de pe dunetă, le ţinu o scurtă vorbire, pe vechea temă dragă englezilor : „niciodată-sclavii-nimănui" ! Îi răspunseră cu urale furtunoase ; apoi dădu comenzile de rigoare, şi fiecare alergă la postul lui. Pe dunetă, pasagerii îşi împărţiseră armele existente la bord : puşti mîncate de rugină, pistoale, căngi de abordaj, paloşe. Pe tot locul se zărea statura înaltă a lui Edmund, vocea i se auzea pretutindeni. Căpitanul îl rugase să organizeze, de bine de rău, forţele de apărare improvizate de care vasul avea mare nevoie. Prezenţa lui era un îndemn pentru toţi. Abia acum se afla în elementul lui ; se vedea cît colo că ardea de nerăbdare să treacă la fapte. Amanda uita de frică îndată ce-l simţea pe aproape ; ştia că i-ar pieri pe loc curajul, dacă s-ar fi îndepărtat. Se temea să nu fie trimisă jos, în salon, unde doamnele, fără îndoială, făceau pe rînd crize de isterie. În ce-l privea pe tatăl ei, era liniştită ; îl lăsase cufundat într-o carte sanscrită. Refuzase s-o însoţească pe punte ca să admire asfinţitul.

Se făcu deci mică, mică de tot, ascunzîndu-se îndărătul siluetei masive a cîrmaciului. Domnul Watson, tînăr ofiţer de marină, o descoperi totuşi curînd. O curta cu perseverenţă, dar acum nu păru prea agreabil surprins s-o întîlnească acolo. O rugă insistent să coboare. Fie că nu voia să lase să treacă momentul critic fără să-i fi făcut un compliment, fie că voia să risipească gravitatea momentu-

lui — fapt e că stărui ca ea să nu rămînă pe punte. Motivul : încercau să evite o încăierare, şi, fiind încă zi, piraţii, dacă ar fi zărit-o, n-ar fi putut rezista, şi ar fi abordat fără ezitare.

— Ho, Mr. Watson, ce-i asta ! — Era vocea lui Edmund. Mîna i se aşeză, grea, pe umărul tînărului ofiţer. — Eşti pe punctul de a da semnale greşite ! Văd că nu te sfieşti să faci complimente ! Sau n-ai habar de gusturile gentlemenilor cu pielea brună, care aprovizionează haremurile ! Nu, în ce priveşte primejdiile de soiul ăsta, miss Eichstädt poate rămîne liniştită pe punte. În schimb, nu cumva s-o laşi să urce pe miss Smith ! Dacă şi-ar vîntura farmecele pe aici, pe sus, temerile dumitale s-ar putea împlini !

Amanda se uita atent la vasul străin : situaţia nu era veselă, nici nu voia să ia în seamă gluma cam grosolană — dar zîmbea fără să vrea. Miss Smith, o fecioară trupeşă şi bine legată, nu era defel zgîrcită cu farmecele ei substanţiale, mai cu seamă faţă de sir Trevelyan.

— O, în ce o priveşte pe miss Smith — observă medicul de bord privind prin geam în salon, unde luminile erau aprinse — stă lungită pe sofa, cu faţa îngropată în mîini !

— Se roagă lui Allah, să devină sultană ! Poate că-i zădărnicim speranţele. Dar de fugit, n-o să fugim de ei !

Chiar pentru un ochi nepriceput, se vedea limpede că goeleta era mai versată în arta navigaţiei decît bricul. Ai fi zis că vrea s-o demonstreze. Naviga cînd paralel cu bricul, cînd depărtîndu-se, şi se repezea înapoi spre el în viteză. Acum îl urmărea de la o aruncătură de piatră spre babord, din partea de unde bătea vîntul. La dreapta, soarele dispăruse la orizont, însă norii aprindeau cerul pînă aproape de zenit, oglindindu-se în reflexe sîngerii pe puntea şi pînzele goeletei, puternic aplecată într-o parte. În această poziţie oblică, şi văzută de sus, puntea părea pustie, în afara unei singure siluete : uriaş, un negru sta la cîrmă, pe dunetă. Impresia era lugubră : vasul graţios părea fermecat, ca şi cum manevrele s-ar fi făcut singure.

Căpitanul lansă un apel, fără a primi vreun răspuns. Mai lansă încă două, dar fără efect. Ameninţă atunci că va trage cu tunul : îndată se ivi cineva, cu un megafon în mînă, şi-i răspunse. Răcnea ceva, ceva de neînţeles, dar într-adins nu voia să fie înţeles. Apoi goeleta se înclină

— însă, în loc să se îndepărteze, se răsuci ca o sfîrlează pe piciorul etravei din spate.

— Vrea să ne lovească în flanc, cu latul, din spate, strigă Edmund.

— Știu, răspunse căpitanul, e o veche șmecherie — și dădu îndată cîteva comenzi.

Bricul se răsuci ușor, nu cu aceeași eleganță ca goeleta, dar îndeajuns ca să evite periculoasa izbitură perpendiculată. Curînd cele două veliere navigau iarăși paralel, cursul fiind ușor deviat spre vest. Goeleta se afla acum la tribord, ieșită din bătaia vîntului — Amanda auzi că era un mare avantaj. Observă, într-adevăr, că dușmanul nu mai manevra la fel de ușor și de îndrăzneț. Căpitanul lansă iarăși un apel. Țîșnit ca dintr-o cutie cu resort, nu se știe de unde, omul cu megafonul își făcu din nou apariția, răcnind în păsăreasca lui. Goeleta se plecă din nou într-o parte și se retrase spre apus, cu vîntul în pînze, pierzîndu-se în întunericul serii.

Bricul își reluă cursul, din care deviase cu cîteva grade spre vest. Pasagerii respirau ușurați, unii chiar amuzați. Priviseră goeleta din imediata apropiere, și socoteau că o navă atît de mică nu prezenta nici un pericol. Se arătaseră numai doi oameni din echipaj, așa că prea mulți nu păreau a fi la bord. Înveseliți, se porniră pe glume : ce mai, spălase putina văzînd că nu era nimic de nasul ei !

Cîțiva domni în vîrstă, cu figurile palide, și ceva mai tîrziu, cîteva femei se arătară în capătul scării, însă marinarul din post îi trimise îndată înapoi. Faptul acesta, cît și conversația aprinsă pe care căpitanul o ducea în șoaptă cu Edmund, îi dădu de gîndit Amandei — situația era departe de a fi pașnică, cum se credea.

Înfricoșată, îl văzu pe Edmund apropiindu-se de omul de la cîrmă și, după cît se părea, comunicîndu-i ultimele directive ale comandantului. Oricît de puțin îl cunoștea, Amanda socoti că împrejurările îi îngăduiau să-i pună întrebări cu privire la adevărata situație. Se îndreptă spre el.

— Aha, mai sînteți aici, domnișoară ? Credeam că ați coborît de mult, să-i povestiți tatălui dumneavoastră că aventura s-a sfîrșit cu bine.

— Chiar aşa să fie ? Mi-e teamă că se vor întoarce.

— Aşa credeţi ? Înseamnă că aveţi mai multă minte decît ceilalţi. Dacă vreţi să mă credeţi, nu-mi miroase a bine ! Căpitanul n-a greşit, că nu şi-a deschis gurile de tun — să nu se prindă ăia că nu prea avem colţi cu care să-i muşcăm ! Cred că o să-i vedem din nou, în curînd — asta nu înseamnă că nu mă pot înşela.

Îşi cercetă puşca pe toate feţele.

Amanda renunţă îndată la ideea de a-şi căuta tatăl şi pe Bärbele. Aşa cum îl ştia, era convinsă că nu-şi scosese nasul din carte, şi că n-avea habar de vasul pirat şi de intenţiile lui. Iar dacă Bärbele ar fi prins de veste că un pericol plutea în aer, ar fi fost de mult alături de ea. De ce să le tulbure liniştea de pomană ?

Bricul părea să fie singur pe tot întinsul mării. Luna răsărise printre neguri — în stînga se lăsase ceaţă deasă, peste ape — în dreapta, unde dispăruse goeleta, vederea era liberă, dar nu se arăta nimic la orizont.

Trecu o jumătate de oră.

Se hotărî să coboare, să vadă ce fac ai ei — oricum, nimeni n-o silea să le spună ceva.

„Pînze, ho !" răsună din catargul din faţă. Un zgîlţîit imens cutremură vasul — Amanda îl simţi străbătînd-o din tălpi pînă în creştet. Speriată, urmări privirea lui Edmund, îndreptată spre partea de unde bătea vîntul.

Din masa de pîclă, la depărtarea unei bătăi de tun, se ivi goeleta.

Mintea i se goli la loc. Fără un gînd, fără să simtă nimic, privea velierul alunecînd spre ei în lumina aburită a lunii — înfricoşătoare, şi în acelaşi timp ireală — ai fi zis că-i Olandezul Zburător.

Pe punte, pe dunetă o forfotă de nedescris. Edmund era în toate părţile deodată.

Amanda sta încă la provă. Cu ochii la goeletă, o privea navigînd paralel cu ei, ca întîia oară — era atît de aproape, încît putea fi uşor chemată — dar la ce bun ? Cît putea zări în lumina incertă, puntea părea să fie la fel de pustie — numai uriaşul aplecat în umbră peste bară arăta ca un demon.

— Luaţi asta — dacă o fi nevoie !

Era vocea lui Edmund. Îl simţise apropiindu-se — şi-acum simţea între degete un obiect rece, şi îl strînse instinctiv în mînă. Un pistol.

Ridică ochii şi-i întîlni privirea, lucind întunecat — avea o expresie ciudată, amestec de blîndeţe şi de adîncă îngrijorare.

— Numai cînd n-o să mai ai de ales ! Nu în clipa cînd abordează, nu ! — numai dacă pun mîna pe dunetă, aici — de acostat, acostează în mijloc — deci numai dacă cuceresc duneta ! Atunci, gata ! Nu mai eziţi — deblochezi trăgaciul — apeşi — cu ţeava la tîmplă.

— Da' tata ?

— Cu noi bărbaţii, e altceva — s'a zis repede cu noi ! Te-arunci în sabie şi gata ! Dar femeile ! Ei, de dumneata nu mi-e grijă, dacă o să ai curajul — şi-l ai ! Ne-om gîndi cu toţii la Manfred : „Nu-i chiar atît de greu să mori !"

Amanda simţi un fior de mîndrie : el, puternicul, singurul care nu ştia ce e frica, se gîndise la ea, avea încredere în ea ! Apoi un gol — în clipa aceea nu mai avea loc în suflet pentru altceva.

Da, dar nu putea s-o facă aşa. Sigur, va muri de mîna ei, dar nu fără tata şi Bärbele. „Sărim cu toţii în mare ! S-alerg la ei !"

Aşa gîndi — dar nu se putea clinti din loc. Rămăsese înţepenită, cu ochii la vasul străin.

Se îndepărtase de bric. Un timp rămase pe loc, apoi începu să se răsucească din etrava dunetei — aceeaşi manevră ca mai înainte, aceeaşi viclenie.

Îl auzi pe căpitan strigîndu-şi comenzile, roata se învîrti nebuneşte în mîinile cîrmaciului — lanţurile cîrmei rînd — vocea căpitanului răsună iarăşi, puternică, poruncitoare — alte scîrţîituri, alt zăngănit, trosnete, plesnet, strigăte şi comenzi de-a valma, sudălmi şi tropot de picioare. O undă de spaimă mătură puntea — o simţeau cu toţii — ceva nu era în ordine, manevra nu izbutea ! Amanda zări goeleta strecurîndu-se din ce în ce mai aproape, în spatele provei. Îşi aminti cuvintele lui Edmund : vor să ne lovească în flanc, cu latul din spate ! Din clipă în clipă, o grindină de plumbi putea să acopere puntea !

Privi spre Edmund, parcă în căutare de ajutor.

Îl văzu ochind.

Un scăpărat orbitor — o detunătură.

Dincolo, pe duneta goeletei, un trup uriaş se rostogoli pe scînduri. Grea, roata cîrmei se clătină încoace şi încolo, ca un braţ în căutarea unui sprijin, pînzele loviră sălbatec în dreapta şi în stînga.

Un strigăt de bucurie ţîşni din toate piepturile, de la dunetă pînă în provă.

Goeleta plutea în voia valurilor, ca o epavă — o pată întunecată pe fîşia de lumină a siajului.

Nu trecu mult şi duşmanul îşi stăpîni din nou vasul. Cu toate pînzele sus, cu botul în spumă pînă la bompres, goeleta se năpusti spre ei, ca un copoi gata să sară în coasta cerbului — aşa se ţinea de flancul bricului. Dar bricul prinse iarăşi vîntul în pînze — şi sentimentul pe care-l aveau cu toţii, că împuşcătura magistrală a lui Edmund îi salvase, nu îi înşelă. Cîteva minute mai tîrziu, goeleta îşi schimbă direcţia, luînd-o spre vest, cu vîntul înainte.

Luna plină ieşi din nori.

Un strigăt ţîşni din pieptul Amandei — şi nu era singurul strigăt de spaimă de pe bord.

Ivită dintr-o dată, lumina argintie a lunii lovi în plin vasul, al cărui provă se afla la o aruncătură de piatră : puntea era înţesată cu oameni, grămezi, călare pe parîme, căţăraţi pe vergi, atîrnaţi de şarturi. Mişunau de-a valma, ca într-un stup răsturnat — se zăreau dinţii strălucind în feţele întunecate.

— Ei, domnişoară Eichstädt, acum puteţi scrie verilor şi verişoarelor de acasă că aţi dat ochi cu piraţii ! Ce-i mai îmbucurător, e că-i pentru ultima dată ! Nu s-ar fi arătat cu toţii, dacă aveau de gînd să se întoarcă. Să fi fost vreo trei sute — de-ajuns ca să ne taie beregata la toţi, cîţi sîntem — dacă ar fi îndrăznit.

Pericolul trecuse tocmai în clipa cînd se arătase în toată grozăvia lui — emoţia, prea intensă, o doborî pe Amanda. Pistolul îi scăpă din mînă şi căzu cu zgomot pe scînduri. Un braţ o sprijini îndată.

— Mr. Watson ! duceți-o vă rog pe miss Eichstädt în cabină ! Căpitanul vrea să-mi vorbească. Și consultați-o pe miss Smith. Speranțele ei de-a deveni sultană s-au dus *ad undas !*

În amintirea ei, seara aceea se încheia cu gluma asta marinărească.

Nici ea, nici Edmund nu pomeniseră niciodată de această aventură. Și astăzi Arthur Steel îi destăinuise că vărusău îi vorbise despre ea, lăudîndu-i curajul. Curajul ! Ea, care rămăsese cu impresia că jucase un rol jalnic ! Mai mult : Edmund își exprimase personal admirația, prin vorbă și priviri...

Din seara aceea, sir Trevelyan, salvatorul, deveni omul cel mai popular la bord. În salon, interesul ce i-l arătau reprezentantele sexului frumos crescu pînă la punctul de fierbere — fără să-l facă mai sociabil. Dimpotrivă. Nu se arătase niciodată la mesele luate în comun — detesta acea „table d'hôte", față de care nu se simțea cu nimic obligat. Trăind alături de Byron și de Shelley își însușise acea nepăsare față de hrană pe care poeții-dioscuri o aveau în comun — n-avea importanță cînd și ce pui în gură ! De aceea se zvoni, în cercul feminin că, mergînd pe urmele lordului Byron, nu putea suferi să vadă o doamnă mîncînd — nu se potrivea cu imaginea ființei eterice pe care o purta în minte ! O toană pe care miss Smith o califică drept „divină", dar pe care o regreta din adîncul inimii.

Edmund continuă să se țină departe de cercul pasagerilor, preferînd să cineze împreună cu echipajul. Îl mai vedeai și lîngă catarg unde, prieten la cataramă cu căpitanul, dădea de băut marinarilor care nu erau de serviciu.

Așa că de văzut, nu-l vedeai, dar de-auzit îl auzeai. În răcoarea blîndă a nopților tropicale, Amanda urca pe covertă, și visa — cu ochii la minunea nebănuită a cerului înstelat, altul decît cel pe care-l știa, și la oglinda liniștită a oceanului, care-și arăta fața lui văratecă. Și deseori cîntecele chefliilor veneau s-o turbure — mai întîi o voce puternică, de bariton, neșcolită, dar nespus de plăcută, urmată de zbieretele corului de marinari. Un

cîntec revenea mereu — şi sufletele setoase reluau refrenul, urlînd din răsputeri :

Fifteen men on the dead man's chest
Yo-ho-ho ! and a bottle of rum *

Locotenentul Watson, cavalerul ei servant, îi explică într-o seară că acest cîntec venea mai curînd din tabăra lui Roger-cel-Vesel decît din cea a lui Petru-cel-Albastru. Zîmbind, Amanda mărturisi că nu-i cunoştea pe aceşti gentlemeni — şi află că ultimul era porecla pavilionului britanic, şi cel dintîi pavilion negru al piraţilor.

— Nu cumva vreţi să spuneţi că sir Trevelyan a fost pirat, domnule Watson ?

— Cine ştie ce-o fi fost ! răspunse sceptic ofiţerul de marină, ridicînd din umeri. În veacul trecut, la New York trăia un arhiepiscop despre care lumea zicea că fusese bucanier ** în tinereţea lui. Hoţ de mare ! Pot afirma sus şi tare că sir Trevelyan nu va deveni arhiepiscop al New York-ului, dar n-aş jura că în tinereţe nu a navigat sub Roger-cel-Vesel !

Amanda nu avea nici un motiv să i-o ia în nume de rău — fapt e că din clipa aceea se răci simţitor faţă de tînărul ofiţer.

Lunga călătorie, începută cu trei luni în urmă, se apropia de sfîrşit. Acum navigau în voltă împotriva vîntului din vest de-a lungul coastei Orissa, în golful Bengalului. Cînd Amanda urcă pe punte, să admire asfinţitul, îl auzi pe Edmund chemînd-o de pe dunetă ; îi făcea semn cu mîna, agitat.

— Vino, domnişoară Eichstädt ! Vino să saluţi India, ţara zeilor străini !

— Să-l chem pe tata...

— Nu, nu, vino îndată ! O să-l trimitem pe steward după tatăl dumitale.

Cîţiva pasageri se adunaseră pe dunetă, privind spre apus. O lunetă mare era sprijinită de balustradă, şi fiecare se uita pe rînd, la un punct anume.

---

* „Cin'şpe inşi pe pieptul răposatului / Yo-ho-ho, şi o sticlă cu rom...

** Pirat, tîlhar al mărilor (buccaneer — engl.).

Navigînd în voltă, bricul se apropiase de coastă la o milă marină. Țărmul era pustiu — un șes și, în față, fîșia albă, încrețită a valurilor în veșnică mișcare. Peste cîteva minute vasul avea să se îndepărteze de țărm — de aici graba lui Edmund.

— Voiam să trimit după dumneata — privește aici, prin lunetă.

Amanda zărise și cu ochiul liber uriașele edificii, cu forme nemaiîntîlnite. Cu luneta, pe care Edmund o potrivi după ochii ei, văzu în amănunte un spectacol de neuitat.

Țărmul urca încet deasupra liniei mișcătoare a valurilor ; ici, colo, cîte un palmier subțiratec, — ai fi zis că-s fire mari de iarbă în floare. Și acum, grupul de clădiri intră în raza ei vizuală. Într-o pădure nu prea întinsă se înălțau două piramide ; deasupra, două turnuri, amîndouă avînd cupole, ca doi gigantici castraveți din care s-ar fi retezat o treime, așezînd-o apoi de-a latul tăieturii. Grotesc ! Și totuși de o frumusețe sălbatică, solemnă ! Soarele asfințea între o piramidă și turnul cel mai înalt, și flăcări trandafirii jucau pe latura cilindrică a turnului, în timp ce fîșii de aur desenau treptele piramidelor. Sculpturi imense răsăreau ici, colo, purpurii, făcute parcă din jar, printre umbre violete de catifea, cînd stropite cu pete lungi de lumină, cînd aprinzînd un licăr pe o muche ciobită. Grele, umbrele se profilau peste pădure, și acolo unde nu atingeau copacii, crengile aveau luciri de bronz. Jur împrejur aerul palpita ca o pulbere de aur, învăluind priveliștea într-un nimb ireal.

— Ce-s astea ? întrebă Amanda fără să-și ia ochii din lunetă — ruine ?

— Ferească sfîntul ! Pietrele sînt vii. E sanctuarul cel mai bătut din lume : Jaggernauth, dacă ați auzit vorbindu-se de el.

Auzise. Devenise simbolul fanatismului religios al autosacrificării — fantastic și, în felul lui, cel mai sălbatic cu putință. Se înfioră privind piramidele negre, cupolele urcînd spre cer în mijlocul dumbrăvii sacre, învăluite în văpaia aurie a discului solar care asfințea în spatele lor, și împrejur, deșertul de nisip ruginiu, tivit cu pragul înspumat al mării albastre, marea lumii.

— Da, ce vedeţi acolo e pămînt sfînt, miss Eichstädt, spuse locotenentul Watson. Anul trecut am venit de la Calcutta, în timpul concediului, să vizitez templul. Drumul, pe o parte şi pe alta, era acoperit cu oseminte — osemintele pelerinilor, şiruri, şiruri, pe lungime de kilometri ! Nu exagerez ! De pe tot întinsul Indiei, cei care-şi simt sfîrşitul aproape se tîrăsc spre templu — şi închid ochii fericiţi, undeva pe marginea drumului, dacă au izbutit să zărească, oricît de departe, cupolele sanctuarului. De aceea nici nu se poate spune că oasele şi hîrcile risipite pretutindeni, pe nisip, fac o impresie tristă — oamenii mor în deplina credinţă că, în felul acesta, au trecut pragul unei vieţi mai fericite.

— Şi cît de amarnic se înşală ! Iadu-i aşteaptă ! Să mori de moartea lui Lazăr şi să te trezeşti în pielea bogatului ! oftă un domn cu faţa bărbierită, în care ghiceai de la o poştă — o poştă englezeasecă — că e un „reverend". Spuneaţi că priveliştea nu e tristă ? E cea mai îngrozitoare dovadă a felului cum superstiţia îl poate minţi pe om ! Dar despre procesiunile lor diavoleşti, ce părere aveţi ? Se lasă striviţi, cu sutele, de roţile carului în care-şi plimbă idolul! — Prin sinucidere, nu-şi reneagă creatorul?

Între timp se urcase şi profesorul Eichstädt pe dunetă şi cu ajutorul Amandei aruncase o privire asupra templului. Se întoarse, bătăios, spre faţa bisericească şi-i explică răspicat că gogoriţele privind autosacrificarea de la Jaggernauth nu-s decît calomnii, sau o lipsă grosolană de înţelegere a fenomenului. Zeul căruia i se închină aici e Vişnu, în ipostaza lui de sprijinitor al vieţii, aşa că datinile primitive sînt cu totul excluse.

Găsi un sprijin neaşteptat în persoana unui tînăr înalt şi subţire, cu o mustaţă enormă, colonel de cavalerie care se întorcea dintr-un concediu petrecut în Anglia. Da, era un fapt verificat că în ultimii treisprezece ani nu se mai întîmplase aşa ceva — cazurile izolate, mai vechi, se datorau îngrozitoarelor îmbulzeli care se produceau în asemenea ocazii — lucru lesne de înţeles. După acest bobîrnac, reverendul luă o figură solemnă, şi buza de sus i se lungi cu două degete. Oricum — opină — obiceiuri detes-

tabile cum e ăsta, şi multe altele, aveau să fie stîrpite de luminile bisericii, şi de opera civilizatoare a englezilor.

— Ia mai daţi-o încolo de operă civilizatoare ! replică Edmund, cu neobrăzare. Ce-ar lăsa în urma lor Englezii, dacă mîine ar fi alungaţi din această ţară cufundată în beznă ? Şoseaua de la Calcutta — dacă or fi terminat-o! — şi o piramidă de sticle goale de bere.

Afirmaţia provoacă mai curînd veselie, sau clătinări mustrătoare din cap, decît indignare. Pastorul tăcu, vădit revoltat.

— Ei, sir Trevelyan ! exclamă căpitanul care li se alăturase — lucrurile nu stau chiar aşa ! Oricum, e mai bine să laşi în urma ta o piramidă de sticle goale decît una de capete omeneşti, cum au făcut-o cuceritorii Indiei, pe vremuri — dacă n-o fi şi asta o poveste !

— Nu ştiu ! Cred că prefer pe cea din urmă — e mai spectaculoasă — o poţi folosi într-un poem !

Punctul de vedere, cu totul neaşteptat, provoacă ilaritate.

Sfinţia sa îşi redobîndise cumpătul şi-l întrebă pe Edmund, sever, dacă nu consideră ca pe o binefacere interdicţia celei mai spurcate dintre datinile poporului ăsta păgîn şi idolatru : *sati*. E drept, deocamdată numai pe teritoriul provinciilor engleze, curînd însă va dispărea de pe de pe întreg cuprinsul Indiei, şi va fi stîrpită pentru totdeauna.

Edmund îi răspunse evaziv — părerile ar fi împărţite, căci nimeni n-a intervenit cu mai multă înfrigurare în favoarea morţii pe rug a văduvelor decît înseşi femeile indiene — şi doar le privea direct !

Se porni o discuţie pe această temă, cum nu se putea mai animată, dacă nu chiar aprinsă. Trecuseră abia cinci ani decînd guvernatorul, lord Bentinck, proclamase interzicerea acestui obicei în Bengal, prevăzînd sancţionarea oricărui participant la un omor de felul ăsta. Se lovise de mari rezistenţe, venite din toate părţile. Chiar în micul lor cerc, părerile erau împărţite — unii îl lăudau pe lordul Bentinck ca pe cel mai mare binefăcător al omenirii, alţii se îndoiau că o intervenţie — oricît de umanitară —

în străvechile concepţii etice şi religioase ale unei culturi multimilenare să fi fost îndreptăţită.

Profesorul Eichstädt începu să depene o lungă explicaţie : datina *sati* îşi avea originea în antichitate, însă nu era atestată în vremurile vedice. Consfinţirea ei religioasă ar fi provenit dintr-un act fraudulos al brahmanilor, care adăugaseră un semn la o literă sanscrită din Cartea Sfîntă. Aşa a devenit o tradiţie — nicidecum obligatorie, dar foarte practicată — în timp ce în antichitate era doar o excepţie — eroică ! Tocmai această credinţă eroică făcea obiectul admiraţiei multora din zilele noastre. Alţii o contestau, punînd-o pe seama repulsiei ce o inspiră viaţa tristă, cenuşie a văduvelor indiene — ea, şi nu altceva le-ar îmboldi să meargă nesilite la moarte, — fără să mai vorbim de insistenţele familiei, setoase de faimă, de promisiunile superstiţioase ale brahmanilor, sau chiar de ameninţările lor. Biata făptură era sub influenţa opiului cînd îşi dădea consimţămîntul, iar în clipa arderii se afla într-o stare letargică provocată de narcotic.

Singurul care nu lua parte la dispută era colonelul. Într-o mică pauză îşi drese glasul şi le spuse că, în mod vădit, era singurul printre cei de faţă, care asistase la o *sati* — ca atare, ar dori să le comunice impresiile lui.

Profund interesaţi, se rugară cu toţii să le dea cît mai multe amănunte cu putinţă. Îşi începu povestirea într-o atmosferă de reculegere generală.

În urmă cu trei ani se afla în nordul Indiei, în provincia Cugi, pe jumătate independentă ; departe de plictisul vieţii de cantonament, îşi petrecea vacanţa la vînătoarea de tigri după obiceiul ofiţerilor indieni. De abia sosiţi, aflară că o tînără femeie se hotărîse să moară pe rug conform ritualului *sati*, alături de bărbatul ei, decedat cu o zi mai înainte. Ofiţerii s-au vorbit să meargă la faţa locului, să constate dacă hotărîrea fusese luată cu sau fără voia ei. Aveau de gînd să intervină, dacă era cazul, ba chiar să folosească armele la nevoie. Porniră deci într-acolo, unde o mulţime mare se adunase înaintea lor. Apăru şi văduva, însoţită de rude şi de brahmani, şi-n urmă, rămăşiţele pămînteşti ale soţului ei.

Era o frumusețe de femeie, în jur de treizeci de ani, îmbrăcată în haine somptuoase. Mulțimea o întîmpină cu urale, slăvindu-i virtutea ; i se aruncau flori la picioare, și femeile se îmbulzeau să-i atingă poalele rochiei. Era atît de calmă, atît de senină ! Privea cum se înălțau stivele de lemn cu atîta nepăsare, încît într-adevăr puteai gîndi că luase opiu. Doi dintre europeni, medici militari, se apropiară ca s-o cerceteze — dar nu găsiră nici un indiciu că ar fi luat opiu sau vreun alt drog.

Colonelul intră în vorbă, întrebînd-o dacă face pasul cu voia ei. O încredință că în cazul în care s-ar răzgîndi, îi garanta, în numele guvernămîntului englez, integritatea vieții și a bunurilor ei. Răspunse hotărît, cu glas liniștit : „Mor pentru că vreau să mor. Dați-mi bărbatul înapoi — atunci rămîn în viață !"

În timp ce continuau pregătirile, încercară s-o înduplece — dar în zadar. Nici un martir creștin n-ar fi pășit la supliciu cu mai multă dîrzenie decît acea femeie plăpîndă cu fruntea senină. Însoțită de marele preot, făcu de șapte ori înconjurul rugului, recitînd rugăciuni, împrăștiind boabe de orez jur împrejur și stropind mulțimea cu apă — gestul simbolizînd curățirea de păcate. Se despuie de podoabe și le împărți rudelor și părinților, găsind cîte o vorbă bună pentru fiecare. Brahmanul îi întinse o faclă ; cu ea în mînă pătrunse printr-o deschizătură în interiorul rugului. Trupul bărbatului, purtat și el de șapte ori în jurul stivelor, îi fu așezat pe genunchi, și intrarea astupată cu ierburi și mărăcini. Englezii stăruiră ca snopii și crengile să nu fie îndesate prea tare : dacă și-ar schimba gîndul, să poată fugi fără opreliști din temnița de flăcări. Le-au controlat : pînă și o mînă de copil putea da mărăcinișul la o parte. I-au spus femeii că putea ieși oricînd ; sperau să încerce să fugă în ultima clipă. Se lăsă o tăcere adîncă — pînă cînd un fir subțire de fum se răsuci în vîrful rugului. Îndată au țîșnit flăcările, vîlvătaie, dar de auzit, nu s-au auzit nici un geamăt, nici un țipăt — nimic, de parcă ar fi ars numai leșul.

Povestea, istorisită de un martor ocular ce-și retrăia amintirile și căruia i se citea emoția în glas, în gesturi și în priviri, ar fi impresionat pe oricine, oriunde. Aici, efectul fu copleșitor. Sus, cerul întunecat, unde luna nu reușea să

stingă focul diamantin al stelelor — jos, marea, legănînd pe valurile lungi și calme care se spărgeau monoton în provă, lumina lunii și scînteierea stelelor — în stînga, îndărătul fîșiei înspumate ce izbea țărmul, neobosită, măreața lume a misterelor, un continent întreg ! Țara contradicțiilor, a tainelor nepătrunse și a unei înțelepciuni milenare ascunse în lumini încețoșate se făcea că-i ascultă în liniștea nopții și rostește în inimile tuturor, poate chiar și în inima pastorului : „Străini ce vă petreceți în pragul pămîntului meu, cum îndrăzniți să vă atingeți, cu degete stîngace — începătorilor ! — de datinile mele bătrîne ca timpul ? Îmi cereți mie socoteală, cu ideile voastre ce abia s-au născut ?"

Edmund rupse tăcerea care se lăsase la încheierea poveștii, în semn de elocventă mulțumire.

— Ei, am auzit faptele pledînd pentru ele însele. Domnii din Europa și-au spus părerea ; am aflat și cum gîndesc femeile indiene. Acum să auzim doamnele din Europa : ce au de zis ?

Englezoaicele, ieșite de sub vraja povestirii, declarară în cor — încurajate de mormăitul aprobator al preasfinției sale — că sinuciderea e un păcat, un păcat îngrozitor, pe care bunul Dumnezeu îl interzice în mod categoric. Ca atare se declarară împotriva ei. Cu excepția unei singure voci : miss Smith, cea care fusese la un pas de sultanat. În timp ce-l mînca din ochi pe Edmund, lăsă să se înțeleagă că ar însemna o supremă fericire pentru dînsa să-și poată jertfi trupul pe rug alături de soțul preaiubit — mărturisire pe care Edmund, nerecunoscător, o tălmăci mai tîrziu așa : ahtiată după un bărbat, miss Smith n-ar șovăi, la nevoie, să accepte și riscul morții pe rug !

— Britania și-a spus cuvîntul. Dar Germania ?

Contrariată, Amanda se simți roșind cînd toate privirile se îndreptară spre ea. Poziția ei era oarecum neclară. Lucrurile luaseră întorsătura unei confruntări între omul bisericii și byronieni ; unii se alăturaseră unei tabere, alții celeilalte, după simpatii — și acum unul dintre leaderi îi lansa o provocare, ca să treacă de partea lui, ea, ultimul combatant ! Dar cum îl zărise întîia oară, simțise

o vie antipatie pentru reverend ; dar nici atitudinea lui Emund nu era pe gustul ei. I se părea un lucru nedemn să amuze cu paradoxuri îndrăznețe această societate cam pestriță, sau s-o stîrnească, trezind proteste. Însuși momentul i se părea nepotrivit, acum, cînd se îndreptau cu toții spre o lume străină și copleșitoare !

— Nu știu, răspunse într-un tîrziu, bîlbîindu-se ușor și căutîndu-și cuvintele, dacă se cade să vorbesc în numele Germaniei. Cred însă că dacă femeia indiană acceptă să moară pe rug nu din teama unei vieți amare, ci ca să nu-și părăsească bărbatul, pentru că nu poate trăi fără ființa iubită și speră să rămînă nedespărțiți pe lumea cealaltă — față de o asemenea fidelitate în moarte și dincolo de ea, nu poți simți decît stimă — stimă și admirație !

Sfinția sa se ridică în picioare și, cu mîinile la spate, începu să se plimbe în sus și în jos pe punte, vrînd parcă să se îndepărteze de o făptură avînd convingeri atît de condamnabile.

Amanda rîse în sinea ei văzîndu-l — se bucură chiar mai mult decît de aprobarea lui Edmund, care veni îndată.

— Ați vorbit ca Fecioara din Orléans *, eroic ! Și cu înțelepciunea Portiei ** !

— Nu chiar ! Ar trebui să privim lucrurile și din cealaltă parte, spuse Amanda rîzînd din ochi, cu un licăr malițios care trezea de fiecare dată curiozitatea interlocutorului ei.

Edmund se arătă și el curios, întrebînd :

— Și care e cealaltă parte, nobilă Portia ? Aveți dreptate : *audiatur et altera pars !*

— Nu știu să fi auzit de un văduv indian care să ardă pe rug alături de nevastă — ei bine, simt în mod dureros lipsa acestei replici !

Remarca avu un ecou atît de zgomotos, încît pînă și pastorul se apropie cu pași grăbiți, să afle ce se întîmplă. Căpitanul rîdea în hohote și-l bătu pe Edmund pe umăr, cu mîna lui grea de marinar, întrebîndu-l — ei, old boy — dacă avea cu ce tăia atuul ?

* Drama lui Schiller, inspirată din viața Ioanei d'Arc.

** Soția înțeleaptă a lui Brutus din tragedia Iulius Cezar de Shakespeare.

În mod vădit, old boy se afla în inferioritate. Aşa că îi păru bine cînd atenţia generală se îndreptă în altă parte : se semnala un vapor mare în faţă, la babord.

— Blestemaţi fie-i ochii ! strigă căpitanul. Ce, a înnebunit băiatul ? Cum să fie un vapor în direcţia aceea ?

— Cu voia dumitale, domnule căpitan, spuse locotenentul Watson, băiatul a luat drept un vas pagoda neagră de la Kanarak. Să nu i-o luaţi în nume de rău, nu-i primul marinar care să fie căzut în capcană.

Aşa era. În curînd, îndărătul fîşiei de spumă se arătă un obiect întunecat, semănînd uimitor cu o navă mare, cu pînzele desfăşurate. De data asta nu era un templu viu, ca Jaggernauth — era o venerabilă ruină, una dintre cele mai celebre monumente arhitectonice ale Indiei. Clădirea principală, un fel de turn, se năruise de mult, nu se mai vedea decît partea din faţă — un cub cu acoperiş piramidal, înălţat la aproape o sută treizeci de picioare de la pămînt. Locotenentul Watson, vizitase templul întorcîndu-se de la Jaggernauth, şi-l rugară, să-l descrie în amănunt. Se pare că blocurile de marmoră neagră, din care era clădit sanctuarul, aveau dimensiuni gigantice — oare cum o putere omenească le-a putut aduce acolo şi rostui ? Sculpturile erau lucrate cu atîta migală încît rivalizau cu cele din marele templu din Java, închinat lui Buddha.

Aşa s-a petrecut cea dintîi seară indiană a Amandei : i-au rămas neşterse în amintire şi amănuntele mărunte, şi prima întîlnire cu India : templul din Jaggernauth şi pagoda neagră. Însă undeva, în străfundul conştiinţei, scînteia ca o stea un sentiment de mîndrie — îi aruncase mănuşa svăpăiatului Edmund, şi el nu ştiuse s-o ridice ! Era sigură că în ochii lui, viaţa unei femei nu preţuia cît viaţa unui bărbat. Bineînţeles că, la nevoie, n-ar fi stat pe gînduri să-şi dea viaţa pentru o femeie — ar fi pretins acelaşi lucru de la orice bărbat — dar numai pentru că un bărbat trebuie să fie cavaler, şi să dispreţuiască moartea ! În inima lui însă, gîndea la fel ca cei care instituiseră, în mod naiv, tradiţia ritualului *sati* — abia atunci îşi dăduse seama şi, ruşinat, refuzase să dea în vileag sentimentul lui, şi concepţia orientală.

O altă imagine, încheind şirul amintirilor, i se perindă în minte :

Amurgul de la Benares.

Dacă asfinţitul de la Jaggernauth însemnase cel dintîi salut al Indiei, cel din „Oraşul-sfînt-de-pe-malul-rîului-sfînt“ însemnase adevăratul botez, confirmarea definitivă că se aflau în inima bătrînei ţări a minunilor.

Însă între Jaggenrnauth şi Benares se afla Calcutta. Din clipa aceea, un nou element intră în viaţa ei, tulburînd-o

Escala din Calcutta reprezenta o oază între călătoria pe mare care ţinuse trei luni, şi aceea care urmase, la fel de lungă, cu barca în sus pe Gange, unde aveau să părăsească ţinuturile civilizate şi să meargă mai departe cu carul cu boi. În acel „oraş al palatelor“, li se alătură un văr al lui Edmund, Arthur Steel, un tînăr de vreo douăzeci şi cinci de ani. Ocupînd un post nu prea însemnat la Compania Indiei de Est, venise cu gîndul de a-şi însoţi vărul în calitate de secretar — un serviciu nu prea greu, dar nici prea rentabil. De fapt, era doritor să cunoască oameni noi şi noi ţinuturi, să cîştige o experienţă care, mai tîrziu, i-ar fi putut fi de folos la o nouă angajare. Îi plăcu îndată Amandei. Avea o fire deschisă, prietenoasă — iar pe indianist îl cuceri pe loc, dat fiind că manifesta un viu interes pentru tot ce era indian. Profesorul descoperi însă curînd că acest interes, rar întîlnit la englezii din India, purta o puternică amprentă superstiţioasă.

Călătoria pe Hugli şi pe Gange în sus se făcea cu o mică flotilă de „bugeras“, bărci locale, avînd o înfăţişare foarte „necreştinească“ după părerea lui Bärbele, care se urcă într-una din ele cu inima strînsă. Amanda găsea că seamănă cu un velier cu trei catarge, inversat. Două treimi din punte sînt destinate pasagerilor, alcătuite dintr-o cabină împărţită în două încăperi, cea din spate fiind dormitorul. În faţă e amenajată o verandă, iar acoperişul e durata supraînălţată a bărcii. Acolo pasagerii îşi petrec vremea cînd nu e arşiţă, alături de cîrmaci care stăpîneşte imensa eche. În partea din faţă stă echipajul ; cu nişte vîsle greoaie ajută pînzele pătrate să mişte ambarcaţiunea. Dar vîslaşii nu reuşesc s-o urnească singuri. Cînd

vîntul e potrivnic, sau nu bate deloc, întreg echipajul, vreo doisprezece oameni, coboară pe mal şi trag din greu luntrea la edec.

Fiecare bugera e însoţită de o barcă-bucătărie — o plută mai degrabă, încheiată din cîteva brîne, cu o colibă făcută din crengi şi trei vîslaşi în zdrenţe, cu faţa de cărbune.

Edmund şi Arthur navigau în frunte ; a doua bugeră le adăpostea pe Amanda şi Bärbele. Într-a treia se instalase profesorul Eichstädt cu o mică bibliotecă, iar într-a patra urmau servitorii. Vremea se menţinea frumoasă. Amanda sta toată ziua pe puntea cabinei şi încerca — mai ales cînd bărcile erau trase la edec — să facă schiţe. La fiecare cot al rîului se ivea o altă privelişte, ispititoare : stînci abrupte, dealuri şi pîlcuri de copaci, un mausoleu sau un templu în ruine, colibele unui sat. Ieşind din Hugli şi intrînd în apele întinse, materne, ale Gangelui, spectacolul deveni grandios. Rîul se lăţea din cînd în cînd, formînd lacuri din care răsăreau insule încununate cu temple. După şirul de sate urmară oraşe, cu esplanadele şi porţile ghatturilor, înviorate de hainele pestriţe ale bengalezilor ; se perindau cupole şi minarete, porţi masive şi ziduri de fortificaţii, apoi palate şi colibe de-a valma, uimitoare şi pitoreşti.

De aceea, în ciuda monotoniei, călătoria n-o plictisea pe Amanda — ziua îşi trecea timpul privind şi visînd, iar seara se întruneau cu toţii la taclale pe duneta primei bugera, unde Edmund îşi aştepta musafirii la un şerbet.

Nespus de plăcute întîlniri, unde conversaţia se învîrtea mai întotdeauna în jurul unor subiecte pasionate, variate, instructive. Profesorul Eichstädt scotea merinde mereu noi din cămările erudiţiei sale. Călătoreau de-a lungul frontierei de nord a Biharului, Maghada de altădată, locuri impregnate cu o puternică tragedie buddhistă care-i dădeau prilejul de a face incursiuni în istorie, unde luminile trecutului se prelungeau în prezent. Trecînd pe lîngă Patna, le descrise strălucirea Pataliputrei antice, capitala marelui, nobilului împărat Asoka, aşa cum o admirase grecul Megasthenes, şi cum o mai văzuse, şapte veacuri mai tîrziu, pelerinul chinez Fa-hien : mişunînd de călugări

buddhişti şi stihare galbene — cu mulţimea îmbrăcată în haine sărbătoreşti şi procesiuni fără sfîrşit. Acum priveau rămăşiţele splendorii de altădată — suburbiile întinse pe o distanţă de trei mile de-a lungul malului sudic al Gangelui — pitoreşti, fără îndoială, dînd însă impresia că Pataliputra, la fel ca Benaresul, au fost clădite, cîndva, numai şi numai din aur, ca mai tîrziu să se prefacă în pietre şi moloz, lut şi gunoaie, pedeapsă pentru păcate. Amintea de străvechea şi venerabila Pataligama — acolo, într-un han, înnoptase Buddha pe ultimul lui drum, o noapte întreagă vorbise fraţilor mireni despre învăţătura lui. Legenda mai spunea că în zori, zărind mari cete de zei în văzduh, prorocise lui Ananda, preaiubitul său ucenic, că oraşul va cunoaşte zile de fală şi măreţie.

În timpul celor trei ani de serviciu administrativ, Arthur Steel aflase multe despre viaţa indienilor şi mentalitatea lor, fie din proprie experienţă, fie din relatările unor martori de încredere. Totul era să ştii să-l provoci, plecînd de la o remarcă de-a lui, căci era prea timid ca să spună ceva de la el. Curînd Amanda se dovedi foarte îndemînatecă să prindă firul de un capăt şi să tragă repede de el, pînă ce o ţesătură de toată frumuseţea ieşea la iveală. Firul lui se confundă cu adevărul, nimeni nu se putea îndoi de el, în timp ce atunci cînd şi-l depăna Edmund, nu ştiai prea bine dacă anii petrecuţi în tinereţe pe mare [s-ar zice că-i prieşte tot atît de puţin adevărului ca pădurea !] sau prietenia strînsă cu poeţii [nu-s nici ei mari pedagogi ai adevărului] nu-i dădea firului o strălucire pe care nu o avea...

El venea cu altceva, cu lucruri care n-au nici o legătură cu ţara minunilor pe care o străbăteau. Dar de ascultat, îl ascultau cu acelaşi interes cu toţii, mai ales Amanda. Cînd Edmund vorbea de ceasurile petrecute alături de Byron, Shelley şi Keats, părea că cerul înstelat al Indiei, ce lumina deasupra lor şi sclipea în undele rîului sfînt, păleşte în faţa strălucirii acelei triade de poeţi pe care omul o oglindea — şi într-adevăr, pentru el amintirile acelea, şi numai ele, erau un lucru sfînt.

Deci, în ziua cînd sperau să vadă Benaresul înainte de înserat, se aflau cu toţii pe duneta ambarcaţiunii din fruntea convoiului.

Petrecuseră ziua de dinainte în staţiunea militară din Ghazipore, unde un prieten din tinereţe al lui Edmund era în garnizoană. Împreună cu el şi cu alţi ofiţeri, Edmund pornise la vînătoarea de mistreţi. Arthur, mare sportiv şi el, preferase să rămînă în tovărăşia Amandei şi a tatălui ei. Ca funcţionar al Companiei Indiei de Est era familiarizat cu istoria ei, şi se văzu nevoit să astîmpere curiozitatea profesorului, asumîndu-şi de data aceasta rolul de istoric. În faţa monumentului funerar al marchizului Cornwallis ţinu un mic discurs despre guvernarea şi faptele de război ale celui dintîi guvernator general al Indiei, vlăstar al aristocraţiei engleze. La început se bîlbîise puţin, simţind o undă de ostilitate venind din partea masculină a auditoriului ; într-adevăr, entuziasmul său pentru tot ce era indian îl făcea pe profesor să privească cuceririle englezilor ca pe nişte expediţii de jaf — deşi, fără ei, n-ar fi dat ochi niciodată cu ţara făgăduinţei. Aşa că Amanda se simţi obligată să-l încurajeze pe tînărul scoţian, manifestîndu-şi simpatia pentru nobilul marchiz, al cărui mausoleu nu părea prea demn de admiraţie. Îşi exprimă mirarea : de ce monumentele indiene aveau stil şi personalitate, în timp ce tot ce clădiseră englezii nu aveau nici una, nici alta ? Arthur se văzu silit să recunoască : pe tot parcursul călătoriei nu întîlniseră un edificiu mai urît !

Faima trandafirilor din Ghazipore era străveche : toate cenancle din India îşi luau de aici apa de trandafiri. Parfumul lor suav, plutind deasupra cîmpurilor în floare ce se pierdeau la orizont, îi învălui odată cu răcoarea serii, în timp ce făceau înconjurul pieţii mausoleului şi fanfara cînta în cinstea oaspeţilor germani o melodie din „Flautul Fermecat“, şi valsuri vieneze din vremea istoricului Congres.

Cu acest prilej, Amanda constată că arătase prea mult interes pentru biografia marchizului de Cornwallis. Se cerea să fie mai prudentă de-acum încolo, să-şi supravegheze gesturile şi privirile faţă de tînărul scoţian. Nu era dintre fetele care îşi închipuia că orice bărbat care trece pe lîngă ele e o victimă sigură. Dimpotrivă. Cum din profil nu putea oferi nici fruntea, nici nasul grecesc, iar privită din faţă nu avea ovalul perfect al unei madone.

hotărîse de mult că nu e frumoasă, și că nici un băiat n-are de ce să-și piardă capul pentru ea. Nici măcar studentul din Heildelberg — cel cu versurile și trandafirii ! Aroma trandafirilor de aici îi amintea de el — oare la ceasul ăsta al serii sta în grădina vreunui han, pe malul dulcelui Neckar ? Și, cu gîndul la ea, golea paharul, așternînd poate și un poem pe hîrtie ? E adevărat că își pierduse capul — mă rog, cel puțin în parte — de dragul ei ; faptul o nedumerise. Nu-i venea să creadă că se va repeta prea curînd. Pe de altă parte era normal ca tînărului scoțian să-i fugă ochii după ea, de-a lungul unei călătorii monotone, întinsă pe luni de zile, în care ea era singurul reprezentant al sexului slab !

Da, dar Arthur renunțase la o vînătoare de mistreți ca să rămînă cu ea ! — era un simptom îngrijorător. Și mai uimitoare era iuțeala cu care știuse să potrivească lucrurile în așa fel ca la plecare Amanda să stea singură cu el în docar.

Din cauza lungilor meandre ce șerpuiau leneș între Ghazipore și Benares, lăsaseră flotila să le o ia înainte în timpul zilei, urmînd s-o reîntîlnească noaptea într-un loc anumit. Îndatoritori, ofițerii le puseseră la dispoziție o trăsură și un docar. Acum Amanda stătea lîngă Arthur, care mîna caii — lucru dealtminteri plăcut. Gustai altfel splendorile peisajului așezat pe capra înaltă, neacoperită, decît din adîncul unei trăsuri : răcoarea nopții plină de miresme, tăcerea întinderilor luminate de lună, dealurile molcome, cu clini împăduriți și ici, colo o ruină însingurată. Da, dar nu se putea bucura în voie de ele ! Se ivise ceva cu totul nou : trebuia să fie atentă, mereu, ca atmosfera să nu se încarce cu prea mult romantism ! Respiră ușurată cînd zări în cotul rîului cîteva puncte negre ; era flotila : nu se întîmplase nimic care s-o neliniștească — e drept că-i spusese în mai multe rînduri că noaptea aceea îi va rămîne în veci în amintire, chiar de-ar fi să trăiască o sută de ani ; n-o va uita nici cînd se va întoarce din nou pe pămînt, într-o viață viitoare ! Era greu de crezut că această exaltare s-ar fi datorat exclusiv peisajului...

Acum stăteam cu toții pe duneta primei bugera, încordați, și așteptau — în afara lui Bärbele, imperturbabilă

ca de obicei. Pentru întîia și ultima oară — bineînțeles fără să știe — era în concordanță cu o veche spusă indiană : înțeleptului îi e tot una dacă moare la Benares sau într-un coteț — cu deosebirea că ea se afla pe o treaptă superioară a indiferenței : îi era tot una dacă ceea ce *privește* e Benaresul sau un coteț...

În clipa aceea privea Benaresul.

Cel puțin ceilalți îl priveau.

Și iată-l în fața lor, clădit în amfiteatru pe malul povîrnit, oglindindu-se în luciul tremurat al apei — oraș sfînt pe malul fluviului sfînt !

Aburi de răcoare țeseau un văl vioriu peste esplanadele și treptele ghatturilor, împletindu-se cu firul subțire de fum urcînd din rugurile morților. Umbre și lumini de aur învăpăiau templele — erau atît de multe, îngrămădite unele într-altele, încît orașul părea făcut numai din piramide, turnuri cu trepte, cupole rotunde, cupole țuguiate, sau strînse mănunchi, negre și sidefii, roșii, aurite sau stropite cu stele.

Peste iureșul de forme și culori domnea, semeață în liniștea ei singuratică — precum răposatul mogul peste Industanul fărîmițat — moscheea lui Aurangzeb. Clădită în stil arab, simplu, despuiat, acest templu vrăjit da ansamblului nota propriu-zis orientală — feerică poezie din ce le o mie și una de nopți, — profilîndu-și cupolele strălucitoare și cele două minarete săgetînd înaltul, pe cerul în amurg — un amurg între trandafirii, mii și mii, ce-și trăiseră viața de floare în flăcări și miresme pe întinderile nesfîrșite din Ghazipore, păreau să fi trecut într-alt trup — un trup de slavă — renăscînd pe tărîmurile nepămîntene ale fericirii.

— Știam, spuse Edmund, că trebuia să-l văd. Știam din ziua cînd l-am zărit într-o reproducere — o palidă, foarte palidă imagine a realității ! Și totuși, din clipa aceea ceva m-a îndemnat, — ce spun, m-a silit — să vin aici cu orice preț.

— Pot să vă întreb, curios ca animalele din fabula indiană : „Cum adică ?“

— O, nu-i nimic fabulos la mijloc, dragă profesore — dimpotrivă. Aveam de gînd să plec în America, să văd

cum s-o purta acolo libertatea — în Europa, biata de ea, tînjea cu călușul la gură! Mă duc într-o bună zi la un prieten, la Londra, să-mi iau rămas bun. Așteptînd în salon, deschid un pliant ilustrat — primul lucru pe care îmi cad ochii e o gravură în culori a Benaresului. Priveliștea aceea — impresia atît de tulburătoare pe care mi-a făcut-o — nu știu, să-și fi spus sîngele cuvîntul? Oricum, iată-mă aici, și nu în America!

— Nu, n-ai dreptate! exclamă Arthur. A fost mîna providenței! Nu găsesc cuvinte să-i mulțumesc!

— Ei, ei, ei — ce sentimente cavalerești! Îmi ungi sufletul, se înveseli Edmund, bătîndu-l peste umăr. Sosirea mea nu-ți oferă avantaje materiale prea mari, dragul meu! Bucuria ta să n-aibă oare alte motive decît farmecul personalității mele?

Ironia era atît de vădită, încît Arthur se simți obligat să se justifice în ochii celorlalți: sătul pînă peste cap de serviciul administrativ din Calcutta, dorea să vadă alte locuri, să cunoască alți oameni — venirea lui Edmund însemna pentru el împlinirea dorințelor, o adevărată binefacere, fără să mai treacă la socoteală legăturile lor de sînge.

Și în timp ce vorbea, tînărul roșise, ca toți blonzii, pînă sub părul în culoarea nisipului, privind-o pe Amanda cu atîta elocvență, încît ei nu-i rămase altceva de făcut decît să pară că n-are ochi și urechi decît pentru Benares și comentariile tatălui ei!

Da, nu mai încăpea îndoală, aici era ceva mai mult decît exercițiul neprihănit al unei inimi juvenile, plictisite de monotonia unui lung voiaj! Dar nu încăpea îndoială nici că tînărul era un om întreg, un om de nădejde, ca metalul al cărui nume îl purta. Se vedea nevoită să-și pună întrebarea: poate, sau nu poate răspunde căldurii ce strălucea în ochii albaștri ca oțelul, de obicei atît de reci?

La vremea aceea, privind Benaresul învăluit în amurgul trandafiriu ce se răsfrîngea în cer și în ape, nu știuse ce să-și răspundă.

Astăzi, față în față cu palatul regal, întunecat și amenințător în lumina muribundă a serii, știu că răspunsul era negativ — nu, niciodată nu-l va putea iubi pe băiatul acela de treabă! Inima ei era în altă parte.

Din clipa în care înțelesese, într-o străfulgerare, că Edmund iubește pe alta, spaima ce-o resimțea știindu-i viața în primejdie o răscolise pînă în adîncuri, și acum ieșea la iveală tot ce palpita în ascuns.

O cunoscuse pe cealaltă — impresia ce i-o lăsase, amărăciunea din suflet, îi limpezeau sentimentul cu o intensitate aproape de neîndurat.

Da, îl iubea pe Edmund !

Vai, ce deosebire între această certitudine, care îi zguduia ființa, și sfioasa întrebare ce și-o pusese atunci, la Heidelberg ! Da, dar aici nu mai era loc pentru speranță, pentru dulcele neastîmpăr, pentru bucurie ! Părea că în față se ridică un zid amenințător — că o așteaptă numai dezamăgiri, renunțarea, deznădejdea...

Totuși, dacă ar fi avut de ales, n-ar fi șovăit nici o clipă ! N-ar fi regretat orășelul de pe Neckar, blîndul adăpost — nici nu s-ar fi căit că pusese pasul pe puntea unui bric englez ! Nu ! Dar ce-i rămînea de făcut ? Ce să-și dorească ? Nimic ! Să aștepte, trăind doar clipa ce se scurge. Să privească în viitor ? La ce folos ? Ce-i pregătea ziua de mîine ?

Dar astăzi — o știa sigur — se ivise ceva nou, un orizont nebănuit, abia ghicit — astăzi, cînd descoperise atîtea fire, atîtea legături... Ce era ? Ce anume ? Apăsă palmele pe tîmple, ca să-și adune gîndurile.

— Aha ! Asta era — misiunea lui Edmund în Belucistan !

Dacă ar accepta-o, l-ar depărta de ea ? Și pentru cît timp ? Poate pentru totdeauna ? Kala Rama făcuse aluzie la marile riscuri pe care le comporta. Era un ținut populat de prădători și asasini, cei mai crînceni din cîți a cunoscut pămîntul — făcuseră nenumărate incursiuni de jaf în nordul Indiei — Amanda o știa și ea.

Totuși, ea însăși îl sfătuise să plece. Folosise tot arsenalul de persuasiune de care dispunea, de la argumente pînă la priviri, ca să-l înduplece, să-l facă să înțeleagă că e de datoria lui să plece în Belucistan. Cum a putut face așa ceva ? Cuvîntul ei putea fi cel hotărîtor — dacă îl trimitea la moarte ?

Își îngropă fața în palme. Un fior îi scutură trupul.

Karma, ursitoarea

Încetul cu încetul palatul se topise în noapte. O umbră mai adîncă, colţuroasă, însemna locul unde se încuiba şarpele indian. Din beznă, pînda părea şi mai veninoasă.

Speriată de întunericul care învăluia ziua de mîine, Amanda se lăsă furată de trecut, cum era firesc. Mai întîi de cel apropiat. Urmărea verigă cu verigă cum se făurise lanţul de fier al necesităţii care o ducea pînă în ziua de astăzi.

Îşi dădu seama că multe verigi se strecuraseră la întîmplare, că totul ar fi putut fi altfel. Da, chiar dacă o singură za ar fi mers în direcţia iniţială, prezentul ar fi avut altă faţă — cu totul alta.

Tatăl ei îşi pusese în gînd să se dedice filozofiei. Numai faptul că orientalistica îi deschidea mai vaste perspective universitare îl determină să se apuce de studiul sanscritei, — o premieră la vremea aceea — limbă care nu-l interesase pînă atunci decît prin noutăţile ce le aducea în cîmpul filozofiei.

Sir Edmund era în pragul unei plecări în America cînd o vedere din Benares îi răstoarnă toate planurile, şi în loc să plece în Statele Unite, ia drumul Indiei. În ce-l privea pe Kala Rama, începuse să scrie o scrisoare către un universitar englez, cînd îi căzu în mînă o revistă conţinînd un articol al profesorului Eichstädt — şi ceva, nu se ştie ce anume, îi plăcu atît de mult, încît se răzgîndi şi-l invită pe savantul german în locul celui britanic.

Cum adică ? Wallensteinul lui Schiller să aibă dreptate, cînd spune că : „Nu există întîmplare !“ ?

Şi dacă din aceste amănunte aparent indiferente, aparent arbitrare, nici unul nu curgea la voia întîmplării ? Dacă se căutau şi se găseau unele pe altele, urzînd laolaltă una şi aceeaşi pînză ? Scopul care era ? Ce rost avea pînza în care se ţesea şi firul vieţii ei ? Să fie „dreapta lui dumnezeu“ care le potriveşte pe toate spre binele omului, aşa cum învăţase la şcoală ? Sau, după cum susţineau străvechile învăţături ale înţelepţilor din India, să fie Karma, eternă lege morală care stăpîneşte peste tot şi

toate, faptele noastre, și numai ele, înlănțuindu-se de la sine, în mod necesar, irezistibil — și nimic altceva ?

Ce-i drept, tatăl ei afirma că se făcuse indianist ca să cîștige o pîine — dar ar fi putut fi un pretext care să motiveze rațional alegerea — putea să se fi hotărît pentru sanscrită atras de cine știe ce tainic imbold — poate că vorbise cîndva, cine știe cînd, cine știe unde, limba aceasta ?

Și își aminti doctrina platoniciană : învățatul nu-i decît amintire. De cîte ori nu comentase tatăl ei această frază ! Fusese și una dintre ideile preferate ale lui Shelley. Cît de viu îl avea pe Edmund în față povestind, în seara aceea de pe Gange, întîmplarea extravagantului său prieten și poet, cu un bambino ! Citiseră pe Platon împreună, o zi întreagă — adică Shelley tradusese din Platon, căci bruma de elină a lui Edmund se evaporase de mult — și către seară au ieșit să se plimbe pe malul Arnoului. Trecînd peste podul de marmoră, dau de o femeie cu un prunc în brațe. Shelley îi smulge copilul din brațe și-l ridică în sus. Mama, speriată de englezul cu părul vîlvoi, și luîndu-l drept un nebun, apucă băiețașul de cămășuță cu degete crispate, crezînd că năzdrăvanul vrea să-l arunce în apă. „Signora, nu vrea bambino dumitale să ne spună ceva despre pre-existență ?" întreabă Shelley. „Nu știe să vorbească, signore", răspunde. „Așa crede, dar de fapt ar putea !" „N-are nici șapte săptămîni, signore", se scuză mama. „Tocmai de aceea ! Nu se poate să fi uitat să vorbească ! E de neconceput !" răspunse poetul dîndu-i copilul înapoi. Și mergînd cu pași mari cum îi era obiectul, exclamă cu o indignare caraghioasă : „Să te apuce disperarea, nu altceva, cu sugarii ăștia căpoși ! Sînt sigur, absolut sigur că în urmă cu cîteva săptămîni știa lucruri pe care nu le vom ști cît vom trăi, și pe care ardem să le cunoaștem !"

Da, ideea îi era familiară — i se întîmpla să se și joace cu ea. Într-o seară, după ce vorbiseră o mulțime despre Shakespeare, ea spusese în încheiere că, cel puțin pe pămîntul unde se aflau, putea fi ușor imaginată o explicație a uluitoarei lui diversități : trăise mai înainte nenumărate existențe pămîntești — era de ajuns să-și aducă aminte de propriile-i trăiri ca să știe cum gîndește, cum se poartă

războinicul, negustorul, clownul, o Desdemonă și un Falstaff, un Prospero sau un Caliban ! Și acum un gînd îi trecu prin minte, făcînd-o să zîmbească : — poate că tata e cel care a săpat în piatră, cîndva, demult, inscripțiile pe care acum le descifrează cu atîta exactitate !

Încă ceva : poate că tatăl ei n-ar fi renunțat la studiul filozofiei — domeniu atît de vast, unde putea zburda în voie — dacă n-ar fi fost înrobit cerințelor unui trai burghez. Avere nu avea, îndrăgostit era — ba se și logodise în secret cu o fată dintr-o familie aristocrată, scăpătată și trufașă, care vîna o partidă strălucită pentru singura și foarte frumoasa lor fiică. Nu avea de ales : trebuia cucerită o poziție în timpul cel mai scurt. În linia indianisticei, August Wilhelm von Schlegel îi dăduse cele mai călduroase recomandări cu putință ; îi frecventase cursurile la Bonn, și se bucura de simpatia lui. Zarurile erau aruncate. Cu rîvnă și osîrdie, sprijinit de o sănătate de fier, a împlinit minunea : cîțiva ani mai tîrziu, catedra și fata erau ale lui ! Or, dacă e ceva în viața unui bărbat care nu ține de întîmplare, nici de aparențe, e dragostea nestăpînită pe care o resimte față de o anumită femeie. Și în acea iubire, existența ei era pe deplin conturată, cu tot ce o caracteriza : talente, capacități, limite !

Apoi hotărîrea lui Edmund, aparent întîmplătoare, de a pleca în India, renunțînd la proiectul american. Nu afirmase chiar el că gravura reprezentînd Benaresul nu l-ar fi răscolit în așa măsură dacă în vinele lui n-ar fi curs și sîngele unei prințese indiene ? Explicația deplin rațională, desigur — nici un empirist sau om de știință, oricît de sceptic ar fi fost, n-ar fi găsit ceva de obiectat. Și totuși.... dacă era doar un înveliș, o aparență, ascunzînd corelații nebănuite ? Se născuse, poate, dintr-o principesă indiană și un vîntură-lume englez tocmai pentru că ființa lui intimă — temeiurile unor acțiuni din trecut — aveau nevoie de aceste condiții ca să se întrupeze ? Amestec de Orient și Occident, de fantezie visătoare, ușor boemă, și energie dîrză, violența sîngelui saxon și celtic ? „Tre"-ul din numele lui trimitea la spița din Cornwall.

Dar Kala Rama, care-l chemase pe tatăl ei ?

I se părea că misterul de la el pornește — da, de la Kala Rama ! Ce minunată asemănare cu strămoșul lui din

antichitate, acel Mahimsasa ! Mergea atît de departe, încît cuvintele spuse de Amanda tatălui ei, după prima lor întîlnire, erau aceleaşi pe care le folosise şi cronicarul de altădată : Mahimsasa semăna mai mult cu un ascet decît cu un căpitan de oşti. Desigur, omul de ştiinţă ar găsi îndată, şi aici, o explicaţie la îndemînă, care nu se potrivea cu a ei. Era ispitită să creadă că rădăcinile evenimentelor de azi urcau, prin persoana lui Kala Rama, în sus în timp, pînă în negura vremurilor. Nu era cu putinţă ca în prăpastia timpului, viaţa indianistului să se fi împletit cu viaţa indianului ? O expresie, o figură de stil din articolul citit în revistă — trădînd omul îndărătul scriitorului — trezise în mintea ministrului cine ştie ce amintiri înceţoşate, afinităţi abia ghicite, care îl determinaseră să aleagă savantul german în locul celui englez, totuşi mai apropiat de el ?

În timp ce-şi frămînta mintea cu aceste întrebări, îşi aminti nişte amănunte : studiul tatălui ei nu ajunsese întîmplător în mîinile ministrului. I-l dăduse un prieten, pe care Kala Rama îl considera îndrumătorul său spiritual. Cine era acea personalitate, fără îndoială ieşită din comun, care intervenise atît de hotărîtor ? Ce tainice legături se ascundeau aici ?

Oricum, lăsînd la o parte felul cum se întîlniseră aceşti factori, ei acţionau, se împleteau — nu puteau fi opriţi !

Dar ce făceau ? Ce anume se urzea, aici ?

Amanda privi, parcă întrebător, în noapte.

Masa de umbră a palatului se destrămase şi ea în beznă. Îşi trăda prezenţa numai prin lipsa stelelor pe locul acela.

Amanda se străduia să identifice o constelaţie tăiată în două, cînd, dintr-o dată, o învălui lumina zilei. Se afla în afara oraşului, într-un loc unde, în mai multe rînduri, privise ţesătoarele la lucru. În faţa ei, războiul de ţesut : o unealtă primitivă făcută dintr-un şir de nuiele rupte din iarba-tigrului, înfipte oblic în pămînt ; printre ele şerpuia încoace şi încolo urzeala. De o parte şi de alta, un du-te-vino neîncetat : cîte o femeie cu fusta fluturînd şi vălurile învoalte, strecoară suveica în urzeală — cîntă amîndouă un cîntec de jale, sălbatic, balada lui Juggurt.

Cîntecul se împleteşte în răstimpuri cu mugetul surd al unei bivoliţe în căutarea unui fir de iarbă printre cioburile de cărămidă. Le privise de multe ori lucrînd, însă atunci flecăreau, nu cîntau. Şi acum îşi căută cuvintele, să întrebe femeile în limba lor, dacă Juggurt e unul şi acelaşi cu tîlharul care răpise mireasa rajahului — cînd cele două ţesătoare pieriră ca prin farmec.

Însă în faţa ei, în dreapta, în stînga, sus, jos, umplînd tot spaţiul, se întindea pînza, ai fi zis agăţată în stele — căci se făcuse noapte iarăşi, o noapte înaltă, ţesută în lumini şi în culorile pînzei palpitînd de viaţă —, nu-i vedea nici începutul, nici sfîrşitul. Amanda simţea că e într-însa, chiar înăuntrul ei, era o iţă, una printre alte mii ; de mînuit, nimeni nu le mînuia. Unduiau ca nişte şerpi, călăuzite parcă de un simţ fără greş, căutînd şi găsindu-şi drumul întotdeauna la locul potrivit. Însă Amanda nu era numai firul ce se ţesea singur în pînză — se afla în acelaşi timp şi afară, cu toate că ţesătura umplea întreg spaţiul : sta în faţa ei, ochi privind desenul în desfăşurarea lui ; îl vedea de aproape şi de departe... iat-o pe Amanda pe puntea bricului, cînd valul o cuprinde şi Edmund o strînge în braţe ; iată-i stînd cu toţii în bugera, privind Benaresul ; Iată-i pe Amanda şi pe tatăl ei ascultîndu-l pe Kala Rama citind ; Amanda în încăperile cenanei, în timp ce maharani îi cîntă o baladă... şi *acolo,* micuţa Amara în braţele lui Mahimsasa, întors din război ; Amara adolescentă, stînd într-o pădure bătrînă, în faţa unui sanctuar încununat cu o minunată cupolă — şi multe, multe alte imagini ale Amarei, atît de stranii...

Şi în această despicătură a fiinţei : o parte din ea urzind, cealaltă parte privind — firul ei se strecura prin lungi şiruri de imagini, lucrînd desenul, şi desăvîrşindu-l, în timp ce în urma ei, departe nespus, se vedea împletită în alte şiruri de imagini, recunoştea şi alte iţe : cea cenuşie, a tatălui ei, cea roşie, Edmund ; maharani era neagră, Kala Rama cea argintie, şi Arthur cea albastră. Cînd să-l întrebe de unde răsărise, căci în vechea urzeală nu era nici un fir albastru, zări un fir de aur, o minune ! — încrucişat cu ale lor, părea că vrea să le ducă într-altă direcţie, să întregească desenul. Aurie era şi lumina ce învăluia şirul de imagini din urmă, departe... Simţi o bucurie

adîncă văzînd cum firul de aur se împletea cu cel argintiu, cum lumina, strălucitor aurie, se răspîndea pe întreaga pînză, şi firul alb, firul ei, se răsucea, cu îndrăzneală, împreună cu celelalte două.

Urzea, urzea de zor, neîncetat, pînza minunată — vrînd parcă să ivească ceva nou, nebănuit, neprevăzut, şi în acelaşi timp se încorda, privind, să descifreze formele ce se năşteau.

Din încrucişarea miilor de iţe, încetul cu încetul, în mijlocul nemărginitului covor, prindeau chip trăsături omeneşti, din ce în ce mai desluşite : faţa unui bărbat, o ! cît de luminoasă ! Emana o milă nesfîrşită, înţelegerea deplină, fără margini — scăldată în linişteа seninătăţii. Unde o mai întîlnise ? În efigiile lui Buddha, cele reuşite. Barba întunecată dădea chipului ceva din tipologia cristică — părea că Occidentul şi Orientul s-ar fi contopit, creînd un tip ideal, transfigurat, de supremă spiritualitate umană.

Avea pleoapele coborîte, ca în reprezentările lui Buddha meditînd. Se întredeschiseră treptat, sau mai curînd, privirea le strălumină — atît de enigmatic, încît Amanda se scutură din starea de vis şi dedublare în care se afla — şi încercă din răsputeri să se dezmeticească, să se adune, ca să poată îndura puterea izvorîtă din acei ochi.

Zări iarăşi cadrul ferestrei, copacii din grădină, stelele sclipind peste vîrfuri.

Dar chipul era tot acolo.

Salutul învăţătorului

La nici zece paşi de fereastră, din umbra întunecată a unui copac, un indian o privea cu stăruinţă.

Îl privi la rîndul ei şi, gîndul o duse la Kala Rama, fără să-şi dea seama de ce. Aveau amîndoi aceeaşi statură, dar asemănarea nu mergea mai departe. Poate ochii — cei ai străinului erau mai mari, mai luminoşi — pătrunzători — prea pătrunzători.

„De cînd s-o fi uitînd la mine ?" gîndi. „De mult, sînt sigură".

Simţea că tot ce-i trecuse adineauri prin minte, gîndurile privind Karma, nu izvorîseră din adîncurile sufletului ei — îi fuseseră insuflate, trimise de indianul acela, care o sfredelea cu lumina ochilor lui.

De aceea nu simţise nici o teamă zărindu-l acolo, dintr-o dată. Era pătrunsă de prezenţa lui, pregătită să-l vadă.

Dar cine era ? O nouă forţă pe cale să intervină ? Ce avea de gînd ? Poate intrase de mult în joc ?

Indianul care îl salvase pe Edmund — yoghinul de care se temeau pînă şi asasinii — n-o fi chiar el ?

Ar fi vrut să-l întrebe, dar nu îndrăznea. În clipa următoare i se păru că primeşte un răspuns afirmativ.

Cum ar fi vrut să-i mulţumească ! Poate auzea şi mulţumirile ei ?

Nemişcaţi, fata şi bărbatul stau faţă în faţă, ochi în ochi. N-au schimbat nic un singur cuvînt Şi dacă îşi vorbesc, o fac pe altă cale decît cea a conştiinţei, unde intervin ideile şi cuvîntul — se înţeleg printr-un flux subteran, în adîncimi nepătrunse. De vorbit, sigur îşi vorbesc — altminteri cum de i-ar fi coborît linişte în suflet ? Şi o încredere aproape senină — cînd pînă atunci se zbătuse, zbuciumată, luptînd cu deznădejdea ?

Se simţi totuşi frustrată cînd îl văzu depărtîndu-se fără să-i fi spus un singur cuvînt — îi făcea semn din cap şi flutura mîna ca şi cum ar fi vrut s-o binecuvînteze

Ce dezamăgire ! Aşteptase să se întîmple ceva, aici, acum —şi el pleca !

Făcuse cîţiva paşi, cînd păru să se răzgîndească. Se opri şi, întorcîndu-se spre ea, spuse :

— Vrea buna memsahib să-i transmită un salut ministrului Kala Rama ?

Amanda zîmbi.

— Cum să nu, cu plăcere ! Vrea prietenul străin să mi-l încredinţeze ?

— Binevoiască memsahib să-i spună ministrului că învăţătorul îşi salută ucenicul. Înaintea celui de-al treilea strigăt de şacal îşi aşteaptă ucenicul acolo unde, în trecut, au trăit împreună cel mai cumplit ceas din viaţa lor.

— Am să-i spun, străine, cuvînt cu cuvînt !

— Mulţumesc. Noapte bună, memsahib !

O salută cu aceeaşi mişcare a capului şi a mîinii şi se mistui în umbra grădinii.

Amanda îl urmări cu privirea, furată de gînduri.

A doua solie ce trebuia s-o transmită lui Kala Rama. Nu mai era cazul s-o lungească.

Se ridică în picioare, cu intenţia de a se duce în odaia de lucru a tatălui ei, cînd auzi un zgomot afară, în întuneric, şi piciorul i se opri în loc, fără voie. Nu înţelegea de ce : era numai ţipătul unui bîtlan, jos, pe malul lacului — nimic mai mult. Se întrebă dacă avea să mai cheme o dată.

Se auzi un al doilea ţipăt. O curiozitate inexplicabilă o făcu să ciulească urechile — inima îi bătu mai repede.

Ţipătul răsună a treia oară.

Amanda se îngălbeni la faţă şi căzu tremurînd înapoi pe scaun. Nu mai auzi o voce strigînd : „Edmund ! Edmund !" aproape sub fereastra ei, nici vocile tatălui ei şi a lui Kala Rama, venind din coridor.

Ministrul îşi lua rămas bun, şi îl ruga pe profesor să-i transmită salutări fiicei lui.

În clipa aceea îl auziră pe Garuda scîncind şi scheunînd — ieşise odată cu ei din odaie şi se strecurase prin uşa întredeschisă, în odaia Amandei. Intrînd în urma lui, o găsiră pe Amanda leşinată lîngă fereastră.

Tatăl ei se sperie :

— Doamne-Dumnezeule ! Excelenţă ! Adineauri spuneaţi ce bine a suportat clima, şi acum iat-o leşinată ! S-ar putea ca...

Kala Rama se repezise după o cană cu apă şi o stropi pe Amanda pe faţă. Îl linişti pe indianistul alarmat, care se şi gîndea cum s-o trimită pe Amanda înapoi în Europa.

— Dragul meu prieten, cred că e altceva la mijloc — nu e clima, e o emoţie, o sperietură — o să aflăm îndată.

Amanda deschise ochii şi se uită nedumerită în jur. N-ar fi ştiut că îşi pierduse cunoştinţa, dacă tatăl n-ar fi asaltat-o cu întrebări ; cum se simte acum — ce i s-a întîmplat — o tulburase ceva ?

Torentul de întrebări, însoţit de cîteva observaţii rostite cu voce calmă de ministru, îi readuseră în minte amănuntele întîmplării.

— A venit aşa, pe neaşteptate ! Prosteşte, aş zice ! M-am speriat — am auzit trei ţipete de bîtlan, unul după altul. La al doilea am simţit — nu ştiu să spun ce — la al treilea — după cum aţi văzut, am leşinat.

Profesorul Eichstädt făcu ochii mari — o explicaţie care nu explica nimic ! Era limpede : se anunţa o boală provocată de climă !

— Ciudat, spuse Kala Rama — ţipete de bîtlan venind dinspre lac ?

— Da, aşa cred. De pe mal — dar — îmi vine greu să spun — păreau să vină de altunde, de departe — atît de de departe, de parcă ar fi străbătut veacuri, o veşnicie — nu ştiu să spun, dar —

Kala Rama clătină din cap, îngîndurat.

— Parcă aţi fi citit urmarea legendei, cea cu piatra şarpelui... dar am văzut cu ochii mei cum tatăl dumitale a închis manuscrisul în casetă —

— Dacă am înţeles bine, Excelenţă, întrebă profesorul, legenda pomeneşte de nişte strigăte de bîtlan ?

— Da. În împrejurări zguduitoare. Şi dacă fiica dumitale ar fi cunoscut episodul, nu m-ar fi mirat s-o zdruncine din cap pînă în picioare — memsahib Amanda are un suflet sensibil, deşi sănătos din naştere şi sprijinit de o minte ascuţită.

— De-abia aştept, Excelenţă, să citesc episodul, spuse Amanda. Deci şi acolo apar trei ţipete de bîtlan ?

— Da, dar nu de-avăratelea — nu ieşeau din gîtlejul unei păsări. Era un semnal.

— Poate să fi fost tot un semnal şi acum ! Tare aş crede că a fost aşa ! Totuşi — ar fi de necrezut ca un lucru atît de obişnuit, o întîmplare, să se repete în acelaşi loc, peste sute, dacă nu peste mii de ani ? spuse Amanda, sprijinindu-şi bărbia în palmă şi privind în întunericul de afară.

— Ei, nu uita că ne aflăm în bătrîna Indie, unde toate se întorc mereu, interveni profesorul Eichstädt, nedorind ca Amanda să-şi frămînte creierii cu întrebări care ar fi putut să-i agraveze starea.

— Ne aflăm în vechea lume, unde toate se întorc mereu, afirmă Kala Rama calm, cu certitudine. Ne întoarcem iarăşi şi iarăşi, şi odată cu noi se întoarce şi lumea.

Tăcură o vreme cu toţii. Amanda îşi trecu mîna peste frunte şi, ridicînd ochii spre ministru, spuse :

— Ah, să nu uit ! am două mesaje pentru Excelenţa Voastră.

Titulatura europeană i se păru dintr-o dată nepotrivită, mai ales legată de ultimile cuvinte ale indianului şi de mesajul guru-ului — dar trebuia să respecte eticheta.

— Sînt nerăbdător să le aud, memsahib !

— Cel dintîi e de la sir Trevelyan. M-a rugat să vă comunic că va cîntări foarte atent afacerea cu Belucistanul.

— Mă bucur să aud această veste, mai ales din gura dumitale. E un semn bun. Înseamnă că hotărîrea lui o ia spre bine.

Nici profesorul nici Amanda nu înţeleseră ce voia să spună. Îndărătul vorbelor simţeau un tîlc ascuns.

— Mesajul celălalt e de la cineva necunoscut — un indian, care a apărut pe neaşteptate sub fereastra mea. M-a rugat să vă transmit următoarele : învăţătorul îşi salută ucenicul. Mai înainte ca şacalul să fi strigat de trei ori, *guru* aşteaptă pe *chela* în locul unde, în trecut, au trăit împreună ceasul cel mai greu din viaţa lor.

Consternat, profesorul Eichstädt se uita cînd la ministru, cînd la Amanda. Un necunoscut, un cine-ştie-cine să-i zică ucenic bătrînului demnitar septuagenar, şi să-l cheme la el, ca şi cum era un magistru ! Bizar, chiar dacă se aflau în ţara ciudăţeniilor ! Se temea ca Amanda să fi luat în serios ceea ce nu era decît o glumă proastă. Şi ar fi fost îndreptăţit să gîndească aşa, dacă ar fi bănuit că străinul, după cît evaluase Amanda, nu trecuse de patruzeci de ani !

Neliniştit, frămînta întrebarea dacă mecenul său nu se va simţi jignit.

Se întîmplă tocmai contrariul. Kala Rama, care ascultase mesajul cu gravitate, înclină smerit capul în semn de aprobare, şi un surîs cald îi lumină ochii şi buzele cînd spuse :

— Mi-aduceţi o veste bună, memsahib ! Şi, spre uimirea ei, bătrînul îi luă mîna şi i-o sărută.

Se apropie de fereastră şi privi îndelung în noapte.

Un luciu ca de sidef cuprindea încet palatul, conturînd din ce în ce mai precis turnuri și cupole.

— Ziua a fost dogorîtoare, noaptea se anunță răcoroasă, rupse Kala Rama tăcerea, întorcîndu-se lîngă cei doi. Luna va răsări curînd și, dacă nu mă înșel, astăzi e lună plină. De ce n-am face o plimbare pe lac ?

Propunerea neașteptată veni ca o surpriză plăcută.

— Nimic n-ar putea fi mai îmbietor, spuse profesorul, mai ales dacă ne va însoți Excelența Voastră — sau poate chiar dacă ne-ar călăuzi, dacă am înțeles bine ?

— Da, asta e intenția mea. Desigur, dacă între timp fiica dumitale se simte destul de bine ca să pornească la drum.

Amanda se simțea de minune — era dispusă să meargă cu Kala Rama pînă la capătul pămîntului ! Dorea de mult să petreacă o noapte indiană afară, în natură !

— Mi se pare, — adăugă — și cred că nu mă înșel, că Excelența Voastră vrea să ne arate ceva.

— Ce fată isteață aveți, profesore sahib ! zîmbi Kala Rama. Da, așa e. Dincolo, în spatele stîncilor unde se află palatul e un mic golf și în locul unde un rîuleț se varsă în lac cu mai multe brațe, stau încă în picioare niște ruine străvecehi — nu cred să le fi vizitat pînă acum !

— Nu, n-am fost pe acolo, Excelență. Mi-ați vorbit de ele, dar au fost atîtea alte lucruri care m-au captivat între timp !

— Desigur. Cred însă că ruinele vor avea pentru fiica dumitale și pentru dumneavoastră și alt interes decît cel al peisajului ! Ei, și acum să mergem ! Jos ne așteaptă gondola — o cerusem pentru că aveam de gînd să mă întorc pe apă, în răcoare. Dar mesajul pe care l-am primit mă cheamă într-altă parte, la ruinele acelea. Mai avem timp de ajuns pînă la ultimul ceas al nopții, și putem vizita totul în tihnă. Pe urmă vă întoarceți înapoi cu gondola, n-am să mai am nevoie de ea.

Profesorul își exprimă îngrijorarea ca nu cumva Excelența Sa să renunțe la niște comodități în favoarea lor. Ministrul se grăbi să-l liniștească în timp ce Amanda, cu gîndul la excursie, se apleca să caute prin sertare un șal și un batic.

— Faci binele, de bine ai parte! spuse Kala Rama. Vestea bună pe care mi-aţi adus-o vă aduce şi dumneavoastră ceva extrem de interesant în schimb. Ziua de azi, în care v-am povestit cîte ceva din cronica familiei mele nu şi-ar putea găsi o încheiere mai potrivită decît vizitarea acelor ruine — una dintre ele e vestigiul palatului ridicat de principele Ajatasattu pe locul primei lui întîlniri cu Mahamaya. Clădirea era opera lui Baku, şi trecea drept cea mai măreaţă din cîte a făcut.

— Dar e interesant la culme, exclamă profesorul Eichstädt. Auzi, Amanda? Două capodopere ale meşterului Baku, prezentate de condeiul preastimatului nostru prieten! Gîndeşte-te, Amanda!

Amanda se gîndea intens.

În locurile acelea Kala Rama şi venerabilul necunoscut trăiseră cîndva un eveniment cumplit. Dar cînd? În viaţa asta pămîntească, sau într-alta? Printre ruinele unor splendori de mult apuse? Sau în vremea cînd capodoperele marelui Baku erau încă în picioare? Va afla vreodată răspunsul? Nu i-ar putea vorbi chiar pietrele? Poate chiar în noaptea asta!

Casa mumei Kali şi casa lui Kala Rama

Cînd profesorul, Amanda şi Kala Rama coborîră în grădină, îi întîmpină noaptea Indiei — farmecul ei nu poate fi descris! Fiecare adiere îi mîngîia pe frunte şi pe obraji cu aripi de catifea — şi-i îmbăta cu sute de miresme, şi de pe oglinda lacului se ridica o undă de răcoare, care şterse şi ultimele urme de oboseală ale Amandei.

Gondola se afla la poalele unui povîrniş stîncos ce înainta în lac, formînd un mic port natural de unde, cu cîteva ceasuri în urmă, Amanda luase drumul spre palat. Sus, pe faleză, un pîlc de pipali — ce amintesc plopii tremurători — înconjurau cu un văl de umbră un mic

pavilion. Susţinută de cîţiva stîlpi sculptaţi, cupola se profila graţios pe cerul luminos al nopţii ; Semăna cu un mic templu indian, din cele pe care le întîlneşti, risipite ici, colo, pe tot întinsul Rajputanei. De aici, priveliştea era minunată : într-o parte, oglinda lacului mărginită de munte, în cealaltă, golful Indului coborînd în trepte, ca un amfiteatru, şi în faţă stîncile abrupte pe care se înălţa palatul, înaintînd în ape ca prova ascuţită a unei corăbii.

Pavilionul era locul preferat al Amandei. În ceasurile după-amiezii uita de timp cu o carte în mînă, privind din cînd în cînd spre oraşul pe jumătate înecat în umbrele muntelui, viorii, în timp ce cealaltă jumătate se răsfira, strălucitoare, în culori îndrăzneţe. Văzut de aproape, era numai lut, chirpici şi moloz cu zgrunţi — însă bagheta fermecată a asfinţittului indian îl prefăcea în maldăre de perle şi de trandafiri. Ciudat oraş, seducător şi ameninţător totodată, palpitînd de o viaţă misterioasă pe care europeanul n-o putea bănui.

La ceasul acela al zilei, oraşul indian e mai viu ca oricînd : glasul îi ajungea acolo sus pînă la pavilion : rumoare făcută din mii de zgomote, din care se alegea, din cînd în cînd, strigarea prelungă a sacagiului, îndemnul gutural al cămilarului, dangătul strident al unui gong sau clopotele unui templu — sonorităţi exotice ce-i aminteau Amandei că se află sub un cer străin, şi-i distrăgeau mereu atenţia de la paginile cărţii.

Casele se înghesuiau pînă în mal, păşea în apă pe piloni, se scăldau în răcoarea umedă, meditau din bolţi negre ori de purpură, aruncau mii de priviri din foişoare găurite ca nişte hulubării, se căţărau unele peste altele cu terase, chioşcuri, turle şi cupole, mărunte ca nişte muşuroaie — ai fi zis că cele de sus, pîrjolite de vipii, se căznesc să arunce un ochi în apa clipitoare. Ici, colo rîndurile se răreau, împinse în lături de ghatturi. Întinse, esplanadele coborau în trepte, stropite cu culori vii, grămezi, flori arzînd cu flăcărui albastre, roşii şi galbene pînă în mijlocul apei, unde hainele celor ce se scăldau îşi amestecau culorile cu oglindirea lor în apă. Spre stînga, în partea umbrită, ruguri jăruiau mocnit în locul unde se ardeau morţii. Coloane de fum urcau încet spre soare, trecînd din alb în trandafiriu — aşa le văzuse şi în seara aceea, la Benares,

așa se înălțau zi de zi, de mii și mii de ani la rînd, pe acest pămînt străvechi — eternă jertfă a pămîntului închinată cerului, trimisă din lumea de aici lumii de dincolo...

Dar mai erau și alte jertfe închinate lumilor nepătrunse — jertfe vii aduse de pămîntul indian și nu numai cerului! În dreapta, lîngă ghattul dinspre miazăzi, se ridica un templu pe un bastion înaintînd în apă — un templu nu prea mare, și foarte ornamentat. Crescute laolaltă, cupolele înalte aveau culoarea sîngelui, smălțate cu stele de aur. Grămada de cupole era atît de țuguiată, și zidurile atît de înguste, încît clădirea amintea un felinar de dimensiuni uriașe. Sanctuarul purta hramul zeiței Kali — zeița Groazei. Arhitectura complexă, sculpturile de piatră lucind auriu în bătaia soarelui și cununa de foc a înaltei tiare îl făceau domn peste oraș, — sus, în văzduh, și jos, în ape — simbolul viu, ce nu putea fi trecut cu vederea, a ceea ce India misterelor avea mai exotic, demonic, cutremurător— chemare și respingere totodată.

Amanda știa ce grozăvii se ascund îndărătul zidurilor, sub înfățișarea lor elegantă. Aruncase o privire în altar și văzuse, lucind în penumbră, statuia de bronz a Spăimoasei. Salba de hîrcii îi atîrna pînă jos, pe pîntec. Capete de cobră o încununau, înfoiate, și fața întoarsă într-o parte privea pieziș din pietrele galbene ale ochilor. Un rînjet crud îi răsucea buzele proaspăt mînjite cu sînge.

Slut și încovoiat de ani, un preot le povestise, ei și profesorului, că în vremuri de demult, zeița privise drept în față. Așa arăta atunci, la început, cînd oamenii erau evlavioși și în fiecare zi un cap de om i se rostogolea la picioare. De cînd un ied înlocuise omul, își răsucise capul într-o parte, scîrbită. N-o înduplecaseră nici caprele negre, jertfite cu sutele, nici taurii înjunghiați. Numai cînd se va fi împămîntenit din nou jertfa omenească, cea din vechi, jertfă dreaptă, cuviincioasă, atunci avea să-și întoarcă din nou capul către închinătorii ei, privindu-i în ochi și cu milă. Atunci va înflori din nou norocul și belșugul în țară. Amanda nu știuse cum să iasă mai repede din umbra blestemată a templului, atît de puternic pulsa magne-

tismul idolului hrănit cu sînge, căruia credincioşii fanatici se închinau cu miile, zi de zi.

De cîte ori zărea în depărtare mănunchiul de cupole sîngerii, gîndul o ducea la iezii sacrificaţi idolului atît de viu, care nu-i lua în seamă, deprins de veacuri să-şi ungă buzele de bronz cu un sînge mai preţios. Nu asistase la nici o imolare, însă Arthur i-o descrisese în amănut. Un preot în veşminte negre tîrăşte un ied negru în faţa statuii şi-i leagă coarnele de o curea, în timp ce altul îl ţine strîns, să nu se zbată. Un jungher cu lama veche, ciobit în oase mai bătrîne decît ale lui, e aşezat lîngă el ; apoi capul iedului şi cuţitul se stropesc cu apă din Gange şi boabe de orez. Îngrozit, behăitul răsună de zece ori mai jalnic sub bolţi şi peristile — stăruie tremurînd în aer, fantomatic, cînd preotul ridică jungherul şuierînd — retezat, capul atîrnă moale de curele — nu are voie să atingă pămîntul — şi e aruncat într-un vas. Cît de greu apasă talpa lată trupşorul care se zvîrcoleşte, sîngele ţîşneşte gîlgîind în căldare — urechea speriată aude gîlgîitul cînd sus, cînd jos, în dreapta, în stînga, ca şi cum clădirea, jurîmprejur, ar sorbi sîngele prin unghere şi cotloane — fantezia biciuită ar jura că-i hohotul răguşit al zeiţei, cînd i se aduce vasul cu capul plutind în sînge. Se trage perdeaua roşie — actul sacru nu trebuie văzut de ochiul profan. Ieşi năucit şi o vreme te urmăreşte o teamă superstiţioasă, parcă te-ai fi vîndut diavoliţei numai pentru că ai fost de faţă — în templul ei, pare mai adevărat decît însuşi adevărul...

De cîte ori îşi arunca privirea asupra cupolelor de culoarea sîngelui, Amanda retrăia aceste grozăvii.

Şi-şi odihnea ochii şi sufletul pe o altă clădire, ce domina cealaltă parte a oraşului : cetatea stirpei lui Kala Rama. Impunătoare, monumentală şi simplă, cum e întotdeauna măreţia adevărată. Un singur bloc de piatră, mai mult înalt decît lat, cu patru bastioane pătrate în cele patru colţuri, şi cîte un foişor în vîrf ca un cuib. Jos, un peristil îşi arcuia bolţile jur împrejurul clădirii, dantelînd marginile imensei terase înfipte în coasta muntelui.

Dîrză, neclintită din temelie pînă în metereze, casa unui neam de războinici adevăraţi, — aşa se înălţa cetatea de

baştină a marelui ministru, la jumătatea drumului dintre palat şi oraş.

Pînă acum, prin maiestuoasa însingurare şi liniştea semeaţă a liniilor drepte, clădirea îi vorbise de stăpînul ei, Kala Rama, nobilul mecen al tatălui ei. De azi încolo numele marelui căpitan de oşti Maahimsasa va răsuna, sunet de goarnă, din cele patru turnuri pînă aici la ea, ori de cîte ori va veni să viseze în pavilionul din grădină. Şi-o va închipui pe micuţa Amara cîntînd sub arcurile bolţilor. De acolo, din foişorul înalt va fi privit, ca dintr-un cuib de rîndunică, departe, departe pînă în zare, să vadă flamura unchiului fluturînd şi lăncile sclipind în bătaia soarelui — şi într-o zi îl văzuse venind şi alergase să culeagă flori, să împletească o cunună pentru fruntea lui prea iubită...

— Mă rog, jocuri ale fanteziei, fata mea, spuse profesorul Eichstädt — de fapt, localizarea nu-şi are rostul. Clădirea nu poate data din vremurile acelea.

— De ce nu ? e atît de solidă că poate ţine piept mileniilor.

Şi se uită înspre ministru, în căutarea unui sprijin. Kala Rama clătină din cap, zîmbind :

— Aveţi şi nu dreptate, memsahib Amanda ! Sigur că zidurile astea pot înfrunta timpul, cum îl înfruntă piramidele — dar, aşa cum a văzut tatăl dumitale, sînt clădite mai recent, prin mijlocul veacului al 17-lea, de strămoşul care şi-a pierdut viaţa trădat de mogul — în amintirea lui familia noastră salută cu stînga.

Amanda nu se resemnase decît pe jumătate — era convinsă, spuse, că strămoşul lui Kala Rama înălţase zidurile cetăţii chiar în locul unde familia îşi avea obîrşia, loc foarte potrivit, la mijloc de drum între palat şi oraş, cum şi ministrul ţinea cumpăna între domn şi popor. Acolo trebuie să fi fost şi casa lui Mahimsasa — şi de ce să nu fi avut aceeaşi înfăţişare, preluată apoi de urmaşi din respect faţă de tradiţie ? Peristilul cu bolţi arcuite şi foişorul apăruseră din timpuri străvechi în arhitectura Indiei. Ea şi-l închipuia astfel — şi de ce n-ar vedea în noua fortăreaţă reîntruparea celei de odinioară ?

— Nimeni nu vă poate opri să gîndiţi aşa, spuse Kala Rama, şi cred că formula pe care aţi găsit-o e cum nu se poate mai fericită. În această lumină trebuie văzută — şi visată — lumea aceea, lumea din vechime ! E drept că acolo, sus, în foişor, nu locuieşte decît prealuminatul dumneavoastră slujitor. E locul meu preferat — seara ridic ochii de pe carte şi privesc departe, peste lumea întunecată. Sau ies afară pe terasă, unde pămîntul piere, dintr-o dată, şi mă înconjoară numai spaţiul — cerul — stelele...

— Un loc privilegiat ! murmură profesorul.

— Atunci e lampa Excelenţei Voastre pe care am zărit-o de atîtea ori sclipind acolo, sus ! Ca o stea ! De acum încolo are să-mi fie şi mai aproape de suflet !

— Cum, memsahib ? Vii noaptea în locul ăsta singuratec ? Nu cumva singură ? Neînsoţită ?

— Nu chiar singură, Excelenţă — sînt cu Garuda. Înainte de a fi primit mangusta de la domnul Steel n-aş fi îndrăznit pentru nimic în lume să mă aventurez în întuneric — atît de credincioasă, atît de curajoasă ! Povesti şi întîmplarea cu piatra şarpelui, versiunea de fiecare zi a faimoasei geme a lui Kala Rama, pe care mangusta, scuturîndu-şi prada, o scosese la iveală. Pomeni şi de aventura nocturnă a lui Arthur.

Kala Rama zîmbi.

— Da, memsahib ! Am văzut şi eu aşa ceva, chiar de mai multe ori. Ai zice că şarpele se închină în faţa pietrei ! De fapt e o modalitate de a-şi procura hrana — da, da, pietricica, un fel de cremene, e fosforescentă, ca femela licuriciului, şi atrage gîndacii şi alte gîze cu care se hrăneşte cobra.

— Vezi, mi-am închipuit eu, exclamă profesorul încîntat. Nu se putea să nu existe o explicaţie acceptabilă a acestui fenomen ciudat !

— Pe mine nu mă mulţumeşte, se bosumflă Amanda. Era atît de plăcut să-ţi închipui că şarpele cobra — sau mă rog, o specie mai evoluată de cobră — poartă cu el un mic fetiş, şi noaptea stă de priveghi lîngă el ! Frica mea de şerpi — o frică cu neputinţă de stăpînit ! — ar fi motivată dacă aş putea crede că duşmanul meu e atît de evoluat mintal încît să-şi fi inventat, să zicem, o religie !

O cobră rugîndu-se lui Kali să-i înfoaie mai bogat gulerul cu venin ! — ei, m-aş simţi mai îndreptăţită, cumva, să tremur în faţa ei !

— Atunci faptul că sir Trevelyan, temerarul, suferă de aceeaşi boală ar trebui să fie o mîngîiere !

— Sir Trevelyan ? întrebă Kala Rama uimit, oprindu-se din mers şi privindu-l pe profesor cu ochii mari.

— Da, închipuiţi-vă, Excelenţă ! răspunse Amanda, domnul Steel ne-a povestit astăzi că vărul său nu poate privi un îmblînzitor de şerpi făcîndu-şi meseria fără să tremure de spaimă — nu poate, şi basta ! „E peste puterile mele !" spune.

— Hm, ciudat, foarte ciudat ! murmură Kala Rama.

Amanda ardea să-i afle părerea despre această potrivire, aparent întîmplătoare, care o neliniştea profund, — o enigmă cu nebănuite implicaţii. Nu îndrăzni. Tăcerea lui îi întărea convingerea că această coincidenţă ascundea ceva extrem de important pentru ea.

Înainte de a coborî treptele spre ponton, Kala Rama se opri şi cu ochi zîmbitori, spuse :

— Mi-ar părea rău, dragă memsahib, ca explicaţia mea prozaică să vă fi dezamăgit ! Dar dacă privim lucrurile mai în adînc, deosebirea nu-i chiar atît de mare. Spuneţi-mi, pentru ce se roagă omul ? Unui fetiş sau unui idol, n-are importanţă. Cei mai mulţi cer ceea ce caută şi cobra : hrană !

— Bine ziceţi, Excelenţă ! Se roagă mai fierbinte rostind : „Dă-ne nouă pîinea cea de toate zilele !" decît „Sfinţească numele tău" — formulă mai elevată !

— Ce să facem, stimate profesor sahib, aşa e viaţa, aşa e lumea ! Şi nu poate fi altfel ! Să nu cerem oamenilor prea mult, nici sărmanelor cobre, memsahib — de fapt, nu ştim dacă şerpii cînd privesc piatra fosforescentă, nu simt ceva asemănător cu sălbaticul care se roagă fetişului să-i ajute la vînătoare. Şi acum —

Se opri pe prima treaptă, făcu o plecăciune adîncă, şi spuse arătînd spre barcă :

— Daţi-mi voie să vă rog, preacinstiţii mei oaspeţi, care-mi sînteţi ca un tată şi ca o mamă, să binevoieţi a încredinţa preţioasele dumneavoastră persoane, lumina vie

a științei și podoaba neamului femeiesc, nevrednicei gondole a robului dumneavoastră preazelos —

Parodiind fioriturile politeței orientale, umorul lui Kala Rama avea totuși un iz foarte cordial. Privirile și inflexiunile lăsau să se înțeleagă că uza de privilegiul lui oriental pentru a spune, în stil exagerat de înflorit, adevărul adevărat. O privea neîndoielnic pe tînăra fată ca o podoabă a sexului frumos, și pe tatăl ei ca o lumină a științei, și dorea din inimă să le poată fi oricînd de folos.

Barca ministrului amintea bugera de pe Gange. Prova lungă, cu vîrful ascuțit, semăna cu ciocul unui pescăruș uriaș, în timp ce pupa se ridica lată și puternică. Nemișcat ca o statuie, un indian chipeș sta la cîrmă și, în bătaia lunii, părea turnat în bronz. Un turban mare, alb, și un șorț de aceeași culoare, încins peste șale, alcătuiau livreaua celor șase vîslași, practică și veenindu-le de minune. Țeasta trebuie ferită de razele lunii, altminteri — credeau — și-ar putea pierde mințile. Ședeau doi cîte doi în partea din față a bărcii, cu vîsla în mînă, gata de plecare.

Așternute cu perne și covoare persane, locurile pasagerilor se aflau la mijloc, ca în gondolele venețiene. Kala Rama își pofti musafirii la locurile de onoare, un fel de sofale instalate de-a latul bărcii. De aici se vedea minunat în toate părțile. Ministrul „luă un scăunaș și se așeză într-o parte“ — profesorul Eichstädt nu se putea opri să nu citeze sutrele buddhiste ! — măgulit că un magnat indian îi acorda atenția cuvenită unui „Preacinstit“ !

Cu brațele încrucișate peste piept, Bärbele, suflet credincios, privea cu neîncredere pregătirile de plecare. Că un copil fără minte ca Amanda, care nu știa ce-i frica — punînd cobrele deoparte — se lăsa pe mîna unei haite de împielițați, mă rog, treacă-meargă. Dar un cap cărunt cum era dom' profesor, ar fi putut fi mai mintos ! Ce să-i faci, stătea ziulica întreagă, ba și noaptea, cu nasu-n cărți în loc să privească în jur, să vadă cum curge lumea. E drept că domnu' în etate, îmbrăcat ca tot omul, de-i ziceau „ministru“, arăta aproape ca un creștin — dar arapul tot arap rămîne, și indianul indian — căci așa îi numea Bärbele pe indigeni, și nu fără dreptate. La început, rămăsese oarecum nedumerită : după cîte știa din auzite,

şi chiar din citite, indienii au pielea roşie, în timp ce ăştilalţi o aveau cafenie, dacă nu chiar neagră tuci. Din această nepotrivire între cele învăţate şi ce vedea cu ochii, trase concluzia că nu-i bine să te încrezi în cărţile de istorie, şi că viaţa te-nvaţă, nu cartea !

Simţind că slujnica are nevoie de îmbărbătare, Amanda flutură vesel batista. Bärbele îi răspunse îndată, dar nu se simţi deloc îmbărbătată : lacrimi îi curgeau pe obraz — cine-i spunea că o să mai dea ochi cu domşoara ei iubită şi cu domnu' mare ?

Bärbele nu citea ziarele englezeşti — ba mulţumea Domnului, Mîntuitorului şi tuturor sfinţilor că nu ştia limba asta venetică ! Dar în zilele acelea, pînă şi aerul zbîrnîia de grozăviile săvîrşite de tugi. Hecatombe de victime cădeau pe întreg teritoriul Indiei britanice. Nu era de mirare că ceva, ceva intrase şi în capul ei saxon, de ajuns ca Bärbele să înghită cu noduri văzîndu-şi stăpînii plecînd la o plimbare pe apă şi pe uscat, noaptea, însoţiţi de nişte indieni.

Ce-ar fi fost în sufletul ei dacă ar fi bănuit că ieri, în bazar, cel care îi măsurase muselină de o rochie, ei Barbara Schwitzgäbele din Echterdingen, era un tug, un tug de-adevăratelea, şi că iubita ei domnişoară avea să-l întîlnească pe ucigaş mai înainte ca ea să fi pierdut barca din ochi ?

Slujitorul lui Kali

Pe măsură ce barca înainta, dealul cu pavilionul în vîrf aluneca în lături ca o culisă. În spate, oraşul clipea din sute de lumini, aruncînd şiruri de franjuri aurii în luciul apei. Larma nocturnă răzbătea pînă la ei : corzile ciupite ale unui banjo, suspinul nostalgic al fluierului, tobele cu tamtamul lor sec şi insistent şi, neobosit, zvîcnetul tamburinelor, bătăi de inimă pulsînd febril. Cînd şi cînd urlau cîini încăibăraţi pe maidane ; în răstimpuri, ca un strop care cade şi se reface mereu, un dangăt înăbuşit se prelingea pe oglinda apei pînă la ei.

Amanda știa potirul sfînt din care picura : vedea cu ochii minții clopotul de bronz atîrnat de turla joasă, deasupra statuii de piatră a lui Naudi, taurul sfînt al lui Șiva. Preotul bătea clopotul ori de cîte ori un credincios aducea o danie și se închina spre sfînta sfintelor, — acolo, în întuneric, trona semeață Kali, soața lui Șiva, gata să-și reia vechile îndeletniciri : să înghită demonii dușmani, să le sfarme în dinți carele de război... ce mult era de-atunci, în urmă cu mii și mii de ani — un kalpa * întreg ! Între timp, în locul demonilor și al carelor de război, a trebuit să se mulțumească cu oameni ; și de curînd numai cu iezi — pentru cît timp, nu se știa, în vremurile în care slujitorii ei erau prinși și spînzurați cu zecile !.... Deocamdată închinătorii i se grămădeau la picioare, clopotul ritma în noapte, dangăt după dangăt, jertfe și rugăciuni răsunînd peste ape, departe, în urechile dușmanilor și a celor ce o disprețuiau ! Era ceasul cînd templul se învăluia în întuneric — se potrivea atît de bine cu întunecata lui stăpînă. În astă seară, însă, luminițe, unele lîngă altele, conturau curbele acoperișului — o neobișnuită podoabă a lăcașului lui Kali ! Se continuau și jos, într-un șir lung de flăcărui înaintînd încet de-a lungul cheiului și întorcîndu-se spre cupola luminată. O procesiune cu facle? De acolo părea să vină și invocația care începu în clipa aceea, și se repetă cu o ucigătoare monotonie — o cadență sălbatică de trei, patru tonuri și trei cuvinte, din care Amanda înțelese numai cel din mijloc : Kali.

— Ce tot cîntă mereu ?

— Cîntă : „Jai Kali mâ“ — Izbîndă mumei Kali. Știți ce înseamnă asta ?

Amanda și tatăl ei îl priviră întrebător. Continuă stăpînindu-și greu emoția — spre uimirea musafirilor săi :

— Ați auzit că de curînd ciuma răpune sute de vieți omenești în Gvalior ?

---

* Un ciclu universal, durata unei zile a lui Brahma : 4.320.000.000 ani.

— Da, Excelență, bîigui profesorul tulburat.

— Stă mereu la pîndă în orașele indiene. În ce mă privește, mă pot mîndri că aici măsurile sanitare au micșorat simțitor pericolul.

— Nu ne îndoim, Excelență ! S-a subliniat în toate ziarele engleze, se grăbi să adauge profesorul.

— În Gvalior deci, după cum spuneam, ciuma face prăpăd. Acesta-i rostul procesiunii. Dar scopul ei — care e, după părerea dumneavoastră ?

— Să implore zeița să ocrotească orașul, opină Amanda.

— În Italia se fac procesiuni în cinstea Madonei, în asemenea cazuri, deși cele două divinități nu au nimic comun — aminti profesorul.

Kala Rama dădu din cap, zîmbind sarcastic.

— Sînteți o lumină a științei, profesore sahib, și în India ariană a Vedelor, unde a predicat Buddha, citiți ca într-o carte deschisă. Dar India tîrzie, țara unde s-a infiltrat sîngele negru, — n-o cunoașteți. Drumurile ei, slavă Domnului, nu sînt drumurile dumneavoastră ! Nu ! Nu ca să curme prăpădul are loc procesiunea, ci ca să-l cheme încoace !

— Să-l cheme încoace ! exclamă profesorul Eichstädt tresărind, ca și cum chemarea credincioșilor, răsunînd amenințător pînă la ei ar fi purtat cu ea și suflul ucigător al ciumei. Amanda se înfioră și ea.

— Da, reluă Kala Rama, invocă zeița să-și reverse potirul mîniei asupra dușmanilor, asupra tuturor celor care cutează să lupte împotriva datinilor sîngeroase ale superstiției, să oprească arderea pe rug a văduvelor, să urmărească tugii — pe scurt, toți cei care se îngrijesc de sănătatea morală și spirituală a poporului, toți care iau parte la această muncă de culturalizare, pînă la cel din urmă salahor muncind la zidirea unei școli sau a unui spital. Și dacă ar fi să moară și ei, închinătorii lui Kali — ei bine, nu le pasă nicidecum ! Și-ar da viața cu inima ușoară, dacă ar ști că aceeași mînă îi sugrumă și pe dușmanii lor ! Și-ar da ultima suflare îngînînd din buze învinețite „Jai Kali mâ !"

Oricît de pătruns era de filozofia resemnării, Kala Rama vorbea cu amărăciunea unui suflet ales care se

împiedică la fiecare pas de îndărătnicia oarbă a contemporanilor săi.

Se lăsă o tăcere grea, ruptă numai de rumoarea orașului și de isonul obsedant al invocației către Kali.

Amanda se frămînta : întrebarea ei îl stîrnise pe venerabilul Kala Rama să facă destăinuiri pe care altminteri le-ar fi trecut sub tăcere — cine știe, poate că le regreta acum. Ascultînd de intuiția și sensibilitatea ei, se gîndi să creeze o diversiune — ușor, pe nesimțite. Cînd să deschidă gura, observă, surprinsă, că ministrul își răsucise capul într-o parte și asculta cu atenția încordată.

Șopti un ordin scurt — cei șase vîslași ridicară lopețile în aer. Barca mai lunecă ușor cîțiva metri — apoi clipocitul apei la provă amuți și el.

Se auzea ceva — un sunet care se amesteca cu lătrături sălbatice — adînc, domol. Să fi fost orăcăitul broaștei de care i se vorbise Amandei, semănînd cu un dangăt ?

Aruncă o privire spre Kala Rama și se lămuri îndată se petrecea ceva foarte important ! Cu ochii pe malul celălalt, ministrul se străduia să străpungă întunericul.

Alături de umbra muntelui care o înconjura, întinderea dintre oraș și bungalow părea acoperită cu zăpadă. Ochiul o cuprindea pînă departe, acolo unde sfîrșea orașul, parcă fărîmițîndu-se. Amanda recunoscu în zare dunga sinuoasă a războaielor de țesut care îi apăruseră atunci, cînd visase cu ochii deschiși. Uitase cu totul viziunea și acum se ivea din ceața amintirilor. Copaci, ici colo și dîmburi răzlețe aruncau umbre de cărbune, neclintite.

Dar una dintre umbre se mișca.

Zbura dinspre oraș spre bungalow, parcă purtată de furtună — se îndrepta înspre locul unde malul era înclinat, căci spre oraș cădea povîrnit, plin de stînci.

Urletele cîinilor amuțiră, ca și cum ar fi fost alungați — sunetul care se amestecase cu ele se auzi mai deslușit chiar provocator. Amanda îl recunoscu : îl mai auzise în ziua cînd vizitase crescătoria de cîini a rajahului. Era lătratul unui copoi. Umbra zburătoare era un om în haine albe, fluturînde — hăituit de un cîine.

Amanda se ridică cu respirația tăiată, cu toate că din locul ei vedea pînă departe, în zare. Ministrul și vîslașii erau numai ochi. Singur profesorul, miop cum era, n-avea

cum să ia parte la emoția generală — nu-i vorbă că nici ministrul, nici Amanda nu se sinchiseau să-i dea vreo explicație.

— Ce e? Se vede ceva neobișnuit? întrebă, nerăbdător.

— E un om care fuge din oraș, tată, îl urmărește un cîine — nu-l auzi cum latră? — e un copoi — doamne! De nu l-ar înhăța pe nenorocitul ăla!

Umbra făcu un salt.

Un pleoscăit — cercuri în apă, un vîrf triunghiular cu luciu argintiu înainta pe oglinda netedă a apei.

— Ai auzit, tată? A scăpat. Înoată spre noi. Vai! Cîinele!

Un alt pleoscăit, mai greoi — alte cercuri, încrucișîndu-se cu cele dintîi, și încă un vîrf triunghiular argintiu urmărindu-l pe celălalt —

Se aflau la douăzeci de brațe de faleză, nu prea departe de colțul abrupt care înainta în apă. Din clipa în care Kala Rama le dăduse ordin, vîslașii nu se clintiseră din loc. Acum, în timp ce Amanda urmărea cele două vîrfuri de triunghi gonind peste unda lacului, simți barca urnindu-se din loc. Nu se miră: nu era firesc să se îndrepte spre fugar și să-l ia înăuntru? Dar nu: barca aluneca încet spre peretele de stîncă și se răsucea în același timp, întorcînd spre înotător pupa ei înaltă. Amanda își lungea gîtul încercînd să nu-l piardă din ochi.

Nedumerită — manevra i se părea de neînțeles — se întoarse și — făcu ochi și mai mari: Kala Rama își desfăcea turbanul, cîrmaciul și vîslașii erau cu capul gol, și ei. Cum tatăl ei se aplecase înainte, Kala Rama îl rugă să-și scoată pălăria de paie.

Da, era limpede, barca se ascundea — nu voia să atragă atenția asupra ei printr-o pată de culoare.

Amanda se întorcea să vadă ce se petrece cu fugarul, cînd Kala Rama, vrînd parcă s-o împiedice, îi întinse piatra prețioasă desprinsă din turban, rugînd-o s-o ia în păstrare. Ca orice minte indiană, gîndea că pentru un suflet de femeie, magnet mai puternic decît un giuvaer de preț nu există. Amandei i se păru că ține în

palmă faimoasa piatră a şarpelui, cea din legendă, de a cărei existenţă aflase în urmă cu cîteva ceasuri.

Dar era în joc viaţa unui om, şi Amanda nu se lăsă distrată de giuvaer. Distanţa dintre cele două vîrfuri de triunghi se mărise — omul era un bun înotător. Acum o lua spre ei — să fi vrut să iasă la mal, în partea unde se aflau, sau să-şi încerce norocul după colţul falezei, undeva, de-a lungul peretelui de stîncă al muntelui ? Acolo ar fi putut găsi uşor un loc de căţărat, unde să nu-l poată ajunge cîinele —

Aşa avea de gînd, după cîte se vedea. Înotînd ceva mai departe, ar fi mărit distanţa dintre el şi cîine dar n-avea nici o şansă de scăpare dacă ar fi încercat să iasă la mal în porţiunea golfului. Cîinele nu era singur pe urmele lui : pe malul din faţă forfoteau acum indieni : unii se aruncaseră în apă şi-l urmăreau înot. Alţii alergau de-a lungul ţărmului, în căutarea unor colţi de stîncă mai înalţi, de unde îi îndemnau pe urmăritori, strigîndu-le direcţia luată de fugar. Cei mai zeloşi se repeziră spre pavilionul din deal, vrînd parcă să-l asedieze — de-acolo puteau aprecia dacă încerca să iasă din apele golfului sau nu.

Nu mai încăpea nici o îndoială că asta îşi pusese în gînd să facă : o lua în stînga lor, spre colţul falezei. Barca întorcea în continuare pupa înaltă spre el, contopită cu pereţii de stîncă. În acelaşi timp înainta mereu spre promontoriu. Aluneca neauzit, cum n-ar fi putut face nici o barcă europeană — se furişa cînd într-o dungă, cînd arătîndu-şi numai spatele, şi pînda avea într-însa atîta viclenie, încît Amanda simţi că i se taie răsuflarea — îi veni să ţipe, să ţipe cît o ţinea gura.

Îl privi pe Kala Rama şi se potoli îndată. Iscodea întunericul cu buzele strînse şi ochii strălucitori în faţa încremenită, parcă cioplită în piatră, şi în acelaşi timp, cu o mişcare aproape imperceptibilă a mîinii, îşi dirija oamenii pe care nu-i slăbeau din ochi. Emoţionată, fata aproape că nu-şi recunoştea bătrînul prieten, care mai adineauri îi vorbise atît de cald, ca un adevărat părinte. I se părea că-l are în faţă nu pe el, ci pe strămoşul lui, Mahimsasa, în pragul unei bătălii cu Pieile Negre.

Nici douăsprezece braţe nu-i mai despărţea de fugarul care nu bănuia că o barcă se află în imediata lui apropiere. Privea întruna spre colţul de stîncă : acolo, îndărătul lui, spera să-şi găsească scăparea. Părul lins, pe care aluneca apa, strălucea albăstriu : îşi lepădase turbanul şi kumurbundul ca să nu atragă privirile. I se întrezărea faţa ori de cîte ori scotea capul din apă, un chip schimonosit de crispare şi efort, cu buza de jos mult ieşită în afară şi barba udă lipită de bărbie.

Figura i se părea cunoscută Amandei — dar în secunda următoare urîţenia ei de sălbăticiune îi era cu totul străină.

Kala Rama ridică mîna.

Barca se răsuci spre stînga şi prova ascuţită ţîşni ca un aligator. Fugarul se lăsă fulgerător la fund.

Un strigăt scurt al lui Kala Rama. Cinci dintre cei şase vîslaşi săriră în apa agitată. Ministrul îşi aruncă mantaua deoparte, rămînînd într-un simplu caftan ; apucă o vîslă şi o mînui ca un marinar încercat.

Un cap se ivea, ici colo, îndrumîndu-şi tovarăşii, şi se scufunda îndată din nou. Cîrmaciul striga şi el unuia sau altuia încotro s-o apuce. Ai fi zis că un monstru marin răsărit din ape, idol indian cu trupul împletit din şerpi uriaşi şi capete nenumărate, se zvîrcolea nebuneşte la nici douăsprezece braţe de barcă, la hotarul umbrei, acolo unde apa se învolbura în cascade de argint, spumegînd în jurul trupurilor înnodate.

Cît ai clipi din ochi, barca se apropie de ele. Săltat şi împins de înotători, un trup pe jumătate gol care părea neînsufleţit se răsturnă în barcă, şi fu legat fedeleş. Razele lunii îi luminară faţa împietrită.

Amandei i se păru că-l recunoaşte pe Mool Roy, bogatul negustor de muselinuri din bazar.

În clipa următoare crezu că s-a înşelat : o strîmbătură drăcească se ivise pe faţa omului şi o sclipire de oţel ţîşni din ochii negri — o privire de fiară ! Amanda se cutremură.

Un pumn primit în ceafă îl ameţise pentru scurtă vreme. Îşi încordă muşchii şi simţi că legăturile erau

foarte strînse ; ridică ochii și dădu de răsuflarea fierbinte a copoiului, aplecat peste el. Cîinele fusese și el ridicat în barcă și își adulmeca prada, tremurînd de încordare și de bucurie. Resemnat dintr-o dată, cum stă în firea orientalului, indianul se lăsă moale pe fundul bărcii, și rămase acolo nemișcat, nepăsător. Doar un fulger îi scăpăra din cînd în cînd în colțul ochilor, ca sclipirea unei lame.

Era Mool Roy, și nimeni altul.

Barca o luă iute spre oraș.

Mare și greoaie, o altă barcă se ivi în fața lor, înaintînd cu repeziciune.

Cîteva minute mai tîrziu, cele două ambarcațiuni se aflau una lîngă alta. Era barca poliției. Luat pe sus, prizonierul fu trecut într-însa, urmat de cîinele care nu-l slăbea din ochi.

Urcat pe etrava din față, secretarul ministrului își făcu raportul, dezlegînd enigma care îl frămîntase pe Kala Rama : cum de făcuseră într-un timp atît de scurt drumul dus și întors ? Secretarul îi dăduse cîinelui să miroase romalul chiar la plecare, așa, într-o doară, fără să mai aștepte să ajungă la locul indicat. La jumătatea drumului, se dovedi că procedase foarte bine : cîinele se oprise dintr-o dată, adulmecînd cu nasul în pămînt, cotise spre dreapta și pornise cu atîta siguranță înainte, și cu atîta avînt, încît îl tîrîse pe însoțitorul lui după el. Dăduse de urmele răufăcătorului. După un mare ocol se reîntorsese în oraș. Ieșiseră prin poarta de nord, acum intrau prin cea de răsărit. Se întunecase La ceasul acesta era mereu îmbulzeală pe străzi, dar acum, cu prilejul sărbătorii lui Kali și a pregătirilor pentru procesiune, forfota era de nedescris. Cîinele nu se lăsă tulburat de mulțime : gonea neabătut prin uliți și prin curți, în direcția templului lui Kali. Cu cît se apropiau mai mult de procesiunea care înainta în pas de melc, cu atît gloata se îndesa mai tare. Cîinele, întărîtat, începu să latre nerăbdător. Rîndurile procesiunii unduiră, agitate. Cîinele se zbătea în zgardă, ca turbat, și se văzură siliți să-i dea drumul. Încercă să-și facă drum printre rînduri, însă oamenii se strîngeau umăr lîngă umăr, formînd un zid compact. Intervenția secretarului și a oamenilor lui

trezi reacții fanatice : se auziră amenințări, cîrteli împotriva ministrului — prea se îngrădiseră drepturile lui Kali — zeița se mîniase pe țara întreagă ! — turburarea sfintei procesiuni se cerea răzbunată — dușmanii lui Kali să ia aminte ! Neavînd încotro, se luară pe urmele cîinelui, ocolind șirul lung, parcă fără sfîrșit, al procesiunii. Cum era firesc, cîinele o luase mult înaintea lor, de partea cealaltă a șirurilor de oameni, și acolo dăduse din nou de urma fugarului — acesta ajunsese între timp la malul lacului, sărise în apă și era gata, gata să le scape, dacă nu l-ar fi prins ministrul !

Kara Rama nu părea nemulțumit de rolul pe care-l jucase. Asculta sfîrșitul raportului cu un zîmbet aspru pe buzele-i subțiri. Îl lăudă pe secretar și pe oamenii lui, dădu cîteva ordine privind prizonierul : la ce ghatt să abordeze ca să treacă neobservați — neuitînd nici de cîine, care urma să primească o porție suplimentară pentru isprava lui.

Strigătele și chemările urmăritorilor încetaseră : se înapoiau în grabă în oraș. Se auzi iarăși melodia orașului, corzile banjoului, tamtamul tobelor, zvîcnetul înfrigurat al tamburinelor — și, monotonă, neîntreruptă, strigarea procesiunii care clipea din mii de luminițe :

„Jai Kali mâ ! Jai Kali mâ !"

Și în timp ce barca, cu prizonierul la bord, aluneca în întuneric, Kala Rama privi sfidător spre oraș :

— „Victorie mumei Kali !" Pe slujitorul ăsta l-a pierdut pentru totdeauna.

Și pietrele vorbesc

— Ce-a făcut bietul Mool Roy ? întrebă Amanda cînd barca porni din nou, rapidă, vrînd parcă să ajungă din urmă timpul pierdut.

Kala Rama, care își înfășura turbanul în jurul capului, o privi uimit :

— L-ați recunoscut ?

— O da, Excelență! Nu eram sigură la început, dar pe urmă n-am avut nici cea mai mică îndoială.

Și întinse ministrului giuvaerul pe care-l ținuse strîns în palmă. În loc să-l pună în turban, Kara Rama se aplecă și-l prinse de vălul de dantelă cafenie al Amandei. Spuse cîteva cuvinte admirative din care reieșea că abia acum piatra își găsise locul potrivit. Se întoarse către profesor, cerîndu-i părerea.

Profesorul urmărise cum se îndepărta barca poliției și privise orașul cu luminile-i scînteietoare care se făcu nevăzut în clipa cînd părăsiră golful. Rumega o idee: episodul de adineaori putea constitui o parte captivantă din cartea pe care o proiecta, „Amintiri din India", așa, un fel de interludiu romanesc între două lucrări științifice. Își amintea conversația pasionantă avută cu o zi înainte, în bazar, cu negustorul Mool Roy pe teme religioase și filozofice. Contrastul izbitor al celor două evenimente îi apăruse ca o găselniță nemaipomenită, dacă nu chiar genială — de aceea asculta numai cu jumătate de ureche comentariile ministrului despre diamantul galben din vălul fiicei lui.

„Ce ciudat!" se gîndea savantul, în timp ce mormăia două cuvinte aprobatoare, iritat de întrerupere — ideea pe care o frămînta în gînd i se părea minunată! „Ce ciudat! În anumite privințe, de pildă cînd e vorba de pietre prețioase, indienii ăștia, fie ei personalități de elită, se poartă ca niște copii!"

Amandei i se păru iarăși că ministrul se folosea de giuvaer ca să creeze o diversiune, și iarăși interesul ei umanitar se dovedi mai puternic.

— Dar ce-a făcut bietul Mool Roy de-au pus cîinii pe urma lui? întrebă.

— Cine? exclamă tatăl ei. Mool Roy? Doar n-o fi vorba de onorabilul meu prieten din bazar?

Kala Rama dădu din cap, zîmbind binevoitor și ironic. Observase de mult că profesorul obișnuia să numească „prieten" pe oricine cu care intra în vorbă. Nu era de mirare. Prietenos din fire, Karl Eichstädt pornea de la premisa naivă că toți simțeau ca el: „tat tvam asi". Dar lumea fiind cum e, se iveau și stridențe de felul celei de

acum, cu „prietenul meu Mool Roy“ ! Mai amuzant era faptul că, teoretic vorbind, savantul ştia atît de bine cum e făcută lumea, încît ar fi putut ţine oricînd o conferinţă documentată despre rosturile ei, împănată cu citate din „cei mai înţelepţi dintre înţelepţii veacurilor“.

Iată de ce zîmbea ministrul.

— Aha ! Şi dumneata ai făcut cumpărături la el ? observă pe un ton nepăsător, spre deosebire de cel tulburat al profesorului. — Da, cea mai bună muselină la el o găseai — şi asta, din care e făcut turbanul meu, tot de la el o am, şi-i de soi. N-o să-mi mai vîndă nimic de-acum încolo... Vrei să ştii, memsahib, cine e Mool Roy ? E tug — asta e, şi a fost o viaţă întreagă — dar astăzi şi le-a făcut pe ale lui pentru ultima oară !

Amanda păli. Profesorul sări în sus, ca înţepat de o viespe.

— Doamne Dumnezeule, Excelenţă ! trebuie să fie o neînţelegere la mijloc ! Mool Roy ! unul din cei mai bogaţi oameni din oraş, după cîte mi s-a spus... !

— De bogat, e putred de bogat. Dar — şi nu cred că mă înşel — averea şi-a făcut-o mai curînd din marfa altora, decît din mărfurile lui. Şi călătoriile lui de afaceri — era mereu pe drumuri, de mă pusese şi pe mine pe gînduri — cred că i-au fost mai cu spor în nopţile cu lună plină !

— Nu-mi vine să cred, Excelenţă ! protestă profesorul. Trebuie să fie o greşeală ! O fi altcineva. Încă mai ieri am fost cu Amanda şi cu servitoarea la bazar, să facem nişte cumpărături pentru serbarea de mîine. Mool Roy ne-a servit cu şerbet, şi am stat o mulţime de vorbă cu el, da, despre cele mai savante probleme al filozofiei indiene. Constatam cu părere de rău că, asemeni multor indieni din zilele noastre, abandonase concepţiile elevate, spiritualiste, ale unui Sankara, ca să adopte vederile curente, teiste. Tot aşa, părerile lui privind transmigrarea sufletului erau ale unui om din popor — deşi părea cultivat, dacă nu chiar savant, cu profunde convingeri religioase şi o temeinică cunoaştere a Vedelor.

— Aşa şi era, fără îndoială, iubite profesore sahib — şi ţin să vă felicit că aţi avut prilejul unui dialog atît de

interesant cu un tug de elită ! O să vă rămînă pentru totdeauna în amintire !

Profesorul Eichstädt oftă, dezamăgit. Tonul prietenului său era prea categoric ca să lase loc vreunei îndoieli. Abia acum înțelegea afirmația de adineaori a ministrului : India, aceea în care se infiltrase sîngele negru, era o carte închisă pentru el. Și în locul contrapunctului literar pe care îl gîndise, între conversația de ieri și incidentul de azi noapte, acum sta în fața altuia, de data asta real și spinos la culme, pe care nu-l putea folosi nicicum. Prea drastic era efectul de contrast pentru cele ce-și propusese !

Și bunul profesor se lăsă în voia amărăciunii pe care o încearcă orice scriitor cînd o idee strălucită e răsturnată de brutalitatea evenimentelor, și-i nevoit să renunțe la ea.

Amanda căzuse și ea pe gînduri — dar în cu totul altă direcție. Vedea limpede firul ce lega aventura din munți a lui Edmund cu întîmplarea de adineauri. Nu putuse urmări raportul secretarului, dar din jocul mîinilor care arătau mereu spre munte, înțelesese că acolo sus, cu ajutorul cîinelui, dăduseră de urma tugului care-și pierduse romalul. Nu resimțea nici un fel de milă pentru ucigașul care încercase să-l asasineze pe iubitul ei — avea, fără îndoială, zeci de crime pe conștiință. Totuși, nu-și putea lua gîndul de la el. Cuvintele lui Kala Rama : „Izbîndă mumei Kali ! dar el n-o va mai sluji niciodată !“ și vocea lui calmă, spunînd : „N-o să-mi mai vîndă muslină niciodată !“, pecetluiau soarta ticălosului.

Amanda era de ajuns de familiarizată cu moravurile Indiei ca să-și spună că judecata n-avea să fie lungă. Nu se va găsi nici un apărător care, în cîteva cuvinte emoționante, să prezinte pe învinuit ca o victimă a obsesiilor sale religioase. și a unei eredități încărcate. Zilele vieții lui păreau a fi numărate.

Să fi fost această scurtare silnică a perspectivei, sau remarca tatălui ei privind credința naivă, din popor, a lui Mool Roy despre transmigrarea sufletului, care o îndemnă pe Amanda să rupă tăcerea ? Voia să știe ce prevedea învățătura buddhistă în cazul unui om cum era ăsta ? Cum se va reîntrupa după moarte ? Va fi o fiară sînge-

roasă ? Dar bunul ei Garuda ? I se cuibărise în poală si auzindu-şi numele, scoase un mîrîit uşor. Oare va vedea iarăşi lumina lunii sub chipul unui vajnic apărător al neamului ?

— Lucrurile nu stau chiar aşa, memsahib, răspunse Kala Rama cu un zîmbet grav. Nu numai buddhiştii, ci toţi indienii din toate vremurile au crezut neclintit că moartea orişicărei făpturi nu e decît trecerea într-o altă existenţă. Acea existenţă ar fi întru totul determinată de felul cum a fost trăită viaţa de pînă atunci, — şi cu toţii n-am fi decît ceea ce merităm să fim — toate fiinţele s-ar afla în locul pe care singure şi l-au prilejuit.

— Vă amintiţi ce spune inimitabila upanişadă Brihadaranyakam ? se repezi profesorul. „Cum îi e fapta şi traiul, aşa se naşte. A făcut binele, bun se va naşte ; dacă a făcut răul, rău se va naşte. Cum îi şopteşte inima, şi cît îl duce mintea, aşa îi e şi fapta. Şi după cum i-e fapta, aşa şi soarta“. Dar metafora omizii ? Mai sugestiv nici că se poate : „Aşa cum omida, după ce a ajuns în vîrful frunzei, se prinde de un alt început, şi se trage toată într-acolo, aşa şi sufletul, după ce a lepădat trupul, şi s-a desprins un timp de neştiinţă, se prinde de un alt început, şi se trage cu totul într-acolo“.

Principiul de bază al gîndirii indiene îl scoase pe indianist din măcinatul dezamăgirilor literare. Vibrînd de entuziasm, se lansă într-o lungă disertaţie despre metempsihoză. De la indieni trecu la pythagoreeni şi la platonicieni, apoi la thraci ca să ajungă la druizi ; făcu o scurtă incursiune în Edda scandinavă, sări la negrii din Noua Guinee şi, prin Polinezia, se întoarse în India. Acolo atinse în treacăt urmele îndoielnice ale Rigvedei, străbătu în fugă pădurea virgină a brahmanilor, adînci subtila distincţie făcută de Sankara între doctrina exoterică şi cea ezoterică, se cumpăni pe firul de cuţit al scolasticei buddhiste. Dar, cum conferinţa lui pe acest tărîm ameninţa să degenereze într-un dialog cu Kara Rama, se refugie dintr-o dată în lumea germanică, unde nu se temea să fie întrerupt. Era un mare savant — dar avea şi el, ca tot omul, metehnele lui : îi plăcea să se asculte vorbind ! Tot timpul drumului n-avusese prilejul să scoată un cuvînt şi acum, fireşte, prinsese ghes.

— Mi-a dat de gîndit faptul că aceste idei, care dau naştere la tot soiul de utopii, au prins şi la temperamente mai puţin fanteziste decît un Jean-Paul, de pildă. Da, le întîlneşti la spiritele cele mai ponderate, dacă nu chiar critice. Nu mai departe de Lessing, care şi-a fundamentat „Educaţia genului omenesc“ tocmai pe această idee. Dar Lichtenberg ? Minte ascuţită şi lucidă, mărturiseşte că nu poate scăpa de obsesia de a mai fi trăit, cîndva, o altă viaţă pe pămînt — sentiment pe care îl teoretizează, inserîndu-l în logica doctrinei sale. Ce să mai spunem de criticul nostru de frunte, marele Kant ? Precaut pînă la exagerare faţă de tot ce ţine de dogmatism, nu include această idee în sistemul său, dar pe care totuşi o postulează. Căci ideea unei permanenţe dincolo de moarte, cunoscută de noi toţi, o regăsim la el sub altă formă : aceea a distincţiei dintre caracterul inteligibil şi cel empiric — şi nu reiese prea limpede de ce acest caracter inteligibil, atemporal, s-ar manifesta o singură dată, şi numai o dată, de vreme ce condiţiile apariţiei lui există mereu...

Barca aluneca iute de-a lungul înălţimii masive unde se ridica palatul ; în dreapta lor, peretele de stîncă roşie cădea atît de abrupt în apă încît Amanda se întreba dacă Mool Roy ar fi găsit un loc pe unde să se caţere — iar umbra crenelată din vîrful lui se desena pe oglinda netedă a apei ca pe o tipsie de metal. Luna era ascunsă în spatele muntelui, şi cerul tropical strălucea orbitor, chiar pentru ochii miopi şi entuziaşti ai profesorului. Dincolo de miriadele de stele ce rămîneau invizibile, altele, fără număr, luceau ca nişte roţi de foc — fulgi de păpădie, bule de aur şi argint pîlpîind într-o cîmpie neagră, nemărginită.

— Cum să-l pomeneşti pe Kant — exclamă — sub acest cer indian, scînteietor, şi să nu regreţi că n-a avut parte de o asemenea privelişte, care nu are pereche pe lume ! Şi totuşi cerul mult mai stins, boltit deasupra Königsbergului i-a fost deajuns pentru a-i inspira faimosul pasaj din *Critica Raţiunii Practice* — îl ţii minte, Amanda ? — „Deasupră-mi cerul înstelat, şi-n inimă legea morală“ ! Din unghiul nostru de vedere, am putea

adăuga : aceste două lucruri sînt complementare, cum e exteriorul cu interiorul. Legitatea mecanică a lumii fizice, atît de grandios manifestată în cerul înstelat, trebuie în cele din urmă să fie identică cu legea morală ! Numai că dumneavoastră, indienii, nu dați aspectului cosmic a legii morale o interpretare *juridică*, în sensul hotărîrii unui judecător divin, ci v-o închipuiți *naturalist*, ca o lege oarbă, și în același timp clarvăzătoare a naturii. Sub numele sacru Adrastea, „Cea-de-care-nu-există-scăpare", Plotin identifică această dreptate ordonatoare, pe care voi, indienii, o numiți mai lucid și mai potrivit Karma, „Fapta". Și dumneavoastră, iubite prietene ; înalta poziție pe care o dețineți, de conducător al unui nobil popor, nu e nici ea întîmplătoare, nici mai arbitrară decît poziția stelei de colo, care scînteiază atît de puternic, nici mai la vest, nici mai la est — vorbesc de aceea, de-acolo : probabil o planetă, poate chiar Brihaspati, cum îi spuneți aici, în India, planetei pe care europenii au botezat-o Jupiter.

— Da, așa-i, încuviință Kala Rama. Astronomii dumneavoastră ne învață că e însoțit de opt luni. De cîte ori îl privesc de pe terasa mea, de sus, mă gîndesc la strălucirea nopților de acolo !

— Ceea ce spuneți, Excelență, îmi amintește de o vorbă a lui Kant : „Cine știe dacă sateliții aceia nu se învîrt în jurul lui Jupiter ca să ne fie nouă luminători, cîndva !" Iată-l enunțînd în felul lui, transmigrarea sufletelor ! Că te naști din nou pe planeta asta ori pe alta, n-are importanță — și la voi, indienii, sferele cerești unde te poți naște din nou sînt fără număr, unele mai strălucitoare decît altele — ceea ce corespunde perfect viziunii kantiene ! El susține cu argumente bine motivate că planetele mai depărtate de pămînt sînt alcătuite dintr-o materie mai subtilă. Și ajunge la concluzia că ființele de pe planetele îndepărtate simt mai puțin povara trupului și, ca atare, au mai multe disponibilități spirituale. Prin urmare, am urca treptele desăvîrșirii ! Da, dar nici această viziune magnifică nu l-a mulțumit. A părăsit-o, și parcă străpungînd lumea fenomenelor, ne-a deschis orizonturi noi, nebănuite, o existență dincolo de spațiu și timp, pe care o implică însăși structura noastră interioară.

— Samsara şi Nirvana, spuse Kala Rama.

— Exact, stimate prietene! Paralela este perfectă.

— Vedeţi, iubite profesore, că ne întoarcem la ceea ce discutam mai adineaori: occidentul şi orientul sînt pe cale de a se întîlni. Ce îmi spuneţi acum mi se pare cu atît mai remarcabil cu cît e greu de presupus că doctrinele indiene ar fi putut avea vreo influenţă asupra gîndirii acestui filozof.

— Mai mult ca sigur că nu, Excelenţă! Pe vremea lui Kant, Europa n-avea decît o foarte vagă idee despre India — numai cîteva trăsături schimonosite, dar nimic din adevărata ei fizionomie. Da, avem de a face cu intuiţii izvorîte din adîncurile spiritului omenesc, care ies spontan la lumină în locuri şi epoci diferite...

Amanda observa cu necaz că digresiunile se ţineau lanţ, ajungînd pînă la depărtări cosmice; tema de la care porniseră şi o interesa de aproape era gata să se piardă. Se grăbi să intervină cu o întrebare: oricît de atrăgătoare, oricît de convingătoare ar fi doctrinele reîncarnării, rămîi nemulţumit constatînd că nici o amintire a unei vieţi trăite nu trece în următoarea, să lege între ele diferitele existenţe ale aceleiaşi fiinţe!

— Să nu crezi, copila mea, că eşti prima care să fi ridicat această obiecţie! Este o obiecţie generală! S-ar părea totuşi, că cine nu se poticneşte de ea, e mai înţelept decît toţi. Nu ştim cît de folositoare i-ar fi omului această amintire, ca să-şi trăiască viaţa aşa cum se cuvine. Cred că nu e greu să-ţi dai seama că, în linii mari, ar fi chiar stînjenitoare pentru libertatea noastră morală — ne-ar umbri prospeţimea, spontaneitatea care dau suflet şi fior unei vieţi bine trăite!

— Nu zic că nu. Dar parcă nu-ţi vine a crede că-i aceeaşi fiinţă, dacă nu există o punte, puntea amintirii, între o viaţă şi alta!

— Amanda dragă, am mai vorbit despre problema identităţii, spuse profesorul uşor impacientat — nu-i plăcea ca discuţia să se întoarcă în cerc, asupra unor chestii rezolvate. Ştii doar cum a răspuns Buddha, cînd cineva i-a pus această întrebare: „Ar fi prea mult, şi ar fi greşit să spunem că-i un altul; tot atît de greşit şi tot prea mult, să-i spunem că-i acelaşi.“

Amanda dădu din cap, nemulţumită.

— Adevărul adevărat, zîmbi Kala Rama, este că fiica dumitale are dreptate : identitatea personală pune o problemă mai mult decît dificilă. Şi de ce ne-am mira, cînd şi în cadrul unei singure vieţi e atît de greu să defineşti temeiurile identităţii individuale ? Pare un lucru atît de firesc, de la sine înţeles, încît pentru omul de pe stradă întrebarea e de prisos. Dar în clipa în care încerci să-i găseşti un răspuns, îţi dai seama cît e de grea. Trupul e într-o permanentă schimbare, mintea nu mai puţin. În ce măsură bătrînul e unul şi acelaşi cu copilul de odinioară ? Aşa că e normal să vrei să te legi de amintire, memsahib, ca de un fir pe care s-ar înşira totul. Dar cîte amănunte din viaţă, mii şi mii, ţi s-au şters cu totul din minte — şi totuşi nu te-ai îndoi că le-ai trăit chiar tu.

— Nu, desigur — dacă mi le-aţi aminti Excelenţă ! răspunse Amanda, înclinînd capul într-o parte şi privindu-l pe ministru cu un zîmbet şăgalnic.

Cei doi bărbaţi izbucniră în rîs, amuzaţi de replică.

— Isteţ răspuns ! spuse tatăl ei — dar să nu crezi c-ai scăpat cu atîta. Să presupunem că trei sau patru martori demni de încredere constată că ai comis ceva, mă rog, ceva ce ţi-a ieşit complet din minte. N-ai fi nevoită să admiţi că tu ai fost făptaşul ?

— Ba da, n-aş avea încotro.

— Fiica dumitale se simte copleşită, dar de convins, n-ai convins-o, profesore sahib ! Şi cu asta n-am făcut nici un pas înainte. Cred că trebuie să-i facem pe plac. Spuneai adineaori în glumă, memsahib, că o întîmplare din viaţă poate fi uitată, dar trebuie să poată fi reintegrată în firul amintirilor — altminteri identitatea persoanei nu ar avea nici un sens. Dar cine spune că acelaşi lucru n-ar fi posibil cu o viaţă întreagă, aparent cu totul uitată ? Naşterea ne-a şters-o din minte — spre binele traiului nostru pămîntesc, cum a spus-o tatăl dumitale. De ce moartea nu ne-ar reda amintirea ei ?

— Minunat ! exclamă profesorul Eichstädt. Asta ar fi sensul acelei „desprinderi temporare din neştiinţă“ pomenită în Upanişade — a neştiinţei, adică a cunoaşterii empirice, condiţionată de simţuri, — şi în locul ei s-ar ivi o conştiinţă mai largă, mai cuprinzătoare. Ca şi cum

te-ai trezi dintr-un vis, și ți-ai aduce aminte de viață, de viața propriu-zisă, dar și de alte vise, visate mai de mult. Așa s-ar putea interpreta „neașteptatul și nesperatul“ ce-l așteaptă pe om după moarte, dacă ne-am lua după spusele lui Heraclit obscurul.

— Mă bucur că nu respingeți ideea, spuse Kala Rama. Dar indian fiind, nu pot să nu revin asupra faptului că aici, la noi, doctrina reîncarnării are rădăcini mult mai adînci decît la oricare alt popor, mai adînci decît oricare altă doctrină. De aceea, în acest domeniu plin de mister, dispunem de o experiență vastă, rămasă necunoscută celorlalți. Din toate vremurile am fost convinși că unii oameni, foarte evoluați, care și-au cultivat și desăvîrșit forțele spirituale superioare, au chiar în această viață capacitatea de a-și reaminti viețile anterioare.

— Dar dumneavoastră personal — și vă rog să-mi iertați întrebarea, Excelență, — dumneavoastră ați întîlnit asemenea oameni ?

Amanda regretă îndată că o luase gura pe dinainte, văzîndu-l pe Kala Rama ezitînd să răspundă.

— Cunosc unul, memsahib.

„E magistrul lui, indianul care a vorbit cu mine și pe care trebuie să-l întîlnească mai înainte ca șacalul să urle de trei ori“, se gîndi Amanda.

Profesorul Eichstädt gîndea în sinea lui : „ De n-ar fi vreun yoghi șarlatan, care să-l tragă pe sfoară !“

— Să nu ne oprim la cazuri izolate, și așa destul de rare, reluă Kala Rama. Dacă ne-am cerceta viața de fiecre zi cu mai multă luare aminte, am putea scoate la lumină vagi amintiri, legate de o viață trăită mai înainte ! Adică de ce numai lirica indiană să releve, în iubirea fulgerătoare dintre un tînăr și o fată care, din clipa în care se întîlnesc, sînt de nedespărțit — preștiința unei regăsiri ? Și pornind de la această extremă, nu există oare întreaga gamă a simpatiilor și antipatiilor noastre ? Dar impulsurile irezistibile, talentele — și mai ales geniul — nu-s oare fețele aceleiași posibilități ? Aș îndrăzni să merg și mai departe : dacă am iscodi mai atent viața noastră interioară, am da de unele ciudățenii, de unele particularități foarte personale, ba chiar și de anumite imagini,

apărute din frageda copilărie, şi care sub nici o formă nu-şi pot avea rădăcinile în viaţa noastră actuală.

— Mi-e teamă, stimate prietene, replică profesorul Eichstädt, că aţi mers prea departe — cel puţin în ce priveşte imaginile reamintite ce nu pot fi reduse la impresiile din timpul vieţii. Drept să spun, la mine nu văd nici o urmă, dar chiar nici una, a unei alte treceri pe pămînt !

— Nu ? Chiar nici una ? întrebă Kala Rama cu un zimbet subţire. Ar trebui să priviţi mai atent.

— De ce nu ? Am să meditez.

—Da, dar să nu uitaţi să vă aşezaţi turceşte, şi să respectaţi respiraţia indicată ! glumi Kala Rama.

— Desigur ! Aşa cum spun preceptele străvechi : „Alegîndu-şi un loc liniştit, aşezîndu-se aşa cum se cuvine, strîns în sine ca broasca ţestoasă, va trage încet aerul în piept pînă în dreptul inimii, şi expirînd tot atît de încet, se va adînci în sine, se va concentra."

— Eu n-am nevoie de pregătiri atît de complicate, spuse Amanda. În timp ce vorbeaţi, Excelenţă, mi-a apărut în faţa ochilor o viziune care îmi pierise din minte — mă urmăreşte din anii copilăriei şi, dacă stau să mă gîndesc, nici nu-mi pot închipui anii de pînă acum fără ea ! Dar de unde a răsărit, nu pot să ştiu. Uneori îmi vine să cred că-i un vis. Dar şi aşa e greu de explicat cum asemenea fantasme pot apărea în visele unui copil !

— Nu mi-ai pomenit niciodată de aşa ceva ? Sau poate am uitat ?

— O nu, tată ! nu ţi-am spus niciodată nimic, nici ţie, nici nimănui. E un lucru ciudat în povestea asta : o port cu mine ca şi cum aş fi trăit-o, şi în acelaşi timp e învăluită într-o aură de vis, de irealitate !

— Mă faci curios !

Kala Rama nu spuse nimic, dar se aplecă înainte, pregătindu-se s-o asculte.

Amanda se roşise la faţă şi, cu fruntea încruntată, se străduia să dea chip imaginior de ceaţă ale trecutului, şi să găsească cuvintele potrivite ca să le descrie.

— Stau, sau mai degrabă şed — nu mai ştiu — în faţa unei clădiri acoperite cu o cupolă — nu-i prea mare, dar e minunat de frumoasă ! Partea de jos e din piatră

— are cîteva trepte — şi o nişă cu o statuie de aur reprezentînd o persoană şezînd într-o poziţie nemaiîntîlnită de mine. Acum, după toate cîte am văzut, aş zice că-i o statuie a lui Brahma sau a lui Buddha. Cupola e de aur, strălucind ca soarele în aerul vibrînd de lumină. De cîte ori îmi aminteam de ea, mă întrebam cum se poate ca soarele să fie chiar atît de orbitor — acum, aici, l-am văzut cu ochii mei ! Clădirea e într-un fel de luminiş, şi în spate se ridică un pîlc de copaci bătrîni. Nici o frunză nu se clatină — e atîta linişte, atîta tăcere în aer — şi un fel de solemnitate — aşa mi se pare — dar nu ştiu cum s-o spun în cuvinte.

— Asta-i tot ? întrebă tatăl ei.

— Da, asta-i tot.

— Poate că e deajuns, spuse Kala Rama, dînd încet din cap.

— Are ceva — adăugă Amanda sfios, — ceva ce nu încape în cuvinte — o nuanţă, care o deosebeşte de orice altă imagine, nemaivorbind de faptul că de văzut, n-am văzut-o niciodată cu ochii mei, cu ochii trupului !

— Ba da ! În vis ! interveni tatăl ei. Aş pleda pentru ipoteza visului. Uite de ce : cînd de abia învăţai să umbli, te învîrteai toată ziua, bună ziua, în odaia mea de lucru şi-ţi vîrai năsucul prin cărţile mele. Vei fi dat de un album ilustrat, în care ai văzut o stupa buddhistă — cu asta seamănă — şi mai tîrziu, într-un vis, impresia s-a fixat ca o trăire adevărată !

Explicaţia părea foarte plauzibilă, dar nu-i mulţumi nici pe Amanda, nici pe Kala Rama.

Tăceau.

Nu mai erau în larg. Barca ocolise colţul dinspre miazănoapte al muntelui unde se ridica palatul şi intrase într-un golf adînc, geamăn cu cel ce mărginea oraşul. Pe două părţi, jungla acoperea malul cu hăţişul ei sălbatic, pe cea de-a treia latură, muntele cobora lin spre cîmpie, adăpostind pe coastele de sus terasele parcului regal, de faimă în toată India. Nu le văzuseră încă. Urmau să le viziteze abia în seara următoare, cînd europenii vor putea să admire o capodoperă a artei grădinilor datînd din India antică, însufleţită de freamătul colorat al unei serbări de curte orientală.

Către capătul golfului, un colţ de stîncă răsărea din junglă — ai fi zis un elefant păşind în apă ca să se scalde. Acolo un rîu îşi desfăcea braţele într-o mică deltă, şi printre ochiuri de apă sclipitoare se zăreau ziduri năruite, mîncate de vreme, năpădite de ierburi, coloane înalte şi o cupolă, grea şi masivă, odihnind în iureşul de verdeaţă.

Barca trase la mal lîngă un şir de coloane ce stăteau încă înfipte în lespezile de marmoră, formînd un mic debarcader. Coborîră.

Coloane zvelte, bogat sculptate se răsfirau ici, colo sau zăceau prăvălite pe lespezile pardoselii — te ducea gîndul la vremuri de demult, în timpul mitic, cînd un cuplu dumnezeiesc ar fi jucat o partidă de şah pe aceste locuri şi, luîndu-se la ceartă, ar fi plecat lăsînd în urmă totul baltă.

Grăbit, aproape nerăbdător, Kala Rama străbătu cu musafirii lui ruinele palatului, fără să ia în seamă curiozitatea indianistului, care ar fi dorit să zăbovească lîngă o zeiţă sculptată pe un pilastru, sau lîngă un capitel căzut la pămînt. Spuse doar cu un aer absent : „Mai tîrziu, iubite profesore sahib !“ În cele din urmă, trecînd printr-o antecameră bine conservată şi un peristil, ajunseră în dreptul unor trepte mari, maiestuoase.

O poiană li se întindea la picioare, tivită cu copaci înalţi şi acoperită cu ierburi de tot felul. La nici o sută de metri, simplu şi sobru, un edificiu amintind un templu le atrase privirea. Cilindric, aşezat pe un postament pătrat cu trepte nu prea înalte, se articula graţios în straturi orizontale, bogat ornamentate, şi se termina cu o minunată cupolă. Privit din depărtare sub bătaia lunii, monumentul, fără îndoială de mare vechime, nu părea prea atins de povara veacurilor. Poate nişele din partea de mijloc a cilindrului să fi fost mai avariate : bolta celei din faţă, care era cea mai mare, lucea, ştirbă, în marginea umbrei de cărbune.

— Ce minunăţie ! strigă indianistul. Acum înţeleg, iubite prietene, de ce ne-aţi alergat printre ruinele palatului ! Coloane, peristile năruite vezi cu miile, aici, în India ! Dar o stupa ca asta ! — Da, Amanda, e chiar arhitectura pe care ne-ai descris-o — pînă şi nişa e la locul

ei ! goală, fireşte — dar ce ciudat ! Nu-mi amintesc deloc, dar chiar deloc, s-o fi văzut vreodată într-o reproducere — o perlă, nu altceva ! Cît de fine îi sînt profilurile — şi liniile cît de graţioase ! E unică în felul ei !

Biciuit de entuziasm arheologic, profesorul Eichstädt se repezi spre stupa.

Ceilalţi doi nu-l urmară îndată.

Cu ochii mari, cu respiraţia tăiată, Amanda sta ca sub o vrajă — părea că vede o arătare. Abia cînd tatăl ei se depărta, ieşi din încremenire şi fără voie, atinse cu mîna umărul lui Kala Rama.

Bătrînul indian o privea intens, cu un zîmbet tandru, atotînţelegător.

— Da, memsahib ! Tatăl dumitale are dreptate. E chiar stupa de care ne-aţi vorbit.

Amanda încuviinţă din cap.

Întrebarea ce o frămîntase, ca un presimţ, din clipa plecării în această plimbare nocturnă : „Oare pietrele or să-mi vorbească chiar astăzi ?" îşi primise răspunsul.

Pietrele îi vorbeau.

Fratele mai mare

În timp ce Arthur alerga strigînd după văru-său, se întreba în ce direcţie o luase Edmund. Grădina nu-i deschidea nici o potecă. Întunecată şi în acelaşi timp scăldată într-o lumină crudă, se întindea neclintită, mută. A naibii grădină ! Probabil că Edmund o luase spre debarcader, la poalele pavilionului ? Se şi repezi spre dreapta cînd zări în stînga un pîlc de bambuşi înalţi, cu vîrfurile crescute în evantai, clătinîndu-se puternic. O apucă într-acolo, fără să se mai gîndească. Edmund plecase în taină : barca era trimisă de marele preot al lui Krişna — era deci firesc să tragă la mal într-un loc ascuns. Zeii şi preoţii sînt făcuţi pentru taină !

Partea aceea a grădinii îi era necunoscută. Aici locuiau servitorii, şi cu dispreţul suveran al englezului faţă

de tot ce e băştinaş se ferise să calce în apropierea acestui sat în miniatură.

Trecu pe lîngă firele de bambus — cel mai subţire era frînt în două. O luă în goană pe o cărăruie strecurată printre ierburi înalte şi care cobora brusc la vale. Zări apa sclipind printre frunze într-un loc unde n-o bănuise. În clipa următoare se afla la mal, unde barca se pregătea să plece. Un salt, şi iată-l pe tînărul scoţian la bord. Cu sufletul la gură se aşeză lîngă etrava din spate, în faţa lui Edmund, care-i aruncă o privire răutăcioasă. Oricum, Arthur nu se aşteptase să fie primit cu entuziasm.

Tuciurii, goi pînă în brîu, patru vîslaşi stînd în partea din faţă a bărcii trăgeau cu nădejde la lopeţi, neauzit ; nu păreau să dispună de vaste cunoştinţe lingvistice. Erau însă trimişi de marele preot, şi cei doi englezi socotiră că în împrejurările astea, tot ce venea de acolo trebuia luat, dar cu fereală. Deşi îi mînca limba, nu puteau vorbi despre ce le ardea inima, iar despre altele n-aveau chef să vorbească.

Stăteau deci faţă în faţă şi tăceau, fiecare cu gîndurile lui, în timp ce barca zbura ca o săgeată pe oglinda lacului încercînd, după toate aparenţele, să pătrundă în umbra ocrotitoare a muntelui unde se afla palatul. Nu se mulţumi cu atît. Se strecură la poalele falezei înainte de a o lua spre nord, înaintînd de-a lungul malului abrupt, ca şi cum ar fi vrut să se ascundă sub uriaşele stînci de gresie, unde se şi furişa din cînd în cînd.

Edmund îşi privi vărul cu ironie. Ţuguindu-şi buzele, fluieră o veche melodie, ale cărei cuvinte Arthur le ştia prea bine :

Now we're in for it, damme what folly, boys,
To be downhearted, — yo ho ! *

Cu timpul tăcerea deveni plictisitoare, şi verii începură să schimbe cîte o vorbă. Ce era cu zvonul că regimentele de sepoys ** din Musserabad se răzvrătiseră împuşcîndu-şi

---

* Acum am intrat în joc / băieţi, ce nebunie / Să fim cu inima-n călcîie.

** Soldat indian instruit după metode europene, şi servind în armatele indo-britanice.

ofiţerii şi trecînd de partea rajahului din Yondpore ? Se confirmase ? Edmund se grăbi să spună ca dacă nu se va adeveri, revolta avea să izbucnească negreşit, dar în altă parte, şi proroci cu răutate, îndîrjit, pulverizarea mandatului englez în India. După o lungă dispută, trecură la altă temă : principesa Victoria se va urca pe tron, sau nu ? Se întrebau dacă va fi spre binele Marei Britanii. Arthur apără cavalereşte această eventualitate, aşteptînd ca Edmund, care în general dispreţuia femeile, să se pronunţe împotriva înscăunării unei doamne. Vărul său, însă, cinic, se mulţumi să remarce că nu va fi decît o singură deosebire : englezii vor cînta „God save the Queen" în loc de „God save the King" — iar de cîntat, cîntă şi aşa fals, „mai ales voi, scoţienii !"

Cu această săgeată aruncată în entuziasmul patriotic al lui Arthur, — toată lumea ştia că era un cîntăreţ mediocru — Edmund puse capăt discuţiei şi reveni, fluierînd, la propriile-i performanţe muzicale :

„Now, we're in for it... !"

Aşa şi era — ţelul escapadei lor nu putea fi departe. Înconjuraseră promontoriul şi se aflau în golful de miazănoapte. Aici înaintară tot în umbra malului, unde vîrfurile copacilor din parc se tiveau cu un luciu argintiu, vestind răsăritul lunii. În capătul golfului se zăreau vine de apă sticlind printre tufişuri întunecate ; ici, colo răsăreau coloane şi ziduri năruite.

Edmund se opri din fluierat.

Barca lăsă ruinele în dreapta, trecînd pe lîngă locul de debarcare dintre şirul de coloane, şi se strecură în junglă pe un braţ îngust de apă, adăpostindu-se sub nişte crengi plîngătoare. Cei doi englezi săriră pe uscat făcîndu-şi drum prin desiş, Edmund în frunte, pînă ce ajunseră într-o mică poiană, îndeajuns de departe de barcă pentru a nu fi auziţi.

Edmund se întoarse spre Arthur. Acesta spuse repezit :

— Nu te-am putut opri să sări din barcă — ce era să fac, decît să sar după tine ? — Restul a fost tăcere.

— Bine că ţi-ai ţinut gura, cu robii brahmanului de faţă ! Dar acum ce-ai de spus aici, unde n-am ce face cu tine ?

— Ba ai, Edmund ! Vrei nu vrei, trebuie să mă asculţi ! Ţi-am mai spus o dată : jocul tău s-a sfîrşit din clipa în care ai stat de vorbă cu necunoscutul.

Edmund izbucni în rîs.

— N-oi fi crezînd că i-am destăinuit secretul meu ?

— Cu vorba — nu ! Îl ţineai ferecat în inimă, dar pentru el nu era mai ascuns decît un vierme într-o vază de sticlă.

— Cine e ? Îl ştii ?

Arthur coborî privirea şi clătină din cap.

— Ce n-aş da să-l cunosc ! spuse, cu voce mică.

— Sst ! Se aud voci — le-auzi şi tu ? E maharani cu ajaha ei — o ajaha înţelegătoare, fără îndoială, cum era şi doica Julietei ! Rămîi cu bine !

Arthur îşi înfipse degetele în braţul lui.

— Edmund ! Stai, mai gîndeşte-te ! Ai fost avertizat cum n-a mai fost om pe lume ! Las-o pe maharani — cu ajaha ei cu tot — în plata Domnului ! Hai în barcă înapoi ! Zi celor patru robi ai preotului să te ducă acasă, cît or putea de iute ! Şi vraja asta drăcească se va destrăma de la sine. Ai să pleci, şi...

— Şi am să mă însor cu Amanda ta, şi rămîn un nimenea, searbăd şi plicticos. Drept cine mă iei ? Nu ! Pe mine mă aşteaptă altă soartă !

La numele Amandei mîna lui Arthur se descleştă dintr-o dată, singură, şi Edmund pieri în întunericul junglei, spre locul unde apa se auzea curgînd şi clipocind.

Opaiţul plutitor al lui Lakşmi

Arthur nu-l mai urmări cu privirea — dînd din umeri, se aşeză pe un trunchi răsturnat. Îşi făcuse datoria, îl pusese în gardă, pledase — se simţea cu conştiinţa împăcată. Să fi putut să-l oprească, tot n-ar mai fi făcut-o.

Nu. Îi părea chiar bine că în ciuda sfatului său, nu izbutise să-l reţină. Edmund alerga în braţele muierii

indiene — să ni-l țină sănătoasă ! Ultimele lui cuvinte îl răscoliseră adînc — îi aminteau cu cîtă neplăcere și surprindere îl ascultase astăzi lăudînd farmecul Amandei, așa, din senin !

De fapt jena, teama obscură de o posibilă rivalitate între ei n-o avea de ieri, de astăzi. Se mai domolise ea de cînd se aflau aici, dar în timpul lungii călătorii în sus pe rîu, și chiar la Calcutta, îl chinuise de ajuns, cu toate că Edmund nu făcuse nimic, sau prea puțin ca s-o îndreptățească.

Tînărul scoțian nu-și fura căciula : era cu neputință ca un bărbat ca Edmund să nu fascineze o femeie ! Ei, dacă Arthur ar fi fost sigur că Amanda îi plăcea — toate însușirile donjuanești ale lui Edmund l-ar fi lăsat de gheață. Da, dar tocmai asta era : nu era deloc sigur de afecțiunea Amandei. Dimpotrivă, trăia acea stare labilă a îndrăgostitului care la un surîs al iubitei se simte ca săltat în cer, și prăvălit în iad dacă îi aruncă o privire mai rece. În momente de astea prezența unui bărbat seducător e ca bîzîitul unei viespi pe lîngă o rană deschisă. Frămîntat îndrăgostitul adulmecă mugurele unei pasiuni pe care fata, de fapt, nici n-o resimte. Da, dar Arthur observase de mult la Amanda mici semne dovedind un interes aprins, încă ascuns, pentru Edmund — sperase să fie numai o impresie dictată de frică.

Era deci bucuros că Edmund se aruncase cu ochii închiși într-o aventură cu maharani, chiar dacă avea să-l ducă prea departe, în ape mai adînci, mai tulburi decît s-ar fi așteptat amîndoi — acum nu-i mai păsa, nu simțea nici cel mai mic regret. În cazul cînd Amanda l-ar fi iubit, oricît de puțin, pe acest suflet aventuros, actuala lui legătură trebuia neapărat să-i deschidă ochii ! Planurile temerare ale lui Edmund aveau să iasă mîine la lumină. Fie că reușeau, fie că nu — și nu aveau să reușească ! — povestea lui de iubire intra și ea în criză, dar spre binele lui ! Că participase și el la această afacere — o crimă, de fapt, așa o vedea el și așa o va vedea și Amanda — se putea motiva ușor : intrase în joc numai și numai de dragul ei.

Şi mai era ceva : cu nici un chip nu va prelua rolul încredinţat de Edmund, de a-l lua prizonier pe Kala Rama şi de-al feri astfel de primejdii. Nu ! Mîine seară nu avea s-o scape pe Amanda din ochi — ea trebuia apărată, şi nimeni altul !

După ce luă această hotărîre, se simţi uşurat. Se ridică şi traversă luminişul cîntînd cu voce tare şi, aşa cum îi reproşase văru-său, îngrozitor de fals :

Confound their politics !
Frustrate their knavish tricks !
*God save the queen !**

Regina la care se gîndea nu era nici regina micului stat primejduit de Edmund, nici viitoarea stăpînă a ţării lui, pentru care rupsese adineaori o lance, ci regina inimii lui — da, o va apăra, dînd dracului toate intrigile politice.

Luna plină urcase, aurie, deasupra vîrfurilor. Arthur o luă într-o doară spre lac — cufundat în vise, legănat de nădejdi nu-şi da seama unde şi încotro îl duceau paşii.

Se trezi dintr-o dată în faţa ruinelor. Înaintă spre un şir de coloane ; pe lîngă ele se mai vedea ici, colo, cîte o rămăşiţă de zid. Auzi un sunet familiar venind dintr-un ungher — amuşinatul unui animal — o mangustă probabil, ce altceva să fie într-un loc unde îndeobşte se ascund şerpii ? Dar cum aşa ? O mică jivină ţîşni din întuneric pe lespezile de marmoră luminate de lună — o fîşie aurie îi prindea mijlocul ca un brîu — semăna cu Garuda — ba era chiar Garuda ! Recunoscîndu-l, mangusta scheună de plăcere, sări spre el şi, ridicîndu-şi coada în sus, se frecă de picioarele lui ca o pisică.

Arthur îşi simţi inima bătînd mai repede, aşa cum şi-ar simţi-o orice tînăr într-o noapte cu lună, plimbîndu-se singur, singurel într-un decor romantic şi descoperind brusc că *ea* e prin apropiere ! Că-i va veni foarte greu să-şi justifice prezenţa în aceste locuri ; că în calitatea lui de conspirator s-ar fi cuvenit să se furişeze îndată în ascunzişul unde se afla barca, şi să tacă chitic alături de cele patru javre ale preoţimii, aşteptînd întoarcerea stă-

* Spulberaţi-le uneltirile / puneţi stavilă şiretlicurilor / Atotputernicul ne apere regina ! (versuri din imnul naţional britanic).

pînului — asemenea gînduri nu-i trecură prin minte. Creierul mare nu știa decît una și bună : „spre ea !“, iar creierul mic nimic altceva decît să-l urnească în direcția dorită.

Garuda îi arăta drumul.

Pe urmele ei ajunse în dreptul unor trepte mari, maiestuoase. La nici o sută de pași zări stupa pe care o observase încă din barcă. Se auzeau glasuri — desluși vocea ei, vocea aceea unică. Acum o vedea luînd colțul, urmată de silueta unui bărbat, tatăl ei, și de alta în haine albe, un indian — desigur Kala Rama.

O clipă mai tîrziu era alături de ei.

— Domnul Steel ! Ce surpriză ! De unde ați răsărit ?

— Venisem să văd ruinele... Ca să le guști atmosfera cu adevărat, trebuie să le vezi sub clar de lună... Ieri seară n-am putut veni, mîine seară e serbarea, și n-am mai avut răbdare să aștept.

Nimeni nu-l necăji cu întrebări nedorite, însă simți două perechi de ochi scrutîndu-l, bănuitoare, în timp ce, glumeț, profesorul Eichstädt începu să-l tachineze. „Tînărul nostru prieten dă semne de dezmăț ! Într-o noapte umblă după șerpi, într-a doua se entuziasmează pentru niște ruine și cea de-a treia e promisă ! Ehei ! Știe el ce-l aduce pe tînărul scoțian aici, chiar în noaptea asta !“ — De fapt, era mulțumit. Fusese și el tînăr, cîndva, — știa cum e : să fii mereu acolo unde e *ea !*

Arthur simți că i se aprind obrajii. Stînjenit, se îndreptă spre vechiul edificiu, mimînd un viu interes arheologic. Cilindrică, ridicată pe trei trepte, stupa se sfîrșea cu o cupolă aproape semisferică. Să fi avut treizeci de picioare cu totul. Tivită cu un chenar de valuri și frunziș, o friză zoomorfă, acum spartă pe alocuri, îi înconjura baza. Și sus sub cupolă existase cîndva un brîu ornamentat, din care se mai păstrau niște urme pe alocuri. În partea de mijloc se adînceau un șir de nișe ; cea din centru, îndreptată spre poarta palatului, era mult mai mare decît celelalte.

— Nișa mare, tînărul meu prieten, — începu profesorul — adăpostea pe vremuri, după cele spuse de Excelența Sa, un Buddha de bronz stînd în postura consa-

cratā, iar celelalte, statuile unor sfinţi buddhişti. Ce păcat că n-a rămas nici una ! Sculpturile care se mai zăresc pe alocuri vorbesc despre măiestria artistului. E de neînţeles cum sculptura principală, aceea a lui Buddha, a dispărut fără urme !

— Să le mulţumiţi prietenilor dumneavoastră, brahmanii, pentru treaba asta ! spuse Kala Rama. O vom regreta în veci — se pare că era o adevărată capodoperă ! Îl reprezenta pe Buddha stînd sub copacul Bo, în fundal erau crengi de argint şi frunze de smarald, şi flori bătute în pietre scumpe acopereau pămîntul pe care-l atingea cu vîrful degetelor mîinii stîngi.

Amanda privea în gol. Din cîte auzea, i se părea că recunoaşte imaginea care o urmărea obsesiv. Dar se mai îndoia — dacă era doar o fantasmă ?

— Trebuie să fi fost minunată ! exclamă profesorul. Şi ce vremuri de glorie pentru artist ! Să expui o asemenea lucrare într-un asemenea loc !

— Da, vremuri frumoase, vremuri mărețe ! spuse Kala Rama, dar şi pline de trudă. În acelaşi timp lucra şi la palatul lui Ajatasattu, şi regele îl rugase să ridice în dumbrava maicilor o nouă *vihara*, o sală de adunare — din lemn, ce e drept, dar cioplit şi crestat din abundenţă. Vedeţi pîlcul acela de copaci ? E ceea ce a mai rămas din dumbravă — locurile de muncă nu erau prea depărtate unele de altele. Venea zi de zi să vadă cum înaintează lucrările şi Amara îl însoţea mereu. Aşa se făcu că prinţul Ajatasattu, văzînd-o azi, văzînd-o mîine, se îndrăgosti de ea.

— Dar pe regină tot o mai iubea ? spuse Amanda.

— Da, o iubea, dar într-altfel, spuse Kala Rama. Oricum, legătura lor nu se schimbă cu nimic. Era în sine o fărădelege — şi cum să-i mai găseşti o scuză cînd nici nu i-a rămas credincios ! La un timp atît de scurt, se îndrăgostea de altă femeie !... Şi totuşi, dacă n-ar fi fost mai bun decît părea, n-ar fi căzut în acest al doilea păcat. Poate să vă pară ciudat ce spun, dar aşa este.

— Cred că înţeleg ce vreţi să spuneţi, Excelenţă, zise Amanda. Firea lui sălbatică, întunecată, ascundea undeva,

în adînc, un alt suflet, mai limpede și mai curat. Cu partea aceea dintr-însul o iubea pe Amara.

— Așa e, memsahib, chiar asta am vrut să spun, răspunse Kala Rama. Dar cum să înțelegem faptul că Amara n-a rămas nepăsătoare? N-a trecut multă vreme, și se uita la el ca la soare! Ce spuneți, am putea crede că în sufletul ei luminos se ascundea un altul, tulbure, sălbatic, care se simți atras de latura cumplită a prințului?

— Nu vreau să cred, sări profesorul Eichstädt — și nici nu seamănă cu Amara, așa cum ne-ați descris-o!

— Dar micul nostru consilier feminin ce părere are? se întoarse Kala Rama către Amanda, cercetător, făcînd-o să roșească. Cred, mem Amanda sahib, că sînteți singura în stare să ne spuneți ceva care să fie mai apropiat de adevăr, punîndu-vă în locul Amarei!

— Știu eu? spuse Amanda după o scurtă ezitare — aș zice că fiecare din noi are două suflete... latura violentă, furtunoasă din firea lui Ajatasattu trebuie s-o fi vrăjit, s-o fi fascinat pe fată — se trăgea dintr-un neam de războinici, și era fiică de artist — sensibil, fără îndoială, dar cu o vînă aventuroasă. Forțele interioare le poți pune în slujba binelui, sau în slujba răului... ce-i sigur, e că Amara le-a văzut dintr-un unghi mai favorabil decît meritau. Dar poate că altceva e mai important. Se tot spune că iubirea e oarbă — dar oare nu e și clarvăzătoare? S-ar putea ca, din clipa în care l-a iubit, Amara să fi întrezărit în inima lui Ajatasattu un fir de lumină, ascuns celorlalți? Și poate să se fi legat prin jurămînt, ea față de ea însăși, să-l scoată la iveală, să-l dezlege din lanțuri și să-l facă stăpîn peste întreg sufletul iubitului.

Kala Rama zîmbi aprobator, însă nu apucă să deschidă gura că Arthur i-o și luă înainte.

Din clipa în care i se pusese Amandei această problemă psihologică, tînărul o urmărise încordat, plin de nerăbdare, și de teamă. Pe măsură ce o asculta, se întuneca mereu mai mult la față.

— Nu știu despre cine e vorba, — începu cu vocea ușor răgușită — însă din puținul care l-am auzit, mi se pare că fata pornise pe un drum greșit, plin de primejdii. Și dacă a făcut un asemenea jurămînt, atunci aș zice și

eu, împreună cu înţeleapta regină din Hamlet : „Doamnă, după cît se pare, făgăduieşti prea multe !"

— Nu fiţi chiar atît de sigur, sahib ! răspunse Kala Rama. Înţelepciunea lumească nu vede prea departe cînd trebuie să hotărască ce pot şi ce nu, credinţa, iubirea şi entuziasmul ! Oricum, ne vom declara mulţumiţi de explicaţia lui mem Amanda sahib, pe care o adopt şi eu. Dar acum e timpul să aruncăm o privire şi asupra palatului princiar. S-a păstrat mai puţin din el decît din acest edificiu mai simplu şi compact.

Faţada palatului — după cum le arătă Kala Rama — era îndreptată spre stupa. De fapt lucrurile stăteau invers : văzînd unde fratele lui îşi înălţă palatul, regele Narada alese într-adins pentru sanctuarul pe care îl purta de mult în minte, locul acesta, sperînd că priveliştea minunatei statui a lui Buddha să aibă o înrîurire bună asupra fratelui său vitreg. În acelaşi timp micul sanctuar, loc de oprire şi de reculegere, pregătea intrarea în dumbrava sfîntă a maicilor.

Puţinele încăperi ale palatului care mai puteau fi recunoscute au fost repede parcurse. În cea de-a doua, o sală mare unde un şir de coloane se mai ţineau în picioare, Kala Rama le atrase atenţia asupra unui podium — sau ce mai rămăsese din el — unde dansau baiaderele cînd prinţul îşi primea musafirii. Ceea ce, adăugă el, nu s-a întîmplat decît o singură dată.

Acum se aflau iarăşi la micul debarcader. Gondola ministrului îi aştepta, legată de o coloană.

— La vremea aceea, spuse Kala Rama, apa nu ajungea pînă aici, — grădina se întindea pînă în malul apei.

— Cred că-i mai frumos aşa, spuse Arthur.

Priveliştea era într-adevăr minunată.

În stînga, muntele unde se înălţa palatul ţîşnea parcă din ape şi le acoperea cu umbra lui masivă, în timp ce spre uscat cobora treaptă după treaptă, într-un şir de terase. Deasupra vîrfului zimţat cu metereze, luna plină ce se oglindea în lac la picioarele lor, sclipea ca un ochi uriaş. Cînd şi cînd, sclipind mai tare, se frîngea în două şi reflexe aurii jucau pe zeii de piatră mutilaţi, şi pe nimfele care priveau din nişele coloanelor sau zîmbeau de

sus, din capitelurile trezite la o viaţă ciudată. În spate, la dreapta şi la stînga, coloane cu caneluri adînci şi brîuri — unele cuprinse de apă pînă la jumătate, altele sfărîmate sau înălţîndu-şi capitelurile descoronate în aer — îşi mai purtau în parte arhitravele, sau mai susţineau trei sferturi dintr-o cupolă ; în vîrful uneia crescuse un tufiş, ca o pană de coif ; altele erau năpădite de ierburi înalte şi de liane, văluri, văluri de tulpini, frunze şi flori nemaivăzute, unduind pînă în pămînt.

Afară pe cîmp, cîţiva baniani uriaşi — amintiri dintr-o veche pădure, — îşi rămureau în toate părţile coroanele întunecate, şerpuind cu rădăcini aeriene pînă la pămînt. În dreapta, tufişuri de magnolii întindeau spre apă sute de mîini albe, rugătoare, sau închinau ca pentru o jertfă, cupe roşii şi albe de porţelan. Dincolo de ele, jungla se prăvălea în vale ca un rîu întunecat. Ici, colo un palmier crescut pieziş părea un struţ curios întinzîndu-şi gîtul. În zare munţii profilau umbre incerte, şiruri, şiruri, parcă făcute din sidef şi destrămate în aburi argintii care sorbeau oglinda lucie a apei.

Greu şi dulce, parfumul magnoliilor plutea în aerul mătăsos, alături de izul de migdale amare al nuferilor care înstelau lacul, şi de unda proaspătă de răcoare urcînd din ape.

Strigătul melancolic al unui huhurez rupea din cînd în cînd tăcerea şi, de foarte departe, abia auzit, răsuna miorlăitul gros al panterei.

— Uite — acolo ! Acolo ! strigă Arthur arătînd spre stînga. Sub ramurile legănate ale unui arbore în floare, o luminiţă înainta încet pe apă pînă cînd, unduind, ajunse în lac.

— Un foc de comori, spuse profesorul doctoral. Ce curios ! N-am văzut nici unul pînă acum, dar mi-l închipuiam pîlpîind neîntrerupt, neastîmpărat ca cele din basmul lui Goethe, care îl înfricoşau pe barcagiu. Dar aici, pe meleagurile liniştei şi contemplaţiei, s-ar părea că totul e mai potolit.

— Nu-i ce crezi, tată — e un opaiţ plutitor — opaiţul lui Lakşmi !

Miop, profesorul nu vedea decît o flăcăruie plutind deasupra apei. Clătină neîncrezător din cap.

— Draga mea, nu crezi că fantezia ta a luat-o iarăşi razna ? Ar fi mult prea frumos ca întîmplarea să ne scoată în cale un asemenea spectacol, chiar azi !

— Fiica dumitale are dreptate, spuse Kala Rama. E un opaiţ, pe care o fată, cine ştie cine, îl trimite în chip de jertfă lui Lakşmi.

— Ce să spun ! exclamă profesorul Eichstädt. Sînt uimit de cîte avem parte în astă seară ! Ni se arată decorul acelei minunate legende şi iată, aşa, pe neaşteptate, ne e dat să vedem cu ochii noştri însăşi datina ieşită din poveste ! Aşa ceva numai aici, în India, se mai poate întîmpla ! E locul veşnicei reîntoarceri, unde nimic nu se pierde.

— Mă întreb unde-i fata, se miră Kala Rama. Ar trebui să fie aici, pe urmele opaiţului, să bată veselă din palme că zeiţa i-a primit jertfa cu bunăvoinţă, şi-i va împlini dorinţa.

— O nu, Excelenţă ! replică profesorul. E mai bine aşa. Altminteri ilustraţia n-ar fi desăvîrşită. Nici Mahamaya n-a ajuns mai departe. A uitat de opaiţ şi a rămas în urmă, în întunericul junglei — e drept că nu era chiar singură.

Ieşită din gura onorabilului profesor, remarca putea părea riscată. Să nu uităm însă că faptele la care se referea erau vechi de două mii de ani, şi patima veacurilor le îndulcise stridenţa într-atît, încît ai fi zis că dragostele de altădată n-ar fi avut alt scop decît să dea prilejul unui profesor — Eichstädt sau altul — şi colegilor săi, de a le edita, a le critica, comenta sau adnota.

Arthur rămăsese cu ochii pironiţi pe flăcăruie. Prezenţa Amandei, splendida panoramă nocturnă gustată în tovărăşia ei, îl făcuseră să uite cu totul cum şi pentru ce ajunsese aici. Mesajul mut al luminiţei îl trezi brusc la realitate.

Simţi că fata îl priveşte — altădată s-ar fi bucurat, însă acum se uită în altă parte, evitîndu-i privirea iscoditoare care părea să-i citească gîndul. Mormăi ceva despre poezia datinilor străvechi ale indienilor. Să fi presimţit ceva ? Să fi ghicit taina opaiţului ? Cu neputinţă !

N-avea cum să ştie că vechea legendă îi pusese o cheie în mînă.

Cînd îndrăzni s-o privească din nou, se sperie : galbenă ca ceara, se rezemase de o coloană și tremura din tot corpul.

— Doamne, dar ce-aveţi, domnişoară Eichstädt ? Aţi răcit ! Vine un abur rece dinspre apă — să vă aduc un şal !

Se repezi spre barcă.

Amanda își desprinsese cu greu ochii de pe opaiţ. Plutea acum nemişcat, cu flăcăruia îndreptată în sus și oglindită jos, în apă.

— Excelenţă, m-aţi făcut curioasă, adineaori, pomenind cele trei ţipete de bîtlan. V-aţi supăra dacă v-aş ruga să ne povestiţi ceva despre ele ?

— Cu mare plăcere ! răspunse Kala Rama. Am să vă spun povestea mai departe.

Se aduseră pleduri, şi cu toţii se aşezară pe treptele de la intrarea în palat ca pe nişte bănci.

Kala Rama se așeză pe treapta de sus și se rezemă de o coloană. Cu obişnuita-i delicateţe, îl rugă pe Arthur să ia loc alături de el, ca să nu se simtă un musafir nepoftit. Tînărul nu se lăsă rugat : o avea pe Amanda drept în faţă. Luna o scălda în lumină, și în părul întunecat piatra mare, galbenă, prinse un luciu ciudat. Arthur o recunoscu cu o strîngere de inimă.

Garuda se încolăci la picioarele lor. Părea că trage cu urechea, mică și ascuţită, să audă cum curge mai departe povestea cu piatra şarpelui, piatra cea mare și înfricoşătoare.

— Din păcate, domnul Steel nu a auzit începutul, remarcă Amanda.

— Soseşte „medias in res", sublinie profesorul — dar se va descurca într-un fel sau altul.

— Aşa zic şi eu, spuse Kala Rama. De fapt, ceea ce v-am citit pînă acum a fost doar introducerea.

Piatra Şarpelui

— PARTEA A DOUA —

Îndată ce clădirea, ale cărei venerabile vestigii ne înconjoară, a fost terminată — începu Kala Rama — prinţul Ajatasattu îşi pofti prietenii şi întreaga curte la un ospăţ pentru sfinţirea casei. Mahimsasa, mai marele peste oşti, fratele arhitectului, se afla şi el printre invitaţi.

Sta mereu în calea prinţului şi a visurilor sale ambiţioase. Ajatasattu nu renunţase la ele şi se frămînta zi şi noapte, văzîndu-se silit să rabde pînă cînd moartea îi va veni în ajutor, închizînd ochii bătrînului. Dar se lăsa aşteptată : sobru din fire, chiar sever cu sine însuşi, Mahimsasa trăise de zeci de ani încoace ca un ascet, nelăsînd nici un loc pe unde s-ar fi putut strecura bătrîneţea. Înainta senin spre suta de ani, vîrstă pe care Vedele o socot în firea lucrurilor.

După o noapte albă, în care îşi storsese creierii căutînd o ieşire, Ajatasattu păşi pe aceste trepte de marmură în dimineaţa zilei cînd urma să aibă loc serbarea. Cu ochii la cer, pîndea să vadă dacă se-adună nori care să-i strice seara, cînd zări ceva mişcînd într-un colţ al stupei — o făptură ciudată ! Ghemuită, privea cu teamă împrejur, pîndind nu se ştie pe cine sau ce. Era un bărbat, ca de tuci, încins doar cu un şorţ roşu. Des şi sălbatic, părul zburlit îi atîrna peste ochi, de unde ţîşnea o sclipire ascuţită — părea să n-aibă frunte. Nasul era turtit şi bărbia aruncată înainte, cu cîteva tuleie în jurul buzelor groase. O verigă de fier, mare, sta înfiptă într-o nară — îl şi vedeai tras de o frînghie şi vîndut la piaţă. „N-aş da pe el nici o para chioară !“ rîse în sine Ajatasattu. „Dar cine ştie ?“ îşi spuse, coborînd treptele şi îndreptîndu-se spre stupa. Ceva din fiinţa aceea îi aţîţa curiozitatea, ba chiar îl atrăgea. Omul negru părea că se simte la fel. Se furişă de departe în jurul prinţului, dîndu-i ocol ca o fiară care nu ştie dacă s-o ia la fugă sau să sară.

Poruncitor, prinţul îi făcu semn să se apropie.

— Ce cauţi aici, potaie neagră ?

Un rînjet îi răspunse, viclean şi temător în acelaşi timp, dezvelind dinţi strălucitori ca de lup. Mîngîie un coş ce-l purta la subsuoară şi spuse, plecîndu-se slugarnic :

— Rajanaga... cobra... dansează, stăpîne !

Cu un semn al mîinii, Ajatasattu îl pofti să-şi arate măiestria.

Omul negru se aşeză îndată pe vine, deschise capacul coşului, unde se zăreau nişte frunze mari, verzi, duse o trestie la gură şi începu să cînte. Prelung, monoton, întretăiat cînd şi cînd de un fluierat strident, cîntecul tărăgănat îţi dădea fiori. Curînd se auzi un foşnet şi în marginea coşului se ivi mai întîi capul, apoi trupul unui şarpe ; alunecînd lin la pămînt, se ridică, legănat, şi-şi umflă gulerul.

Fără să vrea, Ajatasattu se dădu un pas înapoi.

Din cînd în cînd tuciuriul îşi lua degetele de pe fluier şi le apropia de capul cobrei, care-şi juca limba despicată, se repezea la el şi-şi arăta colţii plini de venin. Omul rînjea : „E în joacă... naga bună... blîndă ca un căţeluş !"

Prinţul dădu nerăbdător din picior.

— Sfîrşeşte cu giumbuşlucurile ! Lasă fluierul şi ascultă !

Îmblînzitorul puse îndată fluierul deoparte, porunci cobrei să intre în coş şi închise capacul cu grijă.

— Nu eşti ce vrei să pari ! Nu eşti îmblînzitor de şerpi ! se răsti prinţul, privindu-l aspru. De unde vii ?

Omul arătă spre apus :

— Vin de departe, de foarte departe, stăpîne ! De unde asfinţeşte soarele...

— Minţi ! Acolo, spre soare-apune, trăiesc oameni de stirpe aleasă, bărbaţi cu pielea albă, care se trag din zei. Tu, cîine negru, eşti un vlăstar al maimuţelor şi vii din miazănoapte.

Îmblînzitorul dădu din cap.

— Nu, nu ! De acolo de unde soarele...

— Taci ! îi tăie prinţul vorba. Eşti din neamul închinătorilor la şerpi ! Ai coborît din văgăunile munţilor. Nu tăgădui ! Cunosc glasul ăsta aspru, răguşit. Ştiu şi de ce dai tîrcoale pe aici, prin locurile astea !

— S-o arăt pe rajanaga, stăpîne — bîigui tuciuriul.

Eu cînt, ea joacă — mă hrăneşte — şarpele înţelept, rajanaga...

— Tremură, mişelule ! strigă prinţul. Eşti un om mort, dacă mai spui o singură minciună !

— Tremur, Luminate ! Uite cum tremur, şopti omul scuturat ca de friguri.

— Ai şi de ce, spuse Ajatasattu cu răceală.

— Ştiu, ştiu... eşti puternic, eu slab, gemu nefericitul.

— Fala ţării noastre, bătrînul erou care şi-a dus oştile numai pe calea izbînzii în sute de bătălii, preanobilul Mahimasasa...

Aruncase numele ca o momeală. Tuciuriul nu se putu opri şi-şi trase răsuflarea ca o fiară.

— Aha, cunoşti numele ăsta ? ! sări Ajatasattu.

— Eu ? Nu ! Nu ! Memsasa ? N-am auzit...

— Auzi-l acum şi bagă-ţi-l în cap ! Numele Mahimsasa nu trebuie să rămînă străin nici unuia din neamul tău ! Mahimsasa e cel care a învins şi a supus Pieile Negre, oamenii din peşteri, care se închinau la şerpi. A pătruns în lăcaşul lor sfînt şi a răpus Zeul Şarpe, care primea zilnic jertfă un creier de copil. I-a smuls din cap şi nestemata, luminătorul templului şi, din ziua aceea, poartă mereu pe frunte piatra minunată, care îl fereşte de săgeată, de lance şi de muşcătura şarpelui...

— Dar nu de rajanaga, şuieră omul negru, înveninat de ură.

Ajatasattu izbucni în rîs :

— Te-am prins !

Sălbaticul căzu iarăşi în sine. Bîigui tîmp, cu privirea piezişă.

— Am zis şi eu aşa... rajanaga otravă puternică... veninul veninurilor... nu cred... nu cruţă pe nimeni !

— Taci, cîine spurcat ! Ţi-ai dat arama pe faţă ! Ce-i aia „nu crezi ?“ Ştii bine ce ştii. Că nu degeaba dai tîrcoale pe aici, cu rajanaga ta ! Piatra şarpelui, asta cauţi, şi nimic altceva !

Îmblînzitorul de şerpi se ridică în genunchi, înălţă mîinile la cer şi se prăbuşi, lovind cu fruntea de pămînt.

— Doamne, îndură-te ! Doamne, tu pe toate le ştii, iartă-mă ! Cruţă-mi viaţa !... Chanquinchru nu e sărac, nu ! La el acasă nu poartă inel de fier în nas... inel de

aur... Chanquinchru îți arată comori... comori uriașe, păzite de șerpi... pietre scumpe cît un ou...

Prințul îl întrerupse cu un gest poruncitor.

— Îți dăruiesc viața dacă îmi spui totul. Vai de tine — atîta îți spun ! — vai de tine, dacă încerci să mă înșeli !

Tuciuriul prinse glas : mai întîi vorbi slugarnic, apoi, încet-încet, se împătimi, sfîrșind într-un soi de triumf demonic. Sub imboldul urii și al nădejdii, cuvintele, pe care adineauri le căuta, împiedicat, îi veneau acum, înaripate ; bîiguiala fusese o prefăcătorie.

— Să te înșel ? Cum aș putea, Doamne ? Cine ar cuteza ?... Tu știi totul !... Luminate, ai văzut cu ochii tăi : rajanaga e blîndă, duioasă ca un cățelandru... Și un copil s-ar putea juca cu dînsa, cînd îi cînt din fluier. Dar dacă înțeleapta zărește piatra licărind în beznă, piatra pe care tatăl ei, Zeul Șarpe, o purta în frunte ca un ochi, în vremea cînd domnea în peștera sfîntă și întunecată — omul care poartă piatra aceea, naga îl mușcă. Și nici ierburile de leac, nici vrăjile, nici chiar descîntecul lui Garuda, cel cu putere dumnezeiască, pe care îl știu preoții voștri — nimeni și nimic nu-l pot scăpa de la moarte pe omul mușcat de rajanaga !

Tăcu, recăzînd în starea lui de ființă tîrîtoare.

Ajatasattu îl sfredeli cu privirea.

— Ai spus adevărul. Ascultă : dacă-mi vei sluji cu credință, piatra șarpelui e a ta.

În semn de mulțumire, un strigăt ascuțit ieși din gîtlejul sălbaticului.

— Da, piatra-i a ta — îți dau cuvîntul meu. Dar ia seama : nu care cumva să faci cum te taie capul ! E vai și-amar de tine !

Tuciuriul ridică mîinile, rugător. Îndată ce Ajatasattu își încheie vorba, îl apucă de glezna dreaptă, își plecă fruntea la pămînt și-i puse piciorul pe ceafă.

— Chanquinchru, căpetenia tribului său, Chanquinchru e robul tău !

— Așa să fii, trup și suflet, răspunse Ajatasattu, și n-o să-ți pară rău. Și acum, du-te ! Pieri, așa cum știi, ca un șarpe. Strecoară-te într-o gaură, intră în pămînt !

Dar cînd vei auzi trei ţipete de bîtlan, să mi te înfăţişezi îndată !

Omul negru îşi încrucişă braţele peste piept şi plecă fruntea la pămînt în semn de supunere.

În clipa aceea Ajatasattu zări o călugăriţă apropiindu-se cu pas încet. Venea dinspre dumbrava maicilor care îşi înălţa vîrfurile în floare deasupra stupei.

— Călugăriţa !... murmură. Da, şi pe ea o pot folosi... cînd pleci după vînat diferit, ai nevoie şi de cîini de tot felul, dogi pentru mistreţi, ogari pentru gazele.

Se întoarse către îmblînzitorul de şerpi, răstit :

— Piei, cîine negru !

Omul îşi ridică coşul şi o luă la picior cu iuţeala unei sălbăticiuni.

— Şi-acum să aruncăm o nadă şi căţelei galbene, mormăi prinţul întorcîndu-se spre călugăriţă.

Se apropiase pînă la marginea treptelor, liniştit şi discret, cu pleoapa coborîtă — o siluetă zveltă, învăluită de sus pînă jos într-o manta trandafiriu-gălbuie, care cădea în cute drepte, severe în jurul feţei. În mîna dreaptă ţinea blidul pentru pomana gurii.

Ajatasattu făcu o plecăciune adîncă şi arcui buzele într-un zîmbet amabil, plin de veneraţie.

— Lăudaţi fie-ţi paşii, preacinstită Isidasi, care te-au adus astăzi cu blidul gol mai întîi în pragul casei mele ! Slavă lor ! Mai departe să nu te duci, soră cucernică ! Îngăduie să-ţi umplu blidul cu mîna mea, plin cu vîrf, ca ziua să-ţi fie uşoară, lăsîndu-ţi răgaz pentru reculegere şi, în felul ăsta, să-mi cresc şi eu meritele, părtaş fiind la sfinţenia ta !

Isidasi înclină capul în semn de mulţumire.

Ajatasattu urcă în grabă treptele strigînd după slujitori, să fie aduse îndată cele mai alese bucate. Apoi se întoarse către Isidasi.

— Azi, preacinstită, se fac în casa mea pregătiri pentru o mare serbare : sfinţirea acestor umili pereţi. Cum vor adăposti oameni de vază şi de mare vrednicie, aş dori ca binecuvîntarea să fie statornică. Luminatul meu frate, regele, şi nobila lui soţie îmi vor face cinstea de a lua masa cu mine. Îl aştept şi pe mai-marele oştilor, venerabilul Mahimsasa, care vă ocroteşte cinul. Va fi alături

de noi și meșterul Baku, ce a ridicat aceste ziduri și a cărui înaltă măiestrie a gîndit și a clădit acest minunat sanctuar — arătă spre stupa — iar împreună cu el va veni și copilul drag inimii tale, drag inimii tuturor, fermecătoarea Amara. De-ai vrea, preacuvioaso, să iei parte la această serbare, ar fi pentru casă o binecuvîntare și pentru noi toți o bucurie, mai cu seamă pentru Amara, căreia îi ești ca o mamă și care aici s-ar simți poate înstrăinată căci, din păcate, casa nu are stăpînă. Pot nădăjdui că-mi vei face această cinste ?

Isidasi încuviință, tăcută, înclinînd capul.

Prințul îi mulțumi, încrucișînd brațele peste piept și făcînd o plecăciune adîncă.

— Mulțumiri fie-ți aduse, preacinstito ! Acum, cînd mi-ai îndeplinit rugămintea, îngăduie-mi să fac o danie de rogojini pentru schitul maicilor din dumbravă — aud că-i terminat și el, au încheiat ultimele bîrne. E un dar mărunt, o știu, dar voi prețuiți darul după inima celui ce-l dă... și dacă ai putea citi în inima mea...

Isidasi ridică deodată ochii din pămînt și-l privi cu o sclipire stranie :

— Citesc în ea.

Nedumerit de întreruperea neașteptată, tulburat de privirea ei, prințul răspunse, zîmbind în silă :

— Nu mă îndoiesc, ești o înțeleaptă !

— Căci așa grăiește Buddha, Sublimul : „I-am îndreptat pe ucenicii mei și pe acele drumuri ce duc în inima celorlalți : s-o pătrundă în adînc, s-o înțeleagă : inima dreaptă ca o inimă dreaptă, cea josnică precum una de jos, inima plină de ură ca fiind plină de ură și inima descătușată ca o inimă descătușată“. Și eu pătrund inimile, și felul lor. Vrei să ți-o tălmăcesc pe a ta ?

— Cum să nu, o, cititoare-în-inimi ! răspunse prințul. Și-ți voi rămîne îndatorat, căci omul nu știe ce ascunde în tainițele inimii.

— Așa gîndești : călugărița ce stă acum smerită în fața mea e o fățarnică — traiul sfînt, castitatea, inima curată — vorbe aruncate în vînt și nimic mai mult ! Ce-ar fi s-o încînt acum cu vorbe dulci, s-o ademenesc cu daruri, ca să-mi cîștige inima Amarei, șoptindu-i la ureche, și

să-mi aducă în brațe copila cea cuminte! Bună mijlocitoare ar fi, cu-adevărat, Isidasi!

Speriat, prințul se dădu cîțiva pași înapoi:

— Cum vorbești, preasfînto! Vrei să mă pui la încercare?

— Să-ți spun mai departe? Da? Să-ți vorbesc de regină? Acolo n-ai nevoie de mijlocitoare.

— Taci! strigă prințul. Glumă, glumă, dar ai mers prea departe!

— O, Doamne, spuse maica, tu ești cel ce merge cu gluma prea departe! Mai cu seamă în seara asta!

Vorbele ieșeau ca dintr-o praștie și-l săgeta din priviri. Ajatasattu tresări.

— Să-ți vorbesc de serbare? continuă călugărița cu vocea ridicată, apropiindu-se de el.

Ajatasattu păli.

„Ce poate ști din ce plănuiesc astă-seară?" gîndi. „N-am suflat o vorbă nimănui, nici nu m-am gîndit încă bine cum să potrivesc lucrurile...? Ah, s-o fi gîndind la serbarea din Penjab, atunci cînd lovitura mea n-a reușit! Călugărițele astea cerșetoare culeg tot felul de zvonuri de la pelerini, află ce se petrece în toate colțurile lumii de la călugării și maicile în drumeție... fleacuri, mînca-i-ar ciuma!"

Dar maica îl lămuri îndată.

— Să-ți vorbesc de serbare și despre ce ți-ai pus în gînd?

— Eu? bîigui prințul. Mi-am pus ceva în gînd? Visezi...

— Nu, Doamne, tu visezi! Și ce urît visezi! Acum nu mai pomeni Celor Trezi de serbare, nu-i mai pofti la tine, ca nu cumva să te trădeze glasul, în ciuda mierei din cuvinte, tu, care umbli cu trădarea în inimă în timp ce umpli blidele!

Pe cînd rostea cuvintele cu glas amenințător și prințul, alb ca varul, o privea încremenit, niște slujitori coborîră scara purtînd talere de aur.

Ajatasattu le făcu semn să se apropie și începu să umple blidul lui Isidasi.

— Cum spuneai, preacinstito ? Că umplu blidul cu trădarea în inimă ? De-al tău nu poate fi vorba ! În ce-i priveşte pe ceilalţi, n-am ce zice, aşa e : în astă seară am de gînd să-i dau pe mîna plăcerilor şi a desfătării, ca un trădător ce sînt ! Tu însă eşti deasupra lucrurilor astea, de tine nu se prinde nimic, cum nu se prinde apa de frunza lotusului. De aceea îţi umplu blidul, fără teamă, cu cele mai alese bucate — altora le sînt dulce otravă, scurmînd adînc, vătămător, frigurile vieţii — ţie nu-ţi pot dăuna.

Isidasi îl privi gînditoare.

— De dăunat nu poţi dăuna nimănui, minte-scurtă, numai unuia — şi acela eşti tu ! Şi nimeni nu te poate ajuta în afară de tine !

După ce rosti aceste cuvinte pline de tîlc, se întoarse şi luă încet drumul dumbravei de unde venise.

Ajatasattu rămase pironit locului. O flacără întunecată îi ardea în privire. Dintr-o dată, preotul casei, Bharadvaja, tulburat, se repezi pe trepte în jos :

— Ai auzit, Doamne ? strigă acesta, înainte de a fi ajuns lîngă Ajatasattu.

Ajatasattu privi în sus, cu mintea în altă parte :

— Ce-i cu tine, cinstite Bharadvaja ? Pari ieşit din minţi ! Cum se poate una ca asta ? Orice s-ar întîmpla în lumea trecerilor, s-ar cuveni ca preotul să nu-şi piardă cumpătul niciodată !

— Cînd zeii sînt pîngăriţi, se cuvine ca preotul să uite de ale lui !

Ajatasattu rîse batjocoritor.

— Înseamnă că zeii trăiesc în linişte, netulburaţi ! De cînd mă ştiu, n-am auzit de un preot care să fi uitat vreodată de ale lui ! Hai, spune, ce se întîmplă ?

— Fratele tău...

— Narada ? Ce-i cu el ? întrebă Ajatasattu, dintr-o dată atent.

— Se zice... dar mie nu-mi vine să cred ! Călugării ăştia din cinul lui Buddha — care nu cred în nici un dumnezeu, tunşi în cap şi spălăciţi — e drept că-l mai ispitiseră pe rege. Iată, acum a chemat asupra lui mînia zeilor... ţara geme, însîngerată... dar dacă zvonul se adevereşte...

— Care zvon ? Şapte mii de draci, da' zi odată ! tună Ajatasattu dînd din picior.

În clipa aceea se auziră tobe la numai cîţiva paşi de ei şi o mulţime de copii şi tineri din castele de jos, meseriaşi şi cerşetori năvăliră în jurul stupei.

— O să aflăm acum dacă-i minciună ori nu, răspunse Bharadvaja. N-aş vrea să-ţi învinuiesc fratele pe nedrept de o nelegiuire strigătoare la cer !

Urcă treptele să vadă mai bine poporul adunat. Prinţul rămase pe loc.

Însoţit de un toboşar şi de doi gornişti, un crainic se aşeză în faţa stupei. Toba mare amuţi, se auziră goarnele, apoi crainicul vesti cu glas puternic : „Luaţi seama ! Regele Narada vesteşte : Milă faţă de tot ce trăieşte şi suferă, aşa ne învaţă Buddha, Sublimul ! De aceea, de azi înainte, e oprit înjunghiatul vitelor pe tot cuprinsul ţării ! De asemeni pe altarul de jertfe ! Să fie cinstiţi zeii fără vărsare de sînge !"

Goarnele se făcură din nou auzite, toba răpăi mărunt şi crainicul, însoţit de un alai zgomotos de coate-goale, se depărtă pentru a duce ştirea în satele vecine.

Bharadvaja se apropie de prinţ.

— Ai auzit, fiule ? întrebă, silindu-se să-şi păstreze liniştea.

— Am urechi s-aud !

— Dar inimă n-ai ! se înfierbîntă brahmanul. Stai să asculţi cu nepăsare cum fratele tău pune capăt sfintei slujbe a jertfelor !

— Spre bucuria mare a gloatei, după cît se pare, îl întărîtă Ajatasattu batjocoritor.

— Nemernici ! Dar-ar ciuma-n ei să dea ! exclamă preotul scuipînd cu scîrbă. Cum să nu le placă să audă : „Să fie cinstiţi Zeii fără vărsare de sînge !" Cred şi eu, nu mai trebuie să scoţi punga, să cumperi un berbec sau un taur jertfă ! Cele trei, patru fire de flori care se pun idolului păgîn la picioare, le capeţi, şi pentru o vorbă bună ! Pagubele şi prăpădul care vin după aceea, cine se mai gîndeşte la ele ? La foamete, la vitele bolnave, la ciuma şi la inundaţiile care pustiesc ţara, trimise de mînia lui Indra ?

— Poporul trebuie lămurit.

— Da, Doamne ! O vom face !

— Îndată, stărui Ajatasattu, fără nici o întîrziere ! Opreliștea ne aduce apă la moară — vom avea noi partizani ! Lasă-i pe hămesiți să bată din palme, că de carne n-aveau parte oricum ! Voi însă, brahmanii... picură osînza de jertfă din voi cum pică năduşeala ! Războinicii, deprinşi cu măduva de vită, o să ştie, auzind vestea, de partea cui să treacă...

— O știu de mult, n-ai teamă ! răspunse preotul. Nemulțumirea a crescut pînă la cer ! Dar la ce folos, atîta vreme cît bătrînul căpitan, lipit de tron, îi dă sprijinul său ? Ştii doar prea bine că fără el nici un oștean nu va lua arma în mînă — darămite împotriva lui ! De cînd te tot lauzi că-l vei îndepărta de la putere, printr-un vicleşug... s-ar zice că ți-e mintea scurtă...

— Deci altă grijă n-ai în afară de Mahimsasa ?

— Nu, Doamne !

— Atunci fii pe pace, brahmane !

— Ce gînduri ai prinţe ? Uiţi — piatra şarpelui îl fereşte...

— De oameni, da — dar de jivine, nu — şi nici de lucrurile neînsuflețite.

— Ei, pe-astea n-avem cum le mînui, oftă preotul. E drept, cei vechi aveau şi această putere : cuvîntul magic chema fulgerul pe loc ; mîniat, ascetul trimitea dintr-o privire boala fără leac ; ridica mîna, și stînci se prăvăleau peste cel vinovat. Aşa era în vremurile de odinioară ! Azi credința e șovăitoare, puterile nu-i mai sînt nici pravoslavnicului la îndemînă...

— Nici ție, adică ? întrebă Ajatasattu cu tăiș în voce, care alunecă însă, neluat în seamă, pe pielea groasă a trufiei preoţeşti. Neînţelegîndu-l, preotul casei îl privi pe prinţ cu mîhnire clătinînd din cap.

— Nici mie ! se jeli. Of, prinţe, nu aştepta nimic de la zicerile preoţeşti şi de la puterea magică ! Zeii nu se mai încred în noi ! Ar trebui, mai înainte, să ne arătăm vrednici de ajutorul lor !

Ajatasattu ridică din umeri.

— Eu nu mă socot printre cei cucernici, dar ai să vezi ce-mi stă în putere, şi asta foarte curînd !... Dar spune-mi, casa mi-ai sfinţit-o după învoială, să pot primi cum se cuvine regele şi regina ?

— Da, e sfinţită, răspunse preotul. De s-ar nărui zidurile peste Mahimsasa, cînd va păşi peste prag !... Dar, s-ar zice că musafirii au şi sosit ! spuse, privind peste umăr.

— Cum ? Atît de devreme ? se miră prinţul.

În tulburarea lor nu luaseră seama la alaiul de elefanţi care păşea cu măreţie pe aleea cea mai apropiată a grădinii — nişte făpturi superbe, cu hamurile scînteind de mărgăritare şi cioltane aurii ; deasupra spinărilor, ca nişte flori uriaşe, se legănau umbrelele de soare.

— Soseşte întreaga curte, spuse Bharadvaja prinţului care, nu se ştie de ce, nu privi într-acolo, ci se apropie de stupa. „Norul tunetului“, bătrînul elefant de luptă al lui Mahimsasa, e al treilea ! Îl văd pe Baku stînd alături de căpitan.

— Nu-i vezi şi fata, pe Amara ? întrebă prinţul vorbind peste urmăr. E ceea ce preţuiesc mai mult din toate cîte le-a făcut !

— Ba da, e şi ea acolo !

— Nu te mai uita ! porunci prinţul. Şi, făcîndu-se că se închină în faţa statuii lui Buddha din stupa, zise : Mă voi pleca în faţa acestei lucrări a lui — va fi pe placul ei — şi-am să-i înşel pe ceilalţi ! Ne-au văzut, bagă de seamă să nu trezim vreo bănuială ! Iute ! Fă-te că eşti mîniat pe mine, cu înverşunare ! Dar ia aminte la cele ce-am să-ţi spun !

— Ascult, Doamne, răspunse brahmanul.

Ajatasattu ridică mîinile în semn de rugăciune către Buddha şi rosti cu voce limpede şi liniştită :

— În noaptea asta, în timpul serbării, Mahimsasa va înceta din viaţă.

— Prinţe ! se îngrozi brahmanul, făcînd un pas înapoi.

— Aşa, Bharadvaja ! spuse Ajatasattu, aşa e bine ! Dar te vreau şi mai îndîrjit.

Nu mai era nevoie de nici o stăruinţă. Vestea neaşteptată băgase spaima în inima preotului. Se temea ca prinţul,

stîrnit de mustrările lui, să uite orice prevedere şi să facă un pas necugetat care să-i piardă pe toţi laolaltă. Întinse mîna rugător către Ajatasattu :

— Nu te pripi, Doamne, te rog fierbinte...

— Întîmplarea, numai şi numai întîmplarea, răspunse prinţul cu glas blajin. Nimeni nu ne va putea învinui — îţi spun că nu vom trezi nici o bănuială. Dar vezi ca oamenii noştri să fie cu toţii aici, la serbare, gata de luptă !

— Da, Doamne, răspunse brahmanul ceva mai liniştit — dar...

— Şi ceartă-mă ! îl mustră Ajatasattu. Aşa, dar ia seama, nu vreau ca fratele meu să fie ucis ! Să plece unde-i zice inima ! Nu va ridica armele împotriva noastră niciodată !

Brahmanul rîse gros.

— Să îmbrace stiharul galben al cinului buddhist ! Pribegia să-i fie împărăţie !

— Întru mîntuirea sufletului său, înnodă prinţul firul. Şi să-mi poarte recunoştinţă ! Iau asupra mea povara coroanei şi, pe deasupra, o regină fără de credinţă ! O, Buddha, Măreţule, primeşte-l cu bunăvoinţă pe cel ce ţi-l trimit ! Socoteşte-mi ca o faptă bună că-i dărui libertatea !

— Primeşte-l, Duşman al zeilor ! Strigă brahmanul dînd din mîini, întărîtat — şi ăsta să fie darul cel din urmă pe care ţi-l face ţara !

În timp ce conspirau, prefăcîndu-se că se ceartă, elefanţii se aşezară în rînd, îngenunchind la porunca cornacului şi lăsîndu-i să coboare pe cei din howdah.

Amara nu-şi luase ochii de la prinţ şi de la preotul casei şi se pregătea să se îndrepte către stupa, cînd simţi că cineva o apucă de poala rochiei. Era „vita cu mînă“, cum îi spuneau cei vechi elefantului, care nu îi da drumul. Mahimsasa, săltîndu-se uşor ca un tînăr la pămînt, îi strigă rîzînd :

— Unde-i cu gîndul drăgălaşa noastră Amara, de-a uitat să-i dea „Norul tunetului“ bucăţica obişnuită ?

Cu obrajii aprinşi, Amara scoase dintr-un fald al rochiei nişte banane luate anume pentru elefant şi îşi răscumpără libertatea.

Acum se auzeau desluşit vorbele pe care brahmanul înciudat le arunca prinţului, ce stătea întors cu spatele :

— Eu însă, preotul Bharadvaja, îmi scutur tălpile de praf, să nu-ţi mai calc pragul de acum înainte, tu, om fără credinţă ! Te închini înaintea zeului păgîn ! Să-ţi cauţi alt preot pentru palatul şi curţile tale ! Lasă-i pe asceţii cu părul tuns şi hainele spălăcite să intre şi să iasă în voie în casa ta ! Blestemat să fii şi blestemată fie-ţi casa, aşa grăieşte Bharadvaja !

— O, tu, Sublimule ! se rugă prinţul, întinzînd palmele împreunate spre statuia lui Buddha, dă-mi inimă smerită şi învaţă-mă să îndur ocara !

Amara se întoarse către unchiul ei şi arătă cu mîna spre cei doi bărbaţi.

— Vezi unchiule ! O, tată ! spuse, întorcîndu-se spre meşterul Baku, ce li se alăturase, priveşte cît de cucernic stă prinţul în faţa lucrării ieşită din mîinile tale ! Cu ce umilinţă ascultă ocara — el, semeţul !

— Rar mi-a fost dat să văd aşa ceva ! se miră Mahimsasa.

Brahmanul se îndepărtase cîţiva paşi, dar se întoarse din nou către prinţ şi strigă în gura mare, ameninţîndu-l cu mîna :

— Fii blestemat, tu şi casa ta ! Iar tu — spuse regelui, sfidător — tu, care ai oprit slujba jertfelor, să te trăsnească zeii cu mînia lor !

— Aşa să fie, dacă sînt demoni însetaţi de sînge, răspunse regele cu glasul blînd. Dacă sînt însă zei cu adevărat, mă vor iubi, iar pe voi nu vă vor urî — pe voi, brahmanii, căci în tempelele lor nu vor mai fi căsăpite făpturi nevinovate — întru ruşinea lor şi vouă, întru pierzanie !

Fără să ia în seamă blestemele brahmanului, Narada se repezi la fratele lui şi-l strînse în braţe.

— Binecuvîntat fie ceasul, frate iubit, cînd te-am văzut recules în faţa chipului Celui Prea Măreţ !

— Stăpîne şi frate, răspunse Ajatasattu, înţelepciunea şi duhul ei te-au îndemnat să ridici această stupa în faţa casei mele — zidită de mîna îndumnezeită a meşterului Baku ! În faţa acestui chip înălţător am simţit inima cum mi se moaie — aşa cum se topeşte gheaţa în bătaia soa-

relui. Şi m-a cuprins un dor de pace, un dor neţărmurit, de pacea care străluceşte pe chipul lui senin...

Zîmbind, regele se întoarse spre Baku :

— N-am spus eu întotdeauna că-i o lucrare de toată minunea ? Iată, a şi făcut o minune !

— Poate c-a izvorît din gîndurile pline de evlavie care mi-au călăuzit mîna, răspunse meşterul.

Mahamaya se uită în fugă la statuia lui Buddha, cu acea privire grăbită pe care o au mărimile cînd fac operă de meceni.

Zburdalnică, zîmbi cu bunăvoinţă, dar de sus ; însă meşterul, vrăjit de frumuseţea ei şi orbit de mîndria artistului, luă zîmbetul drept un semn de preţuire :

— Statuia e frumoasă, zise ea. Da, acum nu-mi pare rău că banii de scăldat pe anul ăsta — dobînzile din două sate — i-am dat pe aur şi pe nestemate !

Ajatasattu îi luă mîna şi, aplecîndu-se peste ea, îi şopti cu alint în glas : „De acolo i se trage vraja !". Se întoarse apoi către Baku :

— Cinstite meşter, spune-mi, rogu-te, că-s încă neştiutor într-astea, cum l-ai înfăţişat aici pe Buddha ?

— Doamne, răspunse Baku, înainte să mă apuc de lucru, m-am gîndit aşa : „Mai bine s-o întreb pe fata mea cea cuminte şi cu inima curată, cum i-ar plăcea să-l vadă înfăţişat pe Domnul şi Mîntuitorul ei."

— Bine ai făcut, cinstite meşter, spuse Ajatasattu şi, întorcîndu-se spre Amara :

— Vrem să aflăm chiar din gura fiicei ce răspuns a dat tatălui ei ?

Fata se îmbujoră toată, pînă ce Mahimsasa o mîngîie încet pe creştet şi o rugă să împlinească dorinţa prinţului.

— Da, prinţul are dreptate, din gura ta povestea-i mai frumoasă !

— Ştii bine, unchiule — începu fata sfios, parcă povestindu-i numai lui şi prinzînd inimă încet-încet — ştii cît eram de fercită cînd se rătăcea pe la noi un povestaş din Yataka şi ne spunea una ori alta din vieţile lui Buddha ? Ţii minte ? Ei zic că-s poveşti, ori vorbe de clacă, dar pentru mine erau adevăruri mari... şi cîte lacrimi n-am vărsat ascultînd cum, născut în chip de fiară în hăţişurile

junglei, şi-a dat viaţa cu dragoste şi bucuros pentru a-şi salva turma ! Şi atunci l-am rugat pe tata să-l înfăţişeze pe Sublimul şezînd la umbra copacului Bo, în acea noapte de groază cînd, ispitit de Mara cel Viclean, a chemat pămîntul să dea mărturie despre faptele bune săvîrşite de-a lungul vieţilor ce le trăise în trecut...

— Atunci, şopti Ajatasattu, mantia de aur o fi dania reginei, dar sufletul icoanei e darul tău !

— Prînţe ! se sperie Amara, stînjenită, nu vorbi aşa... sufletul unei fiinţe plină de păcate ca mine...

— Plină de păcate, nu, dar slabă, după cît se pare ! tremuri, mîinile ţi-s reci, ochii-ţi ard.

Baku se apropie şi-şi privi fata cu adîncă îngrijorare.

— Nu ştiu ce are copila mea de-o vreme — s-ar zice că e pîndită de friguri.

— Da, lîncezeşte ! oftă Mahimsasa, clătinînd din cap. Nu-i a bine !

— Nu, n-am nimic ! se feri Amara.

Regele se amestecă hotărît, spunînd că le era prea dragă tuturor ca s-o lase cu nepăsare în pragul unei boli necunoscute. Avea să-i trimită chiar astăzi medicul lui de casă.

— Nu-i de mirare, spuse regina, că-i lîncedă floarea asta firavă — văzduhul e atît de apăsător, poartă furtuna în pîntec ! Şi eu bolesc, şi-s doar făcută din alt aluat ! Cu faţa întoarsă către prinţ, îl privi drept în ochi şi adăugă apăsat : Ce spui, iubite cumnate ? Oare Indra va preface aburii în nori grei de ploaie, să desfete pămîntul cu fulgere şi furtuni ?

Prinţul o privi în acelaşi fel şi răspunse :

— Preoţii, care ştiu să citească semnele vremii, spun că se anunţă curînd o schimbare...

Apoi făcu o plecăciune regelui şi-l pofti în palat.

— Încă nu, iubite frate, răspunse Narada. E prea devreme. Vreau să mergem mai întîi în dumbrava maicilor, să vedem schitul pe care meşterul Baku l-a durat cu atîta iscusinţă.

— Vai ! Vai ! Nu mă simt deloc în apele mele, se văită regina. Mă chinuie zăduful ! M-aş duce în grădină, să aştept ceasul serii lîngă havuz, la răcoare. Am să vin

să-ţi admir altădată, meştere dragă, noua dumitale lucrare !

— Pînă ce înserarea va aduna oaspeţii iubiţi sub acoperămîntul meu, spuse prinţul, nu se cuvine să stau. Mă duc să văd dacă nu lipseşte nimic din ce le-ar putea bucura inima !

Îşi luă rămas bun şi se întoarse în palat, unde slujitorii trăgeau perdelele, ca arşiţa amiezii să nu pătrundă înăuntru. Regele, însoţit de căpitan, de meşterul Baku şi de fiica lui porni cu întreg alaiul către dumbrava maicilor.

Elefanţii fură trimişi acasă, regele avînd de gînd să zăbovească în dumbravă pînă ce va însera.

Mahamaya, rămasă cu Nimbavati şi cu fetele ei, se descotorosi curînd de ele sub cuvînt că voia să se închine, singură, la picioarele chipului sfînt, s-o apere de frigurile care îi dădeau şi ei tîrcoale.

Bănuind ce fel de friguri o chinuiau pe Mahamaya, Nimbavati stărui să rămînă lîngă ea. Se temea ca regina, în frămîntul dorului şi al nerăbdării, să uite de orice chibzuinţă. În zadar ! Mahamaya n-avea urechi s-audă şi soră-sa se văzu silită s-o lase în voia ei.

Îndată, neastîmpărul ce pusese stăpînire pe ea ieşi la iveală. Cu ochi tulburi, iscodi în dreapta, în stînga, să vadă dacă n-o urmăreşte cineva din umbră, sări de pe banca de marmură unde se aşezase la umbra unui copac în floare, făcu în grabă cîţiva paşi spre palat, se opri, duse mîinile la piept să-şi potolească bătăile inimii furtunoase, se apropie iarăşi de trepte, îşi roti ochii împrejur, mai făcu un pas, se dădu înapoi şi scoase un strigăt de bucurie cînd, ieşind dintre faldurile draperiilor, Ajatasattu se furişă afară.

Se repezi la ea, încercînd s-o domolească.

— Mahamaya, îţi dai seama ce faci ?...

— Of, bolnavul trebuie să umble după medic. Nu vezi cum tremur ? Inimă de piatră ! Jarul ochilor arşi de lacrimi nu-ţi apasă pe suflet, de m-ai lăsat să tînjesc atît amar de vreme ? Două zile şi două nopţi — ba trei — nu mai ştiu — nu te-am zărit nici de departe — nici o singură dată — cum să nu lîncezesc de dorul tău !

Se lipise de el, plină de patimă.

— Iubito ! Crezi că pe mine nu m-a chinuit dorul ? încercă s-o mîngîie prinţul.

Ulei turnat pe foc !

— Vorbeşti fără păcat ? Ţi-a fost atît de dor cît mi-a fost şi mie ? Sau vrei doar să mă linişteşti ? Te-ai zvîrcolit în aşternuturi ca mine, fără să dai geană peste geană, privind semnul pe care ţi l-am zgîriat pe braţ cu unghia ? Ţii minte ultima noastră noapte, cînd parcă presimţeam că ne pîndeşte despărţirea ? Spune, iubitule, spune ! Aşa a fost ?

— Nu, Mahamaya, răspunse Ajatasattu cu răceală. Sînt bărbat şi nu stau să visez la semne şi la răni ! Eu sînt cel ce rănesc — pe oricine ne stă în cale ! Şi chiar dacă te-am ocolit...

— M-ai ocolit, deci ! strigă muşcată de patimă femeia — o spui cu gura ta ! Şi eu credeam... nădăjduiam... vai mie !

— Da. Te-am ocolit ! Fiecare ceas, fiecare noapte le-am petrecut în slujba dragostei noastre... să-i ridic un palat, unde să trăiască împărăteşte şi la adăpost. Să nu fie nevoită să se mai strecoare hoţeşte, fără acoperămînt ! N-ai înţeles ce ţi-am spus adineaori, cînd vorbeam de semnele vremii ? Doar tu m-ai întrebat.

Năucită, Mahamaya îşi trecu mîna peste frunte.

— Semnele vremii ? Ba da, uitasem... of, îmi fuge totul printre degete — simt cum mă pierd — spune — spune, iute — te-am înţeles bine ? Eşti pregătit ? Îi smulgi bărbatului meu, care se joacă de-a sfîntul, diadema ?

— Chiar în noaptea asta.

— Dar cu Mahimsasa ce faci ?

— Am eu grijă de el !

— Jocul e primejdios, şopti Mahamaya înfiorată.

— Trebuie să-l cîştig, şi-l voi cîştiga ! Dar în puţinele ceasuri ce le avem înainte, să fim prevăzători ! Şi dragostea noastră, semeaţă, îşi va arunca vălurile deoparte ! Vom sta unul lîngă altul, în văzul tuturor — regele şi regina ţării !

Mahamaya se prăbuşi pe bancă, copleşită.

— Chiar în noaptea asta, peste puţine ceasuri, murmură ca pentru sine. Să fiu a ta, cu totul ! Nu-mi vine a crede ! Simt că mi se opreşte inima !

— Fii tare, se rugă prinţul.

Ea însă privea în gol, cu ochii pierduţi, murmurînd parcă în vis cu buze palide şi tremurînde :

— Ziua-n amiaza mare — în bătaia soarelui — ceea ce se furişa pînă acum în noapte, sub raza stelelor — un vis trăit în beznă, lumină sieşi — ce se va alege ? Rămîn oare aceeaşi pentru tine, dacă-ţi voi fi soţie, fără nici o oprelişte ?... Patul de fildeş înălţat pe trepte aurii, înecat în valuri de purpură şi aromit cu santal, licăritul lămpilor de argint, cernut — unda moale a harfelor, vai, te va atrage la fel ca frunzarul acela ? — acolo era suflarea iasomiei şi taina picurată a stelelor, pînză de argint lucind prin frunzele cu stropi de rouă... cuib ascuns al dragostei furate, unde şi acum suspină ecoul şoptit al fericirii, oftatul dorului, nesăţios... ah, numai gîndul...

Lăsă capul pe speteaza băncii de marmură şi broboane de sudoare îi luciră pe frunte, printre perlele şiragului. Închise ochii, răsuflînd greu, părea gata să-şi piardă cunoştinţa.

Ajatasattu se plecă deasupra ei şi o mîngîie cu dragoste.

— Dacă te am pe tine, iubito, ce-mi pasă de lemnul de santal şi de purpură ? Dacă-ţi pot strînge în braţe trupul dumnezeiesc... Mahamaya îl prinse de braţ, parcă scăpată de la înec :

— E adevărat ? Chiar aşa ? Crezi ce spui ?

— Mai întrebi, iubito ?

Vorba se voia convingătoare, dar suna fals în urechea ei plină de bănuieli.

— Glasul ţi-era atît de mîngîios cînd i-ai vorbit Amarei, bîigui.

— Amara ?... Sînt prevăzător şi nimic mai mult ! Ar putea da de gîndit dacă aş privi cu nepăsare o fată atît de frumoasă.

Regina sări în sus ca înţepată de o viespe.

— Frumoasă ai spus ? Păpuşa aia ?

— Nu, nu ! Cum aş putea s-o asemăn cu tine ! Dar...

Mahamaya îl întrerupse, nestăpînită :

— S-a îngălbenit la față... tremura toată cînd ai atins-o... dacă îndrăznește... dacă tu...

— Ce-ți trece prin minte ? se răsti prințul. Ce-i cu tine ?

Cu un strigăt sălbatic, regina îl cuprinse în brațe.

— Ah, Ajatasattu ! Mai bine omoară-mă aici, acum !

— Mahamaya, vino-ți în fire... nu fi așa...

Cuvintele îi amuțiră pe buze. În colțul palatului o zări pe Amara. Sprijinită de un stîlp, tremurînd, scosese un țipăt ușor, zărind perechea dintr-o dată, pe neașteptate. Ferindu-se de arșița din curte, se strecurase de-a lungul casei, în umbra îngustă, fără să-i vadă, cum nici ei n-o văzuseră pe ea.

Cît ai clipi din ochi, Ajatasattu ieși din încurcătură făcîndu-i semn să se apropie.

— Amara, vino repede încoace, să-mi dai o mînă de ajutor ! Regina nu se simte bine, își pierde cunoștința !

Cu dinții strînși, Mahamaya își adună puterile.

— Era cît pe-aci să mi-o pierd ! zise cu un zîmbet de gheață. Sărăcuța de ea, de mare ajutor nu-mi poate fi ! Și adăugă cu glas ascuțit și plin de înțelesuri : Pare mai bolnavă decît mine — s-ar zice că e măcinată de același rău !

Rămase însă uimită văzînd că Amara i se aruncă la picioare :

— Regina mea, tu singură îmi poți fi de ajutor ! Numai tu mă poți tămădui !

— Tămădui ? Eu, pe tine ?

— Da ! Dacă ai vrea să-l induplеci pe tata să mă lase să intru în cinul lui Buddha, monahă.

— Monahă ? strigă Ajatasattu, speriat.

Bănuitoare, Mahamaya privi cu ochi răi fata îngenuncheată la picioarele ei și care nu-și ridica privirea din pămînt. Rîse disprețuitor.

— Cum e cu putință ? Asta ți-e pofta inimii ? Și tatăl tău nu se învoiește ?

— N-am îndrăznit încă să-i vorbesc — știu că i-aș frînge inima ! Dar în lumea păcatului și a morții nu mai pot, nu mai vreau să trăiesc ! Ai auzit cum tata se temea, și unchiul, că frigurile îmi sorb puterea vieții...

— Şi tu tînjeai după stiharul galben al călugăriţelor, rîse regina cu batjocură în glas.

— E setea izbăvirii ! Îmi doresc pacea inimii şi nimic altceva ! N-o poţi găsi în lume, în traiul oamenilor. Spusele cuvioasei Isidasi m-au trezit din visul mohorît în care simţurile ne mint şi mi-au arătat calea spre un ţel mai înalt, de dincolo de timp : în drum spre el marea amăgire a vieţii se stinge. De aceea inima-mi tînjeşte ! O, regină ! Odată ce ai auzit muzica sferelor înalte, tot ce se aude aici îţi supără urechea !

— Fii pe pace, copila mea, spuse Mahamaya cu bunăvoinţă, mîngîindu-i obrazul. Eu şi regele îl vom ruga pe tatăl tău să-ţi împlinească voia — chiar astăzi, la serbare.

— Nu ! Chiar acum !

— Acum ? se miră regina.

— Da, acum e un prilej bun, căci regele m-a trimis la tine. Te roagă să binevoieşti a veni la el, ca să vedeţi împreună schitul şi să-l sfătuieşti. Numai un ochi de femeie poate hotărî cum şi ce trebuie făcut ca maicilor să le fie bine. I-am cerut voie să vin să te anunţ, şi ţi-a trimis lectica, să nu te obosească drumul.

— Ei, atunci trebuie să-i fac pe voie, spuse Mahamaya.

La un semn al Amarei, slujitorii se apropiară cu o lectică de aur.

— Pe curînd, prinţe ! spuse Mahamaya, şi adăugă în şoaptă : Biata fată, am bănuit-o degeaba ! E cam neroadă, sărăcuţa de ea, şi tare visătoare ! Apoi, ridicînd vocea : „N-ai grijă, copila mea, n-am să-ţi uit rugămintea !" Se aşeză în lectică şi slujitorii luară îndată drumul dumbravei.

Amara păşise pe urmele ei cînd Ajatasattu, pe jumătate rugător, pe jumătate ameninţător, i se aşeză în cale. Stingherită, se opri şovăind.

— Cu greu mi-am ţinut firea, spuse prinţul cu patimă. Nu mi-a venit să cred — tu, să te călugăreşti ?

— Dacă tata îmi dă voie, murmură Amara sfios.

— Eu însă nu, strigă prinţul nestăpînit.

— Tu, nu ?

— Să te văd cu pletele tăiate, umblînd în strai de pînză groasă, şi trupul fraged ca o floare ascuns sub falduri

peticițe ? Să te văd așteptînd aici, în pragul casei mele, cu ochii în pămînt, întinzînd blidul cum îl întinde o cerșetoare ?

Amara zîmbi cu blîndețe :

— Nu m-ai lăsa să plec cu blidul gol — și cerșetoarea ce voi fi îți va da prilej de fapte bune.

Ajatasattu rîse sălbatic.

— Să-ți umplu ție blidul ca lui Isidasi !

— De ce nu ?

— De ce nu ! Pe zeul cu săgeți de floare ! De ce nu ți-aș duce potirul înspumat la gură, să te văd rîzînd sub vraja vinului, de foc ? Să-ți smulg zdrențele de pe umeri și frumusețea ta, lumină ca de aur, s-o arunc în așternut, jertfă lui Kama, * stăpînul lumilor... ?

Înfiorată, dar cu fruntea sus, Amara se dădu înapoi. Rosti cu glas mustrător : „Prințul meu !", tăind năvala vorbelor.

— Prințul meu ! Da, al tău ! Oare știi ce spui ? Ai fost oarbă ? Sau iubirea mea, atît de...

Severă, Amara ridică mîna.

— Taci ! Îndrăznești să-mi vorbești de iubire ! Mie...

— Ție, numai ție ! Ești și ai fost dragostea mea ! strigă prințul cu durere.

— Eu ? Cînd adineaori, sub ochii mei, strîngeai în brațe o femeie ! Și ce femeie ! Soția fratelui tău ! Nu-s chiar atît de neroadă să cred că se simțea rău.

— Nu ? Dar de ajuns de neroadă, răspunise prințul cu o ușoară ironie, ca *tu* să cazi în pragul leșinului cînd ai văzut-o pe regină în brațele mele !

— Da, așa e ! Ai dreptate, e o nerozie ! O, Ajatasattu, ai fost martorul ultimei mele slăbiciuni ! Chiar din clipa aceea m-au părăsit visele deșarte... dorul inimii, aprins, mințit de amăgiri... Șovăiam, cutremurată, sub bătaia sălbatică de aripi a demonilor — vai! Dar acum nu mai șovăi, nu mai tremur ! Niciodată !

— Ascultă-mă, Amara ! spuse prințul apropiindu-se de ea și privind-o atît de rugător, încît nu se putu împotrivi : Mahamaya m-a urmărit cu o dragoste năprasnică,

* Zeul dorinței și al dragostei.

copleşitoare, cu licoarea plăcerii, tare şi aromată, dulce otravă... îmi vărsa pahar după pahar, unul după altul, şi vraja ei m-a ameţit ! Da, e adevărat ! Trupul era fericit, prins în vîrtejul desfătării... dar sufletul ? Sufletul meu era tot mai pustiit ! Şi l-am simţit năzuind ; ah, ce dureroasă-i fericirea care se naşte din dor ! Năzuia la cea mai înaltă icoană a femeii, ce străluceşte ca o făgăduială pe chipul tău curat ! Iubita mea, te rog, nu-mi întoarce spatele ! Fii mîntuirea mea !

— Aşa am să şi fiu ! răspunse Amara. Îţi voi arăta drumul, călcînd pe el cea dintîi ; drumul împăcării, al seninătăţii, ce pune capăt amăgirilor !

— Sînt prea tînăr ca să iau drumul ăsta ! Şi tu la fel !

— Nu, nu, prinţul meu ! Trei lucruri, spune Învăţătorul, nu trebuie dispreţuite : focul tînăr, şarpele tînăr şi tînărul ascet ! Nu-i niciodată prea devreme ca să iei calea libertăţii !

— Niciodată prea devreme ? Dar cum te poţi lepăda, fată cu ochi de lotus, de ce n-ai cunoscut ? Nu, nu ! Pletele bălaie să ţi le tai numai cînd s-or veşteji ! E timp de ajuns pentru pocăinţă ! Acum e anotimpul plăcerilor pentru trupul în floare, darul vieţii şi al dulcei dragoste !

— Numai cei ce nu ştiu se bucură în timp de plăcerile lui ! E un mormînt împodobit ! spune învăţătorul. Desmierdul iubirii de care îmi vorbeşti, înţelepţii l-au numit „nada morţii" !

— O, dar de ce să nu-l cunoşti mai înainte ? strigă prinţul cu ochi sclipitori ; învaţă-l, e hrana ce dă zeilor nemurirea ! Învaţă să mă cunoşti, fată iubită, să afli ce pot şi ce ştiu cînd iubesc... ! În pletele tale de aur vor scînteia diamante, ca stropii în holdă după ploaie ! Muselina de Benares, mătăsurile din depărtatul Katumbara să-ţi învăluie trupul, minune ! Vei odihni în norul miresmat al pulberei de santal ! Nimic nu-i prea scump pentru tine, nimic de-ajuns de ales ! Ţi-e prea aspră podeaua ? La porunca mea va fi netedă ca oglinda şi covoare moi ţi se vor aşterne sub talpă ! Şi dacă arşiţa te săgetează, voi cuceri pentru tine umbrela de soare a regilor — de aur ! Să-ţi fie cunună deasupra creştetului nepreţuit...

Amara întinse mîna, poruncitoare.

— De-ajuns ! Oprește-te ! Ți-ai pierdut mințile ! Dorințele te-mbată, vai ! Și vrerea ta nu are margini !

— Fii a mea, stărui prințul, rugător ! Orice-ți dorește inima...

— De-ar fi să cumperi și să cucerești totul și toate pe acest pămînt — pe mine niciodată ! Vrei să mergi pe căi ce nu pot fi umblate, îți dorești luna, jucărie ! Crezi că poți trece Himalaia dintr-un salt — tu, care o vrei pe fiica meșterului !

Și fără să ia în seamă geamătul rugător, nici degetele tremurînde încercînd să-i apuce un capăt de rochie, se depărtă în grabă.

Năucit, prințul nu-și putea lua ochii de la ea. Încet, un zîmbet îi înflori pe buze, din ce în ce mai luminos.

„Ce falnică făptură... e de gheață ! Și ce ispititoare !" gîndi. „O iubeam, dar flacăra pe care mi-a aprins-o acum în suflet... ah !... parcă-s drumețul sătul de apa tulbure și sălcie din vale și care urcă pieptiș povîrnișul, să soarbă firul limpede al izvorului țîșnind dintre stînci... rece cum e zăpada... Te-am lăsat, Mahamaya ! O vreau pe Amara !"

Așa gîndea, urmărindu-i din ochi albul rochiei, punct luminos înaintînd în umbra aleii tivite cu copaci care ducea la locuința lui Mahimsasa, unde stătea împreună cu tatăl ei.

Dintr-o dată, un cîntec pe mai multe voci se ridică din dumbrava maicilor. Corul călugărițelor slăvea marea artă a meșterului ; slăvea și pacea, seninul inimii, flori ale reculegerii ce se deschid cînd viața-i despletită din iureșul lumii și al înflăcărărilor. Răsuna atît de limpede și de curat, precum simțămintele din care izvora.

Dar în sufletul prințului nu era loc nici pentru împăcare, nici pentru senin ; în el ardea sălbatică flacăra de pucioasă a patimei.

„Cîntați, cîntați, preacuvioaselor ! Primiți-o în cinul vostru ! Vrea să se facă maică... Ce bine s-a brodit ! Răpirea unei maici e un păcat, și încă din cele grele, dar mie răsfăț și desfătare ! Cine să mă oprească, cînd sînt stăpînul țării ? Voi fi curînd — acuși, acuși ! A mea să fie ! E mai de preț decît împărăția !"

Se îndreptă cu paşi grăbiţi spre palat, ca să vadă de pregătiri pentru sărbătoarea trădării.

În curtea liniştită şi pustie bronzul din firida stupei părea că prinde viaţă ; zîmbetul blînd, nepămîntean al lui Buddha lua parcă aminte la cîntarea ce venea din dumbravă. Încet-încet, umbrele se alungiră şi, odată cu cenuşiul înserării, o unduire se porni printre trunchiuri — ieşit din basme, un şarpe se desfăcea din dumbravă, lung, ca de aur.

Era alaiul maicilor ce se apropia.

Păşeau în şir, cu ochii în pămînt, ţinînd fiecare cîte o coroniţă, un mănunchi de flori sau o ghirlandă. Făcînd înconjurul stupei, le aşterneau la picioarele sanctuarului, cîntînd :

Vîntule vînt, ascultă-mi cîntul.
iubirea-n inimi a sădit !
Văzduhului l-am dăruit

Să-l ieie lin, să-l poarte gîndul
celor ce cată rostul firii
în adevăr şi în iubire !

Isidasi, însoţită de alte două maici, petrecu în jurul statuii lui Buddha o minunată cunună de lotuşi albi, roşii şi albaştri. Plecîndu-se adînc, recită :

Slavă ţie, Milostivule, care ai pus capăt durerilor
şi ne-ai deschis o poartă, ieşind din lumea trecerilor
...ieşind din lumea trecerilor !

murmurau încet maicile adunate roată în jurul treptelor.

Şi Isidasi cîntă :

Patimi şi pofte cresc năvalnic ca lianele-n crîng,
hăţişul unde rătăciţii se nasc mereu şi plîng...

Ca vulturul plutind în liniştea nemărginirii
E sufletul descătuşat din încleştarea amăgirii.

S-a stins şi teama şi speranţa — rămîne o făgăduire :
E ultima mea întrupare, nicicînd nu m-oi întoarce-n fire !

Nicicînd nu m-oi întoarce-n fire !,

o îngînă corul maicilor.

Nu se stinsese încă ecoul cîntecului, cînd Amara intră în cercul lor. Îmbrăcată într-un voal de mătase galbenă, își lepădase toate podoabele. Ținea în mînă o minunată ghirlandă de flori. Urcă treptele și așternu darul la picioarele statuii. Ridicînd mîinile împreunate, rosti :

Aş vrea şi eu să învăţ cîntarea fericirii sfinte,
Pe drumul ce l-ai arătat să calc de-acum înainte !
Azi sînt încă mireană, cînd îţi aştern flori la picioare,
De mîine mă călugăresc, iau calea ta izbăvitoare !

Îndată ce sfîrși, Isidasi o luă de mînă și o privi în ochi, adînc mișcată :

— Amara, chiar vrei să intri în cinul nostru ? Vrei să pleci de acasă ? Să-ți dai rochia albă pe cea galbenă ?

— Da, Isidasi, sînt hotărîtă ! răspunse fata liniștit.

— Dar cum se face ? Ce ți-a deschis ochii așa, dintr-o dată ? Nefericirea ta ? Sau cea pe care o vezi în jur ?

— O, Isidasi, mîhnirea... mîhnirea mi-a fost leacul ! O flacără îmi arde în inimă, flacăra curată a iubirii... însă bărbatul pe care îl priveam ca pe un zeu, l-am văzut căzînd în mrejele unei femei, din cele păcătoase și, acum... acum își trăiește patima nelegiuită fără teamă și fără rușine ! Din clipa aceea am înțeles că plăcerea și dragostea au și altă față ; numele ei este amărăciune ! Așa am cules adevărul din prăpastia suferinței... și hotărîrea a venit de la sine.

— Dar tatăl tău ? Se învoiește ?

— Regele și regina stau să-l înduplece chiar în ceasul acesta și n-o să mă refuze, sînt sigură.

— Atunci fii binevenită printre noi, soră dragă !

„Bine ai venit, bine ai venit !“ murmură cercul de călugărițe.

— Am să aștept aici, spuse Amara, pînă cînd tata se va întoarce din dumbravă. Îi arată regelui sala nouă pe care a clădit-o pentru voi, loc de întîlnire și de sfat după ceasurile petrecute în singurătate și reculegere. Îmi doresc să fiu cît de curînd alături de voi !

— Da, rămîi aici, copila mea, spuse Isidasi. Așează-te în fața Învățătorului, adună-ți gîndurile și cîntărește în minte că toate-s trecătoare, după cum a grăit sublimul :

Ci se desface totul din cît s-a întregit.
Trecere și petrecere ale ființei întru sfîrșit...
Ferice de cel ce spulberă-amăgirea
Și-n toate vede una, fără deosebire !

Isidasi coborî treptele și, împreună cu călugărițele, porni în șir înapoi spre dumbravă, cîntînd :

Vîntule vînt, adie, mîngîie pe Cel Trezit,
culege-i adevărul și du-l departe-n zare,
să afle-o lume-ntreagă de marea alinare,
unde ceru-i mereu senin pentru cel izbăvit...
De dincolo de apa morților și-a marii destrămări,
de-acolo vine vestea : e țărmul veșnicei înseninări.

Amara rămase singură. Luă postura lotusului, cu picioarele încrucișate și mîinile odihnind în poale, așa cum văzuse maicile șezînd înainte de a se reculege. Nu apucase încă să se așeze, cînd auzi chemarea unui bîtlan, urmată curînd de o alta.

„De aici se-aud bîtlanii", se gîndi. „Ce pasăre frumoasă, cu moțul ei și gîtul colorat !"

Și privi curioasă împrejur. În clipa aceea răsună al treilea țipăt.

Privi cu luare-aminte.

Și atunci zări dintr-o dată o arătare — i se păru că-i un demon — ieșind dintr-un tufiș : cu părul zburlit, cu colți de lup rînjiți și un inel de fier trecut prin nasul lat și cărnos.

Simți că i se oprește inima de groază. Sări în sus, cu gîndul s-o ia la fugă în direcția cealaltă. Acolo îl zări pe prințul Ajatasattu venind spre ea. Rămase țintuită locului : „Dacă mă vede ! Dacă se ia după mine... !"

Încă un pas și avea s-o zărească. O trecură fiori. Se uită năucită împrejur, în căutarea unui ascunziș.

Stupa, după cum am văzut, avea firide jur împrejurul ei, unde urmau să fie așezate statui. Însă nu toate își primiseră oaspeții și chiar cea de deasupra ei era goală. Se hotărî într-o clipită : puse piciorul pe margine și agățîndu-se de un cîrlig se săltă sus într-o clipă, încremenind în faimoasa postură a lotusului. Luciul auriu al mătăsii

în care era îmbrăcată putea uşor fi luat drept bronzul unei statui de curînd şlefuite.

Aşa se şi întîmplă, cînd prinţul şi îmblînzitorul de şerpi făcură înconjurul stupei, tiptil, pentru a se încredinţa că nu se află nimeni prin apropiere, aruncînd doar o privire fugară asupra statuilor, mai ales înspre cea aflată deasupra capetelor lor...

Două pietre gemene

Kala Rama se opri : scoţianul întindea stînga spre el, în timp ce cu dreapta arăta spre Amanda.

Ca orice tînăr îndrăgostit, Arthur nu-şi luase ochii de la chipul adorat, fără să piardă totuşi nici un cuvînt din cele povestite. Privea cum se oglindeau pe faţa mobilă a Amandei, în joc de umbre şi lumini, în timp ce-l asculta palpitînd pe bătrînul indian, ce-şi depăna povestea cu farmecul rapsodului oriental. Cînd pomenise de firidele din stupa, Arthur îşi întoarse privirea spre ele şi, cînd se uită iarăşi la Amanda, rămase uluit.

Încremenită, îl privea drept în ochi, dar de văzut nu-l vedea.

Nu băgase de seamă că povestitorul amuţise, nici că cei trei bărbaţi săriseră cu toţii să vadă ce-i cu ea. Îşi reveni în fire numai cînd tatăl ei, speriat, o luă în braţe, copleşind-o cu întrebări. Trecîndu-şi mîna peste frunte, întîlni privirea lui Kala Rama, aplecat peste ea cu grija medicului pus înaintea unui simptom nou, revelator.

— Nu, nu, n-am adormit nici o clipă ! se scuză aprinzîndu-se la faţă ; o treceau toate năduşelile la ideea că s-ar fi putut crede că adormise. Am auzit totul : cum Amara se aşezase să se reculeagă, cum au răsunat trei ţipete de bîtlan...

— Ai auzit şi cînd prinţul şi îmblînzitorul de şerpi au făcut înconjurul stupei ? întrebă Arthur.

— Să-i aud... ? Nu !... I-am văzut... spuse Amanda.

— Copila mea, eşti obosită şi surescitată — vino, ne întoarcem acasă, hotărî profesorul, clătinînd din cap. Se

simțea vinovat ; fusese neprevăzător. Nu trebuia s-o fi luat în această plimbare nocturnă.

— Nu, spuse Kala Rama, n-a fost o imprudență. Cred că n-o să ne pară rău că am luat-o cu noi. Și-i port aceeași grijă pe care i-o porți și dumneata, profesore sahib, chiar dacă nu-ți vine a crede ! Oricum, e cazul să vă urcați în barcă și să vă întoarceți acasă, ca fiica dumitale să se poată odihni. Am să le spun oamenilor mei să tragă la lopeți din răsputeri.

— Vai, Excelență ! îl întrerupse Amanda, n-aș vrea să-i istoviți din cauza mea, sărmanii !

— E cît se poate de frumos din partea dumitale să te gîndești la ei, nu degeaba te-au botezat Mâdr mihrbân, mama milosteniei ! Așa îți spun „sărmanii“ de ei ! De aceea o să facă totul cu dragă inimă. Dumneata n-ai cum să știi, dar aici te-am îndrăgit cu toții, pînă și acești paria despuiați. Îi auzeam adineaori în barcă spunînd că memsahib străină e o zînă bună, Mâdr mihrbân. Trebuie s-avem cu toții grijă de mica noastră zînă. Vino, copilă dragă ! Nu te simți prea slăbită, nu-i așa ?

— Nu, nu ! Mi-e bine, răspunse Amanda, luînd mîna pe care Kala Rama i-o întindea zîmbind încurajator și se ridică în picioare.

Dar genunchii o lăsară și primi, recunoscătoare, brațul pe care Arthur i-l oferi, emoționat.

Cum ar mai fi luat-o în brațe, s-o ducă în barcă, așa cum făcuse Edmund pe puntea bricului ! Văru-său îi povestise, rîzînd, în ce împrejurare o întîlnise întîia oară. În clipa asta îl ura. Și cum mai semăna cu prințul ăla ticălos, iubitul Amarei cea suavă, cu sufletul diafan ! I se părea că-l aude pe Edmund vorbind prin gura prințului : „Cine să-mi stea în cale, cînd sînt stăpînul țării ?“ Și dacă Edmund devenea stăpîn cu adevărat în țara asta ?

— Domnule Steel, ce-i cu dumneata ? întrebă Amanda surprinsă, simțindu-l că se oprește în loc pentru o clipă.

— Ah, scuzați-mă, domnișoară Eichstädt, mă gîndeam la... cum îl chema ?... la Ajatasattu din poveste.

Amanda îl privi din colțul ochilor, cercetător.

Arthur rîse în silă.

— S-ar zice că nu m-am copt la minte, de cînd am fost pentru întîia oară la teatru ! Aveam șapte ani — țin

minte cum am sărit de pe scaun, să-l avertizez pe erou că un ticălos îl pîndește din umbră !

Ajunseseră în dreptul debarcaderului. Ieșind din ascunziș, barca se ivi dintre coloane. Luna aprinse o flacără în cercurile apei și diamantul din vălul Amandei, sclipind și scînteind, păru că face semn lacului.

Arthur observase de mult nestemata din părul iubitei. Și-ar fi dat sîngele din vine să-i cumpere orice podoabă ar fi dorit între cer și pămînt, dar splendidul giuvaer îl zgîria pe suflet și se întunecă la față privindu-i apele.

— Ah, Kala Rama v-a dăruit piatra lui prețioasă ! observă posac.

— Dăruit ? rîse Amanda. Nu ! O nestemată ca asta nu se dăruie !

— Nu știu ce să cred ! Pare că-i firea lui Kala Rama să facă asemenea daruri ! Azi după-amiază i-a dăruit lui Edmund piatra-șarpelui !

— Piatra șarpelui ? Cum adică ? Asta ce e ?

— O altă piatră, geamănă. Ne-o arătase și pe asta. Piatra-șarpelui i-a dat-o lui Edmund și dumitale pe aceasta... nestematele au stat întotdeauna la un loc.

— Da, și vin din același loc, spuse Amanda. Mahimsasa le-a găsit pe amîndouă în văgăuna Tigrului, una încrustată într-o cupă de jasp, cealaltă înfiptă în fruntea Zeului Șarpe, așa spune legenda... Și pe aceea i-a dat-o lui Edmund ? adăugă, gînditoare, fără să-și dea seama că-l numise pe sir Trevelyan pe numele mic.

Dar Arthur ciuli urechile.

Amanda privea absentă în apa sclipitoare și nu-l văzu pălind, de parcă inima lui chinuită i-ar fi sorbit tot sîngele din obraji. Dar îl auzi șoptind și buzele îi tremurau :

— E a lui Edmund, tot atît de sigur cît astălaltă e a dumitale dacă o accepți în dar.

În clipa aceea Amanda își aminti remarca pe care o făcuse Kala Rama în odaia tatălui ei, după ce sfîrșise de citit manuscrisul. Dacă piatra șarpelui și-ar fi păstrat însușirile de altădată — spusese — acelea pe care i le atribuia legenda, atunci acest talisman i-ar fi purtat noroc lui sir Trevelyan pe meleagurile sălbatice ale Belucistanului. Observația îi intrase pe o ureche și îi ieșise pe cealaltă, căci aflase de misiune abia mai tîrziu, și-i pierise cu

totul din minte. Acum i se păru ciudat şi în acelaşi timp semnificativ că înţeleptul Kala Rama le dăruise aceste două pietre ei şi lui, diamante dintotdeauna nedespărţite.

Alungă însă gîndul rîzînd, cu rîsul uşuratic al tinereţii, cu toate că nu se simţea în apele ei. Fără să-l fi privit pe Arthur, ghicea tumultul din inima lui.

— Cum de v-a trecut aşa ceva prin minte, domnule Steel ? rîse. Cum să primesc un asemenea dar ? A fost doar un capriciu al Excelenţei Sale, și numai atît ! A vrut să vadă efectul diamantului pe un fond cafeniu. Bine că mi-aţi amintit, uitasem de el. Vreţi să-l desprindeţi din văl, ca să-l înapoiez Excelenţei Sale ?

N-ar fi putut cere cavalerului ei un serviciu care să-l bucure mai mult. Oricînd s-ar fi înfiorat de plăcere să atingă, fie chiar numai din vîrful degetelor, părul ca de mătase al iubitei — dar acum i se mai adăuga fericirea de a desface o legătură creată între fata iubită şi văru-său — şi se roşi tot atît de repede cît pălise adineauri.

Amanda făcu un pas spre Kala Rama, care dădea vîslaşilor ultimele instrucţiuni şi-i mulţumi pentru a-i fi încredinţat preţioasa piatră. Cu degete îndemînatice, o prinse la loc în turban.

O clipă mai tîrziu, Kala Rama rămînea singur pe mal, printre coloane. Cu stînga făcu semn călătorilor.

Îi privi lung, pînă ce barca se topi în ceţurile sidefii... şi-i urmări încă un timp cu gîndul... Cînd se întoarse, ochii îi căzură pe stupa ce se zărea pe jumătate luminată printre şirurile de coloane. Luna cobora la orizont, desenînd umbrele copacilor, compacte, peste curte şi treptele soclului. În marginea luminată creştea o pată ca o floare mare : turbanul unui indian, stînd alături de stupa.

Sub semnul primului pătrar

— Dormi, copilă ?... e tîrziu... Giuvaerul palatului, ascultă !

Nu era şoaptă din buze omeneşti — frunzele vorbeau, foşnind sub picurii de rouă.

Maharani își ridică alene capul și ascultă.

Un ecou răzbătea de departe — tunet vestind furtuna — dar nu venea de sus, din cer — ieșit din pămînt, părea că-i un tremur înăbușit, înaintînd sub iarbă.

— Da, ayah, vin îndată !

Se apleca în bezna frunzarului, unde noaptea era mai adîncă, murmurînd, — șoaptă și cîntec, — mamă legănîndu-și pruncul :

— Trezește-te, mistrețul meu !... Ascultă !... Auzi tigrul mînios cum se întoarce flămînd în bîrlog, fără pradă !... Noaptea se apropie de sfîrșit, fiarele junglei o știu... în curînd șacalul urlă a treia oară... tigrul s-a întors în văgăună... mistrețul meu trebuie să ia și el drumul casei... Vezi să nu te prindă în drum astrul zilei luminos ! Inimă de mangustă n-ai mîncat, friptă cu fructe de coraca și tumbi, descîntată, așa cum brahmanii — blestemată le fie lenea ! — nu mai știu să descînte... nu, mistrețul meu, și atunci nu te poți face nevăzut ! Și ochiul dușman e la pîndă... rajputanilor, vai ! cum le mai place vînătoarea de mistreți... Iuți le mai sînt armăsarii și au lăncii cu vîrful ascuțit — ferește-te de ei !... Leului brahman însă așa să-i spui : „Acolo unde rotesc porumbeii albi !... acolo unde rotesc porumbeii albi... !“ e înțelept, leul brahman, și-o să-nțeleagă !... Aleargă prin junglă, treci lacul teafăr și nevătămat, mistrețul meu ! Svaha-om-svaha !

— De ce-mi spui : mistrețul meu ? murmură o voce abia descîlcită din vis.

— Pentru că ești ! Cînd te-am rugat să-mi pui pecetea ta pe umăr — mușcătura — știi ce mi-au desenat dinții tăi în carne ? Nu era „salba de nestemate“, nici „norul sfîșiat“, nici „gheara de păun“, nu, urma pe care mi-ai lăsat-o era „mușcătura mistrețului“ ! Departe de pămîntul sfînt al Indiei, ai fost crescut de franci, neștiutor al limbii pe care o vorbim, al datinilor, obiceiurilor și numirilor noastre. Dar semnul l-a scos din adîncurile ființei tale ! O, stăpîne, tu ești Mistrețul ! Tu ești Râma reîntrupat, reînviatul Râma ! — venit la viață din nou întru fericirea mea și mîntuirea tuturor ! Preoții mi-au destăinuit că ești Râma, tot Râma a fost și Vișnu, strălucitorul ! Și Vișnu era mistrețul dumnezeiesc, care a smuls

lumea din mîlul roditor al apelor celor dintîi, şi pămîntul i-a rămas înfipt într-unul din colţii de aur, ca bulbul unei rădăcini. La fel şi tu, stăpîne, ai scos o lume nouă la iveală, o lume a fericirii şi a durerii, de nimeni ştiută! Cu muşcătura ta, mistreţul meu, ai sfinţit trupul ăsta sărman; nu ştiuse pînă atunci ce-i fiorul vieţii, l-ai îndumnezeit, l-ai ridicat pe culmile vii ale dragostei!

O asculta cum asculţi în vis... şi pe undele glasului se simţea purtat înapoi în timpul cărunt, în ceaţa amintirilor şi a uitării... Şoapta, cîntecul murmurat nu venea de pe buzele maharanei, ale unei femei indiene; era glasul Indiei, ţinut bătrîn al tainei şi al minunilor... Şi-i vorbea în frînturi de imnuri străvechi, crîmpeie de zicale, silabe mistice din ritualuri, cuvinte abia înţelese... şi tîlcul lor uitat îşi lua rădăcina din ritmurile rasei sale, ritmuri străvechi şi noi mereu din zorii timpului.

Îşi simţi braţul săltat dintr-o odată, maharani i-l ridică pînă ce ajunse în dreptul firului de lună strecurat printre frunze. Lucioasă, o pată rotundă se desenă pe piele.

Ca o gheară de pisică, unghia trandafirie a arătătorului scrijeli în cercul luminat secera lunii — părea un semn gravat pe o monedă, pata de lumină nefiind mai mare decît un ban.

Şi maharani spuse :

— Aşa cum vezi chipul lunii aici, crai nou şi nu în ultimul pătrar, tot aşa dragostea ta să crească, mereu, fără încetare, nicicînd să nu descrească !

— Aşa cum luna stă în priveghi, mereu, strajă tainei, aşa întîlnirea noastră rămînă în veci o taină, ascunsă tuturor !

— Aşa cum luna creşte, sorbind lumina sufletelor preafericite ce au părăsit pămîntul, aşa sufletul meu şi al tău, preafericite, să se înalţe pe culmile dragostei şi ale desfătării !

— Aşa cum luna-i stăpînă peste ierburile de leac, aşa dragostea ne fie sănătoasă mereu, nicicînd să lîncezească !

— Aşa cum luna-i stăpîna apelor, le cheamă spre ea fără împotrivire, aşa să ţi se aprindă sîngele în vine şi să te ardă dorul, fierbinte, de cîte ori vei privi semnul ăsta !

— Așa cum luna piere și mereu se întoarce, tot așa să mi te întorci în brațe, mereu, mereu !

*Om ! — Om ! — Om !**

Își lipi buzele de rană și sorbi. Îl fulgeră o durere ascuțită ca un ac, apoi lăsă să-i cadă brațul. Frunzișul foșni încet, îndelung, ca și cum un șarpe s-ar fi prelins în umbră.

Edmund rămase locului, cu ochii închiși. I se părea că visează — un vis cumplit, dincolo de închipuire — și că se va trezi în patul lui de-acasă, la Londra.

Își trecu mîna peste frunte și ridică brațul, pînă ce o pată, ca un ban de aur, apăru în brazda lunii. Într-însa, un semn : crai nou.

Adepții

Printre coloanele de lîngă mal, unde adineaori Kala Rama își luase rămas bun de la prieteni — un rămas bun ca o binecuvîntare — stăteau acum doi bărbați, doi indieni : Kala Rama și înțeleptul.

Învățător și ucenic stăteau alături și tăceau.

Urmăreau cu privirea o barcă ivită dindărătul unui tufiș în floare, alunecînd grăbită pe luciul mat al apei, în brazda nevăzută a opaițului lui Lakșmi. În față vîsleau patru negri, în spate sta rezemat un european. Valurile iscate de vîsle se stingeau pe treptele de marmură, clipocind.

Kala Rama rupse tăcerea :

— N-ar fi trecut în clipa asta pe-aici, ci ar fi zăcut în groapă, sus, pe deal, lîngă templul lui Krișna, dacă întîmplarea nu te-ar fi scos în calea lui.

— Întîmplarea ?

— Știi ce vreau să spun.

Fratele încuviință din cap.

— E adevărat că nu știam ce urma să se întîmple. Aveam întîlnire cu tine abia a doua zi, și mă gîndeam să

* Termen din Veda desemnînd Ființa Supremă. Silabă sacră cu care începe invocarea oricărui zeu.

petrec după-amiaza și seara lîngă ruinele acelea ; nu treceam pentru prima oară pe acolo, e un loc prielnic de odihnă și reculegere și, în ce mă privește, locuit numai de gînduri bune. Cînd, ce să văd : un european încercuit de o ceată de tugi. Îl scap. Le știu limba, o limbă de derbedei — mai cunosc și altele — și nu mi-a fost greu să-i alung.

— Știai pe cine salvezi ?

— Încă nu. Dar întîlnirea m-a pus pe gînduri, drumurile nu ni se încrucișau pentru întîia oară în lungul pelerinaj pămîntean... și atunci m-am așezat să mă adîncesc în mine — ai s-o faci și tu în curînd — așa cum stă scris : „Cînd ascetul își dorește : O, de-ar putea să reînvie amintirea ! Să recunosc ce înfățișare aveam în viețile trecute, care mi-a fost traiul la vremea aceea sau într-alta, ce însemne purtam, pe cine cunoșteam... atunci să-și caute un loc singuratic și să se reculeagă îndelung, departe de lume, în liniște deplină". Și mi s-a arătat drumul ce-l străbătusem împreună, chiar pe locurile acelea. Era în vremea — O, Kala Rama ! — cînd mă numeam Narada și eram rege, iar prințul acela se numea Ajatasattu... și într-o după-amiază ne preumblam amîndoi, după ce elefanții ne aduseseră pînă în culme, pe acel tăpșan presărat cu stînci, unde creșteau tufișuri de capere și mirt, în drum spre micul templu încă neterminat, pe care fratele meu vitreg avea de gînd să-l ctitorească dedicîndu-l lui Krișna. De fapt o făcea ca să-i cîștige pe toți închinătorii lui Krișna din regat. Nu bănuiam nimic la vremea aceea, credeam că e un gest de pietate. Mi-ar fi fost mai plăcut dacă ar fi ridicat lăcașul în cinstea învățăturii lui Buddha, însă am vrut să simtă că sînt alături de el ; mă mai gîndeam că și în crezul lui Krișna e mult adevăr, că are părțile lui bune, cum e filozofia adîncă din Bhagavad-Gita, de pildă, cu măreția ei.

— „Cine vede în tot și în toate ființa supremă, ce-și are în ele sălașul și care nu piere cînd ele se sting, acela e un văzător ; și văzînd pretutindeni numai propria lui ființă, nu-și va face rău sie însuși. Și astfel pășește pe culmea cea mai înaltă", cită Kala Rama.

— Nu-i chiar cea mai înaltă, după concepția noastră, spuse înțeleptul. E ceea ce Buddha a numit : „calea ce duce la Brahma". Și tocmai despre asta îi vorbeam, atunci,

în ceasurile serii, stînd sub arcul porticului. Îi citam versetul acesta, și încă altele din Gita, arătîndu-i că trebuie să ne vedem, să ne recunoaștem în toate ființele care trăiesc și suferă, căci viață fără de suferință nu se poate ! Și-i repetam neuitatul cuvînt din Upanișade : „tat tvam asi". Cine gîndește așa nu poate să vrea răul nimănui. Dimpotrivă, simte mila încolțindu-i în inimă, o milă fără margini... Vezi, micul sanctuar e într-adevăr locuit de gînduri bune, și încă din vremuri mult mai îndepărtate decît îmi închipuiam.

— Cred, spuse Kala Rama, după ce stătuse un timp pe gînduri, cred că după această regăsire nu ți-e greu să ghicești ce caută aici străinul ăsta, sau mai curînd Ajatasattu al nostru, sub noua lui înfățișare ?

Fratele dădu din cap.

— Faptul că a fost atacat de tugi e dovada că rătăcește pe drumuri primejdioase. Nu-l urmăreau ca să-l jefuiască. Am bănuit că e vorba de o răzbunare, de gelozie, de ură — trecutul pe cale de a reînvia, aidoma. M-am gîndit la o aventură cu maharani, m-am gîndit pînă și la altceva, mai ascuns, care s-a adeverit stînd de vorbă cu el în bungalow.

— Ai mai vorbit cu el ?

— Atunci ți-am și trimis mesajul.

— Aș fi putut bănui că nu te-ai dus să-l cauți numai cu scopul ăsta. Și aș fi fost mai liniștit decît în clipa în care ți-am citit înștiințarea.

— Vrei să spui semnalul de alarmă ? Am făcut-o ca să-l opresc o clipă în loc. Să-l pun pe gînduri. Să-și dea seama că aleargă după o himeră. Să te oprești din drum, să lași liniștea să coboare în tine, ca să poți chibzui — numai așa, și nu altminteri poți alege o cale nouă în viață... Și în timp ce stăteam adîncit în mine, îngrijorat de el și de rătăcirile lui, m-am adunat și mai intens și l-am văzut stînd cu doi prieteni într-o verandă : se pregătea să citească o scrisoare. Într-o frîntură de secundă am așternut două cuvinte pe jumătate de pagină goală.

— „Degetul providenței", spuse Kala Rama. Da, scrisoarea, loc ideal pentru un avertisment !

— Important era faptul că apăruse, și mai puțin locul. E drept că identificasem pe plic pecetea guvernamentală

și-mi închipuisem că e vorba de o chemare sau de ceva asemănător. Unde și cum, n-avea importanță ! Oriunde în altă parte era mai bine pentru el decît să rămînă aici. De fapt orice indicație de drum, orice reper reprezenta un semn al providenței — ca să vorbesc în termenii lui sau ai nației lui.

— Ai ghicit cum nu se poate mai bine, a fost un prilej minunat ! Și Kala Rama îi dete amănunte privind misiunea în Belucistan, pe care guvernul britanic avea de gînd să i-o încredințeze lui Edmund.

Fratele dădu din cap gînditor.

— Ai dreptate ! Prilej mai potrivit nici că se putea ! Dacă stăm să ne gîndim, rareori se întîmplă ceva cu adevărat important fără să nu se ivească și un factor necunoscut. Asta nu înseamnă că în lipsa unei intervenții, să nu întreprindem nimic ! Cine are minte, lasă o margine de joc și riscă, contînd pe el. Cît de departe e una de cealaltă : rivalitatea dintre Anglia și Rusia în Asia Centrală, pe de o parte, iar pe de alta evenimentul petrecut în această mică curte indiană, pe vremea lui Alexandru cel Mare și a lui Chandragupta ! Și totuși, totul se adună într-un singur fir, țesut în urzeală, dînd o culoare nouă ! Și culoarea lucrează asupra imaginației eroului nostru... poate că în ceasul acesta, fără să-și fi dat seama, cumpăna se apleacă spre aventura belucistană mai curînd decît spre cea de aici. Lui însă i se pare altfel : aceea e nouă, în timp ce aici e una veche, care-l apasă cu tot greul fatalității. Simte greul, dar nu simte că fatalitatea constă numai în opțiune, în alegere și nu în obiectul ei. Poate comite crima, și tot atît de bine poate renunța la ea...

— Și dacă renunță, ăsta e liberul arbitru ? spuse Kala Rama, căutînd privirea celuilalt, cu o întrebare în glas.

Înțeleptul zîmbi cu bunăvoință.

— Știu și eu ! Am putea spune că da — și în mare parte poate că așa și este ! Cu toate că pentru mintea omenească, oricît ar fi ea de evoluată, rămîne un mister ! Oricum, nici o intervenție venită din afară nu-l poate scuti de necesitatea unei opțiuni, nici chiar sacrificiul Amarei de odinioară, după cum ne putem da seama acum ! Și dacă tugii erau lăsați să-și facă voia, fapta n-ar fi ajuns,

fireşte, la îndeplinire ; dar pentru el n-ar fi însemnat decît o amînare. Urmărită de acest gînd, voinţa lui, sub imboldul intenţiei criminale, s-ar fi aruncat într-o existenţă oferindu-i mijloacele de a săvîrşi tocmai acţiuni de felul acesta ! Cel puţin aşa mi se pare, dacă ar fi să ne luăm după eternele legi ale Karmei... aşa cum le văd eu, iar înţelegerea mea e încă foarte limitată !

Tăcu. Kala Rama, ingîndurat, se încruntă ca unul care încearcă s-adune fire nevăzute într-un singur tort, ori s-atingă adîncul unui hău.

Spuse după un timp :

— Abia acum dau de rostul ezitărilor mele. Nu ştiu ce glas lăuntric mă reţinea să-l înfrunt făţiş, să spun brutal lucrurilor pe nume. Am trecut prin ceasuri grele, mai cu seamă azi-dimineaţă. Rătăceam prin întuneric : nu ştiam, fac bine ce fac, sau nu !

— Ministrul în luptă cu adeptul !

— Şi atunci a sosit din Anglia vestea cu misiunea în Belucistan — o rază de speranţă ! „De-ar primi-o !", mă gîndeam. În clipa cînd ţi-am recunoscut scrisul, lucrurile au început să se limpezească, am înţeles că nu mai sînt singur în treaba asta şi că urzeala e intrată pe mîna unui meşter !

— Ei, nu-i chiar aşa, dragă Kala Rama ! spuse fratele, şi în glas i se citea seninătatea, ba chiar uşoara veselie a celui pentru care lucrurile astea nu mai au însemnătate. Dar prea ar fi de tot, ca doi adepţi ca noi să nu desfacă nodul gordian într-un mod mai subtil decît marele Alexandru, prietenul lui Ajatasattu ; nu zic, în felul lui poţi împiedica o nenorocire, dar să porneşti un lucru bun, asta nu se poate !

Kala Rama îl privi cu încredere.

— Vorbeai de intervenţia Amarei ! De i-am putea vedea roadele, mîine !

— Le vom vedea ! Şi pe Amanda am căutat-o, după cum bine ştii. M-am tot mirat cît de orb poate fi un bărbat ! Să ai o fată ca ea alături de tine şi să cazi în braţele maharanei, să preferi o dragoste tulbure, apăsătoare ! Dar trezirea va hotărî ! Cînd se va scutura din visul aparenţelor şi va deschide ochii, cînd o va recunoaşte...

— Am încercat să-i limpezesc şi ei lucrurile, cît de cît, spuse Kala Rama. Crede că ce i-am povestit e doar o legendă şi-i pătrunsă de ea ; dar cine ştie, poate că a şi trecut treapta asta, ca omul care se trezeşte din somn... Ce fiinţă încîntătoare ! Copilăroasă, naivă, dar atît de aproape de înţelepciunea cea adevărată !

— De ce să ne mirăm ? Cea care a fost Amara, cîndva, nu putea lua alt chip într-altă viaţă, nici îmbrăca un trup cu însuşiri mai joase ! După cum nici Mahimsasa nu putea deveni cineva mai prejos decît tine, urcînd de-acum înainte mereu mai sus, fără încetare !

— Şi spui că de azi încolo, aşa cum stau lucrurile...

— Aşa cum ţi-a fost gîndul, aşa cum ne-am înţeles amîndoi, aşa să fie ! Casa ţi-o laşi în bună rînduială, nepotul îţi ştie toate rosturile, poate oricînd prelua afacerile tale. Nu mai privi înapoi, dragul meu, şi-n rest, lasă toate lucrurile, oricît de mărunte, în seama mea !

— Îmi iei o piatră de pe inimă ! Libertatea ! Ce bucurie ! În Apus ar zice c-am ajuns la vîrsta prafului şi a pulberei ; eu însă pot spune cu inima împăcată : n-am trudit degeaba ! Dar lupta m-a obosit... nu, aş zice mai curînd că mă simt dornic de altă luptă, mai curată...

— Aşa e, ucenicul meu ! spuse fratele. Care au fost vorbele Isidasei cea înţeleaptă, cînd ne-am întîlnit ultima oară la sfinţirea schitului ? „Pace ? Nu, o rege ! Luptă ! Dar o altă luptă, căci numai cine se străduieşte, biruie !“.

— Da, spuse Kala Rama, pierdut în aduceri-aminte, aşa a spus Isidasi. Dar acum ce spune ?

— Tace.

— Unde e ?

— Se odihneşte.

— Şi noi ?

Fratele îşi puse mîna pe umărul prietenului şi ucenicului său :

— Ai răbdare, şi în curînd ne-om odihni şi noi.

Kala Rama ridică ochii spre cer rotindu-i, cercetător, în spaţiu : luna asfinţise. În bezna ca de smarald a miezului de noapte, cerul tropicelor scînteia cu măreţie.

Oftă.

— Dar universul nu cunoaşte odihna, niciodată...

— Universul se stinge cu fiecare din noi, şi cu fiecare reînvie pentru o nouă luptă. Ferice de cel prin care se odihneşte !

— Ferice de cel prin care se odihneşte ! repetă Kala Rama şi privi în zare peste ape. Cercurile stîrnite de vîslaşi nu mai erau de mult. Încremenită sub aburi de ceaţă, oglinda lacului se întindea netedă la picioarele lor, răsfrîngînd, nemărginit, cerul cu miriadele de stele. Un tremur alerga deasupra apei, presimţ şi adiere a zorilor — nevăzut ochiului — doar că tot ce strălucea, sus, în nemişcare, se prefăcea jos în licăre, pîlpîit şi scînteі. Jos, ochi omeneşti clipind cu patimă, sus alţi ochi, de zei, cu privirea împietrită.

La hotarul de ceaţă al celor două lumi — mişcare, nemişcare ; samsara şi nirvana — stăteau doi adepţi... Stăteau şi tăceau.

III
Vălul e dat deoparte

Am adunat păcate într-altă lume, aşa se pare...

BYRON

Pavilionul din grădină

Amanda sta în micul pavilion din grădină. Lîngă ea, pe o măsuţă, se afla caseta de fildeş ; era deschisă. Ţinea în mînă foile manuscrisului.

Se trezise tîrziu, cu trupul odihnit, dar bîntuită de temeri şi neastîmpăr. I se părea că dacă nu află îndată soarta Amarei şi a lui Ajatasattu, e în joc însăşi viaţa ei. Dar profesorul i-o luase înainte, citind de zor manuscrisul lui Kala Rama. I l-ar fi dat pe loc, dacă i l-ar fi cerut, dar ei îi era ruşine ; sau poate că altceva o reţinea să-şi arate făţiş curiozitatea nestăpînită pentru evenimente petrecute cu mii şi mii de ani în urmă, dacă nu chiar legendare ? Nu se simţea în stare să vorbească deschis cu tatăl ei şi se văzu nevoită să aştepte, consolîndu-se cu ideea că profesorul Eichstädt nu-şi irosea timpul preţios cu lecturi uşoare.

Şi totuşi era gata să-şi piardă răbdarea : profesorul făcea de astă dată o excepţie ! În cele din urmă — după ce deschisese a zecea oară uşa de la odaia de lucru — îl zări în sfîrşit pe savant îngropat în vrafurile de foi de palmier şi dicţionare. Cu iuţeala unui hoţ de meserie înhăţă caseta de fildeş şi fugi într-un suflet să se refugieze aici, deoarece Bärbele încă nu sfîrşise cu dereticatul în odaia ei.

Locul era bine ales. În chioşcul deschis către cele patru zări, stînd atîrnat peste lac, era mai răcoare decît oriunde în altă parte. Un suflu mîngîietor adia dintr-o direcţie de obicei închisă rozei vînturilor şi se alinta în voie în colţul povîrnit al grădinii, coborînd apoi spre lac, unde vălurea uşor apele ; izbindu-se de ţărm, clipoceau mlădios şi monoton. Sclipiri de cristal scînteiau şi pîlpîiau neîntrerupt pînă

sus, flăcări roind în lumina cernută din pavilion, în timp ce perdelele de bambus își foșneau încet firele subțiri.

Cadența valurilor se împletea cu șoapta unduită a frunzelor : — înalți, cîțiva pipali încercuiau pavilionul cu un văl de umbră — șoaptă în care buddhistul își legănă meditația. Căci pipalul, „Smochinul religios“, nu-i altul decît copacul Bo ; la umbra lui, cîndva, Buddha și-a cucerit eliberarea. În susurul lui neodihnit, monahul vedea simbolul fluxului devenirii, din care Învățătorul a știut să se smulgă, și din care și el, la rîndul lui, se va smulge cîndva. Așa răsuna pesemne în nirvana larma samsarei, fără contenire ; și atunci liniștea ei părea și mai adîncă. Aceste lucruri îi erau Amandei familiare și de aceea îi și plăcea să asculte zvonul mlădios, care de atîtea ori îi legănase visarea. Din cînd în cînd, venind dintr-o altă lume a simțirii, răsuna gînguritul alintat și duios al unei turturele, bulgăre maroniu înfoiat pe marginea cupolei : nu degeaba englezii au numit-o „do-you-love-too“ *.

Amanda venise mai devreme decît de obicei la locul ei preferat. În oraș domnea încă liniștea, se auzea numai un zumzet nedeslușit, ca dintr-un stup. Esplanadele erau și ele încă pustii, punctate numai ici-colo de cîte o pată de culoare. Pe fațada casei lui Kala Rama umbra turnului nu era încă viorie, nici pietrele nu își luaseră culoarea portocalie ca de obicei. Pînă și cupolele templului lui Kali aveau altă înfățișare, păreau parcă mai sîngerii, mai strălucitoare : în cinstea serbării din ajun reîmprospătaseră lacul de pe cupole, iar stelele fuseseră din nou aurite.

Însă Amanda aruncă doar o privire fugară asupra orașului. Nu avea înaintea ei decît un ceas și jumătate. Urma apoi migăloasa operație a îmbrăcatului de gală pentru serbarea rajahului. În repetate rînduri Bärbele îi atrăsese atenția că e o treabă serioasă și trebuie începută din timp.

Luă prima parte a manuscrisului, conținînd cele povestite ieri de Kala Rama și o frunzări cu degete înfrigurate. Da, aici era... foaia îi tremura în mînă... Amara se sălta în firida goală... prințul și tuciuriul făceau înconjurul stu-

* Iubești-și-tu ? (engl.).

pei să vadă dacă e sau nu cineva prin preajmă... se întîlneau sub firida în care fata sta așezată, luînd-o drept statuia unui sfînt buddhist... acum ! Aici venea urmarea...

Și, în timp ce afară copacii șopteau tainic din frunzele veșnic tremurătoare — șoaptă ce însoțise cîndva ivirea adevărului izbăvitor în mintea lui Buddha — în timp ce turtureaua își gîngurea, cînd și cînd, duioasa întrebare „do-you-love-too", Amanda se adînci în destinul Amarei.

Piatra Șarpelui

— PARTEA A TREIA —

— Ai venit, cîine negru, spuse Ajatasattu cu asprime.

— Stăpîne, gemu îmblînzitorul de șerpi aruncîndu-i-se la picioare, Chanquinchru e sclavul tău !

— Du-te îndată în palat, porunci prințul. Bați la poarta dinspre miazăzi — portarul știe rostul. În astă seară o vei arăta oaspeților mei pe Rajanaga dansînd în sunetul fluierului. Mai marele peste oști...

— Mahimsasa, șuieră îmblînzitorul.

— Va fi și el de față, încuviință prințul, și va sta în rîndul întîi. Am să dau poruncă să fie luate faclele, toate, sub cuvînt că șarpele e orbit de ele. În întuneric, piatra din fruntea lui Mahimsasa lucește cu putere.

Îmblînzitorul sări în sus și se holbă la prinț cu ochi de tăciune aprins. Strigă răgușit :

— Și Rajanaga îl mușcă ! Îndată ce vede lucind piatra șarpelui, omoară pe loc pe cel care o poartă. Dar... dacă lumea sare pe Chanquinchru... și-l prind ?

— În clipa aceea sînt stăpînul țării și mă leg cu jurămînt pe zeii mei și ai tăi : te vei întoarce acasă teafăr, cu piatra șarpelui cu tot !

Îmblînzitorul se aruncă iarăși la pămînt, sărutîndu-i picioarele.

— Rajanaga e a ta, Chanquinchru e robul tău !

— Bine ! Și acum vezi, grăbește-te !

Îmblînzitorul luă coşul pe care-l pusese lîngă el şi se furişă în umbra palatului ca un cîine sălbatic, pînă ce se făcu nevăzut.

Ajatasattu se îndreptă spre treptele palatului, cînd un zgomot venind din spate îl făcu să se întoarcă. Amara sărise la pămînt şi stătea în faţa lui privindu-l... în ochi i se citea o lume... Fără să vrea, prinţul se uită în firida din spatele ei şi văzu că e goală ; îşi aminti totuşi să fi zărit acolo statuia unui sfînt.

Înţelese îndată.

— Amara ! Ai auzit totul !

— Vai, de n-aş fi auzit ! gemu Amara. Ah ! Ah ! Nu era de ajuns că ispitit de patimă ai căzut în păcat, pe deasupra te-ai făcut vinovat şi de o fărădelege ? Acum setea de putere şi ura te atrag şi mai jos, spre ultimul cerc al iadului, de unde nu mai e scăpare !... Vrei să omori ! Şi pe cine ? Pe un bătrîn iubit şi cinstit de o ţară întreagă, mai mult, oaspete în casa ta !

— N-o fac din plăcere — şi nici din ură ! răspunse prinţul cu privirea ferită. Dar trebuie să piară ! Îmi stă în cale !

— Nu ţie îţi stă în cale, ci nelegiuirii ce o porţi în gînd ! E cumplită şi aşa ! Darmite să-ţi mai umpli şi mîinile cu sînge ! Ce grozăvie ! Gîndeşte-te, suflet bîntuit, ce furtună aduni deasupra capului tău ! Gîndeşte-te şi te cutremură ! În vieţile ce vor să vină, vei pieri mereu prin trădare, mereu, mereu, pînă se va scurge timpul ispăşirii...

— Poate ţie să ţi se pară cumplit, mie, nu !

— Nu ? întrebă Amara, încremenind.

— Nu ! Nu ! Eu una vreau, şi atît : să trăiesc ! Să trăiesc din plin, să trăiesc mereu ! De aceea trebuie să şi mor mereu, nu-i aşa ? Ce importanţă are dacă prin trădare sau altfel ? Cu cît mai repede, cu atît mai bine ! Orişicum, numai să nu lîncezesc, tîrîndu-mi zilele, să nu îmbătrînesc cu încetul...

— Vai, eşti orb ! Fie-ţi milă de tine ! se rugă Amara. Ce groaznic e să trăieşti iarăşi, din rătăcire în rătăcire, greşind şi iar greşind, semănînd fapte rele ! Să mori ca un mişel — şi iarăşi să te naşti, să culegi ce ai semănat — şi culegînd să semeni — ca să culegi din nou, mereu, mereu, fără încetare, fără sfîrşit... Cum poţi să înduri gîndul ăsta ?

— Să-l îndur ? rîse prințul, parcă zburdalnic. Dar îmi place !

— Nu glumi ! se mîhni fata. Cît ești de nesăbuit !

— Am spus că-mi place ? Nu ! Mult mai mult : mă îmbată ! Spinul durerii mă întărîtă, îmi biciuie simțirea ! Ce-ar însemna plăcerea neîntreruptă, de n-ar fi suferința ? Ce rost ar avea setea de viață, dacă și-ar dori bucuria-fără-de-sfîrșit ?

— Viața... de ce s-o iubești atît ? Nu merită s-o iubim !

— Amara, ești încă o copilă ! Nu știi ce e iubirea... e o artă ! E ca un farmec ! Ai auzit de semnul unghiei, al îndrăgostiților. De pecetea lui Kama, rană, stigmatizînd trupul tînăr ca fiind al zeului Iubirii, așa cum dunga zugrăvită în frunte e însemnul celui ce-l slujește pe Șiva ?

Și ducînd mîna la umărul stîng, îl dezgoli dintr-o dată : era brăzdat de lungi cicatrici adînci.

— Ia privește, Amara ! Semnul unghiei pe care viața mi l-a brăzdat în carne, adînc, în dogoarea unei îmbrățișări... m-a pecetluit pe veci ca pe o făptură a ei !

Îngrozită, Amara se întoarse, acoperindu-și ochii cu palmele.

— O, Doamne, ce răni înfiorătoare !

— M-am dus în junglă singur, să mă întîlnesc cu regele pădurii. Cu un răget asurzitor, tigrul mi-a sărit în spate... blana lui e așternută la picioarele patului meu... Urmele ghearelor le voi purta pînă în ceasul morții !

— Și atunci ?

— Atunci firele Karmei — după cum se spune — îmi vor îmbrăca puterea și cutezanța în blană lucie, vărgată cu aur cafeniu ; fiorul sălbatic va primi arma ghearelor ; și-mi voi găsi plăcerea cutreierînd singurătățile pădurii, semănînd groaza în tot ce e viață ! Și, într-o zi, se va ivi vînătorul — un prinț, așa cum sînt eu acum, căci cine altul ar avea îndrăzneala să se măsoare cu mine ! Și lupta se va aprinde din nou ! Și va sfîrși cu moartea vînătorului, căci eu sînt născut ca să birui !

— Vai ! lăcrimă Amara, ești prins în laț ! În lațul setei de a trăi ! Cît de lung, fără de sfîrșit, îți va fi drumul, pribeagule ! Și din suferință în suferință !

— Să fie fără de sfîrşit, aşa mi-l şi doresc ! strigă Ajatasattu, aprins. Liniştea veşnică rămînă în seama sufletelor obosite ! Eu sînt puternic ! Zei, dăruiţi-mi viaţa — plăceri şi suferinţe din belşug ! Daţi-mi păcatul, ce naşte veşnic din păcat ! Nu mă sperie primejdia, nu mi-e frică de moarte ! Nu las puterea din mînă, mă despart de ea doar doi paşi.

— Ai s-o laşi ! spuse Amara privindu-l hotărîtă.

— Cum asta ? întrebă Ajatasattu.

— Aşa ! Zeii pe care îi invoci, nelegiuitule, ţi-au luat minţile, mărinimoşi şi, fără ştirea ta, ţi-ai destăinuit secretul cumplit în urechile mele !

— Da, spuse prinţul, întunecat, dacă ar fi alta în locul tău, în ceasul ăsta n-ar mai fi în viaţă pentru a mă dojeni... nu, nu, n-ai de ce să tremuri...

— Nu tremur pentru viaţa mea ; fărădelegile pe care le aduni, ele mă înfioară !

— Ţi-am spus că te iubesc ! Dacă te-ai fi îndoit, iată acum dovada : eşti în viaţă ! Cum te-aş putea omorî pe tine !

— De aceea m-au şi ales zeii, să-ţi fiu oprelişte şi izbăvire !

— Ce alegere plină de înţelepciune ! spuse prinţul cu amărăciune, coborînd ochii în pămînt. Privirea i se întuneca, în timp ce un zîmbet plin de speranţă lumină faţa Amarei.

Aruncînd dintr-o dată capul pe spate, Ajatasattu se porni pe un rîs sălbatic.

— Nu te bucura înainte de vreme ! Sînt încă liber ! Scoase sabia din teacă.

— De ce te uiţi la mine cu ochi de fiară ? De ce ai scos sabia ?

— Să tai nodul pe care naşterea mi l-a înnodat greşit... mi-a hărăzit o zodie obosită, lipsită de orice strălucire... pe tine nu te pot omorî, pe mine, da !

Amara făcu un pas înapoi, buimacă.

— Să-ţi iei viaţa ?

— Mai curînd vreau să mor decît să dau ruşinos înapoi, cînd sînt atît de aproape de ceasul împlinirii !

— Nu, nu ! se jeli Amara, nu se poate, n-ai voie !

— Dacă vrei să mă împiedici, jură ! Jură că ai să ţii taina mea în inimă sub zăvor şi că n-ai să-i sufli o vorbă lui Mahimsasa !

— Să jur aşa ceva ?... Nu-ţi dai seama ce-mi ceri !

— Nu-ţi cer nimic. Mă vezi înfricoşat ? Ţi-am cerut să-mi cruţi viaţa ? A ta e hotărîrea : mă vezi murind sub ochii tăi, fată iubită — sau te legi cu jurămînt !

— Nu-mi ceri nimic, spui ? Nu, dar eu îţi cer, eu te rog, te rog din adîncul inimii, Ajatasattu ! izbucni Amara, aruncîndu-i-se la picioare. Priveşte ! Stau în genunchi în faţa ta ! Ascultă-mă ! Ah ! fie-ţi milă de tine, gîndeşte-te la sufletul tău, nu-ţi fi ţie însuţi gîde !

— Ridică-te, Amara ! De ce atîta tulburare pentru soarta mea ? E în van !

— Nu e în van ! Să nu vorbeşti aşa !

— De ce te zbuciumi pentru mine ? Sînt cel mai păcătos dintre oameni !

— Nu-i adevărat, Ajatasattu ! Învaţă să te cunoşti ! Ai încredere în tine, cum am eu !

„Mă iubeşte !" gîndi Ajatasattu. „N-o să-şi calce niciodată pe inimă să mă lase să mor...".

Îndreptîndu-şi sabia spre piept, o îndemnă :

— Haide ! Jură... de nu...

Amara îl privea şi simţea un fier roşu trecîndu-i prin inimă. „E în stare s-o facă... vai, vai, dacă nu jur, se omoară... dar cum să jur... ce mă fac, ce mă fac !"

Prinţul întinse mîna către statuia strălucitoare din firida stupei :

— Pe Sublimul vreau să te juri, pe Buddha ! Aşa cum l-a înfăţişat tatăl tău, în noaptea de groază cînd, sub copacul Bo, a chemat pămîntul să dea mărturie despre faptele bune pe care le săvîrşise în vieţile trecute !

În timp ce-l asculta, un gînd îi săgetă Amarei prin minte, un gînd cutremurător, măreţ. Se lumină la faţă, atît de neaşteptat, încît prinţul rămase nedumerit, cuprins de o stranie tulburare.

Amara privea ţintă la chipul statuii. Sorbea pacea adîncă, liniştea nepămînteană izvorîtă din zîmbetul lui Buddha. Se gîndea : „Buddha să-mi fie martor, el care de-a lungul vieţilor pe care le-a trăit, ne-a dat mereu pilda

jertfirii de sine! Povesteau că, născut fiară în pădure, şi-a dat viaţa ca să-şi salveze turma".

„Ce-i trece prin minte", gîndea Ajatasattu, „de s-a îngălbenit aşa... dar în ochi... ce lumină cerească!"

Amara se întoarse către prinţ, hotărîtă.

— Ascultă, Ajatasattu! Desăvîrşitul îmi este martor: mă leg în faţa lui! Să n-am vreodată parte de nobila-i învăţătură, ce pune capăt suferinţei şi dă sufletului aripi, nici în viaţa asta, nici în alte vieţi, ci să cutreier lumile trecerii, mereu nemîntuită, născîndu-mă iarăşi şi iarăşi, la nesfîrşit, dacă voi trece peste jurămînt!

Prinţul se dădu fără voie un pas înapoi şi întinse mîna, vrînd parcă s-o oprească.

— Ce jurămînt cumplit!

— Ţi se pare cumplit? întrebă Amara. Nu spuneai adineaori că vrei să trăieşti, să trăieşti viaţă după viaţă, mereu, neîncetat?

— Eu?... Da, dar sînt puternic, răspunse prinţul tulburat, pot îndura orice... tu însă... nu ştiu... m-au trecut fiori ascultîndu-te...

— Dar n-am să calc jurămîntul!

— Nu, n-o să-l calci... vai, Amara, ce-ai făcut? Îţi dai seama? Erai în pragul altei vieţi, mai înalte... numai dragostea e în stare de o asemenea jertfă... nu spune nu, e limpede ca lumina zilei!

O strînse la piept cu patimă:

— Nu tremura! Uită de călugărie!... Eşti a mea!

— Pînă în ceasul morţii! şopti Amara, cu buzele tremurînde.

— Da, dar şi de-a lungul unei vieţi întregi, îndulcită de dragostea mea şi presărată cu bucurii fără număr! Stăpîn peste toate, îţi voi aşterne la picioare totul! Iubita mea!... Dar timpul trece, mai sînt atîtea de făcut! Rămîi cu bine, floarea sufletului meu, tu, care n-ai pereche în lume!

O sărută îndelung şi plecă în grabă spre palat.

Cu faţa îngropată în palme, Amara n-o zări pe Isidasi venind dinspre dumbravă. Cînd se dezmetici, călugăriţa sta în faţa ei şi o cerceta cu ochi îngrijoraţi.

— Mamă ! strigă Amara ruşinată. Ce părere trebuie să ai despre mine ! Nu mă osîndi ! Te rog !

— Rostul meu e de a înţelege, nu de a osîndi, răspunse maica liniştită.

— Of, e cu neputinţă să mă înţelegi, cel puţin acum ! Şi eu, biata de mine, nu pot spune nimic !... Vai, cît de uşuratică, de schimbătoare trebuie să-ţi pară inima mea, ca trestia în bătaia vîntului !

— Furtuni ca asta au frînt trestii fără număr. Dar inima pe care o văd nu-i uşuratică, nici schimbătoare... văd însă că pacea a ocolit-o...

— O, cititoare-în-inimi, spuse Amara plîngînd, trebuie să fi ghicit că nu mai pot intra în cinul vostru. Lumea cu ale ei nu îmi dă pace — dar nu e ispita plăcerii, vai, nu ! — să nu crezi una ca asta ! Nu dorul mă frămîntă, nici nu mă ademeneşte speranţa... speranţa ? Of, Doamne !... M-am dăruit, însă nu vieţii !

— Dacă te-ai dăruit morţii, te-ai dăruit şi vieţii, căci moartea e doar poarta vieţii !

— Ştiu, ah, ştiu prea bine ! oftă Amara. Prin întunericul acestei porţi trecem în viaţa ce urmează. Acolo nădejdea îmi face semn, dar nu mă poate ademeni, nu, o ştiu sigur ! Ah, de ţi-aş putea vorbi deschis, să-mi uşurez inima, să plîng la pieptul tău, ca izvorul care se aruncă într-un hău de munte ! De-ai putea cel puţin să-mi dai binecuvîntarea, s-o port cu mine ca pe un talisman ! Dar mi-am pus singură pecetea pe buze, mai nestrămutată decît pecetea morţii ! Şi greul drumului trebuie să-l duc singură...

— Nu de ajuns de singură, apăsă Isidasi cu mîhnire în glas.

Amara o privi nedumerită.

— Ce vrei să spui ? Să nu crezi că m-am lăsat înduplecată...

— Nu-mi închipui nimic — în ce mă priveşte, am încheiat de mult cu închipuirile. Dar bag de seamă că am greşit, cînd ţi-am dat adineaori cugetarea aceea, să te gîndeşti la ea.

— De ce să fi greşit ?

— Ar fi trebuit să aleg alta, de pildă: „La drumul mîntuirii tale să nu renunţi, în numele altei mîntuiri, oricît ar fi ea de măreaţă".

— Altă mîntuire ?

— Am zis aşa, fiindcă aşa e spusa.

— Ce vrei să spui ? Cum m-aş putea lipsi de izbăvirea mea, Isidasi ?

— Bagă de seamă să n-o faci !

— O nu, nu ! Dar am auzit povestindu-se : Cînd domnul şi învăţătorul nostru, stînd la umbra copacului Bo, a dobîndit marea biruinţă, înluminarea cea eternă, s-a apropiat Mara Vicleanul şi i-a spus : „Acum Măreţul poate intra în nirvana. A sosit ceasul ca Măreţul să păşească în nirvana". Dar domnul i-a răspuns : „Lasă-te păgubaş, Necurate, ştiu cine eşti şi ce vrei. Nu voi păşi în tărîmul cel mai de sus, înainte de a fi strîns în jurul meu ascultători ai Cuvîntului ; cu înţelepciune şi virtute îmi vor duce învăţătura pretutindeni în lume. Nu voi intra în nirvana, Necurate, pînă ce vestea eliberării, adusă de un Buddha, nu va deschide omenirii suferinde porţile înţelegerii". Şi atunci, în bucuria aşteptării, necuprinsul s-a înfiorat din temeliile iadului pînă în culmile cerului, înflorite, ale lui Brahma : se ivise un salvator al lumii, un Buddha aflat pe treapta cea mai înaltă ! Eliberat, îi elibera şi pe ceilalţi !

— Da, dar îşi cucerise libertatea, ajunsese la înţelegerea supremă, care nu lăsa loc nici unor îndoieli. Numai de ultima ei roadă nu s-a atins, era a lui, bun cîştigat, nu putea nicicum s-o mai piardă, şi a făcut-o numai de dragul fiinţelor.

— Din milă, da, spuse Amara îngîndurată.

Isidasi îi puse o mînă caldă pe umeri.

— Bagă de seamă, copila mea ! Nu te lăsa înşelată de faţa evlavioasă pe care o ia uneori plăcerea de a fi a fiinţei ! Te abate din drum, te cheamă pe căi lăturalnice, şi iată-te rătăcind prin desişurile adînci ale amăgirii. Descătuşează-ţi inima, cu frică şi cutremur ! Cine se înfioară în faţa suferinţei ce-i stă înainte, fără-de-margini şi fără-de-sfîrşit, aceluia truda propriei lui mîntuiri îi e de ajuns ! Strînsoarea fricii nu lasă loc altor năzuinţi, cînd îl aşteaptă o muncă atît de grea la fiecare pas !

— Am simțit și eu frica și cutremurul ! Și nu atît pentru mine — chiar prea puțin ! — Azi m-au trecut fiori pe care nu-i simțisem niciodată...

Dîndu-se cîțiva pași înapoi, își împreună palmele și le întinse spre călugăriță, izbucnind :

— Ah, Isidasi, Isidasi ! Ai iubit vreodată ?

— Am iubit și eu cîndva, am iubit ce era trecător, iubire trecătoare, cum a fost și cel pe care l-am iubit ! Însăși iubirea ce mă leagă acum prin milă de toate făpturile ce trăiesc și suferă, și ea e trecătoare, precum toate făpturile și tot ce-i ființă. Una singură nu e trecătoare, și e nestrămutată : spulberarea amăgirilor în nirvana.

Dînd din cap, Amara răspunse plină de mîhnire :

— Mă dojenești pentru că m-am abătut din drumul care ducea la țintă, drept, dar îl părăsesc pentru că așa cred că e bine !

Isidasi o privi lung și spuse într-un tîrziu :

— Ia aminte la ce-ți spun, copila mea ! Departe, departe nespus, topită în negura vremilor, de nici ochiul minții n-o poate desluși, urcă urma pașilor tăi. Și lung, nespus de lung, din ev în ev și din lume în lumi duce drumul care te așteaptă de acum înainte. În urmă și înaintea ta : nesfîrșirea. Și atunci, ai putea să-ți spui așa : Lung e drumul pe care l-am bătut, mult am mai umblat și în zadar, căci nu-mi simt sufletul împăcat. N-ar fi mai bine să pun capăt acestei călătorii istovitoare și, din lumile nesfîrșirii, să trec izbăvită în veșnicie ? Ai mai putea să-ți spui și astfel : De ce m-aș grăbi, dacă mi-e dat un viitor fără-de-sfîrșit ? De ce să fac un salt prea mare și să-mi scrîntesc piciorul, să rămîn în drum ? Mai bine s-o iau cu încetul, pas cu pas, chibzuit, și să fac mai curînd un ocol, decît să mă pripesc... Dreptate e și de o parte, și de alta ! Fiecare are de ales. Dacă îmi ceri un sfat...

— Nu-l cer, o întrerupse Amara, nu mai cer nici un sfat, iartă-mă, dar nu mai am de ales !

— E bine așa, spuse Isidasi. Pășește hotărîtă, oricare ți-ar fi drumul ! Numai să nu pierzi țelul din ochi ! Fii cu mintea trează, mereu ! Nu te pierde în visări deșarte, să nu te avînți nici cu prea mare înflăcărare, și atunci nu vei face nici un pas greșit... Gîndeam, adăugă cu un oftat, că

vom merge împreună mereu ! Mă bucuram să îndrum pașii tinereții tale cu toate cîte le-am cules din viață. Da, așa gîndeam... cînd seara și-ar fi întins pînza de liniște și răcoare peste lume, ne-am fi așezat sub ramurile unui copac, și frunzele ne-ar fi ascultat, foșnind, și am fi pătruns amîndouă în adîncurile învățăturii, unde curge izvorul adevărului, limpede și rece, și ne-am fi potolit setea cu apele veșniciei ! Asta mi-era gîndul, dar a fost numai un vis, dacă nu cumva o înflăcărare deșartă !... Și s-a dus !... Trezită, te văd cum te îndepărtezi pe alte drumuri, necunoscute, care se pierd în hățișurile întunecate ale ursitei, unde nici cu presimțul nu te pot urmări, ci doar cu încrederea, și încrederea mi-e nețărmurită.

Plîngînd, Amara i se aruncă în brațe.

— Mamă, mamă ! Iubirea ta îmi dezgheață inima ! Încremenise de spaimă ! Lasă-mă să plîng la pieptul tău !

— Plîngi, copilă, plîngi, și-mi voi amesteca lacrimile cu ale tale... sînt lacrimi care întăresc... e ultima oară, o simt...

— Îmi ești mai mult decît o mamă, îngînă Amara printre suspine, cuvîntului tău, lumina adevărului, îi datorez nașterea mea întru duh și viață, nu întru moarte, cum era cealaltă. Și acest cuvînt, acum, nu-i de dojană, nu, nu mă biciuie cu asprime, nici nu mă alungă, așa cum mă temeam ! Mă însoțește, plin de iubire, de înțelegere ! Ah, de-ai ști cît îți sînt de recunoscătoare ! Nu-mi voi duce drumul în singurătate. Și acum, ca să mă întărești, dă-mi rogu-te, binecuvîntarea ta !

— Da, vreau și pot să ți-o dau, răspunse Isidasi. Și punîndu-i mîna pe creștet, rosti : Fii binecuvîntată în numele Sublimului, în numele învățăturii și al cinului ! Du-te, fetița mea, du-te încotro te îndeamnă duhul și fii în pace ; seamănă și culege ! Nici o faptă bună nu se pierde, nici în timp, nici în spațiu !

Isidasi se îndepărtă cu pasul rar de-a lungul aleii coborînd spre malul apei ; se ducea la coliba barcagiului, căruia voia să-i dea de pomană înainte de serbare. Simțea acum o spaimă îndoită : cînd regele venise în dumbravă, la noul schit, îl trăsese la o parte, rugîndu-l cu stăruință să fie cu ochii în patru în timpul serbării, deoarece se urzea ceva împotriva lui. Dar în van ! Mai curînd să

moară prin trădare, îi răspunsese regele, decît să-și bănuiască fratele pe nedrept ! Isidasi nu avea nici o dovadă la mînă care să-l poată îndupleca ; bănuiala ei, de fapt o convingere, se întemeia numai pe intuiție, și pe nimic altceva. Cînd, din cale afară de curtenitor, prințul Ajatasattu o poftise la serbare cu vorbe multe și măgulitoare, un glas lăuntric îi șoptise : omul ăsta nutrește gînduri de trădare și omor. De aceea se și învoise să meargă. Dar de dovedit, nu putea dovedi nimic. Și acum, iată, mai venise și întîmplarea cu Amara ! Nu mai voia haina călugărească, însă nu de dragul prințului, nici de dragul vieții și al lumii. Ce însemna asta ? Cu ce pecete mai grea decît moartea își frecase singură buzele ? Era cu neputință să pui fata aceasta, curată ca o floare și nevinovată, în legătură cu fărădelegea sau trădarea, și totuși Isidasi intuia o punte, o punte mai îngrozitoare decît își putea închipui...

De aceea înainta cu inima strînsă, mai strînsă decît s-ar fi cuvenit unei călugărițe buddhiste, la care lumea se uita ca la o sfîntă.

Amara o privea din urmă ; vorbele ei o întăriseră, nespus, dar se simțea cu moartea în suflet.

Soarele se apleca spre asfințit. Trunchiurile aruncau umbre întunecate de-a curmezișul aleii scăldate în lumină aurie și Amarei i se păru că maica urcă pe o scară fără sfîrșit, care o ducea departe, mereu mai departe de ea, și pentru totdeauna. În timp ce, cu mîhnirea în suflet, o urmărea din ochi, nu observă alaiul curții venind din dumbravă decît în clipa cînd regele și regina se aflau la doi pași de ea. Făcu o plecăciune. Mahamaya îi răspunse cu bunăvoință :

— Nu mai privi cu atîta dor pe urmele călugăriței, fată cu sufletul înflăcărat ! Fii pe pace : îi vei călca pe urme ! Dorința ți-a fost împlinită, l-am înduplecat pe tatăl tău.

— Îți mulțumesc din inimă, răspunse Amara șovăind, încurcată, dar... Se opri, căutîndu-și cuvintele.

— Dar ce ? se miră regina.

Adînc mișcat, tatăl ei o cuprinse în brațe.

— Copila mea iubită, cea fără pereche în lume ! Cu nici un preț nu voi să stau în calea mîntuirii tale ! Are

să-mi fie nespus de urît fără tine, dar dacă inima ta își dorește...

— Nu, tată, nu ! îl întrerupse Amara, mi-am schimbat gîndul.

— Ce spui ? strigă Baku. Te-am înțeles bine ? Rămîi ? Nu mai pleci de lîngă mine ?

Bucuria părintelui ei o îndureră adînc pe Amara, iar ultimele lui cuvinte îi aduseră lacrimile în ochi.

Răspunse cu glas șovăitor :

— Eu... nu mai am de gînd... acum... să intru în călugărie.

Ieșit din minți de bucurie, tatăl își strînse copila la piept, îmbrățișînd-o.

— Fii binecuvîntată ! Cît îți mulțumesc, fata mea ! Cu o singură vorbă mi-ai dat fericirea înapoi !

Amara se desfăcu din brațele lui și, privindu-l pierdută, făcu un gest rugător :

— Ah, tată ! Nu vorbi așa, te rog !

— Cum nu ? strigă Baku și se întoarse către Narada și Mahamaya, care se arătau doritori să înțeleagă cele întîmplate.

— Ați auzit ? Rămîne cu noi ! Rămîne în casa părintească !

— Vai, spuse Amara și vocea i se frînse, cine sînt eu ca rămînerea mea să însemne fericirea ! ? Înzestrarea mîinilor tale, măiestria, ele sînt fericirea, și nu te vor părăsi niciodată !

— Măiestria ? O cunosc prea bine, copila mea ! E o stăpînă cu toane, ne sucește și ne învîrtește cum îi place. Pe cei bătrîni îi lasă în drum, și-i numai zîmbet pentru tineri ! Dar tu, tu ai fost dintotdeauna mîngîierea sufletului meu, mi-ai dăruit bucuria ! În casa mea nu vei simți lipsa bunelor măicuțe : și așa intră și ies în voie. De acum încolo, zi de zi, voi avea grijă să fie pregătit orezul pentru o sută de călugărițe.

Mahamaya se ținea deoparte și o privea pe fată cu ochi răi. Spuse cu bănuială în glas :

— Prințul Ajatasattu a trecut pe aici, poate că vorba lui meșteșugită să-i fi mutat gîndul...

— Prințul ? bîigui Amara. O, nu ! Cum ar fi putut prințul să...

Tulburarea ei era atît de vădită, încît regele Narada îi veni în ajutor spunînd :

— De-ar fi făcut-o ! I-am rămîne cu adevărat îndatorați. Căci așa ne este firea : slabă și nehotărîtă ! Știm cu toții că sufletul nu-și află limanul, nici fericirea, decît în renunțare și totuși, ori de cîte ori unul din cei dragi calcă pe această cale, ne întristăm, în loc de a ne bucura !

— Părerea mea, o, rege, spuse Mahimsasa, e că fata noastră cu sufletul curat, chiar dacă va rămîne printre noi în haine albe, urmînd drumul dorinței, tot va ajunge la țelul din urmă, țelul împlinirii, vecia, poate mai încet, dar fără a se opri în drum.

— Așa e, încuviință regele cu un zîmbet bun.

Soarele dă spre asfințit, spune Mahamaya. Fratele tău ne așteaptă.

— Bine, să nu-l lăsăm să ne aștepte prea mult, spuse regele.

Însoțiți de alaiul curții, regele și regina intrară în palat

Cei doi frați și Amara rămaseră singuri lîngă stupa

— La serbare n-ai de gînd să te duci, fata mea ? întrebă Baku.

— Ba da, tată, am să merg. Du-te, te rog, și spune slujitoarelor să-mi pregătească mătăsurile cele mai alese, giuvaerele cele mai de preț. Du-te înainte, tată dragă, aș vrea să-i spun unchiului două vorbe, cu voia ta.

— Mie ? se miră Mahimsasa bucuros.

— Da, o taină.

— O glumă, pesemne ! rîse Baku. Copile drag, cum te-ai mai schimbat, așa dintr-o dată !

Amara părea că nu-l aude. Sta întoarsă într-o parte, furată de gînduri. Baku șopti fratelui său :

— Ascultă-mă pe mine, aici e dragostea la mijloc ! Vrea să-i placă prințului !

— Cui ? Prințului ? întrebă Mahimsasa uimit și dintr-o dată abătut.

Baku dădu din cap cu nemulțumire :

— Nu-i lucru nou pentru mine... și mi se pare că și Ajatasattu are față de ea... cum să spun... s-ar prea putea ca în curînd drumul pe care îl prevede Karma ei s-o ducă, nu la mănăstire, ci într-un palat, pe-aici, pe-aproape...

— Ferească zeii ! se împotrivi Mahimsasa tulburat. Adăugă, cu fruntea întunecată : Niciodată prințul nu mi-a plăcut, darămite ca soț al copilei...

— E drept, încuviință Baku, acum, că spui și tu, și mie mi se pare că prințul are ceva ...ceva sălbatic în el, un zbucium, un frămînt... Nu seamănă cu frate-său, fire blîndă și îndrăgostită de tot ce e frumos ! Să-l ocrotească zeii ! Dar prințul are și o vînă nobilă, iar dacă Amara îl iubește, înseamnă că nu-i om rău. Și a îmbrățișat crezul buddhist...

— De ! Așa, de pe o zi pe alta, spuse Mahimsasa cu îndoială în glas.

— Frate, îl liniști Baku, așa se întîmplă îndeobște cu firile înflăcărate, cum e a lui ! Crede-mă, e un lucru pe care noi, ce facem frumosul, îl înțelegem mai ușor. Și, arătînd spre statuia din stupa, adăugă cu vădită mulțumire de sine : N-a spus-o chiar el, că privind statuia a simțit cum s-a trezit în el partea cea bună. Ce simțămînt înălțător, ce minunată chezășie că lucrarea mîinilor mele mi-a izbutit ; poate că e o chezășie și pentru...

Mahimsasa puse mîna pe umărul fratelui, tăindu-i vorba.

— E o lucrare frumoasă. Dar ia seama, nu cumva trufia să-ți întunece judecata, cînd e în joc soarta copilului tău !

— Ai putea să ai dreptate, răspunse Baku, după un timp de gîndire. Ai văzut întotdeauna înaintea mea, frate drag ! Am să țin seama de ce mi-ai spus — și am să veghez asupra ei — căci dragostea visează, iar visul ei nu stă întotdeauna sub semnul adevărului. Apoi, întorcîndu-se spre Amara, îi spuse : Da, fata mea, mă duc îndată, ca totul să fie pregătit în clipa cînd vei veni. Și se îndepărtă.

— Acum, copila mea iubită, zise căpetenia oștirilor, spune-mi ce ai de spus.

— Mai întîi, unchiule drag, vreau să știu dacă te bucuri cu adevărat că nu mă fac călugăriță ?

— Da ! Eram foarte mîhnit, de ce n-aș recunoaște-o ? Regele a spus-o drept : sîntem fără minte !

— Atunci ai să vrei să-mi faci astăzi o bucurie, nu-i așa ?

— Din toată inima !

— De multă vreme îmi doresc să port şi eu o dată piatra scumpă, cea pe care o ai în fruntar, începu Amara cu sfială.

— Piatra şarpelui ?

— Da, aceea care luminează în întuneric. N-ai vrea să mi-o dai diseară, la serbare ?

Zîmbind, bătrînul îi tăie vorba :

— N-am ce spune ! E mai uşor de prevăzut mişcarea unei oşti duşmane, aşezate în patru rînduri, decît toanele tale, fecioară ! Mai adineaori, plină de cucernicie, voiai să-ţi retezi pletele, iar în clipa următoare jinduieşti să împleteşti în ele giuvaerul cel mai de preţ !

Zîmbind alintat, fata îi mîngîie bărbia :

— Şi mai uşor îi vine unchiului meu, viteazul, să pună pe fugă o oaste duşmană, aşezată în patru rînduri, pedestraşi, călăreţi, care şi elefanţi, decît să-mi refuze această mică rugăminte !

— Ei, ei, bine mai ştie să linguşească ! rîse Mahimsasa. Auzi : „o mică rugăminte !". Nu ştii, copila mea, că de atunci, de cînd l-am smuls regelui şarpe, în bezna peşterii, diamantul nu m-a părăsit nici o clipă ?

— Vrei să te laşi rugat ! Faci din ruga mea un lucru atît de mare, pentru ca darul tău să pară şi mai mare, nu-i aşa ? îl zeflemisi uşor Amara. E doar un împrumut, nimic mai mult ! Cum te poţi tîrgui atît cu mine ?

— Fetiţa mea, ai răbdare ! Diseară nestemata va fi pe fruntea ta !

— Unchiule scump, unchiule drag, cît de mult îţi mulţumesc ! strigă Amara sărindu-i de gît.

— Ei, sînt bun ? Ce spui ?

— N-o să-ţi pară rău ! Dar trebuie să-ţi pui altă piatră în fruntar. N-ai alta care să-i semene ? Să nu-şi dea nimeni seama că nu e cea adevărată ?

— Ba da, fata mea. Am şi o ţin ascunsă. Nimeni nu ştie de ea. Nici ţie nu ţi-am arătat-o niciodată. Seamănă cu piatra-şarpelui ca două picături de apă, de nu le poţi deosebi. Vin din acelaşi loc : era încrustată în jertfelniţa de jasp, unde preotul aşeza ţestele copiilor, ca şarpele-rege să vină şi să le înghită. După ce l-am ucis şi i-am luat nestemata, pe drumul de întoarcere am sfărîmat cupa în bu-

căţi-şi o piatră a sărit din ea, rostogolindu-se pe jos. Am ridicat-o şi, văzînd cît de asemănătoare e pietrei-şarpelui, am luat-o cu mine, gîndind că s-ar putea să aibă şi ea cine ştie ce însuşiri deosebite. Însă nu lumina în întuneric, ca cealaltă ; şi nici puterile ei nu cred să le aibă, ferind, pe cine o poartă, de otravă şi de orice fel de armă. Cu atît mai mult am ţinut-o departe de ochiul lumii. Mă gîndeam că dacă ar fi să mi se fure piatra-şarpelui, sau să o pierd, cine ştie, aş putea-o înlocui cu ceastălaltă. Căci în lumea noastră, fata mea, deseori lucrurile nu sînt cum sînt, ci aşa cum le socot proştii că sînt. E drept că, în toiul nopţii, s-ar da de gol — cum ţi-am spus, nu străluceşte în întuneric.

Amara bătu veselă din palme :

— Îndată ce se va întuneca, se va vedea care din noi poartă pe frunte piatra scumpă cea adevărată !

— Ce se mai bucură ştrengăriţa ! rîse Mahimsasa. Vezi să nu te bucuri prea devreme ! La serbare se vor aprinde lămpi şi facle din belşug, nu văd cum şi de unde ar mai putea domni întunericul ! Dar haidem, să nu întîrziem prea mult.

În clipa aceea se auzi, venind dinspre dumbravă, corul de maici. Amara se ghemui, înfiorată, în braţele unchiului ei.

— Nu, încă nu ! Vreau să mai stau puţin, uite, aici, să mă uit la statuia lui Buddha şi să mă reculeg. Priveşte-o cum străluceşte în razele asfinţitului ! Ascultă ! Le-auzi cum cîntă, acolo, în liniştea dumbrăvii, dincolo de vîrfucile înalte ? Vai, unchiule, parcă m-ar chema la ele, dragele, pe mine, sora lor pierdută... Ah, de-ai şti cum mă doare în suflet şi cît mi-e de teamă...

— Ce spui, copila mea ? Tu, pierdută ?

— Unchiule drag, unchiule iubit, lasă-mă, te rog, în voia mea ! Mi se topeşte inima de dor şi de durere, un dor nepămîntean...

— Roagă-te, atunci, draga mea ! Te las. Şi acasă, alături de podoabele tale, vei găsi şi diamantul.

Amara îl strînse de braţ :

— Diamantul ! Să nu-l uiţi ! Şi nu cumva să le încurci, că mă supăr, da ?

Mahimsasa plecă fruntea pînă în dreptul ochilor ei :

— Privește, fetița mea ! Piatra cea adevărată e ușor ciobită în colțul stîng ; urma e lăsată de sabie, cînd i-am retezat șarpelui căpățîna. Acum ești liniștită ?

— Da, inima mi-e plină de dragoste și recunoștință ! Și acum, unchiule drag, sărută-mă, așa cum făceai cînd eram mică și mă țineai în brațe — îți amintești ? — te necăjeam și atunci, nu-ți dădeam pace pînă nu-ți scoteai fruntarul să-mi dai nestemata să mă joc cu ea !

Bătrînul o auzi și se înfioră. Simți coborînd peste el, ca o răsuflare de gheață, umbra peșterii tigrului, săgetîndu-i inima — acel groaznic presimț că un pericol de moarte o pîndește pe Amara, așa cum îl năpădea în anii de demult, ori de cîte ori privea copilița jucîndu-se cu piatra-șarpelui.

— Rămîi în paza puterilor ce izbăvesc ! șopti, sărutînd-o, și-i puse mîna pe creștet.

Pe aleea mărginită de copaci Mahimsasa luă grăbit drumul palatului său. Se opri însă o clipă și privi înapoi. Amara stătea nemișcată în fața statuii, în stiharul ei galben căzînd în falduri ușoare, strălucind aurii în raza asfințitului, și ochii i se umplură de lacrimi. Strălucirea creștea, creștea mereu, pînă ce, sclipitoare, o cuprinse într-o plasă de lumină, ca un nimb de aur. Și Mahimsasa își văzu de drum, murmurînd cu inima grea :

Copilă jucăușă, ori călugăriță făr' de păcat,
ești soarele vieții mele cînd dă spre scăpătat...

Țintuită în loc, Amara asculta cîntarea maicilor. Îngînă din buze cuvintele ce adiau pe aripile sunetelor limpezi :

De dincolo de apa morților și a marii destrămări
de-acolo vine vestea : e țărmul veșnicei înseninări...

Dintr-o dată oftă adînc, își frînse mîinile, zguduită de plîns, și căzu în genunchi la picioarele statuii. Zbuciumul se revărsă într-o rugă :

O, Sublimule ! Erai încă în viață cînd ai ajuns la cumpăna veșniciei
și te-ai întors totuși în lume, ca să-i răscumperi nimicnicia.

Vezi, așa cum marea-ți inimă a cuprins întreaga omenire,
a mea pe el l-a cuprins, cu întreaga-mi iubire!
Vreau să-l înalț și să-l păzesc, și-s nevoită, iată,
să ocolesc limanul păcii de unde urcă, prea curată,
cîntarea celor izbăviți! Ah, mă cutremur îmi văd barca
împresurată de vînt de valuri deslănțuite ale sorții!
dar mă arunc netemătoare, în hăul fioros al morții —
Mă va vedea — și cine știe, i se va strînge inima
și-l va îmboldi să părăsească drumul unde patima
l-a tîrît, semănînd dureri, necazul, suferința —
Însă Sublimule, te rog, tu jertfa nu mi-o răsplăti
trimițîndu-mă în ceruri! — acolo n-are cum răzbi,
vai, pămîntul îl trage în mai-jos! — ci unde va fi el, să fiu
și eu!
Și regăsindu-ne iarăși din nou, să drumețim mereu, mereu
împreună, nedespărțiți, cutreierînd deșerturile firii —
pînă într-o zi, cînd limpeziți, desferecați din lanțurile orbirii,
dincolo de durere și plăceri, vom sfîșia vălul părelniciei
mînă în mînă, topiți în străvezimea vie a veșniciei!

Amanda face un prizonier

Foile îi scăpaseră din mîini, le împreunase pe negîndite în aceeași rugăciune — a Amarei, a Amandei — era chiar glasul inimii ei.

Așa și era. Se regăsea, întreagă, în fiorul rugăciunii izvorîte din adîncul sufletului răvășit al Amarei, răvășit și în același timp atingînd culmile sublimului.

Rugăciunea! Vechii indieni îi atribuiau puteri cu adevărat magice: era însuși fiorul creator care născuse lumile! Și iată, rugăciunea iscase o putere, tăiase un drum, desfășurat cu precizia unei orbite planetare! După un ocol imens în timp și în spațiu, se întorcea în aceleași locuri, în împrejurări identice!

Identice și nu tocmai; în ce o priveau pe ea, mai ales, erau cu totul altele și o umpleau de nedumerire. Amara trecuse la fapte. Dar ea, ea cum să intervină? Amara acționase pentru că știa totul. Ea însă ce știa? Nimic pre-

cis, bănuieli şi atîta tot, pe care, de bine de rău, încerca să le pună cap la cap. Un singur lucru era sigur : Edmund o iubea pe maharani şi, cu o noapte înainte, o întîlnise cînd aceasta se juca cu opaiţul — ca Ajatasattu, cîndva, pe regina Mahamaya... În clipa cînd opaiţul, răsărind dintre ierburi, plutise în largul lacului, citise adevărul pe faţa nediplomatică a lui Arthur. Da, dar dacă mergea cu gîndul mai departe şi-l vedea pe Edmund plănuind să-l răstoarne pe rajah şi pe Kala Rama ca să pună mîna pe putere, oare nu era victima unei obsesii, interpretînd evenimentele de azi în lumina celor trecute ? Numai două momente pledau în favoarea acestei versiuni : schimbul de cuvinte dintre Edmund şi Chandra Singh într-un colţ de odaie, care din prima clipă, cînd încă nu bănuia nimic, i se păruse suspect, dîndu-i de gîndit despre o posibilă complicitate între cei doi bărbaţi. În al doilea rînd, cuvintele lui Edmund, atunci cînd pomenise de îndemnul lui Byron, făcut în glumă, de a porni în India să-şi cucerească un regat. Îşi amintea sclipirea din ochii adînci de oriental, ca şi cum diamantele coroanei de rajah şi-ar fi jucat apele într-înşii, vedea din nou arcuirea buzelor, ca şi cum ar fi spus : „De ce nu ?". Dar cît cîntăreau aceste mărunţişuri, privite în lumina rece a raţiunii, necolorate de mirajul fanteziei ?

În timp ce se zbătea să ajungă la o concluzie, auzi paşi apropiindu-se grăbiţi. Întinse mîna şi trase la o parte trestiile de bambus, privind printre ele. Îl zări pe Arthur ieşind dintre boschete şi îndreptîndu-se către pavilion. Prima ei reacţie fu aceea a fetei surprinse într-un loc singuratic de un tînăr simpatic, dar pe care nu-l iubeşte şi de la care se poate aştepta la o declaraţie nedorită de dragoste. Dar pe faţa lui Arthur se citea o tulburare atît de mare, încît tema dezagreabilă o părăsi îndată, făcînd loc gîndului că, aşa răvăşit cum părea să fie, îi va scăpa poate involuntar un amănunt care avea s-o pună pe drumul cel bun, aşa cum se întîmplase cu opaiţul lui Lakşmi.

Strînse în grabă foile manuscrisului risipite în jurul ei. Închidea capacul casetei cînd Arthur intră în pavilion.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnişoară Eichstädt, că vin să vă deranjez, dar v-am căutat pretutindeni şi am bănuit

că sînteţi aici. Am o mare, o foarte mare rugăminte la dumneavoastră : vă rog insistent să nu vă duceţi diseară la serbare !

Amanda îl privi nedumerită. Ce mai era şi asta ? Calea spre noi descoperiri ? Chiar aşa de curînd ?

— Dar domnule Steel, cum îmi puteţi cere să renunţ la o plăcere atît de rară ? O serbare orientală ! Grădinile unui rajah în vechi stil indian, cu iluminaţii de gală ? Trebuie să fie un lucru extraordinar ! Şi de ce să renunţ ?

Arthur îşi frămînta pălăria de panama în palme.

— Sînt foarte neliniştit, mi-e grijă pentru siguranţa dumneavoastră, domnişoară Amanda. La o serbare de felul acesteia doamnele nu au ce căuta. Se poate întîmpla ce vrei şi ce nu vrei, mulţime mare, înghesuială, salve — o puşcă încărcată din greşeală — mai ştiu eu ce...

— De ce nu vorbiţi deschis, domnule Steel !

Şi aşa, pentru o fire sinceră, e penibil să fii prins cu mîţa în sac, darămite cînd persoana care te prinde e femeia iubită !

Arthur se făcu roşu ca racul. Se sili însă să-i susţină privirea.

— Domnişoară Eichstädt, credeţi-mă, vă rog, n-am fost niciodată mai sincer ! Nu am alt motiv decît marea grijă pe care v-o port. Dacă nu vreţi să mă credeţi...

— Ba vă cred, şi pînă aici aţi fost sincer. Însă lucrurile nu stau aşa cum vreţi să mi le prezentaţi ! Ceea ce vă nelinişteşte nu e felul cum decurg serbările orientale în general, nu, sînteţi îngrijorat de ce mi s-ar putea întîmpla cu ocazia serbării de astă-seară, nu-i aşa ?

— Nu vă înţeleg, murmură Arthur, simţind că se aprinde şi mai tare la faţă. Era năucit : Amanda părea să ştie ceva, ceva ce n-avea cum să ştie, la fel ca în noaptea trecută, cînd cu opaiţul lui Lakşmi...

— Nu ? se miră Amanda. Păcat că n-aţi citit începutul poveştii pe care Kala Rama ne-a istorisit-o ieri noapte. Pe scurt, era vorba de un complot pe care Ajatasattu îl pusese la cale, la o curte regală din Penjab, şi care izbucnise cu prilejul unei serbări nocturne... Însă în lupta dată în grădinile palatului, oamenii rajahului s-au dovedit mai

puternici, iar Ajatasattu abia dacă a scăpat cu viață. La o asemenea serbare, trebuie să vă dau dreptate, doamnele n-ar avea ce căuta !

Tăcerea lui Arthur era mai mult decît elocventă. Nu îndrăznea să ridice ochii din pămînt. Amanda nu ezită să întindă coarda.

— Şi dumneavoastră ştiţi că serbarea va lua aceeaşi întorsătură ! Să nu spuneţi că nu-i aşa ! Am să vă spun ce ştiu — cum şi cînd am aflat, nu interesează ! Sir Trevelyan e îndrăgostit de maharani, şi ea de el. Are o facţiune, aici, la curte, creată cu ajutorul lui maharani. I se adaugă toţi cei nemulţumiţi de reformele lui Kala Rama. Brahmanii sînt cu toţii de partea lui, îl consideră o reîncarnare a lui Rama. Ieri noapte s-a întîlnit cu maharani acolo, lîngă ruine, şi au discutat probabil ultimele amănunte — mina va exploda diseară, la serbare, în parc... Stau şi mă întreb cum de v-aţi putut alătura unei asemenea infamii !

Şi, cu umorul care îi venea în ajutor în împrejurările cele mai grele, adăugă :

— Mă uit la dumneata şi mă gîndesc la cuvîntul lui Molière : „Mais que diable allait-il faire dans cette galère ?“ *. O galeră care aduce mai curînd cu un vas de piraţi !

Arthur ridică capul şi o privi drept în ochi, cu candoare :

— O, domnişoară Amanda, cît priveşte... de ce am făcut-o... Tăcu, muşcîndu-şi buzele.

— Vreţi să spuneţi ceva ? întrebă Amanda cinic. Vă ascult !

Arthur nu mai scoase nici un cuvînt, evitîndu-i privirea.

— Vă rog să-mi înmînaţi sabia dumneavoastră, domnule Steel ! Sînteţi prizonierul meu !

Amanda glumea, dar tonul glumeţ masca cu greu plînsul gata să-i înece vocea. De abia acum îşi dădea seama cît de aprig sperase ca Arthur să vină cu o explicaţie care să-i destrame gîndurile privind crima plănuită de Edmund,

---

* „Ce naiba căuta în galera aceea ?“ (Din *Vicleniile lui Scapin* de Molière).

așa cum se destramă un vis urît. Cînd colo, el se dăduse de gol ! Era ca și cum, cuvînt cu cuvînt, ar fi mărturisit totul ! Lucrurile erau așa cum și le închipuise ; ce trist triumf pentru dînsa !... Acum însă știa ce-avea de făcut ! Un gest mărunt, neînsemnat în comparație cu jertfa teribilă, plină de măreție a Amarei... dar altceva ce să facă ?

— Și în calitate de prizonier, continuă Amanda, mă veți însoți la Kala Rama. Trebuie avertizat.

Arthur se clătină pe picioare — nu-i venea să creadă — simți cum îl inundă bucuria, val după val. Deci nu-l iubea pe Edmund ! Altminteri, cum să-l dea pe mîna adversarilor săi ? Sau poate că Amanda nu-și dădea seama de implicații ?

— Edmund o să vă urască ! îi scăpă pe negîndite. În clipa următoare îi venea să moară de ciudă.

Amanda păli. Asta era jertfa ! Jertfa inimii ! Amara își jertfise ființa întreagă, ca văduva indiană urcînd pe rugul soțului iubit. Ea, ea trebuia să-și smulgă inima, s-o arunce în flăcări, în flacăra dreptății... și pe urmă... pe urmă să trăiască mai departe cu un gol în dreptul inimii. Fără lumină, fără căldură, văduvită de însuși fiorul vieții ! Cît de simplu în aparență și lipsit de orice eroism — un gest aproape obișnuit : te duci și denunți pe cineva. Da, dar cînd cel denunțat e ființa pe care o iubești ? Ce calvar!

— Mă va urî sau nu, n-are a face ! spuse cu voce hotărîtă. Crima trebuie prevenită ! Kala Rama trebuie înștiințat. Nu-i timp de pierdut. De aceea trebuie să mă însoțiți. Traversăm golful — e drumul cel mai scurt — pînă la debarcaderul din nordul orașului. De acolo sîntem în cîteva minute la palat. Barca o luăm de aici, de jos, dar nu pot vîsli singură.

Dintr-o ochire Arthur își dădu seama în ce lumină proastă va apărea în calitate de însoțitor al Amandei. Dar dacă refuza, însemna că întărește mărturisirea lui involuntară. Pe de altă parte, dacă îi îndeplinea dorința, obținea tocmai ceea ce urmărise : Amanda nu mai putea merge la serbare, va fi deci în afara oricărei primejdii — cu excepția celei ce ar putea-o pîndi pe drum. Răscolită de preoți, plebea orașului urma să incendieze peste cîteva ore clădirea școlii ; în ceasul acesta se afla probabil în plină fier-

bere, iar apariția unor englezi ar fi stîrnit-o și mai mult. Era deci nevoit s-o însoțească.

— Da, domnișoară Amanda, am să vă însoțesc.

Amanda își puse pălăria de pai : — Să mergem !

În aceeași clipă auziră o voce strigînd : „Donșoară Amanda !"

— Camerista mea, exclamă Amanda speriată, haidem, repede !

Era prea tîrziu. Arthur n-apucase să iasă din pavilion, că Bärbele îl și întrebă dacă o văzuse pe domnișoara. Îi spuse că nu, dar obraznică, se repezi către chioșc și trase brutal perdeaua de bambus în lături — „tingel-tang-ul", cum o numea ea ireverențios.

— Știam eu, strigă în gura mare, că am s-o găsesc pe donșoara aici ! Slavă domnului că am dat de dumneavoastră, e timpul să vă îmbrăcați !

— Cum ? E chiar așa de tîrziu ? Nu se poate !

— Tîrziu ? Elefanții de la curte stau și așteaptă în spatele casei. Mulțumesc lui Dumnezeu că nu trebuie să mă cațăr pe o vită ca asta ! Or fi așteptînd ei — par să fie răbdători din fire — dar n-avem decît un ceas înaintea noastră. Și abia-i de ajuns ca s-o gătesc pe donșoara așa cum se cade, să vadă și tuciuriii ăștia de păgîni cum arată o creștină în rochie de seară — da, cît despre droaia de agățătoare cu diamante ale nevestelor care nu fac altceva, decît să mestece betel cît îi ziua de lungă, dacă își închipuie că mă fac praf cu cantitatea lor !

— Ei, nici eu n-o să-i dau gata în ce privește *mărimea,* o întrerupse Amanda, rîzînd, pe credincioasa servitoare.

Cu mîinile în șolduri, Bärbele își privi stăpîna zîmbind șăgalnic.

— Da ? Așa crede donșoara ? Stați să vedeți ce-au adus elefanții din partea domnului mare ăl de ieri...

— Ministrul Kala Rama ?

— Ministrul ? Așa zic ei că e, încuviință Bärbele pufăind cu dispreț, ca și cum ar fi zis : Las' că știu eu cum arată un ministru, nu mă duc ăștia de nas ! Oricum, bogat e ! Și cu mînă largă ! L-am ajutat pe dom' profesor să desfacă pachetul și ce credeți că era înăuntru ? Un diamant galben — uite-așa de mare ! Un dar pentru dumneavoastră, să-l puneți la serbare, că ieri noapte și-ar

fi dat seama că vă stă de minune — aşa scria, că dom' profesor mi-a citit scrisoarea.

Arthur neştiind nemţeşte, Amanda îi traduse ultima parte din surprinzătoarea cuvîntare a lui Bärbele.

Arthur deschise ochii mari :

— Tot eu am dreptate ! Ce să mai spui ? În două zile să dai două averi din mînă !

Dintre toate enigmele care îl năpădiseră în ultima vreme pe bietul scoţian, cea economică părea să-l depăşească cu totul !

Amanda se încruntă, gînditoare.

— Du-te înainte, dragă Bärbele, vin şi eu îndată.

Bärbele dădu din cap neîncrezătoare şi privi cînd la Arthur, cînd la Amanda cu ochi bănuitori.

— Numai să nu uitaţi de timp şi de toate ! Că aşa-i tinereţea...

Se despărţi greu de perechea pe care o surprinsese. Ar fi putut jura pe evanghelie că tînărul era îndrăgostit lulea de domnişoara Amanda. Dar englezul ăsta nu prea era pe gustul ei — nu ştia nici o buche de nemţească. E adevărat că arăta ca un creştin, spre deosebire de gazda lor care te băga în sperieţi cu mutra lui de arap ! Se înfiora la gîndul că acest sir Edmund ar putea s-o înhaţe — uite-aşa ! — pe donşoara ei atît de bună, atît de frumoasă !

Dar nici fantele ăsta nu era de ajuns de bun pentru comoara ei — unde mai pui că era şi un sărăntoc !

— Da, da, tinereţea minte n-are ! glumi Amanda, ştim, ştim, dar fii pe pace, de data asta n-am să întîrzii nici un minut !

— Cu mîna pe inimă ? se încăpăţînă camerista.

— Chiar aşa, spuse Amanda nerăbdătoare. Şi acum, haide, grăbeşte-te !

Bärbele nu mai insistă şi făcu cale întoarsă.

— Repede, să coborîm în barcă ! spuse Arthur.

— Nu ! M-am răzgîndit, e mult mai tîrziu decît credeam, nu mai e loc pentru planul meu ! S-ar putea să nu-l mai găsim pe Kala Rama şi atunci, ce facem ? Nu putem apărea aşa la serbare. Chiar dacă am fi lăsaţi să intrăm, ar bate la ochi ! Trebuie să ne îmbrăcăm în haine de gală şi să apărem acolo cu toţii împreună.

— Dar, domnişoară Eichstädt, vă implor, nu se poate ! strigă Arthur cu disperare. De ce-i fusese frică, de aia nu scăpa ! — Nu se poate să mergeţi la serbare !

— Trebuie ! Numai acolo îl mai pot întîlni pe Kala Rama. Am să-mi fac loc prin mulţime, să ajung la el să-i mulţumesc pentru darul extraordinar pe care mi l-a făcut, şi atunci am să-i şoptesc că vreau să-i spun ceva de extremă urgenţă.

Se repezi să iasă, dar Arthur, o reţinu de braţ.

— Nu, nu, e degeaba, se răsti Amanda. Ar trebui să mă cunoaşteţi — cînd mi-am pus ceva în cap...

— Dar spuneţi-mi ce vreţi să fac, iau totul asupra mea, numai să nu mergeţi acolo ! Am să-i dau în mînă lui Kala Rama un bilet din partea dumneavoastră.

Amanda dădu din cap.

— Vă mulţumesc...

— Dar nu vă daţi seama că sînt gata să-mi calc onoarea în picioare ? E mult mai compromiţător pentru mine decît dacă v-aş fi însoţit la palatul ministerial ! Dar o fac fără nici o ezitare, dacă vă hotărîţi să rămîneţi departe de primejdie.

Amanda îi strînse mîna, mişcată.

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc din inimă — dar nu pot primi.

— Ba da, puteţi — trebuie...

— Nu pot ! Un bilet nu-i de ajuns. Trebuie să vorbesc personal cu Kala Rama, nu mă înţelegeţi ? Trebuie !

Oftînd, Arthur dete drumul mîinii moi şi calde, a cărei atingere îl săgetase cald prin vine, şi ieşi în tăcere pe urmele fetei, îndreptîndu-se spre bungalow.

Leul brahman şi tigrul rajputan

Umbrele copacilor se alungeau, purpurii, şi verdele frunzelor se adîncea în albastru ; florile îşi deschideau larg tujerele luminoase, revărsînd, val după val, mirosuri ce îmbătau ; în bazinele de marmură şi în canale, apa se în-

tunecase, odihnindu-şi misterul în jurul frunzelor late şi a cupelor de lotus ; pretutindeni, piatra jăruia în lumină de aur : în balustradele încărcate cu liane şi frunzişuri, pe treptele largilor esplanade, în colonadele pavilioanelor sau în lespezile amfiteatrelor, în mulţimea atotprezentă de reliefuri şi sculpturi — ciobită, fărîmiţată, aşa cum o întîlneşti pe tot locul în India căci nu se restaurează nimic, cum era cazul şi în întinsele grădini ale palatului, unde nu se mai găsea spaţiu pentru noi clădiri.

În faţa amfiteatrului din coasta terasei de jos, două grupuri, sever despărţite de larga intrare ce ducea în arenă, dar mai ales de prăpastia dintre caste, stăteau în aşteptare : în dreapta, brahmanii cu capul gol şi învăluiţi în mantii albe ; la stînga, războinicii, îmbrăcaţi în costumul atît de colorat al rajputanilor, cu mici turbane verzi prinse în paftale strălucitoare, şi penele fluturînd.

Erau cu toţii înarmaţi pînă în dinţi — sub motivul de a oferi sahibului străin o imagine cît mai fidelă a rajputanilor tradiţionali. Zăreai lănci, scuturi, puşti arabe, iatagane cu incrustaţii de pietre scumpe, grumăjere scînteind, pieptare cizelate cu intarsii de argint, şi ici-colo pulpane de piele cu nasturi aurii. Dar Chandra Singh îi întrecea pe toţi în magnificenţă. O cămaşă de zale îl acoperea de sus pînă jos, minunat de subţire şi de suplă, încinsă la mijloc cu un brîu lat, stacojiu. O fustanelă albă, de tipul celor albaneze, completa costumul de veche tradiţie rajputană. Un şirag greu, în trei rînduri, de nestemate aproape neşlefuite, îi acoperea gîtul, podoabă şi scut totodată. Barba lui de tigru era unsă fir cu fir, ca soldaţii înşiraţi la paradă.

Drept în faţă, în fruntea brahmanilor, sta marele preot Govind Narayan. Maharani îl numise pe drept leul brahman : o coamă imensă îi atîrna după urechi, unită cu barba, care nu unduia pe piept ca la patriarhi, ci era retezată sub bărbie. Pe fruntea lată purta semnul lui Vişnu : trei linii verticale, cea din mijloc roşie, celelalte două albe, legate transversal de o trăsătură albă arcuită, de parcă i s-ar fi incrustat un diapazon la rădăcina nasului. Semnul, simbolizînd cei trei paşi ai lui Vişnu, ar fi dat o expresie crîncenă pînă şi unei feţe binevoitoare — punea o pecete drăcească pe chipul dominator, întunecat ca no-

rul de furtună. Înaintă cîțiva pași plin de mînie și, cu un semn din mînă, îi porunci lui Chandra Singh să se apropie.

Acesta nu se îndura. Omul de încredere al lui Chandra Singh, Pertab își alesese un costum și mai marțial decît ceilalți — cum fac toți bărbații mici de stat, ca să nu fie trecuți cu vederea. Trupul diform și-l strînsese într-o armură, și-n cap, peste părul lins, tăiat scurt, purta un coif. Cînd Amanda îl zări, mai tîrziu, se gîndi la un Richard al III-lea cu fard întunecat. Făcu și el un pas înainte, ca să nu-și lase prietenul singur în ceasul rău. Diapazonul din fruntea brahmanului vibră puternic ; ca și cum ar fi auzit un „stai !“ tunător venind de acolo, Pertab se retrase în grabă printre rajputani. Înfricoșat, dar sfidător, ursuz dar supus, Chandra Singh făcu o plecăciune adîncă în fața brahmanului, ducînd la frunte vîrful degetelor.

— O Râma, Râma — murmură, salutîndu-l pe locțiitorul lui Krișna după tipicul tradițional. Cinste celui mai vrednic, celui iubit de Krișna, celui sfînt, născut din ceruri, dăruit cu privirea soarelui — salut ! salut !

— Da, „Salut ! Salut !“ Nu ți-e greu să mormăi în barbă, cînd ai o barbă cum ai tu, se auzi brahmanul cu glasul tremurînd de mînie reținută. Ce crezi, rajputanule, că zeul e numai un lemn vopsit, împodobit cu șiraguri de nestemate și învelit în brocarturi de aur, pe care îl plimbăm de colo pînă colo și-l scăldăm în lacul sfînt ?.

— Preacinstitul binevoiește să glumească, spuse Chandra Singh întrebător, privind în lături cu sfială, căutînd parcă din ochi sprijinul prietenului.

— Vorbește cu limba ta, omule-tigru !, rîse Govind Narayan, și lasă șacalul cu vorba lui mieroasă printre lupi ! Îți cer socoteală — dar ia seama : nu-mi arde de glumă, ai să vezi în curînd !

— Dar de ce vrea Cel-născut-din-Ceruri să mă scoată vinovat, cînd nu are nici un motiv ? Nu sînt eu sluga plină de osîrdie a lui Krișna ? N-aduc jertfe la toate sărbătorile? Nu le slujesc cu credință brahmanilor și, mai presus de toți, lui Krișna întrupat, Celui-născut-din-Ceruri, parte vie a dumnezeirii, mărețului Govind Narayan ?

— Așa, așa ! Asta numești a sluji cu credință, să-ți trimiți tugii să asasineze în spatele meu omul pe care mi-am clădit planurile ?

Chandra Singh păli pînă și sub buzele date cu lac.

— Nu tăgădui că n-are rost ! urmă brahmanul cu năduf. N-are importanță cum am aflat ! Nu, Mool Roy n-a mărturisit nimic și nici n-o s-o facă vreodată... a și ispășit că și-a uitat romalul. Cu atît mai bine, amicii lui o să pornească cu și mai mult avînt... n-are importanță cum... Vezi că le știu pe toate ?

— Cel-născut-din-Ceruri știe tot, vede tot ! Cu drept s-a mîniat Krișna întrupat pe mine, dar să binevoiască a fi drept și în mînia lui ! S-ar cădea să gîndească : „încercarea la care l-am supus pe Chandra Singh a fost prea grea". Precinstitul m-a însărcinat să dau sahibului de știre cînd o poate surprinde pe maharani în junglă... Greu ! Cumplit de greu ! Binevoiască Cel-născut-din-Ceruri să-și amintească : a făgăduit că maharani va fi a mea !

— Aha ! rînji brahmanul cu un zîmbet care îl înfioră pe Chandra Singh. Ți-e poftă de o mireasă, da ?... Dar dacă la altar voi rosti altfel o silabă din rugăciune și am s-o cînt altfel ? Și Krișna, veșnicul mire, îți va trimite o altă mireasă ?

— Nu, nu vreau alta, brahmanule ! Nici una nu mi-e de ajuns ! Pe maharani o vreau, și pe nimeni alta, chiar dacă ar fi, din ceruri, o apsară.

— O, cea de care-ți vorbesc n-o poți respinge ! E mult prea apropiată... palidă, cu podoabe puține, cu mers șovăitor și glasul stins, se lipește de tine, drăgăstoasă ! Știi cine e, nu ? E boala raja, oftica !

Chandra Singh făcu un pas înapoi. Zdrahonul se cutremură, mari broboane de sudoare îi curgeau pe frunte și pe obraji, colorate cu pomadă.

— Tremuri, cutezătorule ! Numai dintr-atît ? îl ironiză brahmanul. De ce ? Din clipa cînd își pierde sănătatea, omul cucernic bolește cu sufletul împăcat, cu ochii la moartea care îl va elibera. Păcătosul însă, care sfidează zeii, după ce trupul i s-a destrămat, calcă pe drumuri rele și dă în lumea iadului. Paznici îl apucă de picioare și-l aruncă cu capul în jos în flăcări și în apă clocotită, și fierbe pînă nu s-alege decît spuma din el. Răspunde,

Chandra Singh, asta-i aşteaptă pe cei care i se împotrivesc lui Krişna, da sau nu ?

— Lasă, părinte, lasă ! murmură rajputanul năduşind, nu-s duşmanul lui Krişna ! Mă pocăiesc ! M-am lăsat ispitit de patimă, rog să fiu iertat ! Voi fi slugă credincioasă zeului şi trimisului său pînă în mormînt ! Dar nu-mi grăbi moartea ! Ţine-o departe de mine ! Vă voi sluji cît oi trăi, al vostru sînt... alerg la primul semn...

— De rîndul ăsta te-aş putea ierta...

— Dar maharani, brahmanule ! strigă Chandra Singh ca un sălbatic. Dacă făgăduiala... zeii trebuie să se ţină de cuvînt... vă spun, dacă nu-mi.... maharani cu ochii de gazelă !... părinte, dacă nu vă ţineţi făgăduiala...

Glasul i se înecă.

Ochi în ochi, leul brahman şi tigrul rajputan se fulgerau din priviri. Govind Narayan simţi că nu mai trebuie să întindă coarda.

— Fiule, cînd ţi-am dat acea însărcinare, am vrut ca să te încerc. Nu te-ai dovedit vrednic de ea. O fi fost prea greu, nu zic că nu ! Cred că mai mult decît poate duce un om...

— Aşa a fost ! Dincolo de ce carnea şi sîngele pot îndura !

— Fii iertat ! Fiule, maharani e a ta ! Ieri ai vrut să-l ucizi pe sahib, de care azi avem nevoie ca să ne ţie loc de berbece. După ce îşi va fi făcut treaba, după ce brahmanii vor fi puşi iarăşi în drepturile lor, atunci, atunci îl poţi omorî. Nu, atunci va trebui să-l omori ! Dar numai şi numai cînd îţi voi da porunca. În schimb maharani va fi a ta. Dar să nu te pună ceasul rău să încerci de unul singur... că...

În clipa aceea se arătară oaspeţii în sunet de trîmbiţe şi tobe.

Cu ochi de cîine bătut Chandra Singh sărută mîna preotului şi intră din nou în rîndurile rajputanilor.

O alee umbroasă de chiparoşi bătrîni ducea de la amfiteatru către o poartă a parcului, al cărei acoperiş smălţuit, în formă de pagodă strălucea ca un havuz printre frunzişuri.

Musafirii europeni veneau pe această alee, în frunte cu sir Edmund conducînd-o pe Amanda. Purta un costum

indian care îi venea de minune și, înfiptă în turbanul verde, piatra-șarpelui — un punct scînteietor. Cu nimic mai prejos decît el, Amanda alesese, plină de tact, ca să nu facă notă discordantă, o rochie în stil napoleonian — moda anilor '30 fiind prea simplă. Rochia în care mama ei, cîndva, îi fermecase tatăl. În consecință, în urma ei, purtate în procesiune, sîngerau nevăzut două inimi : a tatălui ei și a tînărului Arthur. Profesorul își amintea cu nostalgie dragostele tinereții, iar Arthur înnebunea de ciudă privind silueta iubită la brațul vărului său. Perechea lor n-avea nimic asiatic : zvelt, tînărul scoțian arăta foarte bine în evening-dress, în timp ce nici cei mai sinceri admiratori ai profesorului Eichstädt și performanțelor sale indianistice n-ar fi putut afirma că fracul îi îmbrăca persoana scundă, cu gîtul îndesat. Nemaivorbind de coiful negru al civilizației pe care îl pusese pe cap, care nu-i îmbunătățea cu nimic înfățișarea. Pe al lui, Arthur îl ținea strîns cu discreție la subțioară, ca să nu apară lipsit de gust în ochii Amandei.

Dacă diamantul care-i sclipea în păr era singura trăsătură orientală în apariția Amandei, o compensație substanțială o aducea atributul ei viu : Garuda. Pășea alături de ea, ținînd coada drept în sus, aș zice pătruns de solemnitatea procesiunii, însă ochii îi ardeau de curiozitate ; și-i plimba în dreapta și-n stînga fără astîmpăr, gata să sară la nevoie.

De fapt Garuda nu fusese poftit. Dar cînd Amanda și tatăl ei se urcaseră în howdah și elefantul — o minune de animal din grajdurile lui Kala Rama — se ridicase în picioare, se auzi, plin de jale, un scheunat și-l văzură pe Garuda sărind și încercînd să se cațere pe piciorul elefantului cu atîta înverșunare încît acesta, incomodat, îl luă cu trompa și îl depuse sus, lîngă stăpînii lui, unde ajunse scîncind dar nevătămat.

Așa se înființase Garuda la serbare.

Alaiul se încheia cu slujitorii lui sir Edmund.

Pe o alee perpendiculară, urcînd pieptiș spre palat se apropia acum altă procesiune, pur orientală : mătăsuri strălucitoare, cu curcubeu de culori, diamanturi și perle cîte vrei și nu vrei : în frunte, Kala Rama îmbrăcat într-un caftan purpuriu muiat în aur și cusut cu pietre

scumpe. Colierul de briliante strălucea ca un soare. Dacă în ochii europenilor această risipă de magnificenţă nu-i micşora întru nimic demnitatea de mare ministru, se datora numai şi numai înaltei sale ţinute intelectuale şi spirituale. Dintre colegii lui, demnitari ai curţii regale, puţini şi-o păstraseră. Unii din ei, priviţi de aproape, ofereau un spectacol autentic oriental şi prin amestecul de strălucire şi neglijenţă : bijuteriile impresionau mai mult prin mulţimea decît prin calitatea lor, vedeai ici-colo mătăsuri ponosite, culori spălăcite.

Mai întîi se înfiinţă cortegiul europenilor.

Chandra Singh rosti cîteva cuvinte de bun sosit către nobilul sahib : înalta-i prezenţă dăruia acestor neînsemnate grădini părăginite o nouă strălucire, împrumutîndu-le pentru o clipă, datorită faimei lui, lumină a lumii, un licăr din trecuta lor măreţie. Brahmanul ţinu şi el o cuvîntare la fel de înflorită, adresată profesorului Eichstädt : nimeni nu se mai îndoia că era unul dintre sfinţii de altădată, din acei înţelepţi de statură supraomenească, renăscut în vremurile noastre crepusculare pentru a dezgropa, în folosul indienilor de azi, comorile sacre de înţelepciune ale trecutului uitat.

Edmund răspunse cu o scurtă mulţumire. Profesorul Eichstädt neputîndu-se reţine, se avîntă într-un discurs de zile mari despre înţelepciunea brahmanilor ; nu-l înţelese nimeni, fiind rostit în sanscrita cea mai curată.

După ce încheie cu vorbe de laudă pentru reprezentanţii de faţă ai acestei înţelepciuni, marele preot îi prezentă pe rînd.

Spre marea lor consternare, deoarece — alt calvar ! — savantul german pregătise o maximă în sanscrită pentru fiecare, măgulitoare, dar de neînţeles ! Cel din urmă era un bătrîn pandit *, „un om mare, un om al Vedelor !**“ Mare era, şi înalt de stat, poate şi om al Vedelor, în măsura în care ştia lungi pasaje din Cărţile Sacre pe de rost — însă expresia, fruntea boltită dar goală, lăsa impresia că nu pătrunsese niciodată în adîncul lor.

* Cărturar.

** Patru culegeri de scrieri sacre antice, apărute spre mijlocul mileniului II î.e.n.

Înconjurat de curteni, Kala Rama se afla de mult la intrarea teatrului și-i salută pe oaspeți în numele regelui. Pentru început, mult stimații prieteni din îndepărtatul Occident erau rugați să-i facă cinstea de a asista, în acest teatru străvechi unde, în alte timpuri, omul se luase la trîntă cu tigrul, la cîteva jocuri pașnice în veche tradiție rajputană.

Apoi făcu prezentările. Demnitarii se înghesuiră în jurul lui sir Edmund, fiecare voia să-l aibă pentru el. Comandantul suprem al armatei îi făgădui o trecere în revistă, unde va putea vedea un atac de cavalerie cum nu-i mai fusese dat unui franc să vadă ! Trezorierul avea să-i arate bijuteriile coroanei, inaccesibile muritorului de rînd. Mareșalul curții îl pofti să viziteze herghelia rajahului, ascunsă în inima pustiului. Fiecare îl asigura că el singur, și numai el, se bucură de încrederea rajahului ; că nici un străin nu poate răzbate la curte fără sprijinul lui ; fiecare îi atrăgea atenția să se ferească de ceilalți în general, și de cutare sau cutare, în special ; și cel mai mult de Kala Rama, a cărui influență, de altminteri, era supraapreciată. Cei mai mulți se conformau de fapt unei vechi tradiții de curte orientală, aceea de a intra în grațiile unui nou favorit după deviza : „Lasă că prinde bine !". Alții se legau și de modesta dar concreta speranță de a obține un bacșiș, ca trezorierul care îl luă pe Edmund deoparte și-i șopti la ureche că ar fi bine să nu judece lucrurile după strălucirea lor exterioară, deoarece aici, ca la mai toate curțile indiene, multe lăsau de dorit. Rangurile de la curte nu mai aduceau banii de pe vremuri și ar putea să-i enumere pe marii demnitari care nu s-ar fi sfiit să primească de la un străin cu dare și sus-pus, sume sau cadouri mici ori mari, în schimbul unor servicii care le stăteau în putere.

Dansul

Amanda reuși să găsească momentul potrivit și-i mulțumi lui Kala Rama pentru darul său princiar, șoptindu-i, în timp ce el îi săruta mîna :

— Excelenţă, trebuie neapărat să vă vorbesc între patru ochi ! Am să vă spun un lucru de cea mai mare importanţă, ce nu suferă amînare.

— De îndată ce se va sfîrşi spectacolul, iubită memsahib, vă conduc undeva unde putem vorbi în linişte.

— Numai de n-ar fi prea tîrziu...

— Fiţi fără grijă, nu va dura prea mult.

Cu aceste cuvinte o conduse la locurile de onoare, invitîndu-l pe sir Edmund să se aşeze lîngă el. Într-o clipă toţi cei prezenţi luară loc, nefiind ocupate decît primele rînduri.

Doi indieni ce păreau înfăşuraţi în şaluri vechi intrară în mica arenă, venind fiecare dintr-altă parte. Ţineau de coarne cîte un berbec cu capul înfăşurat într-o pînză. Cei de faţă izbucniră cu toţii în strigăte, pocnind din degete sau întinzîndu-le răşchirate, de parcă ar fi jucat un joc. Începuseră pariurile. Odată dezvelite, cele două animale, fără a sta nici o clipă pe gînduri, se repeziră unul asupra celuilalt întîlnindu-se în mijlocul arenei cu zgomot mare. Amanda scoase un ţipăt scurt, crezînd că bietele făpturi se vor prăbuşi cu ţestele sfărîmate. Berbecii însă săriră înapoi ca două bile de biliard, pentru a se ciocni îndată a doua oară cu un zgomot şi mai îngrozitor decît la prima lovitură dar fără alt efect.

Edmund rîdea cu poftă. Nu era invidios din fire, dar în clipa aceea nu putea să nu invidieze berbecii — era evident că nu ştiau ce înseamnă durerea de cap ! Iar profesorul Eichstädt asistă la ilustrarea vie a motivului pentru care cei vechi dăduseră armelor lor de asalt forma şi numele de berbece.

După cea de-a treia ciocnire, la un semn făcut de Kala Rama cei doi combatanţi fură scoşi afară din arenă, fără îndoială împotriva voinţei lor. Amanda, care nu găsise nici o plăcere în acest spectacol popular rajputan — lucru observat de ministru — îşi redobîndi îndată seninătatea.

— Mă tem, memsahib, spuse Kala Rama, că această mostră a obiceiurilor noastre populare nu v-a plăcut prea mult — de fapt nici nu mă aşteptam să fie altfel. De aceea am şi renunţat la numărul ce trebuia să urmeze după programul tradiţional şi anume o luptă de prepeliţe.

— O luptă de prepelițe, Excelență ? Nu vreți să spuneți că aceste gingașe păsărele se luptă între ele ?

— Cum așa ? Nu ați auzit niciodată de luptele de prepelițe, memsahib ? E un sport indian străvechi, foarte îndrăgit !

— Vai, cît de crunți și josnici pot fi oamenii ! Păsărelele astea care cîntă atît de vesel în pădurile noastre — poporul le zice „teme-te de Dumnezeu" — cîntecul lor sună atît de limpede, de curat, ca susurul unui izvor ! Beethoven îndrăgea atît de mult pitpalacul, încît l-a transpus în muzică... iar aici sînt asmuțite una asupra celeilalte, pentru a satisface o plăcere de joc, spre a se încheia pariuri. Ce lucru detestabil !

— Memsahib, n-aș dori să apăr această urîtă tradiție de mînia dumneavoastră, spuse bătrînul cu un zîmbet blînd. Chiar dacă animalele sînt bătăușe, nu se cuvine ca omul să le mai și ațîțe pornirile ca să-și satisfacă gustul lui de joc ! Mă bucur că am fost prevăzător și am anulat acest număr. Dacă începutul, poate prea sportiv, al spectacolului v-a displăcut, sper că ultimul număr o să vă fie pe plac ! E gîndit anume pentru sufletul delicat al femeilor. De fapt, o atenție la adresa dumneavoastră din partea maharanei.

Pe fața Amandei se citi limpede că nu se aștepta la o plăcere mai deosebită venită din partea maharanei decît aceea a jocurilor brutale ale vechilor rajputani. Vocile dezamăgite ale celor ce încheiaseră pariuri amuțiră în clipa cînd în arenă fu așternută pînza mare, albă, pentru dans. Au apărut două baiadere îmbrăcate în museline vaporoase de culori diafane, purtînd giuvaiere scînteietoare și agrafe de aur. Se închinară respectuos în fața ministrului și a oaspeților străini, făcură semn celor trei muzicanți ghemuiți undeva, în spate, și începură să cînte cu atîta foc un cîntec, pesemne îndrăgit, încît auditoriul izbucni pe loc în strigăte și aplauze. Urechile Amandei sufereau ascultînd țipetele disonante, repetarea fără sfîrșit a acelorași cadențe și tamtam-ul obsesiv al acompaniamentului. Însă dansul, plin de grație și de expresivitate, care ilustra cîntecul, o cuceri îndată. Primele mișcări, foarte lente, sugerau plăcerea în mugure, tăcută, în timp ce dansatoarele înfășurau și desfășurau iscusite muselina care le acoperea bustul, dezgolind și învăluind rînd pe rînd

forme de o frumusețe statuară. Apoi muzica se intensifică, ținuta, mișcările și mimica deveniră tot mai vii, și dorul, speranța, teama, gelozia își spuseră cu toate cuvîntul, pînă cînd muzica și cîntecul, dialogînd din ce în ce mai pătimaș, prefăcură pe cele două fete în întruchiparea însăși a dragostei aprinse și a deznădejdii fără margini, ilustrînd balada populară pe care o cîntau.

Pentru Amanda cuvintele rămîneau de neînțeles. Dar nu avea nevoie de ele. Îi pierise de mult repulsia față de gamele și intervalele ciudate, cu ritmuri și timbruri atît de străine. Nu mai era loc pentru nici un fel de distanțare cînd totul se topea într-o trăire intensă, nemijlocită. Da, asista la imaginea propriei iubiri, mugure plăpînd ; la speranțele ei deșarte, la împietrirea ei în fața măștii de meduză a viitorului întunecat. Nu i se dezvăluiau numai propriile ei sentimente, mai clar ca oricînd, nu, simțea și palpitul inimilor străine ! Acest strigăt al dorinței, sălbatic, privirile pe jumătate rugătoare, pe jumătate poruncitoare, îmbrățișarea înflăcărată, nebună a unui miraj — nu era patima care o arunca pe Maharani în brațele lui Edmund ? Și neastîmpărul înfrigurat, această fantastică furtună a dorințelor, prinse în vîrtejul visului și al fanteziei, zguduind întreaga ființă într-o zbatere fără sfîrșit — așa trebuia să arate Edmund pe dinăuntru. Tot acum realiza cu o luciditate necruțătoare cît de sinceră, de curată și de consecventă era iubirea tînărului scoțian de lîngă ea — și vai ! cît de crunt ignorată ! Pînă și aceste sentimente ce aparțineau Nordului îndepărtat păreau să prindă viață prin cîntecul și dansul celor două indiene. Exprimau oare trăiri asemănătoare ? Sau Amanda, ajunsă într-o stare de clarviziune, avea acum ochi și pentru Arthur ? El o căuta din ce în ce mai des din priviri, plictisit la culme de baletul prelungit și monoton.

Răscolită pînă în străfunduri, sfîșiată de emoțiile ei și de cele străine, Amanda observă doar în treacăt cum cele două baiadere căzură epuizate în brațele îngrijitoarelor venite în grabă ; înfășurate în pînzeturi fură luate pe sus, pe jumătate leșinate. La fel de istoviți, muzicanții, care cîntaseră într-un fel de transă, zăceau culcați grămadă, răsuflînd din greu.

Prin rîndurile publicului trecu un val de agitaţie; Un nume zbura din gură în gură: Punna! Punna!

Punna — una dintre cele mai renumite dansatoare din India era moştenitoarea prezumtivă a Alfinei, „Catalana Răsăritului", şi mulţi o şi preferau acesteia, datorită prospeţimii ei. Cînd îşi făcu apariţia, strălucirea celor două baiadere de adineaori părea să ţină, prin contrast, de garderoba unui teatru sărac. Giuvaierurile pe care le purta erau evaluate la patru mii de lire sterline, din care o bună parte reveneau inelului prins într-o nară — o semilună de diamante şi smaralde. Dar bijuteriile trecură dintr-o dată în umbră în faţa frumuseţii ei. Spre deosebire de surorile ei de breaslă, nu avea forme pline: subţiri şi delicate, braţele, mîinile, gleznele şi picioarele erau desăvîrşit de proporţionate, şi o emoţionantă blîndeţe, izvorîtă din ochii mari ca de copilă, îi lumina trăsăturile suave. Blîndă şi moale îi era şi vocea, şi la fel erau cîntecele pe care le cînta, cu totul deosebite de cele auzite pînă atunci. Melodia, nobilă, fluentă, era mai accesibilă urechii europene, şi sunetele argintii cădeau ca nişte stropi de balsam în sufletul Amandei. Ultimul cîntec o impresionă profund. Kala Rama îi şopti la ureche că e un cîntec din folclorul străvechi al Indiei. Amandei i se părea ciudat de cunoscut, şi mult timp încercă zadarnic să-l lege de vreo amintire. Căuta departe în trecut, în frageda copilărie cînd, dintr-o dată, îşi dădu seama că-l auzise foarte de curînd. Materia din care se născuse cîntecul — un cîntec simplu, aproape linear — era refrenul murmurat al baladei lui Juggurt pe care i-o cîntase maharani, ieri. Atunci i se păruse sălbatic, aspru, parcă fără formă; acum, în interpretarea Punnei, unduia la fel de melancolic, în volute dulci, mîngîietoare, minunat de potrivite cu timbrul ei, aşa cum cea de ieri exprima înfrigurarea maharanei, sălbatică, aridă ca deşertul.

N-avea cum înţelege despre ce povestea cîntecul. Poate se întîlneau doi îndrăgostiţi după o lungă despărţire? Şi se recunoşteau, după o nesfîrşit de lungă înstrăinare? Aşa simţea ascultînd melodia. Privi spre Edmund, văzu uimită că asculta cu aceeaşi emoţie, cuprins parcă de acelaşi sentiment. Ochii lui mari, negri se umeziseră. Reuşi să oprească lacrima care-l trăda, a ei se

prelinse pe obraz chiar în clipa în care privirile lor se întîlniră.

— N-a fost ușor s-o aducem pe Punna de la Delhi, spuse Kala Rama în șoaptă, însă de venit, n-a venit degeaba. Și nici n-o va regreta. Această lacrimă se va preface într-o perlă pe care i-o voi dărui !

Arthur privea mirat, cînd la unul cînd la celălalt. Nu înțelegea nimic : ce or fi găsit cu toții la miorlăiturile acelea cumplit de plictisitoare ? Lui personal nu-i trebuia altceva decît s-o privească pe Amanda, care părea și mai fermecătoare cînd lăcrima, numai că-i venea să-și muște degetele că n-avea cum s-o consoleze !... Mai avea o singură speranță de a se distra la acest spectacol : acrobații.

Acolo unde rotesc porumbeii albi

Cine întocmise programul spectacolului căutase, fără îndoială să impresioneze prin contraste.

După cîntece și dansuri urmă o scenetă cu clovni : doi geambași din Penjab se întîlnesc ca buni prieteni, dar se pun pe ceartă pe seama cailor — un bun prilej de a folosi din plin coloratul vocabular de injurii al limbii indiene ! — ajung aproape la bătaie dar se împacă din nou, și se îmbată împreună ieșind braț la braț din scenă în aplauzele vesele ale spectatorilor.

Acrobații din numărul următor o ținură pe Amanda într-o tensiune neîntreruptă — respiră ușurată abia cînd acești maeștri ai echilibrului părăsiră arena pe catalige de bambus, făcînd loc unui malaezian care purta o coroană de pene și o fustanelă din același material pestriț — un adevărat Papagèno ! Ținea în mînă o vergea lungă, subțire și albă, și era însoțit de trei băieți care așezară pe podea cîte o colivie din nuiele de bambus.

Kala Rama se aplecă spre Edmund.

— Dacă cele văzute pînă acum vi s-au părut, poate, destul de obișnuite, — cu toate că, în felul lor, au atins

desăvîrşirea — cred că acum veţi fi despăgubit din plin. Urmează un lucru atît de deosebit, încît merită să-i acordaţi un sfert de oră de atenţie : e de o perfecţiune rar întîlnită ! Dresorul de porumbei al maharanei îşi va arăta măiestria — a lui şi a supuşilor săi înaripaţi !

Edmund ciuli urechile. Ce mesaj îi dăduse maharani pentru leul brahman ? „Acolo unde rotesc porumbeii albi".

Deschiseră mai întîi o colivie, din care ieşi un stol de porumbei roşcaţi — vreo douăzeci la număr. Spre marea uimire a oaspeţilor europeni, ascultau întocmai de vocea şi nuiaua dresorului galben, zburînd ba în cerc, ba în orbite alungite, cînd mai jos, cînd mai sus deasupra capetelor spectatorilor entuziasmaţi.

La un semn se deschise a doua colivie. Un stol la fel de mare, de culoarea ardeziei de astă dată, se năpusti afară, zburătăcind şi amestecîndu-se cu stolul aflat în aer. Părea cu neputinţă ca să se facă ordine, cîtuşi de puţin ! Cîteva ţipete guturale scoase de dresor, însoţite de mişcările parcă magice ale vergelei albe aduseră îndată o schimbare în mişcările păsărilor.

Fîlfîitul haotic se potoli încet, încet, şi curînd se aleseră două stoluri distincte, unul de culoarea aramei, celălalt albastru ; aliniaţi în două coloane, zburau în cerc deasupra arenei, în frunte cu cel albastru.

Abia se realizase ordinea exemplară, cînd un al treilea stol de porumbei, acum albi, ţîşni ca o adevărată vijelie din ultima colivie — se iscă iarăşi un iureş, o învălmăşeală de nedescris ! Buimaci, vreo şaptezeci de porumbei fluturau încoace şi încolo, amintind un caleidoscop. Însă vocea şi nuiaua neobosită ale lui Papageno reuşiră să-i alinieze din nou în trei coloane care, la comanda lui, începură să evolueze în aer : stolul alb se năpusti ca într-un atac asupra celui de aramă, străpunse falanga înaripată, se retrase ca să atace apoi din nou vrăjmaşul care, zburătăcit, se împrăştie în toate părţile. Apoi porumbeii albaştri îi atacară la rîndul lor pe învingători. La un alt semnal. albaştrii şi arămiii, alegîndu-se după culori, se făcură ghem, şi se lăsau să cadă în jos pe rînd, ca iarăşi să se înalţe : păreau două găleţi într-o fîntînă, al cărei ghizd de marmură îl închipuiau porumbeii albi, cercuind în jurul lor. Apoi,

la strigătul păsărarului, cele trei stoluri se orînduiră în plan orizontal — părea o imensă copertină întinsă deasupra teatrului, ridicîndu-se și coborînd încet în ritmul unei respirații adînci, ca un evantai fluturînd răcoare.

Un murmur discret de admirație răsplăti această încoronare a măiestriei dresorului.

În clipa următoare, omul învîrti de trei ori nuiaua deasupra capului, scoțînd trei strigăte stridente.

Îndată porumbeii se adunară în trei grupuri distincte, zburînd fiecare într-altă direcție, de parcă ar fi plecat de-a binelea. Stolul alb o luă de-a lungul aleii, zburînd printre vîrfurile chiparoșilor și, ajuns la capătul ei, începu să se rotească în jurul turnului strălucitor al porții parcului. Luminat de razele asfințitului, stolul pluti îndelung deasupra arcadei înalte ; ai fi zis un nor trandafiriu ce se aprindea și se stingea rînd pe rînd în ritmul bătăilor de aripi.

În urechile lui Edmund pulsa ca o șoaptă incantatorie vocea maharanei : „Acolo unde rotesc porumbeii albi — acolo unde rotesc porumbeii albi."

Știa că undeva, pe aproape, se ascundea Ian Kafur cu oamenii lui, urmărind cu privirea încordată zborul porumbeilor care avea să le arate pe unde să pătrundă în pașnicile grădini înveșmîntate ca de sărbătoare, și să-l înscăuneze pe el, în vechiul palat al rajahilor ce-și înălța în spate meterezele și bastioanele.

Abia cuteză să-l privească pe Kala Rama cînd acesta îi ceru părerea despre jocul delicat al porumbeilor. I se părea că bătrînul dregător îi citește pe față că pentru el nu e nici vorbă de joc, și că-i atît de departe de bucuria naivă a Amadei care, uitînd cu totul de aversiunea față de tot ce venea de la maharani, bătea din palme, fericită ca un copil !

Îi căută cu privirea pe marele preot și pe Chandra Singh. Se aștepta să-i vadă nepăsători, un astfel de spectacol muieresc fiind sub demnitatea lor. Cînd colo, lucrurile stăteau altfel : agitați la culme, gesticulau febril, strigîndu-se de la un capăt la altul al arenei și încheind pariuri, așa cum se cădea unor adevărați indieni în astfel de ocazii. Făceau probabil pariu care dintre cele trei sto-

luri se va întoarce mai întîi. În clipa cînd un fîlfîit de aripi vesti sosirea unui stol, iar cel alb abia se pregătea să părăsească turnul porții, Chandra Singh se comportă ca cineva care a pierdut o mare prinsoare.

„Pe Jupiter !" gîndi Edmund, „indienii ăștia ne-au luat-o totuși înainte !"

Inscripția lui Narada

Îndată ce porumbeii se întoarseră, repezindu-se la grăunțele împrăștiate din belșug în arenă, Kala Rama se ridică în picioare, dînd astfel de înțeles că spectacolul s-a sfîrșit.

Îi comunică lui sir Edmund că stăpînul său, rajahul, îl aștepta într-un ceas pe terasa de sus, terasa Gandharven din Pavilionul Păunilor. Între timp îl ruga să binevoiască a vizita parcul — Chandra Singh urma să-l conducă peste tot, în timp ce profesorul Eichstädt avea să se bucure de compania savantului său coleg indian.

— Eu însumi doresc să-i arăt doamnei care astăzi îmi face cinstea de a purta diamantul meu galben, frate de sînge cu Piatra Șarpelui ce vă aparține, dîndu-i un cadru mai nobil decît a avut vreodată — vreau deci să-i arăt o curiozitate care o va pasiona, sînt sigur !

Edmund folosi prilejul pentru a spune, făcînd o plecăciune adîncă :

— E pentru mine o mare bucurie, dacă nu chiar o mîngîiere să constat, Excelență, că nu sînt singurul căruia îi oferiți în dar nestemate fără preț ! Văd că împart această cinste cu o doamnă care o merită mult mai mult decît mine. În ce mă privește, consider că mi-ați dat Piatra Șarpelui doar cu împrumut, ca să nu par un sărăntoc în mijlocul acestei sclipitoare societăți încărcate cu giuvaiere ! Îmi veți permite, așadar, Excelență, să vă restitui după petrecere prea prețiosul dumneavoastră diamant.

— Verbim ceva mai tîrziu, nobile sahib, răspunse Kala Rama. Dacă și atunci veți crede de cuviință să-mi înapoiați diamantul, nu voi ezita să-l iau îndărăt. Cred însă

că-mi veţi da dreptate, şi-l veţi socoti un dar, nicidecum un împrumut.

Edmund tăcu, încurcat. Cuvintele i se păreau fără noimă : cum să ajungă în situaţia de a privi un asemenea dar ca ceva cuvenit ? Însă nu rămase mult în dilemă : Kala Rama care în mod vădit nu aştepta nici un răspuns, îşi luă rămas bun cu politeţea ceremonioasă şi totuşi cordială ce îi aparţinea numai lui, şi se îndepărtă împreună cu Amanda.

Toată lumea ştia că era preferata lui declarată, şi mulţi aflaseră că ministrul îi oferise, cu ocazia sărbătorii de azi, vestitul său giuvaier în dar — o favoare greu de egalat ! Aşa că faptul că plecau împreună nu stîrni nici mirare, nici griji.

Cîte un şir maiestuos de trepte pornea din ambele părţi ale vechiului amfiteatru, urcînd pînă la înălţimea primei terase. Kala Rama alese scara din stînga : scara lui Garuda. Din zece în zece trepte, ornamentate cu un delicat motiv vălurit, se afla o platformă străjuită în dreapta şi în stînga de statui înfăţişîndu-l pe Garuda : pajuri monumentale, dăltuite în bazalt, cu ciocuri ce înfricoşau şi aripi învăluitoare, tronînd pe cîte un şarpe zvîrcolit în ceasul morţii.

Garuda cel viu, făcut din altă plămadă, sărea din treaptă în treaptă între rîndurile tizilor săi fără să-i ia în seamă, adulmecînd însă cu grijă pietrele roase de vreme, în căutarea vreunui colţ unde s-ar fi putut ascunde unul dintre duşmanii lui inveteraţi.

Întîia terasă era cuprinsă cu totul în umbră. Soarele mai lumina doar ultimele trepte ale scării următoare, ducînd la cea de-a doua terasă — terasa Naga. Balustrada masivă, în care se arcuiau giganticele picioare de balaur ale duhurilor apelor şi ici-colo fragmente de torsuri ciopîrţite, jăruia în asfinţit, pe toată lungimea ei. Însă aici, jos, în umbra deasă a unui pîlc de portocali înstelaţi cu flori, le făcu semn un pavilion iluminat. Kala Rama se îndreptă spre el.

Era un edificiu rotund de mici dimensiuni, alcătuit din coloane de marmură bogat ornamentate, avînd capiteluri atît de mari încît aproape că se atingeau. susţinînd o cupolă joasă — în genul construcţiilor tipic indiene menite să înfrunte veacurile, dacă puterea distrugătoare a vege-

tației tropicale nu le-ar fi venit de hac — ceea ce nu era cazul aici. O mînă protectoare ocrotea locul, după cît se părea. Se amenajaseră bănci între coloane, și de sus atîrnau lampioane aprinse. În mijloc se înălța o altă construcție : o copie micșorată a stupei lui Baku, după cum văzu Amanda dintr-o singură privire. În locul nișelor, o lungă inscripție cu semne sanscrite ornamentale înconjura cilindrul.

Kala Rama o rugă pe fată să ia loc, se așeză lîngă ea și-i luă mîna într-ale lui.

— Și acum, copila mea scumpă, spune-mi tot ce ai pe suflet, și nu te teme, căci altminteri m-ai lua drept cine nu sînt, și știu că nu dorești s-o faci. Vorbește-mi cum ai vorbi cu tatăl dumitale !

Amanda strînse mîna bătrînului în semn de recunoștință pentru îmbărbătarea de care simțise atîta nevoie.

— Excelență, trebuie să vă pun în gardă ! E vorba de un complot, un complot condus — din păcate, vai ! — chiar de sir Trevelyan. E amestecat și Chandra Singh ! Vor să-l răstoarne pe rajah și pe Excelența voastră ca să-l urce pe tron pe sir Trevelyan care — e — e în dragoste cu — maharani ! Lovitura urmează să aibe loc aici, în timpul serbării — vă implor să mă credeți ! Luați îndată măsuri ! Nu-i nici o clipă de pierdut !

— Ei, cîteva minute mai mult ori mai puțin... ! răspunse Kala Rama. Scumpă memsahib, vă mulțumesc din inimă pentru cele ce mi-ați spus, însă trebuie să-mi spuneți cum și de unde ați aflat lucrul acesta !

— Ah, tare mi-e teamă că mă veți crede victima unei fantezii într-o clipă de surescitare ! se văită Amanda. Dar nu : domnul Steel a făcut aproape o mărturisire.

Și-i povesti în amănunt convorbirea purtată cu Arthur, și cum voise să vină cu barca să-l caute la palatul ministerial, dar că în cele din urmă se hotărîse să-i vorbească la petrecere, aici. Numai de n-ar fi prea tîrziu !

— Nu, nu — e timp de-ajuns, nu vă fie teamă, o liniști Kala Rama. Ați făcut bine ce-ați făcut, la ora aceea nu m-ați fi găsit acasă. Ați procedat cu inteligență și loialitate ! Iar pe scoțian l-ați prins cu dibăcie în plasa propriilor lui cuvinte !

— Dar îl veţi ierta, Excelenţă ? Nu-i aşa ? Nu-l pedepsiţi ! Nu s-a alăturat vărului său cu nici un gînd rău, nu-l interesau nici avantaje şi nici averi, sînt sigură ! S-a lăsat mînat de un sentiment de solidaritate greşit înţeles !

— Cred că-l puteam trata cu indulgenţă, şi-i vom acorda toate circumstanţele atenuante cu putinţă. Dar ce ne facem cu sir Edmund ? Duce în spinare întreaga povară a trădării !

Amanda se ridică în picioare. Stătu o vreme tăcută în faţa ministrului a cărui expresie, în pofida cuvintelor aspre, nu părea prea ameninţătoare. Apoi se lăsă în jos la picioarele lui şi-i cuprinse genunchii cu braţele.

— Iertaţi-l, Kala Rama, — de dragul meu, — pentru că — pentru că mi-am luat inima în dinţi...

Vocea i se stinse, şi un suspin îi zgudui făptura delicată. Îngropîndu-şi capul în poala bătrînului indian, izbucni în hohote de plîns.

Nu mai era o solicitantă înaintea unui ministru — era un copil în braţele tatălui. Vorba întretăiată, elocventul limbaj al lacrimilor care curgeau acum în voie, dezvăluiau secretul tinerei inimi atît de încercate.

Însă acolo unde Amanda nu întrevedea în viitor decît suferinţa neputincioasă, fără nici o mîngîiere, în pustiul mort al jertfirii de sine, Kala Rama zări mijind mugurele plin de făgăduieli al unei vieţi noi. Amanda n-avea cum să vadă această revelaţie oglindindu-i-se pe faţă, însă un flux blînd de vigoare părea să iradieze din vîrful degetelor lui în timp ce-o mîngîia încep pe creştet, pînă cînd plînsul şi suspinele i se potoliră.

— Aşa, acum v-aţi uşurat inima, scumpă memsahib dar nu mai vreau să văd nici o lacrimă ! Aţi făcut tot ce vă stătea în putinţă ; de acum încolo, lăsaţi totul în seama mea, şi-aveţi încredere în mine !

— Vai, dar am toată încrederea ! Nu ştiu cum să vă mulţumesc !

— Lăsaţi, să nu vorbim de asta ! Altminteri o să mă faceţi să plîng şi pe mine, om bătrîn — şi nu se cade, nu-i aşa ? Un ministru cu părul albit, să verse lacrimi ! Ce credeţi ? Nu, nu ! Să nu vorbiţi de recunoştinţă ! Mai curînd eu trebuie să vă fiu recunoscător ! Nu vă puteţi în-

chipul cît de frumos își ia viața rămas bun de la mine în ceasul acesta — și cît de senin o părăsesc acum !

— O părăsiți ! Să părăsiți viața ? strigă consternată Amanda. Sînteți în plină putere ! Sau — vă amenință cumva un pericol ?

— Nu, nu, nici vorbă ! Nu în sensul ăsta ! Nu m-am făcut înțeles ! Vezi cum m-au tulburat lacrimile dumitale atît de suave ! Dar nu-i așa că te-ai liniștit ?

— Sigur că da ! Chiar mult mai mult decît se cuvine, oricît m-aș bizui pe compasiunea și îndurarea Excelenței voastre ! Știam că nu veți trece la mijloace drastice !

— Bineînțeles că nu ! — și nici nu va fi nevoie. Totul se va desfășura altfel decît v-ar fi fost teamă — cu toate că, de fapt, aveați toate motivele s-o faceți... Dar să lăsăm acum treburile astea de stat atît de neplăcute, continuă pe un ton blînd și înseninat. Să le ștergeți cu totul din minte ! Mai am doar cîteva minute la dispoziție, mă așteaptă regele și vreau neapărat să vă arăt ceva, ceva pentru care v-am adus anume aici.

Întinse mîna către soclul micii stupa din mijlocul pavilionului.

— Ați observat această mică construcție ?

— Da, Excelență ! M-a izbit îndată : e copia stupei celei mari pe care am văzut-o ieri sub clar de lună.

— Așa e. După cum vedeți, în locul nișelor are o inscripție circulară pe mai multe rînduri. Haideți, să-ncercăm s-o tălmăcim la lumina lampioanelor — au fost așezate anume aici, altminteri acest mic sanctuar izolat s-ar fi pierdut cu totul în risipa de facle și lumini de tot soiul din astă-seară ! Am ales înadins acest loc liniștit unde puteți sta pînă va veni tatăl dumneavoastră să vă conducă la terasa Gandharven, unde regele își așteaptă oaspeții. Bătrînul pandit nu va pregeta să-i arate, printre altele, și acest edificiu miniatural. Vedeți, v-aș fi adus aici oricum, chiar dacă nu mi-ați fi cerut o întrevedere !

— Îmi purtați de grijă ca un părinte, spuse Amanda cu emoție.

— De ce nu ? Ei, acum hai să descifrăm inscripția !

Ridicîndu-se, Kala Rama o luă de mînă și făcu încet înconjurul micii stupe tălmăcind vechile semne sanscrite.

Pe alocuri șterse de vreme, o daltă le retușase de curînd, îndeosebi în partea finală.

Inscripția suna așa :

„În acest loc drag inimii lui, regele Narada a pus a se zidi această stupa cu mîna lui Baku, peste cenușa Amarei, fiica lui Baku, și cenușa lui Ajatasattu, fratele său, uniți prin moarte. Fie ca în viitoarea lor viață pe pămînt o stea mai fericită să le lumineze dragostea !“

Kala Rama o văzu pe Amanda cutremurîndu-se la ultimele cuvinte, sfîșiată de emoție și durere. O cuprinse pe după umeri, mîngîietor, și spuse cu căldură :

— Împlinească-se această pioasă dorință, pe care prea nobilul, de veacuri răposatul rege a dăltuit-o în piatră, aici, chiar cu mîna lui ! Povestea spune că Baku, cînd a ajuns la ultimele cuvinte ale înscrisului, a fost cuprins de atîta jale, încît și-a pierdut cunoștința, și nu și-a mai revenit în fire. Regele nu s-a putut împăca cu gîndul ca tocmai acest deziderat, la care ținea atît de mult, să fie cioplit de o mînă străină, nepăsătoare, și a pus el însuși mîna pe daltă și ciocan, trudind săptămîni în șir ca să sfîrșească inscripția. Semnele din urmă n-au fost săpate la fel de adînc ca cele ieșite din mîna meșterului, așa că au trebuit reîmprospătate în vremea noastră, după cum vedeți. Oricum, le-ați putut citi cu ochii dumneavoastră — și strădania regelui Narada nu va fi fost în zadar ! Cred că nu mă înșel afirmînd că această muncă de scurtă vreme cu dalta se va dovedi mai rodnică în timp decît îndelungata sa domnie — oricît de binefăcătoare ar fi fost ea ! Viața lăuntrică a omului are rădăcini mai adînci în esența lucrurilor decît rîvna politică sau altă activitate, oricît de nobilă ar fi ea ! După două mii și mai bine de ani, dorința lui Narada își cheamă împlinirea — dacă nu și-o fi găsit-o !

Amanda clătină din cap cu amărăciune.

Bătrînul nu se lăsă descurajat.

— Timpul lucrează pentru noi, ziua de azi n-a trecut, adăugă plin de încredere. — Cu încuviințarea regelui, continuă Kala Rama după o scurtă tăcere, am pus să se deschidă stupa și am găsit înăuntru urna de bronz

atît de bine conservată, în care, la porunca regelui Narada, a fost strînsă cenuşa celor doi — după cum veţi fi citit, probabil.

— Au murit deci împreună ! — „uniţi prin moarte" ! Ce destin demn de invidiat ! Cum spuneaţi, Excelenţă ? Nu, n-am citit încă sfîrşitul, oricît de dornică eram să le aflu soarta. Manuscrisul era la tata, şi cînd în sfîrşit am reuşit să pun mîna pe el, am fost întreruptă în locul unde Amara îşi spunea rugăciunea. Venise domnul Steel şi am stat de vorbă — atunci am aflat lucrurile pe care vi le-am comunicat. După aceea a trebuit să mă îmbrac în grabă pentru petrecere. Eram însă atît de dornică să aflu sfîrşitul, încît am luat cu mine ultimele file, sperînd că voi găsi o jumătate de oră de linişte într-un colţişor mai ferit.

— Foarte bine aţi făcut ! Plec liniştit, dacă vă ştiu adîncită în lectură, aici, la mormîntul Amarei şi al lui Ajatasattu.

Roşind, uşor stingherită, Amanda scoase filele din cutele de la piept ale rochiei.

— Nu credeam, spuse Kala Rama zîmbind, să se găsească un loc mai bun de păstrare pentru aceste foi decît cel ales de mine, şi anume în vechea casetă de fildeş din vistieria mea. Dar iată, văd că dumneata l-ai găsit !

Şi văzînd-o pe Amanda încercînd cu un aer vinovat să netezească paginile boţite în urma acestui mod nu tocmai adecvat de păstrare, adăugă :

— Nu vă formalizaţi ! Întrebaţi-vă mai degrabă dacă cineva, cîndva, îşi va mai dori să vadă aceste îndoituri dispărînd aflînd că ele provin din faptul că Mem Amanda sahib le-a purtat în sîn, în acea seară cînd... îşi va mai dori să le vadă dispărînd ! Da, da ! În sfîrşit, vom mai vedea ce ne aduce seara asta. N-am nici o teamă în această privinţă, şi nici dumneavoastră n-ar trebui să aveţi ! Am plecat acum, dar ne vom mai vedea o dată !

— Încă o dată ? În astă-seară ? se miră Amanda.

— Da, spuse Kala Rama dînd din cap, şi se depărtă.

Unde erai, atunci?

Acest „încă o dată“ ciudat și evaziv, alături de cele cîteva cuvinte, puține, despre ieșirea lui din viață aruncate de Kala Rama, i-ar fi dat mult de gîndit Amandei, dacă în clipa cînd pașii bătrînului indian se stingeau printre frunzele uscate n-ar fi apărut Arthur din umbra dumbrăvii de portocali.

— Ce-a spus ? șuieră cu respirația tăiată, intrînd în chioșc. Gîfîia, dar nu părea prea interesat de răspuns. Măsurile pe care ministrul urma să le ia, soarta complotului, toate se ștergeau în fața sentimentului îmbătător de a fi amestecat cu ea într-o mică urzeală în doi, care îi dădea dreptul de a rămîne singur cu ea, și de a pătrunde liber chiar în acest loc ferit.

Amanda răspunse zîmbind vesel și deschis :

— Kala Rama părea să fi fost la curent — cel puțin așa cred. Dar de spus, n-a spus nimic. Nu s-a arătat nici surprins, nici speriat. Dimpotrivă, a făcut totul ca să mă liniștească ; m-a asigurat că nu există nici un pericol, și că îi va ierta pe toți. I-am povestit cum v-am făcut prizonier, și că erați gata să mă însoțiți la palat ! Am și intervenit în favoarea dumneavoastră ! I-am spus că n-ați acționat decît la sugestia lui sir Edmund. Pe scurt, încheie ea pe un ton glumeț, vă pot comunica o amnistie ministerială totală !

— Vă mulțumesc, și o primesc cu adîncă plăcere, ca orișice vine din partea dumneavoastră ! Însă dacă ar fi adevărat că m-am lăsat atras numai prin puterea de convingere a lui Edmund, n-aș prea merita-o ! Mizez însă pe faptul că mă pot justifica mai bine decît ați făcut-o dumneavoastră. Nu v-am spus eu acolo, în pavilionul din grădină, că v-aș putea explica ușor ce căutam anume „pe această galeră“ care — cum spuneați — semăna mai curînd cu un vas de pirați ?

— Da, da, îmi amintesc. Dar nu e nevoie !

Tînăra se simți cuprinsă de neliniște. Se depărtă puțin pe bancă. ca și cum n-ar fi dorit să stea prea aproape de el. Gestul îl săgetă în inimă.

— Credeți că verdictul dumneavoastră mă interesează mai puțin decît condamnarea sau iertarea lui Kala Rama ?

— O nu ! N-am vrut să spun aşa ceva ! Mă gîndeam doar că putem vorbi despre astea şi altădată — doar nu ne vedem astăzi pentru ultima oară !

— Doamne fereşte !

— Atunci de ce să vă pierdeţi timpul preţios, cînd sînt atîtea lucruri de văzut... Eu trebuie să rămîn aici. Kala Rama m-a rugat cu tot dinadinsul — dar dumneavoastră trebuie să vizitaţi aceste locuri !

— Vorbiţi ca şi cum priveliştea unor pietre străvechi ar putea înlocui plăcerea de a sta alături de dumneavoastră !

— Dar vi se va observa lipsa !

— Nu, nu-mi vor observa lipsa, răspunse Arthur triumfător, deoarece în seara asta misiunea mea este de a vă veghea ! Edmund îmi dăduse altă sarcină, care m-ar fi ţinut departe de parc — l-am refuzat, fiindcă vreau să veghez personal asupra dumneavoastră.

— E foarte frumos, domnule Steel, şi vă rămîn îndatorată, dar nu văd vreun pericol, chiar nici unul, dacă rămîn în acest loc izolat...

— Ah, domnişoară Amanda, de ce vreţi să mă alungaţi cu orice chip ? De ce ? Cel puţin ascultaţi-mă ! Ştiţi doar cît preţ pun pe părerea dumneavoastră : cum vă puteţi închipui că aş dori să apar, fie chiar o clipă mai mult decît e nevoie, ca un om slab, lipsit de principii ? Căci aşa m-aţi putea privi, dacă m-aş fi lăsat într-adevăr tîrît de vărul meu în această aventură. N-aveam cum să mă justific înainte ca dumneavoastră să fi vorbit cu Kala Rama ; acum însă o pot face. Edmund îmi destăinuise totul, de mult, chiar de la început, cînd nu era vorba decît de exaltare romanţioasă — îl vrăjiseră ochii maharanei, zăriţi întîmplător cînd şi-a dat vălul deoparte pentru o clipă...

— „Şi-a dat vălul deoparte" — murmură Amanda privind portocalii în floare, de unde cînd şi cînd adiau miresmele ca o respiraţie obosită.

— Atunci se gîndise doar la o revoluţie de palat. Însă piedicile ce se ridicau în calea acestei aventuri de dragoste l-au întărîtat — şi visul s-a prefăcut în patimă înverşunată ! Avizi de putere, brahmanii l-au simţit, şi s-au gîndit să-l folosească în chip de berbece, dîndu-l

drept vlăstar al lui Râma. Aşa a luat naştere complotul. Pentru mine se punea întrebarea : ori-ori ! Sau mergeam cu el, sau trebuia să părăsesc oraşul şi ţara — ceea ce însemna să vă las aici, singură, înconjurată de primejdii. Spuneţi şi dumneavoastră : puteam face una ca asta ? Nu, nu mă puteţi condamna ! Şi cu atît mai puţin Kala Rama ! N-a spus chiar el aseară : „Trebuie să veghem cu toţii asupra zînei noastre bune !" Dacă el, un indian bătrîn, are asemenea sentimente, atunci eu ce să mai spun...

Amanda simţi apropiindu-se clipa mult temută. Orice ar fi făcut, n-o mai putea amîna. Aşa cum i se întîmpla deseori, — şi de fiecare dată rămînea la fel de uimită — luă o hotărîre bruscă. Îl privi pe Arthur drept în ochi, spunînd :

— Nu, domnule Steel ! Să nu vorbiţi aşa ! N-aveţi cum înţelege lucrurile acestea ! Sentimentele lui Kala Rama faţă de mine sînt mult mai adînci decît ale dumneavoastră.

Arthur sări ars.

— Domnişoară Amanda, se poate să vorbiţi aşa ? Să puneţi pe acelaşi plan iubirea ce v-o port cu bunăvoinţa unui bătrîn şi, pe deasupra, să afirmaţi că e „mai adîncă" ? Chiar dacă nu vă puteţi închipui cît de mult vă iubesc — şi asta de la prima vedere — din ce în ce mai adînc, mai...

Vocea i se stinse. Nu cuteză s-o privească în ochi. Privirea i se opri la braţul sprijinit de balustradă, rotund şi moale, pîrguit de soare, trecînd într-o mînă mică cu vinişoare lucind albăstrui — un braţ ca de copil !

Ochii i se împăienjeniră. Oare în cele din urmă, această mînă mică, dar puternică, ce vorbea limpede despre bunătate şi loialitate indiferent de fericirea sau nenorocul înscrise în liniile ei, — oare va odihni vreodată în mîna lui ? Şi braţul ei — i se va prinde odată şi odată lanţ pe după gît ?

O fericire atît de mare nu i se părea cu putinţă ; şi în clipa următoare credea că e lucrul cel mai firesc. Ce se va alege cu fata asta iubită ? Va rămîne singură în viaţă ? Cu cine alături ? Desigur nu cu Edmund ! Atunci ? Nu va fi el acela care s-o apere, s-o salveze ?

Ea privise undeva, în zare, și acum, cînd începu să-i vorbească, se uită din nou în ochii lui — dar vocea îi era atît de tristă, încît simți că i se oprește inima.

— S-ar putea să nu-mi pot închipui... Dar știam de mult că dumneata crezi că mă iubești din toată inima...

— Cred ? se mîhni Arthur.

— Da ! Sînt convinsă că ești sortit alteia, și că alta îți este soarta.

Arthur clătină din cap.

— Soarta mea ești dumneata !

— Nimeni n-o poate hotărî, nici alege ! Aici e greșeala cea mare. Noi de mult de tot ne-am ales soarta ! Sînt convinsă, absolut convinsă de acest lucru. Să nu crezi că nu știu să apreciez ceea ce îmi oferi. Dacă mi-ar fi dat să aleg, crezi că aș putea găsi un tînăr mai cu credință decît dumneata ?

— Ah, Amanda ! exclamă Arthur copleșit, și încercă să-i ia mîna într-a lui — mîna ei de copil ce-l emoționa atît de mult — dar ea și-o retrase și se ridică în picioare, cu o mișcare rugătoare care-l și respingea în același timp :

— Prieten drag, — căci prieten îmi vei rămîne mereu — nu, nu se poate ! Crede-mă, nu se poate — și nici nu e îngăduit ! Aveam dreptate cînd ziceam că în ciuda emoției și pasiunii dumitale, sentimentele bătrînului indian sînt mai adînci : căci au rădăcini — pot să spun — imemoriale ! Ai auzit ce povestea ieri, acolo, printre ruine ? Nu vezi ce legături stranii, pline de mister, se țes în jurul nostru ? Nu se poate să nu fi simțit și dumneata ! Cînd ne duceam braț la braț spre ponton, nu ți-a venit în minte dintr-o dată — și cu cîtă furie ! — Ajatasattu ? Parcă așa spuneai, nu ? Era adevărat, dar numai pe jumătate. De fapt te gîndeai la Ajatasattu-Edmund. Și nu sînt singurii pe care i-ai identificat ! Ei, și atunci n-ai observat ceva ciudat — ceva ce ne privește pe noi doi ? Unde erai, atunci ?

Arthur nu se putu împiedica să dea din picior, ca și cum ar fi spus : „Confound it !*"

— Nu eram de față, răspunse pe un ton grav, pe jumătate resemnat, pe jumătate înciudat, ca învinuitul ce

* Fir-ar să fie ! (engl.).

nu se poate dezice de o acuzație, dar nici nu vrea să-i recunoască gravitatea.

Amanda se ridică, și-i atinse ușor brațul privindu-l adînc în ochi, cu privirea ei hotărîtă și cinstită :

— Cît de corect ai spus ! „Nu eram de față !“ Și crezi că n-am priceput din tonul dumitale că acest gînd te-a neliniștit, și te-a dezamăgit ? Că abia în clipa asta ți-ai înțeles sensul adevărat ? Noi doi nu avem un trecut comun — și prin urmare nici un viitor comun ! Ești ca o stea rătăcită într-un sistem planetar străin — și într-o zi, cine știe cînd, cu siguranță că îl vei întîlni pe acela de care aparții. Acum ai înțeles, nu-i așa ? Știi doar ce cred cei din țara asta bătrînă, ce crede o lume întreagă aici, în răsărit : că dragostea adevărată, dragostea irezistibilă e o regăsire, nu-i decît reînnodarea iubirii dintr-o altă viață.

— Și chiar de-ar fi așa, n-avem în urma noastră sute și sute de vieți ? De ce nu ne-am fi aparținut unul altuia într-una din ele ? Cum poți spune că nu avem același trecut ? O Amanda, încrede-te în dragostea mea, pune-o la încercare ? Vei vedea că trebuie să fi avut un trecut împreună, un trecut mai frumos...

Amanda îl întrerupse, dînd din cap cu tristețe :

— O fi ori n-o fi așa — ce folos ? În mine trăiește acum numai Amara — cum aș putea-o uita, aici ? Tocmai aici ! O, nici nu bănuiești ce loc ai ales — nu, nu l-ai ales, l-ai găsit ! Pentru a-mi destăinui dragostea, și a o cere pe a mea ! Uite aici înăuntru e urna cu cenușa Amarei și a lui Ajatasattu !

Un fior de gheață îl trecu pe Arthur, și își trase iute stînga înapoi, ce se sprijinea de mica stupa.

Apoi se împotrivi din răsputeri primei impresii.

— Nu, nu Amanda ! Nu vreau să fiu sclavul unui mort, și nici tu să nu fii ! Nu trebuie să te lași prinsă în mreaja unor fantasme din care nu există scăpare ! Ia-mă de mînă : un pas, și iată-te la lumină ! Ieși din umbra trecutului, atît de copleșitoare, și intră în amiaza unei zile noi ! Totul depinde de noi ! Nu-i decît o părere prin care ne încătușăm singuri !

— Ne încătușăm ? îl întrerupse Amanda. Da, da, vezi că și dumneata îi dai crezare ? Fii cinstit, dar mai ales cruță-ne, pe dumneata și pe mine ! Să nu ne îngreunăm și mai mult situația ! Și așa e atît de apăsătoare !

Se lăsă să cadă pe bancă și-și îngropă fața în palme. Însă cînd îl simți că se apropie, întinse mîna să-l oprească fără să ridice ochii, dar cu atîta hotărîre încît tînărul scoțian, intimidat, îi luă mîna și aplecîndu-se, i-o sărută cavalerește în locul unde vinișoarele albastre se zăreau sub pielea arsă de soare — un gest de despărțire, care cuprindea într-însul și un sincer și cald „Dumnezeu să te binecuvînteze !"

Amanda îl vede pe Chranquinchru în carne și oase

Îi trebui multă vreme Amandei să înlăture senzația apăsătoare de a fi rănit un om de inimă care ținea atît de sincer la ea.

Stăruise să-i cruțe, pe el și pe ea. Dar ea — nu fusese cumplit de crudă ? Crudă cu el, care nu o merita nicidecum, crudă cu ea însăși ! Respinsese o mînă prietenă, o mînă de nădejde, care ar fi vrut și ar fi putut să o conducă prin viață — o respinsese fără speranța, nici perspectiva, ba chiar fără nici o posibilitate de a se prinde de altă mînă dacă vîltoarea din jur amenința s-o înghită. Mîna aceea rămînea de neatins — o mînă care nu știa nimic de ea, și totuși pentru ea era făcută, legată printr-o verigă mai puternică decît o verighetă — veriga nașterilor din nou !

Dar tocmai asta era ! Nu avusese de ales — fusese silită s-o facă !

Se liniști îndată ce se lăsă pătrunsă de legea necesității. Și, parcă de la sine, filele manuscrisului lui Kala Rama îi veniră în minte. Kala Rama ? nu-i dăduse dreptate și el ? Nu recunoscuse și el că dragostea ei era o necesitate, tot atît de limpede ca ea sau poate chiar mai mult ? Descoperise și un *se poate*, un *se poate* plin de făgăduieli pentru acest *trebuie* — întrezărea viață acolo unde ea nu vedea decît moartea !

Dar nu putea, nici nu-i era îngăduit să se lase în voia speranței ! Ultimul lui sfat însă îl putea urma.

Şi părăsind prezentul, se adînci în întîmplările din trecut ce o priveau atît de aproape.

Citi : — Se lăsase noaptea, privind cu mii de ochi înstelaţi spre locul unde se afla stupa şi unde se revărsau valuri de lumini printre colonadele palatului. Cîţiva slujitori agăţau lămpi de argint în copacii din jur. Alţii puneau bănci şi scaune în semicerc, ca privitorii aşezaţi cu spatele la stupa să aibă în faţă un loc deschis, îngrădit de tufişurile grădinii princiare. Acum dinăuntrul palatului izvora muzică, suavă : fluiere şi lăute lunecînd peste bătăile înfundate ale tobei, cum aleargă apa peste pietrele învelite cu muşchi, şi un clinchet argintiu, însoţit de zăngănitul unor brăţări evoca şoapta frunzelor şi florile unduind deasupra apei.

Slujitorii ce atîrnau ultimele lămpi ascultau cu feţele luminate.

— Baiaderele ! Vin baiaderele !

— Or fi cele din templul lui Krişna ?

— Da, le-am văzut venind. Şapte sînt cu totul, şi un alai de fete — fiecare poartă pe după gît, pe piept şi pe coapse o avere de diamante !

— O, de le-am putea vedea dansînd ! oftă cel mai tînăr. Te-ai crede în ceruri — aşa se zice !

— Ştiu ce-i de făcut, răspunse cel mai vîrstnic. Copacul din colţul casei are o creangă mare, de pe care te poţi sălta pe acoperiş, dacă te ţin puterile.

— Haidem ! se aprinse cel tînăr.

Cînd să intre în grădină, un al treilea servitor ieşi dintre boschete, ţinînd cîte un ulcior în fiecare mînă. Le strigă speriat :

— Hei ! Încotro ?

— Vrem să ne urcăm pe acoperiş, îi şopti tînărul, să ne uităm prin găurile de aerisire cum dansează baiaderele.

— Da' pe acoperiş cum ajungeţi ?

— Ei, din mango se poate ajunge acolo sus, explică cel vîrstnic.

— Haide, vino şi tu ! spuse tînărul.

Însă noul venit, după ce puse ulcioarele jos, îi apucă de braţ, înfiorat.

— Nu ! Să nu vă duceţi în grădină !

— Da' de ce nu ? Nu vii de-acolo ?

— Am fost să iau apă, jos, la eleşteu. Şi ce să vezi ? Peste tot locul mişunau printre tufişuri şi copaci.

— Cine ? Oameni ?

— Da, aşa se părea ! Am zărit arme sclipind în dreapta, în stînga, pretutindeni ! Unde nu vedeam cu ochii, auzeam şoapte înfundate. M-a apucat frica — o frică groaznică şi am şters-o ! În dreptul copacului de lîngă casă, o lance a zburat pe lîngă mine şi s-a înfipt în trunchi, tremurînd !

— Vai de mine şi de mine ! se îngrozi bătrînul slujitor.

— Trebuie să-i dăm de ştire stăpînului, spuse tînărul.

— Negreşit, încuviinţă cel venit din grădină. Aşa se cade !

Între timp se apropiaseră şi ceilalţi slujitori, şi auziră sfîrşitul păţaniei. Unul dintre ei, un unchiaş gîrbovit şi cu o barbă lungă, ridică mîna a dojană şi-şi clătină capul chel.

— Ba nu se cuvine, fiule, aşa, cu una cu două ! Flecăreala aduce bucluc ! Doar n-oi fi crezînd că ce ai auzit şi ai văzut acolo erau oameni ?

— Păi — ce altceva să fie ?

— Demoni ! răspunse bătrînul întorcîndu-se către ceilalţi cu un gest plin de mister. Înfricoşaţi, se ghemuiră unii într-alţii. Văzîndu-le teama, deveni şi mai încrezător

— Da' ce, oraşul e chiar atît de aproape de hotar, încît să năvălească duşmanul fără să fi prins noi de veste ? Sau a mai văzut cineva tîlhari să îndrăznească să pătrundă în grădinile unui prinţ ?

Slujitorii se priviră descumpăniţi. Un murmur aprobator sublinie mintea ageră a unchiaşului.

Ridicînd vocea, continuă triumfător :

— Ei ? Şi atunci vă întreb : cum şi de ce să se ascundă oameni în grădină, în toiul nopţii ?

— Aşa-i, spuse servitorul mai vîrstnic, sprijinindu-se de cel tînăr. Însă cel din grădină, încredinţat că avusese de-a face cu oameni şi nu cu altcineva, se încumetă să întrebe ce naiba căutau duhurile rele acolo, şi de ce s-ar fi ascuns ?

— Nătărăule ! strigă bătrînul înciudat, vrei să ştii ce caută acolo ? Păi dacă zeii nu ne mai ocrotesc ! Nu ştiţi că începînd de azi regele a interzis jertfele ?

— Cum ? Ce anume ? Regele a interzis jertfele ? întrebară unii, speriaţi.

— Da, da, încuviinţă tînărul, am auzit chiar eu crainicul, cu urechile mele ! Vestea aici, în faţa stupei, că nu mai e voie să fie jertfite animale !

— Şi eu am auzit, şi eu ! strigară cîţiva.

— Asta dă de gîndit ! spuse servitorul bătrîn clătinînd din cap.

— De gîndit ? Ba-i lucru rău, aducător de nenorociri ! strigă cel cu ulcioarele. Da, da, trebuie să fi fost duhuri necurate...

Unchiaşul rînji.

— Mai încape vorbă !... Duhuri rele, bîntuind prin grădină ! Cum să te mai îndoieşti ? Şi-i abia începutul ! L-am auzit pe preot vestind mulţimea : foametea ne pîndeşte, şi ciuma !

Şi începu să prorocească tot felul de năpaste şi urgii. Servitorii se cutremurau, în afară de tînărul care dorise să vadă baiaderele dansînd şi care asculta doar cu o ureche, urmărind sunetele dansului venite de departe.

Înăuntrul palatului, sub bolţile înalte, răcoroase, o adunare plină de strălucire urmărea spectacolul superb oferit de baiadere.

Ajatasattu sta în spatele jilţurilor regale tălmăcind dansul, care înfăţişa iubirile lui Krişna şi ale Radhei * : cum păstoriţele înconjoară pe tînărul zeu, încercînd să-l farmece şi să-l ademenească, dar el n-are ochi decît pentru Radha. Ea însă îl ocoleşte, capricioasă. Însinguraţi şi plini de mîhnire, amîndoi stau deoparte, în vreme ce păstoriţele joacă vesel mai departe. Dar iată, credincioasa soră de lapte a Radhei aleargă de la unul la altul, şi-i întinde Radhei o floare de pădure. Radha o stropeşte cu lacrimi, o sărută, şi inima i se moaie. Fericit, Krişna aleargă s-o cuprindă în braţe.

— Acum vedem şi auzim, spuse Ajatasattu, ceea ce poetul a cîntat cîndva în floarea versurilor :

În clinchet de clopoţei
prinşi în cingătoare,
şi în zăngănitul brăţărilor, argintiu,

---

* Păstoriţă din mitologia vedică, iubită vremelnică a zeului Vişnu sub chipul omenesc al lui Krişna.

Radha păşea ca o gazelă sfioasă
în dumbravă, în foşnetul tainic
unde iubitul îşi avea sălaşul.
Inima lui creştea cum creşte valul mării
sub vraja lunii în miez de toamnă.
În ochii ei, în roua lacrimii
lucea privirea nimfei apelor, azurie —
şi atunci dulcea ruşine a fecioriei
se ruşină şi ea, fugind
cînd Krişma o cuprinse în braţe.

Muzica răsună mai tare, păstoriţele se bucurau de fericirea nobilei perechi, dansînd în jurul lor. Ajatasattu folosi această clipă pentru a se strecura afară. Trecînd cu paşi grăbiţi printr-o galerie, intră într-o cămăruţă goală, unde pe podeaua de piatră sta chircit Chranquinchru, avînd un coş închis în dreapta şi în stînga un altul, umplut cu fructe din care se înfrupta de zor.

— Lasă înfulecatul, smolitule ! Ia fluierul şi zi-i rajanagăi ; vreau s-o mai văd o dată dansînd !

Tuciuriul nu se lăsă rugat, şi o clipă mai tîrziu capul cobrei se legăna în sunetul fluierului peste trupu-i arămiu.

Ajatasattu îi spuse pe nume, întinse mîna spre ea pocnind din degete, şi nu clipi cînd şarpele căută să-l muşte, aşa, ca în joacă.

Ceva o întrerupse pe Amanda din lectură.

După ce se încredinţase că totul era în ordine, Garuda se cuibărise pe bancă, alături de ea. Acum sări jos, mîrîind şi zbîrlindu-şi coada.

Amanda privi în direcţia indicată de ochii rubinii ai jivinei.

Îl zări pe străinul de ieri-seară guru-ul lui Kala Rama.

Părea că e în trecere şi că s-a oprit pentru a o privi o clipă.

Salută cu acelaşi gest al capului şi al mîinii semănînd a binecuvîntare, şi se depărtă liniştit.

Amanda coborî iarăşi ochii pe manuscris, cînd mîrîitul furios al lui Garuda, sfîrşind într-un ţipăt sălbatic, o făcu să şi-i ridice din nou. Se cutremură.

O siluetă se furişa pe urmele yoghinului — părea Chranquinchru în carne şi oase ! Cu pielea întunecată, despuiat pînă la brîu, cu trăsături de fiară şi inelul înfipt într-o nară, ţinea un coş turtit la subţioară, aşa cum le văzuse la îmblînzitorii de şerpi...

Ce însemna asta ? Cînd părăsise teatrul însoţită de ministru, zărise cîţiva măscărici adunaţi acolo, ce nădăjduiau să ia parte la petrecere într-un fel oarecare — îmblînzitorul de şerpi era probabil unul dintre ei. Dar de ce se strecura în urma yoghinului ? Ce se petrecea aici ?

Înţelegea de minune neastîmpărul lui Garuda. Simţise şarpele — şi tremura de pofta de a-l urmări.

— Garuda ! Astîmpără-te ! Stai aici ! se răsti la el, reluînd foile manuscrisului.

Garuda rămase locului — Garuda sta liniştit — potrivit principiului dinamicii : cînd două forţe egale acţionează asupra unui punct în direcţii opuse, punctul rămîne nemişcat. Punctul o fi el liniştit, dar liniştea lui nu e de invidiat ! Aşa şi cu Garuda. Nici un erou de tragedie n-a suferit mai cumplit decît Garuda chinul preacunoscutului conflict dintre datorie şi dorinţă ! O cobră trecuse pe acolo, la numai cîţiva paşi de nasul lui — mirosul îi mai stăruia în nările tremurînde — un miros tare, înţepător, ce acoperea parfumul greu şi cald al florilor de portocali, aşa cum sunetul trîmbiţei acoperă chitara. Însă această cobră nu şerpuia prin iarbă — sta încolăcită într-un coş, şi coşul se afla sub braţul unui om. Nu, nu era un şarpe bun de vînat, era un animal domestic ca şi el, juca la bîlciuri în sunetul fluierului şi-şi slujea stăpînul, aşa cum el slujea stăpînei lui. Şi stăpîna spusese : „Astîmpără-te ! Stai aici !"

Fie ce-o fi ! — o fi spus stăpîna aşa — o fi cobra aia ceva de neatins, ocrotită de om, dar tot cobră rămîne ! Mirosul abia mai stăruia în nări, dar pofta inimii creştea, creştea năvalnic — cu cît slăbea mirosul, cu atîta ispita era mai mare ! Abia dacă-l mai simţea — îl acoperea cu totul mirosul ăsta de flori, nesuferit. La pămînt i-ar fi dat de urmă, sigur ! Dar nu pentru multă vreme. Mirosul se stingea, dorinţa se aprinse vîlvătaie. Numai aşa, să se încredinţeze că mai poate adulmeca urma — să vadă unde duce, aşa, într-o doară.

Şi cînd Amanda ridică privirea, răsfoind filele, Garuda se făcuse nevăzut.

Dispăruse, prelins ca un indian pe pistă, sau ca cineva care are mustrări de conştiinţă.

Amanda îi constată lipsa, şi atît. Era mult prea absorbită în apropiatul sfîrşit al eului ei dintr-altă viaţă, de deznodămîntul cumplit pe care-l presimţea, ca să se mai gîndească la micul dezertor.

Nu ştia cît timp se adîncise iarăşi în lectură, cînd o nouă senzaţie o tulbură — venită din afară, dar împletită în chip atît de ciudat cu cele ce citea, încît i se păru că e o iluzie a simţurilor. Ajunsese la clipa în care oaspeţii lui Ajatasattu se aşezau în locurile pregătite în curtea stupei — în locul unde, după cît se părea, Kala Rama şi guru-ul lui îşi trăiseră clipa cea mai amară din viaţă, despre care urma să afle în rîndurile următoare. Perechea regală sta la mijloc, avîndu-l pe Mahimsasa în stînga, iar Amara sta aşezată drept în faţa lui, în rîndul întîi, şi cele două diamante ieşite din Văgăuna Tigrului îşi încrucişau razele salutîndu-se de-a curmezişul curţii. Citea cum Chranquinchru se aşezase pe covor, deschisese coşul şi ducea fluierul la buze...

Cînd, deodată auzi un cîntec undeva, departe — un cîntec din fluier — ciudat, sălbatic, o melodie tărăgănată, şerpuind înfiorată, crescînd nărăvaş, apoi încolăcindu-se iarăşi în sine, încet, încet.

Încremenită de groază, Amanda asculta sunetele sucindu-se şi răsucindu-se în jurul inimii ei cuprinsă ca de ger...

Pînă cînd îi răsări o imagine în minte — imaginea îmblînzitorului de şerpi care trecuse adineaori pe lîngă ea — da, îşi găsise probabil vreun muşteriu printre oaspeţi, doritor să-i vadă măiestria...

Dar melodia — cum de-i era atît de cunoscută ? — de unde o ştia ? — o mai auzise ? cîndva ? — cînd ? — unde ? — Nu zăbovi asupra întrebării, căci întîmplările de la serbarea lui Ajatasattu o atrăgeau prea tare, o atrăgeau în mod irezistibil — erau numai aşternute pe hîrtie — şi totuşi acum, în cercul magic creat de străvechiul cîntec pentru şerpi ce se depăna fără încetare, păreau trăite aievea.

Păsări drumare care zboară cel mai sus

Blestemîndu-se pe sine şi soarta lui — sau s-o fi numit Karma ? — blestemîndu-şi vărul şi viaţa, blestemînd totul în afara unei fiinţe, una singură, care l-ar fi răsplătit de toate — aşa păşea Arthur prin crîngul înnoptat de portocali. Se opri la margine, parcă temîndu-se să părăsească locul ce i se părea sfînt, şi să se întoarcă într-o lume sărăcită de focul fără moarte.

Intrase în dumbrava templului plin de speranţe : Amanda aflase totul ! Ştia de dragostea adulterină a lui Edmund pentru maharani, i se dezvăluiseră toate uneltirile criminale ale firii lui de corsar, nestăpînită, fără frîu. Că îl va respinge, plină de scîrbă, cine din cei care-i ghiciseră inima limpede şi cinstită s-ar fi putut îndoi ? Chiar dacă s-ar fi îndrăgostit de el, ceea ce i se părea puţin probabil. Căci altfel, cum de s-ar fi hotărît atît de repede să-i dezvăluie ministrului intenţiile lui Edmund ? Oricît de mult ar fi apreciat Arthur simţul dreptăţii al Amandei, nu-i venea să creadă că ar fi făcut pasul dacă-l iubea pe Edmund cu adevărat ! Mintea nu-l ducea atît de departe. Vedea lucrurile aşa : chiar dacă, pentru o vreme, Edmund o fascinase pe Amanda prin farmecul irezistibil şi strălucirea lui, acum nu se putea să nu-l vadă în adevărata lui lumină, şi să-i displacă profund !

O voce interioară îi şoptise că dacă într-adevăr lucrurile stăteau aşa, ar face mai bine să-i lase timp, să se ţină deoparte. Dar alt glas, mai puternic, glasul tinereţii fără astîmpăr, nerăbdătoare, îl îndemnase să se justifice numaidecît, pentru că acum se afla într-o lumină proastă. Dacă îi explica de ce şi cum se lăsase atras în această afacere atît de urîtă, de compromiţătoare, era ca şi cum i-ar fi declarat dragostea lui. Această înnodare îi apărea ca o făgăduială, ceva cu adevărat providenţial !

Cu aceste gînduri venise încoace. Şi acum pleca surghiunit : un *homo novus*, un bărbat fără trecut, fără strămoşi cunoscuţi, care nu avea ce căuta într-o societate atît de aristocratică.

Da, nu avea trecut! Vai, cît amar! De aici decurgeau toate: nu, n-avea nici o speranță de a o cuceri! Lupta însăși era fără rost. Orice încercare era dinainte zădărnicită, strivită de greutatea moartă a unei legi naturale.

Îl chinuiau gînduri amare: iată-mă, născut în Scoția, patria clarviziunii, ieșit dintr-o familie în care mulți sînt înzestrați cu daruri supranaturale. Am venit aici, în India, în țara făgăduinței, a tainelor. Și mie nu mi se întîmplă nimic! Nimic! — cu excepția, poate, a misterioaselor cuvinte din scrisoarea lui Edmund. Să fi fost doar atît! dar nu, ceilalți calcă, afundați pînă la genunchi, în mister și în necunoscut, și eu stau pe mal, neputincios — ca un străin! — și acolo unde se arată dragostea și fericirea vieții mele, acolo, mi se aruncă în obraz: „Nu ești de-ai noștri! Nu erai de față!" Nu va fi niciodată a mea! — De-aș fi fost un sceptic, macar, și asta să-mi fie dreapta pedeapsă! Dar nu, eu cred! — și nu-mi doresc nimic mai mult pe lume decît să fi avut un trecut trăit împreună cu ea — și dragostea mea să se prelungească în trecut și în viitor la nesfîrșit... Și iată, rămîn pe dinafară!

Se întoarse, și privi încă o dată printre trunchiurile subțiri, întunecate, pavilionul luminat: aurie, lumina îmbrățișa o siluetă albă între două coloane, încununînd cu un nimb ca de slavă căpșorul cu părul negru plecat deasupra manuscrisului. Se reîntorsese în lumea altei dimensiuni, lăsîndu-l singur în lumea prozaică, rațională a vieții de zi cu zi, unde, în ciuda aventurismului indian, nu știa nici ce să facă, nici încotro s-o ia!

Cînd se îndreptă spre această lume, zări o lumină pe cer, roșie, ciudată — să fie luna la răsărit? Readus la realitate, o realitate mustind de neprevăzut, își aminti dintr-o dată:

— Sigur, ardea școala din oraș — incendiată!

Ce se va întîmpla acum?

Tensiunea care pusese stăpînire pe el în fața evenimentelor iminente îi alină inima îndoliată. Avea doar un singur regret: cele spuse de Amanda îl liniștiseră prea mult! Și-ar fi dorit să asiste aici, în parcul sărbătoresc, la o luptă sîngeroasă — la un măcel în stil oriental, unde

și-ar fi putut lăsa și viața, poate, devenită o povară pentru îndrăgostitul fără iluzii... Rămînea oricum întrebarea : ce se va petrece de fapt, ce față vor lua lucrurile ? Grăbi pasul îndreptîndu-se spre un loc deschis de unde să poată vedea mai bine.

Zări mai multe siluete ce păreau să privească spre locul incendiului. Ajunse curînd în dreptul unei platforme de unde se deschidea priveliștea spre partea de jos a grădinilor. Orașul însă nu se vedea, nici locul unde ardea focul : un bastion oprea privirile cu o umbră neagră, crenelată, profilîndu-se pe văpaia trandafirie.

Edmund, marele preot și Chandra Singh se regăsiseră aici ca să supravegheze evenimentul. Vorbeau cu un indian din suita lui Chandra Singh, pe care Arthur îl zărise ieri printre vînători. Acesta sosise cu cîteva clipe înainte ca Arthur să apară pe alee. Erau cu toții de acord că lumina focului putea fi zărită din orice colț al grădinii. Cu siguranță că ministrul și alergase la locul sinistrului, căci noul venit confirmă că nu era sus, pe terasa Gandharven, unde ar fi trebuit să se afle alături de rajah, în Pavilionul Păunilor. Șocotea că ministrul părăsise parcul.

— Aha, ești aici, Arthur ! exclamă Edmund. Vezi ? Totul merge strună ! Ai fi trebuit să fii acolo — spuse el cu asprime, arătînd cu mîna spre incendiu — era contrariat că văru-său, neluîndu-i autoritatea în seamă, își alesese alt post decît cel indicat de domnul și stăpînul său. Un post care nu era totuși lipsit de importanță ! În apropierea momentului decisiv, Edmund începuse să aibe puternice mustrări de conștiință privind responsabilitatea lui față de cei doi oaspeți europeni. Marele preot îl tot asigura că bătrînul pandit — bătrînul acela tîmpit — pe care-l numea „marele om al Vedelor“, se temea atît de mult de praful de pușcă și de arme albe încît mai mult decît sigur că nu-l va duce pe profesor în locuri primejdioase ! Dar gîndul lui Edmund era acum la Amanda — și se mustră în mai multe rînduri că nu găsise un pretext oarecare s-o împiedice de a veni la serbare. Apoi se liniștea din nou știind că oricum, vărul lui se afla lîngă ea, și că un protector mai credincios ca el nu se putea găsi ! De aceea rămase uimit văzîndu-l apărînd pe Arthur,

și nu-i veni să-și creadă urechilor auzindu-l spunînd foarte liniștit :

— Dar mă pot duce acum acolo, dacă e nevoie.

— Cum ? Credeam că nu te ocupi decît de protecția doamnei tale ! Cum de-ai plecat de lîngă ea ?

— O, domnișoara Amanda e în siguranță ! Kala Rama personal i-a căutat un loc liniștit și retras. Cînd am văzut-o ultima oară ședea acolo în tihnă și citea. Oricum, de mine n-are nevoie.

Edmund îi aruncă o privire iscoditoare, dar Arthur nu se sinchisi s-o întîlnească.

Tînărul ăsta impetuos i-o fi cerut mîna, și ea l-a trimis la plimbare, — se gîndi, și simți o bucurie năvalnică, o bucurie nu numai nefrățească, dar și cu totul lipsită de rațiune.

— Deci, dacă crezi că pot fi de vreun folos acolo ?...

Arthur nu mai credea că ministrul să se fi dus la locul incendiului, dar nu se grăbi să-și împărtășească îndoiala, nici motivarea ei. Acolo, jos, gloata se agita, fanatică, și amestecul unui european presupunea riscuri mari. Ar fi pus în situația de a folosi pistolul — îl purta în buzunarul de la piept — și cum trebuia să apară de partea ordinei, indiferent dacă ministrul se afla sau nu acolo, aceasta era singura posibilitate ce i se oferea de a participa la luptă în astă-noapte. Nu voia cu nici un chip să se alăture rebelilor, iar aici, în parc, nu domnea o atmosferă prea războinică... Iar el ardea de nerăbdare să treacă la fapte.

Edmund, care se cam perpelea de îngrijorare, și din cauza incendiului, și din cauza ministrului, primi bucuros propunerea. Se sfătuiră pe ce drum să apuce Arthur pentru a ajunge cît de repede acolo, și se adresară lui Chandra Singh.

— Cum ? Tînărul sahib dorește să iasă din parc ? Nu se poate !

— De ce nu ? La poarta „unde rotesc porumbeii albi" stau de strajă ai noștri ! De ce să nu iasă pe acolo ?

— Cu neputință ! Nobilul sahib să-l întrebe pe marele preot !

Acesta devenise atent. Ascultă întrebarea și-și scutură coama de leu :

— Cu neputință ! Nu se poate, sahib ! Nimeni nu mai poate ieși sau intra de acum înainte ! Dacă legătura cu lumea din afară ar fi atît de lesnicioasă, maharani n-ar fi avut nevoie să-și trimită porumbeii !

Edmund coborî ochii cu năduf. Autoritatea preotului, ce se opunea atît de hotărît voinței lui, îl făcu să simtă cît de șubredă îi era poziția. Și nu era numai faptul că trebuia să cedeze mereu în fața altei voințe — lucru care îl contraria în sine — ci și sentimentul apăsător de a fi un străin, de a depinde întru totul de oamenii aceștia care cunoșteau atît de bine tradițiile și obiceiurile țării a cărui rege avea să devină peste un ceas, două.

În clipa aceea un om mărunt și cocîrjat coborî șontîc, șontîc treptele înalte și înguste tăiate printre tufișurile în floare care uneau terasa de sus cu platforma. Cobora în grabă, și mișcările sale aveau o înfățișare grotescă — încordarea ce i se citea pe față vădea că venea cu o veste importantă.

— Rama ! Rama ! icni gîfîind, ducînd o mînă tremurîndă la frunte.

— Ce-i cu tine, Pertab ? întrebă Chandra Singh. Ai aflat unde se află Kala Rama ? A ieșit din parc ?

— Știu doar că nu e sus, la rajah.

— Asta știm și noi, îi tăie vorba cu asprime marele preot — pe lîngă tigrul din Rajput și leul brahman omulețul pe drept putea fi privit ca un șacal. L-a văzut cineva părăsind parcul ?

— După cîte știu, nu, Cerescule, răspunse șacalul plecîndu-se pînă în pămînt. Dar umblă zvonul că...

— Ce zvon ? săriră cu toții, iritați ca toți cei care complotează, oricît ar fi ei de curajoși. Arthur se apropie de ei, ieșind din nepăsarea ce-l stăpînise pînă atunci.

— Ce zvon ? Zi odată !

— Se spune, Prea cinstite, și măritule Ansa * al divinității, — se adresă Pertab marelui preot ca și cum i-ar fi vorbit numai lui și sfintelor sale urechi — se spune, iată, Kala Rama ar fi luat drumul păsărilor călătoare care zboară cel mai sus...

Vestea îi tulbură adînc pe cei trei indieni, așa cum se și așteptase mesagerul. Edmund se simți din nou lezat

* Întrupare parțială a zeului.

de non-apartenența lui la poporul indian, ce-l ținea și acum departe de tot ce înțelegeau ceilalți. Rîse mînzește :

— Cît de poetice sînt la voi denumirile străzilor ? Aș vrea să știu totuși, unde duce asta ?

— Drumul păsărilor călătoare care zboară cel mai sus, nobile sahib, răspunse Pertab, duce la locul fără întoarcere.

— Foarte bine spus ! stimate domn — strigă o voce binecunoscută, care-i făcu pe toți să se întoarcă deodată.

Era profesorul. Atras de lumina incendiului, venise în acest loc deschis împreună cu ciceronele său. Urcase din josul grădinii pe o scărișoară asemănătoare celei pe care coborîse șacalul — și respira greu după suișul anevoios. Însă uită îndată de foc la auzul acestei vechi și clasice expresii, bucuros de a o regăsi în limba populară vorbită.

— Foarte bine spus, căci așa stă scris : „Drumul paramahansa, a păsărilor drumare care zboară cel mai sus, e greu de găsit în lume, și puțini sînt cei care îl iau. Dar cine-l ia, acela stăruie în curățenie și este un om al Vedelor, așa spun înțelepții, e un mare om". Nu-i așa, stimate prietene ? se întoarse către pandit, ce părea mai degrabă să-l însoțească decît să-l călăuzească.

Tușind cu respirația tăiată, marele om al Vedelor clătina din cap cu un zîmbet tîmp, și ar fi fost jenat de epitetul ce i-l dăduse marele preot dacă profesorul, fără să-și dea seama, n-ar fi vorbit în englezește ca să fie înțeles de Edmund — așa că marele om al Vedelor zîmbi aprobator fără să știe de ce.

— Da, se întoarse profesorul către Edmund, pasărea călătoare este de cînd lumea un simbol vechi al sufletului. Și *paramahansa* e numele dat pelerinului despre care stă scris în Upanișade : „Se desparte de copii, de prieteni, soție și rude, lasă deoparte șuvița de păr și cingătoare de jertfă, studiul Vedelor și muncile. Renunță la viață în lume, se încinge cu o pînză, ia toiagul și pătura și trăiește cu un singur gînd : cît îl va mai duce trupul, să fie celorlalți de ajutor".

De data aceasta repetă citatul în sanscrită, spre marea ușurare a panditului.

— Nu-i așa, mult stimate prietene, că am citat cu exactitate pasajul din Upanișade ?

— Cum ar putea greși taurul, bărbat al științei, care ară cu fierul tăios al plugului apusean ogorul înțelepciunii răsăritene — cum să nu citeze cu exactitate ? i-o întoarse bătrînul pandit, chircindu-se de politețe.

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu, ce-i nebunia asta ? Doar nu vreți să spuneți că Excelența sa Kala Rama a devenit un pelerin pribeag ?

— Kala Rama ? întrebă profesorul tulburat, privind de la unul la altul. E vorba de Kala Rama ?

— De nimeni altul, mult stimate și renumite elefant al înțelepciunii și taur al științei ! răspunse șacalul, văzînd că leul și tigrul, discutînd aprins între ei, nu păreau dispuși să-i răspundă acestui rishi * reîntrupat.

— Așa se vorbete : Kala Rama și-a depus portofoliile în mîna rajahului și a luat drumul păsărilor călătoare, ca un sannysin **.

— Cum se poate ! exclamă profesorul. Să mai îmi spună cineva că India de azi nu mai e vechea Indie ! Marele, celebrul Kala Rama — un paramahansa ! „Nu se lasă preamărit, nu știe de laudă nici de mustrare, nici de chemarea la jertfă, — trăiește în voia soartei, ca un cerșetor. Fără acoperămînt deasupra capului, duce traiul unui cerșetor, nu-l atrage nici aur, nici averi..."

Clătină din cap, gînditor. În clipa aceea observă vîlvătaia care îl atrăsese aici și de care uitase cu totul în arderea discuției despre paramahansa. Întrebă ce putea să însemne lumina aceea care — — la care șacalul îi răspunse că iluminarea orașului începuse. Și cînd profesorul opină că aducea mai curînd a incendiu, șacalul îi răspunse că în ciuda respectului pe care-l purta față de puterea de discernămînt al elefantului înțelepciunii, era limpede că nu-și putea închipui măreția unei iluminații în stil indian ! Va vedea îndată ce înseamnă, cînd parcul întreg se va îmbrăca de sărbătoare, în aur și strălucire !

Între timp leul brahman îl trăsese pe bătrînul pandit deoparte amănunțindu-i că e o cămilă oarbă și oloagă,

* Înțelept primordial. Înțeleptul care a „văzut" și „trăiește" adevărurile Tradiției spirituale.

** Călugăr pribeag.

care bate apa-n piuă ; îl întrebă cum naiba îi trecuse prin minte să-l ia pe taurul sanscrit urlător de pe pajiştile apusene şi să-l aducă aici, unde nici unul nici altul n-au ce căuta, unde nimeni n-are nevoie de ei ! Îi recomandă apoi să nu mai stea şi să grohăie ca boul ciupit de coadă, ci să-l atragă îndată pe profesorul-sahib într-o dispută savantă despre o inscripţie oarecare, veche sau nu, ca să nu mai aibe ochi pentru semne cereşti de felul acestui incendiu. Dar să ia seama să ţină bivolul sanscrit cît mai departe de locurile ce ar putea deveni primejdioase, deoarece marele sahib ţine nespus de mult la siguranţa lui. El, leul brahman, nu crede că ar fi o mare pierdere pentru lume dacă un glonte s-ar înfige în fruntea groasă a bivolului-savant, rumegător de foi de palmier !

După acest perdaf zdravăn, piperat cu metafore, marele om al Vedelor se grăbi să pună mîna pe profesor şi să-l ducă prin alte locuri.

Arthur se simţea prost în compania complicilor lui, şi li se alătură — poate pentru că profesorul era tatăl ei, celei pe veci pierdute, şi deci oricum mai bun decît nimic, dar şi cu gîndul de a-i ţine departe pe cei doi savanţi de locul de odihnă al Amarei şi a lui Ajatasattu, ca Amanda să se poată bucura de linişte — făcîndu-i astfel singurul serviciu care îi stătea în putere.

— Ori că s-a dus la locul incendiului, ori că a pornit pe calea celor fără patrie, — spuse marele preot îndată ce rămaseră singuri — Kala Rama v-a lăsat drumul liber, sahib, — drumul spre tron.

Şi păşi în umbra întunecată a grădinii. Curînd ajunseră într-o mică rotondă, unde bănci de marmoră te pofteau să iei loc şi o scară urca spre cea de-a doua terasă — terasa Naga, a Şerpilor. Jos, la mijloc şi sus, într-o învălmăşeală de membre ciuntite abia vizibilă în lumina incertă a serii, străjuiau şase statui de demoni.

Marele preot arătă cu mîna spre trepte şi îşi luă rămas bun cu un gest de binecuvîntare şi o înclinare a capului, reluată de cei doi tovarăşi ai săi, apoi indienii se făcură nevăzuţi în întunecimea unei alei de platani.

În fața scării demonilor

Edmund se lăsă să cadă pe o bancă de marmoră.

Iată-l aici, în cele din urmă — la un pas de țel! N-avea decît să aștepte ceasul, clipa cînd se va lumina parcul, și să urce scara pe care o avea în față, și încă două sau trei rînduri de trepte, străjuite și ele de balauri de piatră cum erau cei de aici. Odată ce va fi ajuns sus, totul va decurge de la sine ! O treabă ușoară.

Poate prea ușoară, i se păru dintr-o dată. Ce n-ar fi dat ca în fața lui, acum, să se lovească de greu — să nu poată urca ultima treaptă, aceea ce ducea la tronul de rajah, decît cu sforțări uriașe, cu riscuri care să-i pună la încercare cutezanța !

Și așa, pe neașteptate, se simți golit pe dinăuntru, paralizat, văzînd că nici un obstacol nu i se ridică în cale. Strălucirea coroanei de rajah, după care întinsese mîna, i se păru acum deșartă, un lucru de nimic ! Îl ispitise pe aventurierul din el prin aureola de basm a depărtării, pentru că părea de neatins. Și acum ? Acum cînd i se oferea, oare era chiar atît de dorit ?

Nu-și formulă de-a dreptul întrebarea, n-o gîndi, dar o simțea — îl cuprinsese o lipsă bruscă de interes, un soi de moliciune.

Nu gîndi întrebarea — dar gîndul îl duse la Kala Rama, la sufletul acela mare, care se depărta pe drumul păsărilor călătoare.

Da, așa umbla zvonul — și știa că zvonul nu era mincinos. De aceea Kala Rama îi dăruise lui și Amandei cele două giuvaeruri — fiecare valorînd o avere ! Dăruia totul — se elibera ! Asta voia să spună adineaori, la teatru : Edmund va vedea în curînd că nu-i poate restitui piatra prețioasă. Ieri, cu alte vorbe, spusese același lucru : el, Kala Rama, era desigur bogat, putred de bogat, însă în curînd avea să devină mult mai bogat decît își putea închipui Edmund ! Și averea fabuloasă la care se referea nu era altceva decît renunțarea la orice avuție !

Și acum bărbatul acesta îl privea de sus — de la înălțimea zborului lui, și nici nu-l putea privi altfel ! Căci el își mînjea mîinile vrînd să apuce tocmai ceea ce celălalt

dispreţuia, ceea ce arunca în lături, ca o povară. Ah, cît de măruntă, cît de josnică-i mîna care lacom apucă şi strînge — şi cît de nobilă mîna care se desface lin, desprinsă de tot şi de toate !

Dar josnic ori nu — un lucru era şi mai rău : să te laşi impresionat de faptele altcuiva, indus de ele în eroare ! Ce avea de împărţit cu Kala Rama, sannyasinul ? Ministrul Kala Rama l-ar mai fi putut interesa, ar fi reprezentat o primejdie. Sannyasinul, paramahansa nu mai exista pentru el.

Desigur, opera ministrului Kala Rama îl privea de aproape — doar îşi propusese s-o ducă mai departe. Ba mai mult decît atît ! Kala Rama înfăptuise lucruri mari ; el, ca rajah, trebuia să-l depăşească ! Nu plănuise să facă din acest mic „native state" un focar de regenerare a Indiei ?

Se lăsă cu tot dinadinsul în voia gîndurilor care îl frămîntaseră aseară, înainte de venirea înţeleptului — o făcea ca să scape de sentimentul dezagreabil ce i-l inspira acum rolul de uzurpator. Se ameţi voit cu aceste viziuni de viitor, încercînd să se convingă că face al o sutălea pas numai şi numai în vederea ţelului propus, şi nicidecum — aşa cum fac oamenii adesea ,— numai pentru că-i făcuse pe cei nouăzeci şi nouă dinainte.

Izbuti.

Dar îi veni greu. Abia înceta — fără a şti ce face — să se concentreze asupra acestor gînduri, şi-i scăpau, topindu-se undeva, nu se ştie unde, pînă în clipa cînd se trezi încercînd să prindă o melodie care-i flutura obsedant în minte. Şi cînd în cele din urmă reuşi s-o fredoneze, gîndurile începură să se învîrte febril în jurul ei. Se întreba de unde o ştie ? Şi tot căutînd, se întoarse în anii copilăriei şi ai tinereţii, rătăcind prin tindele din Cornwall, prin cătune pierdute din munţii Greciei — cînd, dintr-o dată, îşi dete seama că era cîntecul Punnei.

Dar cum se putea ca melodia Punnei să aibe o asemenea putere asupra fiinţei lui ? Chiar acum, cînd o murmura încet, simţea cum i se strînge inima — îl cuprindea o emoţie dureroasă — teamă — sfîşiere... Simţea iarăşi un tremur în colţul ochilor, i se părea că vede în faţă chipul suav al Amandei privind spre el, iscodind dacă şi el simte

la fel — și ochi în ochi, îi vedea pe-ai ei strălucind din din ce în ce mai tare, umeziți, pînă cînd o lacrimă i se prelingea pe obraz...

Se pomeni înjurînd : „Damn her eyes ! — cu ce drept fata asta îi muia inima, făcînd din el un bărbat lăcrimos ? Și asta tocmai acum, cînd era în pragul unor fapte mari — altele decît să fredoneze o melodie și să plîngă după o fată ! Nu-i sta înainte un viitor ca nici unuia dintr-un milion de oameni ? Puterea ! Puterea supremă ! Strălucirea unui rajah nu e o părere, nu e aur calp !

Furat de gînduri și de vise, Edmund își îngropase capul în palme. Cînd îl ridică și privi în jur, se văzu scăldat în strălucire...

Ai fi crezut că cerul oriental, cu stelele sclipind ca mii de giuvaieruri deasupra vîrfurilor de copaci, își scuturase belșugul scînteietor în grădinile palatului, adăugînd constelații noi prin alei, pe terase, printre boschete.

Oriunde își întorcea ochii : jos, sus, în spate și în față, în stînga, dreapta — sute de lumini străluceau printre trunchiuri și în frunzișuri ! Rînduri lungi și drepte, mergînd în paralel sau încrucișîndu-se, curbe arcuite, zigzaguri urcînd perechi, perechi pînă sus pe terase, unde se lățeau într-o mare de lumină, apoi puncte aurii desenînd fiecare turn, fiecare cupolă, metereze, balcoane, arcade și chioșcuri — tot atîtea constelații pămîntene și cerești ce se întîlneau aici !

Stele în cer, stele pe pămînt — cu o singură deosebire : cele din cer pîlpîiau și scînteiau, cele de pe pămînt luminau încremenite. În fața lui, unde ar fi trebuit să fie balustrada primei terase, ai fi zis că stă de strajă, un rînd de cavaleri, din care nu zăreai decît vîrful lănciilor poleite cu aur. Frunzele de palmier, profilîndu-și stiletele subțiri, întunecate, pe o mare de lumini, păreau turnate în bronz, și salcîmii din dreapta, aproape albi pe fundalul negru-violet al cerului, țeseau o dantelărie de marmoră evocînd capodoperele din vremea mogulilor.

La picioare, în partea mai de jos a grădinii, acolo unde niște curbe luminoase desenau amfiteatrul, lucea un colț al marelui lac. Lotușii ardeau ca niște lampioane, unii se aprindeau chiar în clipa aceea, unul după altul, în șiruri

lungi. Frunzele late străluceau ca nişte reflectoare. O pînză de dale de marmoră scînteia în noapte, cărări albe, înguste, cît să calce picioarele goale ale fetelor săltîndu-şi brăţările zăngănitoare — isonul melodios al glumelor şi chemărilor ce răsunau ici, colo. Glasurile tinereşti şi clinchetul metalic se stinseră curînd. Fiecare lotus la care se putea ajunge îşi primise lămpiţa — se mai auzi un zăngănit depărtat, rîsete înfundate — apoi se făcu linişte.

O linişte mută — o mare de lumini. O tăcere atît de solemnă, încît dădea fiori.

Aşteptare.

Ce, pe cine aşteptau ?

Pe el !

Ei, atunci — înainte ! În sus pe scara demonilor, care îl aştepta cu luminile ei împietrite. Fiecare dintre cei şase monştri ţinea cîteva făclii, potrivit numărului de braţe neciuntite de vreme, din cele opt dăruite la origine de fantezia meşterului pietrar. Dar flacăra torţelor ardea atît de dreaptă, nemişcată, încît părea dăltuită într-o materie dură, luminînd solemn neclintirea membrelor uriaşe şi rînjetul îngheţat, schimonosit al chipurilor drăceşti.

Atît de orbitoare era lumina scării, încît Edmund ajunsese aproape în dreptul treptelor înainte de a fi observat cele două siluete — ca două stane — ce păreau că fac parte din sculpturi. Un om cu pielea neagră sta ghemuit pe prima treaptă, la picioarele statuii din stînga. De cea din dreapta sta sprijinit yoghinul.

Edmund făcu un pas înapoi. Uitase cu totul de yoghin ! Oare aici i se va pune piedica în cale ? Un paznic al scării mai puternic decît demonii de piatră purtători de făclii ? Cuvintele lui Arthur îi răsunau în minte : „Ai simţit prea bine că ţi-ai întîlnit adversarul !“

Adversar sau prieten — yoghinul se înclină şi-l salută cu vocea-i bine cunoscută, limpede şi adîncă :

— Salem, sahib !

— Salem, yoghi ! Pe mine mă cauţi ?

— Vă aşteptam. Nu v-am făgăduit să am să vă arăt ce ştiu să fac ?

— Acum ? În clipa asta ? exclamă Edmund uimit.

— E ceasul !

— Vi l-a arătat degetul providenţei ?

Yoghinul încuviință din cap.

— Atunci nu arată prea bine ora ! spuse Edmund cu ironie. Nu știți că sînt așteptat de rajah ?

— Nimeni nu vă oprește să urcați, sahib.

— Știu și eu ?... Experiența asta... Dar nu v-ați gîndit că nu e momentul potrivit, că n-am timp pentru așa ceva ?

— Nu e nevoie de timp.

— Nu e nevoie de timp ca să retrăiesc o viață ?

— E de ajuns ultimul ceas din viața aceea.

— Ca și cum aș avea un ceas la dispoziție !

— Mie nu-mi trebuie atît. Doar un minut, două, pentru pregătiri, nu mai mult, sahib ! În cartea pe care, din păcate, mulți dintre compatrioții mei o consideră sfîntă, Coranul, se găsește o legendă înțeleaptă : cum arhanghelul Gabriel a venit să-l ia pe profet din locul unde odihnea, și l-a călăuzit prin ceruri, toate cîte sînt, unde a stat zile întregi de vorbă cu toți arhanghelii. Cînd să se lungească din nou în așternut, vede că apa din ulciorul pe care-l răsturnase din greșeală la plecare nu se scursese încă. Așa se măsoară timpul pe treapta de conștiință unde învie viața trecută.

Cu dinții încleștați și fruntea încrețită, Edmund privea în jos, nehotărît. Dacă oaspetele ciudat era într-adevăr un adversar și-i ghicise gîndurile — lucru de care nu se mai îndoia — atunci a consimți însemna a se preda cu mîinile legate ! Inițiatul avea să-l mesmerizeze, și cădea ca un prost în capcană. Dar faptul era că simțea cu certitudine, o certitudine de nezdruncinat, că lucrurile stăteau altfel. Orice s-ar fi aflat îndărătul apariției străinului cu privirea fascinantă, așa ceva nu era. Și acum simțea din ce în ce mai limpede, mai insistent, că nu mai avea de ales : voia cu tot dinadinsul să pătrundă misterul ! Străinul cu puteri supranaturale nu se lăuda în van. De ce să piardă prilejul de a privi îndărătul uriașei cortine, a „vălului pictat pe care oamenii îl numesc viață" ? Mai bine să piardă zece regate, decît o asemenea ocazie !

— Sînt gata ! spuse, și se așeză pe o bancă.

Yoghinul făcu un semn. Omul de tuci, ghemuit la picioarele scării sări în sus, și se chirci din nou la pămînt, la cîțiva pași de Edmund, ridică capacul coșului și duse un fluier la gură — — —

— Ce faceţi ? strigă Edmund sărind în picioare. Sigur, n-aveţi cum şti că nu pot să rabd prezenţa îmblînzitorilor de şerpi ! — Am mai încercat deunăzi, cînd văru-meu îşi bătea joc de mine — dar nu pot, nu pot — mi se face rău ! Şi acum mi s-a făcut rău !

— Stăpîniţi-vă, sahib ! De data asta veţi reuşi. Luaţi piatra şarpelui în mînă.

— Ce rost au fleacurile astea — praf în ochi ? se răsti Edmund iritat.

Dezamăgit, i se păru că totul nu-i decît şarlatanie.

Yoghinul rîse liniştit.

— Fireşte că nu-şi au rostul, dacă aţi fi un yoghin. Vă puteţi desprinde singur de impresiile senzoriale ? Să separaţi cu cuţitul voinţei — voinţei izvorîte din cunoaştere ! — ochiul de cele văzute, urechea de cele auzite, şi tot aşa, trupul întreg, parte cu parte — — ?

Edmund clătină din cap, înciudat. Îşi smulse turbanul şi, mototolind mătasea moale în mîna stîngă, fixă diamantul galben prins în ea.

— Bine, bine ! Mă uit la ea.

— Acu mai bine de douăzeci de sute de ani, piatra asta preţioasă a sorbit razele soarelui Indiei : strălucească din nou pentru tine ! spuse yoghinul.

Îmblînzitorul de şerpi începu să cînte din fluier — ce cîntec ciudat ! O melodie tîrîtoare, şerpuind îndelung, înfiorată, creştea nărăvaş, apoi se încolăcea iarăşi în sine, încet tărăgănată...

Edmund asculta, asculta — o nelinişte i se strecura în suflet — apoi un fior de groază îi strînse inima — şi spaima trezită de trupul şarpelui lunecînd printre frunze trecu aproape neobservată.

— Auziţi, sahib ? Cunoaşteţi melodia ?

— Da — cred că da... Nu e — ba da ! e cîntecul Punnei ?... Şi totuşi nu ! dar îi seamănă... aşa cum omida seamnă cu fluturele.

Nu se înşela. Era cîntecul străvechi născut în zorile vremii din spaima sălbatică a sîngelui negru, zvîcnind de groaza duhurilor şi închinîndu-se sfios naturii — o melodie troglodită.

Veacuri de-a rîndul dusese un trai ascuns în liturghia cultului de şerpi din părţile de munte, semănînd cu ea însăşi aşa cum negriciosul ce sta ghemuit în faţa lui Edmund semăna cu acel Chranquinchru de odinioară. Dar infiltrată în pămînturile de jos semiariene a cunoscut nenumărate variante, printre care cîntecul Punnei şi refrenul murmurat al baladei lui Juggurt. Aşa, pe aceste căi ocolite ajunsese la urechile lui Edmund şi ale Amandei. Auzind-o, li se păru amîndurora în acelaşi timp cunoscută, şi străină.

— Nu, cunosc cîntecul ăsta... l-am mai auzit cîndva, şopti Edmund — dar de mult, de mult de tot...

— Aşa-i sahib ! L-aţi mai auzit — şi a trecut multă vreme de atunci... Dar nu uitaţi nestemata ! Piatra Şarpelui — luminează — — ?

Lumina ! Şi încă cum ! Un licăr verzui, neliniştitor i se aprinse în miezul azuriu, şi-l privea ţintă cum ochi de raze — — raze ce-i pătrundeau adînc în suflet, de parcă ar fi vrut să-i scruteze străfundurile neştiute — — —

Cobra se înălţase — îşi umflă gîtul — se legănă încoace şi încolo — —

— Vedeţi cobra, sahib ?

— Da, o văd.

— Şi acum ?

— Nu, acum n-o mai văd... nu pot să-mi iau ochii de la diamant... mă orbeşte... izvorăsc din el mii de raze în toate culorile, ţesute laolaltă... urzesc un văl colorat, — e viu, palpită — —

— Vălul Mayei, răsună calm vocea yoghinului — am să-l dau la o parte.

Edmund îi simţi mîna trecîndu-i peste frunte.

O beznă purpurie se lăsă încet peste tremurul de raze împînzite — coborî încet — se ridică din nou tot atît de încet — ca şi cum ar fi clipit un ochi uriaş.

Şi Edmund zări iarăşi şarpele şi îmblînzitorul cîntînd din fluier — cîntecul nu încetase nici o clipă — — —

Sta în faţa cobrei care se legăna dintr-o parte într-alta, se aplecă, întinse mîna şi pocni din degete — simţi răceala

solzilor cînd capul se repezi în joacă la mîna lui, o simţi fără să se înfioare, fără să fie cuprins de teamă...

Era Ajatasattu, prinţul.

Piatra Şarpelui

— PARTEA A PATRA —

Ajatasattu se îndreptă, şi făcu un semn din cap către Chranquinchru. Acesta lăsă fluierul jos şi rînji, dezvelindu-şii dinţii albi ca de lup.

— Bună treabă, tuciuriule. Cred că totul o să meargă strună ! Fii pregătit ! Şi bagă de seamă — nu te trăda !

Rînjetul se şterse îndată, înlocuit cu o privire tîmpă — aceeaşi cu care i se arătase prinţului întîia oară.

Ajatasattu izbucni în rîs.

— Bună mască ! aşa să mi te-arăţi ! Ţine minte : depinde numai de tine ca piatra Şarpelui să fie a ta !

Părăsi în grabă cămăruţa şi se întoarse în sala mare unde baiaderele îşi mai desfătau oaspeţii cu dansurile lor.

Dintr-o privire văzu că Mahimsasa nu sosise — şi neliniştea îl înţepă cu mii de ace.

Dacă era reţinut şi nu putea veni la serbare ? Totul s-ar fi dus de rîpă...

— O întîmplare ? Nu —

Nu cumva Amara... ?

Îl trecu un fior, şi simţi că se înăbuşă în sala plină cu lumini, unde era ţinta tuturor privirilor. Se hotărî dintr-o dată : trecu în spatele jilţurilor perechii regale şi se aplecă înainte, zîmbind :

— Căldura s-a făcut apăsătoare, aici, în sală — spuse, — o simţi mai ales cînd vii de afară. Dar în curtea palatului e răcoare, şi s-au instalat scaune anume. Mă duc să văd dacă s-a făcut totul după cum prevăzusem. Vă rog deci să binevoiţi a ierta o gazdă copleşită de treburi !

Ieşi pe scări, afară, cu gîndul s-o ia la dreapta spre aleea pe unde urma să sosească mai marele peste oşti — cînd, în stînga, zări o ceată de slujitori vorbind cu aprin-

dere : încetară îndată ce-și văzură stăpînul. Unul dintre ei părea că vrea să vină spre el, în timp ce un bătrîn cu barba albă se silea să-l țină în loc.

Ajatasattu coborî treptele și se apropie de ei.

— Doamne ! strigă slujitorul smulgîndu-se din strînsoarea bătrînului.

— Ei, ce este ? întrebă Ajatasattu. Ai să-mi spui ceva ?

Servitorul se apropie și-i șopti la ureche :

— Stăpîne ! Grădina e plină de oameni înarmați pînă în dinți ! Nu știu, or fi tîlhari, or fi dușmani ori duhuri rele, dar înarmați sînt...

— Slugă proastă, minți !

Slujitorul ridică mîna în semn de jurămînt :

— Spun adevărul, stăpîne !

— L-ai spus pentru ultima oară !

Ajatasattu trase un pumnal de sub haină și i-l împlîntă în inimă.

Fără să scoată un sunet, nefericitul se clătină pe picioare și căzu în brațele unchiașului care se repezise să-l prindă. Ceilalți încremeniră de spaimă.

Ajatasattu aruncă pumnalul însîngerat în întuneric, și spuse liniștit, cu o răceală de gheață :

— Vorbea fără noimă. Intraseră dracii în el.

— Da, da, — dracii — așa spuneam și eu, bîigui unchiașul, care abia se mai ținea pe picioare de frică.

— Ați văzut ce-a pățit ? Să vă fie pildă, adăugă Ajatasattu. Să n-aveți ochi nici urechi pentru nimeni și nimic — să vă țineți gura și să ascultați orbește ! Fiecare să-și vadă de treaba lui, și să nu privească în jur. Așa trebuie să fie o slugă, ca să se bucure de ocrotirea zeilor ! Acu vedeți-vă de treabă !

Tremurînd, slujitorii se făcură nevăzuți, luînd cu ei trupul neînsuflețit.

Ajatasattu intră pe aleea cufundată în beznă și privi încordat în lungul ei, cu mîna făcută pîlnie la ureche.

Nu se vedea — nu se auzea nimic.

Gînditor, lăsă capul în piept.

Ce s-o fi întîmplat ? Dacă nu venea deloc ? — Să-i fi vorbit Amara ? Să-și fi călcat jurămîntul ?

Se înfioră.

— Ah, jurămîntul acela îngrozitor ! Îmi sună mereu în urechi ! — și acum, la petrecere, în timp ce glumeam cu musafirii, mi se părea că-l aud în rîsetele lor ! Da, baiaderele dansează în cadența lui !

Își astupă urechile.

— Degeaba îmi astup urechile !... îl aud răsunînd înăuntrul lor ca vuietul mării în scoică — mereu, mereu, la nesfîrșit, ca într-un pustiu fără hotare,, bîntuit de soarta rea : „...ci să cutreier lumile trecerii, mereu nemîntuită, născîndu-mă iarăși și iarăși..." Ah, Amara, mi-e teamă pentru tine — dacă te-atinge blestemul !

Furat de gînduri, Ajatasattu nu băgase de seamă că Isidasi se apropiase între timp, venind din partea cealaltă, și înainte de a intra în sală se oprise la cîțiva pași de el, privindu-l cu luare aminte.

— Ce mă tot iscodești ? izbucni mînios, zărind-o. Piei de aici, du-te în chilia ta !

— Nu-s un musafir nepoftit la această serbare ! răspunse călugărița.

Ajatasattu se desmetici.

— Ah, uitasem, Prea cinstită ! Chiar eu te-am invitat !

— Te înșeli ! i-o întoarse Isidasi. Un altul m-a poftit.

Ajatasattu pricepu că maica cea înțeleaptă simțise că o schimbare se petrecuse într-însul — la ea se referea vorba ei în doi peri. Răspunse cu ciudă :

— Te înșeli, călugărițo. Sînt unul și același.

— Același, și totuși fără îndoială altul !

Ajatasattu rîse ușuratec.

— Așa sîntem cu toții — cel puțin așa spun înțelepții ! Nu-i așa : „Schimbînd înfățișarea în lumea trecerii și a prefacerilor, sîntem aceiași, și totuși mereu alții !"

— Nu-și dă seama fiecare unde începe o nouă viață, spuse Isidasi. Tu ai simțit-o însă, și te-ai înfiorat.

Ajatasattu izbucni iarăși în rîs, dar de data aceasta cu ironie, aproape dușmănos :

— Mă și vezi cu părul tuns, în stihar galben de călugăr ?

— Curînd cu acești ochi ai cărnii nu-l voi mai vedea pe Ajatasattu...

Cutremurat fără voie de această prorocire, prințul făcu un pas îndărăt, ocolindu-i privirea. Apoi îi spuse cu glas amenințător :

— Nu-i lucru greu ! Dau poruncă să ţi se scoată ochii, şi-atunci urarea cea rea se va întoarce împotriva ta — şi astfel am pus capăt deochiului tău odată pentru totdeauna !

Călugăriţa îi răspunse liniştit :

— Mă poţi orbi, dacă vrei — dar nu aşa încît să nu-ţi văd drumul pînă în adîncul iadului cel mai de jos. Acolo nu te aduce o „urare cea rea“ ci numai fapta ta, şi în afară de tine nimeni nu-ţi poate dăuna !

Se întoarse şi intră în palat cu paşi măsuraţi.

„Şi în afară de tine nimeni nu-ţi poate ajuta !“ murmură Ajatasattu urmărind-o cu privirea. „Aşa mi-a spus azi dimineaţă — şi acum — acum s-a adeverit ! Cred că dintotdeauna în Amara mi-am spus nădejdea mîntuirii — în fiinţa ei curată, făcută parcă din lumină — şi unde e acuma făptura ei luminoasă ? Nelegiuitul de mine ! Am tras-o în jos ! Am făcut-o părtaşă la trădare, la gîndurile mele ucigaşe, am smuls-o de lîngă duhurile cerului, alăturînd-o demonilor şi focului din iad...“

Căzut în sine, gîndi mai departe :

— Da, da — mi-ar fi fost mult mai bine, dacă nu s-ar fi legat prin jurămînt, şi acum aş zăcea rănit greu, de moarte !“

Se scutură dintr-o dată, alungînd gîndurile negre. Cu paşi repezi, neauziţi, se îndreptă spre colţul casei ce dădea spre grădină şi privi încordat, încercînd să străpungă întunericul.

— Bharadvaja ! strigă încetişor.

O siluetă albă ieşi la iveală de după trunchiul unui copac.

— Nu, nu, rămîi acolo, în umbră ! şopti Ajatasattu, apropiindu-se de el. S-au adunat cu toţii ?

— Da, au mai venit şi alţii, mulţi — au trecut de partea ta, le-a deschis ochii ruşinoasa interdicţie a jertfelor !

— Bine ! Unde sînt ?

— Cei mai mulţi sînt în hăţişul grădinii de lîngă lac.

— Ce să spun ! Bine s-au mai ascuns ! I-a văzut unul dintre slujitori !

Bharadvaja se nelinişti.

— Ştiu ! — din păcate lancea mea nu l-a nimerit !

— Pumnalul meu, da !

Brahmanul respiră, uşurat.

— N-o să ne mai poată trăda !

— Nu prea. Dar ceilalţi prieteni unde sînt ?

— În curtea templului lui Krişna.

— Alege-i numaidecît pe cei mai destoinici şi aşează-i în spatele stupei. Acolo — şi arătă cu mîna spre locul luminat unde se înşirau băncile — se vor aduna acum oaspeţii. Bagă de seamă, cînd dau porunca să se stingă luminile —

— Atunci dăm năvală !

— Nu, nu chiar în clipa acea ! Dar e semnul că se apropie timpul. Şi cînd Mahimsasa —

— Mi s-a spus că n-a sosit încă —

— Va veni !

— Şi dacă nu vine ?

— Taci ! şuieră Ajatasattu dînd din picior. Îţi spun că va veni ! Şi cînd din întîmplare, i se va pricinui moartea, şi se va naşte o mare învălmăşeală, atunci oamenii noştri răsar din spatele stupei, pun mîna pe Narada —

— Ca şi cum ar vrea să-l apere...

— Nu ! Ca să-l apere, îşi spun ! Nu cumva vreunul dintr-ai noştri, aprins de înflăcărarea preoţilor, să ridice mîna împotriva lui, că — ! Nu-mi trebuie ucidere de frate, mi-ajunge şi aşa !

— Dar şi omorul de frate, spuse brahmanul, cînd e înfăptuit în slujba zeilor, e privit de ei ca uciderea unui animal pe altar — ca o jertfă demnă de laude !

— Eşti sigur, părinte ? întrebă Ajatasattu.

— Mai sigur, prinţe, decît faptul că sînt în viaţă — stărui preotul.

— Bine că eşti sigur, răspunse Ajatasattu cu un zîmbet rece. Eu însă, nu ! Nu sînt încredinţat că acolo, sus în ceruri, domneşte cineva avînd puterea de a mă dezvinovăţi, nici că în spaţiul necuprins al lumilor se află o fiinţă ce-mi poate veni în ajutor cînd faptele mele vor vorbi împotriva mea — — Şi de aceea îţi spun : alege-ţi oamenii, deoarece tu vei răspunde pentru ei, şi ţie îţi voi vărsa sîngele pe altar, dacă va pierde un strop de sînge — — Şi acum, gata ! Ceilalţi pătrund prin sală, iar tu...

— Eu mă arăt pe scară, înconjurat de preoţii lui Krişna, şi vestesc : „Pe Mahimsasa, idolatrul, l-a atins mînia zeilor în faţa tuturor — iar pe tine te cheamă la domnie, dat fiind că virtuţile tale...".

Ajatasattu îi taie vorba :

— Bine, bine ! Mai e ceva ? Cred că nu !

— Numai dacă Mahimsasa —

Roşu de mînie, prinţul se pregătea să închidă gura preotului, cînd acesta îl prinse de braţ :

— Ce este ? şopti Ajatasattu tresărind.

Bharadvaja întinse mîna către capătul aleii.

— Vine ! Slavă zeilor !

— Ţi-am spus că vine, murmură Ajatasattu, ascunzîndu-şi bucuria sub fruntea întunecată. Da, mai e ceva. Îndată ce termini pregătirile, să trimiţi măscăriciul la mine, ştii cine, străinul acela care îmblînzeşte şerpi. Şi acum, la treabă !

Sorbit de întuneric, preotul se făcu nevăzut.

Ajatasattu porni în grabă spre mai marele peste oşti şi, ajuns în faţa treptelor îi ură bun venit cu deosebită curtenie.

— Binevenit ai fost întotdeauna, dar acum, cînd ţi-am simţit lipsa, preacinstite Mahimsasa, eşti de două ori binevenit ! Iată, am fost trimis ca iscoadă în întîmpinarea ta — ne era teamă ca o întîmplare să ne răpească astăzi bucuria de a te avea printre noi.

— Am întîrziat, prinţul meu, răspunse Mahimsasa, numai pentru că n-am vrut să mă înfăţişez la serbare în veşminte sărace. Regele m-a ţinut lîngă el pînă mai adineori, şi am fost nevoit să scotocesc singur prin cămara cu giuvaeruri.

— Dar de ce atîta trudă, nobile căpitan ? Socot să Piatra Şerpilor, de care nu te desparţi niciodată, e de ajuns ! — întrece în strălucire orice alt giuvaier !

— În seara asta nu, zîmbi Mahimsasa cu gîndul la oaspetele pe care nimeni nu-l va întrece în strălucire. — A trebuit să caut prin toate ungherele vistieriei, şi mi-a răpit mai mult timp decît mă aşteptam. Rog să fiu iertat !

— O nu, nicidecum ! spuse prinţul zîmbind. Cum să iert, cînd nu pot fi decît recunoscător ? Ar fi fost dreptul vîrstei tale ce ţi se cuvine din plin, de a refuza să vii la

o petrecere ca asta, cu toate că la tine greul vîrstei nu se vede, ci numai demnitatea ei ! E o minune să te vadă omul în plină putere, ca și cum abia ieri ai fi smuls piatra prețioasă din capul șarpelui, ca s-o prinzi, biruitor, în fruntar !

Vorbea, și cerceta cu luare aminte diamantul lucind pe fruntea lui Mahimsasa.

— De îmbătrînit, îmbătrînesc și eu, spuse bătrînul căpitan — și, mă crezi ? Fără părere de rău. Cu cît mă apropii de groapă, cu atît simt mai limpede zădărnicia a tot ce naşte timpul, și cît de trecătoare e puterea, strălucirea, chiar și faima, și preaslăvirea...

— Pe care le ai cu prisosință ! îl întrerupse prințul, măgulitor. Și dobîndite pe merit. Dar dacă prețuiești atît de puțin tezaurul vieții, noi ceilalți, la ce ne putem aștepta ?

— Da, da, spuse Mahimsasa punînd mîna pe umărul prințului, de-ar ști tinerețea, cînd aleargă după sclipiri de argint, că-s deseori numai baloane de săpun ce se sparg îndată ce le atingi... că ceea ce are strălucirea aurului nu-i decît un tăciune aprins care-ți pîrlește degetele — da, atunci multe fapte zadarnice, nefolosind nimănui, multe fapte rele ce dăunează multora, ar rămîne neîmplinite ! Dar tinerețea vede lucrurile altfel : invidiază ce s-ar cădea să deplîngă, și deplînge ce s-ar cuveni să invidieze. Privește cu pizmă bătrînețea, fiindcă ține puterea pe care ea trebuie abia s-o cucerească, și nu știe că vînătoare e totul, și prada nimic ! Tot așa, deplînge bătrînețea, deoarece curînd moartea îi va răpi avuțiile, cînd tocmai, pentru cel ce știe, bătrînețea îi oferă cel mai înalt privilegiu : să lepede curînd povara nimicniciei !

— Că nu-ți e teamă de moarte, Mahimsasa, spuse Ajasattu, o știe o țară întreagă ! Ai dovedit-o în sute de bătălii ! Dar cînd te aud vorbind, aș zice că moartea, dacă ți-ar ieși neașteptată înainte, ai primi-o bucuros ! Sau mă înșel, cumva ?

— Ah, de-aș ști s-o primesc cum se cuvine ! răspunse căpitanul. Căci ăsta este țelul vieții, nobile prinț ! De aceea m-am bucurat din inimă să văd că și tu ai ales calea adevărului ! Și acum, cînd sîntem oaspete și gazdă, îngăduie-mi să schimbăm rolurile, mîine : maicile au avut

bunătatea de a primi să cineze în casa mea. Dacă vrei să-mi faci cinstea de a veni, vei avea prilejul să asculți cuvintele pline de miez ale Isidasei, care m-au încîntat de atîtea ori !

— Voi veni negreșit, căpitane, răspunse prințul, mulțumindu-i cu o plecăciune. Isidasi mi-a făcut cinstea de a lua parte și la serbarea mea, chiar dacă o face în tăcere. Nu vă pot oferi cine știe ce : giumbușlucuri de măscărici. și dans de baiadere. Dar pare-mi-se că s-au terminat, nu mai aud muzică. Să vedem...

Cînd să-l însoțească pe bătrînul căpitan, rajahul și maharani ieșiră în prag, cu alaiul lor de curteni.

— Iată-l și pe Mahimsasa ! se bucură regele.

— Ce gazdă neîntrecută ! — trebuie s-o recunoaștem, glumi Mahamaya. Cînd pare să uite de oaspeții lui, o face numai ca să atragă pe alții, și chiar pe cel mai de seamă !

— Acum numai Baku ne lipsește, spuse regele.

— Nu va întîrzia mult, spuse Mahimsasa. Și aduce cu el o surpriză — adăugă zîmbind.

— M-ar mira dacă nu s-ar aduce pe sine, rîse regina. Căci unde nu lipsește vinul și bucatele alese, nici meșterul nu-i departe !

— Nu-i așa, acum e răcoare aici, și plăcut de stat ? întrebă Ajatasattu. Am pus să fie aduse scaune și bănci, după cum vedeți, și dacă nu aveți nimic împotrivă, eu zic să rămînem afară.

Regele se învoi bucuros. Regina, uitîndu-se la scaune, întrebă dacă și aici se va prezenta vreun spectacol.

— Da, dar nu cine știe ce, un măscărici străin —

— A cărei măiestrie se ferește, pesemne, de lumina din sală ? întrebă Mahamaya cu o privire plină de tîlc.

Ajatasattu i-o întoarse, răspunzînd :

— S-ar putea să nu vrea prea multă lumină.

Îi chemă pe slujitori s-aducă perne și covoare.

— Cerul ține cu tine, prințe, spuse mai marele peste oști, care stătea de vorbă cu regele. — Nu-ți poți dori o noapte mai frumoasă pentru o petrecere !

— Da, iubite frate, — se pare că nu vom avea parte de furtuna pe care o prevesteai azi dimineață.

— Aşa s-ar părea, răspunse prinţul privind spre cerul înstelat.

— S-ar părea, doar ! spuse Mahamaya. Simt mirosul furtunii, şi mă bucur, căci după aceea se face răcoare.

— Peste puţin totul va fi gata, aici. Între timp putem lua nişte răcoritoare în sala fîntînilor, dacă inima vă îndeamnă, spuse prinţul.

Mahimsasa rîse.

— N-aş zice nu ! O băutură rece e oricînd binevenită !

Intră din nou în palat, împreună cu regele şi curtenii, în timp ce Mahamaya, după cė făcuse cîţiva paşi, se opri printre coloane şi-l urmări pe Ajatasattu cu privirea. Ochii ei arzători îl apăsau ca o povară, în vreme ce dădea slujitorilor ultimele porunci fără să-şi poată lua gîndul de la Mahimsasa.

„Bătrînul, nobilul bătrîn nu se teme de moarte, — e bine aşa, o şi doreşte, de ce să-mi fac gînduri cu privire la el ? Uite aşa îşi face omul griji şi mustrări de conştiinţă în van !"

Mahamaya coborî din nou treptele. Îşi aruncă vălul de mătase pe spate şi, îmbrăcată doar în muselină străvezie muiată în aur, cu umerii, pieptul şi şoldurile strălucind de nestemate, se opri în faţa lui, respirînd adînc.

— Trupul tînjeşte după răcoarea nopţii, oftă. Ce minunăţie ! Stelele se răsfrîng în diamante cu un fior de răcoare, şi trupul soarbe înviorarea ca floarea ca floarea roua nopţii. Cum îţi place oaspetele tău, nobilă gazdă ?

Se răsfăţă, apriindu-se de el.

— Cu drept te numeşti „Marea Amăgire", răspunse Ajatasattu căci stai în faţa mea ca o nălucă ! Ca întruchiparea acestei lumi a simţurilor în tot ce are ea mai măreţ şi seducător !

— O nălucă, ai spus ?

— Ei, doar nu-s un sfînt în căutarea adevărului ! rîse prinţul. Tu semeni cu Urvasi, zeiţa dragostei, cînd la sfîrşitul petrecerii s-a îndreptat spre locuinţa lui Arjuna, * „sub vălurile străvezii ce mai curînd îi dezvăluiau decît îi acopereau frumuseţea", aşa cum scrie în *Mahabharata.*

* Zeul vedic al zorilor. Erou din *Bhagavad-Gita,* simbol aproape arhetipal al războinicului.

— Cu Urvasi mă asemui ? spuse regina bănuitoare. Cu Urvasi cînd s-a dus la Arjuna să-i ofere dragostea ei, şi el şi-a învăluit refuzul în volute reci şi veneraţie ? Da ? Aşa mă vezi ?

— Da' de unde ! De ce-mi răstălmăceşti cuvintele ? strigă Ajatasattu cu o privire plină de mustrare.

— N-aş crede ! Deci mă asemeni cu Urvasi, curtezana ? Cîndva, prietene, mă puneai alături de altă zeiţă !

— Pot să ştiu la care te gîndeşti ? Un îndrăgostit jefuieşte tot universul, ca să găsească asemuiri.

— O, îmi amintesc ca şi cum ar fi fost ieri, spuse Mahamaya. Şi continuă visătoare : — Aud pădurea şi rîul vuind, văd apa curgînd, întunecată, cu învolburări argintii... Văzduhu-i negru peste culmi şi acolo străluceşte luna plină. În unda întunecată pluteşte opaiţul meu, ca o bărcuţă la umbra copacilor. O să ajungă în lac, sau nu ? Vai, s-a agăţat de crengile în floare ! Sar pe o piatră, să-l descîlcesc cu vergeaua — şi atunci — ce minune ! Mi se arată o făptură strălucitoare ca un zeu coborît din ceruri, mă ia în braţe, şi-mi şopteşte că sînt zeiţa lui, Lakşmi însăşi, cea cu floarea de lotus, care dăruie fericirea !

— Asta ai şi fost ! murmură Ajatasattu luîndu-i mîna — pentru mine, care mă întorceam de pe meleaguri străine, ca să găsesc în cetatea părintească, în soţia fratelui meu, minunea pe care n-o visasem cînd hoinăream prin lumea largă în căutare de noroc !

— Cine-şi cunoaşte norocul ? murmură Mahamaya abătută, coborînd ochii în pămînt. Cine ştie, poate că Amara e cea care a găsit adevărata fericire ! — Apoi, rîzînd : Dar am uitat să-ţi spun : sărăcuţa de ea, nu mai poate s-o facă ! — şi sfredelindu-l cu privirea, adăugă : Doar ştii că Amara nu se mai călugăreşte ?

— Nu mai vrea să se facă maică ? întrebă Ajatasattu. De ce ?

— De unde să ştiu ? Mai curînd pe tine te-aş putea întreba, i-o întoarse regina.

— Dar o cerea cu atîta înfrigurare, bîigui prinţul.

— S-a răzgîndit, îl întrerupse maharani. Poate că tu ştii de ce.

— Eu ? Nu, mă jur pe zei că...

— Nu jura ! îl opri Mahamaya. Tu ai înduplecat-o să vină la serbare. Nu te mai poți lipsi de ea ?

— Cum ? Ți-ai pierdut mințile ! strigă Ajatasattu, sincer mirat de data aceasta. Eu s-o fi înduplecat să vină ? Cum poate să-ți treacă așa ceva prin minte ? Nici nu-i aici.

— Va veni !

— Nu, nu...

— Da, da, nu încape îndoială că da. Asta a vrut să spună unchiul ei Mahimsasa, cînd vorbea de surpriza cu care va sosi Baku. Desigur că pentru tine nu e o surpriză... !

— Cum ? De Amara era vorba ? Nu se poate !

— Și de ce nu s-ar putea ? întrebă regina, a cărei bănuială porni pe un nou făgaș datorită hotărîrii cu care prințul se încăpățîna să nu creadă că Amara va veni la serbare. De ce n-ar veni ? Dacă cea mai cucernică dintre călugărițe ți-a făcut cinstea de a veni, atunci de ce să lipsească ea, care doar năzuise la stiharul galben, și apoi s-a speriat de el ?

— Nu știu ce să cred — dar nu părea să aibă nici gustul veșmintelor scumpe, nici cel al petrecerilor, răspunse prințul alunecos.

Regina îl prinse de braț, arătînd spre capătul aleii.

— Și totuși iat-o !

În clipa aceea se arătă Baku, ducînd-o pe Amara de braț. Era îmbrăcată în veștmînt strălucitor de sărbătoare, însă fără pic de sînge în obraz, mai albă decît mătasea albă a rochiei.

— O zei ! strigă prințul dîndu-se înapoi, fără să-și creadă ochilor.

— Ce-i cu tine ? întrebă regina. Ți-ai uitat îndatoririle de gazdă ?

Nici prin cap nu-i trecuse lui Ajatasattu că Amara va îndrăzni să se arate la petrecere — că va fi silit să săvîrșească trădarea și omorul chiar sub ochii ei !

Vederea neașteptată a fetei preaiubite, strălucind de frumusețe și podoabe ce-i luau ochii, îl cutremură. Simți că i se oprește inima și-i amorțește mintea — și nu și-ar fi revenit decît cu greu dacă regina nu l-ar fi biciuit cu vorbele-i batjocoritoare, îndărătul cărora simțea bănuiala ascunsă. Strîngînd din dinți, se sili să găsească tonul vesel,

firesc, şi cuviinţa gazdei desăvîrşite pentru a întîmpina pe cei din urmă dar, — după cum îi încredinţă — şi cei mai bineveniţi dintre oaspeţi. Serbarea de inaugurare ar fi fost neizbutită în lipsa meşterului care ridicase casa, — şi, cu toate că fratele meşterului, nobilul căpitan de oşti, le anunţase o surpriză, totuşi nu nădăjduise ca prea-drăgălaşa fiică a meşterului să-i fericească pe toţi cu prezenţa ei, ştiind că de dimineaţă se simţise suferindă şi doritoare de odihnă.

Cuvintele veneau parcă de la sine, şi nici faţa, nici gesturile nu-l trădară. Dar nu-şi mai amintea să se mai fi căznit aşa vreodată, ca să rostească vorbe măgulitoare cu zîmbetul pe buze ! Şi se simţea străpuns, necontenit, de două perechi de ochi : cei neţărmurit de trişti ai Amarei, în care se citea groaznicul repros şi întrebarea nimicitoare : „Cum e cu putinţă ca bărbatul acesta să poarte în inimă o crimă atît de înspăimîntătoare, şi s-o înfăptuiască în faţa mea, pe care mă iubeşte ?“ ; şi de pupilele pîlpîind înfrigurate ale Mahamayei, în care scăpăra neîncrederea şi setea de prăpăd — bănuiala ei era lucrul cel mai de temut, mai ales pentru viaţa fetei iubite.

Îngrijorat, meşterul Baku răspunse că fusese, poate, lipsit de prevedere, dar fiica lui ţinuse cu orice preţ să nu lipsească de la această serbare !

— Cum aş fi putut ? întrebă Amara, uitîndu-se la el cu ochii aceeia cutremurători, plini de tîlc.

— Poate ar fi fost mai bine să te fi odihnit, se amestecă regina, dacă te simţi într-adevăr atît de rău. Dar spune-mi, cum îţi e acum ?

Mahamaya pusese întrebarea în clipa cînd Amara, scoţînd un ţipăt, se agăţase de braţul tatălui ei ca să nu cadă din picioare. Mai palidă, adineaori, decît şiragurile de perle şi albul mătăsurilor, acum o umbră pămîntie i se aşternuse pe faţă.

Urmărind privirea încremenită a fetei, văzură un bărbat tuciuriu cu înfăţişarea unei fiare, care se apropiase tiptil şi se chircise la pămînt la cîţiva paşi de ei, aşteptînd.

— Măscăriciul de colo, el a speriat-o ! spuse Baku.

— Da, e cu adevărat groaznic la înfăţişare, spuse regina. Nu-mi amintesc să mai fi văzut vreodată o asemenea pocitanie !

— Ei, e un îmblînzitor de şerpi, ştie o mulţime de pozne, îi încredinţă Ajatasattu cu o veselie prefăcută, care îl înfioră pînă şi pe el — o simţi şi pe Amara tresărind.

Strigînd : „Iată-l pe unchiul !“ Amara se desprinse de braţul tatălui ei şi alergă — pesemne ca să scape de spaima ce o cuprinsese — spre trepte, unde se ivise Mahimsasa pe urmele regelui.

„De ce a venit ? De ce ? Ce rost are ?“ gîndea Ajatasattu. „O fi crezînd că n-am să îndrăznesc să omor sub ochii ei ? Da, da, aşa-i, acum o înţeleg. Astea avea în minte, cînd a făcut jurămîntul. Ah, Amara, Amara ! sărmana de tine, tu nu cunoşti bărbatul, nu ştii ce poate cînd voinţa cea rea îi hotărăşte soarta !“

Da, soarta ! Se legase cu mîinile lui ! Simţea că ar fi vrut să dea înapoi, să-i împlinească speranţa înălţătoare — dar ştia prea bine că va trece la fapte, şi va săvîrşi grozăvia !

Un glas aspru, şuierător, o răsuflare fierbinte care-l ardea în ceafă îl trezi din gîndurile întunecate.

— Ei ? Ai rămas năuc — şi eu la fel ! Ce veştminte strălucitoare ! E împodobită ca o baiaderă ! Dar pentru cine s-a gătit aşa ? Vrea să mă pună în umbră pînă şi pe mine, regina ? Aproape că i-a reuşit ! Ai văzut ce diamant poartă în plete ? Nu mi-a fost dat să văd aşa ceva, în afara pietrei Şarpelui !

Ultimul cuvînt îl lovi pe Ajatasattu ca o săgeată, ţîşnită pe neaşteptate.

— Ce spui ? strigă tulburat, prinzînd-o de braţ.

— Ce ţi se pare ciudat ? întrebă Mahamaya, şi în glas şi în ochi i se citi bănuiala adulmecîndu-i zbuciumul.

— Ai pomenit de piatra Şarpelui — o poartă doar.

— Mahimsasa, îl întrerupse rîzînd regina. Nu-i greu de văzut !

Şi arătă spre cei adunaţi pe trepte, unde Amara sta de vorbă cu Mahimsasa.

— Ştiu, ştiu ! spuse Ajatasattu, m-am şi încredinţat. Am privit giuvaierul cu multă băgare de seamă. Nu l-am văzut strălucind niciodată cu un licăr atît de verde, un verde coclit ! Mi s-a părut că mă priveşte înveninat din capul solzos al şarpelui, unde i-a fost cîndva lăcaşul...

— Dar de ce atîta nelinişte în legătură cu diamantul acesta ? De fapt, ce ai de gînd cu Mahimsasa ? Şi îmblînzitorul acela de şerpi, pe care nu l-a mai văzut nimeni — cine e ?

— Vei afla îndată ! răspunse Ajatasattu şi se îndreptă spre oaspeţi, rugîndu-i să se aşeze pe locurile pregătite jur împrejur.

— O întîmplare fericită mi-a dat prilejul să vă ofer o desfătare ciudată, rar întîlnită.

— Sînt nerăbdător să văd la ce te-ai gîndit, spuse Narada în timp ce conducea pe Mahamaya spre cele două jilţuri din mijlocul rîndului întîi, stînd cu spatele la stupa. Cu o deosebită curtenie, Ajatasattu îl însoţi pe Mahimsasa pînă la locul prevăzut, în mijlocul rîndului din stînga, în timp ce Amara, avîndu-l pe tatăl ei în dreapta şi pe Isidasi în stînga, se aşeza în rîndul din dreapta, în faţa căpitanului de oşti.

La un semn al lui Ajatasattu, Chranquinchru păşi înăuntrul cercului, se ghemui la pămînt, aşeză coşul înaintea lui şi duse fluierul la gură.

— Acest îmblînzitor de şerpi venit din miazăzi o să vă arate cu voia domniilor voastre, o cobră — îndată ce-i cîntă din fluier devine atît de blîndă încît pînă şi eu mă pot juca cu ea, cu toate că muşcătura ei e veninoasă, lucru pe care oricine îl poate cerceta.

— Trebuie să fie o adevărată minune ! spuse Mahamaya.

Regele încuviinţă din cap.

Îmblînzitorul deschise coşul şi începu să cînte. Fluierul depăna încet melodia atît de ciudată — copleşitoare.

— Cu drept se poate vorbi de o minune ! spuse Isidasi. Iată cum cîntecul face din jivina veninoasă o făptură blîndă şi ascultătoare, ar trebui să ne amintim cuvîntul Sublimului, care ne-a îmblînzit pe noi, trufaşii, plini de veninul firii !

Nu-şi încheiase vorba, cînd şarpele se prelinse afară din coş — şi numărul privitorilor dădu glas mirării lor, în faţa mărimii uriaşe şi a gingăşiei cu care se mişca. Larma deveni şi mai mare, cînd Ajatasattu ce aştepta în mijlocul cercului ca şarpele să se apropie, începu să se joace cu el, întinzînd mîna şi asmuţindu-l.

— Nemaipomenit ! E mai blînd decît un cîine de casă ! strigă cineva.

— Cum își mai joacă limba ! se minună un altul.

— Nu, nu ! Încă nu capeți lapte, spuse Ajatasattu cobrei. Mai întîi trebuie să arăți tot ce știi !

Cîntecul se întețí, din ce în ce mai ascuțit. Cobra se înălță puțin, umflîndu-și gîtul.

— Văd deslușit desenul ! strigă Baku încîntat.

— Uite cum își arată colții !

— Mi-e groază ! strigă Mahamaya. Prințe, poate deveni primejdioasă !

— Nu, nicidecum ! răspunse Ajatasattu. Uitați, se face că mă mușcă de mînă, dar de fapt e numai în joacă. Și acum, ridică-te în sus, toată ! spuse cobrei și-i făcu semn cu amîndouă mîinile.

Îmblînzitorul luă mîna de pe fluier, și o flutură de mai multe ori înspre sală.

— Aha, omul vrea să spună că luminile orbesc șarpele ! spuse Ajatasattu. Și ieșind din cerc, urcă în grabă treptele, strigînd slujitorilor să tragă perdelele, și să stingă lampioanele atîrnate în copaci.

Stînd pe treapta de sus, de unde-l vedea pe Mahimsasa din față, Ajatasattu își încordă privirea, ațintind-o pe fruntarul de aur al căpitanului, unde trebuia să apară licărul așteptat.

„Acum luminile s-au stins — nu începe să strălucească ?... Cît o să țină ?... Acum, da, da, începe !... Dar cît de încet... Vai, cît de slabă-i lumina ! Era atît de strălucitoare, altădată cînd Mahimsasa a ieșit din văgăună, ai fi zis că o stea îi sclipește în frunte ! — Să-și fi pierdut puterea ?... Parcă ar fi doar o oglindire..."

„Ah, dumnezeii mei ! Ce-i asta ?... O rază de lumină acolo, — în fața lui Mahimsasa... unde stă Amara ?..."

N-o vedea decît dintr-o parte, dar raza ce-i pornea din frunte lumina în fața ei capul aplecat al cobrei, partea dinăuntru a gîtului umflat și ochii mici, sclipind verzui, aprinși de scînteierea diamantului la nici două picioare de fruntea ei.

Ca omul rătăcit în noapte, care în zvîcnirea unui trăsnet zărește ținutul unde se află — cu totul altul decît

cel aşteptat — şi cuprinde totul într-o străfulgerare a minţii : din ce loc a pierdut drumul, cum a ajuns aici, care sînt urmările — tot aşa Ajatasattu pricepu totul într-o clipită, şi încremeni.

Să facă un salt pînă jos ? Dar mişcarea neaşteptată n-ar face decît să grăbească deznodămîntul. Să se strecoare pe nesimţite ? Să ţipe ?

Un murmur de admiraţie rupse tăcerea. Credeau cu toţii că totul fusese gîndit dinadins, că e un joc — şi-l găseau fermecător ! O regină a şerpilor !

Latura cumplită a situaţiei înlătură orice şovăială. Cum i-ar fi putut lămuri ? Nu mai avea de ales !

Un salt — şi era jos — în aceeaşi clipă fluierul scoase un şir de sunete ascuţite, ca săgetarea unui trăznet — un zvîcnet al cobrei — raza de lumină ţîşni dintr-o dată în sus, către stele — ţipete — învălmăşeală...

O strîngea în braţe — giuvaierul drăcesc îl orbea — îl acoperi cu stînga— rana, acolo, la gît — doi stropi de sînge — puse gura, sugea, sugea ca şi cum ar fi putut sorbi otrava — nu se poate să moară — nu se poate — nu ! — moare — !

Dar ce-i lovitura asta în ceafă — ce durere cumplită... i se făcu negru în faţa ochilor...

Garuda biruitorul

Şi încă o dată, încet, clipitul ochiului uriaş — ochiul lumilor îşi cobora pleoapa.

Edmund întrezări iarăşi cobra, care se legăna domol în faţa lui, îmblînzitorul ghemuit alături de ea, auzi cîntecul, mereu acelaşi, al fluierului primitiv — şi totuşi nu vedea şi n-auzea nimic. Un singur gînd îl stăpînea, un singur sentiment din adîncul fiinţei lui pînă în marginile conştiinţei : „Amara-Amanda. Unde-i acum Amanda, Amanda lui ? Undeva prin apropiere, în parc, înconjurată de primejdii provocate chiar de el, ah, nechibzuitul !

Ce însemna pentru el, acum, revoluţia de palat, bătălia pentru un regat indian ? Ceea ce în ochii unui adult e o coroană de hîrtie după care, lacom, copilul îşi întinde

mîna ! Alta era realitatea : dragostea aceea nesecată, imuabilă, de care avusese parte într-o viaţă trecută, pe care o recunoscuse prea tîrziu şi din a cărui dulceaţă nu gustase decît o dată, cînd îşi da ultima suflare, dragostea ce i se dăruise şi în viaţa asta, şi el n-o luase în seamă, descoperind-o abia acum, mult prea tîrziu, şi poate numai pentru a o pierde din nou !

Oare printr-o eroare neprevăzută care pîndeşte mereu din umbră în împrejurările tulburi, oare revolta nu putea izbucni chiar în secunda asta ? Şi o fatalitate oarbă n-ar putea-o împinge pe Amanda chiar în mijlocul măcelului ? Sau vreun glonte rătăcit să-i nimerească în inimă ? Unde s-ar putea întîmpla asta ? Sus, probabil, pe terasa Gandharven, în Pavilionul Păunilor — şi acolo el n-avea voie s-ajungă, apariţia lui era doar semnalul pentru aprinderea artificiilor — şi pentru explozia finală !

Trebuia s-o apere — şi nu-i era îngăduit s-o caute în locul unde se afla. Sfîşiat de îndoieli, sta în loc neputincios, cuprins de disperare.

Nu, nu-l vedea nici pe îmblînzitorul de şerpi, nici cobra — cînd deodată zări ceva.

La cîţiva paşi de el se ivise Garuda.

Da, acolo stătea paznicul Amandei, sfîşiat şi el de sentimente contradictorii. Conflictul dintre datorie şi impuls, care izbucnise în sufletul lui Garuda încă din micul sanctuar, cînd zărise coşul sub braţul îmblînzitorului şi simţise mirosul cobrei nevăzute, luă acum proporţii uriaşe, la vederea celui mai mare şarpe din cîţi văzuse vreodată — un adversar de anvergură, care se legăna la cîţiva paşi de el, cu gîtul umflat şi colţii strălucitori ! Vrăjit de cîntec, nu luă în seamă prezenţa duşmanului său de moarte.

Aşa stătea mica jivină, cu toţi perii răscoliţi, gata parcă să sară în aer, şi să-şi înfigă ochii injectaţi ca două proiectile incandescente în trupul urît al reptilei.

Văzîndu-l, Edmund simţi un fior de speranţă : paznicul ei de credinţă era aici — putea spera că nici ea nu-i departe ! Dar unde ? Încotro s-o apuce ? Garuda îl va duce pe drumul cel bun, bineînţeles, numai după ce va scăpa de obsesia lui.

Edmund făcu semn cu mîna, nerăbdător — în aceeaşi clipă îmblînzitorul luă fluierul de la gură, scoţînd un

țipăt gutural. Cobra se lăsă îndată în jos, lunecînd spre coș unde se furișă printre frunze.

Garuda se înfioră, ca lovit de trăsnet. Jumătate din trupul șarpelui se mai răsucea afară... acum ori niciodată ! Un strigăt sfîșietor scăpă printre dințișorii ascuțiți, dar lăbuțele rămaseră înfipte în pămînt. Acum nu se mai vedea decît vîrful cozii — apoi capacul coșului se închise. Ispita trecuse !

„Victorie !" — aceasta era lauda binemeritată de Garuda. O știa.

În clipa următoare descoperi că o bună cunoștință de-a lui fusese martor la actul său de bravură, de înfrînare și stăpînire de sine. Scheunînd vesel, se apropie țopăind de Edmund.

Acesta îl luă în brațe, îl strînse drăgăstos la piept, de parcă ar fi fost un zălog de iubire, și-l așeză cu grijă la pămînt. Speranța i se împlini îndată. Garuda porni cu hotărîre într-o anumită direcție.

Trebuia să alerge ca să țină pasul cu grăbita sa călăuză — la capătul unei alei întunecoase zări un mic templu iluminat. Și pe măsură ce se apropia, presimțirea i se adeverea : printre coloane, în lumina vie a lampioanelor, se contură silueta atît de mult dorită.

Amanda strîngea între degete tremurînde ultimele file ale manuscrisului lui Kala Rama. Citea cu înfrigurare :

Dar în toiul învălmășelii și a țipetelor de groază răsună dintr-odată, ca o trîmbiță de luptă, glasul lui Mahimsasa, și trupul lui vînjos se înălță ca un turn deasupra valului de oameni :

— La mine, cei cu credință pentru rege ! Opriți ieșirea ! Aduceți torțe ! Puneți mîna pe măscărici !

Într-o clipă, cei mai mulți s-au grămădit în jurul lui. Cu sabia în mînă — războinicul nu se desparte de ea nici la serbări — primeau poruncile sale ; cei mai apropiați s-au strîns cerc în jurul regelui ; unii alergară înspre stupa, alții în sală unde se trăgeau perdelele în lături — lumina se revărsă iarăși în curte. Se iviră slujitori purtînd facle.

Și-l văzură pe Ajatasattu strîngînd în brațe trupul moale al Amarei. Încerca să-i soarbă veninul din rană,

îngăima fără şir cuvinte de iubire, o implora să nu moară, să nu-l părăsească — el îi soarbe veninul, să rămînă ea în viaţă — el poate muri !

— Da — mori, trădătorule ! strigă din spatele lui Mahamaya.

Smulse fulgerător pumnalul unui curtean şi-l înfipse cu toată puterea prinţului în ceafă.

Fără să scoată un cuvînt, Ajatasattu se prăbuşi la pămînt împreună cu Amara.

— Mahamaya, ce faci ? ! se îngrozi regele Narada. Însă regina căzuse în nesimţire în braţele celor aflaţi în apropiere.

Deodată, ca venind din altă lume, se auzi glasul şoptit al Amarei, rostind numele lui Ajatasattu.

Prinţul încercă să se sprijine într-un braţ — se aplecă peste faţa ei :

— Auziţi ? Numele meu pe buzele-i sfinte — jertfite pentru mine — s-a jertfit singură ! Amara, Amara, vin după tine... după tine ? — eu ?... unde eşti ?... departe... ai fugit...

Şi lovind cu stînga în jurul lui, strigă :

— Pieriţi, pocitanii ! — luaţi ghearele de pe mine ! Brahmanule, unde-ţi sînt zeii ? Ajută-mă ! — ajută-mă !

În locul preotului o zări pe Isidasi aplecată asupra lui şi a Amarei ; îngăimă cu răsuflarea tăiată, privind-o cu ochii larg deschişi :

— Da, maică ! Bine ai spus, nu-i nimeni să m-ajute ! — şi ceea care m-ar fi putut ajuta, am omorît-o — s-a dus, e acolo sus, în ceruri — pe mine mă trag diavolii în jos, îi simt — Ah, mă trag în adînc...

Amara deschise ochii — străluceau limpezi ca lumina cerului, umbrind sclipătul drăcesc al pietrii Şarpelui din pruntea ei. Încet, cu ultima zvîcnire de viaţă îşi trecu mîna după gîtul lui Ajatasattu, suflîndu-i în ureche :

— Iubitule, nu-ţi fie teamă — sînt cu tine — demonii n-au putere asupra mea !

— Amara !

— Nu te voi părăsi niciodată !

— Niciodată ?

Vocea i se stinse, ochii i se împietriră — căzu peste trupul ei neînsufleţit.

— Amara, copilul meu ! gemu tatăl ei îngenunchind lîngă ea.

Narada își acoperi fața, murmurînd :

— Fratele meu, și soția mea — !

Cîțiva războinici ieșiră din sală, tîrîndu-l pe Bharadvaja după ei. Mahimsasa, a cărei inimă sîngera mai adînc decît cea a fratelui său, dar în tăcere, se înfățișă stăpînit, cu demnitate militară, în fața regelui său.

— Luminăția Ta, datoria de domnitor trece înaintea mîhnirii ! Sub ochii noștri, o uneltire ticăloasă a fost dezvăluită, și zădărnicită datorită curajului și jertfei acestei ființe preacurate ! Nu știm dacă primejdia este înlăturată. Iată, l-am prins pe preotul casei prințului, care azi dimineață se prefăcea, fățarnicul, că-și părăsește slujba. Nu încape îndoială că știe totul !

Bharadvaja se aruncă tremurînd la picioarele regelui.

— Mi-e inima zdrobită, spuse Narada, dar îmi voi face datoria ; voi judeca cu milă, dar și cu dreptate — căci fărădelegea ce s-a înfăptuit aici păcătuiește și împotriva rînduielii omenești, și împotriva celei dumnezeiești. Mi-am dat seama de lucrul acesta — dar altminteri, totul rămîne o taină !

— O taină pe care o pot dezlega, spuse Isidasi. Află, Prealuminate, că un jurămînt pecetluise buzele fecioarei, și n-a știut să oprească într-altfel nelegiuirea iubitului decît îndreptînd fulgerul morții spre fruntea ei nevinovată, jertfindu-se pentru el. Se amăgise — fiindcă fărădelegea tot fărădelege a rămas ! Dăruirea ei însă n-a fost o amăgire ! Va da rod, dincolo de timp, destrămînd toate amăgirile.

— Iubirea ei va da rod și pentru bietul meu frate, spuse regele. Da, o iubire cum a fost a ei nu se poate înșela ! Ea a văzut ceea ce nouă ne-a rămas ascuns în adîncul sufletului lui : sămînța binelui, stîrnită silnic de ea, a străpuns în ultima clipă asprul ei înveliș, și a ieșit la lumină. Duceți-i acum, cei pe care moartea i-a unit atît de strîns, să odihnească alături pe rug, ca soți și soție, și cenușa lor fie pusă într-o singură urnă !

Și ridicînd mîna în semn de binecuvîntare peste cele două trupuri neînsuflețite, rosti :

— Pacea să fie cu voi !

Însă Isidasi i-o întoarse cu un gest blînd de mustrare :

— Pace ? Nu, o rege ! Luptă ! O luptă nouă, căci numai cine se străduieşte, învinge !

Amanda se ridicase în picioare. Citi ultimele cuvinte cu voce tare, tulburată la culme.

Da, se treziseră pentru o nouă luptă — ei doi. Dar cum să iasă învingători ? Ce făcuse ea, de pildă ? Mai nimic ! Şi ce avea de făcut ? „O, cît de fericită a fost Amara, care odihneşte aici !" Amara ? Amara nu era alta decît ea — şi rămăşiţele păstrate aici erau doar hainele pe care le lepădase. Dar el ? Nu bănuia nimic ? Cît de adînc se cufundase în aparenţele înşelătoare ! — Unde era ? Ce primejdii îl pîndeau ? Dacă ar fi putut fi lîngă el — !

— Amanda ! — Amara !

Se trezi în braţele lui — în îmbrăţişarea care, cîndva, încă înainte de a-l fi văzut, o smulsese din vîltoarea oceanului, şi care acum o ferea de o şi mai cumplită „Mare a Suferinţei". Ce strîns o ţinea ! Nu-i va mai da drumul niciodată ! „Amanda-Amara ! Amanda mea, Amara mea !" Mai trebuia altceva în afara acestor nume — de fapt unul — şoptite cu vocea stinsă de emoţie, între un sărut şi un oftat, o lacrimă şi un zîmbet ? Ce explicaţii, ce promisiuni, întrebări sau răspunsuri şi-ar mai fi avut rostul ?

Da, ştia tot, înţelegea totul, trezit din beţia plăcerii, din înfrigurarea deşartă a aventurii şi setei de putere — dezmeticit, liber — *iubea !* Prin ce minune înţelesese, cine îi deschisese ochii — întrebările puteau să aştepte. N-aveau ce căuta acum. Contopiţi, se pierdeau în clipa vrăjită a fericirii.

Dar nu erau înconjuraţi de pericole ? Din toate părţile ? El, ea, amîndoi ! Dar cine se mai gîndea la primejdii, acum, cînd erau împreună, îmbrăţişaţi parcă pentru vecie ? Primejdiile sînt ale lumii — cum ar fi putut pătrunde în acest loc ferit, înstrăinat de lume ? — în cercul vrăjit de lumină cuprinzînd, în strălucirea lui, întunericul dragostelor lor de altădată, înconjurat şi el de cingătoarea de umbră înmiresmată a dumbrăvii de portocali — şi

dincolo, mai departe, de grădinile cufundate în tăcere şi lumini ale palatului ?

Clipa părea suspendată în veşnicie...

Ieşind din umbra copacilor, două feţe se arătară dintr-odată în cercul sacru al luminii — abia luate în seamă de cei doi pe care o voce răguşită îi smulse din visul lor sublim :

— Sahib ! Sahib ! — vino — nu e vreme de...

Între părul încenuşat şi barba brumărie faţa leului brahman ardea de indignare. Deşi era preot al lui Krişna, şi linguşitorii îl preaslăveau ca pe un „ansa", părticică încarnată a zeului însuşi ce se lăsa şi el în voia plăcerilor trupeşti, — i se păru că lucrurile merg totuşi prea departe ! Ce naiba se întîmpla cu străinul acesta ? Acum, în ultimul ceas, în momentul decisiv, cînd urma să pună mîna pe putere — se lăsa prins pînă la uitarea de sine de farmecele unei fete ! „Da' slab de înger mai e ! O să facem ce vrem din el !" La gîndul acesta, furia i se mai domoli. În ceea ce-l privea pe însoţitorul lui, Chandra Singh, barba i se zbîrli de mulţumire în faţa acestei priveliști neaşteptate : va da de veste maharanei — nu va mai fi nevoie să recurgă la arme ! Oare nu creşteau jur împrejur frumoase ierburi otrăvitoare, dar al pămîntului indian ?

Aşa că puse o mînă liniştitoare pe braţul brahmanului — şi-n loc ca acesta să ţipe : „Nu-i vreme de ciripit, acum !" se mulţumi cu un îndemn : sahibul trebuia să vină îndată cu ei, se făcuse tîrziu, rajahul îl aştepta pe sahib — mai aşteptau şi alţii —

— Să aştepte pînă în ziua de apoi ! exclamă Edmund uitînd că aliaţii săi indieni n-aveau cum să ştie ce-i aia.

— Să aştepte ? Regii nu aşteaptă, nici cei ce rîvnesc a fi regi ! Nici dumneavoastră, sahib, nu mai puteţi aştepta — altminteri nu veţi urca niciodată pe tron !

— Cum de nu înţelegeţi ? Duceţi-vă dracului ! îi repezi Edmund. Nu vreau să am nimic de-a face cu voi ! Nu mai ştiu de voi !

Marele preot ridică mîinile la cer. Era limpede ca ziua : Kama îi luase minţile ! Fără a sta mult pe gînduri, urcă cele cîteva trepte şi-l prinse pe Edmund de braţ, să-l trezească la realitate.

— Veniți-vă în fire, sahib ! Vorbiți fără noimă !

Însă sahibul îl respinse pe ansa divinității cu atîta putere, încît în clipa următoare zăcea în brațele rajputanului.

— Ce înseamnă asta : „nu vreau să mai am de-a face cu voi ?“ strigă acesta.

— Să mai am de-a face cu voi, cînd nu mai departe decît ieri ați încercat să mă ucideți ? Desigur, n-ar fi frumos din partea mea ! Ar fi chiar o trădare !

Învinuirea îi închise gura rajputanului. Însă leul brahman răcni :

— Ar fi o trădare, dacă n-ar fi mai curînd o nebunie ! Ați mers prea departe, sahib, ca să nu mergeți înainte alături de noi ! Ori coroana, ori capul !

— Vă înșelați, părinte ! strigă Amara intervenind cu îndrăzneală. Ați pierdut jocul oricum ! Kala Rama a aflat totul acum un ceas. O, nu el, eu sînt aceea care i-am spus ministrului cum stau lucrurile, eu am descoperit totul, da, chiar și tentativa dumitale de asasinat, Chandra Singh ! — Fugiți ! Salvați-vă, cît mai e timp !

Omul tigru simți că turbează : să fie demascat de o fată, tras pe sfoară de o memsahib cu pielea albă !

Un răcnet de furie, și sabia sclipi.

Dar Amanda fusese smulsă înapoi de Edmund, care sări între ei ca s-o ferească. Sabia rajputanului alunecă pe un obiect metalic pe care Edmund îl ținea în dreapta — tăie mîneca largă a caftanului la umăr, țîșni în cupola stupei și se frînse într-o crăpătură.

Chandra Singh sări înapoi. Un pumnal îi sclipi în mîna stîngă — dar în aceeași clipă simți asupra lui privirea goală, dar amenințătoare a unui pistol cu două țevi aflat în mîna lui Edmund.

— Râma — Rajputana — Râma !

— Săriți, cei credincioși rajahului !

Numai chemarea dintîi trezi un ecou. Se auziră pași grăbiți foșnind printre frunze, și cîteva fețe tuciurii încununate cu turbane verzi, în frunte cu mutra de șacal al lui Pertab, se holbară la ei, orbiți de lumina lampioanelor. În cîteva vorbe, brahmanul le explică situația. Îndată se porni un mîrîit, o sete de sînge, apoi răsună un urlet fioros : „Mar ! Mar ! — Ucideți ! Ucideți ! Vreo

şapte săbii luciră în noapte, dar mai şovăiau în faţa pistolului stăpînind intrarea dintre coloane. E drept că ieri sahibul nu nimerise pantera neagră, dar era un bun ţintaş, mai ales cu pistolul — o ştiau cu toţii.

O ştia şi el. Nu degeaba la Pisa se luase zilnic la întrecere cu Byron şi Shelley ! Două vieţi erau în mîna lui : Chandra Singh şi Pertab. Apoi se va vedea cîte ţeste putea zdrobi cu patul pistolului. Dacă ar fi fost singur, s-ar fi descurcat uşor ; în doi era mai greu. Putea doar s-o apere cu trupul lui şi să spere că...

Strigă încă o dată, din răsputeri :

— Aici, cei credincioşi rajahului !

Din nou nici un răspuns.

N-avea de ales ! Mai întîi rajputanul.

Degetul său apăsa pe trăgaci...

— Jos armele ! strigă o voce binecunoscută, poruncitoare, din imediata apropiere.

Kala Rama se ivi la intrarea micului templu, între cele două tabere.

Drumurile se despart

Nu era Kala Rama, ministrul — era Kala Rama sannyasinul. O pînză mare de bumbac îl învăluia din umeri pînă peste genunchi, lăsîndu-i braţele libere. Un turban alb îi ferea capul. Cu dreapta strîngea o trestie în chip de toiag. Peste umărul drept îi atîrna o funie lungă, înfăşurată de mai multe ori de gîtul unui ulcior de pămînt. Nimic n-ar fi putut vorbi mai limpede despre viaţa ce-l aştepta pe bărbatul acesta care cu un ceas în urmă îşi mai număra averea în sute de milioane, decît acea funie lungă, de atîtea ori înfăşurată în jurul ulciorului — de azi încolo singura lui avere. Îi va sluji să scoată apa din fîntînile adînci, îngăduind pelerinului să rămînă în viaţă.

Oricît de uriaşă ar fi fost autoritatea lui Kala Rama chiar in ochii adversarilor neîmpăcaţi ai guvernului său, nu se ştie cît de salvatoare i-ar fi fost intervenţia, dacă s-ar fi arătat în veştminte de purpură şi încărcat cu diamante. Rajputanii ştiau că soarta lor e pecetluită ;

erau trădaţi şi vînduţi ; sîngele indian clocotea în ei, şi n-ar fi răbdat ca să fie vărsat mai înainte de a fi văzut curgînd sîngele răzbunării ! Însă veneraţia profundă, fără margini faţă de viaţa spirituală, moştenire încă din vremea Vedelor, sta atît de adînc înfiptă în inimile lor, încît aceşti bărbaţi, care n-ar fi cruţat fătul din pîntecele mamei, dădură înapoi la apariţia pelerinului, topindu-se în dumbrava întunecată.

Cei doi rămaseră singuri cu Kala Rama.

Amanda căzuse pe bancă, aproape leşinată. Dar strînsoarea pătimaşă a lui Edmund, şi vocea domoală a lui Kala Rama, mîna lui ce-o mîngîia încet pe creştet izbutiră s-o readucă în simţire.

— Pericolul a trecut, copila mea ! Odată pentru totdeauna. Fii liniştită, şi ai încredere !

Amanda îi recunoştea vocea şi trăsăturile, dar nu se dumirea cum de ministrul, care o părăsise cu un ceas în urmă îmbrăcat în veştmîntul strălucitor al unui mare demnitar oriental, sta acum în faţa ei în strai de cerşetor. Înţelegea un singur lucru : bătrînul acesta cu sufletul atît de nobil îi salvase din ghearele morţii — le dăduse viaţa înapoi, tocmai în clipa cînd dobîndea un sens mai adînc.

— Ne-aţi salvat, Excelenţă !

— Nu „Excelenţă“, copila mea, ci doar Kala Rama !

Se aşeză alături de ea luîndu-i mîna într-ale lui :

— Nu ţi-am spus eu, fata mea, că ne vom mai vedea o dată — şi asta curînd ?

— Să ne vedem încă o dată ? Ah, Kala Rama, ce spui ? De ce numai o dată ? De ce trebuie să fie aşa — de ce să nu te mai văd ?

— Poate da şi poate nu — cine ştie ? Cred totuşi că drumurile noastre se despart.

— Dar unde duce drumul tău ?

— Mă duc să caut pacea, pacea cea desăvîrşită. In frămîntul acestei lumi o găseşti greu ! Nu mi-ai adus chiar tu, Amanda dragă, salutul învăţătorului meu ? Acum înţelegi de ce te-am numit crainica bunei vestiri ! În clipa aceea am ştiut că a sosit ceasul. Mă voi gîndi mereu bucuros la momentul acela, de parcă vocea ta mi-ar fi vorbit aşa : „Acum, bătrîne, că ai muncit cinstit o viaţă

întreagă, iată că a venit vremea să te odihneşti !“ Era lucru de mult hotărît ca să mă retrag din scaunul puterii ; totul era pregătit, şi învăţătorul meu mă înştiinţase că va veni şi el cu acest prilej, atît de important pentru mine, părăsindu-şi locul său retras de lume, şi sosind aici în carne şi oase ca să mă ia cu el.

— Ah, ce bine ! Deci nu plecaţi singur, exclamă Amanda bucurîndu-se ca un copil că bătrînul nu va drumeţi neînsoţit şi fără ajutor, cu toate că nu părea să fi avut nevoie de aşa ceva. Ca orice femeie, se nelinişti la ideea singurătăţii absolute. „Veţi fi împreună cu străinul acela — îndată ce l-am văzut, mi-a inspirat atîta încredere ! Simpla lui prezenţă mă linişte a ca prin minune !

— Veţi fi în tovărăşia celui care, cred, s-a numit odinioară regele Narada, spuse Edmund.

Amanda îl privi mirată, apoi faţa i se lumină :

— Acum ştiu cine şi-a deschis ochii !

— Da, Amanda, aşa a fost, spuse Kala Rama. Vezi, sînt în mîini bune ! — Şi adăugă cu ironie, dar plină de drag : „Dat fiind că nu mă crezi în stare să-mi port singur de grijă !“

Amanda roşi :

— Şi în ce loc trăieşte, departe de lume ?

— Undeva, în munţii Himalaia — un loc singuratec, loc bun pentru reculegere şi meditaţie, unde te poţi bucura de tovărăşia celor care sînt de un gînd cu tine — un loc aşa cum îl descrie bătrînul Milarepa, sihastrul tibetan :

Aici în munţi stă Milarepa, în singurătăţi —
sus, zăpada veşnică, gheţarii dumnezeirii,
în faţă, codrii, minune nepătrunsă,
şi plaiurile verzi, pajişti, cîmpii
în floare, mirositoare,
albine mii, fluturi —
pe maluri, păsări de apă
privesc roată împrejur, cu gîtul unduit —
în frunzarii, ciripit vesel de păsăruici
şi-n jur, departe, lanţurile de munţi
închid cercul cu văluri albe de mătase —

Ei, una peste alta, un „Sans-Souci“ atrăgător, pentru un om de stat bătrîn, cu setea liniştii, adăugă Kala Rama zîmbind.

— O pereche de tineri însurăţei n-ar ezita să vină şi ei ! glumi Amanda pe acelaşi ton.

— Da, da, aprobă Kala Rama, uite locul pentru o călătorie de nuntă în stil englezesc — englezii sînt mari amatori ai Alpilor ! Cred însă că altul vi-e drumul, adăugă cu gravitate, privindu-l pe Edmund cu înţeles.

Edmund luă mîna Amandei într-a lui :

— Dacă am înţeles bine ce mi-a spus ieri geniul meu cel bun, călătoria noastră de nuntă o vom face în — Belucistan !

Amanda îl privi vesel, plină de curaj.

— Aşa gîndeam şi eu, aprobă Kala Rama.

— În tinereţe, Kala Rama, am avut un prieten : îi spuneau „geniul meu cel bun", şi pe bună dreptate ! Ştiţi cine e, îi ştiţi numele fără moarte : Shelley, poetul cu har dumnezeiesc, veşnic tînăr, numai flacără şi avînt, „inima inimilor", aşa i-am săpat în piatră, pe mormînt — fiindcă sîngera alături de toţi cei ce sîngerau pe pămînt, şi se bucura de orice nobilă bucurie ! Cine l-a cunoscut, a spus că n-a mai întîlnit un altul aşa ! Cum i-a fost poezia, aşa şi viaţa : o flacără mistuită pe altarul dragostei şi a dreptăţii, în templul omenici ! Vedeţi, ieri mi-am adus aminte de două ori de el : o dată, citind scrisoarea soţiei lui, în care îmi spunea că, după cît se pare, geniul bun m-a părăsit, şi totuşi nu se îndoia că nu-i voi trăda spiritul niciodată ! Şi a doua oară, datorită Amandei. Vorbindu-mi de misiunea în Belucistan avea atîta lumină în ochi, spunînd : „Să ai prilejul să ajuţi, să faci binele, să pui capăt violenţei, atrocităţilor care pustiesc omenirea — chiar dacă rămîi în umbră, neştiut de nimeni — ce sentiment sublim, ce fericire !" Şi am tresărit : era aceeaşi inflexiune, — da, Kala Rama — cea a prietenului meu din tinereţe ! Aşa şi e ! Că geniul meu bun e iarăşi alături de mine, am descoperit abia aici ! Cum aş mai putea avea îndoieli privind drumul pe care trebuie să-l iau ? Am rătăcit de ajuns pe căi greşite ! Ultima aproape că m-ar fi dus la pieire ! Acum nu mai pot greşi, chiar dacă m-ar duce prin pericole de moarte — ştiu că pe ea n-o vor speria...

— Riscuri ? Cîte vrei și nu vrei, spuse Kala Rama grav. Mi se pare că primelor săptămîni le spuneți „lună de miere“, nu-i așa ? Ei bine, mierea belucistană va fi gustoasă, plină de arome și dătătoare de sănătate, însă albinele astea sălbatice sînt un soi foarte irascibil și foarte primejdios ! Dacă ai merge de unul singur, mi-ar fi teamă de temeritatea dumitale, dar acum își are leacul ! Vă las deci cu nădejdea că veți trece cu bine această încercare, găsind soluții fericite spre binele tuturor, care să apere pacea, atît de scumpă !

Tăcu, apoi înălță capul, ascultînd cu atenție, ca vînătorul din junglă ce fusese în tinerețe, a cărui auz fin nu-l pierduse. Ceilalți nu auziseră nimic.

— Aud glasul tatălui dumitale, Amanda. Va găsi aici cenușa unei iubiri mistuite cu veacuri și veacuri în urmă — și alături, aceeași iubire, pasăre fenix renăscută din propria-i cenușe, întinzîndu-și aripile tinere pentru un alt zbor, nou, cutezător ! Dar nu va mai găsi „pasărea călătoare“ care zboară cel mai sus. Îi vei spune tu rămas bun în numele ei, salutul unui frate, căci frați de sînge am fost în vremuri de demult, și sîntem încă astăzi, întru spirit.

— Nu mai vreți să întîrziați nici o clipă printre noi ? întrebă Amanda.

— Pasărea călătoare simte fiorul în aripi cînd i-a sosit ceasul să zboare. Mă cheamă înălțimile. Aș vrea să fiu și să trăiesc ca Milarepa, așa cum cîntă călătorul în eternitate :

Privesc de sus, din munții mei — minune ! —
ce se văd de departe, din cele patru zări,
văd lumea trecerilor și a amăgirii
și-i doar o pildă : plăcerile, dorința
sînt numai oglindiri, năluci,
viața nu-i altceva decît părere, vis,
și cercurile celor trei tărîmuri
sub ochii mei se desfac în nimic — o, minune !

— Atunci binecuvîntează, tată, legătura noastră, rugă Amanda.

Kala Rama nu-şi întinse mîinile peste capetele lor, ca un preot ; îşi puse mîinile pe umerii lor ca un vechi prieten, şi spuse :

— Am văzut împlinindu-se acum dorinţa celui pe care-l voi însoţi în curînd — Narada, pe numele lui uitat de timp. A săpat aici în piatră, cu o mînă de mult prefăcută în cenuşă : „Fie ca în viitoarea lor viaţă pe pămînt, o stea mai fericită să le lumineze dragostea". Iată, — mă despart cu bucurie de locul acesta !

Şi aura binecuvîntării lui îi învălui mai solemn pe cei doi decît ar fi făcut-o măreţia unei ceremonii într-o catedrală...

— Priviţi aici, prea cinstite sahib, ultima operă a lui Baku, mormîntul fiicei sale...

Panditul simţi că i se îneacă vorba în gît : printre trunchiurile întunecate ale crîngului de portocali zări în templul iluminat silueta înfiorătoare a „marelui sahib". Mintea lui de savant fusese atît de puţin preţuită, încît i s-a spus tot atît cît i s-a ascuns. Ştia totuşi că străinul acela era un om însemnat, deci că în jurul lui pîndeau tot soiul de primejdii — trebuia deci să se ţină cît mai departe de el, ca să evite a doua mînie a leului brahman.

Îşi stoarse creierii pentru a ademeni spre alte pajişti pe taurul ştiinţei sanscrite, încercînd să-l abată de pe această cale atît de plină de primejdii :

— Dar mai înainte, preacinstite, să încercăm poate să ne uităm la o inscripţie foarte greu de descifrat.

— Nu, nu, — ce spuneaţi adineaori ? Piatra funerară a fiicei lui Baku, Amara ? S-o vedem numaidecît !

Şi profesorul îl trase după el pe panditul care se zbătea în zadar.

Amanda şi Edmund nu se întoarseră spre cei noi veniţi.

Îl urmăreau cu privirea pe Kala Rama, trecut în partea luminată a parcului — albă în umbra crîngului de portocali, silueta lui părea că se destramă acum în lumină — o pasăre albă topindu-se în norii străluminaţi de soare — —

pasăre călătoare, din cele care zboară cel mai sus.

CUPRINS

I

UN PRIETEN AL LORDULUI BYRON

II

ÎNAINTEA CELUI DE-AL TREILEA URLET AL ŞACALULUI

III

VĂLUL E DAT DEOPARTE

Karl Gjellerup
DIE WELTWANDERER

Verlag Quelle & Meyer
Leipzig, 1922

Lector : MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Bun de tipar : 18 septembrie 1986
Coli de tipar : 23

Com. nr. 60 301
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1
BUCUREȘTI
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Karl Gjellerup (1857—1919) e unul dintre scriitorii prin care literatura Danemarcei capătă o dimensiune universală. Devotat admirator al idealului estetic schillerian, aliat al lui Georg Brandes în campania de emancipare spirituală, entuziast și doct explorator al miturilor și legendelor din antichitatea nordică, greacă și orientală, Gjellerup e autorul unei opere cu înalte sensuri umaniste.

Karl Gjellerup era unul din acei căutători neliniștiți, veșnic năzuind spre „cele mai adînci simțiri și idealuri ale sufletului omenesc, în forma lor cea mai pură și cea mai limpede“ — și le-a găsit în străvechile legende eroice ale Nordului, în miturile Eladei și ale Indiei. Expresia artistică a acestor căutări a fost răsplătită cu Premiul Nobel pentru literatură în 1917.

WERNER SVENDSEN

Lei 20